ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΑΝΑΒΑΣΙΣ ΚΥΡΟΥ.

XENOPHONTIS
DE
CYRI EXPEDITIONE
COMMENTARII

IN USUM SCHOLARUM RECOGNOVIT
ET
INDICE COPIOSO
INSTRUXIT

GUIL. LANGE,
PHILOSOPHIAE DOCTOR ET PROFESSOR,
ACADEMIAE BIBLIOTHECARIUS ET SCHOLAE
IN ORPHANOTROPHEO LATINAE
COLLEGA.

EDITIO TERTIA AUCTIOR ET EMENDATIOR.
CUM
ANIMADVERSIONIBUS ET TABULA GEOGRAPHICA.

HALAE,
IMPENSIS ORPHANOTROPHEI.
MDCCCXXIII.

Editionis primae Praefatio.

Lectori

S.

In nova hac Anabaseos editione adornanda nihil aliud spectavit Orphanotrophei Halensis libraria, quae iamdudum est de iuventute studiosa eiusmodi auctorum classicorum editionibus parvo venalibus meritissima, nisi ut huius quoque eximii operis parata essent exempla, quum correcta tum vili pretio parabilia, omninoque ita instructa et comparata, ut scholastico usui quam maxime convenirent.

Itaque quum mihi negotii huius cura demandata esset, non tam novos conquisivi criticos apparatus, quod vel temporis brevitas negatura fuisset, quam in eo maxime operam ponendam putavi, ut e criticis copiis, quae in optimis huius libri editionibus Zeuniana (Lipsiae 1785), Weiskiana (ibid. 1799) et Schneideriana (ibid. 1806) paratae sint, meliora quaeque seligerentur.

 Prae-

Praecipue tamen secutus sum egregiam Schneideri V. D. editionem, quae fere nihil mihi reliqui fecit, nisi ut vulgatam subinde lectionem revocandam putarem et unum alterumque locum leni tantummodo medicina expeditiorem reddere conarer.

Difficiliorum autem locorum, quae et huic libro minime desunt, praesertim ubi de tacticis rebus sermo est, tam emendandorum quam explicandorum tentamina quaedam addere, quod ne ab huius quidem editionis consilio alienum visum est, temporis penuria non concessit.

Quod ad capitum summaria attinet, in eiusmodi editione haud negligenda, ea, quum brevitati ubique studendum esset, in angustius contraxi, ita tamen, ut, quoad fieri posset, nihil omitteretur, quod ad rem pertineret.

Quamquam vero nihil potius mihi fuit, quam ut meliorem librorum quinti sextique descriptionem a Schneidero introductam sequerer, tamen quum altera ex parte perpenderem, non omnem auditorum discipulorumque frequentiam aut raro uti iisdem auctoris alicuius exemplis, meliorem sane hanc descriptionem missam facere malui, eamque praeceptoribus relinquere probe notandam, quam hac in re quidquam novare.

Maximam potius curam in eo posui, ut graecitatis index, quem vocant, editionis consilio quam maxime conveniret. Quam ob causam indicem Zeunianum a Schneidero iam multis vocabulis auctum, auctiorem etiam reddere quaesivi,

sivi, adiecto magno vocabulorum numero, quo quidem editio doctis destinata facile careat, at minime tamen quae est tironum in usum suscepta. Quum vero eiusmodi index in immensum fere excrevisset molemque libri una cum pretio temere auxisset, si praeter id, quod necesse est, quidquam continuisset, non vitio mihi versum iri confido, quod librorum capitumque numeros vocabuli cuiusque ac formulae sedem indicantes ubique fere omisi.

Xenophontis vitae

brevis adumbratio,

cui

pauca de Anabasi annexa sunt.

Xenophon Atheniensis, e meliori sententia, quae pluribus firmatur argumentis ex Anabasi ipsa petitis, non natus est, ut vulgo dicunt Ol. 82, 3. ante Chr. 450, sed circiter Ol. 86, 4. a. C. 433.

Amicus discipulusque Socratis, in cuius notitiam ob pulchram corporis formam venisse narratur, philosophiae inprimis operam dedit a republica capessenda alienus. Quo casu postea acciderit, ut bello non minus quam literis clarus fieret, id in Anabas. III, 1, 4 sqq. nobis ipse narravit. Nam quum a Proxeno hospite suo apud Cyrum gratioso Sardes esset invitatus eo ipso tem-

tempore, quo Cyrus expeditionem contra Artaxerxem fratrem suum suscepturus erat, Xenophon amici potius amore ductus, quam alia de causa, exercitum secutus est, nec prius tamen magnam, quae in eo erat magni ducis indolem explicuit, quam Cyro occiso comprehensisque in reditu et interfectis pluribus Graecorum ducibus, in quibus et Proxenus erat, ipse esset in ducum numerum electus. Ex eo autem tempore tantam sibi conciliavit in Graecorum exercitu, quum eloquentia tum animi in rebus gerendis praesentia rerumque militarium peritia, nec non militum curâ auctoritatem, ut re verà dici possit, Xenophontem una cum Cherisopho unos fuisse, quorum consiliis Graeci servarentur. Itaque, postquam exercitus inde a flumine Zabato, ubi Clearchus et Proxenus cum aliis ducibus comprehensi erant, (Anab. II, 5. et III, 1, 47.) per maximas coeli, viarum incolarumque et inediae difficultates ad Bosphorum ductus erat, indeque in Thraciam traiecerat, ubi pacto stipendio Seuthae cuidam, Thraciae regi, contra hostes opem tulerat, in Asiam redux a Xenophonte traditur Pergami Thimbroni Lacedaemoniorum duci, contra Tissaphernem et Pharnabazum bellum gesturo Graecosque ad hanc expeditionem invitanti. Inde quum in patriam Xenophon redire vellet, nuncium accepit, se ipsum cum omnibus Atheniensibus, qui Cyrum bello adiuvissent, a civibus esse exilio multatum.

Quo nuncio ille commotus Agesilaum Thimbroni in imperio succedentem et in Asia belligerantem comitatus est, nec vero est absimile, eum proelio ad Coroneam post Agesilai ex Asia reditum commisso interfuisse. Non ita multo post Lacedaemonii, Agesilao, ut videtur, inprimis auctore, Scilluntem parvam urbem, haud procul ab Olympia sitam ei donaverunt, ibique demum uxorem Philesiam duxisse et duos filios Diodorum et Gryllum procreasse, nec non plurima scripta in otio composuisse videtur. Mortuus denique est ibidem Diogene Laert. auctore Ol. 105, 1. a. C. 360.

Quod ad Anabasin attinet, inter scripta illius historica eminentem, ea est a nonnullis abiudicata Xenophonti et Themistogeni Syracusano cuidam tributa, siquidem Xenophon ipse in Hellen. III, 1, 2. non se ipsum nominet narrationis de Cyri expeditione auctorem, sed Themistogenem. At optimorum tamen criticorum sententia eo inclinat, ut Themistogenem quidem earundem rerum partem narrasse haud negent, sed librum eius a Xenophontis, qui plura comprehendisset, diversum fuisse dicant. Xenophontem porro illo tempore, quo Hellenica conscripserit, propriam ipsius Anabasin nondum composuisse putant, ideoque factum esse, ut lectores ad Themistogenis librum, qui iam adfuerit, amandaverit. Vid. Weiske in tractatione de aestimanda Cyri expeditione editioni ejus praemissa.

Dissensiones autem quaedam, quas alii in Anabasi cum Cyropaedia et Hellenicis invenisse

sibi

sibi videntur, ab iisdem illis defensoribus tam levis momenti habentur, ut eas facillimo negotio componi posse indicent. Postremo Xenophontis proprium dicendi genus in hoc quoque libro agnoscunt eoque minus dubitant, eum revera esse ab Attica Musa profectum.

Dixerit fortasse quispiam Themistogenem fuisse Xenophontis amicum, cui Xenophon, quum de se ipse res tam gloriosas scribere erubesceret, aut ut maiorem fidem sibi conciliaret, commentarios a se ipso confectos tradiderit elaborandos amplificandosque atque hoc modo Xenophontem tribuere potuisse alii, quod revera tamen ipsius fuisset. At si verum est, quod Weiskius l. c. p. XIII, n. 8. demonstrat, Themistogenis opus partem tantum expeditionis, non totam comprehendisse, vero simillimum est, utriusque scriptoris opera diversa fuisse et Xenophontis Anabasin post Themistogenem demum conscriptam.

Plurimi denique consentiunt in eo, quod Anabasis, quum ob rerum, quas narret gravitatem varietatemque, tum ob nativum narrandi leporem tantopere alliciat lectoris attenti animum, ut haud facile quisquam hunc librum de manibus positurus sit, priusquam ad finem pervenerit.

Scrib. Halis d. 12. Maii 1811.

Guil. Lange.

Edi-

Editionis secundae Praefatio.

Divenditis editionis superioris exemplaribus quum libraria a me peteret, ut novam pararem, id eo minus recusavi, quod plura corrigere addereque poteram, quae ad meliorem libelli huius conditionem conferre viderentur.

Hinc ante omnia textum, quem vocant, iterum recognovi, eumque pluribus etiam locis quam in priori editione factum erat, ad superiorem statum revocare conatus sum, hanc maxime regulam secutus, cui semper favi, ut lectio vulgata, quae plurimorum codicum auctoritate niteretur, quaeque probum vel probabilem sensum exhiberet, usuique loquendi tum com-

communi tum scriptoris proprio conveniret, non temere cederet novae, raroque meliori ex uno alterove codice depromtae, nedum coniecturae, ad quam meo quidem iudicio tum demum confugiendum est, ubi omnia prius tentata sunt, neque ullum e codice aliquo auxilium apparet. Tum vero id genus coniecturae quae recipiantur erunt dignissimae, quae praeter paucas vulgatae lectionis literulas levemque transpositionem nil amplius mutare conentur. Nam si in vero investigando ubique a firmis principiis exeundum est, id praecipue in critico negotio rite tractando observandum erit, a quo quaevis temeritas quam longissime abesse debet.

Ad lectiones receptas tuendas animadversiones nonnullas adieci, maximam partem criticas, non neglectis tamen difficiliorum aliquot locorum explicationibus, quas inprimis ab editore respiciendas esse quisque facile concedet.

Quum vero ex omni explicationum genere id maxime praestet, quod ex ipso auctore haustum sit, non alienum visum est, eos locos sub textu paucis indicare, in quibus auctor

vel

vel eiusdem rei mentionem fecit, vel eadem loquendi forma, nonnullis suspecta usus est.

Meliorem libri quinti sextique capitum descriptionem eam ob causam nunc recipere non dubitavi, quod superiorum editionum hac in re discrepantia, paucis indiciis appositis facillime componi possit.

Quod ad Indicem attinet, eum pluribus vocabulis, quae in priori editione aut loco alieno posita aut prorsus omissa erant, auctiorem reddere quaesivi. Nonnulla quoque correxi, sed plura restare corrigenda nullus dubito. Nam plura e lexicis indicibusque depromta esse non nego.

Denique quivis, qui huius editionis usum facturus sit, librariae sine dubio acceptum referet, quod tabulae geographicae, quam *Fritschius* Theol. Doctor et Pastor Quedlinburgensis primarius S. V. e novissimis *Rennellii Reichardi*que VV. CC. perscrutationibus sollertissima liberalissimaque opera delineavit, impensis parcere noluit.

In fine lectorem censoremque huius libelli aequissimum rogatum volo, ut hisce meis conatibus

tibus favere, neque tam editoris personam, quam argumentorum momenta humanissime respicere velit. In pluribus me peccasse, pluraque posterioribus curis emendanda reliquisse non nescio; sed quis, quaeso, est, qui in tanta rerum minutissimarum copia, ne dicam farragine, ab omni errore negligentiaque liberum sese iactare possit.

Scripsi Halis mense Iunio 1819.

Guil. Lange.

Edi-

Editionis tertiae Praefatio.

Haec tertia editio, quae superiorem post breve biennii intervallum sequitur, ab antecedente differt eo, quod, ad iuniores lectores, quibus potissimum destinata est, aliquanto magis sublevandos, adnotationes nonnullae sub ipso textu additae sunt, in quibus partim variae alicuius momenti lectiones notantur, partim similia in ipso auctore obvia indicantur, partim denique aliquot loci, in quibus eiusmodi lectores haerere possint, quam brevissime fieri possit explicantur.

Textum ex eadem regula, qua in superiori huius libelli editione non minus quam in Cyropaedia nuperrime edita usus sum, denuo recognovi. Sed praeterquam quod una alterave proba lectio revocata est, plurima intacta manserunt. Nam licet alii textum tanquam suum considerantes, modo novas lectiones, vulgatâ non meliores

In Animadversionum additamento, ubi mutanda mutare, addenda addere studui, usus sum, aeque ac in notis sub textu positis, hisce scribendi compendiis:

Z. significat *Zeunii* editionem. Lips. 1785. 8.

Ws. *Weiskii* ibid. 1797. 8.

S. sive *Schn.* *Schneideri* ibid. 1806. 8.

Ad postremum vero lectores censoresque humanissimos doctissimosque, omni qua par est observantia rogatos volo, ut hanc iteratam editionem eadem indulgentia recipere velint, qua superiorem non indignam habuerunt.

Scribebam Halis Sax. mense Jan. 1823.

ΞΕ-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

CAPUT I.

Cyrus minor, Lydiae Satrapa, ab Artaxerxe fratre Persarum rege per calumniam paene supplicio affectus, in satrapiam redux bellum clam adversus eum parat, et per amicos copias Graecorum maxime, tanquam ad aliam expeditionem cogit, ut fratrem regno pellat, (circiter 400 ante Chr. n.).

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο· πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος. Ἐπεὶ δὲ ἠσθένει Δαρεῖος, καὶ ὑπώπτευε τελευτὴν τοῦ βίου, ἐβούλετο τὼ παῖδε ἀμφοτέρω παρεῖναι. 2 Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγχανε· Κῦρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε· καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων, ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται. Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος, λαβὼν Τισσαφέρνην ὡς φίλον· καὶ τῶν Ἑλλήνων δὲ ἔχων ὁπλίτας ἀνέβη τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παῤῥάσιον.

3 Ἐπει-

§. 1. *Παῖδ. δύο.* Cf. I, 9, 2. — ibid. post *ἐβούλετο* Z. ex Aristide recepit *οἱ.* §. 2. *Κῦρον — ἀθροίζονται.* Cf. I, 9, 7. — ibid. *ἔχων* etc. cf. e. 5, 18. et 4, 12.

μηνῶν μισθὸν, ὡς οὕτω περιγενόμενος ἂν τῶν ἀντιστασιωτῶν. Ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους, καὶ ἓξ μηνῶν μισθόν· καὶ δεῖται αὐτοῦ, μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλεύσηται. Οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα. 11 Πρόξενον δὲ τὸν Βοιώτιον, ξένον ὄντα αὐτῷ, ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς ἐπὶ Πεισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων Πεισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον, καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιὸν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσων Τισσαφέρνῃ σὺν τοῖς φυγάσι τῶν Μιλησίων. Καὶ ἐποίουν οὕτως οὗτοι.

CAPUT II.

Cyri iter per Lydiam, Phrygiam maiorem etc.; interea dum Tissaphernes ad regem contendit, ut eum de Cyri inceptis certiorem faciat, Epyaxa, regis Cilicum uxor, Cyro obviam venit. Illius rogatu exercitus, in quo tredecim millia Graecorum erant, lustratur. Cyrus cum Tarsum venisset, ipsum regem Cilicum Syennesin ad se vocat, qui Epyaxae precibus tandem se Cyro committit, et eum pecunia iuvat.

1 Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο, ὡς Πεισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἐνταῦθα στράτευμα· καὶ παρήγγειλε τῷ τε Κλεάρχῳ, λα-

v. 5. §. 1. ἐνταῦθα v. Animadv. — ibid. παρήγγειλε. Alii παραγγέλλει.

λαβόντι ἥκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα· καὶ τῷ Ἀριστίππῳ, συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι, ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε στράτευμα· καὶ Ξενίᾳ τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἥκειν παρήγγειλε, λαβόντα τοὺς ἄνδρας, πλὴν ὁπόσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν. 2 Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας, καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν, ἐφ' ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσασθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. Οἱ δὲ ἡδέως ἐπείθοντο· (ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ) καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα, παρῆσαν εἰς Σάρδεις. 3 Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις, ὁπλίτας εἰς τετρακισχιλίους. Πρόξενος δὲ παρῆν, ἔχων ὁπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνῆτας δὲ πεντακοσίους· Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος, ὁπλίτας ἔχων χιλίους. Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιὸς, ὁπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους· Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς εἰς ἑπτακοσίους ἔχων ἄνδρας παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. 4 Οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο. Τισσαφέρνης δὲ, κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἡγησάμενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πεισίδας τὴν παρασκευὴν, πορεύεται ὡς βασιλέα, ᾗ ἐδύνατο τάχιστα, ἱππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους. 5 Καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ, ἐπεὶ ἤκουσε παρὰ Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

Κῦρος δὲ, ἔχων, οὓς εἶπον, ὡρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων· καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς, παρα-

§. 2. φυγάδας. Cf. I, 9, 9. §. 3. ἑπτακοσίους. Vid. Animadv.

παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο, ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. Τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπῆν ἐζευγμένη πλοίοις ἑπτά. 6 Τοῦτον διαβὰς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἕνα, παρασάγγας ὀκτὼ, εἰς Κολοσσὰς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτά· καὶ ἧκει Μένων ὁ Θετταλὸς, ἔχων ὁπλίτας χιλίους, καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ὀλυνθίους. 7 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς Κελαινὰς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. Ἐνταῦθα Κύρῳ βασίλεια ἦν καὶ παράδεισος μέγας, ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτόν τε καὶ τοὺς ἵππους. Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων· ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. 8 Ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασίλεια ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ, ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσύου ποταμοῦ, ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει· ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως, καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσύου τὸ εὖρος εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. Ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν, νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ δέρμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρῳ, ὅθεν αἱ πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. 9 Ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτά τε τὰ βασίλεια, καὶ τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἧκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος, φυγὰς, ἔχων ὁπλίτας χιλίους, καὶ πελταστὰς Θρᾷκας ὀκτακοσίους, καὶ τοξότας Κρῆτας διακοσί-

κοσίους. Ἅμα δὲ καὶ Σωσίας παρῆν ὁ Συρακούσιος, ἔχων ὁπλίτας τριακοσίους, καὶ Σοφαίνετος ὁ Ἀρκάς, ἔχων ὁπλίτας χιλίους. Ἐνταῦθα Κῦρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες, ὁπλῖται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους.

10 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο, παρασάγγας δέκα, εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσε, καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἆθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεραμῶν ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ χώρᾳ. 11 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας τριάκοντα εἰς Καΰστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλέον ἢ τριῶν μηνῶν· καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπῄτουν. Ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε, καὶ δῆλος ἦν ἀνιώμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου, ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι.

12 Ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα, ἡ Συεννέσιος γυνή, τοῦ Κιλίκων βασιλέως, παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά. Τῇ οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. Εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα καὶ φύλακας περὶ αὐτὴν Κίλικας καὶ Ἀσπενδίους· ἐλέγετο δὲ καὶ συγγενέσθαι Κῦρον τῇ Κιλίσσῃ. 13 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην.

Ἐν-

§. 9. τριακοσίους. Vid. Animadv. §. 12. ἐλέγετο — Κῦρον cf. §. 21.

Ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη, ἡ Μίδου καλουμένη, τοῦ Φρυγῶν βασιλέως· ἐφ' ᾗ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι, οἴνῳ κεράσας αὐτήν. 14 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριαῖον, πόλιν οἰκουμένην· ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. Καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου, ἐπιδεῖξαι τὸ στράτευμα ἑαυτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδεῖξαι, ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ, τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. 15 Ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθῆναι καὶ στῆναι, συντάξαι δὲ ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. Ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· τὸ δ' εὐώνυμον, Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου· τὸ δὲ μέσον, οἱ ἄλλοι στρατηγοί. 16 Ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους, (οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατ' ἴλας καὶ κατὰ τάξεις) εἶτα δὲ τοὺς Ἕλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἅρματος, καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἁρμαμάξης. Εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ, καὶ χιτῶνας φοινικοῦς, καὶ κνημῖδας, καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαθαρμένας. 17 Ἐπεὶ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἅρμα πρὸ τῆς φάλαγγος, πέμψας Πίγρητα τὸν ἑρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων, ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα, καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. Οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλλόμενοι τὰ ὅπλα ἐπῄεσαν. Ἐκ δὲ τούτου θᾶττον προϊόντων σὺν κραυγῇ, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνάς. 18 Τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς καὶ ἄλλοις, καὶ ἥ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐκ τῆς ἁρμαμάξης, καὶ

§. 18. Pro ἐκ, quod Z. explicat *in*, L. conj. ἐπί.

καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς, καταλιπόντες τὰ ὤνια, ἔφυγον· οἱ δ᾽ Ἕλληνες σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἦλθον. Ἡ δὲ Κίλισσα, ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος, ἐθαύμαζε. Κῦρος δὲ ἥσθη, τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών.

19 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς Ἰκόνιον, τῆς Φρυγίας πόλιν ἐσχάτην. Ἐνταῦθα ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας. Ἐντεῦθεν διελαύνει διὰ τῆς Λυκαονίας σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριάκοντα. Ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρεψε διαρπάσαι τοῖς Ἕλλησιν, ὡς πολεμίαν οὖσαν. 20 Ἐντεῦθεν ὁ Κῦρος τὴν Κίλισσαν εἰς Κιλικίαν ἀποπέμπει τὴν ταχίστην ὁδόν· καὶ συνέπεμψεν αὐτῇ στρατιώτας, οὓς Μένων εἶχε, καὶ αὐτὸν Μένωνα τὸν Θεσσαλόν. Κῦρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι καὶ πέντε πρὸς Δάναν, πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Κῦρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα Πέρσην, Μεγαφέρνην, φοινικιστὴν βασίλειον, καὶ ἕτερόν τινα τῶν ὑπάρχων δυνάστην, αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὐτῷ. 21 Ἐντεῦθεν ἐπειρῶντο εἰςβάλλειν εἰς τὴν Κιλικίαν· ἡ δὲ εἰςβολὴ ἦν ὁδὸς ἁμαξιτὸς, ὀρθία ἰσχυρῶς, καὶ ἀμήχανος εἰςελθεῖν στρατεύματι, εἴ τις ἐκώλυεν. Ἐλέγετο δὲ καὶ Συέννεσιν εἶναι ἐπὶ τῶν ἄκρων, φυλάττοντα τὴν εἰςβολήν· δι᾽ ὃ ἔμεινεν ἡμέραν ἐν τῷ πεδίῳ. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἧκεν ἄγγελος λέγων, ὅτι λελοιπὼς εἴη Συέννεσις τὰ ἄκρα, ἐπεὶ ᾔσθετο τά τε Μένωνος

§. 20. Καὶ — Θεσσαλ. Vid. Animadv. — ibid. ἐν αἷς. Cf. II, 4, 1. et II, 5, 1.

νωνος στράτευμα, ὅτι ἤδη ἐν Κιλικίᾳ εἴη εἴσω τῶν ὀρέων, καὶ ὅτι τριήρεις ἤκουε περιπλεούσας ἀπὸ Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν, Ταμὼν ἔχοντα τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτοῦ Κύρου. 22 Κῦρος δ' οὖν ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη, οὐδενὸς κωλύοντος, καὶ εἶδε τὰς σκηνὰς, οὗ ἐφύλαττον οἱ Κίλικες. Ἐντεῦθεν δὲ κατέβαινεν εἰς πεδίον μέγα, καλὸν καὶ ἐπίῤῥυτον, καὶ δένδρων παντοδαπῶν ἔμπλεων καὶ ἀμπέλων· πολὺ δὲ καὶ σήσαμον καὶ μελίνην καὶ κέγχρον καὶ πυροὺς καὶ κριθὰς φέρει. Ὄρος δ' αὐτὸ περιέχει ὀχυρὸν καὶ ὑψηλὸν πάντῃ ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν.

23 Καταβὰς δὲ διὰ τούτου τοῦ πεδίου, ἤλασε σταθμοὺς τέσσαρας παρασάγγας πέντε καὶ εἴκοσιν εἰς Ταρσοὺς, πόλιν τῆς Κιλικίας μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. Ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Συεννέσιος βασίλεια, τοῦ Κιλίκων βασιλέως· διὰ μέσης δὲ τῆς πόλεως ῥεῖ ποταμὸς, Κύδνος ὄνομα, εὖρος δύο πλέθρων. 24 Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες, μετὰ Συεννέσιος, εἰς χωρίον ὀχυρὸν ἐπὶ τὰ ὄρη· πλὴν οἱ τὰ καπηλεῖα ἔχοντες· ἔμειναν δὲ καὶ οἱ παρὰ τὴν θάλατταν οἰκοῦντες ἐν Σόλοις καὶ ἐν Ἰσσοῖς. 25 Ἐπύαξα δὲ, ἡ Συεννέσιος γυνὴ, προτέρα Κύρου πέντε ἡμέρας εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο· ἐν δὲ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ὀρῶν, τῶν εἰς τὸ πεδίον, δύο λόχοι τοῦ Μένωνος στρατεύματος ἀπώλοντο· οἱ μὲν ἔφασαν, ἁρπάζοντάς τι κατακοπῆναι ὑπὸ τῶν Κιλίκων, οἱ δὲ, ὑπολειφθέντας καὶ οὐ δυναμένους εὑρεῖν τὸ ἄλλο στράτευμα

§. 22. εἶδε. Vide Animadv. §. 24. In ἐξέλιπον notio τοῦ ἀπιόντες simul inest. §. 25. Pro ὀρῶν alii ὀρέων; vid. Matth. gr. p. 95.

τευμα οὐδὲ τὰς ὁδοὺς, εἶτα πλανωμένους ἀπολέσθαι· ἦσαν δὲ οὗτοι ἑκατὸν ὁπλῖται. 26 Οἱ δ' ἄλλοι ἐπειδὴ ἧκον, τήν τε πόλιν τοὺς Ταρσοὺς διήρπασαν, διὰ τὸν ὄλεθρον τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασίλεια τὰ ἐν αὐτῇ. Κῦρος δὲ, ἐπεὶ εἰσήλασεν εἰς τὴν πόλιν, μετεπέμπετο Συέννεσιν πρὸς ἑαυτόν· ὁ δὲ οὔτε πρότερον οὐδενί πω κρείττονι ἑαυτοῦ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἔφη, οὔτε τότε Κύρῳ ἰέναι ἤθελε, πρὶν ἡ γυνὴ αὐτὸν ἔπεισε, καὶ πίστεις ἔλαβε. 27 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Συέννεσις μὲν Κύρῳ ἔδωκε χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιάν, Κῦρος δ' ἐκείνῳ δῶρα, ἃ νομίζεται παρὰ βασιλεῖ τίμια, ἵππον χρυσοχάλινον, καὶ στρεπτὸν χρυσοῦν καὶ ψέλλια καὶ ἀκινάκην χρυσοῦν καὶ στολὴν Περσικὴν, καὶ τὴν χώραν μηκέτι ἁρπάζεσθαι· τὰ δὲ ἡρπασμένα ἀνδράποδα, ἤν που ἐντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

CAPUT III.

Tarsi Graecorum fit seditio, quippe qui, suspicati expeditionem esse adversus regem futuram, Clearchum progredi ipsos cogentem lapidibus fere obruunt. Sed hic maxima calliditate illos motus sedat. Mittunt igitur, qui de expeditionis consilio Cyrum ipsum interrogent. Qui cum respondisset, se contra Abrocomam quendam ducere, et ampliora stipendia promisisset, ulterius progredi decernunt.

1 Ἐνταῦθ' ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ὑπώπτευον γὰρ ἤδη ἐπὶ βασιλέα ἰέναι· μισθωθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν. Πρῶτος δὲ

Κλέ-

Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ δὲ αὐτόν τε ἔβαλλον, καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου, ἐπεὶ ἤρξατο προϊέναι. 2 Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε τοῦ μὴ καταπετρωθῆναι· ὕστερον δὲ, ἐπεὶ ἔγνω, ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν· καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἑστώς· (οἱ δὲ ὁρῶντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων) εἶτα ἔλεξε τοιάδε.

3 Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε, ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν. Ἐμοὶ γὰρ Κῦρος ξένος ἐγένετο, καί με, φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος, τά τε ἄλλα ἐτίμησε, καὶ μυρίους ἔδωκε δαρεικούς· οὓς ἐγὼ λαβὼν, οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοὶ, ἀλλ' οὐδὲ καθηδυπάθησα, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς ἐδαπάνων. 4 Καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θρᾷκας ἐπολέμησα, καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χεῤῥονήσου αὐτοὺς ἐξελαύνων, βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοικοῦντας Ἕλληνας τὴν γῆν. Ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα, εἴ τι δέοιτο, ὠφελοίην αὐτὸν, ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου. 5 Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δή μοι, ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι, ἢ πρὸς ἐκεῖνον ψευσάμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι. Εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω, οὐκ οἶδα· αἱρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς, καὶ σὺν ὑμῖν, ὅ τι ἂν δέῃ, πείσομαι. Καὶ οὔποτ' ἐρεῖ οὐδεὶς, ὡς ἐγὼ Ἕλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς Ἕλληνας, τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἱλό-

§. 3. δαρεικούς. Cf. I, 1, 9. — ibid. ἀλλ' ante οὐδὲ delend. videtur. §. 5. Pro εἶναι Porson conj. ἰέναι. V. Animadv.

ειλόμην. 6 Ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐκ ἐθέλετε πείθεσθαι, οὐδὲ ἕπεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἕψομαι, καὶ, ὅ τι ἂν δέῃ, πείσομαι. Νομίζω γὰρ, ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἂν εἶναι τίμιος, ὅπου ἂν ὦ· ὑμῶν δ' ἐρημωθεὶς, οὐκ ἂν ἱκανὸς εἶναι οἶμαι, οὔτ' ἂν φίλον ὠφελῆσαι, οὔτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. Ὡς ἐμοῦ οὖν ἰόντος, ὅπῃ ἂν καὶ ὑμεῖς, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε. 7 Ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται, οἵ τε αὐτοῦ ἐκείνου, καὶ οἱ ἄλλοι, ταῦτα ἀκούσαντες, ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα πορεύεσθαι, ἐπῄνεσαν· παρὰ δὲ Ξενίου καὶ Πασίωνος πλείους ἢ δισχίλιοι, λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκευοφόρα, ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλεάρχῳ. 8 Κῦρος δὲ, τούτων ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος, μετεπέμπετο τὸν Κλέαρχον· ὁ δ' ἰέναι μὲν οὐκ ἤθελε, λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον, ἔλεγε θαῤῥεῖν, ὡς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ δέον· μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δὲ οὐκ ἔφη ἰέναι. 9 Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον, ἔλεξε τοιάδε·

Ἄνδρες στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δῆλον ὅτι οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖνον· οὔτε γὰρ ἡμεῖς ἔτι ἐκείνου στρατιῶται, (ἐπεί γε οὐ συνεπόμεθα αὐτῷ) οὔτε ἐκεῖνος ἡμῖν ἔτι μισθοδότης. 10 Ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν, οἶδα· ὥστε καὶ, μεταπεμπομένου αὐτοῦ, οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον, αἰσχυνόμενος, ὅτι συνοι-

§. 6. Ὡς — ἔχετε cf. Cyrop. 1, 6, 11. — §. 8. Pro τούτων Steph. τούτοις.

σύνοιδα ἐμαυτῷ πάντα ἐψευσμένος αὐτόν· ἔπειτα δὲ καὶ δεδιὼς, μὴ, λαβών με, δίκην ἐπιθῇ, ὧν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ἠδικῆσθαι. 11 Ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν, οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλεύεσθαι, ὅ τι χρὴ ποιεῖν ἐκ τούτων. Καὶ εἴτε μένομεν αὐτοῦ, σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι, ὅπως ἀσφαλέστατα μενῶμεν· εἴτε δὴ δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως ὡς ἀσφαλέστατα ἀπίωμεν, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἕξομεν· ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρατηγοῦ οὔτε ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν. 12 Ὁ δὲ ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος φίλος, ᾧ ἂν φίλος ᾖ· χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς, ᾧ ἂν πολέμιος ᾖ. Ἔτι δὲ δύναμιν ἔχει καὶ πεζὴν καὶ ἱππικὴν καὶ ναυτικὴν, ἣν πάντες ὁμοίως ὁρῶμέν τε καὶ ἐπιστάμεθα· καὶ γὰρ οὐδὲ πόῤῥω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθέζεσθαι· ὥστε ὥρα λέγειν, ὅ τι τις γιγνώσκει ἄριστον εἶναι. Ταῦτ' εἰπὼν, ἐπαύσατο.

13 Ἐκ δὲ τούτου ἀνίσταντο, οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου λέξοντες, ἃ ἐγίγνωσκον· οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύντες, οἵα εἴη ἡ ἀπορία, ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι. 14 Εἷς δὲ δὴ εἶπε, προσποιούμενος σπεύδειν ὡς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, στρατηγοὺς μὲν ἑλέσθαι ἄλλους ὡς τάχιστα, εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν· τὰ δ' ἐπιτήδεια ἀγοράζεσθαι, (ἡ δ' ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι) καὶ συσκευάζεσθαι· ἐλθόντας δὲ Κῦρον αἰτεῖν πλοῖα, ὡς ἀποπλέοιεν· ἐὰν δὲ μὴ διδῷ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κῦρον, ὅστις ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει. ἐὰν δὲ μηδὲ ἡγεμόνα διδῷ, συντάττεσθαι τὴν ταχίστην· πέμψαι δὲ καὶ προ-

§. 11. μενῶμεν — ἀπίωμεν. Cf. I, 7, 4. §. 14. Ad ἑλέσθαι et reliquos infinitiv. int. δεῖν.

προκαταληψομένους τὰ ἄκρα, ὅπως μὴ φθάσωσι μήτε ὁ Κῦρος, μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες, ὧν πολλοὺς καὶ πολλὰ χρήματα ἔχομεν ἡρπακότες. Οὗτος μὲν δὴ τοιαῦτα εἶπε· μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαρχος εἶπε τοσοῦτον. 15 Ὡς μὲν στρατηγήσοντα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν, μηδεὶς ὑμῶν λεγέτω· (πολλὰ γὰρ ἐνορῶ, δι᾽ ἃ ἐμοὶ τοῦτο οὐ ποιητέον) ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ, ὃν ἂν ἕλησθε, πείσομαι ᾗ δυνατὸν μάλιστα· ἵνα εἰδῆτε, ὅτι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι, ὥς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώπων. 16 Μετὰ δὲ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὥςπερ πάλιν τὸν στόλον Κύρου μὴ ποιουμένου· ἐπεδείκνυε δὲ, ὡς εὔηθες εἴη, ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου, ᾧ λυμαινόμεθα τὴν πρᾶξιν. Εἰ δέ τι καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσομεν, ᾧ ἂν Κῦρος δῷ, τί κωλύει, καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν κελεύειν Κῦρον προκαταλαμβάνειν; 17 Ἐγὼ γὰρ ὀκνοίην μὲν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν δοίη, μὴ ἡμᾶς αὐταῖς ταῖς τριήρεσι καταδύσῃ· φοβοίμην δ᾽ ἂν τῷ ἡγεμόνι, ᾧ ἂν δοίη, ἕπεσθαι, μὴ ἡμᾶς ἀγάγοι, ὅθεν οὐχ οἷόν τε ἔσται ἐξελθεῖν· βουλοίμην δ᾽ ἂν, ἄκοντος ἀπιὼν Κύρου, λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθών· ὃ οὐ δυνατόν ἐστιν. 18 Ἀλλ᾽ ἔγωγέ φημι, ταῦτα μὲν φλυαρίας εἶναι· δοκεῖ δέ μοι, ἄνδρας ἐλθόντας πρὸς Κῦρον, οἵτινες ἐπιτήδειοι, σὺν Κλεάρχῳ, ἐρωτᾷν ἐκεῖνον, τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι· καὶ ἐὰν μὲν ἡ πρᾶξις ᾖ παραπλησία, οἵᾳπερ καὶ πρότερον ἐχρῆτο τοῖς ξένοις, ἐπε-

§. 15. Ὡς μὲν στρατηγήσοντα. Vid. Matth. gr. p. 852 et 853. §. 16. Pro ἐπεδείκνυε Steph. ἐπιδεικνύς. §. 18. Ad δοκεῖ μοι int. ἀγαθὸν εἶναι cf. §. 14. — ibid. οἵᾳπερ i. e. τοίᾳ, πρὸς οἵανπερ.

ἕπεσθαι καὶ ἡμᾶς, καὶ μὴ κακίους εἶναι τῶν πρόσθεν τούτῳ συναναβάντων· 19 ἐὰν δὲ μείζων ἡ πρᾶξις τῆς πρόσθεν φαίνηται, καὶ ἐπιπονωτέρα, καὶ ἐπικινδυνοτέρα, ἀξιοῦν, ἢ πείσαντα ἡμᾶς ἄγειν, ἢ πεισθέντα πρὸς φιλίαν ἀφιέναι· οὕτω γὰρ καὶ ἑπόμενοι ἂν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἑποίμεθα, καὶ ἀπιόντες, ἀσφαλῶς ἂν ἀπίοιμεν· ὅ τι δ' ἂν πρὸς ταῦτα λέγῃ, ἀπαγγεῖλαι δεῦρο· ἡμᾶς δ' ἀκούσαντας πρὸς ταῦτα βουλεύεσθαι. 20 Ἔδοξε ταῦτα, καὶ ἄνδρας ἑλόμενοι σὺν Κλεάρχῳ πέμπουσιν, οἳ ἠρώτων Κῦρον τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο, ὅτι ἀκούοι Ἀβροκόμαν, ἐχθρὸν ἄνδρα, ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι, ἀπέχοντα δώδεκα σταθμούς· πρὸς τοῦτον οὖν ἔφη βούλεσθαι ἐλθεῖν· κἂν μὲν ᾖ ἐκεῖ, τὴν δίκην ἔφη χρῄζειν ἐπιθεῖναι αὐτῷ· ἢν δὲ φεύγῃ, ἡμεῖς ἐκεῖ πρὸς ταῦτα βουλευσόμεθα. 21 Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἱρετοὶ, ἀναγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία μὲν ἦν, ὅτι ἄγει πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ ἐδόκει ἕπεσθαι. Προςαιτοῦσι δὲ μισθὸν ὁ Κῦρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὗ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαρεικοῦ τρία ἡμιδαρεικὰ τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ· ὅτι δ' ἐπὶ βασιλέα ἄγοι, οὐδ' ἐνταῦθ' ἤκουεν οὐδεὶς, ἔν γε τῷ φανερῷ.

§. 18. τῶν πρόσθεν cf. c. 1, 2, et 4, 2. §. 21. οὗ i. q. τούτου, ὅν.

CAPUT IV.

Ubi venerant Issos, classis quoque Cyri appellit. Portis inde e Cilicia in Syriam superatis, Xenias et Pasio, clam ab eo discedunt; de quibus cum ipse perhumaniter loqueretur, reliqui Graeci aequitate eius commoti lubentius cum eo progrediuntur. Thapsaci demum Graecis aperit, expeditionem esse adversus regem susceptam. Quod etsi indignantur, tamen novis promissis excitati vado Euphratem transeunt; in quo Menonis callidum factum laudatur.

1 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα ἐπὶ τὸν Σάρον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὖρος τρία πλέθρα. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἕνα παρασάγγας πέντε ἐπὶ τὸν Πύραμον ποταμόν, οὗ τὸ εὖρος στάδιον. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας πεντεκαίδεκα εἰς Ἰσσούς, τῆς Κιλικίας ἐσχάτην πόλιν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. 2 Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· καὶ Κύρῳ παρῆσαν αἱ ἐκ Πελοποννήσου νῆες, τριάκοντα καὶ πέντε, καὶ ἐπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθαγόρας Λακεδαιμόνιος. Ἡγεῖτο δ' αὐτῶν Ταμὼς Αἰγύπτιος ἐξ Ἐφέσου, ἔχων ναῦς ἑτέρας Κύρου πέντε καὶ εἴκοσιν· αἷς ἐπολιόρκει Μίλητον, ὅτε Τισσαφέρνῃ φίλη ἦν, καὶ συνεπολέμει Κύρῳ πρὸς αὐτόν. 3 Παρῆν δὲ καὶ Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐπὶ τῶν νεῶν, μετάπεμπτος ὑπὸ Κύρου, ἑπτακοσίους ἔχων ὁπλίτας, ὧν ἐστρατήγει παρὰ Κύρῳ. Αἱ δὲ νῆες ὥρμουν κατὰ τὴν Κύρου σκηνήν. Ἐνταῦθα καὶ οἱ

παρ'

§. 2. Ταμὼς cf. c. 2, 21. §. 2. συνεπολέμει ad Ταμὼς, αὐτὸν ad Τισσαφ. refer. — §. 3. κατὰ alii παρά.

κεῖν οὐκ εἴων, οὐδὲ τὰς περιστεράς. Αἱ δὲ κῶμαι, ἐν αἷς ἐσκήνουν, Παρυσάτιδος ἦσαν, εἰς ζώνην δεδομέναι. 10 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριάκοντα ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Δαράδακος ποταμοῦ, οὗ τὸ εὖρος πλέθρου. Ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Βελέσιος βασίλεια, τοῦ Συρίας ἄρξαντος, καὶ παράδεισος πάνυ μέγας καὶ καλὸς, ἔχων πάντα, ὅσα ὧραι φύουσι. Κῦρος δ' αὐτὸν ἐξέκοψε, καὶ τὰ βασίλεια κατέκαυσεν.

11 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, ὄντα τὸ εὖρος τεττάρων σταδίων· καὶ πόλις αὐτόθι ᾠκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων, Θάψακος ὀνόματι. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας πέντε· καὶ Κῦρος, μεταπεμψάμενος τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων, ἔλεγεν, ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν, εἰς Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις, καὶ ἀναπείθειν ἕπεσθαι. 12 Οἱ δὲ ποιήσαντες ἐκκλησίαν, ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐχαλέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφασαν, αὐτοὺς πάλαι ταῦτα εἰδότας κρύπτειν· καὶ οὐκ ἔφασαν ἰέναι, ἂν μή τις αὐτοῖς χρήματα διδῷ, ὥσπερ καὶ τοῖς προτέροις μετὰ Κύρου ἀναβᾶσι παρὰ τὸν πατέρα τοῦ Κύρου· καὶ ταῦτα, οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων, ἀλλὰ καλοῦντος τοῦ πατρὸς Κῦρον. 13 Ταῦτα οἱ στρατηγοὶ Κύρῳ ἀπήγγελλον· ὁ δ' ὑπέσχετο, ἀνδρὶ ἑκάστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίου μνᾶς, ἐπὰν εἰς Βαβυλῶνα ἥκωσι, καὶ τὸν μισθὸν ἐντελῆ, μέχρις ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς Ἰωνίαν πάλιν. Τὰ μὲν δὴ

πολὺ

§. 9. ζώνην. Vid. Cic. Verr. III, 33. §. 12. μετὰ Κ. ἀναβ. cf. c. 1, 2 et 3, 18. §. 13. Τὸ — πολὺ int. μέρος.

πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ οὕτως ἐπείσθη. Μένων δὲ, πρὶν δῆλον εἶναι, τί ποιήσουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, πότερον ἕψονται Κύρῳ, ἢ οὔ, συνέλεξε τὸ αὑτοῦ στράτευμα χωρὶς τῶν ἄλλων, καὶ ἔλεξε τάδε·

14 Ἄνδρες, ἐὰν ἐμοὶ πεισθῆτε, οὔτε κινδυνεύσαντες, οὔτε πονήσαντες, τῶν ἄλλων πλέον προτιμήσεσθε στρατιωτῶν ὑπὸ Κύρου. Τί οὖν κελεύω ποιῆσαι; Νῦν δεῖται Κῦρος ἕπεσθαι τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ βασιλέα· ἐγὼ οὖν φημὶ, ὑμᾶς χρῆναι διαβῆναι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, πρὶν δῆλον εἶναι, ὅ τι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἀποκρινοῦνται Κύρῳ. 15 Ἢν μὲν γὰρ ψηφίσωνται ἕπεσθαι, ὑμεῖς δόξετε αἴτιοι εἶναι, ἄρξαντες τοῦ διαβαίνειν· καὶ ὡς προθυμοτάτοις ὑμῖν οὖσι χάριν εἴσεται Κῦρος καὶ ἀποδώσει· (ἐπίσταται δ' εἴ τις καὶ ἄλλος) ἢν δ' ἀποψηφίσωνται οἱ ἄλλοι, ἄπιμεν μὲν πάντες εἰς τοὔμπαλιν· ὑμῖν δ', ὡς μόνοις πειθομένοις, πιστοτάτοις χρήσεται καὶ εἰς φρούρια καὶ εἰς λοχαγίας· καὶ ἄλλου οὗτινος ἂν δέησθε, οἶδα, ὅτι ὡς φίλου τεύξεσθε Κύρου. 16 Ἀκούσαντες ταῦτα ἐπείθοντο καὶ διέβησαν, πρὶν τοὺς ἄλλους ἀποκρίνασθαι. Κῦρος δ' ἐπεὶ ᾔσθετο διαβεβηκότας, ἥσθη τε, καὶ τῷ στρατεύματι πέμψας Γλοῦν, εἶπεν· Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ὑμᾶς ἐπαινῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσητε, ἐμοὶ μελήσει, ἢ μηκέτι με Κῦρον νομίζετε. 17 Οἱ μὲν δὴ στρατιῶται, ἐν ἐλπίσι μεγάλαις ὄντες, εὔχοντο αὐτὸν εὐτυχῆσαι· Μένωνι δὲ καὶ δῶρα ἐλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπῆ. Ταῦτα δὲ ποιήσας διέβαινε· συνείπετο δὲ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα αὐτῷ ἅπαν· καὶ τῶν διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ἀνωτέρω τῶν μαστῶν ὑπὸ τοῦ

§. 15. φίλου int. παρά; al. φίλοι.

τοῦ ποταμοῦ. 18 Οἱ δὲ Θαψακηνοὶ ἔλεγον, ὅτι οὐ πώποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο πεζῇ, εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ πλοίοις, ἃ τότε Ἀβροκόμας προϊὼν κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῇ. Ἐδόκει δὲ θεῖον εἶναι, καὶ σαφῶς ὑποχωρῆσαι τὸν ποταμὸν Κύρῳ, ὡς βασιλεύσοντι.

19 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας σταθμοὺς ἐννέα παρασάγγας πεντήκοντα καὶ ἀφικνοῦνται πρὸς τὸν Ἀράξην ποταμόν. Ἐνταῦθα ἦσαν κῶμαι πολλαί, μεσταὶ σίτου καὶ οἴνου. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς, καὶ ἐπεσιτίσαντο.

CAPUT V.

Iter iuxta Euphratem conficitur passim non sine magna difficultáte et iumentorum strage, ob pabuli inopiam, donec ex urbe Charmanda, flumine utribus traiecto, commeatus compórtatur. Periculosa inter Graecos seditio gravissima Cyri oratione sedatur.

1 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας, τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων, σταθμοὺς ἐρήμους πέντε, παρασάγγας τριάκοντα καὶ πέντε. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ ἦν μὲν ἡ γῆ πεδίον ἅπαν ὁμαλὸν ὥςπερ θάλαττα, ἀψινθίου δὲ πλῆρες· εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνῆν ὕλης ἢ καλάμου, ἅπαντα ἦσαν εὐώδη, ὥςπερ ἀρώματα· δένδρον δ' οὐδὲν ἐνῆν. 2 Θηρία δὲ παντοῖα, πλεῖστοι μὲν ὄνοι ἄγριοι, οὐκ ὀλίγαι δὲ στρουθοὶ αἱ μεγάλαι· ἐνῆσαν δὲ καὶ ὠτίδες καὶ δορκάδες· ταῦτα δὲ τὰ θηρία οἱ ἱππεῖς ἐδίωκον ἐνίοτε. Καὶ οἱ μὲν ὄνοι, ἐπεί τις διώκοι, προδραμόντες ἂν εἱστήκεσαν· (πολὺ γὰρ τοῦ ἵππου θᾶττον ἔτρεχον) καὶ πάλιν ἐπεὶ πλησιάζοι ὁ ἵππος, ταὐτὰ ἐποίουν· ὥςτε

§. 2. Pro ταὐτά alii ταὐτόν et pro ὥςτε al. καί.

ὥστε οὐκ ἦν λαβεῖν, εἰ μὴ διαστάντες οἱ ἱππεῖς θηρῷεν διαδεχόμενοι τοῖς ἵπποις. Τὰ δὲ κρέα τῶν ἁλισκομένων ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἁπαλώτερα δέ. 3 Στρουθὸν δὲ οὐδεὶς ἔλαβεν· οἱ δὲ διώξαντες τῶν ἱππέων ταχὺ ἐπαύοντο· πολὺ γὰρ ἀπέπτα ἀποφεύγουσα, τοῖς μὲν ποσὶ δρόμῳ, ταῖς δὲ πτέρυξιν ἄρασα, ὥσπερ ἱστίῳ χρωμένη. Τὰς δὲ ὠτίδας, ἄν τις ταχὺ ἀνιστῇ, ἔστι λαμβάνειν· πέτονται γὰρ βραχὺ, ὥσπερ πέρδικες, καὶ ταχὺ ἀπαγορεύουσι. Τὰ δὲ κρέα αὐτῶν ἥδιστα ἦν.

4 Πορευόμενοι δὲ διὰ ταύτης τῆς χώρας ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Μασκᾶν ποταμὸν, τὸ εὖρος πλεθριαῖον. Ἐνταῦθα ἦν πόλις ἐρήμη, μεγάλη, ὄνομα δὲ αὐτῇ Κορσωτή· περιεῤῥεῖτο δὲ αὕτη ὑπὸ τοῦ Μασκᾶ κύκλῳ. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς, καὶ ἐπεσιτίσατο τὸ στράτευμα. 5 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς ἐρήμους τρεισκαίδεκα παρασάγγας ἐννενήκοντα τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων, καὶ ἀφικνεῖται ἐπὶ Πύλας. Ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώλετο ὑπὸ τοῦ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος, οὐδὲ ἄλλο δένδρον οὐδὲν, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες, ὄνους ἀλέτας περὶ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες, εἰς Βαβυλῶνα ἦγον καὶ ἐπώλουν, καὶ ἀνταγοράζοντες σῖτον ἔζων. 6 Τὸ δὲ στράτευμα ὁ σῖτος ἐπέλιπε, καὶ πρίασθαι οὐκ ἦν, εἰ μὴ ἐν τῇ Λυδίᾳ ἀγορᾷ, ἐν τῷ Κύρου βαρβαρικῷ, τὴν καπίθην ἀλεύρων ἢ ἀλφίτων τεττάρων σίγλων. Ὁ δὲ σίγλος δύναται ἑπτὰ ὀβολοὺς καὶ ἡμιοβόλιον Ἀττικούς· ἡ δὲ κα-

πίθη

§. 3. ἀπέπτα. Vid. Animadv. — §. 4. ἐπεσιτίσατο τ. στράτ. Alii ἐπεσιτίσαντο. cf. c. 4, 19.

τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα θέντας. αὐτὸς δὲ, λαβὼν τοὺς Θρᾶκας καὶ τοὺς ἱππέας, οἳ ἦσαν αὐτῷ ἐν τῷ στρατεύματι πλείους ἢ τετταράκοντα, (τούτων δ' οἱ πλεῖστοι Θρᾶκες) ἤλαυνεν ἐπὶ τοὺς Μένωνος, ὥστε ἐκείνους ἐκπεπλῆχθαι καὶ αὐτὸν Μένωνα, καὶ τρέχειν ἐπὶ τὰ ὅπλα. Οἱ δὲ καὶ ἔστασαν ἀποροῦντες τῷ πράγματι. 14 Ὁ δὲ Πρόξενος (ἔτυχε γὰρ ὕστερον προσιὼν, καὶ τάξις αὐτῷ ἑπομένη τῶν ὁπλιτῶν) εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων, ἔθετο τὰ ὅπλα, καὶ ἐδεῖτο τοῦ Κλεάρχου, μὴ ποιεῖν ταῦτα. Ὁ δὲ ἐχαλέπαινεν, ὅτι, αὐτοῦ ὀλίγου δεήσαντος καταλευσθῆναι, πράως λέγοι τὸ αὐτοῦ πάθος· ἐκέλευέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστασθαι. 15 Ἐν τούτῳ δὲ, ἐπεὶ ἧκε Κῦρος καὶ ἐπύθετο τὸ πρᾶγμα, εὐθὺς ἔλαβε τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν ἧκεν ἐλαύνων εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει ὧδε· 16 Κλέαρχε καὶ Πρόξενε, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες Ἕλληνες, οὐκ ἴστε, ὅ τι ποιεῖτε. Εἰ γάρ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, νομίζετε, ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ ἐμέ τε κατακεκόψεσθαι, καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἐμοῦ ὕστερον· κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐχόντων, πάντες οὗτοι, οὓς ὁρᾶτε, βάρβαροι πολεμιώτεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ ὄντων. 17 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος, ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο· καὶ παυσάμενοι ἀμφότεροι, κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὅπλα.

§. 13. Verba τῷ πράγματι adjecit Steph. cf. c. 5, 8.
§. 15. πιστῶν cf. c. 8, 1.

CA-

CAPUT VI.

Orontes, Persarum nobilissimus, qui iam bis cum Cyro in gratiam redierat, tertium deficere ad regem conatus comprehenditur, et sceleris convictus de sententia Clearchi et aliorum capitis damnatus e medio tollitur.

1 *Ἐντεῦθεν προϊόντων, ἐφαίνετο ἴχνη ἵππων καὶ κόπρος· εἰκάζετο δὲ εἶναι ὁ στίβος ὡς δισχιλίων ἵππων. Οὗτοι προϊόντες ἔκαιον καὶ χιλὸν καὶ εἴ τι ἄλλο χρήσιμον ἦν. Ὀρόντης δὲ Πέρσης ἀνήρ, γένει τε προσήκων βασιλεῖ, καὶ τὰ πολεμικὰ λεγόμενος ἐν τοῖς ἀρίστοις Περσῶν, ἐπεβουλεύει Κύρῳ, καὶ πρόσθεν πολεμήσας.* 2 *Καταλλαγεὶς δὲ οὗτος Κύρῳ, εἶπεν, εἰ αὐτῷ δοίη ἱππέας χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακαίοντας ἱππέας ἢ κατακαίνοι ἂν ἐνεδρεύσας, ἢ ζῶντας πολλοὺς αὐτῶν ἕλοι, καὶ κωλύσειε τοῦ καίειν ἐπιόντας, καὶ ποιήσειεν, ὥςτε μήποτε δύνασθαι αὐτούς, ἰδόντας τὸ Κύρου στράτευμα, βασιλεῖ διαγγεῖλαι. Τῷ δὲ Κύρῳ ἀκούσαντι ταῦτα ἐδόκει ὠφέλιμα εἶναι· καὶ ἐκέλευεν αὐτὸν λαμβάνειν μέρος παρ' ἑκάστου τῶν ἡγεμόνων.*

3 *Ὁ δὲ Ὀρόντης, νομίσας, ἑτοίμους αὐτῷ εἶναι τοὺς ἱππέας, γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα, ὅτι ἥξοι ἔχων ἱππέας ὡς ἂν δύνηται πλείστους· ἀλλὰ φράσαι τοῖς ἑαυτοῦ ἱππεῦσιν ἐκέλευεν, ὡς φίλιον αὐτὸν ὑποδέχεσθαι. Ἐνῆν δ' ἐν τῇ ἐπιστολῇ καὶ τῆς πρόσθεν φιλίας ὑπομνήματα καὶ πίστεως. Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν δίδωσι πιστῷ ἀνδρί, ὡς ᾤετο· ὁ δὲ λαβὼν, Κύρῳ δείκνυσιν.* 4 *Ἀναγνοὺς δὲ αὐτὴν ὁ*

Κῦρος,

§. 1. πρόσθ. πολεμήσ. Cf. §. 6. et 7. §. 5. ὅτι ἥξοι etc. Vid. Animadv.

Κῦρος, συλλαμβάνει Ὀρόντην, καὶ συγκαλεῖ εἰς τὴν αὐτοῦ σκηνὴν Περσῶν τοὺς ἀρίστους τῶν περὶ αὐτὸν ἑπτά· καὶ τοὺς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὺς ἐκέλευεν ὁπλίτας ἀγαγεῖν, τούτους δὲ θέσθαι τὰ ὅπλα περὶ τὴν αὐτοῦ σκηνήν. Οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ἀγαγόντες ὡς τριςχιλίους ὁπλίτας. 5 Κλέαρχον δὲ καὶ εἴσω παρεκάλεσε σύμβουλον, ὅς γε καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει προτιμηθῆναι μάλιστα τῶν Ἑλλήνων. Ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, ἐξήγγειλε τοῖς φίλοις τὴν κρίσιν τοῦ Ὀρόντου, ὡς ἐγένετο· οὐ γὰρ ἀπόῤῥητον ἦν. Ἔφη δὲ, Κῦρον ἄρχειν τοῦ λόγου ὧδε·

6 Παρεκάλεσα ὑμᾶς, ἄνδρες φίλοι, ὅπως σὺν ὑμῖν βουλευόμενος, ὅ τι δικαιότατόν ἐστι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο πράξω περὶ Ὀρόντου τουτουΐ. Τοῦτον γὰρ πρῶτον μὲν ὁ ἐμὸς πατὴρ ἔδωκεν ὑπήκοον ἐμοὶ εἶναι. Ἐπεὶ δὲ ταχθεὶς, ὡς ἔφη αὐτὸς, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ, οὗτος ἐπολέμησεν ἐμοὶ, ἔχων τὴν ἐν Σάρδεσιν ἀκρόπολιν, καὶ ἐγὼ αὐτὸν προςπολεμῶν ἐποίησα, ὥςτε δόξαι τούτῳ, τοῦ πρὸς ἐμὲ πολέμου παύσασθαι, καὶ δεξιὰν ἔλαβον καὶ ἔδωκα· 7 Μετὰ ταῦτα, ἔφη, ὦ Ὀρόντα, ἔστιν, ὅ τι σε ἠδίκησα; Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι οὔ. Πάλιν ὁ Κῦρος, ἠρώτα· Οὐκοῦν ὕστερον, ὡς αὐτὸς σὺ ὁμολογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικούμενος, ἀποστὰς εἰς Μυσοὺς, κακῶς ἐποίεις τὴν ἐμὴν χώραν, ὅ, τι ἐδύνω; — Ἔφη ὁ Ὀρόντης. — Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὁπότ' αὖ ἔγνως τὴν σεαυτοῦ δύναμιν, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος βωμὸν, μεταμέλειν τέ σοι ἔφησθα, καὶ πείσας ἐμὲ,

§. 5. ὅς γε. Al. ὥς γε, quod explicant διότι. §. 7. Pro μεταμέλειν vulgo μεταμεμέληταί σοι. Al. μεταμεμέλησθαί σοι.

ἐμὲ, πιστὰ πάλιν ἔδωκάς μοι, καὶ ἔλαβες παρ' ἐμοῦ; Καὶ ταῦθ' ὡμολόγει ὁ Ὀρόντης. 8 Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, νῦν τὸ τρίτον ἐπιβουλεύων μοι φανερὸς γέγονας; Εἰπόντος δὲ τοῦ Ὀρόντου, ὅτι οὐδὲν ἀδικηθεὶς, ἠρώτησεν ὁ Κῦρος αὐτόν. — Ὁμολογεῖς οὖν, περὶ ἐμὲ ἄδικος εἶναι; Ἦ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη ὁ Ὀρόντης. Ἐκ τούτου πάλιν ἠρώτησεν ὁ Κῦρος, ἔτι οὖν ἂν γένοιο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, ἐμοὶ δὲ καὶ φίλος καὶ πιστός; Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι, οὐδ', εἰ γενοίμην, ὦ Κῦρε, σοί γ' ἂν ἔτι ποτὲ δόξαιμι.

9 Πρὸς ταῦτα ὁ Κῦρος εἶπε τοῖς παροῦσιν· Ὁ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει· ὑμῶν δὲ σὺ πρῶτος, ὦ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην, ὅ τι σοι δοκεῖ. Κλέαρχος δὲ εἶπε τάδε· — Συμβουλεύω ἐγὼ, τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι ὡς τάχιστα· ὡς μηκέτι δέοι τοῦτον φυλάττεσθαι, ἀλλὰ σχολὴ εἴη ἡμῖν, τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι, τοὺς ἐθέλοντας φίλους τούτους εὖ ποιεῖν. 10 Ταύτῃ δὲ τῇ γνώμῃ ἔφη καὶ τοὺς ἄλλους προσθέσθαι. Μετὰ ταῦτα, κελεύοντος Κύρου, ἐλάβοντο τῆς ζώνης τὸν Ὀρόντην ἐπὶ θανάτῳ ἅπαντες ἀναστάντες καὶ οἱ συγγενεῖς· εἶτα δὲ ἐξῆγον αὐτὸν, οἷς προσετάχθη. Ἐπεὶ δὲ εἶδον αὐτὸν, οἵπερ πρόσθεν προσεκύνουν, καὶ τότε προσεκύνησαν, καίπερ εἰδότες, ὅτι ἐπὶ θανάτῳ ἄγοιτο. 11 Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Ἀρταπάτα σκηνὴν εἰσήχθη, τοῦ πιστοτάτου τῶν Κύρου σκηπτούχων, μετὰ ταῦτα οὔτε ζῶντα Ὀρόντην, οὔτε τεθνεῶ-

τα

§. 9. εἶναι abundat cf. III, 4, 52. §. 11. Ἀρταπάτα. Cf. I, 8, 28.

δὲ ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοί τε ἦσαν πολὺ προθυμότεροι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξήγγελλον. Εἰσῄεσαν δὲ παρ' αὐτὸν [οἵ τε στρατηγοὶ] καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινές, ἀξιοῦντες εἰδέναι, τί σφισιν ἔσται, ἐὰν κρατήσωσιν. Ὁ δὲ ἐμπιπλὰς ἁπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε. 9 Παρεκελεύοντο δ' αὐτῷ πάντες, ὅσοιπερ διελέγοντο, μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὄπισθεν ἑαυτῶν τάττεσθαι. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ὧδέ πως ἤρετο Κῦρον· — Οἴει γάρ σοι, ὦ Κῦρε, μαχεῖσθαι τὸν ἀδελφόν; — Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, εἴπερ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιδός ἐστι παῖς, καὶ ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεὶ ταῦτα ἐγὼ λήψομαι.

10 Ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων ἀσπὶς μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταὶ δὲ δισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι· τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες, καὶ ἅρματα δρεπανηφόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι. 11 Τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες, καὶ ἅρματα δρεπανηφόρα διακόσια. Ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχίλιοι ἱππεῖς, ὧν Ἀρταγέρσης ἦρχεν· οὗτοι δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι ἦσαν. 12 Τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν ἄρχοντες καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες τέτταρες, τριάκοντα μυριάδων ἕκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης, Γωβρύας, Ἀρβάκης. Τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ ἐνενήκοντα μυριάδες, καὶ ἅρματα δρεπανηφόρα ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· Ἀβροκόμας γὰρ ὑστέρησε τῆς μάχης ἡμέρας πέντε, ἐκ Φοινίκης ἐλαύνων. 13 Ταῦτα δὲ ἤγγελλον πρὸς Κῦρον

§. 8. οἵ τε στρατηγ. fortasse interpretand. est praeter duces. cf. §. 2. §. 10. Cf. 1, 2, 9. 1, 4, 5. 1, 2, 25. §. 11. ἅρματα δρεπαν. cf. c. 8, 10. §. 12. ἐκ Φοινίκ. cf. c. 4, 5.

Κῦρον οἱ αὐτομολήσαντες ἐκ τῶν πολεμίων παρὰ μεγάλου βασιλέως πρὸ τῆς μάχης· καὶ μετὰ τὴν μάχην, οἳ ὕστερον ἐλήφθησαν τῶν πολεμίων, ταὐτὰ ἤγγελλον. 14 Ἐντεῦθεν δὲ Κῦρος ἐξελαύνει σταθμὸν ἕνα παρασάγγας τρεῖς συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι παντὶ καὶ τῷ Ἑλληνικῷ καὶ τῷ βαρβαρικῷ· ᾤετο γὰρ, ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μαχεῖσθαι βασιλέα· κατὰ γὰρ μέσον τὸν σταθμὸν τοῦτον τάφρος ἦν ὀρυκτὴ, βαθεῖα, τὸ μὲν εὖρος ὀργυιαὶ πέντε, τὸ δὲ βάθος ὀργυιαὶ τρεῖς. 15 Παρετέτατο δὲ ἡ τάφρος ἄνω διὰ τοῦ πεδίου ἐπὶ δώδεκα παρασάγγας μέχρι τοῦ Μηδίας τείχους. Ἔνθα δὴ εἰσὶν αἱ διώρυχες, ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ ῥέουσαι· εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν εὖρος πλεθριαῖαι, βαθεῖαι δὲ ἰσχυρῶς, καὶ πλοῖα πλεῖ ἐν αὐταῖς σιταγωγά· εἰςβάλλουσι δὲ εἰς τὸν Εὐφράτην, διαλείπουσι δὲ ἑκάστη παρασάγγην, γέφυραι δὲ ἔπεισιν. Ἦν δὲ παρ' αὐτὸν τὸν Εὐφράτην πάροδος στενὴ μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς τάφρου, ὡς εἴκοσι ποδῶν τὸ εὖρος. 16 Ταύτην δὴ τὴν τάφρον βασιλεὺς μέγας ποιεῖ ἀντὶ ἐρύματος, ἐπειδὴ πυνθάνεται Κῦρον προςελαύνοντα. Ταύτην δὲ τὴν πάροδον Κῦρός τε καὶ ἡ στρατιὰ παρῆλθε, καὶ ἐγένοντο εἴσω τῆς τάφρου. 17 Ταύτῃ μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἐμαχέσατο βασιλεὺς, ἀλλ' ὑποχωρούντων φανερὰ ἦσαν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἴχνη πολλά. 18 Ἐνταῦθα Κῦρος, Σιλανὸν καλέσας, τὸν Ἀμβρακιώτην μάντιν, ἔδωκεν αὐτῷ δαρεικοὺς τριςχιλίους, ὅτι τῇ ἑνδεκάτῃ ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας πρότερον θυόμενος, εἶπεν

§. 15. εἰς τ. Εὐφράτ. Vid. Animadv. §. 18. θυόμενος cf. V, 6, 18.

εἶπεν αὐτῷ, ὅτι βασιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν· Κῦρος δ' εἶπεν, Οὐκ ἄρα ἔτι μαχεῖται, εἰ μὴ ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις μαχεῖται· ἐὰν δ' ἀληθεύσῃς, ὑπισχνοῦμαί σοι δέκα τάλαντα. Τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέδωκεν, ἐπεὶ παρῆλθον αἱ δέκα ἡμέραι. 19 Ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ τάφρῳ οὐκ ἐκώλυε βασιλεὺς τὸ Κύρου στράτευμα διαβαίνειν, ἔδοξε καὶ Κύρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεγνωκέναι τοῦ μαχεῖσθαι· ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ Κῦρος ἐπορεύετο ἠμελημένος μᾶλλον. 20 Τῇ δὲ τρίτῃ ἐπί τε τοῦ ἅρματος καθήμενος τὴν πορείαν ἐποιεῖτο, καὶ ὀλίγους ἐν τάξει ἔχων πρὸ αὑτοῦ· τὸ δὲ πολὺ αὐτῷ ἀνατεταραγμένον ἐπορεύετο, καὶ τῶν ὅπλων τοῖς στρατιώταις πολλὰ ἐπὶ ἁμαξῶν καὶ ὑποζυγίων ἤγετο.

CAPUT VIII.

Tandem praeter opinionem Artaxerxes cum exercitu egregie instructo appropinquat. Cyrus et Graeci, ne imparati opprimantur, celeriter arma expediunt aciemque instruunt. Graeci, qui dexterum obtinent cornu iuxta Euphratem, statim primo impetu barbaros sibi oppositos in fugam compellunt: Cyrus paucis stipatus dum cupidius pugnat, regemque ipsum petit, interficitur.

1 Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν, καὶ πλησίον ἦν ὁ σταθμὸς, ἔνθα ἔμελλε καταλύσειν, ἡνίκα Παταγύας, ἀνὴρ Πέρσης, τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν, προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ· καὶ εὐθὺς πᾶσιν, οἷς ἐνετύγχανεν, ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ Ἑλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρα-

§. 18. ad δέκα ἡμ. int. ἐντός.

στρατεύματι πολλῷ προςέρχεται, ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. 2 Ἔνθα δὴ πολὺς τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες καὶ πάντες δὲ, ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι. 3 Καὶ Κῦρός τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἅρματος τὸν θώρακα ἐνέδυ, καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον, τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίζεσθαι, καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον. 4 Ἔνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων, πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος· οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον. Μένων δὲ καὶ τὸ στράτευμα τὸ εὐώνυμον κέρας εἶχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. 5 Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἱππεῖς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστασαν ἐν τῷ δεξιῷ, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν· ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου ὕπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν. 6 Κῦρος δὲ καὶ ἱππεῖς μετ' αὐτοῦ ἑξακόσιοι κατὰ τὸ μέσον, ὡπλισμένοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες, πλὴν Κύρου. Κῦρος δὲ, ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν, εἰς τὴν μάχην καθίστατο. [Λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν.] 7 Οἱ δ' ἵπποι ἅπαντες, οἱ μετὰ Κύρου, εἶχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἱππεῖς Ἑλληνικάς.

8 Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας, καὶ οὔπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἡνίκα δὲ δείλη ἐγένετο, ἐφάνη κονιορτὸς, ὥςπερ νεφέλη λευκὴ, χρόνῳ δὲ οὐ

C 2 συχνῷ

§. 4. τὰ δεξιά cf. c. 7, 1. — ibid. καὶ τὸ στράτ. Vid. Animadv. §. 6. Ad κατὰ τὸ μέσ. repete ἔστασαν. — ibid. Λέγεται etc. vid. Animadv.

συχνῷ ὕστερον, ὥςπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολύ. Ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε, καὶ αἱ λόγχαι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. 9 Καὶ ἦσαν ἱππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· (Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν) ἐχόμενοι δὲ τούτων, γεῤῥοφόροι· ἐχόμενοι δὲ ὁπλῖται σὺν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν· (Αἰγύπτιοι δὲ οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι) ἄλλοι δ' ἱππεῖς, ἄλλοι τοξόται. Πάντες δὲ οὗτοι κατὰ ἔθνη, ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον τὸ ἔθνος ἐπορεύετο. 10 Πρὸ δ' αὐτῶν ἅρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δρεπανηφόρα λεγόμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα, καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν, ὅτῳ ἐντύχοιεν. Ἡ δὲ γνώμη ἦν, ὡς εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλώντων καὶ διακοψόντων. 11 Ὃ μέντοι Κῦρος εἶπεν, ὅτε καλέσας παρεκελεύετο τοῖς Ἕλλησι, τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι, ἐψεύσθη τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγῇ, ἀλλὰ σιγῇ ὡς ἀνυστὸν, καὶ ἡσυχῇ ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προςῄεσαν. 12 Καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος, παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι τῷ ἑρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι, τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα, ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη· κἂν τοῦτο, ἔφη, νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποίηται. 13 Ὁρῶν δὲ ὁ Κλέαρχος τὸ μέσον στίφος, καὶ ἀκούων Κύρου, ἔξω ὄντα τοῦ Ἑλληνικοῦ εὐωνύμου βασιλέα, (τοσοῦτῳ γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεὺς,

§. 9. In ἐπορεύετο latet simul ἐπορεύοντο. §. 10. δρεπανηφ. cf. Cyrop. VI, 1, 30. §. 11. εἶπεν. Cf. I, 7, 4. §. 13. ἔξω ὄντα. cf. §. 22. 25.

σιλεὺς, ὥστε μέσον τὸ ἑαυτοῦ ἔχων, τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν) ἀλλ᾽ ὅμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ἤθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος, μὴ κυκλωθείη ἑκατέρωθεν· τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο, ὅτι αὐτῷ μέλοι, ὅπως καλῶς ἔχοι.

14 Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα ὁμαλῶς προῄει· τὸ δ᾽ Ἑλληνικὸν, ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον, συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. Καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι, κατεθεᾶτο ἑκατέρους ἄποθεν τούς τε πολεμίους ἀποβλέπων τούς τε φιλίους. 15 Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς συναντῆσαι, ἤρετο, εἴ τι παραγγέλλοι· ὁ δ᾽ ἐπιστήσας εἶπε, καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν, ὅτι τὰ ἱερὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ εἴη. 16 Ταῦτα δὲ λέγων, θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος, καὶ ἤρετο, τίς ὁ θόρυβος εἴη. Ὁ δὲ Ξενοφῶν εἶπεν, ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἤδη. Καὶ ὃς ἐθαύμασε, τίς παραγγέλλει; καὶ ἤρετο, ὅ τι καὶ εἴη τὸ σύνθημα. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι ΖΕΥΣ ΣΩΤΗΡ ΚΑΙ ΝΙΚΗ. 17 Ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας, ἀλλὰ δέχομαί τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω. Ταῦτα δὲ εἰπὼν, εἰς τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπήλαυνε· καὶ οὐκ ἔτι τρία ἢ τέτταρα στάδια ἀπειχέτην τὼ φάλαγγε ἀπ᾽ ἀλλήλων, ἡνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες, καὶ ἤρχοντο ἀντίοι τοῖς πολεμίοις. 18 Ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγγος,

§. 14. τὸ μ. βαρβαρικ. i. e. regis Perſarum acies. §. 15. Ξενοφῶν. Cf. II, 1, 12. et III, 1, 4. §. 16. δεύτερον i. q. πάλιν Cyrop. III, 3, 58. — ibid. παραγγέλλει i. q. παρήγγελλε, imperaſſet. §. 17. ἐπαιάνιζον. cf. Cyrop. III, 3, 58.

λαγγος, τὸ ἐπιλειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγξαντο πάντες, οἷόν περ τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθεον. Λέγουσι δέ τινες, ὡς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δόρατα ἐδούπησαν, φόβον ποιοῦντες τοῖς ἵπποις. 19 Πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι τοῖς ἵπποις καὶ φεύγουσι. Καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις, μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἕπεσθαι. 20 Τὰ δὲ ἅρματα ἐφέρετο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ δι' αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων, κενὰ ἡνιόχων. Οἱ δὲ, ἐπεὶ προΐδοιεν, διΐσταντο· ἔστι δ' ὅςτις καὶ κατελήφθη, ὥςπερ ἐν ἱπποδρόμῳ, ἐκπλαγείς· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν· οὐδὲ ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδὲν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναί τις ἐλέγετο.

21 Κῦρος δὲ, ὁρῶν τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὑτοὺς καὶ διώκοντας, ἡδόμενος καὶ προςκυνούμενος ἤδη ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτὸν, οὐδ' ὣς ἐξήχθη διώκειν· ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἱππέων τάξιν, ἐπεμελεῖτο, ὅ τι ποιήσει βασιλεύς. Καὶ γὰρ ᾔδει αὐτὸν, ὅτι μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. 22 Καὶ πάντες δὲ οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες, μέσον ἔχοντες τὸ αὑτῶν ἡγοῦνται, νομίζοντες, οὕτως καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἢν ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἑκατέρωθεν ᾖ, καὶ, εἴ τι παραγγεῖλαι χρῄζοιεν, ἡμίσει ἐν χρόνῳ αἰ-

§. 18. Ἐνυαλίῳ, cf. ad Cyrop. VII, 1, 26. §. 20. αὐτῶν posterius, non prius, delendum videtur. §. 21. ἑξακοσ. cf. §. 6. — ibid. ᾔδει αὐτὸν, ὅτι i. q. ᾔδει ὅτι αὐτός.

αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. 23 Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε, μέσον ἔχων τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς, ὅμως ἔξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἐναντίου, οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπτεν, ὡς εἰς κύκλωσιν. 24 Ἔνθα δὴ Κῦρος δείσας, μὴ ὄπισθεν γενόμενος κατακόψῃ τὸ Ἑλληνικὸν, ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις, νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους, καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους· καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην, τὸν ἄρχοντα αὐτῶν.

25 Ὡς δὲ ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξακόσιοι, εἰς τὸ διώκειν ὁρμήσαντες· πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἀμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλούμενοι. 26 Σὺν τούτοις δὲ ὢν, καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στίφος· καὶ εὐθὺς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν, Ὁρῶ τὸν ἄνδρα, ἵετο ἐπ' αὐτόν· καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον, καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὥς φησι Κτησίας ὁ ἰατρὸς, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. 27 Παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῷ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ Κῦρος, καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου· ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει· (παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν) Κῦρος δὲ αὐτός τε ἀπέθανε, καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ.

§. 23. ἔξω cf. §. 13. — ibid. εἰς κύκλωσ. int. Cyri ipsius et Ariaei cf. c. 9, 31. §. 24. Ἀρταγέρσ. Cf. I, 7, 11. §. 25. ὁμοτράπ. cf. c. 9, 31 et Cyrop. VII, 1, 30. §. 26. Καὶ ἰᾶσθ. i. q. ὃς καί. §. 27. μαχόμενοι int. εἰσὶν f. ἦσαν.

τῷ. 28 Ἀρταπάτης δὲ, ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν σκηπτούχων θεράπων λέγεται, ἐπειδὴ εἶδε πεπτωκότα Κῦρον, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ. 29 Καὶ οἱ μέν φασι, βασιλέα κελεῦσαί τινα ἐπισφάξαι αὐτὸν Κύρῳ· οἱ δὲ, ἑαυτὸν ἐπισφάξαι, σπασάμενον τὸν ἀκινάκην· εἶχε γὰρ χρυσοῦν· καὶ στρεπτὸν δὲ ἐφόρει καὶ ψέλλια καὶ τἆλλα, ὥσπερ οἱ ἄριστοι τῶν Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ ὑπὸ Κύρου δι' εὔνοιάν τε καὶ πιστότητα.

CAPUT IX.

Cyri laudes.

1 Κῦρος μὲν οὖν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὢν Περσῶν τῶν μετὰ Κῦρον τὸν ἀρχαῖον γενομένων βασιλικώτατός τε καὶ ἄρχειν ἀξιώτατος, ὡς παρὰ πάντων ὁμολογεῖται τῶν Κύρου δοκούντων ἐν πείρᾳ γενέσθαι. 2 Πρῶτον μὲν γὰρ παῖς ἔτι ὢν, ὅτε ἐπαιδεύετο καὶ σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις παισὶ, πάντων πάντα κράτιστος ἐνομίζετο. 3 Πάντες γὰρ οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται· ἔνθα πολλὴν μὲν σωφροσύνην καταμάθοι ἄν τις, αἰσχρὸν δ' οὐδὲν οὔτε ἀκοῦσαι, οὔτ' ἰδεῖν ἔστι. 4 Θεῶνται δ' οἱ παῖδες καὶ τοὺς τιμωμένους ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀκούουσι, καὶ ἄλλους ἀτιμαζομένους· ὥστ' εὐθὺς παῖδες ὄντες μανθάνουσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. 5 Ἔνθα Κῦρος αἰδημονέστατος μὲν πρῶτον τῶν ἡλίκων ἐδόκει εἶναι, τοῖς τε

§. 28. Ἀρταπάτ. Cf. I, 6, 11. §. 1. μετὰ Κῦρ. vid. Animadv. §. 2. ἀδελφῷ. Cf. I, 1, 1. §. 3. Πάντες etc. cf. Cyrop. VII, 5, 86.

τε πρεσβυτέροις καὶ τῶν ἑαυτοῦ ὑποδεεστέρων μᾶλλον πείθεσθαι· ἔπειτα δὲ φιλιππότατος, καὶ τοῖς ἵπποις ἄριστα χρῆσθαι. Ἔκρινον δ' αὐτὸν καὶ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἔργων, τοξικῆς τε καὶ ἀκοντίσεως, φιλομαθέστατον εἶναι, καὶ μελετηρότατον. 6 Ἐπεὶ δὲ τῇ ἡλικίᾳ ἔπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ἦν, καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος. Καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσὼν κατεσπάσθη ἀπὸ τοῦ ἵππου· καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς ὠτειλὰς φανερὰς εἶχε, τέλος δὲ κατέκτανε· καὶ τὸν πρῶτον μέντοι βοηθήσαντα πολλοῖς μακαριστότατον ἐποίησεν.

7 Ἐπεὶ δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς σατράπης Λυδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων ἀπεδείχθη, οἷς καθήκει εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζεσθαι, πρῶτον μὲν ἐπέδειξεν αὐτὸν, ὅτι περὶ πλείστου ποιοῖτο, εἴ τῳ σπείσαιτο, καὶ εἴ τῳ συνθοῖτο, καὶ εἴ τῳ ὑπόσχοιτό τι, μηδὲν ψεύδεσθαι. 8 Καὶ γὰρ οὖν ἐπίστευον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις ἐπιτρεπόμεναι, ἐπίστευον δ' οἱ ἄνδρες· καὶ εἴ τις πολέμιος ἐγένετο, σπεισαμένου Κύρου, ἐπίστευε, μηδὲν ἂν παρὰ τὰς σπονδὰς παθεῖν. 9 Τοιγαροῦν ἐπεὶ Τισσαφέρνει ἐπολέμησε, πᾶσαι αἱ πόλεις ἑκοῦσαι Κῦρον εἵλοντο ἀντὶ Τισσαφέρνους, πλὴν Μιλησίων· οὗτοι δὲ, ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύγοντας προέσθαι, ἐφοβοῦντο αὐτόν. 10 Καὶ γὰρ ἔργῳ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἔλεγεν, ὅτι οὐκ ἄν ποτε προοῖτο,

§. 5. Καὶ τῶν etc. Constr. καὶ (ἐδόκει) πείθεσθ. τ. πρεσβυτέρ. μᾶλλον τῶν etc. §. 6. Κατέκτανε al. κατέκανε (a κατακαίνω). §. 7. Λυδίας etc. cf. c. 1, 2. §. 9. πλὴν Μιλησ. cf. c. 1, 7.

προοῖτο, ἐπεὶ ἅπαξ αὐτοῖς φίλος ἐγένετο, οὐδ' εἰ ἔτι μὲν μείους γένοιντο, ἔτι δὲ καὶ κάκιον πράξειαν. 11 Φανερὸς δ' ἦν, καὶ εἴ τίς τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν ποιήσειεν αὐτόν, νικᾶν πειρώμενος· καὶ εὐχὴν δέ τινες αὐτοῦ ἐξέφερον, ὡς εὔχοιτο, τοσοῦτον χρόνον ζῆν, ἔστε νικῴη καὶ τοὺς εὖ καὶ τοὺς κακῶς ποιοῦντας ἀλεξόμενος. 12 Καὶ γὰρ οὖν πλεῖστοι δὴ αὐτῷ, ἑνί γε ἀνδρὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν, ἐπεθύμησαν καὶ χρήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ ἑαυτῶν σώματα προέσθαι.

13 Οὐ μὲν δὴ οὐδὲ τοῦτ' ἄν τις εἴποι, ὡς τοὺς κακούργους καὶ ἀδίκους εἴα καταγελᾶν, ἀλλ' ἀφειδέστατα πάντων ἐτιμωρεῖτο. Πολλάκις δ' ἦν ἰδεῖν παρὰ τὰς στειβομένας ὁδοὺς καὶ ποδῶν καὶ χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν στερουμένους ἀνθρώπους· ὥστε ἐν τῇ τοῦ Κύρου ἀρχῇ ἐγένετο καὶ Ἕλληνι καὶ βαρβάρῳ, μηδὲν ἀδικοῦντι ἀδεῶς πορεύεσθαι, ὅποι τις ἤθελεν, ἔχοντι ὅ τι προχωροίη. 14 Τοὺς μέντοι γε ἀγαθοὺς εἰς πόλεμον ὡμολόγητο διαφερόντως τιμᾶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἦν αὐτῷ πόλεμος πρὸς Πεισίδας καὶ Μυσούς· στρατευόμενος οὖν καὶ αὐτὸς εἰς ταύτας τὰς χώρας, οὓς ἑώρα ἐθέλοντας κινδυνεύειν, τούτους καὶ ἄρχοντας ἐποίει, ἧς κατεστρέφετο χώρας, καὶ ἄλλοις δώροις ἐτίμα· 15 ὥστε φαίνεσθαι τοὺς μὲν ἀγαθοὺς, εὐδαιμονεστάτους, τοὺς δὲ κακοὺς, δούλους τούτων ἀξιοῦσθαι εἶναι. Τοιγαροῦν πολλὴ ἦν ἀφθονία τῶν ἐθελόντων κινδυνεύειν, ὅπου τις οἴοιτο Κῦρον αἰσθήσεσθαι.

16 Εἴς γε μὴν δικαιοσύνην εἴ τις αὐτῷ φανερὸς γένοιτο ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, περὶ παντὸς ἐποι-

§. 13. ὅ τι προχωροίη. Vid. Animadv. §. 16. Εἴς γε μὴν etc., si quis ratione justitiae (i. e. justus) sese ostendere vellet.

ἐποιεῖτο, τούτους πλουσιωτέρους ποιεῖν τῶν ἐκ τοῦ ἀδίκου φιλοκερδούντων. 17 Καὶ γὰρ οὖν ἄλλα τε πολλὰ δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο, καὶ στρατεύματι ἀληθινῷ ἐχρήσατο. Καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ οὐ χρημάτων ἕνεκα πρὸς ἐκεῖνον ἔπλευσαν, ἀλλ' ἐπεὶ ἔγνωσαν κερδαλεώτερον εἶναι, Κύρῳ καλῶς πειθαρχεῖν, ἢ τὸ κατὰ μῆνα κέρδος. 18 Ἀλλὰ μὴν εἴ τίς γέ τι αὐτῷ προστάξαντι καλῶς ὑπηρετήσειεν, οὐδενὶ πώποτε ἀχάριστον εἴασε τὴν προθυμίαν. Τοιγαροῦν κράτιστοι δὴ ὑπηρέται παντὸς ἔργου Κύρῳ ἐλέχθησαν γενέσθαι. 19 Εἰ δέ τινα ὁρῴη δεινὸν ὄντα οἰκονόμον ἐκ τοῦ δικαίου, καὶ κατασκευάζοντά τε ἧς ἄρχοι χώρας, καὶ προσόδους ποιοῦντα, οὐδένα ἂν πώποτε ἀφείλετο, ἀλλὰ καὶ πλείω προσεδίδου· ὥστε καὶ ἡδέως ἐπόνουν, καὶ θαῤῥαλέως ἐκτῶντο, καὶ ἃ πέπατο αὖ τις, ἥκιστα Κῦρον ἔκρυπτεν· οὐ γὰρ φθονῶν τοῖς φανερῶς πλουτοῦσιν ἐφαίνετο, ἀλλὰ πειρώμενος χρῆσθαι τοῖς τῶν ὑποκρυπτομένων χρήμασι. 20 Φίλους γε μὴν ὅσους ποιήσαιτο, καὶ εὔνους γνοίη ὄντας, καὶ ἱκανοὺς κρίνειε συνεργοὺς εἶναι, ὅ τι τυγχάνει βουλόμενος κατεργάζεσθαι, ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος δὴ γενέσθαι θεραπεύειν. 21 Καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο, οὗπερ αὐτὸς ἕνεκα φίλων ᾤετο δεῖσθαι, ὡς συνεργοὺς ἔχοι, καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο συνεργὸς τοῖς φίλοις κράτιστος εἶναι τούτου, ὅτου ἕκαστον αἰσθάνοιτο ἐπιθυμοῦντα.

22 Δῶρα δὲ πλεῖστα μὲν, οἶμαι, εἷς γε ἀνὴρ ὢν, ἐλάμβανε διὰ πολλά· ταῦτα δὲ πάντων δὴ μά-

§. 17. αὐτῷ dat. commodi est. — ibid. ἔπλευσαν vid. Animadv. §. 19. De ἀφείλετο, vulgo ἀφείλατο, vid. Lobeck ad Phrynich. p. 183. — ibid. πέπατο vid. Cyrop. III, 3, 44. §. 21. αὐτὸ τοῦτο int. διά.

μάλιστα τοῖς φίλοις διεδίδου, πρὸς τὸν τρόπον ἑκάστου σκοπῶν, καὶ ὅτου μάλιστα ὁρῴη ἕκαστον δεόμενον. 23 Καὶ ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ κόσμον πέμποι τις ἢ ὡς εἰς πόλεμον ἢ ὡς εἰς καλλωπισμόν, καὶ περὶ τούτων λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὅτι τὸ μὲν ἑαυτοῦ σῶμα οὐκ ἂν δύναιτο τούτοις πᾶσι κοσμηθῆναι, φίλους δὲ καλῶς κεκοσμημένους μέγιστον κόσμον ἀνδρὶ νομίζοι. 24 Καὶ τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς φίλους εὖ ποιοῦντα, οὐδὲν θαυμαστόν, ἐπειδή γε καὶ δυνατώτερος ἦν· τὸ δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ περιεῖναι τῶν φίλων, καὶ τῷ προθυμεῖσθαι χαρίζεσθαι, ταῦτα μᾶλλον ἔμοιγε δοκεῖ ἀγαστὰ εἶναι. 25 Κῦρος γὰρ ἔπεμπε βίκους οἴνου ἡμιδεεῖς πολλάκις, ὁπότε πάνυ ἡδὺν λάβοι, λέγων, ὅτι οὔπω δὴ πολλοῦ χρόνου τούτου ἡδίονι οἴνῳ ἐπιτύχοι· τοῦτον οὖν σοι ἔπεμψε, καὶ δεῖταί σου, τοῦτον ἐκπιεῖν τήμερον, σὺν οἷς μάλιστα φιλεῖς. 26 Πολλάκις δὲ χῆνας ἡμιβρώτους ἔπεμπε, καὶ ἄρτων ἡμίσεα, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν κελεύων τὸν φέροντα· Τούτοις ἥσθη Κῦρος· βούλεται οὖν, καὶ σὲ τούτων γεύσασθαι. 27 Ὅπου δὲ χιλὸς σπάνιος πάνυ εἴη, αὐτὸς δὲ δυνατὸς παρασκευάσασθαι διὰ τὸ πολλοὺς ἔχειν ὑπηρέτας, καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν, διαπέμπων ἐκέλευε τοὺς φίλους, τοῖς τὰ ἑαυτῶν σώματα ἄγουσιν ἵπποις ἐμβάλλειν τοῦτον τὸν χιλόν, ὡς μὴ πεινῶντες τοὺς ἑαυτοῦ φίλους ἄγωσιν. 28 Εἰ δὲ δή ποτε πορεύοιτο, καὶ πλεῖστοι μέλλοιεν ὄψεσθαι, προσκαλῶν τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὡς

§. 25. Κοσμηθῆναι. Al. ex uno cod. κοσμῆσαι. cf. Cyrop. VIII, 3, 4. §. 24. Καὶ τὸ etc. cf. Cyrop. VIII, 2, 15. §. 25. τοῦτον (vid. Animadv.) sunt verba nuncii.

ὡς δηλοίη, οὓς τιμῴη· ὥστε ἔγωγε, ἐξ ὧν ἀκούω, οὐδένα κρίνω ὑπὸ πλειόνων πεφιλῆσθαι οὔτε Ἑλλήνων, οὔτε βαρβάρων. 29 Τεκμήριον δὲ τούτου καὶ τόδε· παρὰ μὲν Κύρου, δούλου ὄντος, οὐδεὶς ἀπῄει πρὸς βασιλέα· [πλὴν Ὀρόντας ἐπεχείρησε· καὶ οὗτος δέ, ὃν ᾤετο πιστόν οἱ εἶναι, ταχὺ αὐτὸν εὗρε Κύρῳ φιλαίτερον, ἢ ἑαυτῷ,] παρὰ δὲ βασιλέως πολλοὶ πρὸς Κῦρον ἀπῆλθον, ἐπεὶ πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγένοντο, καὶ οὗτοι μέντοι οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώμενοι, νομίζοντες, παρὰ Κύρῳ ὄντες ἀγαθοί, ἀξιωτέρας ἂν τιμῆς τυγχάνειν ἢ παρὰ βασιλεῖ. 30 Μέγα δὲ τεκμήριον καὶ τὸ ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ βίου αὐτῷ γενόμενον, ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν ἀγαθός, καὶ κρίνειν ὀρθῶς ἐδύνατο τοὺς πιστοὺς καὶ εὔνους καὶ βεβαίους. 31 Ἀποθνήσκοντος γὰρ αὐτοῦ, πάντες οἱ παρ' αὐτὸν φίλοι καὶ συντράπεζοι μαχόμενοι ἀπέθανον ὑπὲρ Κύρου, πλὴν Ἀριαίου· οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγχανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ, τοῦ ἱππικοῦ ἄρχων· ὡς δ' ᾔσθετο Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν, ἔχων καὶ τὸ στράτευμα πᾶν, οὗ ἡγεῖτο.

§. 29. Ὀρόντας. Cf. I, 6; — ibid. οὗτος repete βασιλεύς; ceterum vid. Animadv. §. 31. ἀπέθανον cf. c. 8, 27. — ibid. ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ cf. c. 8, 5.

CA-

CAPUT X.

Ariaeum fugientem dum persequitur Artaxerxes, potitur Cyri castris eaque diripit: unde, collectis copiis dispersis, redit contra Graecos in suo cornu victores. Sed Graeci eum rursus in fugam vertunt, ac deinde in castra sua redeunt.

1 Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ χεὶρ ἡ δεξιά. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰςπίπτει εἰς τὸ Κυρεῖον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἵστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὑτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν, ἔνθεν ὥρμηντο· τέτταρες δὲ ἐλέγοντο παρασάγγαι τῆς ὁδοῦ εἶναι. 2 Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τά τε ἄλλα πολλὰ διαρπάζουσι, καὶ τὴν Φωκαΐδα τὴν Κύρου παλλακίδα, τὴν σοφὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι, λαμβάνει. 3 Ἡ δὲ Μιλησία, ἡ νεωτέρα, ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα, ἐκφεύγει γυμνὴ πρὸς τὸ τῶν Ἑλλήνων, οἳ ἔτυχον ἐν τοῖς σκευοφόροις ὅπλα ἔχοντες, καὶ ἀντιταχθέντες, πολλοὺς μὲν τῶν ἁρπαζόντων ἀπέκτειναν, οἱ δὲ καὶ αὐτῶν ἀπέθανον· οὐ μὴν ἔφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσωσαν καὶ τἄλλα, ὅσα ἐντὸς αὐτῶν καὶ χρήματα καὶ ἄνθρωποι ἐγένοντο, πάντα ἔσωσαν. 4 Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεύς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' ἑαυτοὺς, ὡς πάντας νικῶντες· οἱ δὲ ἁρπάζοντες, ὡς ἤδη πάντας νικῶντες. 5 Ὡς δὲ ᾔσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες, ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴη, βασιλεὺς δ' αὖ ἤκουσε

§. 1. ἡ δεξιά. Cf. III, 1, 17. — ibid. σταθμόν. Cf. II, 1, 3. §. 4. Ἕλληνες cf. c. 8, 19. 21. — ibid. ἤδη πάντας. Steph. πάντα cf. II, 1, 1.

ἤκουσε Τισσαφέρνους, ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῷεν τὸ καθ' ἑαυτοὺς, καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχοιντο διώκοντες, ἐνταῦθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τοὺς ἑαυτοῦ, καὶ συντάττεται· ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο, Πρόξενον καλέσας, (πλησιαίτατος γὰρ ἦν) εἰ πέμποιέν τινας, ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντες.

6 Ἐν τούτῳ βασιλεὺς πάλιν δῆλος ἦν προςιὼν, ὡς ἐδόκει, ὄπισθεν. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες συστραφέντες παρασκευάζονται, ὡς ταύτῃ προςιόντος καὶ δεξόμενοι· ὁ δὲ βασιλεὺς ταύτῃ μὲν οὐκ ἦγεν, ᾗ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος, ταύτῃ καὶ ἀπήγαγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ πρὸς τοὺς Ἕλληνας αὐτομολήσαντας, καὶ Τισσαφέρνην, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. 7 Ὁ γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστάς· διελαύνων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἦρχε τῶν πελταστῶν, καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι. 8 Ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης ὡς μεῖον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τῶν Ἑλλήνων, ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο. 9 Ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας, ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες, μὴ προςάγοιεν πρὸς τὸ κέρας, καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας, καὶ ποιήσασθαι ὄπισθεν τὸν ποταμόν. 10 Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβου-

§. 6. προσιόντος. Vid. Animadv. §. 9. Κατὰ τὸ εὐών. quod in priori pugna laevum fuerat. cf. c. 8, 4.

ἐβουλεύοντο; καὶ δὴ βασιλεὺς παραμειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἐναντίαν τὴν φάλαγγα, ὥςπερ τὸ πρῶτον μαχούμενος συνῄει. Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγύς τε ὄντας καὶ παρατεταγμένους, αὖθις παιανίσαντες ἐπῄεσαν πολὺ ἔτι προθυμότερον, ἢ τὸ πρόσθεν. 11 Οἱ δ᾽ αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ᾽ ἐκ πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ᾽ ἐπεδίωκον μέχρι κώμης τινός· ἐνταῦθα δὲ ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· 12 ὑπὲρ γὰρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ᾽ οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκ ἔτι, τῶν δὲ ἱππέων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥςτε τὸ ποιούμενον μὴ γιγνώσκειν. Καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον ὁρᾷν ἔφασαν, ἀετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης ἀνατεταμένον.

13 Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθα ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἱππεῖς· οὐ μέντοι ἔτι ἀθρόοι, ἀλλ᾽ ἄλλοι ἄλλοθεν· ἐψιλοῦτο δ᾽ ὁ λόφος τῶν ἱππέων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. 14 Ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ᾽ ὑπὸ αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα, πέμπει Λύκιον τὸν Συρακούσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον, καὶ κελεύει, κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου, τί ἐστιν, ἀπαγγεῖλαι. 15 Καὶ ὁ Λύκιος ἤλασε καὶ ἰδὼν ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. Σχεδὸν δ᾽ ὅτε ταῦτα ἦν, καὶ ἥλιος ἐδύετο. 16 Ἐνταῦθα δ᾽ ἔστησαν οἱ Ἕλληνες, καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο, οὐδ᾽ ἄλλος ἀπ᾽ αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γὰρ ᾔδεσαν αὐτὸν

§. 10. παραμειψ. int. τὸ εὐών. τῶν Ἑλλήν. κέρας. §. 12. ἀνεστράφ. vid. Animadv. §. 15. ἥλιος ἐδύετο cf. c. 8, 8.

τὸν τεθνηκότα; ἀλλ' εἴκαζον, ἢ διώκοντα οἴχεσθαι, ἢ καταληψόμενόν τι προεληλακέναι· 17 καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο, εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο, ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται ἀμφὶ δόρπιστον ἐπὶ τὰς σκηνάς. 18 Ταύτης μὲν οὖν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. Καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα, καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν· καὶ τὰς ἁμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφοδρὰ λάβοι τὸ στρατόπεδον ἔνδεια, διαδιδοίη τοῖς Ἕλλησιν, (ἦσαν δ' αὗται, ὡς ἐλέγοντο, τετρακόσιαι ἅμαξαι·) καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. 19 Ὥστε ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

§. 17. τὰ σκευοφ. cf. §. 3. §. 19. βασιλ. ἐφάνη, cf. I, 8, 8.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

CAPUT I.

Graeci certiores fiunt de morte Cyri et de Ariaei consilio revertendi in Ioniam. Eum Clearchus retinere studet, deferens ei Persarum imperium. Artaxerxes iubet Graecos primo arma tradere, deinde, si loco maneant, iis inducias offert; sin abierint, bellum minatur. Graeci legatos cum responso forti dimittunt.

1 Ὡς μὲν οὖν ἠθροίσθη Κύρῳ τὸ Ἑλληνικὸν, ὁπότε ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσα ἐν τῇ ἀνόδῳ ἐπράχθη, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς Κῦρος ἐτελεύτησε, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ Ἕλληνες ἐκοιμήθησαν, οἰόμενοι πάντα νικᾷν, καὶ Κῦρον ζῇν, ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ δεδήλωται. 2 Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμποι σημανοῦντα, ὅ τι χρὴ ποιεῖν, οὔτ' αὐτὸς φαίνοιτο. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς, συσκευασαμένοις, ἃ εἶχον, καὶ ἐξο-

§. 1. Ante πάντα al. τά adjiciunt, cf. I, 10, 4., ubi πάντας est.

ἐξοπλισαμένοις, προϊέναι εἰς τὸ πρόσθεν, ἕως Κύρῳ συμμίξειαν. 3 Ἤδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων, ἅμ' ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἦλθε Προκλῆς, ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονὼς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμώ. Οὗτοι ἔλεγον, ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὡρμῶντο· καὶ λέγοι, ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμείνειεν ἂν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἥκειν· τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ ἦλθε. 4 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· ἀλλ' ὤφελε μὲν Κῦρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαίῳ, ὅτι ἡμεῖς γε νικῶμεν βασιλέα, καί, ὡς ὁρᾶτε, οὐδεὶς ἡμῖν ἔτι μάχεται· καὶ εἰ μὴ ὑμεῖς ἤλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα. Ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαίῳ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασίλειον αὐτὸν καθιεῖν· τῶν γὰρ τὴν μάχην νικώντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί. 5 Ταῦτ' εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους, καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα, καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ Μένων ἐβούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου. 6 Οἱ μὲν ᾤχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε. Τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο σῖτον, ὅπως ἐδύνατο, ἐκ τῶν ὑποζυγίων, κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις δ' ἐχρῶντο, μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος, οὗ ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς, πολλοῖς οὖσιν, (οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως)

§. 3. Προκλῆς. Cf. II, 2, 1. — ibid. Ταμώ (genit.) — ibid. Ἀριαῖος. Cf. I, 10, 1. — ibid. προτεραίᾳ vulg. προτέρᾳ. §. 6. αὐτομολοῦντας cf. I, 10, 6.

λέως) καὶ τοῖς γέῤῥοις, καὶ ταῖς ξυλίναις ἀσπίσι ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλαὶ δὲ καὶ πέλται, καὶ ἅμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἷς πᾶσι χρώμενοι, κρέα ἕψοντες ἤσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

7 Καὶ ἤδη τε ἦν περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν, καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες, οἱ μὲν ἄλλοι, βάρβαροι· ἦν δὲ αὐτῶν Φαλῦνος εἷς Ἕλλην, ὃς ἐτύγχανε παρὰ Τισσαφέρνει ὢν, καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν περὶ τὰς τάξεις τε καὶ ὁπλομαχίαν. 8 Οὗτοι δὲ προσελθόντες τε, καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας, λέγουσιν, ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα, ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας, εὑρίσκεσθαι ἤν τι δύνωνται ἀγαθόν. 9 Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν νικώντων εἴη τὰ ὅπλα παραδιδόναι· ἀλλ', ἔφη, ὑμεῖς μὲν, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ, τούτοις ἀποκρίνασθε, ὅ τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἥξω. Ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξῃρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος. 10 Ἔνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ μὲν ὁ Ἀρκὰς, πρεσβύτατος ὢν, ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν, ἢ τὰ ὅπλα παραδοῖεν· Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος, ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ὦ Φαλῦνε, θαυμάζω, πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὅπλα, ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα. Εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν, καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω, τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρί-

§. 6. φέρεσθαι. Vid. Animadv.

χαρίσωνται. 11 Πρὸς ταῦτα Φαλῦνος εἶπε, Βασιλεὺς νικᾷν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. Τίς γὰρ αὐτῷ ἐστιν ὅςτις ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; Νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ, καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων· καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον, οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύναισθ' ἂν ἀποκτεῖναι.

12 Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν Ἀθηναῖος εἶπε· Ὦ Φαλῦνε, νῦν, ὡς σὺ ὁρᾷς, ἡμῖν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἀγαθὸν εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετή. Καὶ ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες, οἰόμεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι· παραδόντες δ' ἂν ταῦτα, καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. Μὴ οὖν οἴου, τὰ μόνα ἡμῖν ἀγαθὰ ὄντα ὑμῖν παραδώσειν· ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχούμεθα. 13 Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῦνος ἐγέλασε, καὶ εἶπεν· Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριστα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὤν, εἰ οἴει ἂν, τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι τῆς βασιλέως δυνάμεως. 14 Ἄλλους δέ τινας ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακιζομένους, ὡς καὶ Κύρῳ πιστοὶ ἐγένοντο, καὶ βασιλεῖ γ' ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιντο, εἰ βούλοιτο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε τι ἄλλο βούλεται χρῆσθαι, εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιντ' ἂν αὐτῷ. 15 Ἐν τούτῳ καὶ Κλέαρχος ἧκε, καὶ ἠρώτησεν, εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλῦνος δ' ὑπολαβὼν εἶπεν· Οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπὲ, τί λέγεις. 16 Ὁ δ' εἶπεν· Ἐγώ σε, ὦ Φαλῦνε, ἄσμενος ἑώρα-

κα,

§. 11. ἀπέκτονε al. libri ἀπέκτεινεν cf. II, 5, 19. §. 12. Ξενοφ. vid. Animadv. §. 13. νεανίσκε. Cf. III, 1, 14. et III, 2, 37.

κα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες οὗτοι· σύ τε γὰρ Ἕλλην εἶ, καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτοι ὄντες, ὅσους σὺ ὁρᾷς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι, τί χρὴ ποιεῖν, περὶ ὧν λέγεις. 17 Σὺ οὖν, πρὸς θεῶν, συμβούλευσον ἡμῖν, ὅ τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι, καὶ ὅ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀναλεγόμενον, ὅτι Φαλῦνος ποτὲ πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως, κελεύσων τοὺς Ἕλληνας τὰ ὅπλα παραδοῦναι, συμβουλευομένοις συνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε. Οἶσθα δὲ, ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι, ὃ ἂν συμβουλεύσῃς. 18 Ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο, βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλεῦσαι, μὴ παραδοῦναι τὰ ὅπλα, ὅπως εὐέλπιδες μᾶλλον οἱ Ἕλληνες εἶεν. Φαλῦνος δ' ὑποστρέψας, παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν ὧδε·

19 Ἐγὼ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστι, σωθῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύω, μὴ παραδιδόναι τὰ ὅπλα· εἰ δέ τοι μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπὶς ἄκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σώζεσθαι ὑμῖν ὅπῃ δυνατόν. 20 Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε ταῦτα, ὅτι ἡμεῖς οἰόμεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι, ἔχοντες τὰ ὅπλα, ἢ παραδόντες ἄλλῳ· εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν, ἔχοντες τὰ ὅπλα, ἢ

§. 17. ἀναλεγόμενον. Moro placet: πάντα λεγόμενον; Weiskio ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα λεγ. Alii: ἂν λεγ. Sequens ὅτι redundat. cf. c. 4, 16. §. 18. Pro ὑπήγετο Suid. ὑπῆγε, quod explicat ὑπεϊλθετο. — ibid. ὑποστρέψ. vid. Ind.

ἢ ἄλλῳ παραδόντες. 21 Ὁ δὲ Φαλῦνος εἶπε· Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν ἐκέλευσεν εἰπεῖν βασιλεὺς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἴησαν, προϊοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. Εἴπατε οὖν καὶ περὶ τούτου, πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαί εἰσιν, ἢ ὡς πολέμου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ. 22 Κλέαρχος δ' ἔλεξεν· Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτων, ὅτι καὶ ἡμῖν ταὐτὰ δοκεῖ, ἅπερ καὶ βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτ' ἐστίν; ἔφη ὁ Φαλῦνος. Ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· Ἢν μὲν μένωμεν, σπονδαί· ἀπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι, πόλεμος. 23 Ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρχος δὲ ταὐτὰ πάλιν ἀπεκρίνατο· Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ ἢ προϊοῦσι πόλεμος. Ὅ τι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμανε.

CAPUT II.

Graeci duce Clearcho ad Ariaeum, qui oblatum Persarum imperium recusaverat, abeunt, et foedere rite inito alia via domum redire constituunt. Hinc orta luce profecti sub vesperam vicis Babyloniae appropinquant, haud procul a regiis castris. Sole occidente in vicos a rege direptos perveniunt: ubi cum pernoctarent non bene compositi, Panicus terror invadit milites, qui callido Clearchi consilio sedatur.

1 Φαλῦνος μὲν δὴ ᾤχετο, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Οἱ δὲ παρὰ Ἀριαίου ἧκον, Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος (Μένων δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ Ἀριαίῳ·) οὗτοι δ' ἔλε-

§. 21. ὡς πολέμ. ὄντ. i. q. ὅτι πόλεμος ἔσται. cf. Cyrop. II, 3, 15. §. 1. Μένων. Cf. II, 1, 5.

ἔλεγον, ὅτι πολλοὺς φαίη Ἀριαῖος εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους, οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ' εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ἥκειν ἤδη κελεύει τῆς νυκτός· εἰ δὲ μή, αὐτὸς πρωῒ ἀπιέναι φησίν. 2 Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπεν· Ἀλλ' οὕτω χρὴ ποιεῖν, ἐὰν μὲν ἥκωμεν, ὥσπερ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε, ὁποῖον ἄν τι ὑμῖν οἴησθε μάλιστα συμφέρειν. Ὅ τι δὲ ποιήσοι, οὐδὲ τούτοις εἶπε. 3 Μετὰ δὲ ταῦτα, ἤδη ἡλίου δύνοντος, συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγούς, ἔλεξε τοιάδε· Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, θυομένῳ ἰέναι ἐπὶ βασιλέα, οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. Καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο. Ὡς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασιλέως ὁ Τίγρης ποταμός ἐστι ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δ' ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. Οὐ μὲν δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἷόν τε· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν ἔχειν· ἰέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους, πάνυ καλὰ ἡμῖν τὰ ἱερὰ ἦν. 4 Ὧδε οὖν χρὴ ποιεῖν· ἀπιόντας δειπνεῖν, ὅ τι τις ἔχει· ἐπειδὰν δὲ σημήνῃ τῷ κέρατι, ὡς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὰν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ, ἕπεσθε τῷ ἡγουμένῳ, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὅπλα ἔξω. 5 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἀπῆλθον, καὶ ἐποίουν οὕτω· καὶ τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἦρχεν, οἱ δ' ἐπείθοντο, οὐχ ἑλόμενοι, ἀλλ' ὁρῶντες, ὅτι μόνος ἐφρόνει, οἷα δεῖ τὸν ἄρχοντα,

§. 1. οὓς οὐκ etc. i. q. οἳ οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο αὐτὸν βασιλεύειν. de re cf. c. 1, 4. §. 3. τοὺς Κύρου φίλ. i. e. Ariaeum. §. 4. ἐπὶ τῷ τρίτῳ int. σημείῳ. — ibid. πρὸς al. πρό.

ἄρχοντα, οἱ δὲ ἄλλοι ἄπειροι ἦσαν. 6 Ἀριθμὸς δὲ τῆς ὁδοῦ, ἣν ἦλθον ἐξ Ἐφέσου, τῆς Ἰωνίας μέχρι τῆς μάχης, σταθμοὶ τρεῖς καὶ ἐνενήκοντα, παρασάγγαι πέντε καὶ τριάκοντα καὶ πεντακόσιοι, στάδιοι πεντήκοντα καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι· ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντο εἶναι εἰς Βαβυλῶνα, στάδιοι ἑξήκοντα καὶ τριακόσιοι.

7 Ἐντεῦθεν δὴ, ἐπεὶ σκότος ἐγένετο, Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θρᾷξ, ἔχων τούς τε ἱππέας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τεσσαράκοντα, καὶ τῶν πεζῶν Θρᾳκῶν ὡς τριακοσίους, ηὐτομόλησε πρὸς βασιλέα. 8 Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις ἡγεῖτο κατὰ τὰ παρηγγελμένα, οἱ δ' εἵποντο· καὶ ἀφικνοῦνται εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν παρὰ Ἀριαῖον καὶ τὴν ἐκείνου στρατιὰν, ἀμφὶ μέσας νύκτας· καὶ ἐν τάξει θέμενοι τὰ ὅπλα, συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων παρὰ Ἀριαῖον· καὶ ὤμοσαν οἵ τε Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτιστοι, μήτε προδώσειν ἀλλήλους, σύμμαχοί τε ἔσεσθαι· οἱ δὲ βάρβαροι προςώμοσαν, καὶ ἡγήσεσθαι ἀδόλως. 9 Ταῦτα δ' ὤμοσαν, σφάξαντες κάπρον, καὶ ταῦρον, καὶ λύκον, καὶ κριόν· εἰς ἀσπίδα βάπτοντες οἱ μὲν Ἕλληνες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην. 10 Ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ Κλέαρχος· Ἄγε δὴ, ὦ Ἀριαῖε, ἐπείπερ ὁ αὐτὸς ἡμῖν στόλος ἐστὶ καὶ ὑμῖν, εἰπὲ, τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας· πότερον ἄπιμεν, ἥνπερ ἤλθομεν, ἢ ἄλλην τινὰ ἐννενοηκέναι δοκεῖς

§. 6. μέχρι τ. μάχ., locus pugnae a Plutarcho *Cunaxa* vocatur. De sequenti computatione vid. Animadv. §. 8. κατὰ τ. παρηγγ. cf. §. 4. §. 9. εἰς ἀσπ., in quo victimarum sanguis inerat.

CAPUT X.

Ariaeum fugientem dum persequitur Artaxerxes, potitur Cyri castris eaque diripit: unde, collectis copiis dispersis, redit contra Graecos in suo cornu victores. Sed Graeci eum rursus in fugam vertunt, ac deinde in castra sua redeunt.

1 Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ χεὶρ ἡ δεξιά. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰςπίπτει εἰς τὸ Κυρεῖον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἵστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν, ἔνθεν ὥρμηντο· τέτταρες δὲ ἐλέγοντο παρασάγγαι τῆς ὁδοῦ εἶναι. 2 Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τά τε ἄλλα πολλὰ διαρπάζουσι, καὶ τὴν Φωκαΐδα τὴν Κύρου παλλακίδα, τὴν σοφὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι, λαμβάνει. 3 Ἡ δὲ Μιλησία, ἡ νεωτέρα, ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα, ἐκφεύγει γυμνὴ πρὸς τὸ τῶν Ἑλλήνων, οἳ ἔτυχον ἐν τοῖς σκευοφόροις ὅπλα ἔχοντες, καὶ ἀντιταχθέντες, πολλοὺς μὲν τῶν ἁρπαζόντων ἀπέκτειναν, οἱ δὲ καὶ αὐτῶν ἀπέθανον· οὐ μὴν ἔφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσωσαν καὶ τἄλλα, ὅσα ἐντὸς αὐτῶν καὶ χρήματα καὶ ἄνθρωποι ἐγένοντο, πάντα ἔσωσαν. 4 Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεύς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' ἑαυτοὺς, ὡς πάντας νικῶντες· οἱ δὲ ἁρπάζοντες, ὡς ἤδη πάντας νικῶντες. 5 Ὡς δὲ ᾔσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες, ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴη, βασιλεὺς δ' αὖ ἤκουσε

§. 1. ἡ δεξιά. Cf. III, 1, 17. — ibid. σταθμόν. Cf. II, 1, 3. §. 4. Ἕλληνες cf. c. 8, 19. 21. — ibid. ἤδη πάντας. Steph. πάντα cf. II, 1, 1.

ἤκουσε Τισσαφέρνους, ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῷεν τὸ καθ' ἑαυτοὺς, καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχοιντο διώκοντες, ἐνταῦθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τοὺς ἑαυτοῦ, καὶ συντάττεται· ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο, Πρόξενον καλέσας, (πλησιαίτατος γὰρ ἦν) εἰ πέμποιέν τινας, ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντες.

6 Ἐν τούτῳ βασιλεὺς πάλιν δῆλος ἦν προσιὼν, ὡς ἐδόκει, ὄπισθεν. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες συστραφέντες παρασκευάζονται, ὡς ταύτῃ προσιόντος καὶ δεξόμενοι· ὁ δὲ βασιλεὺς ταύτῃ μὲν οὐκ ἦγεν, ᾗ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος, ταύτῃ καὶ ἀπήγαγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ πρὸς τοὺς Ἕλληνας αὐτομολήσαντας, καὶ Τισσαφέρνην, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. 7 Ὁ γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστάς· διελαύνων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἦρχε τῶν πελταστῶν, καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι. 8 Ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης ὡς μεῖον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τῶν Ἑλλήνων, ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο. 9 Ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας, ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες, μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας, καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας, καὶ ποιήσασθαι ὄπισθεν τὸν ποταμόν. 10 Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβου-

§. 6. προσιόντος. Vid. Animadv. §. 9. Κατὰ τὸ εὐών. quod in priori pugna laevum fuerat. cf. c. 8, 4.

ἐβουλεύοντο· καὶ δὴ βασιλεὺς παραμειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἐναντίαν τὴν φάλαγγα, ὥςπερ τὸ πρῶτον μαχούμενος συνῄει. Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγύς τε ὄντας καὶ παρατεταγμένους, αὖθις παιανίσαντες ἐπῄεσαν πολὺ ἔτι προθυμότερον, ἢ τὸ πρόσθεν. 11 Οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κώμης τινός· ἐνταῦθα δὲ ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· 12 ὑπὲρ γὰρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκ ἔτι, τῶν δὲ ἱππέων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥςτε τὸ ποιούμενον μὴ γιγνώσκειν. Καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον ὁρᾶν ἔφασαν, ἀετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης ἀνατεταμένον.

13 Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθα ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἱππεῖς· οὐ μέντοι ἔτι ἀθρόοι, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν· ἐψιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. 14 Ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπὸ αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα, πέμπει Λύκιον τὸν Συρακούσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον, καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου, τί ἐστιν, ἀπαγγεῖλαι. 15 Καὶ ὁ Λύκιος ἤλασε καὶ ἰδὼν ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. Σχεδὸν δ' ὅτε ταῦτα ἦν, καὶ ἥλιος ἐδύετο. 16 Ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες, καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο, οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γὰρ ᾔδεσαν αὐτὸν

τὸν

§. 10. παραμειψ. int. τὸ εὐών. τῶν Ἑλλήν. κέρας. §. 12. ἀνεστράφ. vid. Animadv. §. 15. ἥλιος ἐδύετο cf. c. 8, 8.

τὸν τεθνηκότα· ἀλλ' εἴκαζον, ἢ διώκοντα οἴχεσθαι, ἢ καταληψόμενόν τι προεληλακέναι· 17 καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο, εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο, ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται ἀμφὶ δόρπιστον ἐπὶ τὰς σκηνάς. 18 Ταύτης μὲν οὖν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. Καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα, καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν· καὶ τὰς ἁμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφοδρὰ λάβοι τὸ στρατόπεδον ἔνδεια, διαδιδοίη τοῖς Ἕλλησιν, (ἦσαν δ' αὗται, ὡς ἐλέγοντο, τετρακόσιαι ἅμαξαι·) καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. 19 Ὥστε ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

§. 17. τὰ σκευοφ. cf. §. 5. §. 19. βασιλ. ἐφάνη, cf. I, 8, 8.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩ[Σ]
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

CAPUT I.

Graeci certiores fiunt de morte Cyri et de Ariaei co[n]silio revertendi in Ioniam. Eum Clearchus retin[ere] studet, deferens ei Persarum imperium. Artaxer[xes] iubet Graecos primo arma tradere, deinde, si lo[co] maneant, iis inducias offert; sin abierint, bell[um] minatur. Graeci legatos cum responso forti [re]mittunt.

1 Ὡς μὲν οὖν ἠθροίσθη Κύρῳ τὸ Ἑλληνικ[όν], ὁπότε ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην ἐστρατεύε[το], καὶ ὅσα ἐν τῇ ἀνόδῳ ἐπράχθη, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς Κῦρος ἐτελεύτησε, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ Ἕλληνες ἐκοιμήθησαν, οἰόμενοι πάντα νικᾷν, καὶ Κῦρον ζῇν, ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ δεδήλωται. 2 Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμποι σημανοῦντα, ὅ τι χρὴ ποιεῖν, οὔτ' αὐτὸς φαίνοιτο. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς, συσκευασαμένοις, ἃ εἶχον, καὶ ἐξο-

§. 1. Ante πάντα al. τὰ adjiciunt, cf. I, 10, 4., ubi πάντας est.

ἐξοπλισαμένοις, προϊέναι εἰς τὰ πρόσθεν, ἕως Κύρῳ συμμίξειαν. 3 Ἤδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων, ἅμ' ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἦλθε Προκλῆς, ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονὼς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμώ. Οὗτοι ἔλεγον, ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὡρμῶντο· καὶ λέγοι, ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμείνειεν ἂν αὐτοὺς, εἰ μέλλοιεν ἥκειν· τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ ἦλθε. 4 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· ἀλλ' ὤφελε μὲν Κῦρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαίῳ, ὅτι ἡμεῖς γε νικῶμεν βασιλέα, καὶ, ὡς ὁρᾶτε, οὐδεὶς ἡμῖν ἔτι μάχεται· καὶ εἰ μὴ ὑμεῖς ἤλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα. Ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαίῳ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασίλειον αὐτὸν καθιεῖν· τῶν γὰρ τὴν μάχην νικώντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί. 5 Ταῦτ' εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους, καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα, καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ Μένων ἐβούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου. 6 Οἱ μὲν ᾤχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε. Τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο σῖτον, ὅπως ἐδύνατο, ἐκ τῶν ὑποζυγίων, κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις δ' ἐχρῶντο, μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος, οὗ ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς, πολλοῖς οὖσιν, (οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως)

§. 3. Προκλῆς. Cf. II, 2, 1. — ibid. Ταμώ (genit.) — ibid. Ἀριαῖος. Cf. I, 10, 1. — ibid. προτεραίᾳ vulg. προτέρᾳ. §. 6. αὐτομολοῦντας cf. I, 10, 6.

λέως) καὶ τοῖς γέῤῥοις, καὶ ταῖς ξυλίναις ἀσπίσι ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλαὶ δὲ καὶ πέλται, καὶ ἅμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἷς πᾶσι χρώμενοι, κρέα ἕψοντες ἤσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

7 Καὶ ἤδη τε ἦν περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν, καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες, οἱ μὲν ἄλλοι, βάρβαροι· ἦν δὲ αὐτῶν Φαλῦνος εἷς Ἕλλην, ὃς ἐτύγχανε παρὰ Τισσαφέρνει ὤν, καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ γὰρ προςεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν περὶ τὰς τάξεις τε καὶ ὁπλομαχίαν. 8 Οὗτοι δὲ προςελθόντες τε, καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας, λέγουσιν, ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα, ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας, εὑρίσκεσθαι ἤν τι δύνωνται ἀγαθόν. 9 Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν νικώντων εἴη τὰ ὅπλα παραδιδόναι· ἀλλ', ἔφη, ὑμεῖς μὲν, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ, τούτοις ἀποκρίνασθε, ὅ τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἥξω. Ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξῃρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος. 10 Ἔνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ μὲν ὁ Ἀρκὰς, πρεσβύτατος ὢν, ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν, ἢ τὰ ὅπλα παραδοῖεν· Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος, ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ὦ Φαλῦνε, θαυμάζω, πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὅπλα, ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα. Εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν, καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω, τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρί-

§. 6. φέρεσθαι. Vid. Animadv.

χαρίσωνται. 11 Πρὸς ταῦτα Φαλῦνος εἶπε, Βασιλεὺς νικᾷν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. Τίς γὰρ αὐτῷ ἐστιν ὅςτις ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; Νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ, καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων· καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον, οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύναισθ' ἂν ἀποκτεῖναι.

12 Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν Ἀθηναῖος εἶπε· Ὦ Φαλῦνε, νῦν, ὡς σὺ ὁρᾷς, ἡμῖν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἀγαθὸν εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετή. Καὶ ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες, οἰόμεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι· παραδόντες δ' ἂν ταῦτα, καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. Μὴ οὖν οἴου, τὰ μόνα ἡμῖν ἀγαθὰ ὄντα ὑμῖν παραδώσειν· ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχούμεθα. 13 Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῦνος ἐγέλασε, καὶ εἶπεν· Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριστα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὤν, εἰ οἴει ἄν, τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι τῆς βασιλέως δυνάμεως. 14 Ἄλλους δέ τινας ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακιζομένους, ὡς καὶ Κύρῳ πιστοὶ ἐγένοντο, καὶ βασιλεῖ γ' ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιντο, εἰ βούλοιτο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε τι ἄλλο βούλεται χρῆσθαι, εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιντ' ἂν αὐτῷ. 15 Ἐν τούτῳ καὶ Κλέαρχος ἧκε, καὶ ἠρώτησεν, εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλῦνος δ' ὑπολαβὼν εἶπεν· Οὗτοι μέν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπέ, τί λέγεις. 16 Ὁ δ' εἶπεν· Ἐγώ σε, ὦ Φαλῦνε, ἄσμενος ἑώρακα,

§. 11. ἀπέκτονε al. libri ἀπέκτεινεν cf. II, 5, 19. §. 12. Ξενοφ. vid. Animadv. §. 13. νεανίσκε. Cf. III, 1, 14. et III, 2, 37.

κα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες οὗτοι· σύ τε γὰρ Ἕλλην εἶ, καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτοι ὄντες, ὅσους σὺ ὁρᾷς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι, τί χρὴ ποιεῖν, περὶ ὧν λέγεις. 17 Σὺ οὖν, πρὸς Θεῶν, συμβούλευσον ἡμῖν, ὅ τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι, καὶ ὅ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀναλεγόμενον, ὅτι Φαλῦνος ποτὲ πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως, κελεύσων τοὺς Ἕλληνας τὰ ὅπλα παραδοῦναι, συμβουλευομένοις συνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε. Οἶσθα δὲ, ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι, ὃ ἂν συμβουλεύσῃς. 18 Ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο, βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλεῦσαι, μὴ παραδοῦναι τὰ ὅπλα, ὅπως εὐέλπιδες μᾶλλον οἱ Ἕλληνες εἶεν. Φαλῦνος δ' ὑποστρέψας, παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν ὧδε·

19 Ἐγὼ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστι, σωθῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύω, μὴ παραδιδόναι τὰ ὅπλα· εἰ δέ τοι μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπὶς ἄκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σώζεσθαι ὑμῖν ὅπῃ δυνατόν. 20 Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε ταῦτα, ὅτι ἡμεῖς οἰόμεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι, ἔχοντες τὰ ὅπλα, ἢ παραδόντες ἄλλῳ· εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν, ἔχοντες τὰ ὅπλα, ἢ

§. 17. ἀναλεγόμενον. Moro placet: πάντα λεγόμενον; Weiskio ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα λεγ. Alii: ἂν λεγ. Sequens ὅτι redundat. cf. c. 4, 16. §. 18. Pro ὑπήγετο Suid. ὑπῆγε, quod explicat ὑπετίθετο. — ibid. ὑποστρέψ. vid. Ind.

ἢ ἄλλῳ παραδόντες. 21 Ὁ δὲ Φαλῦνος εἶπε· Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν ἐκέλευσεν εἰπεῖν βασιλεύς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἴησαν, προϊοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. Εἴπατε οὖν καὶ περὶ τούτου, πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαί εἰσιν, ἢ ὡς πολέμου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ. 22 Κλέαρχος δ' ἔλεξεν· Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτων, ὅτι καὶ ἡμῖν ταὐτὰ δοκεῖ, ἅπερ καὶ βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτ' ἐστίν; ἔφη ὁ Φαλῦνος. Ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· Ἢν μὲν μένωμεν, σπονδαί· ἀπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι, πόλεμος. 23 Ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρχος δὲ ταὐτὰ πάλιν ἀπεκρίνατο· Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ ἢ προϊοῦσι πόλεμος. Ὅ τι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμανε.

CAPUT II.

Graeci duce Clearcho ad Ariaeum, qui oblatum Persarum imperium recusaverat, abeunt, et foedere rite inito alia via domum redire constituunt. Hinc orta luce profecti sub vesperam vicis Babyloniae appropinquant, haud procul a regiis castris. Sole occidente in vicos a rege direptos perveniunt: ubi cum pernoctarent non bene compositi, Panicus terror invadit milites, qui callido Clearchi consilio sedatur.

1 Φαλῦνος μὲν δὴ ᾤχετο, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Οἱ δὲ παρὰ Ἀριαίου ἧκον, Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος· (Μένων δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ Ἀριαίῳ·) οὗτοι δ' ἔλε-

§. 21. ὡς πολέμ. ὄντ. i. q. ὅτι πόλεμος ἔσται. cf. Cyrop. II, 3, 15. §. 1. Μένων. Cf. II, 1, 5.

ἔλεγον, ὅτι πολλοὺς φαίη Ἀριαῖος εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους, οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ' εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ἥκειν ἤδη κελεύει τῆς νυκτός· εἰ δὲ μή, αὐτὸς πρωῒ ἀπιέναι φησίν. 2 Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπεν· Ἀλλ' οὕτω χρὴ ποιεῖν, ἐὰν μὲν ἥκωμεν, ὥσπερ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε, ὁποῖον ἄν τι ὑμῖν οἴησθε μάλιστα συμφέρειν. Ὅ τι δὲ ποιήσοι, οὐδὲ τούτοις εἶπε. 3 Μετὰ δὲ ταῦτα, ἤδη ἡλίου δύναντος, συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγούς, ἔλεξε τοιάδε· Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, θυομένῳ ἰέναι ἐπὶ βασιλέα, οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. Καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο. Ὡς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασιλέως ὁ Τίγρης ποταμός ἐστι ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δ' ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. Οὐ μὲν δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἷόν τε· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν ἔχειν· ἰέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους, πάνυ καλὰ ἡμῖν τὰ ἱερὰ ἦν. 4 Ὧδε οὖν χρὴ ποιεῖν· ἀπιόντας δειπνεῖν, ὅ τι τις ἔχει· ἐπειδὰν δὲ σημήνῃ τῷ κέρατι, ὡς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὰν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ, ἕπεσθε τῷ ἡγουμένῳ, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὅπλα ἔξω. 5 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἀπῆλθον, καὶ ἐποίουν οὕτω· καὶ τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἦρχεν, οἱ δ' ἐπείθοντο, οὐχ ἑλόμενοι, ἀλλ' ὁρῶντες, ὅτι μόνος ἐφρόνει, οἷα δεῖ τὸν ἄρχοντα,

§. 1. οὓς οὐκ etc. i. q. οἳ οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο αὐτὸν βασιλεύειν. de re cf. c. 1, 4. §. 3. τοὺς Κύρου φίλ. i. e. Ariaeum. §. 4. ἐπὶ τῷ τρίτῳ int. σημείῳ. — ibid. πρὸς al. πρό.

ἄρχοντα, οἱ δὲ ἄλλοι ἄπειροι ἦσαν. 6 Ἀριθμὸς δὲ τῆς ὁδοῦ, ἣν ἦλθον ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας μέχρι τῆς μάχης, σταθμοὶ τρεῖς καὶ ἐνενήκοντα, παρασάγγαι πέντε καὶ τριάκοντα καὶ πεντακόσιοι, στάδιοι πεντήκοντα καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι· ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντο εἶναι εἰς Βαβυλῶνα, στάδιοι ἑξήκοντα καὶ τριακόσιοι.

7 Ἐντεῦθεν δή, ἐπεὶ σκότος ἐγένετο, Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θρᾷξ, ἔχων τούς τε ἱππέας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τεσσαράκοντα, καὶ τῶν πεζῶν Θρᾳκῶν ὡς τριακοσίους, ηὐτομόλησε πρὸς βασιλέα. 8 Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις ἡγεῖτο κατὰ τὰ παρηγγελμένα, οἱ δ' εἵποντο· καὶ ἀφικνοῦνται εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν παρὰ Ἀριαῖον καὶ τὴν ἐκείνου στρατιάν, ἀμφὶ μέσας νύκτας· καὶ ἐν τάξει θέμενοι τὰ ὅπλα, συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων παρὰ Ἀριαῖον· καὶ ὤμοσαν οἵ τε Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτιστοι, μήτε προδώσειν ἀλλήλους, σύμμαχοί τε ἔσεσθαι· οἱ δὲ βάρβαροι προσώμοσαν, καὶ ἡγήσεσθαι ἀδόλως. 9 Ταῦτα δ' ὤμοσαν, σφάξαντες κάπρον, καὶ ταῦρον, καὶ λύκον, καὶ κριόν· εἰς ἀσπίδα βάπτοντες οἱ μὲν Ἕλληνες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην. 10 Ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ Κλέαρχος· Ἄγε δή, ὦ Ἀριαῖε, ἐπείπερ ὁ αὐτὸς ἡμῖν στόλος ἐστὶ καὶ ὑμῖν, εἰπέ, τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας· πότερον ἄπιμεν, ἥνπερ ἤλθομεν, ἢ ἄλλην τινὰ ἐννενοηκέναι δοκεῖς

§. 6. *μέχρι τ. μάχ.*, locus pugnae a Plutarcho *Cunaxa* vocatur. De ſequenti computatione vid. Animadv. §. 8. *κατὰ τ. παρηγγ.* cf. §. 4. §. 9. *εἰς ἀσπ.*, in quo victimarum ſanguis inerat.

μεῖς ὁδὸν κρείττω; 11 Ὁ δ' εἶπεν· Ἣν μὲν ἤλθομεν ἀπιόντες, πάντες ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν τῶν ἐπιτηδείων. Ἑπτακαίδεκα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω οὐδὲ δεῦρο ἰόντες ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἴχομεν λαμβάνειν· ἔνθα δ' εἴ τι ἦν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατεδαπανήσαμεν. Νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι μακροτέραν μέν, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. 12 Πορευτέον δ' ἡμῖν τοὺς πρώτους σταθμοὺς ὡς ἂν δυνώμεθα μακροτάτους, ἵνα ὡς πλεῖστον ἀποσπασθῶμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος· ἢν γὰρ ἅπαξ δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐκ ἔτι μὴ δύνηται βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. Ὀλίγῳ μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δ' ἔχων στόλον, οὐ δυνήσεται ταχὺ πορεύεσθαι· ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ. Ταύτην, ἔφη, γνώμην ἔχω ἔγωγε.

13 Ἦν δ' αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη, ἢ ἀποδρᾶναι ἢ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον. Ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο, ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἥξειν ἅμα ἡλίῳ δύνοντι εἰς κώμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν. 14 Ἔτι δὲ ἀμφὶ δείλην ἔδοξαν πολεμίους ὁρᾷν ἱππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οἳ μὴ ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες, εἰς τὰς τάξεις ἔθεον, καὶ Ἀριαῖος (ἐτύγχανε γὰρ ἐφ' ἁμάξης πορευόμενος, διότι ἐτέτρωτο) καταβὰς ἐθωρακίζετο, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. 15 Ἐν ᾧ δὲ ὡπλίζοντο, ἧκον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκοποί, ὅτι οὐχ ἱππεῖς εἰσιν, ἀλλὰ ὑποζύγια νέμοιτο. Καὶ εὐθὺς ἔγνωσαν

σαν

§. 12. Ante μὴ int. φοβοῦμαι. §. 13. στρατηγία vid. Ind. et Animadv. — ibid. ἀποδρᾶναι cf. 1, 4, 8. §. 15. εἰσιν — νέμοιτο cf. c. 5, 7.

σαν πάντες, ὅτι ἐγγύς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς· καὶ γὰρ καὶ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις οὐ πρόσω. 16 Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγεν· (ᾔδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας, καὶ ἀσίτους ὄντας· ἤδη δὲ καὶ ὀψὲ ἦν) οὐ μέντοι οὐδ' ἀπέκλινε, φυλαττόμενος, μὴ δοκοίη φεύγειν· ἀλλ' εὐθύωρον ἄγων, ἅμα τῷ ἡλίῳ δυομένῳ εἰς τὰς ἐγγυτάτω κώμας τοὺς πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα. 17 Οἱ μὲν οὖν πρῶτοι ὁμοίῳ τρόπῳ τινὶ ἐστρατοπεδεύοντο, οἱ δ' ὕστεροι σκοταῖοι προςιόντες, ὡς ἐτύγχανον ἕκαστοι, ηὐλίζοντο, καὶ κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥςτε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν· ὥςτε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων. 18 Δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὑστεραίᾳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ ὑποζύγιον ἔτι οὐδὲν ἐφάνη, οὔτε στρατόπεδον, οὔτε καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. Ἐξεπλάγη δὲ, ὡς ἔοικε, καὶ βασιλεὺς τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρατεύματος· ἐδήλωσε δὲ τοῦτο οἷς τῇ ὑστεραίᾳ ἔπραττε. 19 Προϊούσης μέντοι τῆς νυκτὸς ταύτης, καὶ τοῖς Ἕλλησι φόβος ἐμπίπτει, καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἷον εἰκὸς φόβου ἐμπεσόντος γίγνεσθαι. 20 Κλέαρχος δὲ Τολμίδην Ἠλεῖον, ὃν ἐτύγχανεν ἔχων παρ' ἑαυτῷ κήρυκα ἄριστον τῶν τότε, τοῦτον ἀνειπεῖν ἐκέλευσε, σιγὴν κατακηρύξαντα, ὅτι προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, ὃς ἂν τὸν ἀφιέντα τὸν ὄνον εἰς τὰ ὅπλα μηνύσῃ, ὅτι λήψεται μισθὸν τάλαντον ἀργυ-

§. 17. ὁμοίῳ τρόπῳ τ., certo quodam ordine, qualis in castris ponendis servatur. §. 20. ἀφιέντα τ. ὄνον vid. Animadv.

ἀργυρίου. 21 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἔγνωσαν οἱ στρατιῶται, ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἴη, καὶ οἱ ἄρχοντες σῶοι. Ἅμα δὲ ὄρθρῳ παρήγγειλε Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας, ἧπερ εἶχον, ὅτε ἦν ἡ μάχη.

CAPUT III.

Rex inopino Graecorum adventu perterritus mittit legatos de foedere. Graeci respondent, proelio potius opus esse, quum alimenta sibi desint. Regis igitur iussu, dum foedus faciant, ducuntur in vicos commeatu abundantes. Post aliquot dies Tissaphernes, a rege missus his conditionibus foedus facit cum Graecis, ut Persae sine dolo malo Graecos in patriam deducant commeatumque suppeditent; Graeci sine vi commeatum vel emant, vel sine agrorum vastatione ipsi sumant.

1 Ὃ δὲ δὴ ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ τῇδε, δῆλον ἦν· τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ ὅπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἅμα ἡλίῳ ἀνατέλλοντι κήρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν. 2 Οἱ δ' ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτουν τοὺς ἄρχοντας. Ἐπεὶ δ' ἀπήγγειλαν οἱ προφύλακες, Κλέαρχος, τυχὼν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν, εἶπε τοῖς προφύλαξι, κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν, ἄχρις ἂν σχολάσῃ. 3 Ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα, ὥστε καλῶς ἔχειν ὁρᾶσθαι πάντῃ φάλαγγα πυκνὴν, τῶν δὲ ἀόπλων μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτός τε προῆλθε, τούς

τε

§. 1. ἔγραψα c. 2, 17 et 18. — ibid. τὰ ὅπλα παραδ. ἐκέλευε, cf. c. 1, 8.

τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν, καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταὐτὰ ἔφρασεν. 4 Ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα, τί βούλοιντο. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἥκοιεν ἄνδρες, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται, τά τε παρὰ βασιλέως τοῖς Ἕλλησιν ἀπαγγεῖλαι, καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ. 5 Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ, ὅτι μάχης δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν, οὐδὲ ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἕλλησι, μὴ πορίσας ἄριστον. 6 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαυνον, καὶ ἧκον ταχύ· (ᾧ καὶ δῆλον ἦν, ὅτι ἐγγύς που ἦν βασιλεὺς ἢ ἄλλος τις, ᾧ ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν) ἔλεγον δέ, ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἥκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες, οἳ αὐτούς, ἐὰν αἱ σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν, ἔνθεν ἕξουσι τὰ ἐπιτήδεια. 7 Ὁ δ' ἠρώτα, εἰ αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο ἰοῦσι καὶ ἀπιοῦσιν, ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσονται σπονδαί. Οἱ δέ, πᾶσιν, ἔφασαν, μέχρις ἂν βασιλεῖ τὰ παρ' ὑμῶν διαγγελθῇ. 8 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος, ἐβουλεύετο· καὶ ἐδόκει ταχὺ τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι, καὶ καθ' ἡσυχίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. 9 Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· Δοκεῖ μὲν καὶ ἐμοὶ ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω, ἔστ'

§. 3. ταὐτὰ al. ταῦτα. §. 4. ὅτι — ἥκοιεν ne refer ad ipsos, qui haec dicunt, sed ad alios, qui venturi sunt. cf. §. 7. §. 5. οὐδὲ ὁ τολμήσ. int. ἐστί. neque nostrum (ducum) quisquam audebit. §. 6. ἐὰν αἱ σπονδ. etc., si indutias accepturi sint. §. 7. αὐτοῖς i. e. μόνοις cf. Cyrop. V, 3, 9. — ibid. ἔσονται al. ἔσοιντο cf. c. 2, 15.

ἔςτ' ἂν ὀκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι, μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι· οἶμαί γε μέντοι, ἔφη, καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν, ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τὰ ἐπιτήδεια.

10 Καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο, τὰς μὲν σπονδὰς ποιησόμενος, τὸ δὲ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει· καὶ αὐτὸς δὲ ὠπισθοφυλάκει. Καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσι πλήρεσιν ὕδατος, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων, οἳ ἦσαν ἐκπεπτωκότες, τοὺς δὲ καὶ ἐξέκοπτον. 11 Καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὡς ἐπεστάτει, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἴ τις αὐτῷ δοκοίη τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον ἔπαιεν ἄν, καὶ ἅμα αὐτὸς προςελάμβανεν, εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαίνων· ὥςτε πᾶσιν αἰσχύνην εἶναι, μὴ οὐ συσπουδάζειν. 12 Καὶ ἐτάχθησαν μὲν πρὸς αὐτοῦ οἱ τριάκοντα ἔτη γεγονότες· ἐπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον ἑώρων σπουδάζοντα, προςελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι. 13 Πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτεύων μὴ αἰεὶ οὕτω πλήρεις εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος· (οὐ γὰρ ἦν ὥρα οἵα τὸ πεδίον ἄρδειν) ἀλλ', ἵνα ἤδη πολλὰ

§. 10. σπονδάς, pacem ipſam. §. 11. Κλέαρχον, int. qui ad primum agmen ſe contulerat. cf. §. 10. §. 11. ἐπεστάτει i. e. ἦρχεν, ἡγεμόνευεν. — ibid. ἔπαιεν vid. Animadv. §. 13. ἔσπευδεν etc. Senſus: ut regi oſtenderet, haec impedimenta facile a Graecis ſuperari poſſe.

πολλὰ προφαίνοιτο τοῖς Ἕλλησιν δεινὰ εἰς τὴν πορείαν, τούτου ἕνεκα βασιλέα ὑπώπτευεν ἐπὶ τὸ πεδίον τὸ ὕδωρ ἀφεικέναι.

14 Πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας, ὅθεν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. Ἐνῆν δὲ σῖτος πολὺς, καὶ οἶνος φοινίκων, καὶ ὄξος ἑψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν. (15 Αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων, οἵας μὲν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἔστιν ἰδεῖν, τοῖς οἰκέταις ἀπέκειντο· αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι, ἦσαν ἀπόλεκτοι, θαυμάσιοι τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος· ἡ δὲ ὄψις ἠλέκτρου οὐδὲν διέφερε· τὰς δέ τινες ξηραίνοντες τραγήματα ἀπετίθεσαν.) Καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ μὲν, κεφαλαλγὲς δέ. 16 Ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος πρῶτον ἔφαγον οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ πολλοὶ ἐθαύμαζον τό τε εἶδος, καὶ τὴν ἰδιότητα τῆς ἡδονῆς. Ἦν δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγές. Ὁ δὲ φοίνιξ, ὅθεν ἐξαιρεθείη ὁ ἐγκέφαλος, ὅλος ἐξηραίνετο.

17 Ἐνταῦθα δὲ ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βασιλέως ἧκε Τισσαφέρνης, καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς, καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἵποντο. Ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἔλεγε πρῶτον Τισσαφέρνης δι᾽ ἑρμηνέως τοιάδε·

18 Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι· καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ κακὰ καὶ ἀμήχανα ἐμπεπτωκότας, εὕρημα ἐποιησάμην, εἴ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι, δοῦναί μοι ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἶμαι γὰρ, οὐκ ἂν

§. 15. ἡδὺ (int. χρῆμα) equidem referre malim ad οἶνος et ὄξος (§. 14.,) reliquis parenthesi inclusis.

ἂν ἀχαρίστως μοι ἔχειν, οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης. 19 Ταῦτα δὲ γνοὺς, ᾐτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ὅτι δικαίως ἄν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἤγγειλα, καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην· καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα, καὶ συνέμιξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ, ἔνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτεινε. Καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ βαρβάρους ἐδίωξα σὺν τοῖςδε τοῖς παροῦσι νῦν μετ᾽ ἐμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι. 20 Καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλεύσασθαι· ἔρεσθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευσεν ἐλθόντα, τίνος ἕνεκα ἐστρατεύσατε ἐπ᾽ αὐτόν. Καὶ συμβουλεύω ὑμῖν, μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ᾖ, ἐάν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ᾽ αὐτοῦ διαπράξασθαι.

21 Πρὸς ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο, καὶ ἀπεκρίναντο· (Κλέαρχος δ᾽ ἔλεγεν) Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν, ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες, οὔτ᾽ ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα· ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος εὕρισκεν, (ὡς καὶ σὺ εὖ οἶσθα) ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκευάστους λάβοι, καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀναγάγοι. 22 Ἐπεὶ μέντοι ἤδη ἑωρῶμεν αὐτὸν ἐν δεινῷ ὄντα, ᾐσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτὸν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. 23 Ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε ἀντιποιούμεθα βασιλεῖ τῆς ἀρχῆς, οὔτ᾽ ἔστιν, ὅτου ἕνεκ᾽ ἂν βουλοίμεθα τὴν βασιλέως χώραν κακῶς ποιεῖν·

§. 19. πρῶτος ἤγγειλα. Cf. I, 2, 4. — ibid. οὐκ ἔφυγον. Cf. I, 10, 7. §. 22. Ad παρέχοντες int. αὐτῷ aut seq. αὐτοὺς muta in αὐτῷ. cf. Cyrop. V, 5, 33.

ποιεῖν· οὐδ' αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἴκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίη· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐὰν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιεῖν ὑπάρχῃ, καὶ τούτου εἴς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες. Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν.

24 Ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης, ἔφη· Ταῦτα ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ, καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἥκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν. 25 Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἧκεν· ὥςθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἥκων ἔλεγεν, ὅτι διαπεπραγμένος ἥκοι παρὰ βασιλέως, δοθῆναι αὐτῷ σώζειν τοὺς Ἕλληνας· καίπερ πάνυ πολλῶν ἀντιλεγόντων, ὡς οὐκ ἄξιον εἴη βασιλεῖ, ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους. 26 Τέλος δ' εἶπε· Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν, ἦ μὴν φιλίαν ὑμῖν παρέξειν τὴν χώραν, καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀγορὰν παρέχοντας. Ὅπου δ' ἂν μὴ παρέχωμεν ἀγορὰν, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. 27 Ὑμᾶς δ' αὖ ἡμῖν δεήσει ὀμόσαι, ἦ μὴν πορεύεσθαι ὡς διὰ φιλίας ἀσινῶς, σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, ὁπόταν μὴ παρέχωμεν ἀγοράν· ἐὰν δὲ παρέχωμεν ἀγορὰν, ὠνουμένους ἕξειν τὰ ἐπιτήδεια. 28 Ταῦτα ἔδοξε· καὶ ὤμοσαν, καὶ δεξιὰς ἔδοσαν Τισσαφέρνης, καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς, τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς, καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. 29 Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε·

Νῦν

§. 24. μενόντων Attice pro μενέτωσαν. §. 26. παρέξειν int. ἡμᾶς. §. 27. πορεύεσθαι Steph. πορεύσεσθαι.

μεῖς ὁδὸν κρείττω; 11 Ὁ δ' εἶπεν· Ἢν μὲν ἤλθομεν ἀπιόντες, πάντες ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν τῶν ἐπιτηδείων. Ἑπτακαίδεκα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω οὐδὲ δεῦρο ἰόντες ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἴχομεν λαμβάνειν· ἔνθα δ' εἴ τι ἦν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατεδαπανήσαμεν. Νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι μακροτέραν μέν, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. 12 Πορευτέον δ' ἡμῖν τοὺς πρώτους σταθμοὺς ὡς ἂν δυνώμεθα μακροτάτους, ἵνα ὡς πλεῖστον ἀποσπασθῶμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος· ἢν γὰρ ἅπαξ δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐκ ἔτι μὴ δύνηται βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. Ὀλίγῳ μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δ' ἔχων στόλον, οὐ δυνήσεται ταχὺ πορεύεσθαι· ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ. Ταύτην, ἔφη, γνώμην ἔχω ἔγωγε.

13 Ἦν δ' αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη, ἢ ἀποδρᾶναι ἢ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον. Ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο, ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἥξειν ἅμα ἡλίῳ δύνοντι εἰς κώμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν. 14 Ἔτι δὲ ἀμφὶ δείλην ἔδοξαν πολεμίους ὁρᾶν ἱππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οἳ μὴ ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες, εἰς τὰς τάξεις ἔθεον, καὶ Ἀριαῖος (ἐτύγχανε γὰρ ἐφ' ἁμάξης πορευόμενος, διότι ἐτέτρωτο) καταβὰς ἐθωρακίζετο, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. 15 Ἐν ᾧ δὲ ὡπλίζοντο, ἧκον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκοποί, ὅτι οὐχ ἱππεῖς εἰσιν, ἀλλὰ ὑποζύγια νέμοιτο. Καὶ εὐθὺς ἔγνωσαν

§. 12. Ante μὴ int. φοβοῦμαι. §. 13. στρατηγία vid. Ind. et Animadv. — ibid. ἀποδρᾶναι cf. 1, 4, 8. §. 15. εἰσιν — νέμοιτο cf. c. 3, 7.

σαν πάντες, ὅτι ἐγγύς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς· καὶ γὰρ καὶ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις οὐ πρόσω. 16 Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγεν· (ᾔδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας, καὶ ἀσίτους ὄντας· ἤδη δὲ καὶ ὀψὲ ἦν) οὐ μέντοι οὐδ᾽ ἀπέκλινε, φυλαττόμενος, μὴ δοκοίη φεύγειν· ἀλλ᾽ εὐθύωρον ἄγων, ἅμα τῷ ἡλίῳ δυομένῳ εἰς τὰς ἐγγυτάτω κώμας τοὺς πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα. 17 Οἱ μὲν οὖν πρῶτοι ὁμοίῳ τρόπῳ τινὶ ἐστρατοπεδεύοντο, οἱ δ᾽ ὕστεροι σκοταῖοι προσιόντες, ὡς ἐτύγχανον ἕκαστοι, ηὐλίζοντο, καὶ κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥςτε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν· ὥςτε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων. 18 Δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὑστεραίᾳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ ὑποζύγιον ἔτι οὐδὲν ἐφάνη, οὔτε στρατόπεδον, οὔτε καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. Ἐξεπλάγη δὲ, ὡς ἔοικε, καὶ βασιλεὺς τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρατεύματος· ἐδήλωσε δὲ τοῦτο οἷς τῇ ὑστεραίᾳ ἔπραττε. 19 Προϊούσης μέντοι τῆς νυκτὸς ταύτης, καὶ τοῖς Ἕλλησι φόβος ἐμπίπτει, καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἷον εἰκὸς φόβου ἐμπεσόντος γίγνεσθαι. 20 Κλέαρχος δὲ Τολμίδην Ἠλεῖον, ὃν ἐτύγχανεν ἔχων παρ᾽ ἑαυτῷ κήρυκα ἄριστον τῶν τότε, τοῦτον ἀνειπεῖν ἐκέλευσε, σιγὴν κατακηρύξαντα, ὅτι προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, ὃς ἂν τὸν ἀφιέντα τὸν ὄνον εἰς τὰ ὅπλα μηνύσῃ, ὅτι λήψεται μισθὸν τάλαντον ἀργυ-

§. 17. ὁμοίῳ τρόπῳ τ., certo quodam ordine, qualis in castris ponendis servatur. §. 20. ἀφιέντα τ. ὄνον vid. Animadv.

ἀργυρίου. 21 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἔγνωσαν οἱ στρατιῶται, ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἴη, καὶ οἱ ἄρχοντες σῶοι. Ἅμα δὲ ὄρθρῳ παρήγγειλε Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας, ἧπερ εἶχον, ὅτε ἦν ἡ μάχη.

CAPUT III.

Rex inopino Graecorum adventu perterritus mittit legatos de foedere. Graeci respondent, proelio potius opus esse, quum alimenta sibi desint. Regis igitur iussu, dum foedus faciant, ducuntur in vicos commeatu abundantes. Post aliquot dies Tissaphernes, a rege missus his conditionibus foedus facit cum Graecis, ut Persae sine dolo malo Graecos in patriam deducant commeatumque suppeditent; Graeci sine vi commeatum vel emant, vel sine agrorum vastatione ipsi sumant.

1 Ὃ δὲ δὴ ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ τῇδε, δῆλον ἦν· τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ ὅπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἅμα ἡλίῳ ἀνατέλλοντι κήρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν. 2 Οἱ δ' ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτουν τοὺς ἄρχοντας. Ἐπεὶ δ' ἀπήγγειλαν οἱ προφύλακες, Κλέαρχος, τυχὼν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν, εἶπε τοῖς προφύλαξι, κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν, ἄχρις ἂν σχολάσῃ. 3 Ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα, ὥστε καλῶς ἔχειν ὁρᾶσθαι πάντῃ φάλαγγα πυκνὴν, τῶν δὲ ἀόπλων μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτός τε προῆλθε, τούς τε

§. 1. ἔγραψα c. 2, 17 et 18. — ibid. τὰ ὅπλα παραδ. ἐκέλευε, cf. c. 1, 8.

τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν, καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταὐτὰ ἔφρασεν. 4 Ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα, τί βούλοιντο. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἥκοιεν ἄνδρες, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται, τά τε παρὰ βασιλέως τοῖς Ἕλλησιν ἀπαγγεῖλαι, καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ. 5 Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ, ὅτι μάχης δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν, οὐδὲ ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἕλλησι, μὴ πορίσας ἄριστον. 6 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαυνον, καὶ ἧκον ταχύ· (ᾧ καὶ δῆλον ἦν, ὅτι ἐγγύς που ἦν βασιλεὺς ἢ ἄλλος τις, ᾧ ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν) ἔλεγον δέ, ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἥκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες, οἵ αὐτούς, ἐὰν αἱ σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν, ἔνθεν ἕξουσι τὰ ἐπιτήδεια. 7 Ὁ δ' ἠρώτα, εἰ αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο ἰοῦσι καὶ ἀπιοῦσιν, ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσονται σπονδαί. Οἱ δέ, πᾶσιν, ἔφασαν, μέχρις ἂν βασιλεῖ τὰ παρ' ὑμῶν διαγγελθῇ. 8 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος, ἐβουλεύετο· καὶ ἐδόκει ταχὺ τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι, καὶ καθ' ἡσυχίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. 9 Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· Δοκεῖ μὲν καὶ ἐμοὶ ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω,

ἔστ'

§. 3. ταὐτὰ al. ταῦτα. §. 4. ὅτι — ἥκοιεν ne refer ad ipsos, qui haec dicunt, sed ad alios, qui venturi sunt. cf. §. 7. §. 5. οὐδὲ ὁ τολμήσ. int. ἐστί. neque nostrum (ducum) quisquam audebit. §. 6. ἐὰν αἱ σπονδ. etc., si inducias accepturi sint. §. 7. αὐτοῖς i. e. μόνοις cf. Cyrop. V, 3, 9. — ibid. ἔσονται al. ἔσοιντο cf. c. 2, 15.

ἔςτ᾽ ἂν ὀκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι, μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι· οἶμαί γε μέντοι, ἔφη, καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν, ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τὰ ἐπιτήδεια.

10 Καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο, τὰς μὲν σπονδὰς ποιησόμενος, τὸ δὲ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει· καὶ αὐτὸς δὲ ὠπισθοφυλάκει. Καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσι πλήρεσιν ὕδατος, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ᾽ ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων, οἳ ἦσαν ἐκπεπτωκότες, τοὺς δὲ καὶ ἐξέκοπτον. 11 Καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὡς ἐπεστάτει, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἴ τις αὐτῷ δοκοίη τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον ἔπαιεν ἄν, καὶ ἅμα αὐτὸς προςελάμβανεν, εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαίνων· ὥςτε πᾶσιν αἰσχύνην εἶναι, μὴ οὐ συσπουδάζειν. 12 Καὶ ἐτάχθησαν μὲν πρὸς αὐτοῦ οἱ τριάκοντα ἔτη γεγονότες· ἐπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον ἑώρων σπουδάζοντα, προςελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι. 13 Πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτεύων μὴ αἰεὶ οὕτω πλήρεις εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος· (οὐ γὰρ ἦν ὥρα οἵα τὸ πεδίον ἄρδειν) ἀλλ᾽, ἵνα ἤδη πολλὰ

§. 10. σπονδάς, pacem ipſam. §. 11. Κλέαρχον, int. qui ad primum agmen ſe contulerat. cf. §. 10. §. 11. ἐπεστάτει i. e. ἦρχεν, ἡγεμόνευεν. — ibid. ἔπαιεν vid. Animadv. §. 13. ἔσπευδεν etc. Senſus: ut regi oſtenderet, haec impedimenta facile a Graecis ſuperari poſſe.

πολλὰ προφαίνοιτο τοῖς Ἕλλησιν δεινὰ εἰς τὴν πορείαν, τούτου ἕνεκα βασιλέα ὑπώπτευεν ἐπὶ τὸ πεδίον τὸ ὕδωρ ἀφεικέναι.

14 Πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας, ὅθεν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. Ἐνῆν δὲ σῖτος πολὺς, καὶ οἶνος φοινίκων, καὶ ὄξος ἑψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν. (15 Αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων, οἵας μὲν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἔστιν ἰδεῖν, τοῖς οἰκέταις ἀπέκειντο· αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι, ἦσαν ἀπόλεκτοι, θαυμάσιοι τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος· ἡ δὲ ὄψις ἠλέκτρου οὐδὲν διέφερε· τὰς δέ τινες ξηραίνοντες τραγήματα ἀπετίθεσαν.) Καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ μὲν, κεφαλαλγὲς δέ. 16 Ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος πρῶτον ἔφαγον οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ πολλοὶ ἐθαύμαζον τό τε εἶδος, καὶ τὴν ἰδιότητα τῆς ἡδονῆς. Ἦν δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγές. Ὁ δὲ φοίνιξ, ὅθεν ἐξαιρεθείη ὁ ἐγκέφαλος, ὅλος ἐξηραίνετο.

17 Ἐνταῦθα δὲ ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βασιλέως ἧκε Τισσαφέρνης, καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς, καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἵποντο. Ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἔλεγε πρῶτον Τισσαφέρνης δι᾽ ἑρμηνέως τοιάδε·

18 Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι· καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ κακὰ καὶ ἀμήχανα ἐμπεπτωκότας, εὕρημα ἐποιησάμην, εἴ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι, δοῦναί μοι ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἶμαι γὰρ, οὐκ ἂν

§. 15. ἡδὺ (int. χρῆμα) equidem referre malim ad οἶνος et ὄξος (§. 14.,) reliquis parenthesi inclusis.

ἂν ἀχαρίστως μοὶ ἔχειν, οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης. 19 Ταῦτα δὲ γνοὺς, ᾐτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ὅτι δικαίως ἄν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἤγγειλα, καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην· καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα, καὶ συνέμιξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ, ἔνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτεινε. Καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ βαρβάρους ἐδίωξα σὺν τοῖσδε τοῖς παροῦσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι. 20 Καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλεύσασθαι· ἔρεσθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευσεν ἐλθόντα, τίνος ἕνεκα ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. Καὶ συμβουλεύω ὑμῖν, μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ᾖ, ἐάν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι.

21 Πρὸς ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο, καὶ ἀπεκρίναντο· (Κλέαρχος δ' ἔλεγεν) Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν, ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες, οὔτ' ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα· ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος εὕρισκεν, (ὡς καὶ σὺ εὖ οἶσθα) ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκευάστους λάβοι, καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀναγάγοι. 22 Ἐπεὶ μέντοι ἤδη ἑωρῶμεν αὐτὸν ἐν δεινῷ ὄντα, ᾐσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτὸν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. 23 Ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε ἀντιποιούμεθα βασιλεῖ τῆς ἀρχῆς, οὔτ' ἔστιν, ὅτου ἕνεκ' ἂν βουλοίμεθα τὴν βασιλέως χώραν κακῶς

ποιεῖν·

§. 19. πρῶτος ἤγγειλα. Cf. I, 2, 4. — ibid. οὐκ ἔφυγον. Cf. I, 10, 7. §. 22. Ad παρέχοντες int. αὐτῷ aut seq. αὐτοὺς muta in αὐτῷ. cf. Cyrop. V, 5, 53.

ποιεῖν· οὐδ' αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἴκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίη· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐὰν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχῃ, καὶ τούτου εἴς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες. Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν.

24 Ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης, ἔφη· Ταῦτα ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ, καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἥκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν. 25 Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἧκεν· ὥςθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἥκων ἔλεγεν, ὅτι διαπεπραγμένος ἥκοι παρὰ βασιλέως, δοθῆναι αὐτῷ σώζειν τοὺς Ἕλληνας· καίπερ πάνυ πολλῶν ἀντιλεγόντων, ὡς οὐκ ἄξιον εἴη βασιλεῖ, ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους. 26 Τέλος δ' εἶπε· Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν, ἦ μὴν φιλίαν ὑμῖν παρέξειν τὴν χώραν, καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀγορὰν παρέχοντας. Ὅπου δ' ἂν μὴ παρέχωμεν ἀγοράν, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. 27 Ὑμᾶς δ' αὖ ἡμῖν δεήσει ὀμόσαι, ἦ μὴν πορεύεσθαι ὡς διὰ φιλίας ἀσινῶς, σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, ὁπόταν μὴ παρέχωμεν ἀγοράν· ἐὰν δὲ παρέχωμεν ἀγοράν, ὠνουμένους ἕξειν τὰ ἐπιτήδεια. 28 Ταῦτα ἔδοξε· καὶ ὤμοσαν, καὶ δεξιὰς ἔδοσαν Τισσαφέρνης, καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς, τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς, καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. 29 Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε· Νῦν

§. 24. μενόντων Attice pro μενέτωσαν. §. 26. παρέξειν int. ἡμᾶς. §. 27. πορεύεσθαι Steph. πορεύσεσθαι.

Νῦν μὲν δὴ ἄπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὰν δὲ διαπράξωμαι, ἃ δέομαι, ἥξω συσκευασάμενος, ὡς ἀπάξων ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ αὐτὸς ἄπιων ἐπὶ τὴν ἐμαυτοῦ ἀρχήν.

CAPUT IV.

Dum Graeci Tissaphernem, de rebus suis ad regem profectum, exspectant, Ariaeus illis fit suspectus. Quamobrem cum ipse Tissaphernes, dux itineris, cum copiis suis venisset, quem non magis fidum suspicarentur, Graeci seorsum et iter facere et castra metari coeperunt. Describitur iter eorum inde a Mediae muro usque Caenas: in quo Persarum ignavia, et fictae insidiae sentiuntur et regis frater fallaci Graecorum multitudine terretur.

1 *Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρνην οἵ τε Ἕλληνες καὶ Ἀριαῖος, ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι, ἡμέρας πλείους ἢ εἴκοσιν. Ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται πρὸς Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι, καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ, Περσῶν τινες, παραθαῤῥύνοντές τε καὶ δεξιὰς ἔνιοι παρὰ βασιλέως φέροντες, μὴ μνησικακήσειν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπιστρατείας, μηδὲ ἄλλου μηδενὸς τῶν παροιχομένων.* 2 *Τούτων δὲ γιγνομένων, ἔνδηλοι ἦσαν οἱ περὶ τὸν Ἀριαῖον ἧττον τοῖς Ἕλλησι προσέχοντες τὸν νοῦν· ὥςτε καὶ τοῦτο τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἤρεσκεν, ἀλλὰ προσιόντες τῷ Κλεάρχῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς·* 3 *Τί μένομεν; ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι*

§. 1. *ταύταις*. Cf. I, 2, 20. — ibid. *σὺν ἐκείνῳ* (*Ἀριαίῳ*) int. *ὄντας*. — ibid. *οἱ περί* vid. Ind. in *περί*.

λέσαι περὶ παντὸς ἂν ποιήσαιτο, ἵνα καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι φόβος ᾖ ἐπὶ βασιλέα στρατεύειν; Καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάγεται μένειν, διὰ τὸ διεσπάρθαι αὐτῷ τὸ στράτευμα· ἐπειδὰν δὲ πάλιν ἁλισθῇ αὐτῷ ἡ στρατιὰ, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθήσεται ἡμῖν. 4 Ἴσως δέ που ἢ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτειχίζει, ὡς ἄπορος ᾖ ἡ ὁδός. Οὐ γάρ ποτε ἑκών γε βουλήσεται, ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγεῖλαι, ὡς ἡμεῖς, τοσοίδε ὄντες, ἐνικῶμεν τὴν βασιλέως δύναμιν ἐπὶ ταῖς θύραις αὐτοῦ, καὶ καταγελάσαντες ἀπήλθομεν.

5 Κλέαρχος δὲ ἀπεκρίνατο τοῖς ταῦτα λέγουσιν· Ἐγὼ ἐνθυμοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα πάντα· ἐννοῶ δὲ, ὅτι, εἰ νῦν ἄπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπιέναι, καὶ παρὰ τὰς σπονδὰς ποιεῖν. Ἔπειτα, πρῶτον μὲν ἀγορὰν οὐδεὶς ἡμῖν παρέξει, οὐδ' ὁπόθεν ἐπισιτιούμεθα· αὖθις δὲ ὁ ἡγησόμενος οὐδεὶς ἔσται· καὶ ἅμα ταῦτα ποιούντων ἡμῶν εὐθὺς Ἀριαῖος ἀφεστήξει· ὥστε φίλος ἡμῖν οὐδεὶς λελείψεται, ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθεν ὄντες, πολέμιοι ἡμῖν ἔσονται. 6 Ποταμὸς δὲ εἰ μέν τις καὶ ἄλλος ἄρα ἡμῖν ἐστι διαβατέος, οὐκ οἶδα· τὸν δ' οὖν Εὐφράτην ἴσμεν ὅτι ἀδύνατον διαβῆναι, κωλυόντων πολεμίων. Οὐ μὲν δὴ, ἂν μάχεσθαι δέῃ, ἱππεῖς εἰσὶν ἡμῖν σύμμαχοι· τῶν δὲ πολεμίων ἱππεῖς εἰσιν οἱ πλεῖστοι καὶ πλείστου ἄξιοι· ὥστε νικῶντες μὲν, τίνα ἂν ἀποκτείναιμεν; ἡττωμένων δὲ μὴν οὐδένα οἷόν τε σωθῆναι. 7 Ἐγὼ μὲν οὖν βασιλέα, ᾧ πολλά οὕτως ἐστὶ τὰ σύμμαχα, εἴπερ προθυμεῖται ἡμᾶς ἀπολέσαι, οὐκ οἶδα, ὅ τι δεῖ αὐτὸν ὀμόσαι, καὶ δεξιὰν δοῦναι, καὶ θεοὺς ἐπιορκῆσαι,

 καὶ

§. 3. οὐκ ἔστιν etc. vid. Ind. in ὅπως. §. 5. Post οὐδ' int. ἔσται. §. 6. ἱππεῖς cf. III, 2, 18 et ibid. 3, 9. 19. §. 7. οὐκ οἶδα διότι δεῖ τὸν βασιλέα ὀμόσαι.

καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα ποιῆσαι Ἕλλησι καὶ βαρβάροις. Τοιαῦτα ἔλεγε πολλά.

8 Ἐν δὲ τούτῳ Τισσαφέρνης ἧκεν, ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ὡς εἰς οἶκον ἀπιών, καὶ Ὀρόντας τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν· ἦγε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως ἐπὶ γάμῳ. 9 Ἐντεῦθεν δὲ ἤδη Τισσαφέρνους ἡγουμένου καὶ ἀγορὰν παρέχοντος, ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ καὶ Ἀριαῖος, ἔχων τὸ Κύρου βαρβαρικὸν στράτευμα, ἅμα Τισσαφέρνει καὶ Ὀρόντᾳ, καὶ συνεστρατοπεδεύετο σὺν ἐκείνοις. 10 Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὑφορῶντες τούτους, αὐτοὶ ἐφ᾽ ἑαυτῶν ἐχώρουν, ἡγεμόνας ἔχοντες. Ἐστρατοπεδεύοντο δὲ ἑκάστοτε ἀπέχοντες ἀλλήλων παρασάγγην, καὶ μεῖον· ἐφυλάττοντο δὲ οἱ ἀμφότεροι ὥσπερ πολεμίους ἀλλήλους; καὶ εὐθὺς τοῦτο ὑποψίαν παρεῖχεν. 11 Ἐνίοτε δὲ καὶ ξυλιζόμενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ, καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα συλλέγοντες, πληγὰς ἐνέτεινον ἀλλήλοις· ὥστε καὶ τοῦτο ἔχθραν παρεῖχε.

12 Διελθόντες δὲ τρεῖς σταθμοὺς, ἀφίκοντο πρὸς τὸ Μηδίας τεῖχος, καὶ παρῆλθον αὐτοῦ εἴσω. ἦν δὲ ᾠκοδομημένον πλίνθοις ὀπταῖς, ἐν ἀσφάλτῳ κειμέναις, εὖρος εἴκοσι ποδῶν, ὕψος δὲ ἑκατόν· μῆκος δὲ ἐλέγετο εἶναι εἴκοσι παρασαγγῶν· ἀπεῖχε δὲ Βαβυλῶνος οὐ πολύ. 13 Ἐντεῦθεν δ᾽ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο, παρασάγγας ὀκτώ· καὶ διέβησαν διώρυχας δύο, τὴν μὲν, ἐπὶ γεφύρας, τὴν δ᾽, ἐζευγμένην πλοίοις ἑπτά· (αὗται δὲ ἦσαν ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ· κατετέτμηντο δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τάφροι

ἐπὶ

§. 8. ἐπὶ γάμῳ. Cf. III, 4, 13. §. 10. ὑφορῶντες cf. §. 2. §. 12. Post Μηδίας aliquot cdd. addunt καλούμενον. — ibid. αὐτοῦ εἴσω. Vid. Animadv.

ἐπὶ τὴν χώραν, αἱ μὲν πρῶται, μεγάλαι, ἔπειτα δ' ἐλάσσους· τέλος δὲ καὶ μικροὶ ὀχετοί, ὥσπερ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ τὰς μελίνας) καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν· πρὸς ᾧ πόλις ἦν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος, ᾗ ὄνομα Σιτάκη, ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ σταδίους πεντεκαίδεκα. 14 Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες παρ' αὐτὴν ἐσκήνωσαν, ἐγγὺς παραδείσου καλοῦ καὶ μεγάλου καὶ δασέος παντοίων δένδρων· οἱ δὲ βάρβαροι, διαβεβηκότες τὸν Τίγρητα, οὐ μέντοιγε καταφανεῖς ἦσαν. 15 Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον ἔτυχον ἐν περιπάτῳ ὄντες πρὸ τῶν ὅπλων Πρόξενος καὶ Ξενοφῶν· καὶ προσελθὼν ἠρώτησεν ἄνθρωπός τις τοὺς προφύλακας, ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον. Μένωνα δὲ οὐκ ἐζήτει, καὶ ταῦτα παρὰ Ἀριαίου ὢν, τοῦ Μένωνος ξένου. 16 Ἐπεὶ δὲ Πρόξενος εἶπεν, ὅτι αὐτός εἰμι, ὃν ζητεῖς, εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τάδε· Ἔπεμψέ με Ἀριαῖος καὶ Ἀρτάοζος, πιστοὶ ὄντες Κύρῳ, καὶ ὑμῖν εὖνοι, καὶ κελεύουσι φυλάττεσθαι, μὴ ὑμῖν ἐπιθῶνται τῆς νυκτὸς οἱ βάρβαροι· ἔστι δὲ στράτευμα πολὺ ἐν τῷ πλησίον παραδείσῳ. 17 Καὶ ἐπὶ τὴν γέφυραν τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ πέμψαι κελεύουσι φυλακὴν, ὡς διανοεῖται λῦσαι αὐτὴν Τισσαφέρνης τῆς νυκτὸς, ἤνπερ δύνηται, ὡς μὴ διαβῆτε, ἀλλ' ἐν μέσῳ ἀποληφθῆτε τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς διώρυχος. 18 Ἀκούσαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ τὸν Κλέαρχον, καὶ φράζουσιν, ἃ λέγει. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἀκούσας ἐταράχθη, καὶ ἐφοβεῖτο σφόδρα. 19 Νεανίσκος δέ τις τῶν παρόντων ἐννοήσας εἶπεν, ὡς οὐκ ἀκόλουθα εἴη, τὸ ἐπιθέσθαι καὶ λῦσαι τὴν γέφυραν. Δῆλον

§. 15. Καὶ ταῦτα etc. vid. Animadv. §. 16. ὢν. ref. c. 1, 17.

Δῆλον γὰρ, ὅτι ἐπιτιθεμένους ἢ νικᾷν δεήσει αὐτοὺς, ἢ ἡττᾶσθαι. Ἐὰν μὲν οὖν νικῶσι, τί δεῖ αὐτοὺς λύειν τὴν γέφυραν; οὐδὲ γὰρ, ἂν πολλαὶ γέφυραι ὦσιν, ἔχοιμεν ἂν, ὅποι φυγόντες ἡμεῖς σωθῶμεν. 20 Ἂν δ' αὖ ἡμεῖς νικῶμεν, λελυμένης τῆς γεφύρας οὐχ ἕξουσιν ἐκεῖνοι, ὅποι ἂν φύγωσιν· οὐδὲ μὴν βοηθῆσαι, πολλῶν ὄντων πέραν, οὐδεὶς αὐτοῖς δυνήσεται, λελυμένης τῆς γεφύρας.

21 Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κλέαρχος, ἤρετο τὸν ἄγγελον, πόση τις εἴη χώρα ἡ ἐν μέσῳ τοῦ Τίγρητος καὶ τῆς διώρυχος. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι πολλὴ, καὶ κῶμαι ἔνεισι καὶ πόλεις πολλαὶ καὶ μεγάλαι. 22 Τότε δὴ καὶ ἐγνώσθη, ὅτι οἱ βάρβαροι τὸν ἄνθρωπον ὑποπέμψαιεν, ὀκνοῦντες, μὴ οἱ Ἕλληνες, οὐ διελθόντες τὴν γέφυραν μένοιεν ἐν τῇ νήσῳ, ἐρύματα ἔχοντες, ἔνθεν μὲν τὸν Τίγρητα ποταμὸν, ἔνθεν δὲ τὴν διώρυχα· τὰ δ' ἐπιτήδεια ἔχοιεν ἐκ τῆς ἐν μέσῳ χώρας, πολλῆς καὶ ἀγαθῆς οὔσης, καὶ τῶν ἐργασομένων ἐνόντων· εἶτα δὲ καὶ ἀποστροφὴ γένοιτο, εἴ τις βούλοιτο βασιλέα κακῶς ποιεῖν. 23 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεπαύοντο· ἐπὶ μέντοι τὴν γέφυραν ὅμως φυλακὴν ἔπεμψαν· καὶ οὔτε ἐπέθετο οὐδεὶς οὐδαμόθεν, οὔτε πρὸς τὴν γέφυραν οὐδεὶς ἦλθε τῶν πολεμίων, ὡς οἱ φυλάττοντες ἀπήγγελλον. 24 Ἐπειδὴ δὲ ἕως ἐγένετο, διέβαινον τὴν γέφυραν, ἐζευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἑπτὰ, ὡς οἷόν τε μάλιστα πεφυλαγμένως· ἐξήγγελλον γάρ τινες τῶν παρὰ Τισσαφέρνους Ἑλλήνων, ὡς διαβαινόντων μέλλοιεν ἐπιτίθεσθαι· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ψευδῆ ἦν· διαβαινόντων μέντοι ὁ Γλοῦς αὐτοῖς

ἐπε-

§. 21. ἐν μέσῳ etc. cf. Animadv. §. 22. οἱ βάρβ. i. e. Tissaphernes.

ἐπιφάνη μετ' ἄλλων, σκοπῶν, εἰ διαβαίνοιεν τὸν ποταμόν· ἐπεὶ δὲ εἶδεν, ᾤχετο ἀπελαύνων.

25. Ἀπὸ δὲ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσιν ἐπὶ τὸν Φύσκον ποταμὸν, τὸ εὖρος πλέθρου· ἐπῆν δὲ γέφυρα. Καὶ ἐνταῦθα ᾤκεῖτο πόλις μεγάλη, ᾗ ὄνομα Ὦπις· πρὸς ἣν ἀπήντησε τοῖς Ἕλλησι ὁ Κύρου καὶ Ἀρταξέρξου νόθος ἀδελφὸς, ἀπὸ Σούσων καὶ Ἐκβατάνων στρατιὰν πολλὴν ἄγων, ὡς βοηθήσων βασιλεῖ· καὶ ἐπιστήσας τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα, παρερχομένους ἐθεώρει τοὺς Ἕλληνας. 26 Ὁ δὲ Κλέαρχος ἡγεῖτο μὲν εἰς δύο, ἐπορεύετο δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐφιστάμενος. Ὅσον δ' ἂν χρόνον τὸ ἡγούμενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστῇ, τοσοῦτον ἦν ἀνάγκη χρόνον δι' ὅλου τοῦ στρατεύματος γίγνεσθαι τὴν ἐπίστασιν· ὥςτε τὸ στράτευμα καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἕλλησι δόξαι πάμπολυ εἶναι, καὶ τὸν Πέρσην ἐκπεπλῆχθαι θεωροῦντα. 27 Ἐντεῦθεν δὲ ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Μηδίας σταθμοὺς ἐρήμους ἕξ, παρασάγγας τριάκοντα, εἰς τὰς Παρυσάτιδος κώμας, τῆς Κύρου καὶ βασιλέως μητρός. Ταύτας Τισσαφέρνης Κύρῳ ἐπεγγελῶν διαρπάσαι τοῖς Ἕλλησιν ἐπέτρεψε, πλὴν ἀνδραπόδων. Ἐνῆν δὲ σῖτος πολὺς, καὶ πρόβατα, καὶ ἄλλα χρήματα. 28 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους πέντε, παρασάγγας εἴκοσι, τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες. Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις ᾤκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων, ὄνομα Καιναὶ, ἐξ ἧς οἱ βάρβαροι διῆγον ἐπὶ σχεδίαις διφθερίναις ἄρτους, τυροὺς, οἶνον.

§. 25. ἀπήντησε cfr. ad Cyrop. VI, 3, 14. §. 26. εἰς δύο i. e. ut bini in agminis fronte essent. cf. Cyrop. II, 3, 21.

CA-

ἂν ἀχαρίστως μοι ἔχειν, οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης. 19 Ταῦτα δὲ γνοὺς, ᾐτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ὅτι δικαίως ἄν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἤγγειλα, καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην· καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα, καὶ συνέμιξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ, ἔνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτεινε. Καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ βαρβάρους ἐδίωξα σὺν τοῖσδε τοῖς παροῦσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι. 20 Καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλεύσασθαι· ἔρεσθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευσεν ἐλθόντα, τίνος ἕνεκα ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. Καὶ συμβουλεύω ὑμῖν, μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ᾖ, ἐάν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι.

21 Πρὸς ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο, καὶ ἀπεκρίναντο· (Κλέαρχος δ' ἔλεγεν) Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν, ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες, οὔτ' ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα· ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος εὕρισκεν, (ὡς καὶ σὺ εὖ οἶσθα) ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκευάστους λάβοι, καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀναγάγοι. 22 Ἐπεὶ μέντοι ἤδη ἑωρῶμεν αὐτὸν ἐν δεινῷ ὄντα, ᾐσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτὸν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. 23 Ἐπεὶ δὲ Κ[illegible] τέθνηκεν, οὔτε ἀντιποιούμεθα βα[illegible] τῆς ἀρ[illegible] ἐστιν, ὅτου ἕνεκ' ἂν βουλοίμ[illegible] βασιλέ[illegible] κῶς [illegible] ῖν·

§. 19. πρῶτος ἤγγειλα. [illegible] — ib[illegible]
[illegible] 10, 7. §[illegible] οντας [illegible]
[illegible] ς muta i[illegible] rop. V[illegible]

ποιεῖν· οὐδ' αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἴκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίη· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐὰν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχῃ, καὶ τούτου εἴς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες. Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν.

24 Ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης, ἔφη· Ταῦτα ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ, καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἥκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν. 25 Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἧκεν· ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἥκων ἔλεγεν, ὅτι διαπεπραγμένος ἥκοι παρὰ βασιλέως, δοθῆναι αὐτῷ σώζειν τοὺς Ἕλληνας· καίπερ πάνυ πολλῶν ἀντιλεγόντων, ὡς οὐκ ἄξιον εἴη βασιλεῖ, ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους. 26 Τέλος δ' εἶπε· Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν, ἦ μὴν φιλίαν ὑμῖν παρέξειν τὴν χώραν, καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀγορὰν παρέχοντας. Ὅπου δ' ἂν μὴ παρέχωμεν ἀγορὰν, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. 27 Ὑμᾶς δ' αὖ ἡμῖν δεήσει ὀμόσαι, ἦ μὴν πορεύεσθαι ὡς διὰ φιλίας ἀσινῶς, σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, ὁπόταν μὴ παρέχωμεν ἀγοράν· ἐὰν δὲ παρέχωμεν ἀγορὰν, ὠνουμένους ἕξειν τὰ ἐπιτήδεια.' 28 Ταῦτα ἔδοξε· καὶ ὤμοσαν, καὶ δεξιὰς ἔδοσαν Τισσαφέρνης, καὶ ὁ τῆς β[illegible]λέως γυναικὸς ἀδελφὸς, τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγ[illegible] λοχαγοῖς, καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. 29 [illegible] ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε·

Νῦν

[illegible]ντων A. [illegible]ενέτωσαν. §. 26. παρέξειν [illegible]ς. §. 2[illegible]θαι Steph. πορεύσεσθαι.

ἂν ἀχαρίστως μοι ἔχειν, οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης. 19 Ταῦτα δὲ γνοὺς, ᾐτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ὅτι δικαίως ἄν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἤγγειλα, καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην· καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα, καὶ συνέμιξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ, ἔνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτεινε. Καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ βαρβάρους ἐδίωξα σὺν τοῖςδε τοῖς παροῦσι νῦν μετ᾽ ἐμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι. 20 Καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλεύσασθαι· ἔρεσθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευσεν ἐλθόντα, τίνος ἕνεκα ἐστρατεύσατε ἐπ᾽ αὐτόν. Καὶ συμβουλεύω ὑμῖν, μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ᾖ, ἐάν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ᾽ αὐτοῦ διαπράξασθαι.

21 Πρὸς ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο, καὶ ἀπεκρίναντο· (Κλέαρχος δ᾽ ἔλεγεν) Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν, ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες, οὔτ᾽ ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα· ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος εὕρισκεν, (ὡς καὶ σὺ εὖ οἶσθα) ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκευάστους λάβοι, καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀναγάγοι. 22 Ἐπεὶ μέντοι ἤδη ἑωρῶμεν αὐτὸν ἐν δεινῷ ὄντα, ᾐσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτὸν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. 23 Ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε ἀντιποιούμεθα βασιλεῖ τῆς ἀρχῆς, οὔτ᾽ ἔστιν, ὅτου ἕνεκ᾽ ἂν βουλοίμεθα τὴν βασιλέως χώραν κακῶς ποιεῖν·

§. 19. πρῶτος ἤγγειλα. Cf. I, 2, 4. — ibid. οὐκ ἔφυγον. Cf. I, 10, 7. §. 22. Ad παρέχοντες int. αὐτῷ aut seq. αὐτούς muta in αὐτῷ. cf. Cyrop. V, 5, 33.

ποιεῖν· οὐδ' αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἴκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίη· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐὰν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχῃ, καὶ τούτου εἴς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες. Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν.

24 Ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης, ἔφη· Ταῦτα ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ, καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἥκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν. 25 Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἧκεν· ὥςθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἥκων ἔλεγεν, ὅτι διαπεπραγμένος ἥκοι παρὰ βασιλέως, δοθῆναι αὐτῷ σώζειν τοὺς Ἕλληνας· καίπερ πάνυ πολλῶν ἀντιλεγόντων, ὡς οὐκ ἄξιον εἴη βασιλεῖ, ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους. 26 Τέλος δ' εἶπε· Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν, ἦ μὴν φιλίαν ὑμῖν παρέξειν τὴν χώραν, καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀγορὰν παρέχοντας. Ὅπου δ' ἂν μὴ παρέχωμεν ἀγοράν, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. 27 Ὑμᾶς δ' αὖ ἡμῖν δεήσει ὀμόσαι, ἦ μὴν πορεύεσθαι ὡς διὰ φιλίας ἀσινῶς, σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, ὁπόταν μὴ παρέχωμεν ἀγοράν· ἐὰν δὲ παρέχωμεν ἀγοράν, ὠνουμένους ἕξειν τὰ ἐπιτήδεια.' 28 Ταῦτα ἔδοξε· καὶ ὤμοσαν, καὶ δεξιὰς ἔδοσαν Τισσαφέρνης, καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφός, τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς, καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. 29 Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε· Νῦν

§. 24. μενόντων Attice pro μενέτωσαν. §. 26. παρέξειν int. ἡμᾶς. §. 27. πορεύεσθαι Steph. πορεύσεσθαι.

Νῦν μὲν δὴ ἄπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὰν δὲ διαπράξωμαι, ἃ δέομαι, ἥξω συσκευασάμενος, ὡς ἀπάξων ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ αὐτὸς ἄπιων ἐπὶ τὴν ἐμαυτοῦ ἀρχήν.

CAPUT IV.

Dum Graeci Tissaphernem, de rebus suis ad regem profectum, exspectant, Ariaeus illis fit suspectus. Quamobrem cum ipse Tissaphernes, dux itineris, cum copiis suis venisset, quem non magis fidum suspicarentur, Graeci seorsum et iter facere et castra metari coeperunt. Describitur iter eorum inde a Mediae muro usque Caenas: in quo Persarum ignavia, et fictae insidiae sentiuntur et regis frater fallaci Graecorum multitudine terretur.

1 *Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρνην οἵ τε Ἕλληνες καὶ Ἀριαῖος, ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι, ἡμέρας πλείους ἢ εἴκοσιν. Ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται πρὸς Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι, καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ, Περσῶν τινες, παραθαῤῥύνοντές τε καὶ δεξιὰς ἔνιοι παρὰ βασιλέως φέροντες, μὴ μνησικακήσειν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπιστρατείας, μηδὲ ἄλλου μηδενὸς τῶν παροιχομένων.* 2 *Τούτων δὲ γιγνομένων, ἔνδηλοι ἦσαν οἱ περὶ τὸν Ἀριαῖον ἧττον τοῖς Ἕλλησι προςέχοντες τὸν νοῦν· ὥςτε καὶ τοῦτο τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἤρεσκεν, ἀλλὰ προςιόντες τῷ Κλεάρχῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς·* 3 *Τί μένομεν; ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι*

§. 1. *ταύταις.* Cf. I, 2, 20. — ibid. *σὺν ἐκείνῳ* (*Ἀριαίῳ*) int. *ὄντας.* — ibid. *οἱ περί* vid. Ind. in *περί.*

λέσαι περὶ παντὸς ἂν ποιήσαιτο, ἵνα καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι φόβος ᾖ ἐπὶ βασιλέα στρατεύειν; Καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάγεται μένειν, διὰ τὸ διεσπάρθαι αὐτῷ τὸ στράτευμα· ἐπειδὰν δὲ πάλιν ἁλισθῇ αὐτῷ ἡ στρατιὰ, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθήσεται ἡμῖν. 4 Ἴσως δέ που ἢ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτειχίζει, ὡς ἄπορος ᾖ ἡ ὁδός. Οὐ γάρ ποτε ἑκών γε βουλήσεται, ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγεῖλαι, ὡς ἡμεῖς, τοσοίδε ὄντες, ἐνικῶμεν τὴν βασιλέως δύναμιν ἐπὶ ταῖς θύραις αὐτοῦ, καὶ καταγελάσαντες ἀπήλθομεν.

5 Κλέαρχος δὲ ἀπεκρίνατο τοῖς ταῦτα λέγουσιν· Ἐγὼ ἐνθυμοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα πάντα· ἐννοῶ δὲ, ὅτι, εἰ νῦν ἄπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπιέναι, καὶ παρὰ τὰς σπονδὰς ποιεῖν. Ἔπειτα, πρῶτον μὲν ἀγορὰν οὐδεὶς ἡμῖν παρέξει, οὐδ᾽ ὁπόθεν ἐπισιτιούμεθα· αὖθις δὲ ὁ ἡγησόμενος οὐδεὶς ἔσται· καὶ ἅμα ταῦτα ποιούντων ἡμῶν εὐθὺς Ἀριαῖος ἀφεστήξει· ὥστε φίλος ἡμῖν οὐδεὶς λελείψεται, ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθεν ὄντες, πολέμιοι ἡμῖν ἔσονται. 6 Ποταμὸς δὲ εἰ μέν τις καὶ ἄλλος ἄρα ἡμῖν ἐστι διαβατέος, οὐκ οἶδα· τὸν δ᾽ οὖν Εὐφράτην ἴσμεν ὅτι ἀδύνατον διαβῆναι, κωλυόντων πολεμίων. Οὐ μὲν δὴ, ἂν μάχεσθαι δέῃ, ἱππεῖς εἰσὶν ἡμῖν σύμμαχοι· τῶν δὲ πολεμίων ἱππεῖς εἰσιν οἱ πλεῖστοι καὶ πλείστου ἄξιοι· ὥστε νικῶντες μὲν, τίνα ἂν ἀποκτείναιμεν; ἡττωμένων δὲ μὴν οὐδένα οἷόν τε σωθῆναι. 7 Ἐγὼ μὲν οὖν βασιλέα, ᾧ πολλὰ οὕτως ἐστὶ τὰ σύμμαχα, εἴπερ προθυμεῖται ἡμᾶς ἀπολέσαι, οὐκ οἶδα, ὅ τι δεῖ αὐτὸν ὀμόσαι, καὶ δεξιὰν δοῦναι, καὶ θεοὺς ἐπιορκῆσαι,

§. 3. οὐκ ἔστιν etc. vid. Ind. in ὅπως. §. 5. Post οὐδ᾽ int. ἔσται. §. 6. ἱππεῖς cf. III, 2, 18 et ibid. 3, 9. 19. §. 7. οὐκ οἶδα διότι δεῖ τὸν βασιλέα ὀμόσαι.

καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα ποιῆσαι Ἕλλησι καὶ βαρβάροις. Τοιαῦτα ἔλεγε πολλά.

8 Ἐν δὲ τούτῳ Τισσαφέρνης ἧκεν, ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ὡς εἰς οἶκον ἀπιών, καὶ Ὀρόντας τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν· ἦγε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως ἐπὶ γάμῳ. 9 Ἐντεῦθεν δὲ ἤδη Τισσαφέρνους ἡγουμένου καὶ ἀγορὰν παρέχοντος, ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ καὶ Ἀριαῖος, ἔχων τὸ Κύρου βαρβαρικὸν στράτευμα, ἅμα Τισσαφέρνει καὶ Ὀρόντᾳ, καὶ συνεστρατοπεδεύετο σὺν ἐκείνοις. 10 Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὑφορῶντες τούτους, αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἐχώρουν, ἡγεμόνας ἔχοντες. Ἐστρατοπεδεύοντο δὲ ἑκάστοτε ἀπέχοντες ἀλλήλων παρασάγγην, καὶ μεῖον· ἐφυλάττοντο δὲ οἱ ἀμφότεροι ὥσπερ πολεμίους ἀλλήλους; καὶ εὐθὺς τοῦτο ὑποψίαν παρεῖχεν. 11 Ἐνίοτε δὲ καὶ ξυλιζόμενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ, καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα συλλέγοντες, πληγὰς ἐνέτεινον ἀλλήλοις· ὥστε καὶ τοῦτο ἔχθραν παρεῖχε.

12 Διελθόντες δὲ τρεῖς σταθμοὺς, ἀφίκοντο πρὸς τὸ Μηδίας τεῖχος, καὶ παρῆλθον αὐτοῦ εἴσω. ἦν δὲ ᾠκοδομημένον πλίνθοις ὀπταῖς, ἐν ἀσφάλτῳ κειμέναις, εὖρος εἴκοσι ποδῶν, ὕψος δὲ ἑκατόν· μῆκος δὲ ἐλέγετο εἶναι εἴκοσι παρασαγγῶν· ἀπεῖχε δὲ Βαβυλῶνος οὐ πολύ. 13 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο, παρασάγγας ὀκτώ· καὶ διέβησαν διώρυχας δύο, τὴν μὲν, ἐπὶ γεφύρας, τὴν δ', ἐζευγμένην πλοίοις ἑπτά· (αὗται δὲ ἦσαν ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ· κατετέτμηντο δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τάφροι ἐπὶ

§. 8. ἐπὶ γάμῳ. Cf. III, 4, 13. §. 10. ὑφορῶντες cf. §. 2. §. 12. Post Μηδίας aliquot cdd. addunt καλούμενον. — ibid. αὐτοῦ εἴσω. Vid. Animadv.

ἐπὶ τὴν χώραν, αἱ μὲν πρῶται, μεγάλαι, ἔπειτα δ' ἐλάσσους· τέλος δὲ καὶ μικροὶ ὀχετοί, ὥσπερ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ τὰς μελίνας) καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν· πρὸς ᾧ πόλις ἦν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος, ᾗ ὄνομα Σιτάκη, ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ σταδίους πεντεκαίδεκα. 14 Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες παρ' αὐτὴν ἐσκήνωσαν, ἐγγὺς παραδείσου καλοῦ καὶ μεγάλου καὶ δασέος παντοίων δένδρων· οἱ δὲ βάρβαροι, διαβεβηκότες τὸν Τίγρητα, οὐ μέντοιγε καταφανεῖς ἦσαν. 15 Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον ἔτυχον ἐν περιπάτῳ ὄντες πρὸ τῶν ὅπλων Πρόξενος καὶ Ξενοφῶν· καὶ προσελθὼν ἠρώτησεν ἄνθρωπός τις τοὺς προφύλακας, ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον. Μένωνα δὲ οὐκ ἐζήτει, καὶ ταῦτα παρὰ Ἀριαίου ὤν, τοῦ Μένωνος ξένου. 16 Ἐπεὶ δὲ Πρόξενος εἶπεν, ὅτι αὐτός εἰμι, ὃν ζητεῖς, εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τάδε· Ἔπεμψέ με Ἀριαῖος καὶ Ἀρτάοζος, πιστοὶ ὄντες Κύρῳ καὶ ὑμῖν εὖνοι, καὶ κελεύουσι φυλάττεσθαι, μὴ ὑμῖν ἐπιθῶνται τῆς νυκτὸς οἱ βάρβαροι· ἔστι δὲ στράτευμα πολὺ ἐν τῷ πλησίον παραδείσῳ. 17 Καὶ ἐπὶ τὴν γέφυραν τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ πέμψαι κελεύουσι φυλακήν, ὡς διανοεῖται λῦσαι αὐτὴν Τισσαφέρνης τῆς νυκτός, ἤνπερ δύνηται, ὡς μὴ διαβῆτε, ἀλλ' ἐν μέσῳ ἀποληφθῆτε τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς διώρυχος. 18 Ἀκούσαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ τὸν Κλέαρχον, καὶ φράζουσιν, ἃ λέγει. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἀκούσας ἐταράχθη, καὶ ἐφοβεῖτο σφόδρα. 19 Νεανίσκος δέ τις τῶν παρόντων ἐννοήσας εἶπεν, ὡς οὐκ ἀκόλουθα εἴη, τὸ ἐπιθέσθαι καὶ λῦσαι τὴν γέφυραν. Δῆλον

§. 15. *Καὶ ταῦτα* etc. vid. Animadv. §. 16. ὅτι. Cf. c. 1, 17.

CAPUT V.

Cum etiamnum Persae et Graeci sibi invicem suspecti essent, Clearchus ad flumen Zabatum cum Tissapherne colloquitur, ut mutuam hanc suspicionem tolleret. Humano eius responso permotus Clearchus cum quatuor aliis praetoribus et viginti lochagis ad eum se confert eo consilio, ut in eos animadverterent, qui falsis criminibus odium inter utrosque excitare studerent. Sed Graecorum duces ibi comprehenduntur et lochagi trucidantur; quo facto Ariaeus ad Graecorum castra veniens, verbis regis poscit, ut arma tradant: ei Cleanor ferociter respondet.

1 *Μετὰ ταῦτα ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ζάβατον ποταμὸν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. Καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαι μὲν ἦσαν, φανερὰ δ' οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή.* 2 *Ἔδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρνει, καὶ εἴ πως δύναιτο, παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν ἐξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἔπεμψέ τινα ἐροῦντα, ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρῄζοι. Ὁ δὲ ἑτοίμως ἐκέλευσεν ἥκειν.* 3 *Ἐπειδὴ δὲ συνῆλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε· — Ἐγὼ, ὦ Τισσαφέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγενημένους, καὶ δεξιὰς δεδομένας, μὴ ἀδικήσειν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δέ σε ὁρῶ ὡς πολεμίους ἡμᾶς· καὶ ἡμεῖς, ὁρῶντες ταῦτα, ἀντιφυλαττόμεθα.* 4 *Ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐδὲν δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθέσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγώ τε σαφῶς οἶδα, ὅτι ἡμεῖς γε οὐδ' ἐπινοοῦμεν οὐδὲν τοιοῦτον, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἐλθεῖν, ὅπως, εἰ δυναίμεθα, ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν.*

5 *Καὶ*

§. 1. ταύταις. Cf. II, 4, 1. §. 3. ὅρκους cf. c. 3, 28.

5 Καὶ γὰρ οἶδα ἤδη ἀνθρώπους τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς, τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας, οἳ φοβηθέντες ἀλλήλους, φθάσαι βουλόμενοι πρὶν παθεῖν, ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλλοντας οὔτε βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. 6 Τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα ἂν παύεσθαι, ἥκω, καὶ διδάσκειν σε βούλομαι, ὡς σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς. 7 Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον, οἱ θεῶν ὅρκοι ἡμᾶς κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅςτις δὲ τούτων σύνοιδεν αὑτῷ παρημεληκὼς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ᾽ ἂν εὐδαιμονίσαιμι. Τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ᾽ ἀπὸ ποίου ἂν τάχους οὔτε ὅποι ἄν τις φεύγων ἀποφύγοι, οὔτ᾽ εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίη, οὔθ᾽ ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίη. Πάντῃ γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὕποχα, καὶ πανταχῇ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι. 8 Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὅρκων οὕτω γιγνώσκω, παρ᾽ οἷς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν δὲ ἀνθρωπίνων σὲ ἔγωγε ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον ἡμῖν εἶναι ἀγαθόν. 9 Σὺν μὲν γάρ σοὶ πᾶσα μὲν ἡμῖν ὁδὸς εὔπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατὸς, τῶν δ᾽ ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δέ σου πᾶσα μὲν ἡ ὁδὸς διὰ σκότους, (οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα) πᾶς δὲ ποταμὸς δύςπορος, πᾶς δ᾽ ὄχλος φοβερός· φοβερώτατον δ᾽ ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. 10 Εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σὲ κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἂν, ἢ, τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες, πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφεδρον ἀγωνιζοίμεθα; Ὅσων δὲ δὴ καὶ οἵων ἐλπίδων ἐμαυτὸν ἂν στερήσαιμι, εἴ σέ

τι

§. 5. μέλλοντας, parantes, molientes. §. 7. ἀπό i. q. διά. §. 10. ἄλλο τι ἂν i. q. τί ἂν ἄλλο ποιοῖμεν.

τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα λέξω. 11 Ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἱκανώτατον εἶναι εὖ ποιεῖν, ὃν ἂν βούλοιτο. Σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τήν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα, καὶ τὴν σεαυτοῦ ἀρχὴν σώζοντα, τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, ᾗ Κῦρος πολεμίᾳ ἐχρῆτο, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὖσαν. 12 Τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὐ σοὶ βούλεται φίλος εἶναι; Ἀλλὰ μὴν, (ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ἔχω ἐλπίδας, καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι·) 13 οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς ἐλπίζω ἂν σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν· οἶδα δὲ καὶ Πεισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δὲ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς νῦν γιγνώσκω τεθυμωμένους, οὐχ ὁρῶ, ποίᾳ δυνάμει συμμάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσεσθε τῆς νῦν σὺν ἐμοὶ οὔσης. 14 Ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι, σὺ εἰ μὲν βούλοιό τῳ φίλος εἶναι, ὡς μέγιστος ἂν εἴης· εἰ δέ τις σε λυποίη, ὡς δεσπότης ἀναστρέφοιο, ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἵ σοι οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα μόνον ὑπηρετοῖμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος, ἣν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως. 15 Ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι, τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ ἥδιστ' ἂν ἀκούσαιμι τοὔνομα, τίς ἐστιν οὕτω δεινὸς λέγειν, ὥστε σὲ πεῖσαι λέγων, ὡς

§. 11. τῶν τότε int. (φίλων) ὄντων. §. 13. Μυσοὺς cf. I, 9, 14. — ibid. κολάσεσθε vid. Animadv. §. 14. σὺ ἀναστρέφοιο int. τούτων.

ὡς ἡμεῖς σοι ἐπιβουλεύομεν. Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπημείφθη·

16 Ἀλλ' ἥδομαι μέν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γιγνώσκων, εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλεύοις, ἅμα ἄν μοι δοκῇς καὶ σεαυτῷ κακόνους εἶναι. Ὡς δ' ἂν μάθῃς, ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. 17 Εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκοῦμεν ἱππέων πλήθους ἀπορεῖν, ἢ πεζῶν, ἢ ὁπλίσεως, ἐν ᾗ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἴημεν ἄν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; 18 Ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἄν σοι δοκοῦμεν; Οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία ἡμῖν φίλια ὄντα σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη ὑμῖν ὁρᾶτε ὄντα πορευτέα, ἃ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν; τοσοῦτοι δέ εἰσι ποταμοί, ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὁπόσοις ἂν ὑμῶν βουλοίμεθα μάχεσθαι; Εἰσὶ δ' αὐτῶν, οὓς οὐδ' ἂν παντάπασι διαβαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. 19 Εἰ δὲ ἐν πᾶσι τούτοις ἡττῴμεθα, ἀλλὰ τό γε πῦρ τοῦ καρποῦ κρεῖττόν ἐστιν· ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἂν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ᾧ ὑμεῖς, οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε, μάχεσθαι ἂν δύνησθε. 20 Πῶς οὖν ἄν, ἔχοντες τοσούτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ἂν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα, ὃς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβής, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχρός; 21 Παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμη-

§. 15. Al. ἐπιβουλεύοιμεν. §. 18. ἐφ' vulgo ἐξ., ad quae (flumina) pro arbitrio nostro definire nobis licet. Cf. ad Cyrop. III, 3, 47.

ἀμηχάνων καὶ ἀνάγκῃ ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιορκίας τε πρὸς θεοὺς, καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. Οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτε ἠλίθιοι, οὔτε ἀλόγιστοι ἐσμέν. 22. Ἀλλὰ τί δὴ, ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι, οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἤλθομεν; Εὖ ἴσθι, ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρως τούτου αἴτιος, τοῦ τοῖς Ἕλλησιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ᾧ Κῦρος ἀνέβη ξενικῷ διὰ μισθοδοσίαν πιστεύων, τούτῳ ἐμὲ καταβῆναι δι' εὐεργεσίας ἰσχυρόν. 23 Ὅσα δέ μοι ὑμεῖς χρήσιμοι ἐστε, τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπες, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ οἶδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν, τὴν δ' ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἴσως ἂν ὑμῶν παρόντων καὶ ἕτερος εὐπετῶς ἔχοι.

24 Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ εἶπεν· — Οὐκοῦν, ἔφη, οἵτινες, τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπαρχόντων, πειρῶνται διαβάλλοντες πολεμίους ποιῆσαι ἡμᾶς, ἄξιοί εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν; 25 Καὶ ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, εἰ βούλεσθέ μοι οἵ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐν τῷ ἐμφανεῖ ἐλθεῖν, λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας, ὡς σὺ ἐπιβουλεύεις ἐμοί τε καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ. 26 Ἐγὼ δ', ἔφη ὁ Κλέαρχος, ἄξω πάντας· καὶ σοὶ αὖ ἐγὼ δηλώσω, ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω. 27 Ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρονούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευσε καὶ σύν-

§. 22. καταβῆναι ab ἔρως pendet, et τούτῳ ad ἰσχυρόν pertinet. §. 23. τὴν μὲν etc. v. Animadv. §. 24. εἶπεν — ἔφη cf. Cyrop. V, 4, 33. §. 25. ἐν τῷ ἐμφ. ἐλθ., *in conspectum venire*; nomina enim eorum non noverat. Reliqui aliter.

συνδειπνον ἐποιήσατο· τῇ δ' ὑστεραίᾳ Κλέαρχος, ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, δῆλός τε ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακεῖσθαι τῷ Τισσαφέρνει, καὶ ἔλεγεν, ἃ ἐκεῖνος ἀπήγγελλεν· ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνην, οὓς ἐκέλευσε, καὶ οἳ ἂν ἐξελεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἕλλησιν ὄντας τιμωρηθῆναι. 28 Ὑπώπτευε δὲ, εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα· εἰδὼς αὐτὸν καὶ συγγεγενημένον Τισσαφέρνει μετὰ Ἀριαίου, καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ, ὅπως, τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς ἑαυτὸν λαβὼν, φίλος ᾖ Τισσαφέρνει. 29 Ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην, καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδὼν εἶναι. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ, μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς, μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει. 30 Ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔςτε διεπράξατο, πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγούς· συνηκολούθησαν δὲ, ὡς εἰς ἀγορὰν, καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

31 Ἐπεὶ δ' ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις Τισσαφέρνους, οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἴσω, Πρόξενος Βοιώτιος, Μένων Θετταλὸς, Ἀγίας Ἀρκὰς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ θύραις ἔμενον. 32 Οὐ πολλῷ δ' ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἵ τε ἔνδον συνελαμβάνοντο, καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἱππέων, διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, ᾧτινι ἐντυγχάνοιεν Ἕλληνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ, πάντας ἔκτεινον.

§. 28. Μένωνα. Cf. I, 5, 11.

καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα ποιῆσαι Ἕλλησι καὶ βαρβάροις. Τοιαῦτα ἔλεγε πολλά.

8 Ἐν δὲ τούτῳ Τισσαφέρνης ἧκεν, ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ὡς εἰς οἶκον ἀπιών, καὶ Ὀρόντας τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν· ἦγε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως ἐπὶ γάμῳ. 9 Ἐντεῦθεν δὲ ἤδη Τισσαφέρνους ἡγουμένου καὶ ἀγορὰν παρέχοντος, ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ καὶ Ἀριαῖος, ἔχων τὸ Κύρου βαρβαρικὸν στράτευμα, ἅμα Τισσαφέρνει καὶ Ὀρόντᾳ, καὶ συνεστρατοπεδεύετο σὺν ἐκείνοις. 10 Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὑφορῶντες τούτους, αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἐχώρουν, ἡγεμόνας ἔχοντες. Ἐστρατοπεδεύοντο δὲ ἑκάστοτε ἀπέχοντες ἀλλήλων παρασάγγην, καὶ μεῖον· ἐφυλάττοντο δὲ οἱ ἀμφότεροι ὥςπερ πολεμίους ἀλλήλους· καὶ εὐθὺς τοῦτο ὑποψίαν παρεῖχεν. 11 Ἐνίοτε δὲ καὶ ξυλιζόμενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ, καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα συλλέγοντες, πληγὰς ἐνέτεινον ἀλλήλοις· ὥςτε καὶ τοῦτο ἔχθραν παρεῖχε.

12 Διελθόντες δὲ τρεῖς σταθμοὺς, ἀφίκοντο πρὸς τὸ Μηδίας τεῖχος, καὶ παρῆλθον αὐτοῦ εἴσω. ἦν δὲ ᾠκοδομημένον πλίνθοις ὀπταῖς, ἐν ἀσφάλτῳ κειμέναις, εὖρος εἴκοσι ποδῶν, ὕψος δὲ ἑκατόν· μῆκος δὲ ἐλέγετο εἶναι εἴκοσι παρασαγγῶν· ἀπέχει δὲ Βαβυλῶνος οὐ πολύ. 13 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο, παρασάγγας ὀκτώ· καὶ διέβησαν διώρυχας δύο, τὴν μέν, ἐπὶ γεφύρας, τὴν δ', ἐζευγμένην πλοίοις ἑπτά· (αὗται δὲ ἦσαν ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ· κατετέτμηντο δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τάφροι ἐπὶ

§. 8. ἐπὶ γάμῳ. Cf. III, 4, 13. §. 10. ὑφορῶντες cf. §. 2. §. 12. Poſt Μηδίας aliquot cdd. addunt καλούμενον. — ibid. αὐτοῦ εἴσω. Vid. Animadv.

ἐπὶ τὴν χώραν, αἱ μὲν πρῶται, μεγάλαι, ἔπειτα δ' ἐλάσσους· τέλος δὲ καὶ μικροὶ ὀχετοί, ὥσπερ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ τὰς μελίνας) καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν· πρὸς ᾧ πόλις ἦν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος, ᾗ ὄνομα Σιτάκη, ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ σταδίους πεντεκαίδεκα. 14 Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες παρ' αὐτὴν ἐσκήνωσαν, ἐγγὺς παραδείσου καλοῦ καὶ μεγάλου καὶ δασέος παντοίων δένδρων· οἱ δὲ βάρβαροι, διαβεβηκότες τὸν Τίγρητα, οὐ μέντοιγε καταφανεῖς ἦσαν. 15 Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον ἔτυχον ἐν περιπάτῳ ὄντες πρὸ τῶν ὅπλων Πρόξενος καὶ Ξενοφῶν· καὶ προσελθὼν ἠρώτησεν ἄνθρωπός τις τοὺς προφύλακας, ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον. Μένωνα δὲ οὐκ ἐζήτει, καὶ ταῦτα παρὰ Ἀριαίου ὤν, τοῦ Μένωνος ξένου. 16 Ἐπεὶ δὲ Πρόξενος εἶπεν, ὅτι αὐτός εἰμι, ὃν ζητεῖς, εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τάδε· Ἔπεμψέ με Ἀριαῖος καὶ Ἀρτάοζος, πιστοὶ ὄντες Κύρῳ καὶ ὑμῖν εὖνοι, καὶ κελεύουσι φυλάττεσθαι, μὴ ὑμῖν ἐπιθῶνται τῆς νυκτὸς οἱ βάρβαροι· ἔστι δὲ στράτευμα πολὺ ἐν τῷ πλησίον παραδείσῳ. 17 Καὶ ἐπὶ τὴν γέφυραν τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ πέμψαι κελεύουσι φυλακήν, ὡς διανοεῖται λῦσαι αὐτὴν Τισσαφέρνης τῆς νυκτός, ἤνπερ δύνηται, ὡς μὴ διαβῆτε, ἀλλ' ἐν μέσῳ ἀποληφθῆτε τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς διώρυχος. 18 Ἀκούσαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ τὸν Κλέαρχον, καὶ φράζουσιν, ἃ λέγει. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἀκούσας ἐταράχθη, καὶ ἐφοβεῖτο σφόδρα. 19 Νεανίσκος δέ τις τῶν παρόντων ἐννοήσας εἶπεν, ὡς οὐκ ἀκόλουθα εἴη, τὸ ἐπιθέσθαι καὶ λῦσαι τὴν γέφυραν. Δῆλον

§. 15. Καὶ ταῦτα etc. vid. Animadv. §. 16. ὅτι. ref. c. 1, 17.

Δῆλον γὰρ, ὅτι ἐπιτιθεμένους ἢ νικᾷν δεήσει αὐτοὺς, ἢ ἡττᾶσθαι. Ἐὰν μὲν οὖν νικῶσι, τί δεῖ αὐτοὺς λύειν τὴν γέφυραν; οὐδὲ γὰρ, ἂν πολλαὶ γέφυραι ὦσιν, ἔχοιμεν ἂν, ὅποι φυγόντες ἡμεῖς σωθῶμεν. 20 Ἂν δ' αὖ ἡμεῖς νικῶμεν, λελυμένης τῆς γεφύρας οὐχ ἕξουσιν ἐκεῖνοι, ὅποι ἂν φύγωσιν· οὐδὲ μὲν βοηθῆσαι, πολλῶν ὄντων πέραν, οὐδεὶς αὐτοῖς δυνήσεται, λελυμένης τῆς γεφύρας.

21 Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κλέαρχος, ἤρετο τὸν ἄγγελον, πόση τις εἴη χώρα ἡ ἐν μέσῳ τοῦ Τίγρητος καὶ τῆς διώρυχος. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι πολλὴ, καὶ κῶμαι ἔνεισι καὶ πόλεις πολλαὶ καὶ μεγάλαι. 22 Τότε δὴ καὶ ἐγνώσθη, ὅτι οἱ βάρβαροι τὸν ἄνθρωπον ὑποπέμψαιεν, ὀκνοῦντες, μὴ οἱ Ἕλληνες, οὐ διελθόντες τὴν γέφυραν μένοιεν ἐν τῇ νήσῳ, ἐρύματα ἔχοντες, ἔνθεν μὲν τὸν Τίγρητα ποταμὸν, ἔνθεν δὲ τὴν διώρυχα· τὰ δ' ἐπιτήδεια ἔχοιεν ἐκ τῆς ἐν μέσῳ χώρας, πολλῆς καὶ ἀγαθῆς οὔσης, καὶ τῶν ἐργασομένων ἐνόντων· εἶτα δὲ καὶ ἀποστροφὴ γένοιτο, εἴ τις βούλοιτο βασιλέα κακῶς ποιεῖν. 23 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεπαύοντο· ἐπὶ μέντοι τὴν γέφυραν ὅμως φυλακὴν ἔπεμψαν· καὶ οὔτε ἐπέθετο οὐδεὶς οὐδαμόθεν, οὔτε πρὸς τὴν γέφυραν οὐδεὶς ἦλθε τῶν πολεμίων, ὡς οἱ φυλάττοντες ἀπήγγελλον. 24 Ἐπειδὴ δὲ ἕως ἐγένετο, διέβαινον τὴν γέφυραν, ἐζευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἑπτὰ, ὡς οἷόν τε μάλιστα πεφυλαγμένως· ἐξήγγελλον γάρ τινες τῶν παρὰ Τισσαφέρνους Ἑλλήνων, ὡς διαβαινόντων μέλλοιεν ἐπιτίθεσθαι· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ψευδῆ ἦν· διαβαινόντων μέντοι ὁ Γλοῦς αὐτοῖς ἐπε-

§. 21. ἐν μέσῳ etc. cf. Animadv. §. 22. οἱ βάρβ. i. e. Tissaphernes.

ἐπεφάνη μετ᾽ ἄλλων, σκοπῶν, εἰ διαβαίνοιεν τὸν ποταμόν· ἐπεὶ δὲ εἶδεν, ᾤχετο ἀπελαύνων.

25. Ἀπὸ δὲ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσιν ἐπὶ τὸν Φύσκον ποταμόν, τὸ εὖρος πλέθρου· ἐπῆν δὲ γέφυρα. Καὶ ἐνταῦθα ᾠκεῖτο πόλις μεγάλη, ᾗ ὄνομα Ὦπις· πρὸς ἣν ἀπήντησε τοῖς Ἕλλησι ὁ Κύρου καὶ Ἀρταξέρξου νόθος ἀδελφός, ἀπὸ Σούσων καὶ Ἐκβατάνων στρατιὰν πολλὴν ἄγων, ὡς βοηθήσων βασιλεῖ· καὶ ἐπιστήσας τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα, παρερχομένους ἐθεώρει τοὺς Ἕλληνας. 26 Ὁ δὲ Κλέαρχος ἡγεῖτο μὲν εἰς δύο, ἐπορεύετο δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐφιστάμενος. Ὅσον δ᾽ ἂν χρόνον τὸ ἡγούμενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστῇ, τοσοῦτον ἦν ἀνάγκη χρόνον δι᾽ ὅλου τοῦ στρατεύματος γίγνεσθαι τὴν ἐπίστασιν· ὥστε τὸ στράτευμα καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἕλλησι δόξαι πάμπολυ εἶναι, καὶ τὸν Πέρσην ἐκπεπλῆχθαι θεωροῦντα. 27 Ἐντεῦθεν δὲ ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Μηδίας σταθμοὺς ἐρήμους ἕξ, παρασάγγας τριάκοντα, εἰς τὰς Παρυσάτιδος κώμας, τῆς Κύρου καὶ βασιλέως μητρός. Ταύτας Τισσαφέρνης Κύρῳ ἐπεγγελῶν διαρπάσαι τοῖς Ἕλλησιν ἐπέτρεψε, πλὴν ἀνδραπόδων. Ἐνῆν δὲ σῖτος πολύς, καὶ πρόβατα, καὶ ἄλλα χρήματα. 28 Ἐντεῦθεν δ᾽ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους πέντε, παρασάγγας εἴκοσι, τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες. Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις ᾠκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων, ὄνομα Καιναί, ἐξ ἧς οἱ βάρβαροι διῆγον ἐπὶ σχεδίαις διφθερίναις ἄρτους, τυρούς, οἶνον.

§. 25. ἀπήντησε cfr. ad Cyrop. VI, 3, 14. §. 26. εἰς δύο i. e. ut bini in agminis fronte essent. cf. Cyrop. II, 3, 21.

CA-

CAPUT V.

Cum etiamnum Persae et Graeci sibi invicem suspecti essent; Clearchus ad flumen Zabatum cum Tissapherne colloquitur, ut mutuam hanc suspicionem tolleret. Humano eius responso permotus Clearchus cum quatuor aliis praetoribus et viginti lochagis ad eum se confert eo consilio, ut in eos animadverterent, qui falsis criminibus odium inter utrosque excitare studerent. Sed Graecorum duces ibi comprehenduntur et lochagi trucidantur; quo facto Ariaeus ad Graecorum castra veniens, verbis regis poscit, ut arma tradant: ei Cleanor ferociter respondet.

1 *Μετὰ ταῦτα ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ζάβατον ποταμὸν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. Καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαι μὲν ἦσαν, φανερὰ δ' οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή.* 2 *Ἔδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρνει, καὶ εἴ πως δύναιτο, παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν ἐξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἔπεμψέ τινα ἐροῦντα, ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρήζοι. Ὁ δὲ ἑτοίμως ἐκέλευσεν ἥκειν.* 3 *Ἐπειδὴ δὲ συνῆλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε· — Ἐγὼ, ὦ Τισσαφέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγενημένους, καὶ δεξιὰς δεδομένας, μὴ ἀδικήσειν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δέ σε ὁρῶ ὡς πολεμίους ἡμᾶς· καὶ ἡμεῖς, ὁρῶντες ταῦτα, ἀντιφυλαττόμεθα.* 4 *Ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐδὲν δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθέσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγώ τε σαφῶς οἶδα, ὅτι ἡμεῖς γε οὐδ' ἐπινοοῦμεν οὐδὲν τοιοῦτον, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἐλθεῖν, ὅπως, εἰ δυναίμεθα, ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν.*

5 *Καὶ*

§. 1. ταύταις. Cf. II, 4, 1. §. 3. ὅρκους cf. c. 3, 28.

5 Καὶ γὰρ οἶδα ἤδη ἀνθρώπους τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς, τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας, οἳ φοβηθέντες ἀλλήλους, φθάσαι βουλόμενοι πρὶν παθεῖν, ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλλοντας οὔτε βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. 6 Τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα ἂν παύεσθαι, ἥκω, καὶ διδάσκειν σε βούλομαι, ὡς σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς. 7 Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον, οἱ θεῶν ὅρκοι ἡμᾶς κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύνοιδεν αὑτῷ παρημεληκὼς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι. Τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους οὔτε ὅποι ἄν τις φεύγων ἀποφύγοι, οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίη, οὔθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχῦρὸν χωρίον ἀποσταίη. Πάντῃ γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὕποχα, καὶ πανταχῇ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι. 8 Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὅρκων οὕτω γιγνώσκω, παρ' οἷς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν δὲ ἀνθρωπίνων σὲ ἔγωγε ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον ἡμῖν εἶναι ἀγαθόν. 9 Σὺν μὲν γάρ σοι πᾶσα μὲν ἡμῖν ὁδὸς εὔπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατὸς, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δέ σου πᾶσα μὲν ἡ ὁδὸς διὰ σκότους, (οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα) πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δ' ὄχλος φοβερός· φοβερώτατον δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. 10 Εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σὲ κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἂν, ἤ, τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες, πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφεδρον ἀγωνιζοίμεθα; Ὅσων δὲ δὴ καὶ οἵων ἐλπίδων ἐμαυτὸν ἂν στερήσαιμι, εἰ σέ

τι

§. 5. *μέλλοντας*, *parantes*, *molientes*. §. 7. *ἀπό* i. q. *διά*. §. 10. *ἄλλο τι ἂν* i. q. *τί ἂν ἄλλο ποιοῖμεν*.

τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα λέξω. 11 Ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἱκανώτατον εἶναι εὖ ποιεῖν, ὃν ἂν βούλοιτο. Σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τήν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα, καὶ τὴν σεαυτοῦ ἀρχὴν σώζοντα, τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, ᾗ Κῦρος πολεμίᾳ ἐχρῆτο, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὖσαν. 12 Τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, τίς οὕτω μαίνεται, ὅςτις οὐ σοὶ βούλεται φίλος εἶναι; Ἀλλὰ μὴν, (ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ἔχω ἐλπίδας, καί σε βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι·) 13 οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς ἐλπίζω ἂν σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν· οἶδα δὲ καὶ Πεισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δὲ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς νῦν γιγνώσκω τεθυμωμένους, οὐχ ὁρῶ, ποίᾳ δυνάμει συμμάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσεσθε τῆς νῦν σὺν ἐμοὶ οὔσης. 14 Ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι, σὺ εἰ μὲν βούλοιό τῳ φίλος εἶναι, ὡς μέγιστος ἂν εἴης· εἰ δέ τις σε λυποίη, ὡς δεσπότης ἀναστρέφοιο, ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἵ σοι οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα μόνον ὑπηρετοῖμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος, ἣν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως. 15 Ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι, τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥςτε καὶ ἥδιστ᾽ ἂν ἀκούσαιμι τοὔνομα, τίς ἐστιν οὕτω δεινὸς λέγειν, ὥςτε σε πεῖσαι λέγων,

ὡς

§. 11. τῶν τότε int. (φίλων) ὄντων. §. 13. Μυσοὺς cf. I, 9, 14. — ibid. κολάσεσθε vid. Animadv. §. 14. τὸ ἀναστρέφοιο int. τοῦτον.

ὡς ἡμεῖς σοι ἐπιβουλεύομεν. Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπημείφθη·

16 Ἀλλ' ἥδομαι μέν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γιγνώσκων, εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλεύοις, ἅμα ἄν μοι δοκῇς καὶ σεαυτῷ κακόνους εἶναι. Ὡς δ' ἂν μάθῃς, ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. 17 Εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκοῦμεν ἱππέων πλήθους ἀπορεῖν, ἢ πεζῶν, ἢ ὁπλίσεως, ἐν ᾗ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἴημεν ἄν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; 18 Ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἄν σοι δοκοῦμεν; Οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία ἡμῖν φίλια ὄντα σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη ὑμῖν ὁρᾶτε ὄντα πορευτέα, ἃ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν; τοσοῦτοι δέ εἰσι ποταμοί, ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὁπόσοις ἂν ὑμῶν βουλοίμεθα μάχεσθαι; Εἰσὶ δ' αὐτῶν, οὓς οὐδ' ἂν παντάπασι διαβαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. 19 Εἰ δὲ ἐν πᾶσι τούτοις ἡττώμεθα, ἀλλὰ τό γε πῦρ τοῦ καρποῦ κρεῖττόν ἐστιν· ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἂν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ᾧ ὑμεῖς, οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε, μάχεσθαι ἂν δύνησθε. 20 Πῶς οὖν ἄν, ἔχοντες τοσούτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ἂν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα, ὃς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβής, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχρός; 21 Παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμη-

§. 15. Al. ἐπιβουλεύοιμεν. §. 18. ἐφ' vulgo ἐξ., ad quae (flumina) pro arbitrio nostro destinare nobis licet. Cf. ad Cyrop. III, 3, 47.

ἀμηχάνων καὶ ἀνάγκῃ ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιορκίας τε πρὸς θεοὺς, καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. Οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτε ἠλίθιοι, οὔτε ἀλόγιστοι ἐσμέν. 22. Ἀλλὰ τί δὴ, ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι, οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἤλθομεν; Εὖ ἴσθι, ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρως τούτου αἴτιος, τοῦ τοῖς Ἕλλησιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ᾧ Κῦρος ἀνέβη ξενικῷ διὰ μισθοδοσίαν πιστεύων, τούτῳ ἐμὲ καταβῆναι δι' εὐεργεσίας ἰσχυρόν. 23 Ὅσα δέ μοι ὑμεῖς χρήσιμοι ἐστε, τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπες, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ οἶδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν, τὴν δ' ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἴσως ἂν ὑμῶν παρόντων καὶ ἕτερος εὐπετῶς ἔχοι.

24 Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ εἶπεν· — Οὐκοῦν, ἔφη, οἵτινες, τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπαρχόντων, πειρῶνται διαβάλλοντες πολεμίους ποιῆσαι ἡμᾶς, ἄξιοί εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν; 25 Καὶ ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, εἰ βούλεσθέ μοι οἵ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐν τῷ ἐμφανεῖ ἐλθεῖν, λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας, ὡς σὺ ἐπιβουλεύεις ἐμοί τε καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ. 26 Ἐγὼ δ', ἔφη ὁ Κλέαρχος, ἄξω πάντας· καὶ σοὶ αὖ ἐγὼ δηλώσω, ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω. 27 Ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρονούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευσε καὶ σύν-

§. 22. καταβῆναι ab ἔρως pendet, et τούτῳ ad ἰσχυρόν pertinet. §. 23. τὴν μὲν etc. v. Animadv. §. 24. εἶπεν — ἔφη cf. Cyrop. V, 4, 33. §. 25. ἐν τῷ ἐμφ. ἐλθ., *in conspectum venire*; nomina enim eorum non noverat. Reliqui aliter.

σύνδειπνον ἐποιήσατο· τῇ δ' ὑστεραίᾳ Κλέαρχος, ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, δῆλός τε ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακεῖσθαι τῷ Τισσαφέρνει, καὶ ἔλεγεν, ἃ ἐκεῖνος ἀπήγγελλεν· ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνην, οὓς ἐκέλευσε, καὶ οἳ ἂν ἐξελεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἕλλησιν ὄντας τιμωρηθῆναι. 28 Ὑπώπτευε δὲ, εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα· εἰδὼς αὐτὸν καὶ συγγεγενημένον Τισσαφέρνει μετὰ Ἀριαίου, καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ, ὅπως, τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς ἑαυτὸν λαβὼν, φίλος ᾖ Τισσαφέρνει. 29 Ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην, καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδὼν εἶναι. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ, μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς, μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει. 30 Ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο, πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγούς· συνηκολούθησαν δὲ, ὡς εἰς ἀγορὰν, καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

31 Ἐπεὶ δ' ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις Τισσαφέρνους, οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἴσω, Πρόξενος Βοιώτιος, Μένων Θετταλὸς, Ἀγίας Ἀρκὰς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ θύραις ἔμενον. 32 Οὐ πολλῷ δ' ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἵ τε ἔνδον συνελαμβάνοντο, καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἱππέων, διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, ᾧτινι ἐντυγχάνοιεν Ἕλληνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ, πάντας ἔκτεινον.

§. 28. *Μένωνα.* Cf, I, 5, 11.

κτεινον. 33 Οἱ δὲ Ἕλληνες τήν τε ἱππασίαν αὐτῶν ἐθαύμαζον, ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὁρῶντες, καὶ, ὅ τι ἐποίουν, ἠμφιγνόουν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκὰς ἧκε φεύγων, τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα, καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα. 34 Ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἕλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὅπλα πάντες ἐκπεπληγμένοι, καὶ νομίζοντες, αὐτίκα ἥξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. 35 Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάοζος καὶ Μιθριδάτης, οἳ ἦσαν Κύρῳ πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἑρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὁρᾶν καὶ γιγνώσκειν· συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους. 36 Οὗτοι, ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον εἴ τις εἴη τῶν Ἑλλήνων ἢ στρατηγὸς, ἢ λοχαγὸς, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως. 37 Μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον τῶν Ἑλλήνων φυλαττόμενοι στρατηγοὶ μὲν, Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθῃ τὰ περὶ Προξένου. (Χειρίσοφος δ' ἐτύγχανεν ἀπὼν ἐν κώμῃ τινὶ σὺν ἄλλοις, ἐπισιτιζόμενος.) 38 Ἐπεὶ δ' ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, λέγει Ἀριαῖος· Κλέαρχος μὲν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλὴν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν· ὑμᾶς δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ ὅπλα ἀπαιτεῖ· ἑαυτοῦ γὰρ εἶναι φησὶν, ἐπείπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου.

§. 35. ἦσαν, fuerant. §. 37. φυλαττόμενοι, *cum praesidio.*

39 Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, (ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος,) Ὦ κάκιστε ἀνθρώπων, Ἀριαῖε, καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους, οἵτινες, ὀμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει, τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ, τούς τε ἄνδρας αὐτοὺς, οἷς ὤμνυτε, ὡς ἀπολωλέκατε, καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες, σὺν τοῖς πολεμίοις ἔρχεσθε ἐφ᾽ ἡμᾶς; 40 Ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε· Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντᾳ, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις. 41 Ἐπὶ τούτοις δὲ Ξενοφῶν τάδε εἶπε· Κλέαρχος μὲν τοίνυν, εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἔλυε τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει· (δίκαιον γὰρ, ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας). Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ἐπείπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοὶ, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γὰρ, ὅτι, φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις, πειράσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν. 42 Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι, πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις, ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινόμενοι.

CAPUT VI.

Describitur ingenium Clearchi, Proxeni, Menonis, Agiae et Socratis, qui comprehensi et interemti erant.

1 Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες, ἀνήχθησαν ὡς βασιλέα, καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτε-

ἐτε-

§. 39. ὡς ita, sic temere.

ἐτελεύτησαν· εἷς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος, ὁμολογουμένως ἐκ πάντων, τῶν ἐμπείρως αὐτοῦ ἐχόντων, δόξας γενέσθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως. 2 Καὶ γὰρ δὴ, ἕως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, παρέμενεν· ἐπεὶ δ' εἰρήνη ἐγένετο, πείσας τὴν αὐτοῦ πόλιν, ὡς οἱ Θρᾷκες ἀδικοῦσί τοὺς Ἕλληνας, καὶ διαπραξάμενος ὡς ἐδύνατο παρὰ τῶν Ἐφόρων, ἐξέπλει, ὡς πολεμήσων τοῖς ὑπὲρ Χεῤῥονήσου καὶ Περίνθου Θρᾳξίν. 3 Ἐπεὶ δὲ μεταγνόντες πως οἱ Ἔφοροι, ἤδη ἔξω ὄντος αὐτοῦ, ἀποστρέφειν αὐτὸν ἐπειρῶντο ἐξ Ἰσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πείθεται, ἀλλ' ᾤχετο πλέων εἰς Ἑλλήσποντον. 4 Ἐκ τούτου καὶ ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ τελῶν, ὡς ἀπειθῶν. Ἤδη δὲ φυγὰς ὢν, ἔρχεται πρὸς Κῦρον, καὶ ὁποίοις μὲν λόγοις ἔπεισε Κῦρον, ἀλλαχοῦ γέγραπται· δίδωσι δ' αὐτῷ Κῦρος μυρίους δαρεικούς· 5 ὁ δὲ λαβὼν, οὐκ ἐπὶ ῥᾳθυμίαν ἐτράπετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων συλλέξας στράτευμα, ἐπολέμει τοῖς Θρᾳξί· καὶ μάχῃ τε ἐνίκησε, καὶ ἀπὸ τούτου ἔφερε καὶ ἦγεν αὐτούς· καὶ πολεμῶν διεγένετο, μέχρις οὗ Κῦρος ἐδεήθη τοῦ στρατεύματος· τότε δ' ἀπῆλθεν, ὡς σὺν ἐκείνῳ αὖ πολεμήσων.

6 Ταῦτα οὖν φιλοπολέμου δοκεῖ ἀνδρὸς ἔργα εἶναι, ὅστις, ἐξὸν μὲν εἰρήνην ἄγειν ἄνευ αἰσχύνης καὶ βλάβης, αἱρεῖται πολεμεῖν· ἐξὸν δὲ ῥᾳθυμεῖν, βούλεται πονεῖν, ὥστε πολεμεῖν· ἐξὸν δὲ χρήματα ἔχειν ἀκινδύνως,

§. 1. Κλέαρχος. Cf. I, 1, 9. §. 2. Ἕλληνας. cf. I, 3, 4. §. 4. ἀλλαχῇ. Cf. I, 1, 9. §. 5. μέχρις οὗ cf. I, 2, 1. §. 6. legend. videtur: βούλεται πολεμεῖν, ὥστε πονεῖν.

δύνως, αἱρεῖται, πολεμῶν μείονα ταῦτα ποιεῖν. Ἐκεῖνος δὲ, ὥςπερ εἰς παιδικὰ ἢ εἰς ἄλλην τινὰ ἡδονὴν, ἤθελε δαπανᾷν εἰς πόλεμον· οὕτω μὲν οὖν φιλοπόλεμος ἦν. 7 Πολεμικὸς δὲ αὖ ταύτῃ εἶναι ἐδόκει, ὅτι φιλοκίνδυνός τε ἦν, καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἄγων ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς φρόνιμος, ὡς οἱ παρόντες πανταχοῦ πάντες ὡμολόγουν. 8 Καὶ ἀρχικὸς δὲ ἐλέγετο εἶναι, ὡς δυνατὸν ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου, οἷον καὶ ἐκεῖνος εἶχεν. Ἱκανὸς μὲν γὰρ, ὥς τις καὶ ἄλλος, φροντίζειν ἦν, ὅπως ἕξει ἡ στρατιὰ αὐτοῦ τὰ ἐπιτήδεια, καὶ παρασκευάζειν ταῦτα· ἱκανὸς δὲ καὶ ἐμποιῆσαι τοῖς παροῦσιν, ὡς οὐκ ἀπιστέον εἴη Κλεάρχῳ. 9 Τοῦτο δὲ ἐποίει ἐκ τοῦ χαλεπὸς εἶναι. Καὶ γὰρ ὁρᾷν στυγνὸς ἦν, καὶ τῇ φωνῇ τραχύς· ἐκόλαζέ τε αἰεὶ ἰσχυρῶς, καὶ ὀργῇ ἐνίοτε, ὥςτε καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' ὅτε. Καὶ γνώμῃ δὲ ἐκόλαζεν· ἀκολάστου γὰρ στρατεύματος οὐδὲν ἡγεῖτο ὄφελος εἶναι. 10 Ἀλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὡς δέοι τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα, ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φυλακὰς φυλάξειν, ἢ φίλων ἀφέξεσθαι, ἢ ἀπροφασίστως ἰέναι πρὸς τοὺς πολεμίους. 11 Ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς ἤθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα, καὶ οὐκ ἄλλον ᾑροῦντο οἱ στρατιῶται. Καὶ γὰρ τὸ στυγνὸν τότε φαιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς προςώποις ἔφασαν φαίνεσθαι, καὶ τὸ χαλεπὸν, ἐῤῥωμένον πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει εἶναι·

§. 8. ὡς οὐκ ἀπιστ., non esse non parendum Clearcho. cf. §. 19. ἀπιστεῖν i. q. ἀπειθεῖν. οὐκ vulgo deest. §. 9. γνώμῃ opposit. ὀργῇ. §. 11. Καὶ γὰρ τὸ στυγνὸν vid. Animadv.

ναι· ὥςτε σωτήριαν καὶ οὐκέτι χαλεπὸν ἐφαίνετο. 12 Ὅτε δ᾽ ἔξω τοῦ δεινοῦ γένοιντο, καὶ ἐξείη πρὸς ἄλλους ἀρχομένους ἀπιέναι, πολλοὶ αὐτὸν ἀπέλειπον· τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, ἀλλὰ ἀεὶ χαλεπὸς καὶ ὠμὸς ἦν· ὥςτε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται, ὥςπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον. 13 Καὶ γὰρ οὖν φιλίᾳ μὲν καὶ εὐνοίᾳ ἑπομένους οὐδέποτ᾽ εἶχεν· οἵτινες δὲ ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι, ἢ ὑπὸ τοῦ δεῖσθαι, ἢ ἄλλῃ τινὶ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι παρείησαν αὐτῷ, σφόδρα πειθομένοις ἐχρῆτο. 14 Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἤρξαντο νικᾷν σὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, μεγάλα ἤδη ἦν τὰ χρησίμους ποιοῦντα εἶναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρατιώτας· τό τε γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θαῤῥαλέως ἔχειν παρῆν, καὶ τὸ τὴν παρ᾽ ἐκείνου τιμωρίαν φοβεῖσθαι, αὐτοὺς εὐτάκτους ἐποίει. 15 Τοιοῦτος μὲν δὴ ἄρχων ἦν· ἄρχεσθαι δ᾽ ὑπὸ ἄλλων οὐ μάλα ἐθέλειν ἐλέγετο. Ἦν δὲ, ὅτε ἐτελεύτα, ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.

16 Πρόξενος δὲ ὁ Βοιώτιος εὐθὺς μὲν μειράκιον ὢν ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν ἱκανός· καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἔδωκε Γοργίᾳ ἀργύριον τῷ Λεοντίνῳ. 17 Ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκείνῳ, ἱκανὸς ἤδη νομίσας εἶναι καὶ ἄρχειν, καὶ, φίλος ὢν τοῖς πρώτοις, μὴ ἡττᾶσθαι εὐεργετῶν, ἦλθεν εἰς ταύτας τὰς σὺν Κύρῳ πράξεις· καὶ ᾤετο κτήσεσθαι ἐκ τούτων ὄνομα μέγα, καὶ δύναμιν μεγάλην, καὶ χρήματα πολλά· 18 τούτων δ᾽ ἐπιθυμῶν,

§. 14. μεγάλα — τὰ χρ. ποιοῦντα, *magna jam aderant incitamenta.* §. 16. Πρόξενος. Cf. I, 1, 11 et **Animadv.**

μῶν, σφόδρα ἔνδηλον αὖ καὶ τοῦτο εἶχεν, ὅτι τούτων οὐδὲν ἂν θέλοι κτᾶσθαι μετὰ ἀδικίας, ἀλλὰ σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ ᾤετο δεῖν τούτων τυγχάνειν, ἄνευ δὲ τούτων μή. 19 Ἄρχειν δὲ καλῶν μὲν καὶ ἀγαθῶν δυνατὸς ἦν· οὐ μέντοι οὔτ' αἰδῶ τοῖς στρατιώταις ἑαυτοῦ οὔτε φόβον ἱκανὸς ἐμποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ ᾐσχύνετο μᾶλλον τοὺς στρατιώτας, ἢ οἱ ἀρχόμενοι ἐκεῖνον· καὶ φοβούμενος μᾶλλον ἦν φανερὸς τὸ ἀπεχθάνεσθαι τοῖς στρατιώταις, ἢ οἱ στρατιῶται τὸ ἀπιστεῖν ἐκείνῳ. 20 Ὤετο δὲ ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν, τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν. Τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοὶ κἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δ' ἄδικοι ἐπεβούλευον, ὡς εὐμεταχειρίστῳ ὄντι. Ὅτε δὲ ἀπέθνησκεν, ἦν ἐτῶν ὡς τριάκοντα.

21 Μένων δὲ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν πλουτεῖν ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνοι· ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδάνοι· φίλος τ' ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστον δυναμένοις, ἵνα ἀδικῶν μὴ διδοίη δίκην. 22 Ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ὧν ἐπιθυμοίη, συντομωτάτην ὁδὸν ᾤετο εἶναι διὰ τοῦ ἐπιορκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἐξαπατᾶν· τὸ δὲ ἁπλοῦν τε καὶ ἀληθὲς ἐνόμιζε τὸ αὐτὸ τῷ ἠλιθίῳ εἶναι. 23 Στέργων δὲ φανερὸς μὲν ἦν οὐδένα, ὅτῳ δὲ φαίη φίλος εἶναι, τούτῳ ἔνδηλος ἐγίγνετο ἐπιβουλεύων. Καὶ πολεμίου μὲν οὐδενὸς κατεγέλα, τῶν δὲ συνόντων πάντων ὡς καταγελῶν ἀεὶ διελέ-

§. 19. ἀπιστεῖν cf. ad §. 8. §. 21. Μένων. Cf. 1, 2, 6. §. 22. εἶναι i. q. ἰέναι. cf. ad 1, 3, 5. — ibid. Pro ἐνόμιζε etc. al. ἐνομίζετο αὐτῷ ἠλίθιον εἶναι.

διελέγετο. 24 Καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε· (χαλεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι, τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβάνειν) τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ᾤετο εἰδέναι ὅτι ῥᾷστον ἀφύλακτα λαμβάνειν. 25 Καὶ ὅσους μὲν ἂν ᾐσθάνετο ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους, ὡς εὖ ὡπλισμένους ἐφοβεῖτο· τοῖς δ' ὁσίοις καὶ ἀλήθειαν ἀσκοῦσιν ὡς ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο χρῆσθαι. 26 Ὥςπερ δέ τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεοσεβείᾳ, καὶ ἀληθείᾳ, καὶ δικαιότητι, οὕτω Μένων ἠγάλλετο τῷ ἐξαπατᾷν δύνασθαι, τῷ πλάσασθαι ψευδῆ, τῷ φίλους διαγελᾷν· τὸν δὲ μὴ πανοῦργον τῶν ἀπαιδεύτων ἐνόμιζεν εἶναι. Καὶ παρ' οἷς μὲν ἐπεχείρει πρωτεύειν φιλίᾳ, διαβάλλων τοὺς πρώτους, τούτους ᾤετο δεῖν κτήσασθαι. 27 Τὸ δὲ πειθομένους τοὺς στρατιώτας παρέχεσθαι, ἐκ τοῦ συναδικεῖν αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο. Τιμᾶσθαι δὲ καὶ θεραπεύεσθαι ἠξίου, ἐπιδεικνύμενος ὅτι πλεῖστα δύναιτο καὶ ἐθέλοι ἂν ἀδικεῖν. Εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, ὁπότε τις αὐτοῦ ἀφίσταιτο, ὅτι χρώμενος αὐτῷ οὐκ ἀπώλεσεν αὐτόν. 28 Καὶ τὰ μὲν δὴ ἀφανῆ ἔξεστι περὶ αὐτοῦ ψεύδεσθαι· ἃ δὲ πάντες ἴσασι, τάδ' ἐστί. Παρὰ Ἀριστίππῳ μὲν, ἔτι ὡραῖος ὢν, στρατηγεῖν διεπράξατο τῶν ξένων· Ἀριαίῳ δὲ, βαρβάρῳ ὄντι, ὅτι μειρακίοις καλοῖς ἥδετο, οἰκειότατος ἔτι ὡραῖος ὢν ἐγένετο· αὐτὸς δὲ παιδικὰ εἶχε Θαρύπαν, ἀγένειος ὢν γενειῶντα. 29 Ἀποθνησκόντων δὲ τῶν συστρατηγῶν, ὅτι ἐστράτευσαν ἐπὶ βασιλέα σὺν Κύρῳ, τὰ αὐτὰ πεποιηκὼς οὐκ ἀπέθανε· μετὰ δὲ τὸν τῶν ἄλλων θάνα-

25. ἂν ᾐσθάνετο (vulgo) cf. ad Cyrop. VIII, 1, 17. §. 26. ad πρώτους repete φιλίᾳ. §. 28. εἶχε, habuerat.

θάνατόν στρατηγῶν, τιμωρηθεὶς ὑπὸ βασιλέως ἀπέθανεν, οὐχ ὥςπερ Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλάς· (ὅςπερ κάλλιστος θάνατος δοκεῖ εἶναι), ἀλλὰ ζῶν αἰκισθεὶς ἐνιαυτὸν, ὡς πονηρὸς, λέγεται τῆς τελευτῆς τυχεῖν.

30 Ἀγίας δὲ ὁ Ἀρκὰς, καὶ Σωκράτης ὁ Ἀχαιὸς, καὶ τούτω ἀπεθανέτην· τούτων δὲ οὐδεὶς οὔθ' ὡς ἐν πολέμῳ κακῶν κατεγέλα, οὔτ' ἐς φιλίαν αὐτοὺς ἐμέμφετο· ἤστην τε ἄμφω ἀμφὶ τετταράκοντα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς.

§. 29. αἰκισθείς. Cf. III, 4, 5, et Animadv. — ibid. κάλλιστος vid. Animadv. §. 30. Ἀγίας. Cf. II, 5, 31. et III, 1, 47. — Σωκράτης. Cf. I, 1, 11.

ΞΕ-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

CAPUT I.

Cum Graeci rebus suis diffiderent, Xenophon somnio monitus primo Proxeni lochagos ad virtutem excitare coepit. Deinde ceteri duces omnes superstites conveniunt: quos Xenophon hortatur, ut ipsi sint bono animo, et militum animos confirment, atque novis ducibus constitutis hostium vim et iniuriam propellant. Eius sententia ab omnibus probata novi duces creantur.

1 Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου οἱ Ἕλληνες ἔπραξαν μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα, ἐπεὶ Κῦρος ἐτελεύτησεν, ἐγένετο, ἀπιόντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσαφέρνει, ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται. 2 Ἐπεὶ δὲ οἵ τε στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν, καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπόμενοι ἀπολώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐνθυμούμενοι, ὅτι ἐπὶ ταῖς

§. 2. ἀπολώλεσαν. Cf. II, 5, 32.

ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δ' αὐτοῖς πάντη πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιαι ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς Ἑλλάδος πλέον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμὼν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προδεδώκασι δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμένοι ἦσαν, οὐδὲ ἱππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες· (ὥστ' εὔδηλον ἦν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδ' ἂν ἕνα φεύγοντα κατακαίνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθείη·) 3 ταῦτα ἐννοούμενοι, καὶ ἀθύμως ἔχοντες, ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἑσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὅπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον ταύτῃ τῇ νυκτὶ, ἀνεπαύετο δὲ, ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης, καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὓς οὔποτε ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. Οὕτω μὲν διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

4 Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς, οὔτε λοχαγὸς, οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἴκοθεν, ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον Κύρῳ ποιήσειν· ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. 5 Ὁ μέντοι Ξενοφῶν, ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν, ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. Καὶ ὁ Σω-

§. 2. φεύγοντα κατακαίν. Cf. II, 4, 6. §. 5. Pro ταύτῃ τῇ νυκτὶ al. ταύτην τ. νύκτα, ἐνεπαύοντο. §. 4. Ξενοφῶν. Cf. I, 8, 15. et II, 1, 12. — ibid. ὃν αὐτὸς etc., *quem (Cyrum) sibi utiliorem esse ajebat etc.*

Σωκράτης, ὑποπτεύσας, μή τι πρὸς τῆς πόλεως οἱ ὑπαίτιον εἴη, Κύρῳ φίλον γενέσθαι, (ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι) συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι, ἐλθόντι εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. 6 Ἐλθὼν δὲ ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω, τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστ' ἂν καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν, ἣν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθείη. Καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς οἷς ἔδει θύειν. 7 Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. Ὁ δ' ἀκούσας ᾐτιᾶτο αὐτὸν, ὅτι οὐ τοῦτο πρότερον ἠρώτα, πότερον λῷον αὐτῷ εἴη πορεύεσθαι, ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας, ἰτέον εἶναι, τοῦτο ἐπυνθάνετο, ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθείη. Ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἤρου, ταῦτ', ἔφη, χρὴ ποιεῖν, ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. 8 Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν, οὕτω θυσάμενος, οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς, ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρον, μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν· καὶ συνεστάθη Κύρῳ. 9 Προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κῦρος συμπρουθυμεῖτο μεῖναι αὐτόν· εἶπε δὲ, ὅτι, ἐπειδὰν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. Ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πεισίδας.

10 Ἐστρατεύετο μὲν δὴ, οὕτως ἐξαπατηθεὶς, οὐχ ὑπὸ τοῦ Προξένου· (οὐ γὰρ ᾔδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμὴν, οὐδ' ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων, πλὴν Κλεάρχου) ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν

§. 5. ἀνακοινῶσαι etc. vid. Animadv. §. 6. καλῶς πράξας σωθείη, *re bene gesta salvus rediret.* — ibid. θεοῖς οἷς. Vid. Animadv. §. 9. εἰς Πεισίδας cf. I, 2, 1. §. 10. πλὴν Κλεάρχου. Cf. I, 5, 21; et I, 4, 11.

πᾶσιν ἤδη ἐδόκει εἶναι, ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα. Φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἷς καὶ Ξενοφῶν ἦν. 11 Ἐπεὶ δ' ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δὲ ὕπνου λαχὼν, εἶδεν ὄναρ. Ἔδοξεν αὐτῷ, βροντῆς γενομένης, σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῴαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσαν. 12 Περίφοβος δ' εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ πῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν· (ὅτι, ἐν πόνοις ὢν καὶ κινδύνοις, φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε) πῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, (ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δ' ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ) μὴ οὐ δύναιτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλέως, ἀλλ' εἴργοιτο πάντοθεν ὑπό τινων ἀποριῶν.

13 Ὁποῖόν τι μὲν δή ἐστι τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἔξεστι σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. Γίγνεται γὰρ τάδε εὐθύς. Ἐπειδὴ ἀνηγέρθη, πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει· Τί κατάκειμαι; ἡ δὲ νὺξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἥξειν. Εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν, μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας, ὑβριζομένους ἀποθανεῖν; 14 Ὅπως δὲ ἀμυνούμεθα, οὐδεὶς παρασκευάζεται, οὐδ' ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα, ὥσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. Ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν δ'

ἡλικίαν

§. 10. ἐπὶ βασιλ. cf. I, 3, 1. 21. §. 12. φῶς μέγα cf. Cyrop. IV, 2, 15. §. 13. χαλεπ. ἐπιδόντ., caede nostrorum conspecta. §. 14. ποίαν δ' ἡλικ. cf. II, 1, 13. et III, 1, 25 et 2, 37.

ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμένω; οὐ γὰρ ἔγωγ᾽ ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις. 15 Ἐκ τούτου ἀνίσταται, καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶτον λοχαγούς. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν· Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες λοχαγοὶ, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, (ὥςπερ, οἶμαι, οὐδ᾽ ὑμεῖς) οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὁρῶν ἐν οἵοις ἐσμέν. 16 Οἱ μὲν γὰρ δὴ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφηναν, πρὶν ἐνόμισαν, τὰ ἑαυτῶν καλῶς παρεσκευάσθαι· ἡμῶν δ᾽ οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. 17 Καὶ μὴν εἰ ὑφησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πείσεσθαι; ὃς καὶ τοῦ ὁμομητρίου καὶ ὁμοπατρίου ἀδελφοῦ καὶ τεθνηκότος ἤδη ἀποτεμὼν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δὲ, οἷς κηδεμὼν μὲν οὐδεὶς πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δ᾽ ἐπ᾽ αὐτὸν, ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες, καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν; 18 Ἆρ᾽ οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ὡς, ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος, πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχῃ τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐφ᾽ ἑαυτόν; Ἀλλ᾽ ὅπως τοι μὴ ἐπ᾽ ἐκείνῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον. 19 Ἐγὼ μὲν οὖν, ἔςτε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὔποτε ἐπαυόμην ἡμᾶς μὲν οἰκτείρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν ὅσην μὲν χώραν καὶ οἵαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δὲ, ἐσθῆτα δέ·

20

§. 17. κεφαλήν. Cf. I, 10, 1. — ibid. ἀνεσταύρωσεν ſicuti ἀποτεμὼν ad κεφαλὴν etc. refer. §. 19. ἡμᾶς i. e. nos duces, (quibus ſe adnumerat Xenoph.) — ibid. Conſtr. διαθεώμενος χώραν αὐτῶν ὅσην μὲν etc.

20 τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν πάντων οὐδενὸς ἡμῖν μετείη, εἰ μὴ πριαίμεθα, ὅτου δὲ ὠνησόμεθα, ᾔδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, ἢ ὠνουμένους, ὅρκους ἤδη κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίοτε, τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην, ἢ νῦν τὸν πόλεμον. 21 Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις, καὶ ἡ ἡμετέρα ὑποψία. Ἐν μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ, ἆθλα, ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ὦσιν· ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοί εἰσιν, οἳ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκὸς, ἔσονται. 22 Οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ, πολλὰ ὁρῶντες ἀγαθὰ, στεῤῥῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα, διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὅρκους· ὥστε ἐξεῖναί μοι δοκεῖ, ἰέναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι, ἢ τούτοις. 23 Ἔτι δὲ ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἢν οἱ θεοὶ, ὥσπερ τοπρόσθεν, νίκην ἡμῖν διδῶσιν. 24 Ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτα ἐνθυμοῦνται. Πρὸς τῶν θεῶν, μὴ ἀναμένωμεν, ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν, παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετήν. Φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι, καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι.

25

§. 20. στρατιωτῶν ſuppl. noſtrorum fortunam. — ibid. ὅρκους cf. II, 5, 27. §. 22. μοι aut pro ἡμῖν poſitum eſt, aut ἡμῖν deeſt ob ſeq. τούτοις. §. 23. οἱ δὲ ἄνδρες vid. Animadv. §. 24. Ἀλλ' ἴσως. Agitedum, ne fortaſſe alii etc.

25 Κἀγὼ δὲ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾷν ἐπὶ ταῦτα, ἕπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δὲ ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι, ἐρύκειν ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ τὰ κακά.

26 Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ, ἀκούσαντες ταῦτα, ἡγεῖσθαι ἐκέλευον ἅπαντες. Πλὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν, βοιωτιάζων τῇ φωνῇ· οὗτος δ᾽ εἶπεν, ὅτι φλυαροίη, ὅςτις λέγοι, ἄλλως πως σωτηρίας ἂν τυχεῖν, ἢ βασιλέα πείσας, εἰ δύναιτο· καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας. 27 Ὁ μέντοι Ξενοφῶν, μεταξὺ ὑπολαβὼν, ἔλεξεν ὧδε· Ὦ θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύ γε οὐδ᾽ ὁρῶν γιγνώσκεις, οὐδ᾽ ἀκούων μέμνησαι. Ἐν ταὐτῷ γε μέντοι ἦσθα τούτοις, ὅτε βασιλεὺς, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, μέγα φρονήσας ἐπὶ τούτῳ, πέμπων ἐκέλευε παραδιδόναι τὰ ὅπλα. 28 Ἐπειδὴ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ᾽ ἐξωπλισμένοι ἐλθόντες παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων, καὶ σπονδὰς αἰτῶν, καὶ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια, ἔςτε σπονδῶν ἔτυχεν; 29 Ἐπεὶ δ᾽ αὖ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ, ὥςπερ δὴ καὶ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὅπλων ἦλθον, πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι παιόμενοι, κεντούμενοι, ὑβριζόμενοι, οὐδ᾽ ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται; καὶ μάλ᾽, οἶμαι, ἐρῶντες τούτου. Ἃ σὺ πάντα εἰδὼς, τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας φλυαρεῖν φὴς, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας; 30 Ἐμοὶ δὲ, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ, τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προς-

§. 25. ἡλικ. cf. ad §. 14. §. 27. ὁρῶν — ἀκούων i. q. ἃ ἑώρακας — ἀκήκοας. — ibid. ἐν ταὐτῷ etc., in eodem cum his loco fuisti. §. 29. ἀποθανεῖν. Cf. II, 6, 1. — ibid. πείθειν int. τὸν βασιλέα.

προςίεσθαι εἰς ταὐτὸ ἡμῖν αὐτοῖς, ἀφελομένους τε τὴν λοχαγίαν, σκεύη ἀναθέντας, ὡς τοιούτῳ χρῆσθαι. Οὗτος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει, καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι, Ἕλλην ὤν, τοιοῦτός ἐστιν.

31 Ἐντεῦθεν ὑπολαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος, εἶπεν· Ἀλλὰ τούτῳ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προςήκει οὐδὲν, οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν· ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον, ὥςπερ Λυδὸν, ἀμφότερα τὰ ὦτα τετρυπημένον. Καὶ εἶχεν οὕτως. 32 Τοῦτον μὲν οὖν ἀπήλασαν· οἱ δ' ἄλλοι, παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες, ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶος εἴη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν· ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο, τὸν ὑποστράτηγον· ὅπου δὲ λοχαγὸς σῶος εἴη, τὸν λοχαγόν. 33 Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὅπλων ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. Ὅτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν ἦσαν μέσαι νύκτες. 34 Ἐνταῦθα Ἱερώνυμος Ἠλεῖος, πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξένου λοχαγῶν, ἤρχετο λέγειν ὧδε. Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ, ὁρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν, καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσαίμεθα, εἴ τι δυναίμεθα, ἀγαθόν. Λέξον δ', ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Ξενοφῶν, ἅπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς.

35 Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης, οὓς μὲν ἐδυνήθησαν, συνειλήφασιν ἡμῶν· τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς, ἢν δύνωνται, ἀπολέσωσιν. Ἡμῖν δ' ἐγῷμαι πάντα ποιητέα,

§. 30. τοιούτῳ i. e. σκευοφόρῳ. §. 34. ἅπερ int. ἔλεξας. §. 35. τοῖς δ' ἄλλοις ad ἐπιβουλεύουσιν pertinet.

διελέγετο. 24 Καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε· (χαλεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι, τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβάνειν) τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ᾤετο εἰδέναι ὅτι ῥᾷστον ἀφύλακτα λαμβάνειν. 25 Καὶ ὅσους μὲν, ἂν ᾐσθάνετο ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους, ὡς εὖ ὡπλισμένους ἐφοβεῖτο· τοῖς δ' ὁσίοις καὶ ἀλήθειαν ἀσκοῦσιν ὡς ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο χρῆσθαι. 26 Ὥςπερ δέ τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεοσεβείᾳ, καὶ ἀληθείᾳ, καὶ δικαιότητι, οὕτω Μένων ἠγάλλετο τῷ ἐξαπατᾷν δύνασθαι, τῷ πλάσασθαι ψευδῆ, τῷ φίλους διαγελᾷν· τὸν δὲ μὴ πανοῦργον τῶν ἀπαιδεύτων ἐνόμιζεν εἶναι. Καὶ παρ' οἷς μὲν ἐπεχείρει πρωτεύειν φιλίᾳ, διαβάλλων τοὺς πρώτους, τούτους ᾤετο δεῖν κτήσασθαι. 27 Τὸ δὲ πειθομένους τοὺς στρατιώτας παρέχεσθαι, ἐκ τοῦ συναδικεῖν αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο. Τιμᾶσθαι δὲ καὶ θεραπεύεσθαι ἠξίου, ἐπιδεικνύμενος ὅτι πλεῖστα δύναιτο καὶ ἐθέλοι ἂν ἀδικεῖν. Εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, ὁπότε τις αὐτοῦ ἀφίσταιτο, ὅτι χρώμενος αὐτῷ οὐκ ἀπώλεσεν αὐτόν. 28 Καὶ τὰ μὲν δὴ ἀφανῆ ἔξεστι περὶ αὐτοῦ ψεύδεσθαι· ἃ δὲ πάντες ἴσασι, τάδ' ἐστί. Παρὰ Ἀριστίππῳ μὲν, ἔτι ὡραῖος ὢν, στρατηγεῖν διεπράξατο τῶν ξένων· Ἀριαίῳ δὲ, βαρβάρῳ ὄντι, ὅτι μειρακίοις καλοῖς ἥδετο, οἰκειότατος ἔτι ὡραῖος ὢν ἐγένετο· αὐτὸς δὲ παιδικὰ εἶχε Θαρύπαν, ἀγένειος ὢν γενειῶντα. 29 Ἀποθνησκόντων δὲ τῶν συστρατηγῶν, ὅτι ἐστράτευσαν ἐπὶ βασιλέα σὺν Κύρῳ, τὰ αὐτὰ πεποιηκὼς οὐκ ἀπέθανε· μετὰ δὲ τὸν τῶν ἄλλων θάνα-

25. ἂν ᾐσθάνετο (vulgo) cf. ad Cyrop. VIII, 1, 17. §. 26. ad πρώτους repete φιλίᾳ. §. 28. εἶχε, habuerat.

θάνατον στρατηγῶν, τιμωρηθεὶς ὑπὸ βασιλέως ἀπέθανεν, οὐχ ὥςπερ Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλάς· (ὅςπερ κάλλιστος θάνατος δοκεῖ εἶναι), ἀλλὰ ζῶν αἰκισθεὶς ἐνιαυτὸν, ὡς πονηρὸς, λέγεται τῆς τελευτῆς τυχεῖν.

30 Ἀγίας δὲ ὁ Ἀρκὰς, καὶ Σωκράτης ὁ Ἀχαιὸς, καὶ τούτω ἀπεθανέτην· τούτων δὲ οὐδεὶς οὔθ' ὡς ἐν πολέμῳ κακῶν κατεγέλα, οὔτ' ἐς φιλίαν αὐτοὺς ἐμέμφετο· ἤστην τε ἄμφω ἀμφὶ τετταράκοντα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς.

§. 29. αἰκισθεὶς. Cf. III, 4, 5, et Animadv. — ibid. κάλλιστος vid. Animadv. §. 30. Ἀγίας. Cf. II, 5, 31. et III, 1, 47. — Σωκράτης. Cf. I, 1, 11.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

CAPUT I.

Cum Graeci rebus suis diffiderent, Xenophon somnio monitus primo Proxeni lochagos ad virtutem excitare coepit. Deinde ceteri duces omnes superstites conveniunt: quos Xenophon hortatur, ut ipsi sint bono animo, et militum animos confirment, atque novis ducibus constitutis hostium vim et iniuriam propellant. Eius sententia ab omnibus probata novi duces creantur.

1 Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου οἱ Ἕλληνες ἔπραξαν μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα, ἐπεὶ Κῦρος ἐτελεύτησεν, ἐγένετο, ἀπιόντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσαφέρνει, ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται. 2 Ἐπεὶ δὲ οἵ τε στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν, καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπόμενοι ἀπολώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐνθυμούμενοι, ὅτι ἐπὶ ταῖς

§. 2. ἀπολώλεσαν. Cf. II, 5, 52.

ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δ' αὐτοῖς πάντη πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιαι ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς Ἑλλάδος πλέον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμὼν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προδεδώκασι δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμένοι ἦσαν, οὐδὲ ἱππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες (ὥστε εὔδηλον ἦν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδ' ἂν ἕνα φεύγοντα κατακαίνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθείη·) 3 ταῦτα ἐννοούμενοι, καὶ ἀθύμως ἔχοντες, ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἑσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὅπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον ταύτῃ τῇ νυκτί, ἀνεπαύετο δὲ, ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης, καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὓς οὔποτε ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. Οὕτω μὲν διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

4 Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς, οὔτε λοχαγὸς, οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἴκοθεν, ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον Κύρῳ ποιήσειν· ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. 5 Ὁ μέντοι Ξενοφῶν, ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν, ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. Καὶ ὁ

Σω-

§. 2. φεύγοντα κατακαίν. Cf. II, 4, 6. §. 3. Pro ταύτῃ τῇ νυκτὶ al. ταύτην τ. νύκτα, ἐνεπαύοντο. §. 4. Ξενοφῶν. Cf. I, 8, 15. et II, 1, 12. — ibid. ὃν αὐτὸς etc., *quem (Cyrum) sibi utiliorem esse ajebat etc.*

Σωκράτης, ὑποπτεύσας, μή τι πρὸς τῆς πόλεως οἱ ὑπαίτιον εἴη, Κύρῳ φίλον γενέσθαι, (ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι) συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι, ἐλθόντι εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. 6 Ἐλθὼν δὲ ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω, τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστ' ἂν καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν, ἣν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθείη. Καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς οἷς ἔδει θύειν. 7 Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. Ὁ δ' ἀκούσας ᾐτιᾶτο αὐτὸν, ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα, πότερον λῷον αὐτῷ εἴη πορεύεσθαι, ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας, ἰτέον εἶναι, τοῦτο ἐπυνθάνετο, ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθείη. Ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἤρου, ταῦτ', ἔφη, χρὴ ποιεῖν, ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. 8 Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν, οὕτω θυσάμενος, οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς, ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρον, μέλλοντας ἤδη ὁρμᾷν τὴν ἄνω ὁδόν· καὶ συνεστάθη Κύρῳ. 9 Προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κῦρος συμπρουθυμεῖτο μεῖναι αὐτόν· εἶπε δὲ, ὅτι, ἐπειδὰν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. Ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πεισίδας.

10 Ἐστρατεύετο μὲν δὴ, οὕτως ἐξαπατηθεὶς, οὐχ ὑπὸ τοῦ Προξένου· (οὐ γὰρ ᾔδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμὴν, οὐδ' ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων, πλὴν Κλεάρχου) ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς

πᾶσιν

§. 5. ἀνακοινῶσαι etc. vid. Animadv. §. 6. καλῶς πράξας σωθείη, *re bene gesta salvus rediret.* — ibid. θεοῖς οἷς. Vid. Animadv. §. 9. εἰς Πεισίδας cf. I, 2, 1. §. 10. πλὴν Κλεάρχου. Cf. I, 5, 21; et I, 4, 11.

πᾶσιν ἤδη ἐδόκει εἶναι, ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα. Φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἷς καὶ Ξενοφῶν ἦν. 11 Ἐπεὶ δ' ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δὲ ὕπνου λαχὼν, εἶδεν ὄναρ. Ἔδοξεν αὐτῷ, βροντῆς γενομένης, σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῴαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσαν. 12 Περίφοβος δ' εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ πῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν· (ὅτι, ἐν πόνοις ὢν καὶ κινδύνοις, φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε) πῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, (ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δ' ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ) μὴ οὐ δύναιτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλέως, ἀλλ' εἴργοιτο πάντοθεν ὑπό τινων ἀπορῶν.

13 Ὁποῖόν τι μὲν δή ἐστι τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἔξεστι σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. Γίγνεται γὰρ τάδε εὐθύς. Ἐπειδὴ ἀνηγέρθη, πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει· Τί κατάκειμαι; ἡ δὲ νὺξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἥξειν. Εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν, μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας, ὑβριζομένους ἀποθανεῖν; 14 Ὅπως δὲ ἀμυνούμεθα, οὐδεὶς παρασκευάζεται, οὐδ' ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα, ὥσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. Ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν δ' ἡλικίαν

§. 10. ἐπὶ βασιλ. cf. I, 3, 1. 21. §. 12. φῶς μέγα cf. Cyrop. IV, 2, 15. §. 13. χαλεπ. ἐπιδόντ., caede nostrorum conspecta. §. 14. ποίαν δ' ἡλικ. cf. II, 1, 13. et III, 1, 25 et 2, 37.

ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμένω; οὐ γὰρ ἔγωγ᾽ ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις. 15 Ἐκ τούτου ἀνίσταται, καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶτον λοχαγούς. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν· Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες λοχαγοὶ, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, (ὥςπερ, οἶμαι, οὐδ᾽ ὑμεῖς) οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὁρῶν ἐν οἵοις ἐσμέν. 16 Οἱ μὲν γὰρ δὴ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφηναν, πρὶν ἐνόμισαν, τὰ ἑαυτῶν καλῶς παρεσκευάσθαι· ἡμῶν δ᾽ οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. 17 Καὶ μὴν εἰ ὑφησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πείσεσθαι; ὃς καὶ τοῦ ὁμομητρίου καὶ ὁμοπατρίου ἀδελφοῦ καὶ τεθνηκότος ἤδη ἀποτεμὼν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δὲ, οἷς κηδεμὼν μὲν οὐδεὶς πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δ᾽ ἐπ᾽ αὐτὸν, ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες, καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν; 18 Ἆρ᾽ οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ὡς, ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος, πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχῃ τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐφ᾽ ἑαυτόν; Ἀλλ᾽ ὅπως τοι μὴ ἐπ᾽ ἐκείνῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον. 19 Ἐγὼ μὲν οὖν, ἔςτε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὔποτε ἐπαυόμην ἡμᾶς μὲν οἰκτείρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν ὅσην μὲν χώραν καὶ οἵαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δὲ, ἐσθῆτα δέ·

20

§. 17. κεφαλήν. Cf. I, 10, 1. — ibid. ἀνεσταύρωσεν sicuti ἀποτεμὼν ad κεφαλὴν etc. refer. §. 19. ἡμᾶς i. e. nos duces, (quibus se adnumerat Xenoph.) — ibid. Constr. διαθεώμενος χώραν αὐτῶν ὅσην μὲν etc.

20 τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν πάντων οὐδενὸς ἡμῖν μετείη, εἰ μὴ πριαίμεθα, ὅτου δὲ ὠνησόμεθα, ᾔδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, ἢ ὠνουμένους, ὅρκους ἤδη κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίοτε, τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην, ἢ νῦν τὸν πόλεμον. 21 Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις, καὶ ἡ ἡμετέρα ὑποψία. Ἐν μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ, ἆθλα, ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ὦσιν· ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοί εἰσιν, οἳ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκὸς, ἔσονται. 22 Οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ, πολλὰ ὁρῶντες ἀγαθὰ, στεῤῥῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα, διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὅρκους· ὥστε ἐξεῖναί μοι δοκεῖ, ἰέναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι, ἢ τούτοις. 23 Ἔτι δὲ ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἢν οἱ θεοὶ, ὥσπερ τοπρόσθεν, νίκην ἡμῖν διδῶσιν. 24 Ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτα ἐνθυμοῦνται. Πρὸς τῶν θεῶν, μὴ ἀναμένωμεν, ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν, παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετήν. Φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι, καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι.

25.

§. 20. στρατιωτῶν ſuppl. noſtrorum fortunam. — ibid. ὅρκους cf. II, 5, 27. §. 22. μοι aut pro ἡμῖν poſitum eſt, aut ἡμῖν deeſt ob ſeq. τούτοις. §. 23. οἱ δὲ ἄνδρες vid. Animadv. §. 24. Ἀλλ' ἴσως. Agitedum, ne fortaſſe alii etc.

25 Κἀγὼ δὲ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἕπεσθαι ἡμῖν βούλομαι, εἰ δὲ ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι, ἐρύκειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακά.

26 Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ, ἀκούσαντες ταῦτα, ἡγεῖσθαι ἐκέλευον ἅπαντες. Πλὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν, βοιωτιάζων τῇ φωνῇ· οὗτος δ' εἶπεν, ὅτι φλυαροίη, ὅστις λέγοι, ἄλλως πως σωτηρίας ἂν τυχεῖν, ἢ βασιλέα πείσας, εἰ δύναιτο· καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας. 27 Ὁ μέντοι Ξενοφῶν, μεταξὺ ὑπολαβὼν, ἔλεξεν ὧδε· Ὦ θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύ γε οὐδ' ὁρῶν γιγνώσκεις, οὐδ' ἀκούων μέμνησαι. Ἐν ταὐτῷ γε μέντοι ἦσθα τούτοις, ὅτε βασιλεὺς, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, μέγα φρονήσας ἐπὶ τούτῳ, πέμπων ἐκέλευε παραδιδόναι τὰ ὅπλα. 28 Ἐπειδὴ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἐξωπλισμένοι ἐλθόντες παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων, καὶ σπονδὰς αἰτῶν, καὶ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια, ἔστε σπονδῶν ἔτυχεν; 29 Ἐπεὶ δ' αὖ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ, ὥσπερ δὴ καὶ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὅπλων ἦλθον, πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι παιόμενοι, κεντούμενοι, ὑβριζόμενοι, οὐδ' ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται; καὶ μάλ', οἶμαι, ἐρῶντες τούτου. Ἃ σὺ πάντα εἰδὼς, τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας φλυαρεῖν φῄς, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας; 30 Ἐμοὶ δὲ, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ, τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προς-

§. 25. ἡλικ. cf. ad §. 14. §. 27. ὁρῶν — ἀκούων i. q. ἃ ἑώρακας — ἀκήκοας. — ibid. ἐν ταὐτῷ etc., in eodem cum his loco fuisti. §. 29. ἀποθανεῖν. Cf. II, 6, 1. — ibid. πείθειν int. τὸν βασιλέα.

προςίεσθαι εἰς ταὐτὸ ἡμῖν αὐτοῖς, ἀφελομένους τε τὴν λοχαγίαν, σκεύη ἀναθέντας, ὡς τοιούτῳ χρῆσθαι. Οὗτος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει, καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι, Ἕλλην ὤν, τοιοῦτός ἐστιν.

31 Ἐντεῦθεν ὑπολαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος, εἶπεν· Ἀλλὰ τούτῳ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προςήκει οὐδὲν, οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν· ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον, ὥςπερ Λυδὸν, ἀμφότερα τὰ ὦτα τετρυπημένον. Καὶ εἶχεν οὕτως. 32 Τοῦτον μὲν οὖν ἀπήλασαν· οἱ δ' ἄλλοι, παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες, ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶος εἴη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν· ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο, τὸν ὑποστρατηγόν· ὅπου δὲ λοχαγὸς σῶος εἴη, τὸν λοχαγόν. 33 Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὅπλων ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. Ὅτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν ἦσαν μέσαι νύκτες. 34 Ἐνταῦθα Ἱερώνυμος Ἠλεῖος, πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξένου λοχαγῶν, ἤρχετο λέγειν ὧδε. Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ, ὁρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν, καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσαίμεθα, εἴ τι δυναίμεθα, ἀγαθόν. Λέξον δ', ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Ξενοφῶν, ἅπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς.

35 Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης, οὓς μὲν ἐδυνήθησαν, συνειλήφασιν ἡμῶν· τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς, ἢν δύνωνται, ἀπολέσωσιν. Ἡμῖν δ' ἐγῷμαι πάντα ποιητέα,

§. 30. τοιούτῳ i. e. σκευοφόρῳ. §. 34. ἅπερ int. ἔλεξας. §. 35. τοῖς δ' ἄλλοις ad ἐπιβουλεύουσιν pertinet.

τέα, ὡς μήποτ' ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον, ἢν δυνώμεθα, ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμῖν. 36 Εὖ τοίνυν ἐπίστασθε, ὅτι ὑμεῖς, τοσοῦτοι ὄντες, ὅσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγιστον ἔχετε καιρόν. Οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς ἀποβλέπουσι· κἂν μὲν ὑμᾶς ὁρῶσιν ἀθυμοῦντας, πάντες κακοὶ ἔσονται· ἢν δὲ ὑμεῖς αὐτοί τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἴστε, ὅτι ἕψονται ὑμῖν, καὶ πειράσονται μιμεῖσθαι. 37 Ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. Ὑμεῖς γάρ ἐστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν, ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι, καὶ προβουλεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἤν που δέῃ. 38 Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶμαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὀνῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθείητε, ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ καταστωθῶσιν. Ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν, οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο, ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ· ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς, παντάπασιν. Ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ, ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν. 39 Ἐπειδὰν δὲ καταστήσησθε τοὺς ἄρχοντας, ὅσους δεῖ, ἢν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαῤῥύνητε, οἶμαι, ὑμᾶς πάνυ ἂν ἐν καιρῷ ποιῆσαι. 40 Νῦν μὲν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε, ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὅπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς· ὥστε, οὕτω γε ἐχόντων, οὐκ οἶδα, ὅ τι

§. 37. προβουλεύειν cf. Cyrop. I, 6, 8.

ὅ τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς δέοι τι, εἴτε καὶ ἡμέρας. 41 Ἢν δέ τις αὐτῶν τρέψῃ τὰς γνώμας, ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται, τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. 42 Ἐπίστασθε γὰρ δήπου, ὅτι οὔτε πλῆθός ἐστιν οὔτε ἰσχὺς ἡ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα· ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐῤῥωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπιτοπολὺ οἱ ἐναντίοι οὐ δέχονται. 43 Ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι, ὁπόσοι μὲν μαστεύουσι ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὗτοι κακῶς τε καὶ αἰσχρῶς ὡς ἐπιτοπολὺ ἀποθνήσκουσιν· ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους ὁρῶ μᾶλλόν πως εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους, καὶ, ἕως ἂν ζῶσιν, εὐδαιμονέστερον διάγοντας. 44 Ἃ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας (ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἐσμὲν) αὐτούς τε ἀγαθοὺς ἄνδρας εἶναι, καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν. Ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν, ἐπαύσατο.

45 Μετὰ τοῦτον δ' εἶπε Χειρίσοφος· Ἀλλὰ πρόσθεν μὲν, ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον, ὅσον ἤκουον Ἀθηναῖον εἶναι· νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε, ἐφ' οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις, καὶ βουλοίμην ἂν, ὅτι πλείστους εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἴη τὸ ἀγαθόν. 46 Καὶ νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἱρεῖσθε, οἱ δεόμενοι, ἄρχοντας, καὶ ἑλόμενοι ἥκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ

§. 43. ὁπόσοι etc. cf. Cyrop. III, 3, 45. §. 46. οἱ δεόμενοι, vos, qui ducibus egetis.

τοῦ στρατοπέδου, καὶ τοὺς αἱρεθέντας ἄγετε· ἔπειτα ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας· παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ. 47 Καὶ ἅμα ταῦτα εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δέοντα. Ἐκ τούτου ᾑρέθησαν ἄρχοντες, ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεὺς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιὸς, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Ἀρκάδος Κλεάνωρ Ὀρχομένιος, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιὸς, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

CAPUT II.

Concione militum advocata Chirisophus et Cleanor breviter, pluribus vero Xenophon eos hortatur. Eius oratione comprobata monstrat rationem agminis ducendi et singulis agminis partibus duces assignat.

1 Ἐπεὶ δὲ ᾕρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε, καὶ εἰς τὸ μέσον ἧκον οἱ ἄρχοντες, ἔδοξεν αὐτοῖς, προφύλακας καταστήσαντας, συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. Ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνίστη πρῶτον μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος, καὶ ἔλεξεν ὧδε· 2 Ὦ ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὁπότε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν· πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖον, οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες, προδεδώκασιν ἡμᾶς. 3 Ὅμως δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας ἀγαθοὺς τε ἐλθεῖν, καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι, ὅπως, ἢν μὲν δυνώμεθα, καλῶς νικῶντες σωζώμεθα· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μήποτε γενοίμεθα ζῶντες

§. 1. οἱ ἄλλοι, praeter duces reliqui. §. 3. ad δεῖ suppl. ἡμᾶς.

ζῶντες τοῖς πολεμίοις. Οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν.

4 Ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ Ὀρχομένιος ἀνέστη, καὶ ἔλεξεν ὧδε· Ἀλλ' ὁρᾶτε μέν, ὦ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιορκίαν καὶ ἀσέβειαν· ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρνους ἀπιστίαν, ὅστις, λέγων, ὡς γείτων τε εἴη τῆς Ἑλλάδος, καὶ περὶ πλείστου ἂν ποιήσαιτο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὀμόσας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἐξαπατήσας, συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία Ξένιον ᾐδέσθη, ἀλλά, Κλεάρχῳ καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος, αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν. 5 Ἀριαῖος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά, μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος, οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας, οὔτε Κῦρον τὸν τεθνηκότα αἰδεσθείς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς, ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. 6 Ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτίσαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ, ταῦτα ὁρῶντας, μήποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους, ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα, τοῦτο, ὅ τι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς, πάσχειν.

7 Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται, ἐσταλμένος εἰς πόλεμον ὡς ἐδύνατο κάλλιστα· νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρέ-

§. 3. παθεῖν, passuros esse. §. 4. Τισσαφέρνους Cf. II, 5, 18. — ibid. ὁμοτράπεζος. Cf. II, 5, 27. §. 5. βασιλέα. Cf. II, 1, 4.

πρέπειν· εἴτε τελευτᾷν δέοι, ὀρθῶς ἔχειν, τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιώσαντα, ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ δὲ λόγου ἤρχετο ὧδε· 8 Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ, οἶμαι, καὶ ὑμεῖς. Εἰ μὲν οὖν βουλευόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἰέναι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν, ὁρῶντας τοὺς στρατηγοὺς, οἳ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μέντοι διανοούμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις, ὧν τε πεποιήκασι, δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς, καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς πολέμου αὐτοῖς ἰέναι, σὺν τοῖς θεοῖς πολλαὶ ἡμῖν καὶ καλαὶ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας. 9 Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ, πτάρνυταί τις· ἀκούσαντες δὲ οἱ στρατιῶται, πάντες μιᾷ ὁρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν· καὶ Ξενοφῶν εἶπε· Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ Σωτῆρος ἐφάνη, εὔξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια, ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα· συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. Καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. Καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἐκ τούτου εὔξαντο καὶ ἐπαιάνισαν. Ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὧδε·

10 Ἐτύγχανον λέγων, ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν σωτηρίας. Πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὅρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασί τε, καὶ τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς ὅρκους λελύκασιν. Οὕτω δ' ἐχόντων, εἰκὸς, τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεοὺς, ἡμῖν δὲ συμμά-

χους,

§. 8. ἰέναι vid. Ind. in h. v. §. 9. θύσειν. Cf. IV, 8, 25. — ibid. καλῶς εἶχεν. cf. Cyrop. III, 1, 9.

χους, οἵπερ ἱκανοί εἰσι, καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν, καὶ τοὺς μικρούς, κἂν ἐν δεινοῖς ὦσι, σώζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται. 11 Ἔπειτα δὲ (ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους· ἵν᾽ εἰδῆτε, ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προςήκει εἶναι, σώζονταί τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοί,) ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ, ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας, ὑποστῆναι αὐτοῖς Ἀθηναῖοι τολμήσαντες, ἐνίκησαν αὐτούς. 12 Καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι, ὁπόσους ἂν κατακάνοιεν τῶν πολεμίων, τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὑρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς, κατ᾽ ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν· καὶ ἔτι καὶ νῦν ἀποθύουσιν. 13 Ἔπειτα ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμητον στρατιὰν ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Ὧν ἔστε μὲν τεκμήρια ὁρᾶν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προςκυνεῖτε. Τοιούτων μέν ἐστε προγόνων. 14 Οὐ μὲν δὴ τοῦτό γε ἐρῶ, ὡς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς· ἀλλ᾽ οὔπω πολλαὶ ἡμέραι, ἀφ᾽ οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγόνοις, πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς θεοῖς. 15 Καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας ἄνδρες ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ᾽, ὁπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγών ἐστι, πολὺ δήπου ὑμᾶς προςήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμο-

G 2

§. 14. πολλαπλασ. ὑμῶν αὐτῶν, *multo plures* (hostium) *quam vos ipsi estis*.

θυμοτέρους εἶναι. 16 Ἀλλὰ μὴν καὶ θαῤῥαλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. Τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν, τό τε πλῆθος ἄμετρον ὁρῶντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίῳ φρονήματι ἰέναι εἰς αὐτούς· νῦν δ᾽, ὁπότε καὶ πεῖραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν, ὅτι θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι ὄντες μὴ δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ὑμῖν ἔτι προςήκει τούτους φοβεῖσθαι; 17 Μηδὲ μέντοι τοῦτο μεῖον δόξητε ἔχειν, εἰ οἱ Κυρεῖοι, πρόσθεν σὺν ὑμῖν ταττόμενοι, νῦν ἀφεστήκασιν· ἔτι γὰρ οὗτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ᾽ ἡμῶν ἡττημένων· ἔφευγον οὖν πρὸς ἐκείνους, καταλιπόντες ὑμᾶς. Τοὺς δὲ ἐθέλοντας φυγῆς ἄρχειν, πολὺ κρεῖττον σὺν τοῖς πολεμίοις ταττομένους, ἢ ἐν τῇ ὑμετέρᾳ τάξει ὁρᾷν. 18 Εἰ δέ τις αὖ ὑμῶν ἀθυμεῖ, ὅτι ὑμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἱππεῖς, τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρεισιν, ἐνθυμήθητε, ὅτι οἱ μύριοι ἱππεῖς οὐδὲν ἄλλο, ἢ μύριοι ἄνθρωποί εἰσιν· ὑπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν· οἱ δ᾽ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες, ὅ τι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. 19 Οὐκοῦν τῶν γε ἱππέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ᾽ ἀσφαλεστέρου ὀχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἐφ᾽ ἵππων κρέμανται, φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν· ἡμεῖς δ᾽ ἐπὶ τῆς γῆς βεβηκότες, πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παίσομεν, ἤν τις προςίῃ, πολὺ δ᾽ ἔτι μᾶλλον, ὅτου ἂν ἐθέλωμεν, τευξόμεθα. Ἑνὶ μόνῳ προέχουσιν ἡμᾶς οἱ ἱππεῖς· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν ἐστιν, ἢ ἡμῖν. 20 Εἰ δὲ δὴ τὰς μὲν μάχας θαῤῥεῖτε, ὅτι δ᾽ οὐκέτι ἡμῖν Τισσαφέρνης ἡγήσεται, οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορὰν παρέξει,

§. 17. οἱ Κυρεῖοι i. e. Ariaeus. cf. II, 4, 9. §. 18. ἱππεῖς aliter idem judicat c. 3, 16 et 19.

ρέξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε, πότερον κρεῖττον, Τισσαφέρνην ἡγεμόνα ἔχειν, ὃς ἐπιβουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἄνδρας λαβόντες ἡγεῖσθαι κελεύωμεν· οἳ εἴσονται, ὅτι, ἤν τι περὶ ἡμᾶς ἁμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ τὰ σώματα ἁμαρτάνουσι. 21 Τὰ δ' ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖσθαι κρεῖττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ἧς οὗτοι παρεῖχον, μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, ἢ μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, αὐτοὺς λαμβάνειν, ἤνπερ κρατῶμεν, μέτρῳ χρωμένους, ὁπόσῳ ἂν ἕκαστος βούληται. 22 Εἰ δὲ ταῦτα μὲν γιγνώσκετε, ὅτι οὕτω κρεῖττον, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι, καὶ μεγάλως ἡγεῖσθε ἐξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε, εἰ ἄρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι. Πάντες μὲν γὰρ οἱ ποταμοὶ, εἰ καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι ὦσι, προϊοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίγνονται, οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες. 23 Εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν, ἡγεμών τε μηδεὶς φανεῖται, οὐδ' ὣς ἡμῖν γε ἀθυμητέον. Ἐπιστάμεθα γὰρ Μυσοὺς, οὓς οὐκ ἂν ἡμῶν φαίημεν βελτίους εἶναι, οἳ, βασιλέως ἄκοντος, ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ πολλάς τε καὶ μεγάλας καὶ εὐδαίμονας πόλεις οἰκοῦσιν· ἐπιστάμεθα δὲ Πεισίδας ὡσαύτως· Λυκάονας δὲ καὶ αὐτοὶ εἴδομεν, ὅτι, ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαβόντες, τὴν τούτου χώραν καρποῦνται· 24 Καὶ ἡμᾶς δ' ἂν φαίην ἔγωγε χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἴκαδε

§. 20. ἢ οὓς ἂν etc. i. q. ἢ λαμβάνειν ἡμᾶς ἄνδρας, οὓς κελ. ἡγ. §. 22. ἄπορον i. q. ἀπόρους. cf. ad Cyrop. II, 1, 29. — ibid. καὶ μεγάλ. etc. *et vos valde deceptos* (a hostibus) *esse putatis, eo, quod transiistis.* (in ἀνόδῳ.)

καδε ὡρμημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι, ὡς αὐτοῦ που οἰκήσοντας. Οἶδα γὰρ, ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ἂν ὁμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν· καὶ ὁδοποιήσειέ γ' ἂν αὐτοῖς, καὶ εἰ σὺν τεθρίπποις βούλοιντο ἀπιέναι. Καὶ ἡμῖν γ' ἂν οἶδ' ὅτι τρισάσμενος ταῦτα ἐποίει, εἰ ἑώρα ἡμᾶς μένειν παρασκευαζομένους. 25 Ἀλλὰ γὰρ δέδοικα, μὴ, ἂν ἅπαξ μάθωμεν ἀργοὶ ζῆν, καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν, καὶ Μήδων δὲ καὶ Περσῶν καλαῖς καὶ μεγάλαις γυναιξὶ καὶ παρθένοις ὁμιλεῖν, μὴ, ὥσπερ οἱ Λωτοφάγοι, ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ.

26 Δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δίκαιον εἶναι, πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρᾶσθαι ἀφικνεῖσθαι, καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι ἑκόντες πένονται, ἐξὸν αὐτοῖς, τοὺς νῦν οἴκοι ἀκλήρους πολιτεύοντας, ἐνθάδε κομισαμένους, πλουσίους ὁρᾷν. Ἀλλὰ γὰρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτ' ἀγαθὰ δηλονότι τῶν κρατούντων ἐστί. 27 Τοῦτο δὲ δεῖ λέγειν, πῶς ἂν πορευοίμεθά τε ὡς ἀσφαλέστατα, καὶ, εἰ μάχεσθαι δέοι, ὡς κράτιστα μαχοίμεθα. Πρῶτα μὲν τοίνυν, ἔφη, δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἁμάξας, ἃς ἔχομεν· ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῇ, ἀλλὰ πορευώμεθα, ὅποι ἂν τῇ στρατιᾷ συμφέρῃ· ἔπειτα καὶ τὰς σκηνὰς συγκατακαῦσαι· αὗται γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δὲ οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι, οὔτ' εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. 28 Ἔτι δὲ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν,

πλὴν

§. 24. ὡρμημένους i. q. ὁρμωμένους. §. 25. Λωτοφάγοι Odyſſ. IX, 85 ſqq. §. 26. πένονται ex parte intelligend. §. 27. ἡμῶν a ζεύγη pendet, ἡμῖν a ſeq. verbo pender , eodem ſenſu.

πλὴν ὅσα πολέμου ἕνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν· ἵν' ὡς πλεῖστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ὦσιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι. Κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἢν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν. 29 Λοιπόν μοι εἰπεῖν, ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι. Ὁρᾶτε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους, ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, πρὶν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες, ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων, καὶ ἡμῶν πειθομένων, ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ· λαβόντες δὲ τοὺς ἄρχοντας, ἀναρχίᾳ ἂν καὶ ἀταξίᾳ ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπολέσθαι. 30 Δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἄρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς ἄρχουσι νῦν, ἢ καὶ πρόσθεν. 31 Ἢν δέ τις ἀπειθῇ, ἢν ψηφίσησθε τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἄρχοντι κολάζειν, οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσονται· τῇδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ὄψονται ἀνθ' ἑνὸς Κλεάρχους, τοὺς οὐδ' ἑνὶ ἐπιτρέψοντας κακῷ εἶναι. 32 Ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὥρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι αὐτίκα παρέσονται. Ὅ τι μὲν οὖν τούτων δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρώσατε ὡς τάχιστα, ἵν' ἔργῳ περαίνητε. Εἰ δέ τίς τι εἶδε τῶν ἄλλων βέλτιον ἢ ταύτῃ, τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα.

33

§. 31. ἐντυγχάνοντα int. τῷ ἀπειθοῦντι. — ibid. σὺν τῷ ἄρχοντι, aeque ac dux.. §. 32. βέλτιον ἢ ταύτῃ, (int. ὁδῷ) i. q. βέλτια τούτων.

33 Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν· Ἀλλ' εἰ μὲν τινος ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις, οἷς εἶπε Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἔξεστι ποιεῖν· ἃ δὲ νῦν εἴρηκε, δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι· καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. Ἀνέτειναν ἅπαντες. 34 Ἀναστὰς δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν· Ὦ ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσδοκᾷν δοκεῖ μοι. Δῆλον, ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ, ὅπου ἕξομεν τὰ ἐπιτήδεια. Ἀκούω δὲ, κώμας εἶναι καλὰς, οὐ πλεῖον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας. 35 Οὐκ ἂν οὖν θαυμάζοιμι, εἰ οἱ πολέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν παριόντας διώκουσί τε καὶ δάκνουσιν, ἢν δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ οὗτοι ἡμῖν ἀπιοῦσιν ἐπακολουθοῖεν. 36 Ἴσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν πορεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους τῶν ὅπλων, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρῳ ᾖ. Εἰ οὖν νῦν ἀποδειχθείη, τίνα χρὴ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου, καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν, καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἑκατέρων εἶναι, καὶ τίνας ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν, ὁπότε οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν, βουλεύεσθαι ἡμᾶς δέοι, ἀλλὰ χρῴμεθ' ἂν εὐθὺς τοῖς τεταγμένοις. 37 Εἰ μὲν οὖν ἄλλο τις βέλτιον ὁρᾷ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μὴ, Χειρίσοφος μὲν ἡγοῖτο, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιός ἐστι· τῶν δὲ πλευρῶν ἑκατέρων δύο τῶν πρεσβυτάτων στρατηγὼ ἐπιμελοίσθην· ὀπισθοφυλακῶμεν δὲ ἡμεῖς οἱ νεώτατοι, ἐγώ τε καὶ Τιμασίων, τὸ νῦν εἶναι. 38 Τὸ δὲ λοιπὸν, πειρώμενοι ταύτης τῆς τάξεως, βουλευσόμεθα, ὅ τι ἂν ἀεὶ κράτιστον δοκοίη

§. 34. ὧν προσδοκᾷν i. q. ἀκούσατε τούτων ἃ etc., *quae mihi timenda videantur.* §. 37. οἱ νεώτατοι, cf. II, 1, 13.

δοκοίη εἶναι. Εἰ δέ τις ἄλλο βέλτιον ὁρᾷ, λεξάτω. Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν· Ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. Ἔδοξε ταῦτα. 39 *Νῦν, ἔφη, ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα· καὶ ὅςτις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι· (οὐ γάρ ἐστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν) ὅςτις τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾷν· τῶν μὲν γὰρ νικώντων, τὸ κατακαίνειν, τῶν δὲ ἡττωμένων, τὸ ἀποθνήσκειν ἐστί. Καὶ εἴ τίς γε χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νικώντων ἐστὶ, καὶ τὰ ἑαυτῶν σώζειν, καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.*

CAPUT III.

Graecos iam profecturos tentat Mithridates sub amici specie, sed illi saepe decepti, decernunt, nunquam, quamdiu sint in hostico, pacem aut inducias cum rege inire. Cum Zabatum amnem traiecissent, et idem Mithridates eos vexasset, Xenophon intelligit, funditoribus et equitibus opus esse: qui eius consilio statim instituuntur.

1 *Τούτων λεχθέντων ἀνέστησαν, καὶ ἀπελθόντες κατέκαιον τὰς ἁμάξας καὶ τὰς σκηνάς· τῶν δὲ περιττῶν, ὅτου μὲν δέοιτό τις, μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, τὰ δὲ ἄλλα εἰς τὸ πῦρ ἐῤῥίπτουν. Ταῦτα ποιήσαντες ἠριστοποιοῦντο. Ἀριστοποιουμένων δὲ αὐτῶν ἔρχεται Μιθριδάτης σὺν ἱππεῦσιν ὡς τριάκοντα, καὶ καλεσάμενος τοὺς στρατηγοὺς εἰς ἐπήκοον, λέγει ὧδε·*
2 *Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, καὶ Κύρῳ πιστὸς ἦν, ὡς ὑμεῖς ἐπίστασθε, καὶ νῦν ὑμῖν εὔνους· καὶ ἐνθάδε εἰμὶ σὺν πολλῷ φόβῳ διάγων. Εἰ οὖν ὁρῴην*

ὑμᾶς

§. 1. *Μιθριδάτης.* cf. II, 5, 35.

ὑμᾶς σωτήριόν τι βουλευομένους, ἔλθοιμι ἂν πρὸς ὑμᾶς, καὶ τοὺς θεράποντας πάντας ἔχων. Λέξατε οὖν, ἔφη, πρός με, τί ἐν νῷ ἔχετε, ὡς πρὸς φίλον τε καὶ εὔνουν, καὶ βουλόμενον κοινῇ σὺν ὑμῖν τὸν στόλον ποιεῖσθαι. 3 Βουλευομένοις τοῖς στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀποκρίνασθαι τάδε· (καὶ ἔλεγε Χειρίσοφος) Ἡμῖν δοκεῖ, ἢν μέν τις ἐᾷ ἡμᾶς ἀπιέναι οἴκαδε, διαπορεύεσθαι τὴν χώραν ὡς ἂν δυνώμεθα ἀσινέστατα· ἢν δέ τις ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ ἀποκωλύῃ, διαπολεμεῖν τούτῳ, ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα. 4 Ἐκ τούτου ἐπειρᾶτο Μιθριδάτης διδάσκειν, ὡς ἄπορον εἴη, βασιλέως ἄκοντος, σωθῆναι. Ἔνθα δὴ ἐγιγνώσκετο, ὅτι ὑπόπεμπτος εἴη· καὶ γὰρ τῶν Τισσαφέρνους τις οἰκείων παρηκολούθει πίστεως ἕνεκα. 5 Καὶ ἐκ τούτου ἐδόκει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον εἶναι δόγμα ποιήσασθαι, τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον εἶναι, ἔςτε ἐν τῇ πολεμίᾳ εἶεν· διέφθειρον γὰρ προςιόντες τοὺς στρατιώτας, καὶ ἕνα γε λοχαγὸν διέφθειραν, Νίκαρχον Ἀρκάδα· καὶ ᾤχετο ἀπιὼν νυκτὸς σὺν ἀνθρώποις ὡς εἴκοσι.

6 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀριστήσαντες, καὶ διαβάντες τὸν Ζάβατον ποταμὸν, ἐπορεύοντο τεταγμένοι, τὰ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ ἔχοντες. Οὐ πολὺ δὲ προεληλυθότων αὐτῶν, ἐπιφαίνεται πάλιν ὁ Μιθριδάτης, ἱππέας ἔχων ὡς διακοσίους, καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας ὡς τετρακοσίους, μάλα ἐλαφροὺς καὶ εὐζώνους· καὶ προςῄει μὲν, ὡς φίλος ὤν, πρὸς τοὺς Ἕλληνας. 7 Ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἐγένετο, ἐξαπίνης οἱ

§. 4. ὑπόπεμπτος lectio unius Cod. est; vulgo ὕποπτος.
§. 6. ἐν μέσῳ, cf. c. 2, 36.

οἱ μὲν αὐτῶν ἐτόξευον καὶ ἱππεῖς καὶ πεζοί, οἱ δ' ἐσφενδόνων καὶ ἐτίτρωσκον. Οἱ δ' ὀπισθοφύλακες τῶν Ἑλλήνων ἔπασχον μὲν κακῶς, ἀντεποίουν δὲ οὐδέν· οἵ τε γὰρ Κρῆτες βραχύτερα τῶν Περσῶν ἐτόξευον, καὶ ἅμα ψιλοὶ ὄντες εἴσω τῶν ὅπλων κατεκέκλειντο· οἵ τε ἀκοντισταὶ βραχύτερα ἠκόντιζον, ἢ ὡς ἐξικνεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν. 8 Ἐκ τούτου Ξενοφῶντι ἐδόκει διωκτέον εἶναι· καὶ ἐδίωκον τῶν τε ὁπλιτῶν καὶ τῶν πελταστῶν οἳ ἔτυχον σὺν αὐτῷ ὀπισθοφυλακοῦντες· διώκοντες δὲ οὐδένα κατελάμβανον τῶν πολεμίων. 9 Οὔτε γὰρ ἱππεῖς ἦσαν τοῖς Ἕλλησιν, οὔτε οἱ πεζοὶ τοὺς πεζοὺς ἐκ πολλοῦ φεύγοντας ἐδύναντο καταλαμβάνειν ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ· πολὺ γὰρ οὐχ οἷόν τε ἦν ἀπὸ τοῦ ἄλλου στρατεύματος διώκειν. 10 Οἱ δὲ βάρβαροι ἱππεῖς καὶ φεύγοντες ἅμα ἐτίτρωσκον, εἰς τοὔπισθεν τοξεύοντες ἀπὸ τῶν ἵππων· ὁπόσον δὲ προδιώξειαν οἱ Ἕλληνες, τοσοῦτο πάλιν ἐπαναχωρεῖν μαχομένους ἔδει. 11 Ὥστε τῆς ἡμέρας ὅλης διῆλθον οὐ πλέον πέντε καὶ εἴκοσι σταδίων, ἀλλὰ δείλης ἀφίκοντο εἰς τὰς κώμας. Ἔνθα δὴ πάλιν ἀθυμία ἦν. Καὶ Χειρίσοφος καὶ οἱ πρεσβύτατοι τῶν στρατηγῶν Ξενοφῶντα ᾐτιῶντο, ὅτι ἐδίωκεν ἀπὸ τῆς φάλαγγος, καὶ αὐτός τε ἐκινδύνευε, καὶ τοὺς πολεμίους οὐδὲν μᾶλλον ἐδύνατο βλάπτειν.

12 Ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν ἔλεγεν, ὅτι ὀρθῶς ᾐτιῶντο, καὶ αὐτὸ τὸ ἔργον αὐτοῖς μαρτυροίη. Ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, ἠναγκάσθην διώκειν, ἐπεὶ ἑώρων ἡμᾶς ἐν τῷ μένειν κακῶς μὲν πάσχοντας, ἀντιποιεῖν δ' οὐδὲν δυνα-

§. 9. ἱππεῖς. cf. c. 2, 18. — ibid. ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ. cf. §. 15.

δυναμένους. 13 Ἐπειδὴ δὲ ἐδιώκομεν, ἀληθῆ, ἔφη, ὑμεῖς λέγετε· κακῶς μὲν γὰρ οὐδὲν ποιεῖν μᾶλλον ἐδυνάμεθα τοὺς πολεμίους, ἀνεχωροῦμεν δὲ πάνυ χαλεπῶς. 14 Τοῖς οὖν θεοῖς χάρις, ὅτι οὐ σὺν πολλῇ ῥώμῃ, ἀλλὰ σὺν ὀλίγοις ἦλθον· ὥστε βλάψαι μὲν μὴ μεγάλα, δηλῶσαι δὲ, ὧν δεόμεθα. 15 Νῦν γὰρ οἱ μὲν πολέμιοι τοξεύουσι καὶ σφενδονῶσιν, ὅσον οὔτε οἱ Κρῆτες ἀντιτοξεύειν δύνανται, οὔτε οἱ ἐκ χειρὸς βάλλοντες ἐξικνεῖσθαι· ὅταν δὲ αὐτοὺς διώκωμεν, πολὺ μὲν οὐχ οἷόν τε χωρίον ἀπὸ τοῦ στρατεύματος διώκειν, ὀλίγον δέ· ἔνθα, οὐδ' εἰ ταχὺς εἴη πεζὸς, πεζὸν ἂν διώκων καταλάβοι ἐκ τόξου ῥύματος. 16 Ἡμεῖς μὲν οὖν εἰ μέλλομεν τούτους εἴργειν, ὥστε μὴ δύνασθαι βλάπτειν ἡμᾶς πορευομένους, σφενδονητῶν τε τὴν ταχίστην δεῖ καὶ ἱππέων. Ἀκούω δ' εἶναι ἐν τῷ στρατεύματι ἡμῶν Ῥοδίους, ὧν τοὺς πολλοὺς φασὶν ἐπίστασθαι σφενδονᾶν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν καὶ διπλάσιον φέρεσθαι τῶν Περσικῶν σφενδονῶν. 17 Ἐκεῖναι γὰρ, διὰ τὸ χειροπληθέσι τοῖς λίθοις σφενδονᾶν, ἐπὶ βραχὺ ἐξικνοῦνται· οἱ δέ γε Ῥόδιοι καὶ ταῖς μολυβδίσιν ἐπίστανται χρῆσθαι. 18 Ἢν οὖν αὐτῶν ἐπισκεψώμεθα, τίνες πέπανται σφενδόνας, καὶ τούτοιν τῷ μὲν αὐτῶν ἀργύριον δῶμεν, τῷ δὲ ἄλλας πλέκειν ἐθέλοντι ἄλλο ἀργύριον τελῶμεν, καὶ τῷ σφενδονᾷν ἐντεταγμένῳ ἐθελοντὶ ἄλλην τινὰ ἀτέλειαν εὑρίσκωμεν, ἴσως τινὲς φανοῦνται ἱκανοὶ ἡμᾶς ὠφελεῖν. 19 Ὁρῶ δὲ καὶ ἵππους ἐν τῷ στρατεύματι ὄντας, τοὺς μέν τινας παρ' ἐμοὶ, τοὺς δὲ

τῷ

§. 15. ὀλίγον δέ. cf. §. 9. §. 18. πέπανται vid. ad Cyrop. III, 3, 44. — ibid. τούτων, pro his fundis. — ibid. ἐντεταγμένῳ vid. Animadv.

τῷ Κλεάρχῳ καταλελειμμένους· πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αἰχμαλώτους σκευοφοροῦντας. Ἂν οὖν τούτους πάντας ἐκλέξαντες, σκευοφόρα μὲν ἀντιδῶμεν, τοὺς δὲ ἵππους εἰς ἱππέας κατασκευάσωμεν, ἴσως καὶ οὗτοί τι τοὺς φεύγοντας ἀνιάσουσιν. 20 Ἔδοξε ταῦτα· καὶ ταύτης τῆς νυκτὸς σφενδονῆται μὲν εἰς διακοσίους ἐγένοντο, ἵπποι δὲ καὶ ἱππεῖς ἐδοκιμάσθησαν τῇ ὑστεραίᾳ εἰς πεντήκοντα, καὶ στολάδες καὶ θώρακες αὐτοῖς ἐπορίσθησαν· καὶ ἵππαρχος δὲ ἐπεστάθη Λύκιος ὁ Πολυστράτου, Ἀθηναῖος.

CAPUT IV.

Graeci in itinere a Mithridate et Tissapherne vexantur.

1 Μείναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν, τῇ ἄλλῃ ἐπορεύοντο πρωϊαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ αὐτοὺς ἔδει διαβῆναι, ἐφ' ᾗ ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιθοῖντο αὐτοῖς διαβαίνουσιν οἱ πολέμιοι. 2 Διαβεβηκόσι δὲ αὐτοῖς ἐπιφαίνεται ὁ Μιθριδάτης πάλιν, ἔχων ἱππέας χιλίους, τοξότας δὲ καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακισχιλίους· τοσούτους γὰρ ᾔτησε Τισσαφέρνην, καὶ ἔλαβεν, ὑποσχόμενος, ἢν τούτους λάβῃ, παραδώσειν αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας, καταφρονήσας, ὅτι, ἐν τῇ πρόσθεν προσβολῇ ὀλίγους ἔχων, ἔπαθε μὲν οὐδὲν, πολλὰ δὲ κακὰ ἐνόμισε ποιῆσαι. 3 Ἐπεὶ δὲ οἱ Ἕλληνες διαβεβηκότες ἀπεῖχον τῆς χαράδρας ὅσον ὀκτὼ σταδίους, διέβαινε καὶ ὁ Μιθριδάτης, ἔχων τὴν δύναμιν. Παρήγγελτο δὲ, τῶν τε πελταστῶν οὓς ἔδει διώ-

§. 19. αἰχμαλώτους int. ἵππους. §. 20. Pro στολάδες viri docti legi volunt σπολάδες, i. e. θώρακες ἐκ δέρματος. §. 2. καταφρονήσας int. αὐτούς. — ibid. ἐν τῇ πρόσθεν. cf. §. 6 sqq.

διώκειν, καὶ τῶν ὁπλιτῶν, καὶ τοῖς ἱππεῦσιν εἴρητο θαῤῥοῦσι διώκειν, ὡς ἐφεψομένης ἱκανῆς δυνάμεως. 4 Ἐπεὶ δὲ ὁ Μιθριδάτης κατειλήφει, καὶ ἤδη σφενδόναι καὶ τοξεύματα ἐξικνοῦντο, ἐσήμηνε τοῖς Ἕλλησι τῇ σάλπιγγι, καὶ εὐθὺς ἔθεον ὁμόσε, οἷς εἴρητο, καὶ οἱ ἱππεῖς ἤλαυνον· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἔφευγον ἐπὶ τὴν χαράδραν. 5 Ἐν ταύτῃ τῇ διώξει τοῖς βαρβάροις τῶν τε πεζῶν ἀπέθανον πολλοὶ, καὶ τῶν ἱππέων ἐν τῇ χαράδρᾳ ζωοὶ ἐλήφθησαν ὡς ὀκτωκαίδεκα· τοὺς δ' ἀποθανόντας αὐτοκέλευστοι οἱ Ἕλληνες ᾐκίσαντο, ὡς ὅτι φοβερώτατον τοῖς πολεμίοις εἴη ὁρᾶν.

6 Καὶ οἱ μὲν πολέμιοι οὕτω πράξαντες ἀπῆλθον· οἱ δ' Ἕλληνες ἀσφαλῶς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας, ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν. 7 Ἐνταῦθα πόλις ἦν ἐρήμη, μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ ἦν Λάρισσα· ᾤκουν δ' αὐτὴν τὸ παλαιὸν Μῆδοι· τοῦ δὲ τείχους ἦν αὐτῆς τὸ εὖρος πέντε καὶ εἴκοσι πόδες, ὕψος δ' ἑκατόν· τοῦ δὲ κύκλου ἡ περίοδος δύο παρασάγγαι· ᾠκοδόμητο δὲ πλίνθοις κεραμίαις· κρηπὶς δὲ ὑπῆν λιθίνη, τὸ ὕψος εἴκοσι ποδῶν. 8 Ταύτην βασιλεὺς ὁ Περσῶν, ὅτε παρὰ Μήδων ἐλάμβανον τὴν ἀρχὴν Πέρσαι, πολιορκῶν, οὐδενὶ τρόπῳ ἐδύνατο ἑλεῖν· ἥλιον δὲ νεφέλη προκαλύψασα, ἠφάνισε, μέχρις οἱ ἄνθρωποι ἐξέλιπον, καὶ οὕτως ἑάλω. 9 Παρ' αὐτὴν τὴν πόλιν ἦν πυραμὶς λιθίνη, τὸ μὲν εὖρος ἑνὸς πλέθρου, τὸ δὲ ὕψος δύο πλέθρων. Ἐπὶ ταύτης πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἦσαν, ἐκ τῶν πλησίον κωμῶν ἀποπεφευγότες.

10

§. 4. ἐσήμηνε int: ὁ σαλπιγκτής. §. 5. ᾐκίσαντο, Cf. II, 6, 29. §. 8. ἠφάνισε. Vid. Animadv.

10 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἕνα παρασάγγας, ἓξ πρὸς τεῖχος ἔρημον, μέγα, πρὸς τῇ πόλει κείμενον· ὄνομα δ' ἦν τῇ πόλει Μέσπιλα· Μῆδοι δ' αὐτήν ποτε ᾤκουν. Ἦν δὲ ἡ μὲν κρηπὶς λίθου ξεστοῦ κογχυλιάτου, τὸ εὖρος πεντήκοντα ποδῶν, καὶ τὸ ὕψος πεντήκοντα. 11 Ἐπὶ δὲ ταύτῃ ἐπῳκοδόμητο πλίνθινον τεῖχος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα ποδῶν, τὸ δὲ ὕψος ἑκατόν· τοῦ δὲ κύκλου ἡ περίοδος ἓξ παρασάγγαι. Ἐνταῦθα ἐλέγετο Μηδία γυνὴ βασιλέως καταφυγεῖν, ὅτε ἀπώλεσαν τὴν ἀρχὴν ὑπὸ Περσῶν Μῆδοι. 12 Ταύτην δὲ τὴν πόλιν πολιορκῶν ὁ Περσῶν βασιλεὺς, οὐκ ἐδύνατο οὔτε χρόνῳ ἑλεῖν οὔτε βίᾳ· Ζεὺς δ' ἐμβροντήτους ποιεῖ τοὺς ἐνοικοῦντας, καὶ οὕτως ἑάλω.

13 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύοντο σταθμὸν ἕνα παρασάγγας τέτταρας. Εἰς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσαφέρνης ἐπεφάνη, οὕς τε αὐτὸς ἦλθεν ἱππέας ἔχων, καὶ τὴν Ὀρόντου δύναμιν, τοῦ τὴν βασιλέως θυγατέρα ἔχοντος, καὶ οὓς Κῦρος ἔχων ἀνέβη βαρβάρους, καὶ οὓς ὁ βασιλέως ἀδελφὸς ἔχων βασιλεῖ ἐβοήθει, καὶ πρὸς τούτοις, ὅσους βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ· ὥστε τὸ στράτευμα πάμπολυ ἐφάνη. 14 Ἐπεὶ ἐγγὺς ἐγένετο, τὰς μὲν τῶν τάξεων εἶχεν ὄπισθεν καταστήσας, τὰς δὲ εἰς τὰ πλάγια παραγαγὼν, ἐμβάλλειν μὲν οὐκ ἐτόλμησεν, οὐδ' ἐβούλετο διακινδυνεύειν· σφενδονᾷν δὲ παρήγγειλε καὶ τοξεύειν. 15 Ἐπεὶ δὲ διαταχθέντες οἱ Ῥόδιοι ἐσφενδόνησαν, καὶ οἱ Σκύθαι τοξόται ἐτόξευσαν, καὶ οὐδεὶς ἡμάρτανεν ἀνδρὸς, (οὐδὲ

§. 13. θυγατ. ἔχοντος. Cf. II, 4, 8. — ibid. βασιλ. ἀδελφ. cf. II, 4, 25.

(οὐδὲ γὰρ, εἰ πάνυ προὐθυμεῖτο, ῥᾴδιον ἦν) καὶ ὁ Τισσαφέρνης μάλα ταχέως ἔξω βελῶν ἀπεχώρει, καὶ αἱ ἄλλαι τάξεις ἀπεχώρησαν. 16 Καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας οἱ μὲν ἐπορεύοντο, οἱ δ᾽ εἵποντο· καὶ οὐκέτι ἐσίνοντο οἱ βάρβαροι τῇ τότε ἀκροβολίσει· μακρότερον γὰρ οἵ τε Ῥόδιοι τῶν Περσῶν ἐσφενδόνων καὶ τῶν πλείστων τοξοτῶν. 17 Μεγάλα δὲ καὶ τὰ τόξα τὰ Περσικά ἐστιν· ὥςτε χρήσιμα ἦν, ὁπόσα ἁλίσκοιτο τῶν τοξευμάτων, τοῖς Κρησί· καὶ διετέλουν χρώμενοι τοῖς τῶν πολεμίων τοξεύμασι, καὶ ἐμελέτων τοξεύειν ἄνω ἱέντες μακράν. Εὑρίσκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς κώμαις καὶ μόλυβδος· ὥςτε χρῆσθαι εἰς τὰς σφενδόνας.

18 Καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ἐπεὶ κατεστρατοπεδεύοντο οἱ Ἕλληνες κώμαις ἐπιτυχόντες, ἀπῆλθον οἱ βάρβαροι, μεῖον ἔχοντες ἐν τῇ τότε ἀκροβολίσει· τὴν δὲ ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἔμειναν οἱ Ἕλληνες, καὶ ἐπεσιτίσαντο· ἦν γὰρ πολὺς σῖτος ἐν ταῖς κώμαις. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο διὰ τοῦ πεδίου, καὶ Τισσαφέρνης εἵπετο ἀκροβολιζόμενος. 19 Ἔνθα δὴ οἱ Ἕλληνες ἔγνωσαν, ὅτι πλαίσιον ἰσόπλευρον πονηρὰ τάξις εἴη πολεμίων ἑπομένων. Ἀνάγκη γάρ ἐστιν, ἢν μὲν συγκύπτῃ τὰ κέρατα τοῦ πλαισίου, ἢ ὁδοῦ στενωτέρας οὔσης, ἢ ὀρέων ἀναγκαζόντων, ἢ γεφύρας, ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὁπλίτας, καὶ πορεύεσθαι πονήρως, ἅμα μὲν πιεζομένους, ἅμα δὲ καὶ ταραττομένους· ὥςτε δυσχρήστους εἶναι ἀνάγκη ἀτάκτους ὄντας. 20 Ὅταν δ᾽ αὖ διασχῇ τὰ κέρατα, ἀνάγκη διασπᾶσθαι τοὺς τότε ἐκθλιβομένους, καὶ κενὸν γίγνε-

§. 19. πλαίσιον ἰσόπλευρον cf. c. 2, 36. — ibid. ἐκθλίβεσθαι int. e medio.

γνεσθαι τὸ μέσον τῶν κεράτων, καὶ ἀθυμεῖν τοὺς ταῦτα πάσχοντας, τῶν πολεμίων ἑπομένων. Καὶ ὁπότε δέοι γέφυραν διαβαίνειν ἢ ἄλλην τινὰ διάβασιν, ἔσπευδεν ἕκαστος, βουλόμενος φθάσαι πρῶτος· καὶ εὐεπίθετον ἦν ἐνταῦθα τοῖς πολεμίοις. 21 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔγνωσαν οἱ στρατηγοὶ, ἐποιήσαντο ἓξ λόχους ἀνὰ ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ λοχαγοὺς ἐπέστησαν, καὶ ἄλλους πεντηκοντῆρας, καὶ ἄλλους ἐνωμοτάρχας. Οὗτοι δὲ πορευόμενοι οἱ λοχαγοὶ, ὁπότε μὲν συγκύπτοι τὰ κέρατα, ὑπέμενον ὕστεροι, ὥστε μὴ ἐνοχλεῖν τοῖς κέρασι· τότε δὲ παρῆγον ἔξωθεν τῶν κεράτων. 22 Ὁπότε δὲ διάσχοιεν αἱ πλευραὶ τοῦ πλαισίου, τὸ μέσον ἀνεξεπίμπλασαν, εἰ μὲν στενώτερον εἴη τὸ διέχον, κατὰ ἐνωμοτίας· εἰ δὲ πλατύτερον, κατὰ πεντηκοστῦς· εἰ δὲ πάνυ πλατὺ, κατὰ λόχους· ὥστε ἀεὶ ἔκπλεων εἶναι τὸ μέσον. 23 Εἰ δὲ καὶ διαβαίνειν τινὰ δέοι διάβασιν ἢ γέφυραν, οὐκ ἐταράττοντο, ἀλλ' ἐν τῷ μέρει οἱ λοχαγοὶ διέβαινον· καὶ εἴ πού δέοι τι τῆς φάλαγγος, ἐπιπαρῆσαν οὗτοι. Τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέτταρας.

24 Ἡνίκα δὲ τὸν πέμπτον ἐπορεύοντο σταθμὸν, εἶδον βασίλειόν τι, καὶ περὶ αὐτὸ κώμας πολλάς· τήν τε ὁδὸν πρὸς τὸ χωρίον τοῦτο διὰ γηλόφων ὑψηλῶν γιγνομένην, οἳ καθῆκον ἀπὸ τοῦ ὄρους, ὑφ' ᾧ ἦν κώμη. Καὶ εἶδον μὲν τοὺς γηλόφους ἄσμενοι οἱ Ἕλληνες, ὡς εἰκὸς, τῶν πολεμίων ὄντων ἱππέων. 25 Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐκ τοῦ πεδίου ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν πρῶτον γήλοφον, καὶ κατέβαινον, ὡς ἐπὶ τὸν ἕτερον ἀναβαῖεν, ἐνταῦθα ἐπιγίγνονται οἱ βάρβαροι, καὶ

§. 21. ὑπέμενον int. cum suis. §. 22. κατὰ ἐνωμοτίας. vid. Animadv.

καὶ ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ ἐς τὸ πρανὲς ἔβαλλον, ἐσφενδόνων, ἐτόξευον ὑπὸ μαστίγων· 26 καὶ πολλοὺς κατετίτρωσκον, καὶ ἐκράτησαν τῶν Ἑλλήνων γυμνήτων, καὶ κατέκλεισαν αὐτοὺς εἴσω τῶν ὅπλων· ὥςτε παντάπασι ταύτην τὴν ἡμέραν ἄχρηστοι ἦσαν, ἐν τῷ ὄχλῳ ὄντες, καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ οἱ τοξόται. 27 Ἐπεὶ δὲ πιεζόμενοι οἱ Ἕλληνες ἐπεχείρησαν διώκειν, σχολῇ μὲν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀφικνοῦνται, ὁπλῖται ὄντες· οἱ δὲ πολέμιοι ταχὺ ἀπεπήδων. 28 Πάλιν δὲ, ὁπότε ἀπίοιεν πρὸς τὸ ἄλλο στράτευμα, ταὐτὰ ἔπασχον· καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου γηλόφου ταὐτὰ ἐγίγνετο· ὥςτε ἀπὸ τοῦ τρίτου γηλόφου ἔδοξεν αὐτοῖς μὴ κινεῖν τοὺς στρατιώτας· πλὴν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ πλαισίου ἀνήγαγον πελταστὰς πρὸς τὸ ὄρος. 29 Ἐπεὶ δ᾽ οὗτοι ἐγένοντο ὑπὲρ τῶν ἑπομένων πολεμίων, οὐκέτι ἐπετίθεντο οἱ πολέμιοι τοῖς καταβαίνουσι; δεδοικότες, μὴ ἀποτμηθείησαν, καὶ ἀμφοτέρωθεν αὐτῶν γένοιντο οἱ πολέμιοι. 30 Οὕτω τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας πορευόμενοι, οἱ μὲν τῇ ὁδῷ κατὰ τοὺς γηλόφους, οἱ δὲ κατὰ τὸ ὄρος ἐπιπαριόντες, ἀφίκοντο εἰς τὰς κώμας, καὶ ἰατροὺς κατέστησαν ὀκτώ. πολλοὶ γὰρ ἦσαν οἱ τετρωμένοι.

31 Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς, καὶ τῶν τετρωμένων ἕνεκα, καὶ ἅμα ἐπιτήδεια πολλὰ εἶχον, ἄλευρα, οἶνον, κριθὰς ἵπποις συμβεβλημένας πολλάς.

Ταῦτα

§. 26. κατέκλεισαν, coegerunt eos, ut se reciperent intra hoplitas. §. 27. οἱ Ἕλληνες i. e. pars Graecorum. — ibid. ἀπεπήδων. v. Animadv. §. 28. τὸ ἄλλο στρ. int. Graecorum, quod interea processerat. — ibid. ταὐτὰ ἔπασχον i, e. ἐπιέζοντο. — ibid. πρὸς τὸ ὄρος, ad dextram situm. cf. §. 24.

Ταῦτα δὲ συνηγμένα ἦν τῷ σατραπεύοντι τῆς χώρας. Τετάρτῃ δ' ἡμέρᾳ καταβαίνουσιν εἰς τὸ πεδίον. 32 *Ἐπεὶ δὲ κατέλαβεν αὐτοὺς Τισσαφέρνης σὺν τῇ δυνάμει, ἐδίδαξεν αὐτοὺς ἡ ἀνάγκη κατασκηνῆσαι, οὗ πρῶτον εἶδον κώμην, καὶ μὴ πορεύεσθαι ἔτι μαχομένους· πολλοὶ γὰρ ἦσαν ἀπόμαχοι οἱ τετρωμένοι, καὶ οἱ ἐκείνους φέροντες, καὶ οἱ τῶν φερόντων τὰ ὅπλα δεξάμενοι.* 33 *Ἐπεὶ δὲ κατεσκήνησαν, καὶ ἐπεχείρησαν αὐτοῖς ἀκροβολίζεσθαι οἱ βάρβαροι, πρὸς τὴν κώμην προσιόντες, πολὺ περιῆσαν οἱ Ἕλληνες· πολὺ γὰρ διέφερεν, ἐκ τῆς χώρας ὁρμωμένους ἀλέξασθαι, ἢ πορευομένους ἐπιοῦσι τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι.* 34 *Ἡνίκα δ' ἦν ἤδη δείλη, ὥρα ἦν ἀπιέναι τοῖς πολεμίοις· οὔ ποτε γὰρ μεῖον ἀπεστρατοπεδεύοντο οἱ βάρβαροι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἑξήκοντα σταδίων, φοβούμενοι, μὴ τῆς νυκτὸς οἱ Ἕλληνες ἐπιθοῖντο αὐτοῖς.* 35 *Πονηρὸν γὰρ νυκτός ἐστι στράτευμα Περσικόν. Οἵ τε γὰρ ἵπποι αὐτοῖς δέδενται, καὶ ὡς ἐπιτοπολὺ πεποδισμένοι εἰσὶ, τοῦ μὴ φεύγειν ἕνεκα, εἰ λυθείησαν· ἐάν τέ τις θόρυβος γίγνηται, δεῖ ἐπισάξαι τὸν ἵππον Πέρσῃ ἀνδρὶ, καὶ χαλινῶσαι δεῖ, καὶ θωρακισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον. Ταῦτα δὲ πάντα χαλεπὰ νύκτωρ καὶ θορύβου ὄντος ποιεῖν. Τούτου ἕνεκα πόῤῥω ἀπεσκήνουν τῶν Ἑλλήνων.*

36 *Ἐπεὶ δὲ ἐγίγνωσκον αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες βουλομένους ἀπιέναι καὶ διαγγελλομένους, ἐκήρυξε τοῖς Ἕλλησι συσκευάσασθαι, ἀκουόντων τῶν πολεμίων. Καὶ χρόνον μέν τινα ἐπέσχον τῆς πορείας οἱ βάρβα-*

H 2 ροι,

§. 35. *δέδενται* int. *ἐπὶ ταῖς φάτναις.* — ibid. *εἰ λυθείησαν*, *si se praesepibus exsolvissent.* §. 36. *ἐκήρυξε* int. *ὁ κήρυξ.*

ροι· ἐπειδὴ δὲ ὀψὲ ἐγίγνετο, ἀπῄεσαν· οὐ γὰρ ἐδόκει λυσιτελεῖν αὐτοῖς νυκτὸς πορεύεσθαι καὶ κατάγεσθαι ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. 37 Ἐπειδὴ δὲ σαφῶς ἀπιόντας ἤδη ἑώρων οἱ Ἕλληνες, ἐπορεύοντο καὶ αὐτοὶ ἀναζεύξαντες, καὶ διῆλθον ὅσον ἑξήκοντα σταδίους· καὶ γίγνεται τοσοῦτον μεταξὺ τῶν στρατευμάτων, ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ οὐκ ἐφάνησαν οἱ πολέμιοι, οὐδὲ τῇ τρίτῃ· τῇ δὲ τετάρτῃ, νυκτὸς προελθόντες καταλαμβάνουσι χωρίον ὑπερδέξιον οἱ βάρβαροι, ᾗ ἔμελλον οἱ Ἕλληνες παριέναι, ἀκρωνυχίαν ὄρους, ὑφ' ἣν ἡ κατάβασις ἦν εἰς τὸ πεδίον. 38 Ἐπειδὴ δὲ ἑώρα ὁ Χειρίσοφος προκατειλημμένην τὴν ἀκρωνυχίαν, καλεῖ Ξενοφῶντα ἀπὸ τῆς οὐρᾶς· καὶ κελεύει λαβόντα τοὺς πελταστὰς παραγενέσθαι εἰς τὸ πρόσθεν. 39 Ὁ δὲ Ξενοφῶν τοὺς μὲν πελταστὰς οὐκ ἦγεν· (ἐπιφαινόμενον γὰρ ἑώρα Τισσαφέρνην, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν) αὐτὸς δὲ προσελάσας ἠρώτα· Τί καλεῖς; Ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· Ἔξεστιν ὁρᾶν· προκατείληπται γὰρ ἡμῖν ὁ ὑπὲρ τῆς καταβάσεως λόφος, καὶ οὐκ ἔστι παρελθεῖν, εἰ μὴ τούτους ἀποκόψομεν. Ἀλλὰ τί οὐκ ἦγες τοὺς πελταστάς; 40 Ὁ δὲ λέγει, ὅτι οὐκ ἐδόκει αὐτῷ, ἔρημα καταλιπεῖν τὰ ὄπισθεν, ἐπιφαινομένων τῶν πολεμίων. Ἀλλὰ μὴν ὥρα γ', ἔφη, βουλεύεσθαι, πῶς τις τοὺς ἄνδρας ἀπελᾷ ἐκ τοῦ λόφου. 41 Ἐνταῦθα Ξενοφῶν ὁρᾷ τοῦ ὄρους τὴν κορυφὴν ὑπὲρ τοῦ ἑαυτῶν στρατεύματος οὖσαν, καὶ ἀπὸ ταύτης ἔφοδον ἐπὶ τὸν λόφον, ἔνθα ἦσαν οἱ πολέμιοι· καὶ λέγει· Κράτιστον, ὦ Χειρίσοφε, ἡμῖν ἴεσθαι ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸ ἄκρον· ἐὰν γὰρ τοῦτο

§. 37. ἀκρωνυχ. ὄρ. vid. Animadv. §. 41. ἑαυτῶν vid. Animadv. — ibid. τὸ ἄκρον i. q. κορυφὴν τ. ὄρους.

τοῦτο λάβωμεν, οὐ δυνήσονται μένειν οἱ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ. Ἀλλ', εἰ βούλει, μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι· ἐγὼ δὲ ἐθέλω πορεύεσθαι· εἰ δὲ χρῄζεις, πορεύου ἐπὶ τὸ ὄρος, ἐγὼ δὲ μενῶ αὐτοῦ. 42 Ἀλλὰ δίδωμί σοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ὁπότερον βούλει, ἑλέσθαι. Εἰπὼν ὁ Ξενοφῶν, ὅτι νεώτερός ἐστιν, αἱρεῖται πορεύεσθαι· κελεύει δὲ οἱ συμπέμψαι ἀπὸ τοῦ στόματος ἄνδρας· μακρὰν γὰρ ἦν, ἀπὸ τῆς οὐρᾶς λαβεῖν. 43 Καὶ ὁ Χειρίσοφος συμπέμπει τοὺς ἀπὸ τοῦ στόματος πελταστάς· ἔλαβε δὲ τοὺς κατὰ μέσον τοῦ πλαισίου. Συνέπεσθαι δ' ἐκέλευσεν αὐτῷ καὶ τοὺς τριακοσίους ὁ Χειρίσοφος, οὓς αὐτὸς εἶχε τῶν ἐπιλέκτων ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ πλαισίου.

44 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο ὡς ἐδύναντο τάχιστα. Οἱ δ' ἐπὶ τοῦ λόφου πολέμιοι, ὡς ἐνόησαν αὐτῶν τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ ἄκρον, εὐθὺς καὶ αὐτοὶ ὥρμησαν ἁμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον. 45 Καὶ ἐνταῦθα πολλὴ μὲν κραυγὴ ἦν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος, διακελευομένων τοῖς ἑαυτῶν· πολλὴ δὲ κραυγὴ τῶν ἀμφὶ Τισσαφέρνην, τοῖς ἑαυτῶν διακελευομένων. 46 Ξενοφῶν δὲ παρελαύνων ἐπὶ τοῦ ἵππου, παρεκελεύετο· Ἄνδρες, νῦν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα νομίζετε ἁμιλλᾶσθαι, νῦν πρὸς τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας, νῦν ὀλίγον πονήσαντες χρόνον, ἀμαχεὶ τὴν λοιπὴν πορευσόμεθα. Σωτηρίδας δὲ ὁ Σικυώνιος εἶπεν· 47 Οὐκ ἐξ ἴσου, ὦ Ξενοφῶν, ἐσμέν· σὺ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππου ὀχῇ, ἐγὼ δὲ χαλεπῶς κάμνω τὴν ἀσπίδα φέρων. 48 Καὶ ὅς, ἀκούσας ταῦτα, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου, ὠθεῖται αὐτὸν ἐκ τῆς τάξεως, καὶ τὴν ἀσπίδα ἀφε-

§. 42. νεώτερος. cf. III, 2, 37. §. 43. ἔλαβε δὲ, *sumsit quoque* (Xenoph.)

ἀφελόμενος, ὡς ἐδύνατο τάχιστα ἐπορεύετο. Ἐτύγχανε δὲ καὶ θώρακα ἔχων τὸν ἱππικόν· ὥςτε ἐπιέζετο. Καὶ τοῖς μὲν ἔμπροσθεν ὑπάγειν παρεκελεύετο, τοῖς δὲ ὄπισθεν, παριέναι, μόγις ἑπομένοις. 49 Οἱ δ' ἄλλοι στρατιῶται παίουσι καὶ βάλλουσι καὶ λοιδοροῦσι τὸν Σωτηρίδαν, ἔςτε ἠνάγκασαν λαβόντα τὴν ἀσπίδα πορεύεσθαι. Ὁ δὲ ἀναβὰς, ἕως μὲν βάσιμα ἦν, ἐπὶ τοῦ ἵππου ἦγεν· ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἦν, καταλιπὼν τὸν ἵππον, ἔσπευδε πεζῇ. Καὶ φθάνουσιν ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γενόμενοι τοὺς πολεμίους.

CAPUT V.

Graeci Tigride et montibus Carduchorum clausi consultant de itinere, et regionum circumiectarum natura e captivis diligenter explorata, per Carduchorum montes iter facere decernunt.

1 Ἔνθα δὴ οἱ μὲν βάρβαροι στραφέντες ἔφευγον, ᾗ ἕκαστος ἐδύνατο· οἱ δ' Ἕλληνες εἶχον τὸ ἄκρον. Οἱ δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρνην καὶ Ἀριαῖον ἀποτραπόμενοι ἄλλην ὁδὸν ᾤχοντο· οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον, καταβάντες εἰς τὸ πεδίον, ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν κώμῃ μεστῇ πολλῶν ἀγαθῶν. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κῶμαι πολλαὶ, πλήρεις πολλῶν ἀγαθῶν, ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ, παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμόν. 2 Ἡνίκα δ' ἦν δείλη, ἐξαπίνης ἐπιφαίνονται οἱ πολέμιοι ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινας τῶν ἐσκεδασμένων ἐν τῷ πεδίῳ καθ' ἁρπαγήν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βοσκημάτων, διαβιβαζόμεναι εἰς τὸ πέραν

§. 49. λαβόντα τὴν ἀσπίδα int. a Xenophonte, cui et equum reddidit. — ibid. Ὁ δὲ i. e. Xenoph.

ρων τοῦ ποταμοῦ, κατειλήφθησαν. 3 Ἐνταῦθα Τισσαφέρνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καίειν ἐπεχείρησαν τὰς κώμας. Καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἠθύμησάν τινες, ἐννοούμενοι, μὴ τὰ ἐπιτήδεια, εἰ καύσειεν, οὐκ ἔχοιεν ὁπόθεν λαμβάνοιεν. 4 Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀπήεσαν ἐκ τῆς βοηθείας· ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἐπεὶ κατέβη, παρελαύνων τὰς τάξεις, ἡνίκα οἱ ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀπήντησαν ἐκ τῆς βοηθείας, ἔλεγεν· 5 Ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, ὑφιέντας τὴν χώραν ἤδη ἡμετέραν εἶναι· ἃ γὰρ, ὅτε ἐσπένδοντο, διεπράττοντο, μὴ κάειν τὴν βασιλέως χώραν, νῦν αὐτοὶ κάουσιν ὡς ἀλλοτρίαν. Ἀλλὰ ἐάν που καταλίπωσί γε αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια, ὄψονται καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα πορευομένους. 6 Ἀλλ', ὦ Χειρίσοφε, ἔφη, δοκεῖ μοι βοηθεῖν ἐπὶ τοὺς κάοντας, ὡς ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας. Ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπεν· Οὔκουν ἔμοιγε δοκεῖ· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ἔφη, κάωμεν, καὶ οὕτω θᾶττον παύσονται.

7 Ἐπεὶ δ' ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι περὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ συνῆλθον. Καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. Ἔνθεν μὲν γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύψηλα, ἔνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος τὸ βάθος, ὡς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις τοῦ βάθους. 8 Ἀπορουμένοις δὲ αὐτοῖς προςελθών τις ἀνὴρ Ῥόδιος, εἶπεν· Ἐγὼ θέλω ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, διαβιβάσαι κατὰ τετρακιςχιλίους ὁπλίτας, ἤν μοι, ὧν δέομαι, ὑπηρετήσητε, καὶ τάλαντον μισθὸν πορίσητε. 9 Ἐρωτώμενος δὲ, ὅτου δεή-

§. 4. ἐκ τῆς βοηθ., int. quod praestiterat suis. — ibid. ἀπήντησαν vulg. ἀπήεσαν. Vid. Animadv. §. 5. ὑφιέντας, vid. Animadv. §. 6. κάωμεν. cf. §. 15. §. 7. σκηνάς, in tecta. cf. c. 5, 1. §. 8. κατὰ τετρακιςχιλίους, quavis trajectione quatuor millia.

δεήσοιτο· Ἀσκῶν, ἔφη, δισχιλίων δεήσομαι· πολλὰ δὲ ὁρῶ ταῦτα πρόβατα, καὶ αἶγας, καὶ βοῦς, καὶ ὄνους, ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ῥᾳδίως ἂν παρέχοι τὴν διάβασιν. 10 Δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν, οἷς χρῆσθε περὶ τὰ ὑποζύγια. Τούτοις δ', ἔφη, ζεύξας τοὺς ἀσκοὺς πρὸς ἀλλήλους, ἁρμόσας ἕκαστον ἀσκὸν, λίθους ἀρτήσας καὶ ἀφεὶς ὥσπερ ἀγκύρας, εἰς τὸ ὕδωρ δὲ ἀγαγὼν καὶ ἀμφοτέρωθεν δήσας, ἐπιβαλῶ ὕλην καὶ γῆν ἐπιφορήσω. 11 Ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε, αὐτίκα μάλα εἴσεσθε· ὁ γὰρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἕξει τοῦ μὴ καταδῦναι· ὥστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν, ἡ ὕλη καὶ ἡ γῆ σχήσει.

12 Ἀκούσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα χαρίεν ἐδόκει εἶναι, τὸ δὲ ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν γὰρ οἱ κωλύσοντες πέραν πολλοὶ ἱππεῖς, οἳ εὐθὺς τοῖς πρώτοις οὐδὲν ἂν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν. 13 Ἐνταῦθα τὴν μὲν ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν, εἰς τοὔμπαλιν ἢ πρὸς Βαβυλῶνα, εἰς τὰς ἀκαύστους κώμας, κατακαύσαντες ἔνθεν ἐξῄεσαν· ὥστε οἱ πολέμιοι οὐ προσήλαυνον, ἀλλὰ ἐθεῶντο, καὶ ὅμοιοι ἦσαν θαυμάζοντες, ὅποι ποτὲ τρέψονται οἱ Ἕλληνες, καὶ τί ἐν νῷ ἔχοιεν. 14 Ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἀμφὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ πάλιν συνῆλθον, καὶ συναγαγόντες τοὺς αἰχμαλώτους, ἤλεγχον τὴν κύκλῳ πᾶσαν χώραν, τίς ἑκάστη εἴη. 15 Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι τὰ μὲν πρὸς

μεσημ-

§. 10. ἁρμόσας vid. Animadv. §. 12. τοῖς πρώτοις, iis qui primi transiissent, ut pontem alligarent. §. 13. εἰς τοὔμπ. vid. Animadv. — ibid. ὅμοιοι (quod dat. θαυμάζουσιν requirit) Muret. in ὁμοῦ mutand. censet. §. 15. τὰ μὲν int. χωρία κείμενα, et ad seq. τῆς int. ὁδοῦ (wären des Wegs oder lägen nach Bab. hin.)

μεσημβρίαν τῆς ἐπὶ Βαβυλῶνα εἴη καὶ Μηδίαν, δι' ἧσπερ ἥκοιεν· ἡ δὲ πρὸς ἕω, ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάτανα φέροι, ἔνθα θερίζειν καὶ ἐαρίζειν λέγεται βασιλεύς· ἡ δὲ διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς ἑσπέραν, ἐπὶ Λυδίαν καὶ Ἰωνίαν φέροι· ἡ δὲ διὰ τῶν ὀρέων καὶ πρὸς ἄρκτον τετραμμένη ὅτι εἰς Καρδούχους ἄγοι. 16 *Τούτους δ' ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη, καὶ πολεμικοὺς εἶναι, καὶ βασιλέως οὐκ ἀκούειν· ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιὰν, δώδεκα μυριάδας· τούτων δὲ οὐδένα ἀπονοστῆσαι διὰ τὴν δυσχωρίαν· ὁπότε μέντοι πρὸς τὸν σατράπην τὸν ἐν τῷ πεδίῳ σπείσαιντο, καὶ ἐπιμίγνυσθαι σφῶν τε πρὸς ἐκείνους, καὶ ἐκείνων πρὸς αὐτούς.*

17 *Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ στρατηγοὶ, ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἑκασταχόσε φάσκοντας εἰδέναι, οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες, ὅποι πορεύεσθαι ἔμελλον. Ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἶναι, διὰ τῶν ὀρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν· τούτους γὰρ διελθόντες ἔφασαν εἰς Ἀρμενίαν ἥξειν, ἧς Ὀρόντας ἦρχε, πολλῆς καὶ εὐδαίμονος. Ἐντεῦθεν δὲ εὔπορον ἔφασαν εἶναι, ὅποι τις ἐθέλει πορεύεσθαι.* 18 *Ἐπὶ τούτοις ἐθύσαντο, ὅπως, ὁπηνίκα καὶ δοκοίη τῆς ὥρας, τὴν πορείαν ποιοῖντο· (τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὀρέων ἐδεδοίκεσαν, μὴ προκαταληφθείη) καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνήσειαν, συνεσκευασμένους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἕπεσθαι, ἡνίκ' ἂν τις παραγγείλῃ.*

§. 16. *σφῶν* int. *τινάς*. §. 17. *ἔφασαν* int. *στρατηγοί*, nominativo *διελθόντες* ab *ἔφασαν* pendente. Alii ad *ἔφασαν* intellig. *αἰχμάλωτοι*, legentes *διελθόντας*.

ΞΕ-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

CAPUT I.

Graeci fines Carduchorum ingressi ab hostibus et tempestate gravi simul vexantur; cum ad locum arduum venissent a barbaris penitus obsessum, e duobus captivis quaerunt de alia via, eorumque uno, inspectante altero, trucidato, is, qui relictus erat, per anfractum eos commodo itinere se ducturum promittit.

1 Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἃς βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες Ἕλληνες ἐσπείσαντο, καὶ ὅσα, παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους, ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐπακολουθοῦντος τοῦ Περσῶν στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται. 2 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, ἔνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντάπασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δ' οὐκ

§. 1. Ὅσα — μάχης libro I. — ibid. ὅσα — σπονδαῖς lib. II. — ibid. ὅσα — ἐπολεμήθη lib. III.

οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχια ὄρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς, διὰ τῶν ὀρέων πορευτέον εἶναι. 3 Ἤκουον γὰρ τῶν ἁλισκομένων, ὅτι, εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχια ὄρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἣν μὲν βούλωνται, διαβήσονται· ἣν δὲ μὴ βούλωνται, περίασι. Καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι· καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον. 4 Τὴν δ᾽ εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολὴν ὧδε ποιοῦνται, ἅμα μὲν λαθεῖν πειρώμενοι, ἅμα δὲ φθάσαι, πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα. 5 Ἡνίκα δ᾽ ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακήν, καὶ ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηνικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. 6 Ἔνθα δὴ Χειρίσοφος μὲν ἡγεῖτο τοῦ στρατεύματος, λαβὼν τὸ ἀμφ᾽ αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνῆτας πάντας· Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξιν ὁπλίταις εἵπετο, οὐδένα ἔχων γυμνῆτα· οὐδεὶς γὰρ ἐδόκει κίνδυνος εἶναι, μή τις ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἐπίσποιτο. 7 Καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρίν τινα αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων· ἔπειτα δὲ ὑφηγεῖτο· ἐφείπετο δὲ ἀεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ μυχοῖς τῶν ὀρέων.

8 Ἔνθα δὴ οἱ μὲν Καρδοῦχοι, ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας, ἔχοντες καὶ γυναῖκας, καὶ παῖδας, ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη· τὰ δ᾽ ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμβάνειν·

ἦσαν

§. 5. *Καὶ — ἔχον.* Vid. Animadv. §. 6. *τὸ ἀμφ᾽ αὐτόν* repete *στράτευμα.* §. 7. *ὑπερβάλλον* int. *μέρος* et *ἄκρον*, quem accusativum particip. requirit. cf. §. 10.

ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμέναι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες· οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑποφειδόμενοι, εἴ πως ἐθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι διϊέναι αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας, ἐπείπερ βασιλεῖ πολέμιοι ἦσαν. 9 Τὰ μέντοι ἐπιτήδεια, ὅτῳ τις ἐπιτυγχάνοι, ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ ἦν. Οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλούντων ὑπήκουον, οὔτε ἄλλο τι φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν. 10 Ὅτε δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν, ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατάβασις εἰς τὰς κώμας), τότε δὴ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινας, καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ὀλίγοι τινὲς ὄντες· ἐξ ἀπροσδοκήτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. 11 Εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαρῆναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. Καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμαις ηὐλίσθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι κύκλῳ πυρὰ πολλὰ ἔκαιον ἐπὶ τῶν ὀρέων, καὶ συνεώρων ἀλλήλους.

12 Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε, τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ τὰ δυνατώτατα πορεύεσθαι ἔχοντας, καταλιπόντας τὰ ἄλλα, καὶ ὁπόσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ, πάντα ἀφιέναι. 13 Σχολαίαν γὰρ ἐποιοῦντο τὴν πορείαν πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα· καὶ πολλοὶ δὴ αὐτῶν, οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες, ἀπόμαχοι ἦσαν· διπλάσιά τε

§. 11. συνεώρων ἀλλήλους, et (Carduchi) sibi signa dederunt.

τε τὰ ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι, πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων. Δόξαν δὲ ταῦτα, ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν.

14 Ἐπειδὴ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστάντες ἐν στενῷ οἱ στρατηγοὶ, εἴ τι εὑρίσκοιεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφιέμενον, ἀφῃροῦντο· οἱ δ' ἐπείθοντο, πλὴν εἴ τίς τι ἔκλεψεν, οἷον ἢ παιδὸς ἐπιθυμήσας ἢ γυναικὸς τῶν εὐπρεπῶν. Καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μέν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι. 15 Εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν χειμὼν γίνεται πολύς; ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ ἡγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. 16 Καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ, στενῶν ὄντων τῶν χωρίων, ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων· ὥστε ἠναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναχάζοντες σχολῇ πορεύεσθαι· καὶ θαμινὰ παρήγγειλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτε οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπικέοιντο. 17 Ἔνθα ὁ Χειρίσοφος ἄλλοτε μὲν, ὅτε παρεγγυῷτο, ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμενεν, ἀλλ' ἦγε ταχέως, καὶ παρηγγύα ἕπεσθαι· ὥστε δῆλον ἦν, ὅτι πρᾶγμά τι εἴη· σχολὴ δὲ οὐκ ἦν ἰδεῖν παρελθόντι τὸ αἴτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία ὁμοία φυγῆς ἐγίνετο τοῖς ὀπισθοφύλαξι. 18 Καὶ ἐνταῦθα ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος, τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς στολάδος εἰς τὰς πλευρὰς, καὶ Βασίας Ἀρκὰς, διαμπερὲς εἰς τὴν κεφαλήν.

§. 13. ταῦτα int. ποιεῖν. §. 14. ἔκλεψεν, *furto surripuisset* (non bello cepisset) vel puerum vel puellam. §. 17. Post Χειρίσοφ. supple ὅς. §. 18. στολάδος. cf. III, 3, 20.

ροι· ἐπειδὴ δὲ ὀψὲ ἐγίγνετο, ἀπῄεσαν· οὐ γὰρ ἐδόκει λυσιτελεῖν αὐτοῖς νυκτὸς πορεύεσθαι καὶ κατάγεσθαι ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. 37 Ἐπειδὴ δὲ σαφῶς ἀπιόντας ἤδη ἑώρων οἱ Ἕλληνες, ἐπορεύοντο καὶ αὐτοὶ ἀναζεύξαντες, καὶ διῆλθον ὅσον ἑξήκοντα σταδίους· καὶ γίγνεται τοσοῦτον μεταξὺ τῶν στρατευμάτων, ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ οὐκ ἐφάνησαν οἱ πολέμιοι, οὐδὲ τῇ τρίτῃ· τῇ δὲ τετάρτῃ, νυκτὸς προελθόντες καταλαμβάνουσι χωρίον ὑπερδέξιον οἱ βάρβαροι, ᾗ ἔμελλον οἱ Ἕλληνες παριέναι, ἀκρωνυχίαν ὄρους, ὑφ' ἣν ἡ κατάβασις ἦν εἰς τὸ πεδίον. 38 Ἐπειδὴ δὲ ἑώρα ὁ Χειρίσοφος προκατειλημμένην τὴν ἀκρωνυχίαν, καλεῖ Ξενοφῶντα ἀπὸ τῆς οὐρᾶς· καὶ κελεύει λαβόντα τοὺς πελταστὰς παραγενέσθαι εἰς τὸ πρόσθεν. 39 Ὁ δὲ Ξενοφῶν τοὺς μὲν πελταστὰς οὐκ ἦγεν· (ἐπιφαινόμενον γὰρ ἑώρα Τισσαφέρνην, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν) αὐτὸς δὲ προσελάσας ἠρώτα· Τί καλεῖς; Ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· Ἔξεστιν ὁρᾶν· προκατείληπται γὰρ ἡμῖν ὁ ὑπὲρ τῆς καταβάσεως λόφος, καὶ οὐκ ἔστι παρελθεῖν, εἰ μὴ τούτους ἀποκόψομεν. Ἀλλὰ τί οὐκ ἦγες τοὺς πελταστάς; 40 Ὁ δὲ λέγει, ὅτι οὐκ ἐδόκει αὐτῷ, ἔρημα καταλιπεῖν τὰ ὄπισθεν, ἐπιφαινομένων τῶν πολεμίων. Ἀλλὰ μὴν ὥρα γ', ἔφη, βουλεύεσθαι, πῶς τις τοὺς ἄνδρας ἀπελᾷ ἐκ τοῦ λόφου. 41 Ἐνταῦθα Ξενοφῶν ὁρᾷ τοῦ ὄρους τὴν κορυφὴν ὑπὲρ τοῦ ἑαυτῶν στρατεύματος οὖσαν, καὶ ἀπὸ ταύτης ἔφοδον ἐπὶ τὸν λόφον, ἔνθα ἦσαν οἱ πολέμιοι· καὶ λέγει· Κράτιστον, ὦ Χειρίσοφε, ἡμῖν ἵεσθαι ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸ ἄκρον· ἐὰν γὰρ τοῦτο

§. 37. ἀκρωνυχ. ὄρ. vid. Animadv. §. 41. ἑαυτῶν vid. Animadv. — ibid. τὸ ἄκρον i. q. κορυφὴν τ. ὄρους.

τοῦτο λάβωμεν, οὐ δυνήσονται μένειν οἱ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ. Ἀλλ᾽, εἰ βούλει, μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι· ἐγὼ δὲ ἐθέλω πορεύεσθαι· εἰ δὲ χρῄζεις, πορεύου ἐπὶ τὸ ὄρος, ἐγὼ δὲ μενῶ αὐτοῦ. 42 Ἀλλὰ δίδωμί σοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ὁπότερον βούλει, ἑλέσθαι. Εἰπὼν ὁ Ξενοφῶν, ὅτι νεώτερός ἐστιν, αἱρεῖται πορεύεσθαι· κελεύει δὲ οἱ συμπέμψαι ἀπὸ τοῦ στόματος ἄνδρας· μακρὰν γὰρ ἦν, ἀπὸ τῆς οὐρᾶς λαβεῖν. 43 Καὶ ὁ Χειρίσοφος συμπέμπει τοὺς ἀπὸ τοῦ στόματος πελταστάς· ἔλαβε δὲ τοὺς κατὰ μέσον τοῦ πλαισίου. Συνέπεσθαι δ᾽ ἐκέλευσεν αὐτῷ καὶ τοὺς τριακοσίους ὁ Χειρίσοφος, οὓς αὐτὸς εἶχε τῶν ἐπιλέκτων ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ πλαισίου.

44 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο ὡς ἐδύναντο τάχιστα. Οἱ δ᾽ ἐπὶ τοῦ λόφου πολέμιοι, ὡς ἐνόησαν αὐτῶν τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ ἄκρον, εὐθὺς καὶ αὐτοὶ ὥρμησαν ἁμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον. 45 Καὶ ἐνταῦθα πολλὴ μὲν κραυγὴ ἦν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος, διακελευομένων τοῖς ἑαυτῶν· πολλὴ δὲ κραυγὴ τῶν ἀμφὶ Τισσαφέρνην, τοῖς ἑαυτῶν διακελευομένων. 46 Ξενοφῶν δὲ παρελαύνων ἐπὶ τοῦ ἵππου, παρεκελεύετο· Ἄνδρες, νῦν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα νομίζετε ἁμιλλᾶσθαι, νῦν πρὸς τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας, νῦν ὀλίγον πονήσαντες χρόνον, ἀμαχεὶ τὴν λοιπὴν πορευσόμεθα. Σωτηρίδας δὲ ὁ Σικυώνιος εἶπεν· 47 Οὐκ ἐξ ἴσου, ὦ Ξενοφῶν, ἐσμέν· σὺ μὲν γὰρ ἐφ᾽ ἵππου ὀχῇ, ἐγὼ δὲ χαλεπῶς κάμνω τὴν ἀσπίδα φέρων. 48 Καὶ ὅς, ἀκούσας ταῦτα, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου, ὠθεῖται αὐτὸν ἐκ τῆς τάξεως, καὶ τὴν ἀσπίδα ἀφε-

§. 42. νεώτερος. cf. III, 2, 37. §. 43. Ἔλαβε δὲ, *sumsit quoque* (Xenoph.)

ἀφελόμενος, ὡς ἐδύνατο τάχιστα ἐπορεύετο. Ἐτύγχανε δὲ καὶ θώρακα ἔχων τὸν ἱππικόν· ὥστε ἐπιέζετο. Καὶ τοῖς μὲν ἔμπροσθεν ὑπάγειν παρεκελεύετο, τοῖς δὲ ὄπισθεν, παριέναι, μόγις ἑπομένοις. 49 Οἱ δ' ἄλλοι στρατιῶται παίουσι καὶ βάλλουσι καὶ λοιδοροῦσι τὸν Σωτηρίδαν, ἔστε ἠνάγκασαν λαβόντα τὴν ἀσπίδα πορεύεσθαι. Ὁ δὲ ἀναβὰς, ἕως μὲν βάσιμα ἦν, ἐπὶ τοῦ ἵππου ἦγεν· ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἦν, καταλιπὼν τὸν ἵππον, ἔσπευδε πεζῇ. Καὶ φθάνουσιν ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γενόμενοι τοὺς πολεμίους.

CAPUT V.

Graeci Tigride et montibus Carduchorum clausi consultant de itinere, et regionum circumiectarum natura e captivis diligenter explorata, per Carduchorum montes iter facere decernunt.

1 Ἔνθα δὴ οἱ μὲν βάρβαροι στραφέντες ἔφευγον, ᾗ ἕκαστος ἐδύνατο· οἱ δ' Ἕλληνες εἶχον τὸ ἄκρον. Οἱ δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρνην καὶ Ἀριαῖον ἀποτραπόμενοι ἄλλην ὁδὸν ᾤχοντο· οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον, καταβάντες εἰς τὸ πεδίον, ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν κώμῃ μεστῇ πολλῶν ἀγαθῶν. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κῶμαι πολλαὶ, πλήρεις πολλῶν ἀγαθῶν, ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ, παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμόν. 2 Ἡνίκα δ' ἦν δείλη, ἐξαπίνης ἐπιφαίνονται οἱ πολέμιοι ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινας τῶν ἐσκεδασμένων ἐν τῷ πεδίῳ καθ' ἁρπαγήν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βοσκημάτων, διαβιβαζόμεναι εἰς τὸ πέραν

§. 49. λαβόντα τὴν ἀσπίδα int. a Xenophonte, cui et equum reddidit. — ibid. Ὁ δὲ i. e. Xenoph.

ραν τοῦ ποταμοῦ, κατελήφθησαν. 3 Ἐνταῦθα Τισσαφέρνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καίειν ἐπεχείρησαν τὰς κώμας. Καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἠθύμησάν τινες, ἐννοούμενοι, μὴ τὰ ἐπιτήδεια, εἰ καύσειεν, οὐκ ἔχοιεν ὁπόθεν λαμβάνοιεν. 4 Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀπῄεσαν ἐκ τῆς βοηθείας· ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἐπεὶ κατέβη, παρελαύνων τὰς τάξεις, ἡνίκα οἱ ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀπήντησαν ἐκ τῆς βοηθείας, ἔλεγεν· 5 Ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, ὑφιέντας τὴν χώραν ἤδη ἡμετέραν εἶναι· ἃ γάρ, ὅτε ἐσπένδοντο, διεπράττοντο, μὴ κάειν τὴν βασιλέως χώραν, νῦν αὐτοὶ κάουσιν ὡς ἀλλοτρίαν. Ἀλλὰ ἐάν που καταλίπωσί γε αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια, ὄψονται καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα πορευομένους. 6 Ἀλλ', ὦ Χειρίσοφε, ἔφη, δοκεῖ μοι βοηθεῖν ἐπὶ τοὺς κάοντας, ὡς ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας. Ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπεν· Οὔκουν ἔμοιγε δοκεῖ· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ἔφη, κάωμεν, καὶ οὕτω θᾶττον παύσονται.

7 Ἐπεὶ δ' ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι περὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ συνῆλθον. Καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. Ἔνθεν μὲν γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύψηλα, ἔνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος τὸ βάθος, ὡς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις τοῦ βάθους. 8 Ἀπορουμένοις δὲ αὐτοῖς προσελθών τις ἀνὴρ Ῥόδιος, εἶπεν· Ἐγὼ θέλω ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, διαβιβάσαι κατὰ τετρακισχιλίους ὁπλίτας, ἤν μοι, ὧν δέομαι, ὑπηρετήσητε, καὶ τάλαντον μισθὸν πορίσητε. 9 Ἐρωτώμενος δέ, ὅτου δεή-

§. 4. ἐκ τῆς βοηθ., int. quod praestiterat suis. — ibid. ἀπήντησαν vulg. ἀπῄεσαν. Vid. Animadv. §. 5. ὑφιέντας, vid. Animadv. §. 6. κάωμεν. cf. §. 13. §. 7. σκηνάς, in tecta. cf. c. 5, 1. §. 8. κατὰ τετρακισχιλίους, quavis trajectione quatuor millia.

δεήσοιτο· Ἀσκῶν, ἔφη, δισχιλίων δεήσομαι· πολλὰ δὲ ὁρῶ ταῦτα πρόβατα, καὶ αἶγας, καὶ βοῦς, καὶ ὄνους, ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ῥᾳδίως ἂν παρέχοι τὴν διάβασιν. 10 Δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν, οἷς χρῆσθε περὶ τὰ ὑποζύγια. Τούτοις δ', ἔφη, ζεύξας τοὺς ἀσκοὺς πρὸς ἀλλήλους, ἁρμόσας ἕκαστον ἀσκὸν, λίθους ἀρτήσας καὶ ἀφεὶς ὥσπερ ἀγκύρας, εἰς τὸ ὕδωρ δὲ ἀγαγὼν καὶ ἀμφοτέρωθεν δήσας, ἐπιβαλῶ ὕλην καὶ γῆν ἐπιφορήσω. 11 Ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε, αὐτίκα μάλα εἴσεσθε· ὁ γὰρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἕξει τοῦ μὴ καταδῦναι· ὥστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν, ἡ ὕλη καὶ ἡ γῆ σχήσει.

12 Ἀκούσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα χαρίεν ἐδόκει εἶναι, τὸ δὲ ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν γὰρ οἱ κωλύσοντες πέραν πολλοὶ ἱππεῖς, οἳ εὐθὺς τοῖς πρώτοις οὐδὲν ἂν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν. 13 Ἐνταῦθα τὴν μὲν ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν, εἰς τοὔμπαλιν ἢ πρὸς Βαβυλῶνα, εἰς τὰς ἀκαύστους κώμας, κατακαύσαντες ἔνθεν ἐξῄεσαν· ὥστε οἱ πολέμιοι οὐ προσήλαυνον, ἀλλὰ ἐθεῶντο, καὶ ὅμοιοι ἦσαν θαυμάζοντες, ὅποι ποτὲ τρέψονται οἱ Ἕλληνες, καὶ τί ἐν νῷ ἔχοιεν. 14 Ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἀμφὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ πάλιν συνῆλθον, καὶ συναγαγόντες τοὺς αἰχμαλώτους, ἤλεγχον τὴν κύκλῳ πᾶσαν χώραν, τίς ἑκάστη εἴη. 15 Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι τὰ μὲν πρὸς

μεσημ-

§. 10. ἁρμόσας vid. Animadv. §. 12. τοῖς πρώτοις, iis qui primi transiissent, ut pontem alligarent. §. 13. εἰς τοὔμπ. vid. Animadv. — ibid. ὅμοιοι (quod dat. θαυμάζουσιν requirit) Muret. in ὁμοῦ mutand. censet. §. 15. τὰ μὲν int. χωρία κείμενα, et ad seq. τῆς int. ὁδοῦ (wären des Wegs oder lägen nach Bab. hin.)

μεσημβρίαν τῆς ἐπὶ Βαβυλῶνα εἴη καὶ Μηδίαν, δι' ἧσπερ ἥκοιεν· ἡ δὲ πρὸς ἕω, ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάτανα φέροι, ἔνθα θερίζειν καὶ ἐαρίζειν λέγεται βασιλεύς· ἡ δὲ διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς ἑσπέραν, ἐπὶ Λυδίαν καὶ Ἰωνίαν φέροι· ἡ δὲ διὰ τῶν ὀρέων καὶ πρὸς ἄρκτον τετραμμένη ὅτι εἰς Καρδούχους ἄγοι.
16 Τούτους δ' ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη, καὶ πολεμικοὺς εἶναι, καὶ βασιλέως οὐκ ἀκούειν· ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιάν, δώδεκα μυριάδας· τούτων δὲ οὐδένα ἀπονοστῆσαι διὰ τὴν δυσχωρίαν· ὁπότε μέντοι πρὸς τὸν σατράπην τὸν ἐν τῷ πεδίῳ σπείσαιντο, καὶ ἐπιμίγνυσθαι σφῶν τε πρὸς ἐκείνους, καὶ ἐκείνων πρὸς αὐτούς.

17 Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ στρατηγοί, ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἑκασταχόσε φάσκοντας εἰδέναι, οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες, ὅποι πορεύεσθαι ἔμελλον. Ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἶναι, διὰ τῶν ὀρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν· τούτους γὰρ διελθόντες ἔφασαν εἰς Ἀρμενίαν ἥξειν, ἧς Ὀρόντας ἦρχε, πολλῆς καὶ εὐδαίμονος. Ἐντεῦθεν δὲ εὔπορον ἔφασαν εἶναι, ὅποι τις ἐθέλει πορεύεσθαι. 18 Ἐπὶ τούτοις ἐθύσαντο, ὅπως, ὁπηνίκα καὶ δοκοίη τῆς ὥρας, τὴν πορείαν ποιοῖντο· (τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὀρέων ἐδεδοίκεσαν, μὴ προκαταληφθείη) καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνήσειαν, συνεσκευασμένους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἕπεσθαι, ἡνίκ' ἂν τις παραγγείλῃ.

§. 16. σφῶν int. τινάς. §. 17. ἔφασαν int. στρατηγοί, nominativo διελθόντες ab ἔφασαν pendente. Alii ad ἔφασαν intellig. αἰχμάλωτοι, legentes διελθόντας.

ΞΕ-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

CAPUT I.

Graeci fines Carduchorum ingressi ab hostibus et tempestate gravi simul vexantur: cum ad locum arduum venissent a barbaris penitus obsessum, e duobus captivis quaerunt de alia via, eorumque uno, inspectante altero, trucidato, is, qui relictus erat, per anfractum eos commodo itinere se ducturum promittit.

1 Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἃς βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες Ἕλληνες ἐσπείσαντο, καὶ ὅσα, παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους, ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐπακολουθοῦντος τοῦ Περσῶν στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται. 2 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, ἔνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντάπασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δ' οὐκ

§. 1. Ὅσα — μάχης libro I. — ibid. ὅσα — σπονδαῖς lib. II. — ibid. ὅσα — ἐπολεμήθη lib. III.

οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχεια ὄρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς, διὰ τῶν ὀρέων πορευτέον εἶναι. 3 Ἤκουον γὰρ τῶν ἁλισκομένων, ὅτι, εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχια ὄρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἣν μὲν βούλωνται, διαβήσονται· ἢν δὲ μὴ βούλωνται, περιίασι. Καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι· καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον. 4 Τὴν δ' εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολὴν ὧδε ποιοῦνται, ἅμα μὲν λαθεῖν πειρώμενοι, ἅμα δὲ φθάσαι, πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα. 5 Ἡνίκα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν, καὶ ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηνικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. 6 Ἔνθα δὴ Χειρίσοφος μὲν ἡγεῖτο τοῦ στρατεύματος, λαβὼν τὸ ἀμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνῆτας πάντας· Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξιν ὁπλίταις εἵπετο, οὐδένα ἔχων γυμνῆτα· οὐδεὶς γὰρ ἐδόκει κίνδυνος εἶναι, μή τις ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἐπίσποιτο. 7 Καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρίν τινας αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων· ἔπειτα δὲ ὑφηγεῖτο· ἐφείπετο δὲ ἀεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ μυχοῖς τῶν ὀρέων.

8 Ἔνθα δὴ οἱ μὲν Καρδοῦχοι, ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας, ἔχοντες καὶ γυναῖκας, καὶ παῖδας, ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη· τὰ δ' ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμβάνειν·

ἦσαν

§. 3. *Καὶ — ἔχον.* Vid. Animadv. §. 6. *τὸ ἀμφ' αὐτόν* repete *στράτευμα.* §. 7. *ὑπερβάλλον* int. *μέρος* et *ἄκρον*, quem accuſativum particip. requirit. cf. §. 10.

ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμέναι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες· οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑποφειδόμενοι, εἴ πως ἐθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι διϊέναι αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας, ἐπείπερ βασιλεῖ πολέμιοι ἦσαν. 9 Τὰ μέντοι ἐπιτήδεια, ὅτῳ τις ἐπιτυγχάνοι, ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ ἦν. Οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλούντων ὑπήκουον, οὔτε ἄλλο τι φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν. 10 Ὅτε δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν, ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατάβασις εἰς τὰς κώμας), τότε δὴ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινας, καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ὀλίγοι τινὲς ὄντες· ἐξ ἀπροςδοκήτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. 11 Εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαρῆναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. Καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμαις ηὐλίσθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι κύκλῳ πυρὰ πολλὰ ἔκαιον ἐπὶ τῶν ὀρέων, καὶ συνεώρων ἀλλήλους.

12 Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε, τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ τὰ δυνατώτατα πορεύεσθαι ἔχοντας, καταλιπόντας τὰ ἄλλα, καὶ ὁπόσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ, πάντα ἀφιέναι. 13 Σχολαίαν γὰρ ἐποιοῦντο τὴν πορείαν πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα· καὶ πολλοὶ δὴ αὐτῶν, οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες, ἀπόμαχοι ἦσαν· διπλάσιά

τε

§. 11. συνεώρων ἀλλήλους, *et (Carduchi) sibi signa dederunt.*

τε τὰ ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι, πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων. Δόξαν δὲ ταῦτα, ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν.

14 Ἐπειδὴ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστάντες ἐν στενῷ οἱ στρατηγοί, εἴ τι εὑρίσκοιεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφιέμενον, ἀφῃροῦντο· οἱ δ' ἐπείθοντο, πλὴν εἴ τίς τι ἔκλεψεν, οἷον ἢ παιδὸς ἐπιθυμήσας ἢ γυναικὸς τῶν εὐπρεπῶν. Καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μέν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι. 15 Εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν χειμὼν γίνεται πολύς; ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ ἡγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. 16 Καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καί, στενῶν ὄντων τῶν χωρίων, ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων· ὥστε ἠναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναχάζοντες σχολῇ πορεύεσθαι· καὶ θαμινὰ παρήγγελεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτε οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπικέοιντο. 17 Ἔνθα ὁ Χειρίσοφος ἄλλοτε μέν, ὅτε παρεγγυῷτο, ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμενεν, ἀλλ' ἦγε ταχέως, καὶ παρηγγύα ἕπεσθαι· ὥστε δῆλον ἦν, ὅτι πρᾶγμά τι εἴη· σχολὴ δὲ οὐκ ἦν ἰδεῖν παρελθόντι τὸ αἴτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία ὁμοία φυγῆς ἐγίνετο τοῖς ὀπισθοφύλαξι. 18 Καὶ ἐνταῦθα ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος, τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς στολάδος εἰς τὰς πλευράς, καὶ Βασίας Ἀρκάς, διαμπερὲς εἰς τὴν κεφαλήν.

§. 13. ταῦτα int. ποιεῖν. §. 14. ἔκλεψεν, *furto furripuisset* (non bello cepisset) vel puerum vel puellam. §. 17. Post Χειρίσοφ. supple ὅς. §. 18. στολάδος, cf. III, 3, 20.

φαλήν. 19 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμὸν, εὐθὺς ὥσπερ εἶχεν ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον, ᾐτιᾶτο αὐτὸν, ὅτι οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλ᾽ ἠναγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι. Καὶ νῦν δύο καλώ τε κἀγαθὼ ἄνδρε τεθνάτην, καὶ οὔτε ἀνελέσθαι, οὔτε θάψαι αὐτὼ ἐδυνάμεθα. 20 Ἀποκρίνεται πρὸς ταῦτα ὁ Χειρίσοφος· Βλέψον, ἔφη, εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἴδε, ὡς ἄβατα πάντα ἐστί. Μία δὲ αὕτη ὁδὸς, ἣν ὁρᾷς, ὀρθία· καὶ ἐπὶ ταύτῃ ὁρᾷν ἀνθρώπων ἔξεστί σοι ὄχλον τοσοῦτον, οἳ κατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἔκβασιν. 21 Ταῦτα ἐγὼ ἔσπευδον, καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, εἴ πως δυναίμην φθάσαι, πρὶν κατειλῆφθαι τὴν ὑπερβολήν· οἱ δὲ ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὔ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν. 22 Ὁ δὲ Ξενοφῶν λέγει· Ἀλλ᾽ ἐγὼ ἔχω δύο ἄνδρας. Ἐπεὶ γὰρ ἡμῖν πράγματα παρεῖχον, ἐνηδρεύσαμεν, (ὅπερ ἡμᾶς καὶ ἀναπνεῦσαι ἐποίησε,) καὶ ἀπεκτείναμέν τινας αὐτῶν, καὶ ζῶντας προὐθυμήθημεν λαβεῖν, αὐτοῦ τούτου ἕνεκεν, ὅπως ἡγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρησαίμεθα.

23. Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους, ἤλεγχον διαλαβόντες, εἴ τινα εἰδεῖεν ἄλλην ὁδὸν, ἢ τὴν φανεράν. Ὁ μὲν οὖν ἕτερος οὐκ ἔφη, καὶ μάλα πολλῶν φόβων προςαγομένων· ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ὠφέλιμον ἔλεγεν, ὁρῶντος τοῦ ἑτέρου κατεσφάγη. 24 Ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν, ὅτι οὗτος μὲν διὰ ταῦτα οὐ φαίη εἰδέναι, ὅτι αὐτῷ τυγχάνει θυγάτηρ ἐκεῖ παρ᾽ ἀνδρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ᾽ ἔφη ἡγήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. 25 Ἐρωτώμενος δ᾽, εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυςπάριτον χωρίον, ἔφη, εἶναι ἄκρον, ὃ

§. 21. ταῦτα int. διά.

ὃ εἰ μή τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν. 26 Ἐνταῦθα ἐδόκει, συγκαλέσαντας λοχαγοὺς καὶ πελταστὰς καὶ τῶν ὁπλιτῶν, λέγειν τε τὰ παρόντα, καὶ ἐρωτᾷν, εἴ τις αὐτῶν ἐστιν, ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι γενέσθαι, καὶ ὑποστὰς ἐθελοντὴς πορεύεσθαι. 27 Ὑφίστανται τῶν μὲν ὁπλιτῶν Ἀριστώνυμος Μεθυδριεὺς Ἀρκὰς, καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος Ἀρκάς. Ἀντεστασίαζεν δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παῤῥάσιος Ἀρκὰς, καὶ οὗτος ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι, προςλαβὼν ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος· εὖ γὰρ οἶδα, ἔφη, ὅτι ἕψονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἡγουμένου. 28 Ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιαρχῶν ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. Ὑφίσταται Ἀριστέας Χῖος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῇ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

CAPUT II.

Graeci multo cum labore Carduchorum montes superant, et hostibus graviter urgentibus tandem (Capite III. sect. 1, 2.) in vicos campestres ad Centritem amnem perveniunt, ubi post septem dierum molestias dulci quiete fruuntur.

1 Καὶ ἦν μὲν δείλη ἤδη. ἤδη δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμφαγόντας πορεύεσθαι· καὶ τὸν ἡγεμόνα δήσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς· καὶ συντίθενται, τὴν μὲν νύκτα, ἣν

§. 26. Pro πελταστὰς legend. videtur πελταστῶν, nisi illud cum Ws. adjective accipere malis. Alterutrum enim contextus postulat. §. 28. γυμν. ταξιαρχῶν. Vid. Animadv. §. 1. ἤδη δ' ἐκέλ. (al. οἱ δ' ἐκέλ.) int. στρατηγοί. — ibid. ἡγεμόνα V, c. 1, 24.

ἢν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας ἰέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανερὰν ἔκβασιν· αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἐκβαίνοντες ὡς ἂν δύνωνται τάχιστα. 2 Ταῦτα συνθέμενοι, οἱ μὲν ἐπορεύοντο, πλῆθος ὡς δισχίλιοι· (καὶ ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ) Ξενοφῶν δὲ, ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας, ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανερὰν ἔκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προςέχοιεν τὸν νοῦν, καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν οἱ περιϊόντες. 3 Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδραν οἱ ὀπισθοφύλακες, ἣν ἔδει διαβάντας πρὸς τὸ ὄρθιον ἐκβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκυλίνδουν οἱ βάρβαροι ὁλοιτρόχους ἁμαξιαίους, καὶ μείζους καὶ ἐλάττους λίθους, οἳ φερόμενοι πταίοντες πρὸς τὰς πέτρας διεσφενδονῶντο· καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἷόν τ' ἦν τῇ ὁδῷ. 4 Ἔνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιντο, ἄλλῃ ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν, μέχρι σκότος ἐγένετο. Ἐπεὶ δὲ ᾤοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπιόντες, τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλακήσαντες. Οἱ μέντοι πολέμιοι, φοβούμενοι δηλονότι, οὐδ' ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κυλινδοῦντες τοὺς λίθους· τεκμήρασθαι δ' ἦν τῷ ψόφῳ. 5 Οἱ δὲ ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα, κύκλῳ περιϊόντες, καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθή-

§. 1. τὸ ἄκρον. cf. c. 1, 25. — ibid. ad αὐτοὶ δέ int. ἔφασαν. §. 4. Pro ἀπιόντες alii libri ἀπιόντας, qui accusat. ab εἶναι pendet eodem sensu. — ibid. ἀπῆλθον retro εἰς σταθμόν (§. 19.) Siquidem hi tantum hac vespera hostium attentionem ab illis, qui circuitum faciebant (§. 2.), avertere voluerunt.

καθημένους· καὶ τοὺς μὲν ἀποκτείναντες, τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθα ἔμενον, ὡς κατέχοντες τὸ ἄκρον. 6 Οἱ δ' οὐ κατεῖχον, ἀλλὰ μαστὸς ἦν ὑπὲρ αὐτῶν, παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὕτη ὁδὸς, ἐφ' ᾗ ἐκάθηντο οἱ φύλακες. Ἔφοδος μέντοι αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦν, οἳ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ ἐκάθηντο.

7 Καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ὑπέφαινεν, ἐπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο· ὥστε ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες. Ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλήλους, ἥ τε σάλπιγξ ἐφθέγξατο, καὶ ἀλαλάξαντες οἱ Ἕλληνες ἵεντο εἰς τοὺς ἀνθρώπους· οἱ δ' οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ καταλιπόντες τὴν ὁδὸν, φεύγοντες ὀλίγοι ἀπέθνησκον· εὔζωνοι γὰρ ἦσαν. 8 Οἱ δ' ἀμφὶ Χειρίσοφον, ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος, εὐθὺς ἵεντο ἄνω κατὰ τὴν φανερὰν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν κατὰ ἀτριβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο, ᾗ ἔτυχον ἕκαστοι ὄντες, καὶ ἀναβάντες ὡς ἐδύναντο, ἀνίμων ἀλλήλους τοῖς δόρασι. 9 Καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμιξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὸ χωρίον. Ξενοφῶν δὲ, ἔχων τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς ἡμίσεις, ἐπορεύετο, ᾗπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες· (εὐοδωτάτη γὰρ ἦν τοῖς ὑποζυγίοις) τοὺς δ' ἡμίσεις ὄπισθεν τῶν ὑποζυγίων ἔταξε. 10 Πορευόμενοι δ' ἐντυγχάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ, κατειλημμένῳ ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς ἢ ἀποκόψαι

ἦν

§. 5. ὡς κατέχοντες, *opinantes se tenere.* §. 6. παρ' ὃν ἦν, *an welchem sich hinzog.* — ibid. ἐκάθηντο οἱ φύλακες, *consederant.* cf. §. anteced. §. 9. ἡγεμόνα ἔχοντ. cf. §. 6. §. 10. λόφῳ. Alius collis est, quem hostes fugati (§. 7.) ad Graecos intercipiendos occuparant.

δεήσοιτο· Ἀσκῶν, ἔφη, δισχιλίων δεήσομαι· πολλὰ δὲ ὁρῶ ταῦτα πρόβατα, καὶ αἶγας, καὶ βοῦς, καὶ ὄνους, ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ῥᾳδίως ἂν παρέχοι τὴν διάβασιν. 10 Δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν, οἷς χρῆσθε περὶ τὰ ὑποζύγια. Τούτοις δ', ἔφη, ζεύξας τοὺς ἀσκοὺς πρὸς ἀλλήλους, ἁρμόσας ἕκαστον ἀσκὸν, λίθους ἀρτήσας καὶ ἀφεὶς ὥςπερ ἀγκύρας, εἰς τὸ ὕδωρ δὲ ἀγαγὼν καὶ ἀμφοτέρωθεν δήσας, ἐπιβαλῶ ὕλην καὶ γῆν ἐπιφορήσω. 11 Ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε, αὐτίκα μάλα εἴσεσθε· ὁ γὰρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἕξει τοῦ μὴ καταδῦναι· ὥςτε δὲ μὴ ὀλισθάνειν, ἡ ὕλη καὶ ἡ γῆ σχήσει.

12 Ἀκούσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα χαρίεν ἐδόκει εἶναι, τὸ δὲ ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν γὰρ οἱ κωλύσοντες πέραν πολλοὶ ἱππεῖς, οἳ εὐθὺς τοῖς πρώτοις οὐδὲν ἂν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν. 13 Ἐνταῦθα τὴν μὲν ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν, εἰς τοὔμπαλιν ἢ πρὸς Βαβυλῶνα, εἰς τὰς ἀκαύστους κώμας, κατακαύσαντες ἔνθεν ἐξῄεσαν· ὥςτε οἱ πολέμιοι οὐ προςήλαυνον, ἀλλὰ ἐθεῶντο, καὶ ὅμοιοι ἦσαν θαυμάζοντες, ὅποι ποτὲ τρέψονται οἱ Ἕλληνες, καὶ τί ἐν νῷ ἔχοιεν. 14 Ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἀμφὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ πάλιν συνῆλθον, καὶ συναγαγόντες τοὺς αἰχμαλώτους, ἤλεγχον τὴν κύκλῳ πᾶσαν χώραν, τίς ἑκάστη εἴη. 15 Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι τὰ μὲν πρὸς μεσημ-

§. 10. ἁρμόσας vid. Animadv. §. 12. τοῖς πρώτοις, iis qui primi transiissent, ut pontem alligarent. §. 13. εἰς τοὔμπ. vid. Animadv. — ibid. ὅμοιοι (quod dat. θαυμάζουσιν requirit) Muret. in ὁμοῦ mutand. censet. §. 15. τὰ μὲν int. χωρία κείμενα, et ad seq. τῆς int. ὁδοῦ (wären des Wegs oder lägen nach Bab. hin.)

μεσημβρίαν τῆς ἐπὶ Βαβυλῶνα εἴη καὶ Μηδίαν, δι' ἧσπερ ἥκοιεν· ἡ δὲ πρὸς ἕω, ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάτανα φέροι, ἔνθα θερίζειν καὶ ἐαρίζειν λέγεται βασιλεύς· ἡ δὲ διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς ἑσπέραν, ἐπὶ Λυδίαν καὶ Ἰωνίαν φέροι· ἡ δὲ διὰ τῶν ὀρέων καὶ πρὸς ἄρκτον τετραμμένη ὅτι εἰς Καρδούχους ἄγοι. 16 Τούτους δ' ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη, καὶ πολεμικοὺς εἶναι, καὶ βασιλέως οὐκ ἀκούειν· ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιὰν, δώδεκα μυριάδας· τούτων δὲ οὐδένα ἀπονοστῆσαι διὰ τὴν δυσχωρίαν· ὁπότε μέντοι πρὸς τὸν σατράπην τὸν ἐν τῷ πεδίῳ σπείσαιντο, καὶ ἐπιμίγνυσθαι σφῶν τε πρὸς ἐκείνους, καὶ ἐκείνων πρὸς αὐτούς.

17 Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ στρατηγοὶ, ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἑκασταχόσε φάσκοντας εἰδέναι, οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες, ὅποι πορεύεσθαι ἔμελλον. Ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἶναι, διὰ τῶν ὀρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν· τούτους γὰρ διελθόντες ἔφασαν εἰς Ἀρμενίαν ἥξειν, ἧς Ὀρόντας ἦρχε, πολλῆς καὶ εὐδαίμονος. Ἐντεῦθεν δὲ εὔπορον ἔφασαν εἶναι, ὅποι τις ἐθέλει πορεύεσθαι. 18 Ἐπὶ τούτοις ἐθύσαντο, ὅπως, ὁπηνίκα καὶ δοκοίη τῆς ὥρας, τὴν πορείαν ποιοῖντο· (τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὀρέων ἐδεδοίκεσαν, μὴ προκαταληφθείη) καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνήσειαν, συνεσκευασμένους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἕπεσθαι, ἡνίκ' ἄν τις παραγγείλῃ.

§. 16. σφῶν int. τινάς. §. 17. ἔφασαν int. στρατηγοί, nominativo διελθόντες ab ἔφασαν pendente. Alii ad ἔφασαν intellig. αἰχμάλωτοι, legentes διελθόντας.

ΞΕ-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

CAPUT I.

Graeci fines Carduchorum ingressi ab hostibus et tempestate gravi simul vexantur; cum ad locum arduum venissent a barbaris penitus obsessum, e duobus captivis quaerunt de alia via, eorumque uno, inspectante altero, trucidato, is, qui relictus erat, per anfractum eos commodo itinere se ducturum promittit.

1 Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἃς βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες Ἕλληνες ἐσπείσαντο, καὶ ὅσα, παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους, ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐπακολουθοῦντος τοῦ Περσῶν στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται. 2 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, ἔνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντάπασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δ' οὐκ

§. 1. Ὅσα — μάχης libro I. — ibid. ὅσα — σπονδαῖς lib. II. — ibid. ὅσα — ἐπολεμήθη lib. III.

οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχια ὄρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς, διὰ τῶν ὀρέων πορευτέον εἶναι. 3 Ἤκουον γὰρ τῶν ἁλισκομένων, ὅτι, εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχια ὄρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἢν μὲν βούλωνται, διαβήσονται· ἢν δὲ μὴ βούλωνται, περιΐασι. Καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι· καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον. 4 Τὴν δ' εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολὴν ὧδε ποιοῦνται, ἅμα μὲν λαθεῖν πειρώμενοι, ἅμα δὲ φθάσαι, πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα. 5 Ἡνίκα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακήν, καὶ ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηνικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. 6 Ἔνθα δὴ Χειρίσοφος μὲν ἡγεῖτο τοῦ στρατεύματος, λαβὼν τὸ ἀμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνῆτας πάντας· Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξιν ὁπλίταις εἵπετο, οὐδένα ἔχων γυμνῆτα· οὐδεὶς γὰρ ἐδόκει κίνδυνος εἶναι, μή τις ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἐπίσποιτο. 7 Καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρίν τινα αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων· ἔπειτα δὲ ὑφηγεῖτο· ἐφείπετο δὲ ἀεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ μυχοῖς τῶν ὀρέων.

8 Ἔνθα δὴ οἱ μὲν Καρδοῦχοι, ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας, ἔχοντες καὶ γυναῖκας, καὶ παῖδας, ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη· τὰ δ' ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμβάνειν·

ἦσαν

§. 3. *Καὶ — ἔχον.* Vid. Animadv. §. 6. *τὸ ἀμφ' αὐτόν* repete *στράτευμα.* §. 7. *ὑπερβάλλον* int. *μέρος* et *ἄκρον*, quem accuſativum particip. requirit. cf. §. 10.

ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμέναι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες· οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑποφειδόμενοι, εἴ πως ἐθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι διϊέναι αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας, ἐπείπερ βασιλεῖ πολέμιοι ἦσαν. 9 Τὰ μέντοι ἐπιτήδεια, ὅτῳ τις ἐπιτυγχάνοι, ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ ἦν. Οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλούντων ὑπήκουον, οὔτε ἄλλο τι φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν. 10 Ὅτε δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν, ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατάβασις εἰς τὰς κώμας), τότε δὴ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο, καὶ ἀπέκτειναν τινας, καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ὀλίγοι τινὲς ὄντες· ἐξ ἀπροσδοκήτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. 11 Εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαρῆναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. Καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμαις ηὐλίσθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι κύκλῳ πυρὰ πολλὰ ἔκαιον ἐπὶ τῶν ὀρέων, καὶ συνεώρων ἀλλήλους.

12 Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε, τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ τὰ δυνατώτατα πορεύεσθαι ἔχοντας, καταλιπόντας τὰ ἄλλα, καὶ ὁπόσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ, πάντα ἀφιέναι. 13 Σχολαίαν γὰρ ἐποιοῦντο τὴν πορείαν πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα· καὶ πολλοὶ δὴ αὐτῶν, οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες, ἀπόμαχοι ἦσαν· διπλάσιά τε

§. 11. συνεώρων ἀλλήλους, et (Carduchi) *sibi signa dederunt*.

τε τὰ ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι, πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων. Δόξαν δὲ ταῦτα, ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν.

14 Ἐπειδὴ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστάντες ἐν στενῷ οἱ στρατηγοὶ, εἴ τι εὑρίσκοιεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφιέμενον, ἀφῃροῦντο· οἱ δ' ἐπείθοντο, πλὴν εἴ τίς τι ἔκλεψεν, οἷον ἢ παιδὸς ἐπιθυμήσας ἢ γυναικὸς τῶν εὐπρεπῶν. Καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μέν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι. 15 Εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν χειμὼν γίνεται πολύς; ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ ἡγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. 16 Καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ, στενῶν ὄντων τῶν χωρίων, ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων· ὥςτε ἠναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναχάζοντες σχολῇ πορεύεσθαι· καὶ θαμινὰ παρήγγειλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτε οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπικέοιντο. 17 Ἔνθα ὁ Χειρίσοφος ἄλλοτε μὲν, ὅτε παρεγγυῷτο, ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμενεν, ἀλλ' ἦγε ταχέως, καὶ παρηγγύα ἕπεσθαι· ὥςτε δῆλον ἦν, ὅτι πρᾶγμά τι εἴη· σχολὴ δὲ οὐκ ἦν ἰδεῖν παρελθόντι τὸ αἴτιον τῆς σπουδῆς· ὥςτε ἡ πορεία ὁμοία φυγῆς ἐγίνετο τοῖς ὀπισθοφύλαξι. 18 Καὶ ἐνταῦθα ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος, τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς στολάδος εἰς τὰς πλευρὰς, καὶ Βασίας Ἀρκὰς, διαμπερὲς εἰς τὴν κεφαλήν.

§. 13. ταῦτα int. ποιεῖν. §. 14. ἔκλεψεν, furto surripuisset (non bello cepisset) vel puerum vel puellam. §. 17. Post Χειρίσοφ. supple ὅς. §. 18. στολάδος, cf. III, 3, 20.

φαλήν. 19 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμὸν, εὐθὺς ὥςπερ εἶχεν ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον, ᾐτιᾶτο αὐτὸν, ὅτι οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλ' ἠναγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι. Καὶ νῦν δύο καλώ τε κἀγαθὼ ἄνδρε τεθνάτην, καὶ οὔτε ἀνελέσθαι, οὔτε θάψαι αὐτὼ ἐδυνάμεθα. 20 Ἀποκρίνεται πρὸς ταῦτα ὁ Χειρίσοφος· Βλέψον, ἔφη, εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἴδε, ὡς ἄβατα πάντα ἐστί. Μία δὲ αὕτη ὁδὸς, ἣν ὁρᾷς, ὀρθία· καὶ ἐπὶ ταύτῃ ὁρᾷν ἀνθρώπων ἔξεστί σοι ὄχλον τοσοῦτον, οἳ κατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἔκβασιν. 21 Ταῦτα ἐγὼ ἔσπευδον, καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, εἴ πως δυναίμην φθάσαι, πρὶν κατειλῆφθαι τὴν ὑπερβολήν· οἱ δὲ ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὔ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν. 22 Ὁ δὲ Ξενοφῶν λέγει· Ἀλλ' ἐγὼ ἔχω δύο ἄνδρας. Ἐπεὶ γὰρ ἡμῖν πράγματα παρεῖχον, ἐνηδρεύσαμεν, (ὅπερ ἡμᾶς καὶ ἀναπνεῦσαι ἐποίησε;) καὶ ἀπεκτείναμέν τινας αὐτῶν, καὶ ζῶντας προυθυμήθημεν λαβεῖν, αὐτοῦ τούτου ἕνεκεν, ὅπως ἡγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρησαίμεθα.

23. Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους, ἤλεγχον διαλαβόντες, εἴ τινα εἰδεῖεν ἄλλην ὁδὸν, ἢ τὴν φανεράν. Ὁ μὲν οὖν ἕτερος οὐκ ἔφη, καὶ μάλα πολλῶν φόβων προςαγομένων· ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ὠφέλιμον ἔλεγεν, ὁρῶντος τοῦ ἑτέρου κατεσφάγη. 24 Ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν, ὅτι οὗτος μὲν διὰ ταῦτα οὐ φαίη εἰδέναι, ὅτι αὐτῷ τυγχάνει θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ' ἔφη ἡγήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. 25 Ἐρωτώμενος δ', εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυςπάριτον χωρίον, ἔφη, εἶναι ἄκρον,

ὃ

§. 21. ταῦτα int. διά.

ὃ εἰ μή τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν. 26 Ἐνταῦθα ἐδόκει, συγκαλέσαντας λοχαγοὺς καὶ πελταστὰς καὶ τῶν ὁπλιτῶν, λέγειν τε τὰ παρόντα, καὶ ἐρωτᾷν, εἴ τις αὐτῶν ἐστιν, ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι γενέσθαι, καὶ ὑποστὰς ἐθελοντὴς πορεύεσθαι. 27 Ὑφίστανται τῶν μὲν ὁπλιτῶν Ἀριστώνυμος Μεθυδριεὺς Ἀρκὰς, καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος Ἀρκάς. Ἀντεστασίαζεν δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παῤῥάσιος Ἀρκὰς, καὶ οὗτος ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι, προςλαβὼν ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος· εὖ γὰρ οἶδα, ἔφη, ὅτι ἕψονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἡγουμένου. 28 Ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιαρχῶν ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. Ὑφίσταται Ἀριστέας Χῖος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῇ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

CAPUT II.

Graeci multo cum labore Carduchorum montes superant, et hostibus graviter urgentibus tandem (Capite III. sect. 1, 2.) in vicos campestres ad Centritem amnem perveniunt, ubi post septem dierum molestias dulci quiete fruuntur.

1 Καὶ ἦν μὲν δείλη ἤδη. ἤδη δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμφαγόντας πορεύεσθαι· καὶ τὸν ἡγεμόνα δήσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς· καὶ συντίθενται, τὴν μὲν νύκτα, ἢν

§. 26. Pro πελταστὰς legend. videtur πελταστῶν, nisi illud cum Ws. adjective accipere malis. Alterutrum enim contextus postulat. §. 28. γυμν. ταξιαρχῶν. Vid. Animadv. §. 1. ἤδη δ' ἐκέλ. (al. οἱ δ' ἐκέλ.) int. στρατηγοί. — ibid. ἡγεμόνα V, c. 1, 24.

ἣν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας ἰέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανερὰν ἔκβασιν· αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἐκβαίνοντες ὡς ἂν δύνωνται τάχιστα. 2 Ταῦτα συνθέμενοι, οἱ μὲν ἐπορεύοντο, πλῆθος ὡς δισχίλιοι· (καὶ ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ) Ξενοφῶν δὲ, ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας, ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανερὰν ἔκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν, καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν οἱ περιϊόντες. 3 Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ ὀπισθοφύλακες, ἣν ἔδει διαβάντας πρὸς τὸ ὄρθιον ἐκβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκυλίνδουν οἱ βάρβαροι ὁλοιτρόχους ἁμαξιαίους, καὶ μείζους καὶ ἐλάττους λίθους, οἳ φερόμενοι πταίοντες πρὸς τὰς πέτρας διεσφενδονῶντο· καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἷόν τ' ἦν τῇ ὁδῷ. 4 Ἔνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιντο, ἄλλῃ ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν, μέχρι σκότος ἐγένετο. Ἐπεὶ δὲ ᾤοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπιόντες, τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλακήσαντες. Οἱ μέντοι πολέμιοι, φοβούμενοι δηλονότι, οὐδ' ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κυλινδοῦντες τοὺς λίθους· τεκμαίρεσθαι δ' ἦν τῷ ψόφῳ. 5 Οἱ δὲ ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα, κύκλῳ περιϊόντες, καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθη-

§. 1. τὸ ἄκρον. cf. c. 1, 25. — ibid. ad αὐτοὶ δὲ int. ἔφασαν. §. 4. Pro ἀπιόντες alii libri ἀπιόντας, qui accusat. ab εἶναι penderet eodem sensu. — ibid. ἀπῆλθον retro εἰς σταθμόν (§. 19.) Siquidem hi tantum hac vespera hostium attentionem ab illis, qui circuitum faciebant (§. 2.), avertere voluerunt.

καθημένους· καὶ τοὺς μὲν ἀποκτείναντες, τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθα ἔμενον, ὡς κατέχοντες τὸ ἄκρον. 6 Οἱ δ' οὐ κατεῖχον, ἀλλὰ μαστὸς ἦν ὑπὲρ αὐτῶν, παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὕτη ὁδός, ἐφ' ᾗ ἐκάθηντο οἱ φύλακες. Ἔφοδος μέντοι αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦν, οἳ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ ἐκάθηντο.

7 Καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ὑπέφαινεν, ἐπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο· ὥστε ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες. Ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλήλους, ἥ τε σάλπιγξ ἐφθέγξατο, καὶ ἀλαλάξαντες οἱ Ἕλληνες ἵεντο εἰς τοὺς ἀνθρώπους· οἱ δ' οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ καταλιπόντες τὴν ὁδόν, φεύγοντες ὀλίγοι ἀπέθνησκον· εὔζωνοι γὰρ ἦσαν. 8 Οἱ δ' ἀμφὶ Χειρίσοφον, ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος, εὐθὺς ἵεντο ἄνω κατὰ τὴν φανερὰν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν κατὰ ἀτριβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο, ᾗ ἔτυχον ἕκαστοι ὄντες, καὶ ἀναβάντες ὡς ἐδύναντο, ἀνίμων ἀλλήλους τοῖς δόρασι. 9 Καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμιξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὸ χωρίον. Ξενοφῶν δέ, ἔχων τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς ἡμίσεις, ἐπορεύετο, ᾗπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες· (εὐοδωτάτη γὰρ ἦν τοῖς ὑποζυγίοις) τοὺς δ' ἡμίσεις ὄπισθεν τῶν ὑποζυγίων ἔταξε. 10 Πορευόμενοι δ' ἐντυγχάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ, κατειλημμένῳ ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς ἢ ἀποκόψαι

ἦν

§. 5. ὡς κατέχοντες, *opinantes se tenere.* §. 6. παρ' ὃν ἦν, *an welchem sich hinzog.* — ibid. ἐκάθηντο οἱ φύλακες, *consederant.* cf. §. anteced. §. 9. ἡγεμόνα ἔχοντ. cf. §. 8. §. 10. λόφῳ. Alius collis est, quem hostes fugati (§. 7.) ad Graecos intercipiendos occuparant.

ἦν ἀνάγκη, ἢ διεζεῦχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἂν ἐπορεύθησαν, ᾗπερ οἱ ἄλλοι· τὰ δ' ὑποζύγια οὐκ ἦν ἄλλῃ ἢ ταύτῃ ἐκβῆναι. 11 Ἔνθα δὴ παρακελευσάμενοι ἀλλήλοις, προςβάλλουσι πρὸς τὸν λόφον ὀρθίοις τοῖς λόχοις, οὐ κύκλῳ, ἀλλὰ καταλιπόντες ἄφοδον τοῖς πολεμίοις, εἰ βούλοιντο φεύγειν. 12 Καὶ τέως μὲν αὐτοὺς ἀναβαίνοντας, ὅπῃ ἐδύναντο ἕκαστος, οἱ βάρβαροι ἐτόξευον καὶ ἔβαλλον, ἐγγὺς δ' οὐ προςίεντο, ἀλλὰ φυγῇ λείπουσι τὸ χωρίον. Καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθεισαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ἕτερον ὁρῶσιν ἔμπροσθεν λόφον κατεχόμενον· ἐπὶ τοῦτον αὖθις ἐδόκει πορεύεσθαι. 13 Ἐννοήσας δ' ὁ Ξενοφῶν, μή, εἰ ἔρημον καταλείποι τὸν ἡλωκότα λόφον, καὶ πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθοῖντο τοῖς ὑποζυγίοις παριοῦσιν, (ἐπὶ πολὺ δὲ ἦν τὰ ὑποζύγια, ἅτε διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ πορευόμενα) καταλείπει ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγοὺς Κηφισόδωρον Κηφισοφῶντος, Ἀθηναῖον, καὶ Ἀμφικράτην Ἀμφιδήμου, Ἀθηναῖον, καὶ Ἀρχαγόραν Ἀργεῖον φυγάδα· αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν δεύτερον λόφον, καὶ τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον αἱροῦσιν. 14 Ἔτι δ' αὐτοῖς τρίτος μαστὸς λοιπὸς ἦν πολὺ ὀρθιώτατος, ὁ ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τῷ πυρὶ καταληφθείσης φυλακῆς τῆς νυκτὸς ὑπὸ τῶν προελθόντων. 15 Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦγον οἱ Ἕλληνες, λείπουσιν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστόν· ὥςτε θαυμαστὸν γενέσθαι πᾶσι, καὶ ὑπώπτευον, δείσαντας αὐτούς, μὴ κυκλωθέντες πολιορκοῖντο, ἀπολιπεῖν

§. 10. αὐτοί, milites. — ibid. οἱ ἄλλοι. cf. §. 8. §. 12. οἱ Ἕλληνες i. e. Xenophon cum agmine extremo. §. 14. φυλακῆς. cf. §. 6.

λιπεῖν. Οἱ δὲ ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορῶντες τὰ ὄπισθεν γιγνόμενα, πάντες ἐπὶ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἐχώρουν.

16 Καὶ Ξενοφῶν μὲν σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δ' ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταῖοι λόχοι προςμίξειαν· καὶ προελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν τῷ ὁμαλῷ θέσθαι τὰ ὅπλα εἶπεν. 17 Καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἦλθεν Ἀρχαγόρας ὁ Ἀργεῖος πεφευγὼς, καὶ λέγει, ὡς ἀπεκόπησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου λόφου, καὶ ὅτι τεθνᾶσι Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης, καὶ ἄλλοι, ὅσοι μὴ ἀλλόμενοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς ὀπισθοφύλακας ἀφίκοντο. 18 Ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβαροι, ἧκον ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ ὁ Ξενοφῶν διελέγετο αὐτοῖς δι' ἑρμηνέως περὶ σπονδῶν, καὶ τοὺς νεκροὺς ἀπῄτει. 19 Οἱ δ' ἔφασαν ἀποδώσειν, ἐφ' ᾧ μὴ καίειν τὰς κώμας. Συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. Ἐν ᾧ δὲ τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα παρῄει, οἱ δὲ ταῦτα διελέγοντο, πάντες, οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνεῤῥύησαν, ἐνταῦθα ἵσταντο οἱ πολέμιοι. 20 Καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλ-

 λους,

§. 15. τὰ ὄπισθεν γιγνόμ. i. e. collem, qui retrorsum jacebat, a Graecis occupatum esse. — ibid. ὀπισθοφύλ. i. e. Κηφισόδωρον etc. (§. 13.) §. 17. τοῦ πρώτου. cf. §. 15. initio. — ibid. Ἀμφικρ. Cf. §. 15. §. 18. ἀντίπορ. λόφ. i. e. in secundum (§. 12.) collem, ei, in quo Xenoph. nunc erat, ex adverso et retro situm. §. 19. ἄλλο στράτ. i. e. (§. 9.) ἡμίσεις. — ibid. πάντες etc. *omnes hostes, qui ex ea regione confluxerant, ibi* (in secundo colle) *constiterunt.* §. 20. τοῦ μαστοῦ i. e. e tertio editissimo (§. 14.)

λους, ἔνθα τὰ ὅπλα ἔκειντο, ἵεντο δὴ οἱ πολέμιοι πολλῷ πλήθει καὶ θορύβῳ· καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ, ἀφ' οὗ Ξενοφῶν κατέβαινεν, ἐκυλίνδουν πέτρας· καὶ ἑνὸς μὲν κατέαξαν τὸ σκέλος, Ξενοφῶντα δὲ ὁ ὑπασπιστὴς, ἔχων τὴν ἀσπίδα, ἀπέλιπεν· 21 Εὐρύλοχος δὲ Λουσιεὺς Ἀρκὰς προςέδραμεν αὐτῷ ὁπλίτης, καὶ πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος ἀπεχώρει, καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς συντεταγμένους ἀπῆλθον.

22 Ἐκ δὲ τούτου πᾶν ὁμοῦ ἐγένετο τὸ Ἑλληνικὸν, καὶ ἐσκήνησαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ καλαῖς οἰκίαις, καὶ ἐπιτηδείοις δαψιλέσι· καὶ γὰρ οἶνος πολὺς ἦν, ὥςτε ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἶχον. 23 Ξενοφῶν δὲ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο, ὥςτε λαβόντες τοὺς νεκροὺς ἀποδοῦναι τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐκ τῶν δυνατῶν, ὥςπερ νομίζεται ἀνδράσιν ἀγαθοῖς. 24 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἄνευ ἡγεμόνος ἐπορεύοντο· μαχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι, καὶ ὅπῃ εἴη στενὸν χωρίον προκαταλαμβάνοντες, ἐκώλυον τὰς παρόδους. 25 Ὁπότε μὲν οὖν τοὺς πρώτους κωλύοιεν, Ξενοφῶν ὄπισθεν ἐκβαίνων πρὸς τὰ ὄρη, ἔλυε τὴν ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς πρώτοις, ἀνωτέρω πειρώμενος γίγνεσθαι τῶν κωλυόντων· 26 ὁπότε δὲ τοῖς ὄπισθεν ἐπιθοῖντο, Χειρίσοφος ἐκβαίνων, καὶ πειρώμενος ἀνωτέρω γίγνεσθαι τῶν κωλυόντων, ἔλυε τὴν ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς ὄπισθεν. Καὶ ἀεὶ οὕτως ἐβοήθουν ἀλλήλοις, καὶ ἰσχυρῶς ἀλλήλων ἐπεμελοῦντο. 27 Ἦν δὲ ὁπότε καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀναβᾶσι πολλὰ πράγματα παρεῖχον οἱ βάρβαροι πάλιν καταβαί-

βαί-

§. 22. Pro ὥςτε alii ὤν. §. 23. ad νομίζεται int. ποιῆσαι.

βαίνουσιν· ἐλαφροὶ γὰρ ἦσαν, ὥστε καὶ ἐγγύθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν· οὐδὲν γὰρ ἄλλο εἶχον ἢ τόξα καὶ σφενδόνας. 28 Ἄριστοι δὲ τοξόται ἦσαν· εἶχον δὲ τόξα ἐγγὺς τριπήχη, τὰ δὲ τοξεύματα πλέον ἢ διπήχη· εἷλκον δὲ τὰς νευρὰς, ὁπότε τοξεύοιεν, πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῷ ἀριστερῷ ποδὶ προβαίνοντες. Τὰ δὲ τοξεύματα ἐχώρει διὰ τῶν ἀσπίδων καὶ διὰ τῶν θωράκων· ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖς οἱ Ἕλληνες, ἐπεὶ λάβοιεν, ἀκοντίοις, ἐναγκυλῶντες. Ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις οἱ Κρῆτες χρησιμώτατοι ἐγένοντο· ἦρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλῆς Κρής.

CAPUT III.

Novae sollicitudines ob fluminis transitum: e quibus Xenophontis somnio soluti vado flumen transeunt.

1 Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ηὐλίσθησαν ἐν ταῖς κώμαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμὸν, εὖρος ὡς δίπλεθρον, ὃς ὁρίζει τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν· καὶ οἱ Ἕλληνες ἐνταῦθα ἀνεπαύσαντο ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπεῖχε δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ὡς ἓξ ἢ ἑπτὰ στάδια τῶν Καρδούχων. 2 Τότε μὲν οὖν ηὐλίσθησαν μάλα ἡδέως, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔχοντες, καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων πόνων μνημονεύοντες. Ἑπτὰ γὰρ ἡμέρας,

§. 28. Loco προβαίνοντες Ws. e conject. dat προσβαίνοντες, i. e. *pede sinistro contra nitentes*; intelligens h. verba de arcum tendendi ratione. — ibid. ἐπεὶ λαβ. vulgo ἐπιλαβόμενοι, quod explicant *nacti*. §. 1. ὑπὲρ τοῦ etc. i. e. in ea planitiei parte, quae flumini propior erat.

ρας, ὅσαςπερ ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων, πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν, καὶ ἔπαθον κακὰ, οἷα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους. Ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι τούτων, ἡδέως ἐκοιμήθησαν.

3 Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὁρῶσιν ἱππέας που πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐξωπλισμένους, ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν· πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἱππέων, ὡς κωλύσοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν. 4 Ἦσαν δὲ οὗτοι Ὀρόντου καὶ Ἀρτούχου, Ἀρμένιοι καὶ Μαρδόνιοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. Ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλδαῖοι ἐλεύθεροι καὶ ἄλκιμοι εἶναι· ὅπλα δ' εἶχον γέῤῥα μακρὰ καὶ λόγχας. 5 Αἱ δὲ ὄχθαι αὗται, ἐφ' ὧν παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν, τρία ἢ τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπεῖχον· ὁδὸς δὲ μία ἡ ὁρωμένη ἦν ἄγουσα ἄνω, ὥςπερ χειροποίητος· ταύτῃ ἐπειρῶντο διαβαίνειν οἱ Ἕλληνες. 6 Ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο, καὶ τραχὺς ἦν ὁ ποταμὸς μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς, καὶ οὔτε ἐν τῷ ὕδατι τὰ ὅπλα ἦν ἔχειν· εἰ δὲ μὴ, ἥρπαζεν ὁ ποταμός· ἐπί τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὅπλα εἴ τις φέροι, γυμνοὶ ἐγίγνοντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τὰ ἄλλα βέλη· ἀνεχώρησαν οὖν, καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμόν.

7 Ἐν-

§. 2. οἷα al. ὅσα. §. 3. ἐπὶ ταῖς ὄχθαις, *in jugis s. collibus a flumine longius remotis.* cf. §. 5. §. 5. ὁδὸς δὲ etc. conſtr. ὁδὸς δὲ ἡ ὁρωμ. ἄγουσα ἄνω, ἦν μία. §. 6. ὁ ποταμός, *fluminis fundus.* — ibid. εἰ δὲ μή, *quod* (ἔχειν τὰ ὅπλα) *niſi quis intermitteret.* — ibid. οὖν post ἐπεί (in principio §phi) anacoluthice poſitum Steph. omiſit.

7 Ἔνθα δὲ αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν, ἐπὶ τοῦ ὄρους, ἑώρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους σὺν τοῖς ὅπλοις. Ἐνταῦθα δὴ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς Ἕλλησιν, ὁρῶσι μὲν τοῦ ποταμοῦ τὴν δυςπορίαν, ὁρῶσι δὲ τοὺς διαβαίνειν κωλύσοντας, ὁρῶσι δὲ τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους τοὺς Καρδούχους ὄπισθεν. 8 Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα ἔμενον ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ὄντες. Ξενοφῶν δὲ ὄναρ εἶδεν· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὗται δὲ αὐτῷ αὐτόματοι περιῤῥυῆναι, ὥςτε λυθῆναι, καὶ διαβαίνειν ὁπόσον ἐβούλετο. Ἐπεὶ δὲ ὄρθρος ἦν, ἔρχεται πρὸς τὸν Χειρίσοφον, καὶ λέγει, ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι· καὶ διηγεῖται αὐτῷ τὸ ὄναρ. 9 Ὁ δὲ ἥδετό τε, καὶ ὡς τάχιστα ἕως ὑπέφαινεν, ἐθύοντο πάντες παρόντες οἱ στρατηγοί· καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ ἦν εὐθὺς ἐπὶ τοῦ πρώτου. Καὶ ἀπιόντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ παρήγγελλον τῇ στρατιᾷ ἀριστοποιεῖσθαι. 10 Ἀριστῶντι δὲ τῷ Ξενοφῶντι προςέτρεχον δύο νεανίσκω· ᾔδεσαν γὰρ πάντες, ὅτι ἐξείη αὐτῷ καὶ ἀριστῶντι καὶ δειπνοῦντι προςελθεῖν, καὶ, εἰ καθεύδοι, ἐπεγείραντα εἰπεῖν, εἴ τί τις ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. 11 Καὶ τότε ἔλεγον, ὅτι τυγχάνοιεν φρύγανα συλλέγοντες ὡς ἐπὶ πῦρ, κἄπειτα κατίδοιεν ἐν τῷ πέραν ἐν πέτραις καθηκούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά τε καὶ γυναῖκα,

§. 8. ὁπόσον ἐβούλετο. Hutch. conj. ὅποι ἂν βούλοιτο. Sed vid. Ind. in διαβαίνειν. §. 10. νεανίσκω, milites seu alii adolescentuli in Graecorum exercitu. §. 11. Καὶ τότε i. q. καὶ οἶδε οὖν τότε. — ibid. συλλέγοντες int. in alia ripae parte, quam qua Graecorum exercitus stabat. cf. §. 16.

καὶ παιδίσκας, ὥσπερ μαρσίπους ἱματίων κατατιθεμένους ἐν πέτρᾳ ἀντρώδει. 12 Ἰδοῦσι δὲ σφισι δόξαι, ἀσφαλὲς εἶναι διαβαίνειν· οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμίοις ἱππεῦσι πρόσβατον εἶναι κατὰ τοῦτο. Ἐκδύντες δὲ, ἔφασαν ἔχοντες τὰ ἐγχειρίδια γυμνὰ ὡς νευσούμενοι διαβαίνειν· πορευόμενοι δὲ, πρόσθεν διαβαίνειν, πρὶν βρέξαι τὰ αἰδοῖα· καὶ διαβάντες, καὶ λαβόντες τὰ ἱμάτια, πάλιν ἥκειν.

13 Εὐθὺς οὖν ὁ Ξενοφῶν αὐτός τε ἔσπενδε, καὶ τοῖς νεανίσκοις ἐγχεῖν ἐκέλευσε, καὶ εὔχεσθαι τοῖς φήνασι θεοῖς τά τε ὀνείρατα καὶ τὸν πόρον καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἐπιτελέσαι. Σπείσας δὲ εὐθὺς ἦγε τοὺς νεανίσκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον· καὶ διηγοῦνται ταῦτα. 14 Ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος σπονδὰς ἐποίει. Σπείσαντες δὲ, τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγελλον συσκευάζεσθαι, αὐτοὶ δὲ, συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγοὺς, ἐβουλεύοντο, ὅπως ἂν κάλλιστα διαβαῖεν, καὶ τούς τε ἔμπροσθεν νικῷεν καὶ ὑπὸ τῶν ὄπισθεν μηδὲν κακὸν πάσχοιεν. 15 Καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς, Χειρίσοφον μὲν ἡγεῖσθαι, καὶ διαβαίνειν, ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δὲ ἥμισυ ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι· τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαίνειν. 16 Ἐπεὶ δὲ καλῶς ταῦτα εἶχεν, ἐπορεύοντο· ἡγοῦντο δὲ οἱ νεανίσκοι, ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρα στάδια.

17 Πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρῄεσαν αἱ τάξεις τῶν ἱππέων. Ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὴν διάβασιν καὶ

§. 12. γυμνὰ vid. Animadv. §. 16. ἐπὶ τὴν διάβασιν. cf. ad §. 11. §. 17. τῶν ἱππέων. cf. §. 5.

καὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἔθεντο τὰ ὅπλα, καὶ αὐτὸς πρῶτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδὺς ἐλάμβανε τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε· καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους ὀρθίους, τοὺς μὲν ἐν ἀριστερᾷ τοὺς δὲ ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ. 18 Καὶ οἱ μὲν μάντεις ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν ποταμόν· οἱ δὲ πολέμιοι ἐτόξευόν τε καὶ ἐσφενδόνων· ἀλλ' οὔπω ἐξικνοῦντο. 19 Ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ σφάγια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ ἀνηλάλαζον, συνωλόλυζον δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἅπασαι. Πολλαὶ γὰρ ἦσαν ἑταῖραι ἐν τῷ στρατεύματι.

20 Καὶ Χειρίσοφος μὲν ἐνέβαινε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· ὁ δὲ Ξενοφῶν, λαβὼν τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς εὐζωνοτάτους, ἔθει ἀνὰ κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ τὴν ἔκβασιν τὴν εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων ὄρη· προσποιούμενος ταύτῃ διαβὰς ἀποκλείσειν τοὺς παρὰ τὸν ποταμὸν ἱππεῖς. 21 Οἱ δὲ πολέμιοι, ὁρῶντες μὲν τοὺς ἀμφὶ Χειρίσοφον εὐπετῶς τὸ ὕδωρ περῶντας, ὁρῶντες δὲ τοὺς ἀμφὶ Ξενοφῶντα θέοντας εἰς τοὔμπαλιν, δείσαντες, μὴ ἀποκλεισθείησαν, φεύγουσιν ἀνὰ κράτος ὡς πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἔκβασιν ἄνω. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐγένοντο, ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ ὄρος. 22 Λύκιος δὲ, ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἱππέων, καὶ Αἰσχίνης, ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν πελταστῶν τῶν ἀμφὶ Χειρίσοφον, ἐπεὶ ἑώρων ἀνὰ κράτος φεύγοντας, εἵποντο· οἱ δὲ στρατιῶται

ἐβόων

§. 17. ὀρθίους. cf. c. 2, 11. §. 18. οὔπω ἐξικνοῦντο: accedere enim non poterant. cf. §. 12. §. 20. ἐπὶ τὸν πόρον etc. cf. §. 5. et 5. — ibid. ἱππεῖς. cf. §. 17. Z. formam alteram ἱππέας recepit. §. 21. ἀπό, versus viam quae a flumine in montes ferebat.

γειν, πρὸς δὲ τὸ εἰς χεῖρας δέχεσθαι οὐχ ἱκανῶς. 32 Ἐν τούτῳ σημαίνει ὁ σαλπιγκτής· καὶ οἱ μὲν πολέμιοι ἔφευγον πολὺ ἔτι θᾶττον· οἱ δ᾽ Ἕλληνες τὰ ἐναντία στρέψαντες, ἔφευγον διὰ τοῦ ποταμοῦ ὅτι τάχιστα. 33 Τῶν δὲ πολεμίων οἱ μέν τινες αἰσθανόμενοι, πάλιν ἔδραμον ἐπὶ τὸν ποταμὸν, καὶ τοξεύοντες ὀλίγους ἔτρωσαν· οἱ δὲ πολλοὶ, καὶ πέραν ὄντων τῶν Ἑλλήνων, ἔτι φανεροὶ ἦσαν φεύγοντες. 34 Οἱ δὲ ὑπαντήσαντες ἀνδριζόμενοι, καὶ προσωτέρω τοῦ καιροῦ προϊόντες, ὕστερον τῶν μετὰ Ξενοφῶντος διέβησαν πάλιν· καὶ ἐτρώθησάν τινες καὶ τούτων.

CAPUT IV.

Superatis Tigridis fontibus ad Teleboam amnem perveniunt, in Armenia occidentali: ubi Teribazus regionis satrapa, etsi sua sponte inducias fecerat tamen insidias struit.

1 Ἐπεὶ δὲ διέβησαν ἀμφὶ μέσον ἡμέρας, συνταξάμενοι ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίον ἅπαν καὶ λείους γηλόφους, οὐ μεῖον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι, διὰ τοὺς πολέμους τοὺς πρὸς Καρδούχους. 2 Εἰς δὲ ἣν ἀφίκοντο κώμην, μεγάλη τε ἦν, καὶ βασίλειόν τε εἶχε τῷ σατράπῃ, καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπῆσαν· ἐπιτήδεια δ᾽ ἦν δαψιλῆ. 3 Ἐντεῦθεν δ᾽ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα, μέχρις ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. Ἐντεῦθεν δ᾽ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεν-

§. 32. ὁ σαλπιγκτής. cf. §. 29. §. 34. ὑπαντήσ. cf. §. 28.

πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν. Οὗτος δ' ἦν μέγας μὲν οὔ, καλὸς δέ· κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμὸν ἦσαν. 4 Ὁ δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἡ πρὸς ἑσπέραν. Ὕπαρχος δ' αὐτῆς ἦν Τηρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος γενόμενος· καὶ ὁπότε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. 5 Οὗτος προςήλασεν ἱππέας ἔχων, καὶ προπέμψας ἑρμηνέα, εἶπεν, ὅτι βούλοιτο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι. Τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προςελθόντες εἰς ἐπήκοον, ἠρώτων, τί θέλοι. 6 Ὁ δὲ ἔλεγεν, ὅτι σπείσασθαι βούλοιτο, ἐφ' ᾧ μήτ' αὐτὸς τοὺς Ἕλληνας ἀδικεῖν, μήτ' ἐκείνους καίειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τὰ ἐπιτήδεια, ὅσων δέοιντο. Ἔδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.

7 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς, διὰ τοῦ πεδίου, παρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τηρίβαζος παρηκολούθει, ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἀπέχων ὡς δέκα σταδίους· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασίλεια καὶ κώμας πέριξ πολλὰς, πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστάς. 8 Στρατοπεδευομένων δ' αὐτῶν γίνεται τῆς νυκτὸς χιὼν πολλή· καὶ ἕωθεν ἔδοξε διασκηνῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγοὺς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γὰρ ἑώρων πολέμιον οὐδένα, καὶ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι, διὰ τὸ πλῆθος τῆς χιόνος. 9 Ἐνταῦθα εἶχον πάντα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ, ἱερεῖα, σῖτον, οἴνους παλαιοὺς εὐώδεις, ἀσταφίδας, ὄσπρια παντοδαπά. Τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον, ὅτι κατίδοιεν στράτευμα, καὶ νύκτωρ πολλὰ

§. 4. Τηρίβαζος. cf. VIII, 8 extr. §. 6. ἐφ' ᾧ, *cujus foederis sententia esset.* cf. c. 2, 19.

αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μή τις ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς καταλελειμμένοις. Καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι ἀπῄεσαν, καὶ ἀφίκοντο αὐθημερὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

CAPUT V.

Vicis relictis coguntur sub dio pernoctare et ingentis nivis, frigoris atque inediae incommoda tolerare idque hostibus insequentibus. Tandem in vicos omnibus copiis refertos perveniunt.

1 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι, ᾗ δύναιντο τάχιστα, πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα πάλιν, καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. Συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς, ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς, ἡγεμόνας ἔχοντες πολλούς· καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον, ἐφ' ᾧ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τηρίβαζος, κατεστρατοπεδεύσαντο. 2 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. Ἐλέγοντο δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ οὐ πρόσω εἶναι. 3 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα. Ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χαλεπὸς, καὶ ἄνεμος Βοῤῥᾶς ἐναντίος ἔπνει, παντάπασιν ἀποκαίων καὶ πηγνὺς τοὺς ἀνθρώπους. 4 Ἔνθα δὴ τῶν μάντεών τις εἶπε σφα-

για-

§. 22. ἐπὶ τὸ στρατόπεδον hic et in extremo §pho sunt Graecorum castra, ubi Sophaenetus relictus erat (§. 19.) — ibid. ἀνακαλ. int. τοὺς σαλπιγκτάς. §. 1. τὸ στράτευμα int. Teribazi. §. 5. Post ἀποκαίων, de quo vid. Ind., Z. ex aliquot cdd. adjecit πάντα.

γιάζεσθαι τῷ ἀνέμῳ· καὶ σφαγιάζεται· καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξε λῆξαι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. Ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος ὀργυιά· ὥστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο, καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. 5 Διεγένοντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ καίοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δὲ ὀψὲ προσιόντες ξύλα οὐκ εἶχον. Οἱ οὖν πάλαι ἥκοντες καὶ πῦρ καίοντες οὐ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδιδοῖεν αὐτοῖς πυρούς, ἢ ἄλλο τι ὧν ἔχοιεν βρωτῶν. 6 Ἔνθα δὴ μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, ὧν εἶχον ἕκαστοι. Ἔνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκαίετο, διατηκομένης τῆς χιόνος βόθροι ἐγίγνοντο μεγάλοι ἔστε ἐπὶ τὸ δάπεδον· οὗ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.

7 Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ὅλην ἐπορεύοντο διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίασαν. Ξενοφῶν δὲ ὀπισθοφυλακῶν, καὶ καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων, ἠγνόει, ὅ τι τὸ πάθος εἴη. 8 Ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων, ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι, καὶ ἐάν τι φάγωσιν, ἀναστήσονται, περιιὼν ἐπὶ τὰ ὑποζύγια, εἴ που τι ὁρῴη βρωτὸν, ἐδίδου, καὶ διέπεμπε διδόντας τοὺς δυναμένους παρατρέχειν τοῖς βουλιμιῶσιν. Ἐπειδὴ δέ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο. 9 Πορευομένων δὲ, Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς κώμην ἀφικνεῖται, καὶ ὑδροφορούσας ἐκ τῆς κώμης γυναῖκας καὶ κόρας πρὸς τῇ κρήνῃ καταλαμβάνει ἔμπροσθεν τοῦ

§. 7. ἐβουλιμίασ. Cf. Cyrop. VIII, 1, 44. §. 8. εἴ που τι etc. Vulgo, ſed male: εἴ που ποτὸν ἢ βρ. ὁρῴη. nam ποτόν prorſus alienum ab hoc loco eſt.

τοῦ ἐρύματος. 10 Αὗται ἠρώτων αὐτοὺς, τίνες εἶεν. Ὁ δὲ ἑρμηνεὺς εἶπε Περσιστὶ, ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύοιντο πρὸς τὸν σατράπην. Αἱ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἴη, ἀλλ' ἀπέχοι ὅσον παρασάγγην. Οἱ δ', ἐπεὶ ὀψὲ ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνειςέρχονται εἰς τὸ ἔρυμα σὺν ταῖς ὑδροφόροις. 11 Χειρίσοφος μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο· τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι τὴν ὁδὸν, ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρός· καὶ ἐνταῦθά τινὲς ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν. 12 Ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς, καὶ τὰ μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ἥρπαζον, καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. Ἐλείποντο δὲ καὶ τῶν στρατιωτῶν οἵ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς, οἵ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσεσηπότες. 13 Ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνος, εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πορεύοιτο· τῶν δὲ ποδῶν, εἴ τις κινοῖτο, καὶ μηδέποτε ἡσυχίαν ἔχοι, καὶ εἰ τὴν νύκτα ὑπολύοιτο. 14 Ὅσοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰςεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἱμάντες, καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγνυντο· καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἀπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιημέναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν. 15 Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντό τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον, διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθεν

§. 9. ἐρύματος, *muri*: habitabat enim ibi ſatrapa. §. 12. τὰ μὴ δυνάμενα int. διατελέσαι τὴν ὁδόν. §. 14. Ante πεποιημέναι Suidas additum habet αὐτοῖς. §. 15. Pro αὐτόθεν Z. ex aliq. libr. recepit αὐτόθι.

θεν τὴν χιόνα, εἴκαζον τετηκέναι. Καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην τινὰ, ἣ πλησίον ἦν, ἀτμίζουσα ἐν νάπῃ· ἐνταῦθα ἐκτραπόμενοι ἐκάθηντο, καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι. 16 Ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἔχων ὀπισθοφύλακας, ὡς ᾔσθετο, ἐδεῖτο αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ, μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων, ὅτι ἕπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι· καὶ τελευτῶν ἐχαλέπαινεν. Οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον· οὐδὲ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι. 17 Ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι, τοὺς ἑπομένους πολεμίους φοβῆσαι, εἴ τις δύναιτο, μὴ ἐπιπέσοιεν τοῖς κάμνουσι. Καὶ ἦν μὲν ἤδη σκότος, οἱ δὲ προςῄεσαν πολλῷ θορύβῳ, ἀμφὶ ὧν εἶχον διαφερόμενοι. 18 Ἔνθα δὴ οἱ μὲν ὀπισθοφύλακες ἐξαναστάντες, ἅτε ὑγιαίνοντες, ἔδραμον εἰς τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες, ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύναντο μέγιστον, τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. Οἱ δὲ πολέμιοι δείσαντες, ἧκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην, καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγξατο.

19 Καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, εἰπόντες τοῖς ἀσθενοῦσιν, ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ ἥξουσί τινες ἐπ' αὐτοὺς, πορευόμενοι, πρὶν τέτταρα στάδια διελθεῖν, ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμένοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν αὐτούς. 20 Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι οἱ ἔμπροσθεν οὐχ ὑποχωροῖεν. Ὁ δὲ παριὼν, καὶ παραπροπέμπων τῶν πελταστῶν

K 2 τοὺς

§. 16. σφάττειν ἐκέλ., *ut interficeret ipsos illum hortabantur.* §. 17. ἀμφὶ ὧν (τούτων ἃ) εἶχον etc., *de praeda, quam ceperant inter se dissidentes.* §. 18. ἐξαναστάντες, *surgentes* (sich aufmachend). §. 19. ἀνίστασαν, *eos excitare conati sunt.*

τοὺς ἰσχυροτάτους, ἐκέλευε σκέψασθαι, τί εἴη τὸ κωλύον. Οἱ δὲ ἀπήγγελλον, ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στράτευμα. 21 Ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα ηὐλίσθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι, φυλακὰς, οἵας ἐδύναντο, καταστησάμενοι. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ Ξενοφῶν, πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτάτους, ἀναστήσοντας, ἐκέλευσεν ἀναγκάζειν προϊέναι. 22 Ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τοὺς ἐκ τῆς κώμης σκεψομένους, πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. Οἱ δὲ, ἄσμενοι ἰδόντες, τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδοσαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο· καὶ πρὶν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι, ἦσαν πρὸς τῇ κώμῃ, ἧ Χειρίσοφος ηὐλίζετο. 23 Ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας ἀσφαλὲς εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. Καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμεινεν, οἱ δὲ ἄλλοι, διαλαχόντες ἃς ἑώρων κώμας, ἐπορεύοντο, ἕκαστοι τὰς ἑαυτῶν ἔχοντες.

24 Ἔνθα δὴ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λοχαγὸς ἐκέλευσεν ἀφιέναι αὐτόν· καὶ λαβὼν τοὺς εὐζώνους, θέων ἐπὶ τὴν κώμην, ἣν εἰλήχει Ξενοφῶν, καταλαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς κωμήτας καὶ τὸν κωμάρχην· καὶ πώλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους, ἑπτακαίδεκα· καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου, ἐννάτην ἡμέραν γεγαμημένην· ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς λαγὼς ᾤχετο θηράσων, καὶ οὐχ ἥλω ἐν ταῖς κώμαις. 25 Αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα ὥσπερ φρέατος, κάτω δ' εὐρεῖαι· αἱ δ' εἴσοδοι τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὀρυ-

§. 20. ὅλον, Cherisopho cum suis excepto. cf. §. 11.
§. 21. ἀσθενοῦντας. cf. §. 19.

ὀρυκταί, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατὰ κλίμακας κατέβαινον. Ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν αἶγες, ὄϊες, βόες, ὄρνιθες, καὶ τὰ ἔκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῷ ἔνδον ἐτρέφετο. 26 Ἦσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κρίθινος ἐν κρατῆρσιν· ἐνῆσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς· καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μείζους, οἱ δὲ ἐλάττους, γόνατα οὐκ ἔχοντες. 27 Τούτους δ' ἔδει, ὁπότε τις διψῴη, λαβόντα εἰς τὸ στόμα ἀμύζειν· καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν, εἰ μή τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ μάλα ἡδὺ πόμα συμμαθόντι ἦν.

28 Ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν μὲν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης σύνδειπνον ἐποιήσατο, καὶ θαῤῥεῖν ἐκέλευεν αὐτὸν, λέγων, ὅτι οὔτε τῶν τέκνων στερήσοιτο, τήν τε οἰκίαν αὐτοῦ ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπίασιν, ἢν ἀγαθόν τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνηται, ἔστ' ἂν ἐν ἄλλῳ ἔθνει γένωνται. 29 Ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο, καὶ φιλοφρονούμενος οἶνον ἔφρασεν ἔνθα ἦν κατορωρυγμένος. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα διασκηνήσαντες οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις ἀγαθοῖς οἱ στρατιῶται, ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχην καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς. 30 Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν, λαβὼν τὸν κωμάρχην, πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἐπορεύετο· ὅπου δὲ παρίοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις, καὶ

§. 26. ἐνῆσαν δὲ etc. vid. Animadv. §. 28. τῶν τέκνων. Cf. §. 24. (θυγατέρα) et c. 6, 1. — ibid. ἀπίασιν i. q. ἀπελεύσοιντο. §. 29. οἶνον ἔφρασεν i. q. ἔφρασεν ἔνθα οἶνος. cf. §. 34. — ibid. Pro ἀγαθοῖς unus Cd. πάντες. — ibid. τέκνα. cf. ad §. 24.

καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχουμένους καὶ εὐθυμουμένους, καὶ οὐδαμόθεν ἀφίεσαν, πρὶν παραθεῖεν αὐτοῖς ἄριστον. 31 οὐκ ἦν δ' ὅπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνεια, ἐρίφεια, χοίρεια, μόσχεια, ὀρνίθεια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις, τοῖς μὲν πυρίνοις τοῖς δὲ κριθίνοις. 32 Ὁπότε δέ τις φιλοφρονούμενός τῳ βούλοιτο προπιεῖν, εἷλκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα· ἔνθα κύψαντα ἔδει ῥοφοῦντα πιεῖν ὥσπερ βοῦν. Καὶ τῷ κωμάρχῃ ἐδίδοσαν λαμβάνειν, ὅ τι βούλοιτο. Ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐδέχετο· ὅπου δέ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι, πρὸς ἑαυτὸν ἀεὶ ἐλάμβανεν.

33 Ἐπεὶ δὲ ἦλθον πρὸς Χειρίσοφον, κατελάμβανον καὶ ἐκείνους σκηνοῦντας, ἐστεφανωμένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις, καὶ διακονοῦντας Ἀρμενίους παῖδας σὺν ταῖς βαρβαρικαῖς στολαῖς· τοῖς δὲ παισὶν ἐδείκνυσαν, ὥσπερ ἐνεοῖς, ὅ τι δέοι ποιεῖν. 34 Ἐπεὶ δὲ ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν, κοινῇ δὴ ἀνηρώτων τὸν κωμάρχην διὰ τοῦ περσίζοντος ἑρμηνέως, τίς εἴη ἡ χώρα. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι Ἀρμενία. Καὶ πάλιν ἠρώτων, τίνι οἱ ἵπποι τρέφοιντο. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι βασιλεῖ δασμός· τὴν δὲ πλησίον χώραν ἔφη εἶναι Χάλυβας, καὶ τὴν ὁδὸν ἔφραζεν, ἣ εἴη. 35 Καὶ αὐτὸν τότε μὲν ᾤχετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας, καὶ ἵππον, ὃν εἰλήφει, παλαιότερον δίδωσι τῷ κωμάρχῃ ἀναθρέψαντι κατα-

§. 30. παραθεῖεν all. edd. παραθεῖναι. §. 31. ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν i. e. simul. §. 32. ἔνθα κύψαντα vid. Animadv. §. 33. τοῦ ξηροῦ χιλοῦ int. ἐκ. — Ibid. Pro στεφάνοις vulg. στεφάνους. §. 34. οἱ ἵπποι. cf. §. 24.

καταθῦσαι, (ὅτι ἤκουσεν, αὐτὸν ἱερὸν εἶναι τοῦ Ἡλίου) δεδιὼς, μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκάκωτο γὰρ ὑπὸ τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πώλων λαμβάνει, καὶ τῶν ἄλλων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν ἔδωκεν ἑκάστῳ πῶλον. 36 Ἦσαν δ' οἱ ταύτῃ ἵπποι μείονες μὲν τῶν Περσικῶν, θυμοειδέστεροι δὲ πολλῷ. Ἐνταῦθα δὴ καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχης, περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ τῶν ὑποζυγίων σακκία περιδεῖν, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγωσιν· ἄνευ γὰρ τῶν σακκίων κατεδύοντο μέχρι τῆς γαστρός.

CAPUT VI.

Inde profectos dux viae deserit, et sine duce oberrantes ad Phasin amnem perveniunt. Unde appropinquant montibus, quos Chalybes, Taochi et Phasiani obsident.

1 Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἦν ὀγδόη, τὸν μὲν ἡγεμόνα παραδίδωσι Χειρισόφῳ, τοὺς δ' οἰκέτας καταλείπει τῷ κωμάρχῃ, πλὴν τοῦ υἱοῦ ἄρτι ἡβάσκοντος. Τοῦτον δ' Ἐπισθένει Ἀμφιπολίτῃ παραδίδωσι φυλάττειν, ὅπως, εἰ καλῶς ἡγήσαιτο, ἔχων καὶ τοῦτον ἀπίοι. Καὶ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰςεφόρησαν ὡς ἐδύναντο πλεῖστα, καὶ ἀναζεύξαντες ἐπορεύοντο. 2 Ἡγεῖτο δ' αὐτοῖς ὁ κωμάρχης λελυμένος διὰ χιόνος· καὶ ἤδη τ' ἦν ἐν τῷ τρίτῳ σταθμῷ, καὶ ὁ Χειρίσοφος αὐτῷ ἐχα-

§. 35. αὐτὸν ἱερὸν etc. cf. Cyrop. VIII, 3, 12. — ibid. τῶν πώλων. cf. §. 24. §. 36. περιδεῖν al. cdd. περιειλεῖν. §. 1. τὸν μὲν ἡγεμόνα i. q. τὸν κωμάρχην. — ibid. καταλείπει int. domi. — ibid. ἡγήσαιτο int. πατήρ. — ibid. πλεῖστα. cf. c. 5. §. 28. §. 2. ἦν int. κωμάρχης cum Graecis i. q. ἦσαν.

ἐχαλεπάνθη, ὅτι οὐκ εἰς κώμας ἤγεν. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι οὐκ εἶεν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. Ὁ δὲ Χειρίσοφος αὐτὸν ἔπαισε μὲν, ἔδησε δ' οὔ. 3 Ἀπὸ δὲ τούτου ἐκεῖνος τῆς νυκτὸς ἀποδρὰς ᾤχετο, καταλιπὼν τὸν υἱόν. Τοῦτό τε δὴ Χειρισόφῳ καὶ Ξενοφῶντι μόνον διάφορον ἐν τῇ πορείᾳ ἐγένετο, ἡ τοῦ ἡγεμόνος κάκωσις καὶ ἀμέλεια. Ἐπισθένης δὲ ἠράσθη τε τοῦ παιδὸς καὶ οἴκαδε κομίσας πιστοτάτῳ ἐχρῆτο.

4 Μετὰ τοῦτο σταθμοὺς ἑπτὰ ἐπορεύθησαν, ἀνὰ πέντε παρασάγγας τῆς ἡμέρας, παρὰ τὸν Φάσιν ποταμὸν, εὖρος ὡς πλεθριαῖον. 5 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο, παρασάγγας δέκα· ἐπὶ δὲ τῇ εἰς τὸ πεδίον ὑπερβολῇ ἀπήντησαν αὐτοῖς Χάλυβες καὶ Τάοχοι καὶ Φασιανοί. 6 Χειρίσοφος δὲ, ἐπεὶ κατεῖδε τοὺς πολεμίους ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ, ἐπαύσατο πορευόμενος, ἀπέχων ὡς πεντήκοντα σταδίους, ἵνα μὴ κατὰ κέρας ἄγων πλησιάσῃ τοῖς πολεμίοις· παρήγγειλε δὲ τοῖς ἄλλοις παράγειν τοὺς λόχους, ὅπως ἐπὶ φάλαγγος γένοιτο τὸ στράτευμα. 7 Ἐπεὶ δὲ ἦλθον οἱ ὀπισθοφύλακες, συνεκάλεσε τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς, καὶ ἔλεξεν ὧδε·

Οἱ μὲν πολέμιοι, ὡς ὁρᾶτε, κατέχουσι τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ὄρους· ὥρα δὲ βουλεύεσθαι, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. 8 Ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ παραγγέλλειν μὲν ἀριστοποιεῖσθαι τοῖς στρατιώταις, ἡμᾶς δὲ βουλεύεσθαι, εἴτε τήμερον εἴτε αὔριον δοκεῖ ὑπερβάλλειν τὸ ὄρος. 9 Ἐμοὶ δέ γε, ἔφη ὁ Κλεάνωρ, δοκεῖ, ἐπὰν ὡς τάχιστα ἀριστήσωμεν, ἐξοπλισαμένους

ὡς

§. 3. τοῦ παιδός. cf. §. 1. §. 5. ὑπερβολῇ int. ὄρους. §. 6. ἐπὶ φάλαγγος (oppositum κατὰ κέρας) *fronte aciei dilatata*.

ὡς τάχιστα ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. Εἰ γὰρ διατρίψομεν τὴν τήμερον ἡμέραν, οἵ τε νῦν ὁρῶντες ἡμᾶς πολέμιοι θαρσαλεώτεροι ἔσονται, καὶ ἄλλους εἰκὸς, τούτων θαῤῥούντων, πλέους προςγενέσθαι.

10 Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν εἶπεν· Ἐγὼ δ' οὕτω γιγνώσκω· Εἰ μὲν ἀνάγκη ἐστὶ μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι, ὅπως ὡς κράτιστα μαχούμεθα· εἰ δὲ βουλόμεθα ὡς ῥᾷστα ὑπερβάλλειν, τοῦτό μοι δοκεῖ σκεπτέον εἶναι, ὅπως ὡς ἐλάχιστα μὲν τραύματα λάβοιμεν, ὡς ἐλάχιστα δὲ σώματα ἀνδρῶν ἀποβάλοιμεν. 11 Τὸ μὲν οὖν ὄρος ἐστὶ τὸ ὁρώμενον πλέον ἢ ἐφ' ἑξήκοντα στάδια, ἄνδρες δ' οὐδαμῇ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροί εἰσιν, ἀλλ' ἢ κατὰ ταύτην τὴν ὁδόν· πολὺ οὖν κρεῖττον, τοῦ ἐρήμου ὄρους καὶ κλέψαι τι πειρᾶσθαι λαθόντας καὶ ἁρπάσαι φθάσαντας, ἢν δυνώμεθα, μᾶλλον, ἢ πρὸς ἰσχυρὰ χωρία καὶ ἄνδρας παρεσκευασμένους μάχεσθαι. 12 Πολὺ γὰρ ῥᾷον, ὄρθιον ἀμαχεὶ ἰέναι, ἢ ὁμαλὸν ἔνθεν καὶ ἔνθεν πολεμίων ὄντων· καὶ νύκτωρ ἀμαχεὶ μᾶλλον ἂν τὰ πρὸ ποδῶν ὁρῴη τις, ἢ μεθ' ἡμέραν μαχόμενος· καὶ ἡ τραχεῖα τοῖς ποσὶν ἀμαχεὶ ἰοῦσιν εὐμενεστέρα, ἢ ὁμαλὴ τὰς κεφαλὰς βαλλομένοις. 13 Κλέψαι δὲ οὐκ ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι, ἐξὸν μὲν νυκτὸς ἰέναι, ὡς μὴ δύνασθαι ὁρᾶσθαι· ἐξὸν δὲ ἀπελθεῖν τοσοῦτον, ὡς μὴ αἴσθησιν παρέχειν. Δοκοῦμεν δ' ἄν μοι, ταύτῃ προςποιούμενοι προςβαλεῖν, ἐρημοτέρῳ ἂν τῷ ἄλλῳ ὄρει χρῆσθαι· μένοιεν γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον ἀθρόοι

§. 10. ὡς ante ἐλάχιστα vulgo deest. §. 11. ἐστὶ *porrigitur, extenditur.* — ibid. ἐρήμου i. q. οὐ φυλαττομένου. §. 12. Ante μᾶλλον vulgo legitur ὡς. §. 13. ταύτῃ i. q. §. 11. κατὰ ταύτην τὴν ὁδόν. — ibid. αὐτοῦ i. e. in ea montis parte, ubi eos adgredi videbimur.

θρόοι οἱ πολέμιοι. 14 Ἀτὰρ τί ἐγὼ περὶ κλοπῆς συμβάλλομαι; Ὑμᾶς γὰρ ἔγωγε, ὦ Χειρίσοφε, ἀκούω, τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅσοι ἐστὲ τῶν ὁμοίων, εὐθὺς ἐκ παίδων κλέπτειν μελετᾷν· καὶ οὐκ αἰσχρὸν εἶναι, ἀλλὰ ἀναγκαῖον κλέπτειν, ὅσα μὴ κωλύει νόμος. 15 Ὅπως δὲ ὡς κράτιστα κλέπτητε, καὶ πειρᾶσθε λανθάνειν, νόμιμον ἄρα ὑμῖν ἐστιν, ἐὰν ληφθῆτε κλέπτοντες, μαστιγοῦσθαι. Νῦν οὖν μάλα σοι καιρός ἐστιν ἐπιδείξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάξασθαι μέντοι, μὴ ληφθῶμεν κλέπτοντες τοῦ ὄρους, ὡς μὴ πολλὰς πληγὰς λάβωμεν.

16 Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, καὶ ἐγὼ ὑμᾶς ἀκούω τοὺς Ἀθηναίους δεινοὺς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια, (καὶ μάλα ὄντος δεινοῦ τοῦ κινδύνου τῷ κλέπτοντι) καὶ τοὺς κρατίστους μέντοι μάλιστα, εἴπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι ἄρχειν ἀξιοῦνται· ὥστε ὥρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδείαν. 17 Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἕτοιμός εἰμι, τοὺς ὀπισθοφύλακας ἔχων, ἐπειδὰν δειπνήσωμεν, ἰέναι καταληψόμενος τὸ ὄρος. Ἔχω δὲ καὶ ἡγεμόνας· οἱ γὰρ γυμνῆτες, τῶν ἑπομένων ἡμῖν κλωπῶν ἔλαβόν τινας ἐνεδρεύσαντες· καὶ τούτων πυνθάνομαι, ὅτι οὐκ ἄβατόν ἐστι τὸ ὄρος, ἀλλὰ νέμεται καὶ αἰξὶ καὶ βουσίν· ὥστε, ἤνπερ ἅπαξ λάβωμέν τι τοῦ ὄρους, βατὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἔσται. 18 Ἐλπίζω μέντοι, οὐδὲ τοὺς πολεμίους μενεῖν ἔτι, ἐπειδὰν ἴδωσιν ἡμᾶς ἐν τῷ ὁμοίῳ ἐπὶ τῶν ἄκρων· οὐδὲ γὰρ νῦν ἐθέλουσι κα-

τα-

§. 14. κλέπτειν, cf. de Rep. Laced. II, 7 sqq. §. 16. κλέπτειν τὰ δημόσ. cf. Memorab. III, 5, 16. §. 17. κλωπῶν: cf. c. 5, 12. §. 18. ἐν τῷ ὁμοίῳ. Vid. Ind. in ὁμοίῳ.

ταβαίνειν εἰς τὸ ἴσον ἡμῖν. 19 Ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπε· Καὶ τί δεῖ σε ἰέναι, καὶ λείπειν τὴν ὀπισθοφυλακίαν; ἀλλ' ἄλλους πέμψον, ἐὰν μή τινες ἐθελούσιοι φαίνωνται. 20 Ἐκ τούτου Ἀριστώνυμος Μεθυδριεὺς ἔρχεται, ὁπλίτας ἔχων, καὶ Ἀριστέας Χῖος γυμνῆτας, καὶ Νικόμαχος Οἰταῖος γυμνῆτας· καὶ σύνθημα ἐποιήσαντο, ὁπότε ἔχοιεν τὰ ἄκρα, πυρὰ καίειν πολλά. 21 Ταῦτα συνθέμενοι ἠρίστων· ἐκ δὲ τοῦ ἀρίστου προήγαγεν ὁ Χειρίσοφος τὸ στράτευμα πᾶν ὡς δέκα στάδια πρὸς τοὺς πολεμίους, ὅπως ὡς μάλιστα δοκοίη ταύτῃ προσάξειν.

22 Ἐπεὶ δὲ ἐδείπνησαν, καὶ νὺξ ἐγένετο, οἱ μὲν ταχθέντες ᾤχοντο, καὶ καταλαμβάνουσι τὸ ὄρος· οἱ δ' ἄλλοι αὐτοῦ ἀνεπαύοντο. Οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς ᾔσθοντο ἐχόμενον τὸ ὄρος, ἐγρηγόρεσαν, καὶ ἔκαιον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός. 23 Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, Χειρίσοφος μὲν θυσάμενος ἦγε κατὰ τὴν ὁδόν· οἱ δὲ τὸ ὄρος καταλαβόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἐπῄεσαν. 24 Τῶν δ' αὖ πολεμίων τὸ μὲν πολὺ ἔμενεν ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους, μέρος δ' αὐτῶν ἀπήντα τοῖς κατὰ τὰ ἄκρα. Πρὶν δὲ ὁμοῦ εἶναι τοὺς πολλούς, ἀλλήλοις συμμιγνύουσιν οἱ κατὰ τὰ ἄκρα, καὶ νικῶσιν οἱ Ἕλληνες καὶ διώκουσιν. 25 Ἐν τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἐκ τοῦ πεδίου οἱ μὲν πελτασταὶ τῶν Ἑλλήνων δρόμῳ ἔθεον πρὸς τοὺς παρατεταγμένους, Χειρίσοφος δὲ βάδην ταχὺ ἐφείπετο σὺν τοῖς ὁπλίταις. 26 Οἱ δὲ πολέ-

§. 20. Ἀριστώνυμος. Cf. IV, 1, 27. §. 24. ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ, *juxta viam, quae trans montem ferebat.* — ibid. κατὰ τὰ ἄκρα, *ad jugum* (superius) *quod altera Graecorum pars praeoccupaverat.*

πολέμιοι οἱ ἐν τῇ ὁδῷ, ἐπειδὴ τὸ ἄνω ἑώρων ἡττώμενον, φεύγουσι· καὶ ἀπέθανον μὲν οἱ πολλοὶ αὐτῶν, γέῤῥα δὲ πάμπολλα ἐλήφθη· ἃ οἱ Ἕλληνες ταῖς μαχαίραις κόπτοντες ἀχρεῖα ἐποίουν. 27 Ὡς δ' ἀνέβησαν, θύσαντες καὶ τρόπαιον στησάμενοι, κατέβησαν εἰς τὸ πεδίον, καὶ εἰς κώμας πολλῶν καὶ ἀγαθῶν γεμούσας ἦλθον.

CAPUT VII.

Per Taochos et agrum Chalybum, populi fortissimi ac ferocissimi, deinde Harpaso amne superato per Scythinos iter faciunt. Laetior Graecis sors arridet. Nam cum e Scythinis profecti Gymniam, urbem magnam et copiosam, venissent, praefectus illius agri, hostis finitimi populi, per quem via ducebat, sponte illis ducem itineris mittit, qui, ut promiserat, quinto die illos in Techem montem perducit, e quo summa omnium laetitia et magnis clamoribus mare prospectant. Ibi magnum lapidum tumulum, quasi tropaeum, congerunt et ducem luculentis muneribus ornatum remittunt.

1 Ἐκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχους, σταθμοὺς πέντε, παρασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπε· χωρία γὰρ ᾤκουν ἰσχυρὰ οἱ Τάοχοι, ν οἷς καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο εἰς χωρίον, ὃ πόλιν μὲν οὐκ ἶχεν, οὐδ' οἰκίας, συνεληλυθότες δ' ἦσαν αὐτόσε καὶ νδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλά, Χειρίσοφος ἐν πρὸς τοῦτο προσέβαλλεν εὐθὺς ἥκων· ἐπεὶ δὲ πρώτη τάξις ἔκαμνεν, ἄλλη προσῄει, καὶ αὖθις ἄλλη·

§. 26. ἐν τῇ ὁδῷ i. q. §. 24. ἐν τῇ ὑπερβολῇ.

ἄλλῃ· οὐ γὰρ ἦν ἀθρόοις περιστῆναι, ἀλλ' ἀπότομον ἦν κύκλῳ. 3 Ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἦλθε σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι καὶ πελτασταῖς καὶ ὁπλίταις, ἐνταῦθα δὴ λέγει Χειρίσοφος· Εἰς καλὸν ἥκεις· τὸ γὰρ χωρίον αἱρετέον· τῇ γὰρ στρατιᾷ οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληψόμεθα τὸ χωρίον.

4 Ἐνταῦθα δὴ κοινῇ ἐβουλεύοντο· καὶ τοῦ Ξενοφῶντος ἐρωτῶντος, τί τὸ κωλύον εἴη εἰςελθεῖν, εἶπεν ὁ Χειρίσοφος· Ἀλλὰ μία αὕτη ἐστὶ πάροδος, ἣν ὁρᾷς· ὅταν δέ τις ταύτῃ πειρᾶται παριέναι, κυλινδοῦσι λίθους ὑπὲρ ταύτης τῆς ὑπερεχούσης πέτρας· ὃς δ' ἂν καταληφθείη, οὕτω διατίθεται. Ἅμα δ' ἔδειξεν αὐτῷ συντετριμμένους ἀνθρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς. 5 Ἢν δὲ τοὺς λίθους ἀναλώσωσιν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἄλλο τι ἢ οὐδὲν κωλύει παριέναι; οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁρῶμεν, εἰ μὴ ὀλίγους τούτους ἀνθρώπους· καὶ τούτων δύο ἢ τρεῖς ὡπλισμένους. 6 Τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ σὺ ὁρᾷς, σχεδὸν τρία ἡμίπλεθρά ἐστιν, ἃ δεῖ βαλλομένους παρελθεῖν. Τούτου δὲ ὅσον πλέθρον δασὺ πίτυσι διαλειπούσαις μεγάλαις, ἀνθ' ὧν ἑστηκότες ἄνδρες τί ἂν πάσχοιεν ἢ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων ἢ ὑπὸ τῶν κυλινδουμένων; τὸ λοιπὸν οὖν ἤδη γίγνεται ὡς ἡμίπλεθρον, ὃ δεῖ, ὅταν λωφήσωσιν οἱ λίθοι, παραδραμεῖν. 7 Ἀλλ' εὐθέως, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ἐπειδὰν ἀρξώμεθα εἰς τὸ δασὺ παριέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί. Αὐτὸ ἄν,

§. 2. οὐ γὰρ ἦν etc. Sensus: ab una tantum parte a paucis invadi poterat. cf. §. 4. §. 5. ἄλλο τι ἢ vid. Ind. in ἄλλο. §. 6. ἀνθ' ὧν pro κατέναντι, *pone quas.*

ἂν, ἔφη, τὸ δέον εἴη· θᾶττον γὰρ ἀληθῶς ἀναλώσουσι τοὺς λίθους. Ἀλλὰ πορευώμεθα, ἔνθεν ἡμῖν μικρόν τι ὕστερον παραδραμεῖν ἔσται, ἢν δυνώμεθα· καὶ ἀπελθεῖν ῥᾴδιον, ἢν βουλώμεθα.

8 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν καὶ Καλλίμαχος Παῤῥάσιος, λοχαγός· (τούτου γὰρ ἡγεμονία ἦν τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγῶν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ) οἱ δὲ ἄλλοι λοχαγοὶ ἔμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ. Μετὰ τοῦτο οὖν ἀπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἄνθρωποι εἰς τοὺς ἑβδομήκοντα, οὐκ ἀθρόοι, ἀλλὰ καθ' ἕνα, ἕκαστος φυλαττόμενος ὡς ἐδύνατο. 9 Ἀγασίας δὲ ὁ Στυμφάλιος καὶ Ἀριστώνυμος Μεθυδριεὺς, καὶ οὗτοι τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγοὶ ὄντες, καὶ ἄλλοι δὲ, ἐφίστασαν ἔξω τῶν δένδρων· οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλὲς ἐν τοῖς δένδροις ἑστάναι πλεῖον ἢ τὸν ἕνα λόχον. 10 Ἔνθα δὴ καὶ Καλλίμαχος μηχανᾶταί τι προτρέχειν ἀπὸ τοῦ δένδρου, ὑφ' ᾧ ἦν αὐτὸς, δύο ἢ τρία βήματα· ἐπεὶ δὲ οἱ λίθοι φέροιντο, ἀνεχάζετο εὐπετῶς· ἐφ' ἑκάστης δὲ προδρομῆς πλέον ἢ δέκα ἅμαξαι πετρῶν ἀνηλίσκοντο· 11 Ὁ δὲ Ἀγασίας, ὡς ὁρᾷ τὸν Καλλίμαχον, ἃ ἐποίει, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν θεώμενον, δείσας, μὴ οὐ πρῶτος παραδράμοι εἰς τὸ χωρίον, οὔτε τὸν Ἀριστώνυμον πλησίον ὄντα παρακαλέσας, οὔτε Εὐρύλοχον τὸν Λουσιέα, ἑταίρους ὄντας, οὔτ' ἄλλον οὐδένα, χωρεῖ αὐτὸς, καὶ παρέρχεται πάντας. 12 Ὁ δὲ Καλλίμαχος, ὡς ἑώρα αὐτὸν παρι-

§. 7. ἀληθῶς alii omittunt. — ibid. πορευώμεθα int. hinc usque ad pinus, inde a quibus parum ſpatii nobis reliquum eſt. §. 8. ὀπισθοφυλάκων λοχαγῶν. Cf. IV, 1, 28. et de ἡγεμονία Animadv.

παριόντα, ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἴτυος· ἐν δὲ τούτῳ παρέθει αὐτοὺς Ἀριστώνυμος Μεθυδριεὺς, καὶ μετὰ τοῦτον Εὐρύλοχος Λουσιεύς· πάντες γὰρ οὗτοι ἀντεποιοῦντο ἀρετῆς, καὶ διηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους· καὶ οὕτως ἐρίζοντες αἱροῦσι τὸ χωρίον. Ὡς γὰρ ἅπαξ εἰςέδραμον, οὐδεὶς ἔτι πέτρας ἄνωθεν ἠνέχθη. 13 Ἐνταῦθα δὴ δεινὸν ἦν θέαμα. αἱ γὰρ γυναῖκες, ῥίπτουσαι τὰ παιδία, εἶτα καὶ ἑαυτὰς ἐπικατερρίπτουν· καὶ οἱ ἄνδρες ὡςαύτως. Ἔνθα δὴ καὶ Αἰνέας ὁ Στυμφάλιος λοχαγὸς, ἰδών τινα θέοντα ὡς ῥίψοντα ἑαυτὸν, στολὴν ἔχοντα καλὴν, ἐπιλαμβάνεται ὡς αὐτὸν κωλύσων. 14 Ὁ δ' αὐτὸν ἐπισπᾶται, καὶ ἀμφότεροι ᾤχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι, καὶ ἀπέθανον. Ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν ὀλίγοι πάνυ ἐλήφθησαν, βόες δὲ καὶ ὄνοι καὶ πρόβατα πολλά.

15 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμοὺς ἑπτὰ, παρασάγγας πεντήκοντα. Οὗτοι ἦσαν, ὧν διῆλθον, ἀλκιμώτατοι, καὶ εἰς χεῖρας ᾔεσαν· εἶχον δὲ θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ ἤτρου, ἀντὶ δὲ τῶν πτερυγίων σπάρτα πυκνὰ ἐστραμμένα. 16 Εἶχον δὲ καὶ κνημῖδας καὶ κράνη, καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαίριον, ὅσον ξυήλην Λακωνικὴν, ᾧ ἔσφαττον, ὧν κρατεῖν δύναιντο· καὶ ἀποτέμνοντες ἂν τὰς κεφαλὰς, ἔχοντες ἐπορεύοντο· καὶ ᾖδον, καὶ ἐχόρευον, ὁπότε οἱ πολέμιοι ὄψεσθαι αὐτοὺς ἔμελλον· εἶχον δὲ καὶ δόρυ ὡς πεντεκαίδεκα πηχῶν, μίαν λόγχην ἔχον.

§. 12. ἐπιλαμβάνεται etc. ejus retinendi causa. §. 15. ὧν i. q. τούτων οὓς. — ibid. εἰς χεῖρας etc. *et congrediebantur cum Graecis.* — ibid. πτερυγίων al. πτερύγων. — ibid. σπάρτα πυκνὰ ἐστραμμένα, *dicht aneinander befestigte gedrehete Schnuren.*

ἔχον. 17 Οὗτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς πολίσμασιν· ἐπεὶ δὲ παρέλθοιεν οἱ Ἕλληνες, εἵποντο ἀεὶ μαχόμενοι· ᾤκουν δὲ ἐν τοῖς ὀχυροῖς· καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις ἀνακεκομισμένοι ἦσαν· ὥστε μηδὲν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς κτήνεσιν, ἃ ἐκ τῶν Ταόχων ἔλαβον. 18 Ἐκ τούτου οἱ Ἕλληνες ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ἅρπασον ποταμὸν, εὖρος τεττάρων πλέθρων. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Σκυθινῶν σταθμοὺς τέτταρας, παρασάγγας εἴκοσι, διὰ πεδίου εἰς κώμας· ἐν αἷς ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς, καὶ ἐπεσιτίσαντο.

19 Ἐντεῦθεν δὲ ἦλθον σταθμοὺς τέτταρας, παρασάγγας εἴκοσι, πρὸς πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, οἰκουμένην· ἐκαλεῖτο δὲ Γυμνίας. Ἐκ ταύτης ὁ τῆς χώρας ἄρχων τοῖς Ἕλλησιν ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἐπάγοι αὐτούς. 20 Ἐλθὼν δὲ αὐτὸς, λέγει, ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν ὄψονται θάλατταν. εἰ δὲ μὴ, τεθνάναι ἐπηγγέλλετο. Καὶ ἡγούμενος, ἐπειδὴ ἐνέβαλεν εἰς τὴν ἑαυτοῖς πολεμίαν, παρεκελεύετο αἴθειν καὶ φθείρειν τὴν χώραν· ᾧ καὶ δῆλον ἐγένετο, ὅτι τούτου ἕνεκα ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας. 21 Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ἱερὸν ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα δ' ἦν τῷ ὄρει Θήχης. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους, καὶ κατεῖδον τὴν θάλατταν, πολλὴ κραυγὴ ἐγένετο. 22 Ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν

§. 17. ᾤκουν vulgo ᾤχοντο, ita ut seq. ἐν accipiant pro εἰς. §. 19. ἐπάγοι. Ws. conjicit ἀπάγοι. cf. I, 6, 14. Cod. unus ἄγοι. §. 20. πέντε ἡμερ. int. διά. — ibid. ἑαυτοῖς i. q. ἑαυτῷ; sed praecedit quoque plural. (§. 19.) διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμ.

νοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, ᾠήθησαν καὶ ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἵποντο γὰρ καὶ ὄπισθεν οἱ ἐκ τῆς καιομένης χώρας· καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τε τινὰς καὶ ἐζώγρησαν, ἐνέδραν ποιησάμενοι· καὶ γέῤῥα ἔλαβον δασέων βοῶν ὠμοβοΐνα ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν.

23 Ἐπειδὴ δὲ βοὴ πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον, καὶ οἱ ἀεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς ἀεὶ βοῶντας, καὶ πολλῷ μείζων ἐγίγνετο ἡ βοὴ, ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι. 24 Καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππον, καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν, παρεβοήθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοώντων τῶν στρατιωτῶν, Θάλαττα, θάλαττα, καὶ παρεγγυώντων. Ἔνθα δὴ ἔθεον ἅπαντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἠλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι. 25 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους, καὶ στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς, δακρύοντες. Καὶ ἐξαπίνης, ὅτου δὴ παρεγγυήσαντος, οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους, καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. 26 Ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν πλῆθος δερμάτων ὠμοβοΐνων, καὶ βακτηρίας, καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέῤῥα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέῤῥα, καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. 27 Μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα ἀποπέμπουσιν οἱ Ἕλληνες, δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ, ἵππον, καὶ φιάλην ἀργυ-

§. 23. δρόμῳ. cf. I, 8, 19. IV, 6, 25. V, 2, 14. al. δρόμον. §. 24. παρεγγυώντων. cf. Ind. et ad Cyrop. III, 3, 58. §. 25. ὅτου δὴ παρεγγυήσ., *adhortante quodam suamque adhortationem proximo tradente, ut is deinceps traderet.* cf. V, 2, 24.

ἀργυρᾶν, καὶ σκευὴν Περσικὴν, καὶ δαρεικοὺς δέκα· ᾔτει δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. Κώμην δὲ δείξας αὐτοῖς, οὗ σκηνήσουσι, καὶ τὴν ὁδὸν, ἣν πορεύσονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἑσπέρα ἐγένετο, ᾤχετο τῆς νυκτὸς ἀπιών.

CAPUT VIII.

Agro Macronum, quibuscum foedus faciunt, peragrato, ad Colchorum montes perveniunt, ubi barbaris victis vicos copiosos inveniunt. Inde ad mare et Trapezuntem Graecorum urbem descendunt. Hic ex Colchorum agro praedas agunt, et vota olim diis nuncupata solvunt.

1 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ Μακρώνων σταθμοὺς τρεῖς, παρασάγγας δέκα. Τῇ πρώτῃ δὲ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ὃς ὥριζε τήν τε τῶν Μακρώνων χώραν καὶ τὴν τῶν Σκυθινῶν. 2 Εἶχον δ' ὑπερδέξιον χωρίον οἷον χαλεπώτατον, καὶ ἐξ ἀριστερᾶς ἄλλον ποταμὸν, εἰς ὃν ἐνέβαλλεν ὁ ὁρίζων, δι' οὗ ἔδει διαβαίνειν. Ἦν δὲ οὗτος δασὺς δένδροις παχέσι μὲν οὔ, πυκνοῖς δέ. Ταῦτα, ἐπεὶ προσῆλθον οἱ Ἕλληνες, ἔκοπτον, σπεύδοντες ὡς τάχιστα ἐκ τοῦ χωρίου ἐξελθεῖν. 3 Οἱ δὲ Μάκρωνες, ἔχοντες γέῤῥα καὶ λόγχας καὶ τριχίνους χιτῶνας, καταντιπέραν τῆς διαβάσεως παρατεταγμένοι ἦσαν, καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο, καὶ λίθους εἰς τὸν ποταμὸν ἐῤῥίπτουν· ἐξικνοῦντο δὲ οὐδὲ οὕτως, οὐδ' ἔβλαπτον οὐδένα.

4 Ἐν-

§. 2. ὑπερδέξιον χωρ., locum editum ad dextram. Z. et Ws. ὑπὲρ δεξιῶν eadem significatione ex uno Cd.

4 Ἔνθα δὴ προσέρχεται τῷ Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν τις ἀνὴρ, Ἀθήνησι φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων, ὅτι γιγνώσκοι τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ οἶμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην τὴν πατρίδα εἶναι· καὶ, εἰ μή τι κωλύει, ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι. 5 Ἀλλ᾽ οὐδὲν κωλύει, ἔφη· ἀλλὰ διαλέγου, καὶ μάθε πρῶτον αὐτῶν, τίνες εἰσίν. Οἱ δ᾽ εἶπον, ἐρωτήσαντες, ὅτι Μάκρωνες. Ἐρώτα τοίνυν, ἔφη, αὐτοὺς, τί ἀντιτετάχασι, καὶ χρήζουσιν ἡμῖν πολέμιοι εἶναι; 6 Οἱ δ᾽ ἀπεκρίναντο· Ὅτι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἔρχεσθε. Λέγειν ἐκέλευον οἱ στρατηγοὶ, ὅτι γε οὐ κακῶς ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεῖ πολεμήσαντες, ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν βουλόμεθα ἀφικέσθαι. 7 Ἠρώτων ἐκεῖνοι, εἰ δοῖεν ἂν τούτων τὰ πιστά. Οἱ δ᾽ ἔφασαν, καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐθέλειν. Ἐντεῦθεν διδόασιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς Ἕλλησιν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκείνοις Ἑλληνικήν· ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δ᾽ ἐπεμαρτύραντο ἀμφότεροι.

8 Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθὺς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα συνεξέκοπτον, τήν τε ὁδὸν ὡδοποίουν, ὡς διαβιβάσοντες, ἐν μέσοις ἀναμεμιγμένοι τοῖς Ἕλλησι· καὶ ἀγορὰν, οἵαν ἐδύναντο, παρεῖχον· καὶ διήγαγον τρισὶν ἡμέραις, ἔστε ἐπὶ τὰ τῶν Κόλχων ὅρια κατέστησαν τοὺς Ἕλληνας. 9 Ἐνταῦθα ἦν ὄρος μέγα, προσβατὸν δέ· καὶ ἐπὶ τούτου οἱ Κόλχοι παρατεταγμένοι ἦσαν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ἕλληνες ἀντιπαρετάξαντο φάλαγγα, ὡς οὕτως ἄξοντες πρὸς τὸ

§. 5. ἀντιτετάχασι vulgo, int. ἑαυτοῖς. Z. ἀντιτετάχαται.

ὄρος· ἔπειτα δὲ ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς συλλεγεῖσι βουλεύσασθαι, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιοῦνται. 10 Ἔλεξεν οὖν Ξενοφῶν, ὅτι δοκεῖ, παύσαντας τὴν φάλαγγα, λόχους ὀρθίους ποιῆσαι· ἡ μὲν γὰρ φάλαγξ διασπασθήσεται εὐθύς· τῇ μὲν γὰρ ἄνοδον, τῇ δὲ εὔοδον εὑρήσομεν τὸ ὄρος· καὶ εὐθὺς τοῦτο ἀθυμίαν ποιήσει, ὅταν τεταγμένοι εἰς φάλαγγα ταύτην διεσπασμένην ὁρῶσιν. 11 Ἔπειτα δὲ, ἢν μὲν ἐπὶ πολλοὺς τεταγμένοι προςάγωμεν, περιττεύσουσιν ἡμῶν οἱ πολέμιοι, καὶ τοῖς περιττοῖς χρήσονται, ὅ τι ἂν βούλωνται· ἐὰν δ' ἐπὶ ὀλίγων τεταγμένοι ἴωμεν, οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν, εἰ διακοπείη ἡμῶν ἡ φάλαγξ ὑπὸ ἀθρόων πη καὶ βελῶν καὶ ἀνθρώπων συμπεσόντων· εἰ δέ πη τοῦτο ἔσται, τῇ ὅλῃ φάλαγγι κακὸν ἔσται. 12 Ἀλλά μοι δοκεῖ, ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησαμένους, τοσοῦτον χωρίον κατασχεῖν διαλιπόντας τοὺς λόχους, ὅσον ἔξω τοὺς ἐσχάτους λόχους γενέσθαι τῶν πολεμίων κεράτων· καὶ οὕτως ἐσόμεθα τῆς τε τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω οἱ ἔσχατοι λόχοι, καὶ ὀρθίους ἄγοντες οἱ κράτιστοι ἡμῶν πρῶτοι προςίασιν, ᾗ τε ἂν εὔοδον ᾖ, ταύτῃ ἕκαστος ἄξει ὁ λόχος. 13 Καὶ εἴς τε τὸ διαλεῖπον οὐ ῥᾴδιον ἔσται τοῖς πολεμίοις εἰςελθεῖν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν λόχων ὄντων, διακόψαι τε οὐ ῥᾴδιον ἔσται λόχον ὄρθιον προςιόντα,

§. 10. τῇ μὲν γὰρ, *hac enim ratione*, si phalangem fecerimus. §. 11. ἐπὶ πολλοὺς i. e. *ordinibus phalangis multiplicatis*, ita ut phalanx minus latior fiat. — ibid. περιττεύσουσιν, *fronte excedent* (*werden uns überflügeln*). — ibid. ἐπὶ ὀλίγων oppositum est ἐπὶ πολλοὺς. §. 12. ὅσον ἔξω etc. i. q. ὅσον δεῖ, ὥςτε ἔξω γενέσθαι. — ibid. προςίασιν i. q. προςελεύσονται.

ἰόντα. Ἐάν τέ τις πιέζηται τῶν λόχων, ὁ πλησίον βοηθήσει, ἤν τέ πῃ εἷς δυνηθῇ τῶν λόχων ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβῆναι, οὐδεὶς μηκέτι μείνῃ τῶν πολεμίων. 14 Ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίουν ὀρθίους τοὺς λόχους. Ξενοφῶν δὲ ἀπιὼν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ, εἶπε τοῖς στρατιώταις· Ἄνδρες, οὗτοί εἰσιν, οὓς ὁρᾶτε, μόνοι ἔτι ἡμῖν ἐμποδὼν τοῦ μὴ ἤδη εἶναι, ἔνθα πάλαι σπεύδομεν· τούτους, ἤν πως δυνώμεθα, καὶ ὠμοὺς δεῖ καταφαγεῖν.

15 Ἐπεὶ δ᾽ ἐν ταῖς χώραις ἕκαστοι ἐγένοντο, καὶ τοὺς λόχους ὀρθίους ἐποιήσαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν ὁπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ λόχος ἕκαστος σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατόν· τοὺς δὲ πελταστὰς καὶ τοὺς τοξότας τριχῇ ἐποιήσαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐωνύμου ἔξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς δὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν ἑξακοσίους ἑκάστους. 16 Ἐκ τούτου παρήγγυησαν οἱ στρατηγοὶ εὔχεσθαι· εὐξάμενοι δὲ καὶ παιανίσαντες ἐπορεύοντο. Καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ Ξενοφῶν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς πελτασταὶ ἔξω γενόμενοι τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἐπορεύοντο· 17 οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς εἶδον αὐτούς, ἀντιπορευόμενοι καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν οἱ δὲ ἐπὶ τὸ εὐώνυμον διεσπάσθησαν, καὶ πολὺ τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος ἐν τῷ μέσῳ κενὸν ἐποίησαν. 18 Ἰδόντες δὲ αὐτοὺς διαχάζοντας οἱ κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν πελτασταί, ὧν ἦρχεν Αἰσχίνης ὁ Ἀκαρνάν, νομίσαντες φεύγειν, ἀνὰ κράτος ἔθεον· καὶ οὗτοι πρῶτοι ἐπὶ τὸ ὄρος ἀναβαίνουσι· συνεφείπετο

§. 18. κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν int. στράτευμα. i. q. Ἀρκαδικοὶ πελτασταί. Ws. conjicit: οἱ κατὰ τὸ μέσον Ἀρκαδικοὶ πελτασταί.

πετο δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ Ἀρκαδικὸν ὁπλιτικὸν, ὧν ἦρχε Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος. 19 Οἱ δὲ πολέμιοι, ἐπεὶ ἤρξαντο θεῖν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ φυγῇ ἄλλος ἄλλῃ ἐτράπετο. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἀναβάντες ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν πολλαῖς κώμαις καὶ τὰ ἐπιτήδεια πολλὰ ἐχούσαις. 20 Καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν ἦν, ὅ τι καὶ ἐθαύμασαν· τὰ δὲ σμήνη πολλὰ ἦν αὐτόθι, καὶ τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον τῶν στρατιωτῶν, πάντες ἄφρονές τε ἐγίγνοντο, καὶ ἤμουν, καὶ κάτω διεχώρει αὐτοῖς, καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς ἐδύνατο ἵστασθαι· ἀλλ᾽ οἱ μὲν ὀλίγον ἐδηδοκότες, σφόδρα μεθύουσιν ἐῴκεσαν· οἱ δὲ πολὺ, μαινομένοις· οἱ δὲ καὶ ἀποθνήσκουσιν. 21 Ἔκειντο δὲ οὕτω πολλοὶ ὥςπερ τροπῆς γεγενημένης, καὶ πολλὴ ἦν ἡ ἀθυμία. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἀπέθανε μὲν οὐδεὶς, ἀμφὶ δὲ τὴν αὐτήν που ὥραν ἀνεφρόνουν· τρίτῃ δὲ καὶ τετάρτῃ ἀνίσταντο ὥςπερ ἐκ φαρμακοποσίας.

22 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς, ἑπτὰ παρασάγγας, καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν, εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην, ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, Σινωπέων ἀποικίαν, ἐν τῇ Κόλχων χώρᾳ. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα, ἐν ταῖς τῶν Κόλχων χώραις. 23 καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενοι ἐλῄζοντο τὴν Κολχίδα. Ἀγορὰν δὲ παρεῖχον ἐν τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζούντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἕλληνας καὶ ξένια ἔδοσαν, βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ

§. 20. *μαινομένοις*, ab infania, quam hoc mel gignebat, *maenomenon* vocabatur. vid. Plin. XXI, 13. §. 21. *τὴν αὐτὴν — ὥραν* int. diei posterioris. §. 22. *ἐν τῷ* i. q. *ἐπί*. cf. §. 28. — ibid. *χώραις*. Alii *κώμαις*. cf. 25. (*ἐν τῷ ὄρει*) et V, 1, 6.

καὶ οἶνον. 24 Συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων, τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων· καὶ ξένια καὶ παρ᾽ ἐκείνων ἦλθον, τὸ πλέον βόες. 25 Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν, ἣν εὔξαντο, παρεσκευάζοντο· ἦλθον δὲ αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι τῷ Διῒ τῷ Σωτῆρι καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα· καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ θεοῖς, ἃ εὔξαντο. Ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει, ἔνθαπερ ἐσκήνουν· εἵλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην (ὃς ἔφυγε παῖς ἔτι ὢν οἴκοθεν, παῖδα ἄκων κατακτανὼν ξυήλῃ πατάξας) δρόμου τε ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι.

26 Ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδοσαν τῷ Δρακοντίῳ, καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκὼς εἴη. Ὁ δὲ, δείξας, ὅπου παρεστηκότες ἐτύγχανον, Οὗτος ὁ λόφος, ἔφη, κάλλιστος τρέχειν, ὅπου ἄν τις βούληται. Πῶς οὖν, ἔφασαν, δυνήσονται παλαίειν ἐν σκληρῷ καὶ δασεῖ οὕτω; Ὁ δὲ εἶπε· Μᾶλλόν τι ἀνιάσεται ὁ καταπεσών. 27 Ἠγωνίζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλεῖστοι, δόλιχον δὲ Κρῆτες πλείους ἢ ἑξήκοντα ἔθεον· πάλην δὲ, καὶ πυγμὴν, καὶ παγκράτιον ἕτεροι· καὶ καλὴ θέα ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν, καὶ, ἅτε θεωμένων τῶν ἑταίρων, πολλὴ φιλονεικία ἐγίγνετο. 28 Ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι· καὶ ἔδει αὐτοὺς, κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας, ἐν τῇ θα-

§. 24. τὸ πλέον. vid. Animadv. §. 25. ἣν εὔξαντο. cf. III, 2, 9. §. 26. δρόμον πεποιηκὼς εἴη, *curriculum elegiſſet et praeparaſſet.* §. 27. Conſtr. στάδιον μὲν ἠγωνίζοντο παῖδες etc. — ibid. κατέβησαν, *in certamen deſcenderunt.*

θαλάττῃ ἀναστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἥκειν. Καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκυλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι. Ἔνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις ἐγίγνετο αὐτῶν.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

CAPUT I.

De reliquo itinere consultantibus placet iter maritimum et Chirisophus ad naves conquirendas mittitur. Reliquis rebus interea prospicit Xenophon, ut et commeatum habeant et sat navium viasque munitas, si terrestre iter esset continuandum. Hinc ad navigia colligenda mittitur Dexippus Lacedaemonius, sed cum navi sibi demandata aufugit: Polycrates contra Atheniensis fidem servat.

1 Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅσα ἐν τῇ πορείᾳ τῇ μέχρις ἐπὶ θάλατταν τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, καὶ ὡς ἐπὶ Τραπεζοῦντα πόλιν Ἑλληνίδα ἀφίκοντο, καὶ ὡς ἀπέθυσαν ἃ εὔξαντο σωτήρια θύσειν, ἔνθα πρῶ-

§. 1. ἃ εὔξαντο. cf. IV, 8, 25.

πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφίκοντο, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται. 2 Ἐκ δὲ τούτου συνελθόντες ἐβουλεύοντο περὶ τῆς λοιπῆς πορείας· ἀνέστη δὲ πρῶτος Ἀντιλέων Θούριος, καὶ ἔλεξεν ὧδε· Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἀπείρηκα ἤδη συσκευαζόμενος, καὶ βαδίζων, καὶ τρέχων, καὶ τὰ ὅπλα φέρων, καὶ ἐν τάξει ἰὼν, καὶ φυλακὰς φυλάττων, καὶ μαχόμενος· ἐπιθυμῶ δὲ ἤδη, παυσάμενος τούτων τῶν πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, πλεῖν τὸ λοιπὸν, καὶ ἐκταθεὶς, ὥσπερ Ὀδυσσεὺς, καθεύδων ἀφικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. 3 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται ἀνεθορύβησαν, ὡς εὖ λέγοι· καὶ ἄλλος ταὐτὰ ἔλεγε, καὶ πάντες οἱ παρόντες. Ἔπειτα Χειρίσοφος ἀνέστη, καὶ εἶπεν ὧδε· 4 Φίλος μοι ἐστὶν, ὦ ἄνδρες, Ἀναξίβιος, ναυαρχῶν δὲ τυγχάνει· ἢν οὖν πέμψητέ με, οἶμαι ἂν ἐλθεῖν καὶ τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ὑμᾶς ἄξοντα· ὑμεῖς δ', ἐπείπερ πλεῖν βούλεσθε, περιμένετε, ἔστ' ἂν ἐγὼ ἔλθω· ἥξω δὲ ταχέως. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἥσθησάν τε καὶ ἐψηφίσαντο, πλεῖν αὐτὸν ὡς τάχιστα.

5 Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ἀνέστη, καὶ ἔλεξεν ὧδε· Χειρίσοφος μὲν δὴ ἐπὶ πλοῖα στέλλεται, ἡμεῖς δὲ ἀναμενοῦμεν. Ὅσα οὖν μοι δοκεῖ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν τῇ μονῇ, ταῦτα ἐρῶ. 6 Πρῶτον μὲν τὰ ἐπιτήδεια δεῖ πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας· οὔτε γὰρ ἀγορά ἐστιν ἱκανὴ, οὔτε ὅτου ὠνησόμεθα πάρεστιν, εἰ

§. 1. λόγῳ, *narratione ſuperiori ſeu libris ſuperioribus.* §. 2. καθεύδων. cf. Odyſſ. XIII, 118. §. 4. ναυαρχῶν int. ſecundum Diodor. Βυζαντίων. — ibid. ταχέως. cf. VI, 1, 16.

εἰ μὴ ὀλίγοις, ἥ τε χώρα πολεμία· κίνδυνος οὖν, πολλοὺς ἀπόλλυσθαι, ἢν ἀμελῶς τε καὶ ἀφυλάκτως πορεύησθε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. 7 Ἀλλά μοι δοκεῖ σὺν προνομαῖς λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὡς σώζησθε· ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι. Ἔδοξε ταῦτα. 8 Ἔτι τοίνυν ἀκούσατε καὶ τάδε· Ἐπὶ λείαν γάρ ὑμῶν ἐκπορεύσονταί τινες. Οἶμαι οὖν βέλτιον εἶναι, ἡμῖν εἰπεῖν τὸν μέλλοντα ἐξιέναι, φράζειν δὲ καὶ ὅποι, ἵνα καὶ τὸ πλῆθος ἴδωμεν τῶν ἐξιόντων καὶ τῶν μενόντων, καὶ συμπαρασκευάζωμεν, ἐάν τι δέῃ· καὶ βοηθῆσαί τισιν ἂν καιρὸς ᾖ, ἴδωμεν, ὅποι δεήσει βοηθεῖν· καὶ ἄν τις τῶν ἀπειροτέρων ἐγχειρῇ τι ποιεῖν, συμβουλεύωμεν, πειρώμενοι εἰδέναι τὴν δύναμιν, ἐφ' οὓς ἂν ἴωσιν. Ἔδοξε καὶ ταῦτα. 9 Ἐννοεῖτε δὴ καὶ τόδ', ἔφη· Σχολὴ τοῖς πολεμίοις λῄζεσθαι· καὶ δικαίως ἡμῖν ἐπιβουλεύουσιν· ἔχομεν γὰρ τὰ ἐκείνων· ὑπερκάθηνται δ' ἡμῶν. Φύλακας δή μοι δοκεῖ δεῖν περὶ τὸ στρατόπεδον εἶναι· ἐὰν οὖν κατὰ μέρος μερισθέντες φυλάττωμεν καὶ σκοπῶμεν, ἧττον δύναιντ' ἂν ἡμᾶς θηρᾷν οἱ πολέμιοι. 10 Ἔτι τοίνυν τάδε ὁρᾶτε· Εἰ μὲν ἠπιστάμεθα σαφῶς, ὅτι ἥξει πλοῖα Χειρίσοφος ἄγων ἱκανά, οὐδὲν ἂν ἔδει, ὧν μέλλω λέγειν· νῦν δ', ἐπεὶ τοῦτ' ἄδηλον, δοκεῖ μοι πειρᾶσθαι πλοῖα συμπαρασκευάζειν καὶ αὐτόθεν. Ἢν μὲν γὰρ ἔλθῃ, ὑπαρχόντων ἐνθάδε,

§. 7. σὺν προνομαῖς al. malunt συμπρονομαῖς, *adeo ut universi simul praedemur.* — ibid. ὡς σώζησθε etc. Halbk. conj. ὡς σώζεσθαι ἡμᾶς τε καὶ τούτων ἐπιμελεῖσθαι. §. 8. ἐπὶ λείαν; quae distinguitur ab ἐπιτηδείοις. cf. §. 17. et c. 2, 1. §. 9. ὑπερκάθηνται, *loca superiora tenent.* cf. c. 2, 1. §. 10. Χειρίσοφος. cf. §. 4.

ά, ἐν ἀφθονωτέροις πλευσούμεθα· ἐὰν δὲ μὴ ἄγῃ, τοῖς ἐνθάδε χρησόμεθα. 11 Ἐγὼ δ' ὁρῶ πλοῖα πολλάκις παραπλέοντα· εἰ οὖν αἰτησάμενοι παρὰ Τραπεζουντίων μακρὰ πλοῖα, κατάγοιμεν καὶ φυλάττοιμεν αὐτὰ, τὰ πηδάλια παραλυόμενοι, ἕως ἂν ἱκανὰ τὰ ἄξοντα γένηται, ἴσως ἂν οὐκ ἀπορήσαιμεν κομιδῆς, οἵας δεόμεθα. Ἔδοξε καὶ ταῦτα. 12 Ἐννοήσατε δ', ἔφη, εἰ εἰκὸς καὶ τρέφειν ἀπὸ κοινοῦ, οὓς ἂν καταγάγοιμεν, ὅσον ἂν χρόνον ἡμῶν ἕνεκα μένωσι, καὶ ναῦλον συνθέσθαι, ὅπως ὠφελοῦντες καὶ ὠφελῶνται. Ἔδοξε καὶ ταῦτα. 13 Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, ἢν ἄρα καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ ἐκπεραίνηται, ὥστε ἀρκεῖν πλοῖα, τὰς ὁδοὺς, ἃς δυσπόρους ἀκούομεν εἶναι, ταῖς παρὰ θάλατταν οἰκουμέναις πόλεσιν ἐντείλασθαι ὁδοποιεῖν· πείσονται γὰρ, καὶ διὰ τὸ φοβεῖσθαι καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι ἡμῶν ἀπαλλαγῆναι.

14 Ἐνταῦθα δὴ ἀνέκραγον, ὡς οὐ δέοι ὁδοιπορεῖν. Ὁ δὲ, ὡς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν, ἐπεψήφισε μὲν οὐδὲν, τὰς δὲ πόλεις ἑκούσας ἔπεισε ποιεῖν τὰς ὁδοὺς· λέγων, ὅτι θᾶττον ἀπαλλάξονται, ἢν εὔποροι γένωνται αἱ ὁδοί. 15 Ἔλαβον δὲ καὶ πεντηκόντορον παρὰ τῶν Τραπεζουντίων, ᾗ ἐπέστησαν Δέξιππον Λακωνικὸν περίοικον. Οὗτος, ἀμελήσας τοῦ συλλαβεῖν πλοῖα, ἀποδρὰς ᾤχετο ἔξω τοῦ Πόντου, ἔχων τὴν ναῦν. Οὗτος μὲν οὖν δίκαια ἔπαθεν ὕστερον· ἐν Θρᾴκῃ γὰρ παρὰ Σεύθῃ πολυπραγμονῶν τι ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λακωνικοῦ. 16 Ἔλα-

§. 11. αὐτὰ refer ad πλοῖα παραπλέοντα. — ibid. ἄξοντα suppl. ἡμᾶς. §. 13. Δοκεῖ int. χρήσιμον εἶναι. §. 15. Ἔλαβον, cf. §. 11.

Ἔλαβον δὲ καὶ τριακόντορον, ᾗ ἐπεστάθη Πολυκράτης Ἀθηναῖος· ὅς, ὁπόσα λαμβάνοι πλοῖα, κατῆγεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Καὶ τὰ μὲν ἀγώγιμα, ἃ ἐπῆγον, ἐξαιρούμενοι, φύλακας καθίστασαν, ὅπως σῷα εἴη· τοῖς δὲ πλοίοις ἐχρήσαντο εἰς παραγωγήν. 17
Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἦν, ἐπὶ λείαν ἐξῄεσαν οἱ Ἕλληνες· καὶ οἱ μὲν ἐνετύγχανον, οἱ δὲ καὶ οὔ. Κλεαίνετος δ' ἐξαγαγὼν καὶ τὸν ἑαυτοῦ καὶ ἄλλον λόχον πρὸς χωρίον χαλεπὸν, αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

CAPUT II.

Interea ad commeatum comparandum Trapezuntiis ducentibus dimidia copiarum pars exit adversus Drilas, gentem bellicosissimam. Cuius urbem valde munitam ubi expugnaverant postero die salvi in castra redeunt.

1 Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ἦν λαμβάνειν, ὥστε ἀπαυθημερίζειν ἐπὶ τὸ στράτευμα, ἐκ τούτου λαβὼν ὁ Ξενοφῶν ἡγεμόνας τῶν Τραπεζουντίων, ἐξάγει εἰς Δρίλας τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δὲ ἥμισυ φυλάττειν κατέλιπε τὸ στρατόπεδον· οἱ γὰρ Κόλχοι, ἅτε ἐκπεπτωκότες ἐκ τῶν οἰκιῶν, πολλοὶ ἦσαν ἀθρόοι, καὶ ὑπερεκάθηντο ἐπὶ τῶν ἄκρων.
2 Οἱ δὲ Τραπεζούντιοι, ὁπόθεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια ῥᾴδιον

§. 16. παραγωγὴν i. q. καταγωγήν, deductionem. cf. §. 12. §. 17. καὶ ἄλλον vulgo καὶ τὸν ἄλλον, cujus loco Ws. conjicit: καὶ τὸν ἄλλον etc. §. 1. ὥστε ἀπαυθημερίζειν i. e. intra itineris ſpatium, quod uno die confici poſſet.

ῥᾴδιον ἦν λαβεῖν, οὐκ ἦγον· φίλοι γὰρ αὐτοῖς ἦσαν· εἰς τοὺς Δρίλας δὲ προθύμως ἦγον, ὑφ' ὧν κακῶς ἔπασχον, εἰς χωρία τε ὀρεινὰ καὶ δύσβατα, καὶ ἀνθρώπους πολεμικωτάτους τῶν ἐν τῷ Πόντῳ.

3 Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐν τῇ ἄνω χώρᾳ οἱ Ἕλληνες, ποῖα τῶν χωρίων τοῖς Δρίλαις ἁλώσιμα ἐδόκει εἶναι, ἐμπιπράντες ἀπῄεσαν· καὶ οὐδὲν ἦν λαβεῖν, εἰ μὴ ὗς καὶ βοῦς, ἢ ἄλλο τι κτῆνος τὸ πῦρ διαπεφευγός. Ἓν δ' ἦν χωρίον, ὃ μητρόπολις αὐτῶν ἐκαλεῖτο· εἰς τοῦτο πάντες συνεῤῥυήκεσαν· περὶ δὲ τοῦτο ἦν χαράδρα ἰσχυρῶς βαθεῖα, καὶ πρόσοδοι χαλεπαὶ πρὸς τὸ χωρίον. 4 Οἱ δὲ πελτασταὶ, προτρέχοντες στάδια πέντε ἢ ἓξ τῶν ὁπλιτῶν, διαβάντες τὴν χαράδραν, ὁρῶντες πρόβατα πολλὰ καὶ ἄλλα χρήματα, προςέβαλλον πρὸς τὸ χωρίον. Συνείποντο δὲ καὶ δορυφόροι πολλοὶ, οἱ ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξωρμημένοι· ὥστε ἐγένοντο οἱ διαβάντες πλείους, ἢ εἰς δισχιλίους ἀνθρώπους. 5 Ἐπεὶ δὲ μαχόμενοι οὐκ ἐδύναντο λαβεῖν τὸ χωρίον, (καὶ γὰρ τάφρος ἦν περὶ αὐτὸ εὐρεῖα ἀναβεβλημένη, καὶ σκόλοπες ἐπὶ τῆς ἀναβολῆς, καὶ τύρσεις πυκναὶ ξύλιναι πεποιημέναι) ἀπιέναι ἤδη ἐπεχείρουν· οἱ δὲ ἐπέκειντο αὐτοῖς. 6 Ὡς δ' οὐκ ἐδύναντο ἀπελθεῖν, (ἦν γὰρ ἐφ' ἑνὸς ἡ κατάβασις ἐκ τοῦ χωρίου εἰς τὴν χαράδραν) πέμπουσι πρὸς Ξενοφῶντα, ὃς ἡγεῖτο τοῖς ὁπλίταις. 7 Ὁ δ' ἐλθὼν λέγει, ὅτι ἐστὶ χωρίον χρημάτων πολλῶν μεστόν· τοῦτο οὔτε λαβεῖν δυνάμεθα· ἰσχυρὸν γάρ ἐστιν· οὔτε

§. 2. Ante οὐκ ἦγον int. ἐνταῦθα. — ibid. ἐν, cf. c. 1, 1. §. 3. ἐμπιπράντες int. Δρίλαι. §. 4. οἱ διαβάντες repete τὴν χαράδραν (Vertiefung). §. 7. Ὁ δὲ ἐλθὼν, *nuncius ad Xenophontem missus.*

οὔτε ἀπελθεῖν ῥᾴδιον· μάχονται γὰρ ἐπεξεληλυθότες, καὶ ἡ ἄφοδος χαλεπή.

8 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφῶν, προσαγαγὼν πρὸς τὴν χαράδραν, τοὺς μὲν ὁπλίτας ἐκέλευε θέσθαι τὰ ὅπλα· αὐτὸς δὲ διαβὰς σὺν τοῖς λοχαγοῖς, ἐσκοπεῖτο πότερον εἴη κρεῖττον ἀπάγειν καὶ τοὺς διαβεβηκότας ἢ καὶ τοὺς ὁπλίτας διαβιβάζειν, ὡς ἁλόντος ἂν τοῦ χωρίου. 9 Καὶ ἐδόκει τὸ μὲν ἀπάγειν οὐκ εἶναι ἄνευ πολλῶν νεκρῶν, ἑλεῖν δ' ἂν ᾤοντο καὶ οἱ λοχαγοὶ τὸ χωρίον· καὶ ὁ Ξενοφῶν συνεχώρησε, τοῖς ἱεροῖς πιστεύσας· οἱ γὰρ μάντεις ἀποδεδειγμένοι ἦσαν, ὅτι μάχη μὲν εἴη, τὸ δὲ τέλος καλὸν τῆς ἐξόδου. 10 Καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς πέμπει διαβιβάσοντας τοὺς ὁπλίτας, αὐτὸς δ' ἔμενεν ἀναχωρίσας ἅπαντας τοὺς πελταστὰς, καὶ οὐδένα εἴα ἀκροβολίζεσθαι. 11 Ἐπεὶ δ' ἧκον οἱ ὁπλῖται, ἐκέλευσε τὸν λόχον ἕκαστον ποιῆσαι τῶν λοχαγῶν, ὡς ἂν κράτιστα οἴηται ἀγωνιεῖσθαι· ἦσαν γὰρ οἱ λοχαγοὶ πλησίον ἀλλήλων, οἳ πάντα τὸν χρόνον ἀλλήλοις περὶ ἀνδραγαθίας ἀντεποιοῦντο. 12 Καὶ οἱ μὲν λοχαγοὶ ταῦτα ἐποίουν· ὁ δὲ τοῖς πελτασταῖς πᾶσι παρήγγελλε διηγκυλισμένους ἰέναι, ὡς, ὁπόταν σημήνῃ, ἀκοντίζειν δεῆσον· καὶ τοὺς

§. 8. διαβεβηκότας refer ad πελταστὰς et supple χαράδραν. cf. §. 4. — ibid. ὡς ἁλόντος: *spe ejus potiundi tam certa, ut jam captum videretur.* §. 10. διαβιβάσοντας (int. χαράδραν) *ut traducerent.* — ibid. ἀναχωρίσας. cf. de re §. 4. et 6. §. 11. ποιῆσαι i. e. *instruere.* Constr. ἐκέλευσε (Ξενοφῶν) ἕκαστον τῶν λοχαγῶν, τὸν λόχον (οὕτω) ποιῆσαι, ὡς ἂν οἴηται λοχαγός etc. Alii ποιῆσαι de *confirmatione* intelligunt. §. 12. διηγκυλισμένους. cf. IV. 3, 28. — ibid. σημήνῃ int. σαλπιγκτής. cf. III. 4, 4.

τοὺς τοξότας ἐπιβεβλῆσθαι ἐπὶ ταῖς νευραῖς, ὡς, ὁπόταν σημήνῃ, τοξεύειν δεήσον· καὶ τοὺς γυμνῆτας λίθων ἔχειν μεστὰς τὰς διφθέρας· καὶ τοὺς ἐπιτη- δείους ἔπεμψε τούτων ἐπιμεληθῆναι. 13 Ἐπεὶ δὲ άντα παρεσκεύαστο, καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ ὑπολοχαγοὶ αὶ οἱ ἀξιοῦντες τούτων μὴ χείρους εἶναι πάντες πα- ετεταγμένοι ἦσαν, καὶ ἀλλήλους μὲν δὴ συνεώρων· ηνοειδὴς γὰρ ἦν ἡ τάξις διὰ τὸ χωρίον·) 14 ἐπεὶ ἐπαιάνισαν, καὶ ἡ σάλπιγξ ἐφθέγξατο, ἅμα τε τῷ υαλίῳ ἠλάλαξαν καὶ ἔθεον δρόμῳ οἱ ὁπλῖται, καὶ βέλη ὁμοῦ ἐφέρετο, λόγχαι, τοξεύματα, σφενδό- , καὶ πλεῖστοι δ' ἐκ τῶν χειρῶν λίθοι· ἦσαν δὲ καὶ πῦρ προσέφερον. 15 Ὑπὸ δὲ τοῦ πλήθους βελῶν ἔλιπον οἱ πολέμιοι τά τε σταυρώματα καὶ τύρσεις· ὥστε Ἀγασίας Στυμφάλιος καὶ Φι- νος Πελληνεὺς, καταθέμενοι τὰ ὅπλα, ἐν χιτῶνι ν ἀνέβησαν, καὶ ἄλλος ἄλλον εἷλκε, καὶ ἄλλος ἀνα- κει, καὶ ἡλώκει τὸ χωρίον, ὡς ἐδόκει. 16 Καὶ οἱ πελτασταὶ καὶ οἱ ψιλοὶ εἰςδραμόντες ἥρπαζον, ὅ αστος ἐδύνατο· ὁ δὲ Ξενοφῶν, στὰς κατὰ πύ- ὑπόσδους ἐδύνατο κατεκώλυε τῶν ὁπλιτῶν ἔξω· ιοι γὰρ ἄλλοι ἐφαίνοντο ἐπ' ἄκροις τισὶν ἰσχυ- 17 Οὐ πολλοῦ δὲ χρόνου μεταξὺ γενομένου, ή τ' ἐγίγνετο ἔνδον, καὶ ἔφευγον, οἱ μὲν καὶ ες, ἃ ἔλαβον, τάχα δέ τις καὶ τετρωμένος· καὶ ἦν ὠθισμὸς ἀμφὶ τὰ θύρετρα. Καὶ ἐρωτώμε- ἐκπίπτοντες, ἔλεγον, ὅτι ἄκρα τις ἐστὶν ἔνδον,

καὶ

. τούτων Ws. *lapidum comportandorum*. Halbk. *horum imperiorum*. §. 13. μηνοειδὴς vulgo μονο- ειδής. §. 16. ἐπ' ἄκροις int. extra hoc oppidum, quod nunc oppugnabant; an intra in arce?

καὶ οἱ πολέμιοι πολλοί, οἳ παίουσιν ἐκδεδραμηκότες τοὺς ἔνδον ἀνθρώπους.

18 Ἐνταῦθα ἀνειπεῖν ἐκέλευσε Τολμίδην τὸν κήρυκα, ἰέναι εἴσω τὸν βουλόμενόν τι λαμβάνειν. Καὶ ἵεντο πολλοὶ εἴσω, καὶ νικῶσι τοὺς ἐκπίπτοντας οἱ εἴσω ὠθούμενοι, καὶ κατακλείουσι τοὺς πολεμίους πάλιν εἰς τὴν ἄκραν. 19 Καὶ τὰ μὲν ἔξω τῆς ἄκρας πάντα διηρπάσθη, καὶ ἐξεκομίσαντο οἱ Ἕλληνες· οἱ δ' ὁπλῖται ἔθεντο τὰ ὅπλα, οἱ μὲν περὶ τὸ σταύρωμα, οἱ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὴν ἄκραν φέρουσαν. 20 Ὁ δὲ Ξενοφῶν καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐσκόπουν, εἰ οἷόν τ' εἴη τὴν ἄκραν λαβεῖν· ἦν γὰρ οὕτω σωτηρία ἀσφαλής· ἄλλως δὲ πάνυ χαλεπὸν ἐδόκει εἶναι ἀπελθεῖν· σκοπουμένοις δ' αὐτοῖς ἔδοξε παντάπασιν ἀνάλωτον εἶναι τὸ χωρίον. 21 Ἐνταῦθα παρεσκευάζοντο τὴν ἄφοδον, καὶ τοὺς μὲν σταυροὺς ἕκαστοι τοὺς καθ' αὑτοὺς διῄρουν, καὶ τοὺς ἀχρείους καὶ φορτία ἔχοντας ἐξεπέμποντο καὶ τῶν ὁπλιτῶν τὸ πλῆθος· κατέλιπον δὲ οἱ λοχαγοί, οἷς ἕκαστος ἐπίστευεν.

22 Ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο ἀποχωρεῖν, ἐπεξέθεον ἔνδοθεν πολλοί, γέρρα καὶ λόγχας ἔχοντες, καὶ κνημῖδας, καὶ κράνη Παφλαγονικά· καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς οἰκίας ἀνέβαινον τὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς εἰς τὴν ἄκραν φερούσης ὁδοῦ· 23 ὥστ' οὐδὲ διώκειν ἀσφαλὲς ἦν αὐτοὺς κατὰ τὰς πύλας, τὰς εἰς τὴν ἄκραν φερούσας· καὶ γὰρ ξύλα μεγάλα ἐπερρίπτουν ἄνωθεν,

§. 18. νικῶσι redire cogunt turbâ suâ. §. 20. σωτηρία, *reditus*. §. 21. τοὺς καθ' αὑτούς, *cuivis proximos s. oppositos*. §. 22. Παφλαγονικά. cf. 4, 15. §. 23. κατά, *versus*. — ibid. ἄνωθεν i. e. ἀπὸ τῶν οἰκιῶν.

θεν, ὥστε χαλεπὸν ἦν καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι· καὶ ἡ νὺξ φοβερὰ ἦν ἐπιοῦσα. 24 Μαχομένων δ' αὐτῶν καὶ ἀπορουμένων, θεῶν τις αὐτοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν. Ἐξαπίνης γὰρ ἀνέλαμψεν οἰκία τῶν ἐν δεξιᾷ, ὁτουδὴ ἀνάψαντος. Ὡς δ' αὕτη συνέπιπτεν, ἔφευγον οἱ ἀπὸ τῶν ἐν δεξιᾷ οἰκιῶν. 25 Ὡς δ' ἔμαθεν ὁ Ξενοφῶν τοῦτο παρὰ τῆς τύχης, ἀνάπτειν ἐκέλευε καὶ τὰς ἐν ἀριστερᾷ οἰκίας· αἱ δὲ ξύλιναι ἦσαν· ὥστε καὶ ταχὺ ἐκαίοντο. Ἔφευγον οὖν καὶ οἱ ἀπὸ τούτων τῶν οἰκιῶν. 26 Οἱ δὲ κατὰ τὸ στόμα δὴ ἔτι μόνοι ἐλύπουν, καὶ δῆλοι ἦσαν, ὅτι ἐπικείσονται ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ τε καὶ καταβάσει. Ἐνταῦθα παραγγέλλει φορεῖν ξύλα, ὅσοι ἐτύγχανον ἔξω ὄντες τῶν βελῶν, εἰς τὸ μέσον ἑαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων· ἐπεὶ δὲ ἱκανὰ ἤδη ἦν, ἀνῆψαν· ἀνῆπτον δὲ καὶ τὰς παρ' αὐτὸ τὸ χαράκωμα οἰκίας, ὅπως οἱ πολέμιοι ἀμφὶ ταῦτα ἔχοιεν. 27 Οὕτω μόλις ἀπῆλθον ἀπὸ τοῦ χωρίου, πῦρ ἐν μέσῳ ἑαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων ποιησάμενοι. Καὶ κατεκαύθη πᾶσα ἡ πόλις καὶ αἱ οἰκίαι καὶ αἱ τύρσεις καὶ τὰ σταυρώματα καὶ τἄλλα πάντα, πλὴν τῆς ἄκρας.

28 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπῄεσαν οἱ Ἕλληνες, ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια. Ἐπεὶ δὲ τὴν κατάβασιν ἐφοβοῦντο τὴν εἰς Τραπεζοῦντα, (πρανὴς γὰρ ἦν καὶ στενή) ψευδενέδραν ἐποιήσαντο· 29 καὶ ἀνὴρ, Μυσὸς τὸ γένος, καὶ τοὔνομα τοῦτο ἔχων, τῶν Κρητῶν λαβὼν δέκα ἢ πέντε, ἔμενεν ἐν λασίῳ χωρίῳ, καὶ προσεποιεῖτο τοὺς πολεμίους λανθάνειν πειρᾶσθαι· αἱ δὲ πέλται

24. ὁτουδή. cf. IV, 7, 25. §. 26. κατὰ τὸ στόμα, *ad arcis introitum hostes*. cf. §. 22. Alii aliter.

πέλται αὐτῶν ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ διεφαίνοντο, χαλκαῖ οὖσαι. 30 Οἱ μὲν οὖν πολέμιοι, ταῦτα ὁρῶντες, ἐφοβοῦντο ὡς ἐνέδραν οὖσαν· ἡ δὲ στρατιὰ ἐν τούτῳ κατέβαινεν. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει ἱκανὸν ἤδη ὑπεληλυθέναι τῷ Μυσῷ, ἐσήμηνε φεύγειν ἀνὰ κράτος· καὶ ὃς ἐξαναστὰς φεύγει καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. 31 Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι Κρῆτες, (ἁλίσκεσθαι γὰρ ἔφασαν τῷ δρόμῳ) ἐκπεσόντες ἐκ τῆς ὁδοῦ, εἰς ὕλην κατὰ τὰς νάπας κυλινδούμενοι ἐσώθησαν· 32 ὁ Μυσὸς δὲ, κατὰ τὴν ὁδὸν φεύγων, ἐβόα βοηθεῖν· καὶ ἐβοήθησαν αὐτῷ, καὶ ἀνέλαβον τετρωμένον. Καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πόδα ἀνεχώρησαν βαλλόμενοι οἱ βοηθήσαντες, καὶ ἀντιτοξεύοντές τινες τῶν Κρητῶν· οὕτως ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πάντες σῶοι ὄντες.

CAPUT III.

Cherisophi reditum cum ob frumenti penuriam diutius expectare non possent, imbellem turbam navibus devehunt, ipsi pedestri itinere Cerasuntem perveniunt. Ibi recensent exercitum et pecuniam e captivis venditis redactam inter se partiuntur: decimam autem partem, quam Apollini et Dianae voverant, inter se distribuunt praetores: unde Xenophon Apollinem Delphicum et postea Dianam egregiis muneribus afficit.

1 Ἐπεὶ δὲ οὔτε ὁ Χειρίσοφος ἧκεν, οὔτε πλοῖα ἱκανὰ ἦν, οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπι-

§. 29. αὐτῶν i. e. Myſi et Cretenſium. §. 31. ἄλλοι, *praeter Myſum.* — ibid. ἁλίσκεσθαι etc., *curſu enim ſe interceptum iri verebantur.* §. 32. ἐβοήθησαν int. alii ab exercitu Graeci, — ibid. τινὲς τῶν Κρητ. Cretenſes alii, qui in his auxiliantibus erant. — ibid. πάντες refer ad Cretenſes, Myſumque et auxilia iis ferentes. §. 1. Χειρίσ. cf. c. 1, 4. — ibid. πλοῖα, c. 1. §. 12.

ἀπιέον εἶναι. Καὶ ἐς μὲν τὰ πλοῖα τούς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίβασαν, καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν· καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν εἰςβιβάσαντες, τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ ὁδὸς ὁδοποιουμένη ἦν. 2 Καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασοῦντα τριταῖοι, πόλιν Ἑλληνίδα, ἐπὶ θαλάσσῃ, Σινωπέων ἄποικον, ἐν τῇ Κολχίδι χώ-. 3 Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέτα- ἐν τοῖς ὅπλοις γίγνεται καὶ ἀριθμός, καὶ ἐγένοντο ακιςχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. Οὗτοι ἐσώθησαν ἐκ τῶν ρὶ τοὺς μυρίους· οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπό τε πολεμίων καὶ τῆς χιόνος, καὶ εἴ τις νόσῳ.

4 Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν ιαλώτων γενόμενον ἀργύριον· καὶ τὴν δεκάτην, ῷ Ἀπόλλωνι ἐξεῖλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, ιβον οἱ στρατηγοί, τὸ μέρος ἕκαστος, φυλάττειν θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσιναῖος. 5 Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀνά- ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς Ἀθηναίων θησαυρόν, καὶ ἐπέγραψε τό τε αὑτοῦ καὶ τὸ Προξένου, ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· γὰρ ἦν αὐτῷ. 6 Τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς ας, ὅτε ἀπῄει σὺν Ἀγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας

M 2 τὴν

ἔχειν, secum portare. — ibid. ὁδοποιουμένη. cf. c. 1, 14. §. 3. ἀμφὶ τοὺς μυρίους. cf. V, 7, 9. (ἐγγὺς μυρίων) et I, 2, 9. 7, 10, ubi numeri accuratiores eguntur. §. 5. τὸ μὲν int. μέρος. — ibid. ἀπέθανε. cf. II, 5, 1. — ibid. ξένος. cf. III, 1, 4. 6. ἀπῄει etc., vid. Agesil. I, 36 sqq.

τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδὸν, κατέλιπε παρὰ Μεγαβύζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει ἰέναι μετὰ Ἀγησιλάου ἐν Κορωνείᾳ· καὶ ἐπέστειλεν, ἢν μὲν αὐτὸς σωθῇ, ἑαυτῷ ἀποδοῦναι· εἰ δέ τι πάθοι, ἀναθεῖναι, ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι, ὅ τι οἴοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῷ. 7 Ἐπεὶ δ' ἔφυγεν ὁ Ξενοφῶν, κατοικοῦντος ἤδη αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι, ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἰκισθέντι παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν, ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς Ὀλυμπίαν θεωρήσων, καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν, χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῷ, ὅπου ἀνεῖλεν ὁ θεός. 8 Ἔτυχε δὲ διὰ μέσου ῥέων τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. Καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος νεὼν Σελινοῦς ποταμὸς παραῤῥεῖ, καὶ ἰχθύες δὲ ἐν ἀμφοτέροις ἔνεισι καὶ κόγχαι· ἐν δὲ τῷ Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων, ὁπόσα ἐστὶν ἀγρευόμενα θηρία. 9 Ἐποίησε δὲ καὶ ναὸν καὶ βωμὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου· καὶ τολοιπὸν ἀεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὡραῖα, θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ· καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόςχωροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἑορτῆς. Παρεῖχε δὲ ἡ θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιτα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομένων δέ. 10 Καὶ γὰρ θήραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν ἑορτὴν οἵ τε Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν· οἱ δὲ βουλόμενοι καὶ ἄνδρες συνεθήρων· καὶ ἡλίσκετο

§. 6. *κινδυνεύσων etc., proficisci sibi videbatur proelium subiturus* etc. §. 7. *Σκιλλοῦντι χωρίῳ*. Ws. conj. *Σκιλλουντίῳ*. §. 9. *ἡ θεὸς* i. e. Dianae templum. — ibid. *σκηνοῦσιν*, *convivis*.

σκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χωρίου, τὰ δὲ ἐκ τῆς Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι. 11 Ἔστι δὲ ὁ τόπος, ᾗ ἐκ Λακεδαίμονος εἰς Ὀλυμπίαν πορεύονται, ὡς εἴκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ. Ἔνι δ' ἐν τῷ ἱερῷ τόπῳ καὶ ἄλση καὶ ὄρη δένδρων μεστὰ, ἱκανὰ καὶ σῦς καὶ αἶγας καὶ ὄϊς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. 12 Περὶ δ' αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλσος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη, ὅσα ἐστὶ τρωκτὰ ὡραῖα. Ὁ δὲ ναὸς, ὡς μικρὸς μεγάλῳ, τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἴκασται· καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν, ὡς κυπαρίσσινον χρυσῷ ὄντι, τῷ ἐν Ἐφέσῳ. 13 Καὶ στήλη ἕστηκε παρὰ τὸν ναὸν, γράμματα ἔχουσα· *ΙΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΔΕ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΥΜΕΝΟΝ, ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΥΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ, ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΥΑΖΕΙΝ· ΕΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗΙ ΤΑΥΤΑ, ΤΗΙ ΘΕΩΙ ΜΕΛΗΣΕΙ.*

CAPUT IV.

Mosynoeci locis munitis freti Graecos a transitu prohibere conantur; sed cum altera Mosynoecorum parte adversus alteram societas initur. Victis itaque ad postremum hostibus fugatisque, regio eorum expugnatur, diripitur, comburitur. Describuntur in fine Mosynoecorum mores.

1 Ἐκ Κερασοῦντος δὲ κατὰ θάλατταν μὲν ἐκομίζοντο οἵπερ καὶ πρόσθεν, οἱ δ' ἄλλοι κατὰ γῆν

ἐπο-

§. 10. *σύες* etc. eſt appoſitio *τοῦ τὰ μὲν — τὰ δέ.* §. 12. Pro *ὅσα* Z. ſuspicatur legend. *ὅσων.* §. 1. *οἵπερ καὶ πρόσθεν.* cf. c. 3, 1.

ἐπορεύοντο. 2 Ἐπεὶ δ᾽ ἦσαν ἐπὶ τοῖς Μοσσυνοίκων ὁρίοις, πέμπουσιν εἰς αὐτοὺς Τιμησίθεον τὸν Τραπεζούντιον, πρόξενον ὄντα τῶν Μοσυνοίκων, ἐρωτῶντες, πότερον ὡς διὰ φιλίας, ἢ ὡς διὰ πολεμίας πορεύσονται τῆς χώρας. Οἱ δ᾽ εἶπον, ὅτι οὐ διοίσειεν· ἐπίστευον γὰρ τοῖς χωρίοις. 3 Ἐντεῦθεν λέγει ὁ Τιμησίθεος, ὅτι πολέμιοί εἰσιν αὐτοῖς οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα· καὶ ἐδόκει, καλέσαι ἐκείνους, εἰ βούλοιντο συμμαχίαν ποιήσασθαι· καὶ πεμφθεὶς ὁ Τιμησίθεος, ἧκεν ἄγων τοὺς ἄρχοντας. 4 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, συνῆλθον οἵ τε τῶν Μοσυνοίκων ἄρχοντες καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἔλεγε μὲν Ξενοφῶν, ἡρμήνευε δὲ Τιμησίθεος.

5 Ὦ ἄνδρες Μοσύνοικοι, ἡμεῖς διελθεῖν βουλόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα πεζῇ· πλοῖα γὰρ οὐκ ἔχομεν· κωλύουσι δὲ οὗτοι ἡμᾶς, οὓς ἀκούομεν ὑμῖν πολεμίους εἶναι. 6 Εἰ οὖν βούλεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν ἡμᾶς λαβεῖν συμμάχους, καὶ τιμωρήσασθαι, εἴ τι πώποθ᾽ ὑμᾶς οὗτοι ἠδίκησαν, καὶ τολοιπὸν ὑμῶν ὑπηκόους εἶναι τούτους. 7 Εἰ δὲ ἡμᾶς ἀφήσετε, σκέψασθε, πόθεν αὖθις ἂν τοσαύτην δύναμιν λάβοιτε σύμμαχον. 8 Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο ὁ ἄρχων τῶν Μοσυνοίκων, ὅτι καὶ βούλοιντο ταῦτα, καὶ δέχοιντο τὴν συμμαχίαν. 9 Ἄγετε δὴ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τί ἡμῶν δεήσεσθε χρήσασθαι, ἂν σύμμαχοι ὑμῶν γενώμεθα; καὶ ὑμεῖς τί

§. 2. *Μοσυνοίκων* a *μόσυν* i. e. *turris lignea* (§. 26.), quas incolebant, nomen habent. Strabo XII, p. 825. — ibid. *διοίσειεν*. cf. II, 1, 5. et Animadv. §. 5. *οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα*, *ulterius habitantes*. §. 5. *διελθεῖν*. Z. e libr. aliq. *διασωθῆναι*. §. 9. *τί ἡμῶν*. Vid. Animadv.

τί οἷοί τε ἔσεσθε ἡμῖν συμπρᾶξαι περὶ τῆς διόδου; 10 Οἱ δ' εἶπον, ὅτι ἱκανοί ἐσμεν εἰς τὴν χώραν εἰσβάλλειν ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα, τὴν τῶν ὑμῖν τε καὶ ἡμῖν πολεμίων, καὶ δεῦρο ὑμῖν πέμψαι ναῦς τε καὶ ἄνδρας οἵτινες ὑμῖν συμμαχοῦνταί τε καὶ τὴν ὁδὸν ἡγήσονται.

11 Ἐπὶ τούτοις πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες ᾤχοντο· καὶ ἧκον τῇ ὑστεραίᾳ ἄγοντες τριακόσια πλοῖα μονόξυλα, καὶ ἐν ἑκάστῳ τρεῖς ἄνδρας· ὧν οἱ μὲν δύο ἐκβάντες, εἰς τάξιν ἔθεντο τὰ ὅπλα· ὁ δὲ εἷς ἔμενε. 12 Καὶ οἱ μὲν, λαβόντες τὰ πλοῖα, ἀπέπλευσαν· οἱ δὲ μένοντες ἐξετάξαντο ὧδε· Ἔστησαν ἀνὰ ἑκατὸν, ὥςπερ μάλιστα οἱ χοροὶ ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις, ἔχοντες γέῤῥα πάντες λευκῶν βοῶν δασέα, εἰκασμένα κιττοῦ πετάλῳ· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ παλτὸν ὡς ἑξάπηχυ, ἔμπροσθεν μὲν λόγχην ἔχον, ὄπισθεν δὲ αὐτοῦ τοῦ ξύλου σφαιροειδές. 13 Χιτωνίσκους δὲ ἐνδεδύκεσαν ὑπὲρ γονάτων, πάχος ὡς λινοῦ στρωματοδέσμου· ἐπὶ δὲ τῇ κεφαλῇ κράνη σκύτινα, οἷά περ τὰ Παφλαγονικὰ, κρώβυλον ἔχοντα κατὰ μέσον, ἐγγυτάτω τιαροειδῆ· εἶχον δὲ καὶ σαγάρεις σιδηρᾶς. 14 Ἐντεῦθεν ἐξῆρχε μὲν αὐτῶν εἷς, οἱ δ' ἄλλοι πάντες ᾄδοντες ἐπορεύοντο ἐν ῥυθμῷ, καὶ διελθόντες

διὰ

§. 10. ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτ., ex altera parte. — ibid. τὴν repete χώραν. §. 12. μάλιστα vulg. ante ὥσπερ locum habet, quod per trajectionem verborum excusatur. Sed praeterea interpungend. est post ἑκατόν, commate post χοροί deleto; nam ἀντιστοιχοῦντες non ad Mosynoecos sed ad choros tantum referendum est. i. e. ea fere ratione, qua chori (singulatim dispositi) adstare solent. — ibid. Ws. conjicit αὐτὸ τὸ ξύλον. §. 13. Παφλαγονικά. cf. c. 2, 22. §. 14. διελθόντες, quod pone Graecorum castra appulerant.

διὰ τῶν τάξεων καὶ διὰ τῶν ὅπλων τῶν Ἑλλήνων ἐπορεύοντο εὐθὺς πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐπὶ χωρίον, ὃ ἐδόκει ἐπιμαχώτατον εἶναι. 15 Ἔκειτο δὲ τοῦτο πρὸ τῆς πόλεως, τῆς μητροπόλεως καλουμένης αὐτοῖς, καὶ ἐχούσης τὸ ἀκρότατον τῶν Μοσυνοίκων· καὶ περὶ τούτου ὁ πόλεμος ἦν· οἱ γὰρ ἀεὶ τοῦτ' ἔχοντες ἐδόκουν ἐγκρατεῖς καὶ πάντων Μοσυνοίκων εἶναι. Καὶ ἔφασαν τούτους οὐ δικαίως ἔχειν τοῦτο, ἀλλὰ κοινὸν ὂν καταλαβόντας πλεονεκτεῖν.

16 Εἵποντο δ' αὐτοῖς καὶ τῶν Ἑλλήνων τινές, οὐ ταχθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἀλλ' ἁρπαγῆς ἕνεκεν. Οἱ δὲ πολέμιοι, προσιόντων, τέως μὲν ἡσύχαζον· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ χωρίου, ἐκδραμόντες τρέπονται αὐτούς· καὶ ἀπέκτειναν συχνοὺς τῶν βαρβάρων, καὶ τῶν συναναβάντων Ἑλλήνων τινάς, καὶ ἐδίωκον, μέχρις οὗ εἶδον τοὺς Ἕλληνας βοηθοῦντας· 17 εἶτα δὲ ἀποτραπόμενοι ᾤχοντο· καὶ ἀποτεμόντες τὰς κεφαλὰς τῶν νεκρῶν, ἐπεδείκνυσαν τοῖς τε Ἕλλησι καὶ τοῖς ἑαυτῶν πολεμίοις· καὶ ἅμα ἐχόρευον, νόμῳ τινὶ ᾄδοντες. 18 Οἱ δ' Ἕλληνες μάλα ἤχθοντο, ὅτι τούς τε πολεμίους ἐπεποιήκεσαν θρασυτέρους, καὶ ὅτι οἱ ἐξελθόντες Ἕλληνες σὺν αὐτοῖς ἐπεφεύγεσαν, μάλ' ὄντες συχνοί· ὃ οὔπω πρόσθεν ἐπεποιήκεσαν ἐν τῇ στρατείᾳ. 19 Ξενοφῶν δέ, συγκαλέσας τοὺς Ἕλληνας, εἶπεν· Ἄνδρες στρατιῶται, μηδὲν ἀθυμήσητε ἕνεκα τῶν γεγενημένων· ἔστι γάρ, ὅ τι καὶ

§. 15. τὸ ἀκρότατον int. μέρος. §. 17. ἀποτεμόντες. Vid. Animadv. §. 19. Legend. videtur: ἔστι γὰρ ὅτε (interdum) καὶ κακὸν οὐ μεῖον τοῦ ἀγαθοῦ γεγένηται, *interdum quoque malum accidit non minus* (*utile*) *bono*. Hanc certe ſenſum contextus efflagitat.

καὶ ἀγαθὸν οὐ μεῖον τοῦ κακοῦ γεγένηται. 20 Πρῶτον μὲν γὰρ ἐπίστασθε, ὅτι οἱ μέλλοντες ἡμῖν ἡγεῖσθαι τῷ ὄντι πολέμιοί εἰσιν οἷςπερ καὶ ἡμᾶς ἀνάγκη· ἔπειτα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ ἀφροντιστήσαντες τῆς σὺν ἡμῖν τάξεως, καὶ ἡγησάμενοι ἱκανοὶ εἶναι σὺν οἷς βαρβάροις ταὐτὰ πράττειν, ἅπερ σὺν ἡμῖν, δίκην δεδώκασιν· ὥςτε αὖθις ἧττον τῆς ἡμετέρας τάξεως πολείψονται. 21 Ἀλλ' ὑμᾶς δεῖ παρασκευάζεσθαι, ὅπως καὶ τοῖς φίλοις οὖσι τῶν βαρβάρων δόξετε κρείττους αὐτῶν εἶναι, καὶ τοῖς πολεμίοις δηλώσετε, ὅτι οὐχ ὁμοίοις ἀνδράσι μαχοῦνται νῦν τε, καὶ ὅτε τοῖς ἀτάκτοις ἐμάχοντο.'

22 Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν οὕτω διέμειναν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ θύσαντες, ἐπεὶ ἐκαλλιέρησαν, ἀριστήσαντες, ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησάμενοι, καὶ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κατὰ ταὐτὰ ταξάμενοι ἐπορεύοντο, τοὺς τοξότας μεταξὺ τῶν λόχων ὀρθίων ὄντων ἔχοντες, ὑπολειπομένου δὲ μικρὸν τοῦ στόματος τῶν ὁπλιτῶν. 23 Ἦσαν γὰρ τῶν πολεμίων οἱ εὔζωνοι οἳ κατατρέχοντες τοῖς λίθοις ἔβαλλον. Τούτους ἀνέστελλον οἱ τοξόται καὶ οἱ πελτασταί· οἱ δ' ἄλλοι βάδην ἐπορεύοντο, πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸ χωρίον, οὗ τῇ προτεραίᾳ οἱ βάρβαροι ἐτράπησαν, καὶ οἱ σὺν

20. ἡγεῖσθαι. vid. Animadv. — ibid. ante οἷςπερ int. τούτοις. Sens.: *hic nihil doli subesse.* §. 21. παρασκευάζεσθαι. vid. Animadv. — ibid. τοῖς φίλοις i. e. iis Mosynoecis, qui socii nostri sunt. §. 22. ὑπολειπομένου: *ita ut hoplitarum frons paululum remaneret.* Vulgo ὑπολειπομένους, quod contrarium sensum reddit. Debent enim peltastae priores esse. cf. §. 23. 24. — §. 23. οἳ ante κατατρέχοντες alii omittunt. — ibid. οἱ βάρβαροι. cf. §. 16.

σὺν αὐτοῖς. Ἐνταῦθα γὰρ οἱ πολέμιοι ἦσαν ἀντιτεταγμένοι. 24 Τοὺς μὲν οὖν πελταστὰς ἐδέξαντο οἱ βάρβαροι, καὶ ἐμάχοντο· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν οἱ ὁπλῖται, ἐτράποντο. Καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ εὐθὺς εἵποντο διώκοντες ἄνω πρὸς τὴν μητρόπολιν· οἱ δὲ ὁπλῖται ἐν τάξει εἵποντο. 25 Ἐπεὶ δ' ἄνω ἦσαν πρὸς ταῖς τῆς μητροπόλεως οἰκίαις, ἐνταῦθα δὴ οἱ πολέμιοι ὁμοῦ δὴ πάντες γενόμενοι ἐμάχοντο, καὶ ἐξηκόντιζον τοῖς παλτοῖς· καὶ ἄλλα δόρατα ἔχοντες παχέα, μακρά, ὅσα ἀνὴρ φέροι μόλις, τούτοις ἐπειρῶντο ἀμύνεσθαι ἐκ χειρός.

26 Ἐπεὶ δὲ οὐχ ὑφίεντο οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' ὁμόσε ἐχώρουν, ἔφυγον οἱ βάρβαροι καὶ ἐντεῦθεν ἅπαντες, λιπόντες τὸ χωρίον. Ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῶν, ὁ ἐν τῷ μόσυνι τῷ ἐπ' ἄκρου ᾠκοδομημένῳ, (ὃν τρέφουσι πάντες κοινῇ αὐτοῦ μένοντα καὶ φυλάττοντα) οὐκ ἤθελεν ἐξελθεῖν, οὐδὲ οἱ ἐν τῷ πρότερον αἱρεθέντι χωρίῳ· ἀλλ' αὐτοῦ σὺν τοῖς μοσύνοις κατεκαύθησαν. 27 Οἱ δ' Ἕλληνες, διαρπάζοντες τὸ χωρίον, εὕρισκον θησαυροὺς ἐν ταῖς οἰκίαις ἄρτων νενημένων πατρίους περυσινῶν, ὡς ἔφασαν οἱ Μοσύνοικοι· τὸν δὲ νέον σῖτον σὺν τῇ καλάμῃ ἀποκείμενον·

§. 24. εἵποντο διώκοντες i. q. ἐδίωκον τοὺς πολεμίους. §. 25. ἄλλα vid. Animadv. §. 26. καὶ ἐντεῦθεν i. e. *etiam a metropoli*, quae altiori loco jacebat (§. 15.) — ibid. φυλάττοντα. vid. Animadv: Sicuti de ſeqq. οὐδὲ οἱ et μοσύνοις. §. 27. τὸ χωρίον i. e. μητρόπολιν (§. 24.); ſed quum Graeci ambo χωρία expugnaverunt (§. 25 et 26.) Cd. unus non male habet: τὰ χωρία. — ibid. νενημένων (a νέειν) i. q. σεσωρευμένων, *coacervatarum*. — ibid. πατρίους refer ad θησαυρούς: *receptacula a majoribus inſtituta*. — ibid. τὸν δὲ νέον repete εὕρισκον.

νον· ἦσαν δὲ ζειαὶ αἱ πλεῖσται. 28 Καὶ δελφίνων μάχη ἐν ἀμφορεῦσιν εὑρίσκετο τεταριχευμένα, καὶ ίαρ ἐν τεύχεσι τῶν δελφίνων, ᾧ ἐχρῶντο οἱ Μοσύ-ικοι, καθάπερ οἱ Ἕλληνες τῷ ἐλαίῳ. 29 Κάρυα ἐπὶ τῶν ἀναγαίων ἦν πολλὰ τὰ πλατέα, οὐκ ἔχοντα φυὴν οὐδεμίαν. Τούτῳ καὶ πλείστῳ σίτῳ ἐχρῶντο ντες καὶ ἄρτους ὀπτῶντες. Οἶνος δ' εὑρίσκετο, ἄκρατος μὲν, ὀξὺς ἐφαίνετο εἶναι ὑπὸ τῆς αὐστη-ητος· κραθεὶς δὲ, εὐώδης τε καὶ ἡδύς.

30 Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἀριστήσαντες ἐνταῦθα,)εύοντο εἰς τὸ πρόσω, παραδόντες τὸ χωρίον τοῖς ιαχήσασι τῶν Μοσυνοίκων. Ὁπόσα δὲ καὶ ἄλλα ήεσαν χωρία τῶν σὺν τοῖς πολεμίοις ὄντων, τὰ ιοσοδώτατα οἱ μὲν ἔλειπον, οἱ δὲ ἑκόντες προσ-ουν. 31 Τὰ δὲ πλεῖστα τοιάδ' ἦν τῶν χωρίων· γον ἀλλήλων αἱ πόλεις στάδια ὀγδοήκοντα, αἱ δὲ ν, αἱ δὲ μεῖον· ἀναβοώντων δὲ, ἀλλήλων συνή-ν εἰς τὴν ἑτέραν ἐκ τῆς ἑτέρας πόλεως. Οὕτως ή τε καὶ κοίλη ἡ χώρα ἦν. 32 Ἐπεὶ δὲ πο-ιενοι ἐν τοῖς φίλοις ἦσαν, ἐπεδείκνυσαν αὐτοῖς ις τῶν εὐδαιμόνων σιτευτοὺς, τεθραμμένους κα-ἑφθοῖς, ἁπαλοὺς καὶ λευκοὺς σφόδρα, καὶ οὐ δέοντας ἴσους τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος εἶναι· ιους δὲ τὰ νῶτα, καὶ τὰ ἔμπροσθεν πάντα ἐστιγ-ς ἀνθέμιον. 33 Ἐζήτουν δὲ καὶ ταῖς ἑταίραις, γον οἱ Ἕλληνες, ἐμφανῶς συγγενέσθαι· νόμος ἦν σφίσιν οὗτος. Λευκοὶ δὲ πάντες οἱ ἄνδρες καὶ

). οὐκ ἔχοντα etc., quo distinguuntur castaneae ab amygdalis. §. 30. Ὁπόσα conjunge cum εὐπροσοδώ-τατα. §. 32. ἐν τοῖς φίλοις i. e. in ea parte Mosy-noicorum qui Graecorum socii erant.

καὶ αἱ γυναῖκες. 34 Τούτους ἔλεγον οἱ στρατευσάμενοι βαρβαρωτάτους ἐλθεῖν, καὶ πλεῖστον τῶν Ἑλληνικῶν νόμων κεχωρισμένους. Ἔν τε γὰρ ὄχλῳ ὄντες ἐποίουν ἅπερ ἄνθρωποι ἐν ἐρημίᾳ ποιήσειαν, ἄλλως δὲ οὐκ ἂν τολμῷεν· μόνοι τε ὄντες ὅμοια ἔπραττον, ἅπερ ἂν μετ' ἄλλων ὄντες· διελέγοντό τε ἑαυτοῖς, καὶ ἐγέλων ἐφ' ἑαυτοῖς, καὶ ὠρχοῦντο ἐφιστάμενοι, ὅπου τύχοιεν, ὥσπερ ἄλλοις ἐπιδεικνύμενοι.

CAPUT V.

Inde per Chalybum et Tibarenorum agrum ad Cotyora Sinopensium coloniam perveniunt: ubi dum commeatum ab incolis sibi denegatum partim ex Paphlagonia partim ex Cotyorensium agris praedando sibi acquirunt, Xenophon Sinopensium legatos de iniuria Cotyorensibus illata querentes et Graecis minitantes gravi responso ad meliorem mentem revocat.

1 Διὰ ταύτης τῆς χώρας οἱ Ἕλληνες, διά τε τῆς πολεμίας καὶ τῆς φιλίας, ἐπορεύθησαν ὀκτὼ σταθμούς· καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. Οὗτοι ὀλίγοι ἦσαν καὶ ὑπήκοοι τῶν Μοσυνοίκων· καὶ ὁ βίος ἦν τοῖς πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας. Ἐντεῦθεν ἀφικνοῦνται εἰς Τιβαρηνούς. 2 Ἡ δὲ τῶν Τιβαρηνῶν χώρα πολὺ ἦν πεδινωτέρα, καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ θαλάττῃ ἧττον ἐρυμνά. Καὶ οἱ στρατηγοὶ ἔχρῃζον

§. 34. Ἐν — ὄχλῳ i. q. seq. μετ' ἄλλων. — ibid. ὄντες e Leuncl. conject. est loco vulgati ἰόντες. §. 1. πολεμίας etc. una enim Mosynoecorum pars hostilis, altera Graecis socia fuit. cf. c. 4, 10. — ibid. σιδηρείας int. τέχνης.

...ρηζον πρὸς τὰ χωρία προσβάλλειν, καὶ τὴν στρα-
...ιὰν ὀνηθῆναί τι· καὶ τὰ ξένια, ἃ ἧκε παρὰ τῶν
Τιβαρηνῶν, οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ', ἐπιμεῖναι κελεύσαν-
...ς, ἔστε βουλεύσαιντο, ἐθύοντο. 3 Καὶ πολλὰ κα-
...ιθυσάντων, τέλος ἀπεδείξαντο οἱ μάντεις πάντες
...ώμην, ὅτι οὐδαμῇ προσίεντο οἱ θεοὶ τὸν πόλεμον.
...ντεῦθεν δὴ τὰ ξένια ἐδέξαντο, καὶ ὡς διὰ φιλίας
...ρευόμενοι δύο ἡμέρας, ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα,
...λιν Ἑλληνίδα, Σινωπέων ἀποίκους, οἰκοῦντας ἐν
Τιβαρηνῶν χώρᾳ.

4 Μέχρις ἐνταῦθα ἐπέζευσεν ἡ στρατιά. Πλῆ-
...ς τῆς καταβάσεως τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Βαβυλῶνι
...χης ἄχρι εἰς Κοτύωρα, σταθμοὶ ἑκατὸν εἴκοσι δύο,
...ρασάγγαι ἑξακόσιοι εἴκοσι, στάδιοι μύριοι ὀκτακισ-
...οι καὶ ἑξακόσιοι· χρόνου πλῆθος, ὀκτὼ μῆνες.
Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τετταράκοντα καὶ πέντε.
... δὲ ταύταις πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν, καὶ
...πὰς ἐποίησαν κατὰ ἔθνος ἕκαστος τῶν Ἑλλήνων,
ἀγῶνας γυμνικούς. 6 Τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐλάμβα-
..., τὰ μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας, τὰ δ' ἐκ τῶν χω-
... τῶν Κοτυωριτῶν· οὐ γὰρ παρεῖχον ἀγορὰν,
εἰς τὸ τεῖχος τοὺς ἀσθενοῦντας ἐδέχοντο.

7 Ἐν δὲ τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις,
...ούμενοι περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως, (ἣν
ἐκείνων, καὶ φόρους ἐκείνοις ἔφερον) καὶ περὶ
χώρας, ὅτι ἤκουον δῃουμένην· καὶ ἐλθόντες ἐς
τὸ

... ἀποίκους i. q. ἀποικίαν. §. 4. στάδιοι μύριοι vid. II, 2, 6., ubi paraſange triginta ſtadia continet. §. 6. ἐδέχοντο, excipere (ab initio) voluerunt. cf. §. 20.

τὸ στρατόπεδον, ἔλεγον· (προηγόρει δὲ Ἑκατώνυμος, δεινὸς νομιζόμενος εἶναι λέγειν). 8 Ἔπεμψεν ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, ἡ τῶν Σινωπέων πόλις, ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς, ὅτι ἐνικᾶτε Ἕλληνες ὄντες βαρβάρους, ἔπειτα δὲ καὶ συνησθησομένους, ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν (ὡς ἡμεῖς ἀκούομεν) πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε. 9 Ἀξιοῦμεν δὲ, Ἕλληνες ὄντες καὶ αὐτοὶ, ὑφ' ὑμῶν ὄντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν μέν τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πώποθ' ὑπήρξαμεν κακῶς ποιοῦντες. 10 Κοτυωρῖται δὲ οὗτοι εἰσὶ μὲν ἡμέτεροι ἄποικοι· καὶ τὴν χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν, βαρβάρους ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον, καὶ Κερασούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι ὡσαύτως· ὥςθ' ὅ τι ἂν τούτους κακὸν ποιήσητε, ἡ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. 11 Νῦν δὲ ἀκούομεν, ὑμᾶς, εἴς τε τὴν πόλιν βίᾳ παρεληλυθότας, ἐνίους σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις, καὶ ἐκ τῶν χωρίων λαμβάνειν, ὧν ἂν δέησθε, οὐ πείθοντας. 12 Ταῦτ' οὖν οὐκ ἀξιοῦμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσητε, ἀνάγκη ἡμῖν, καὶ Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας, καὶ ἄλλον, ὅντινα ἂν δυνώμεθα, φίλον ποιεῖσθαι.

13 Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν εἶπεν· Ἡμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες Σινωπεῖς, ἥκομεν ἀγαπῶντες ὅτι τὰ σώματα διεσωσάμεθα καὶ τὰ ὅπλα· οὐ γὰρ ἡμῖν ἦν δυνατὸν, ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν, καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. 14 Καὶ νῦν, ἐπειδὴ εἰς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ἤλθομεν, ἐν

§. 11. *βίᾳ.* cf. §. 20. §. 12. *Κορύλαν.* cf. VI, 1, 2. et V, 6, 5. §. 13. *ἄγειν καὶ φέρειν.* vid. ad Cyrop. V, 5, 25.

Τραπεζοῦντι μὲν (παρεῖχον γὰρ ἡμῖν ἀγορὰν) ὠ-
νούμενοι εἴχομεν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν
ἂς, καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρατιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐ-
ς' καὶ μὴν εἴ τις αὐτοῖς φίλος ἦν τῶν βαρβάρων,
των ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους αὐτῶν, ἐφ'
αὐτοὶ ἡγοῖντο, κακὸν ἐποιοῦμεν, ὅσον ἐδυνάμεθα.
Ἐρώτα δὲ αὐτοὺς, ὁποίων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον·
ισι γὰρ ἐνθάδε, οὓς ἡμῖν ἡγεμόνας διὰ φιλίαν ἡ
συνέπεμψεν. 16 Ὅποι δ' ἂν ἐλθόντες ἀγορὰν
ωμεν, ἄν τε εἰς βάρβαρον γῆν, ἄν τε εἰς Ἑλλη-
οὐχ ὕβρει ἀλλ' ἀνάγκῃ λαμβάνομεν τὰ ἐπιτή-
17 Καὶ Καρδούχους καὶ Χαλδαίους καὶ Ταόχους,
βασιλέως οὐχ ὑπηκόους ὄντας, ὅμως, καὶ
οβεροὺς ὄντας, πολεμίους ἐκτησάμεθα, διὰ τὸ
ν εἶναι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγορὰν
ρεῖχον. 18 Μάκρωνας δὲ, καίπερ βαρβάρους
ἐπεὶ ἀγορὰν, οἵαν ἐδύναντο, παρεῖχον, φίλους
ίζομεν εἶναι, καὶ βίᾳ οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν
19 Κοτυωρίτας δὲ, οὓς ὑμετέρους φατὲ
τι αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἴτιοί εἰσιν· οὐ
φίλιοι προςεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες
ας, οὔτ' εἴσω ἐδέχοντο, οὔτ' ἔξω ἀγορὰν
ἠτιῶντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἁρμοστὴν τού-
ν εἶναι. 20 Ὃ δὲ λέγεις, βίᾳ παρελθόντας
ἡμεῖς ἠξιοῦμεν, τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς
στέγας

νθ' ὧν i. q. ἀντὶ τούτων ἅ. — ibid. καὶ μὴν.
Animadv. Constr. εἴ τις τῶν βαρβάρων αὐτοῖς
ἦν. §. 15. Ἐρώτα ad Sinopensium Oratorem
n refer; ut λέγεις (§. 20.). Unus tantum Cd.
ῶτε. — ibid. ὁποίων τινῶν etc., quales nos
sint s. invenerint. §. 20. σκηνοῦν, tendere
n) int. extra domos in viis. cf. §. 21.

ἐπορεύοντο. 2 Ἐπεὶ δ' ἦσαν ἐπὶ τοῖς Μοσυνοίκων ὁρίοις, πέμπουσιν εἰς αὐτοὺς Τιμησίθεον τὸν Τραπεζούντιον, πρόξενον ὄντα τῶν Μοσυνοίκων, ἐρωτῶντες, πότερον ὡς διὰ φιλίας, ἢ ὡς διὰ πολεμίας πορεύσονται τῆς χώρας. Οἱ δ' εἶπον, ὅτι οὐ διοίσειεν· ἐπίστευον γὰρ τοῖς χωρίοις. 3 Ἐντεῦθεν λέγει ὁ Τιμησίθεος, ὅτι πολέμιοί εἰσιν αὐτοῖς οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα· καὶ ἐδόκει, καλέσαι ἐκείνους, εἰ βούλοιντο συμμαχίαν ποιήσασθαι· καὶ πεμφθεὶς ὁ Τιμησίθεος, ἧκεν ἄγων τοὺς ἄρχοντας. 4 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, συνῆλθον οἵ τε τῶν Μοσυνοίκων ἄρχοντες καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἔλεγε μὲν Ξενοφῶν, ἡρμήνευε δὲ Τιμησίθεος.

5 Ὦ ἄνδρες Μοσύνοικοι, ἡμεῖς διελθεῖν βουλόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα πεζῇ· πλοῖα γὰρ οὐκ ἔχομεν· κωλύουσι δὲ οὗτοι ἡμᾶς, οὓς ἀκούομεν ὑμῖν πολεμίους εἶναι. 6 Εἰ οὖν βούλεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν ἡμᾶς λαβεῖν συμμάχους, καὶ τιμωρήσασθαι, εἴ τι πώποθ' ὑμᾶς οὗτοι ἠδίκησαν, καὶ τολοιπὸν ὑμῶν ὑπηκόους εἶναι τούτους. 7 Εἰ δὲ ἡμᾶς ἀφήσετε, σκέψασθε, πόθεν αὖθις ἂν τοσαύτην δύναμιν λάβοιτε σύμμαχον. 8 Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο ὁ ἄρχων τῶν Μοσυνοίκων, ὅτι καὶ βούλοιντο ταῦτα, καὶ δέχοιντο τὴν συμμαχίαν. 9 Ἄγετε δή, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τί ἡμῶν δεήσεσθε χρήσασθαι, ἂν σύμμαχοι ὑμῶν γενώμεθα; καὶ ὑμεῖς τί

§. 2. *Μοσυνοίκων* a *μόσυν* i. e. *turris lignea* (§. 26.), quas incolebant, nomen habent. Strabo XII, p. 825. — ibid. *διοίσειεν.* cf. II, 1, 5. et Animadv. §. 3. *οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα*, *ulterius habitantes*. §. 5. *διελθεῖν*. Z. e libr. aliq. *διασωθῆναι*. §. 9. *τί ἡμῶν*. Vid. Animadv.

τί οἷοί τε ἔσεσθε ἡμῖν συμπρᾶξαι περὶ τῆς διόδου; 10 Οἱ δ' εἶπον, ὅτι ἱκανοί ἐσμεν εἰς τὴν χώραν ἐμβάλλειν ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα, τὴν τῶν ὑμῖν τε καὶ ἡμῖν πολεμίων, καὶ δεῦρο ὑμῖν πέμψαι ναῦς τε καὶ ἄνδρας οἵτινες ὑμῖν συμμαχοῦνταί τε καὶ τὴν ὁδὸν ἡγήσονται.

11 Ἐπὶ τούτοις πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες ᾤχοντο· καὶ ἧκον τῇ ὑστεραίᾳ ἄγοντες τριακόσια πλοῖα μονόξυλα, καὶ ἐν ἑκάστῳ τρεῖς ἄνδρας· ὧν οἱ μὲν δύο ἐκβάντες, εἰς τάξιν ἔθεντο τὰ ὅπλα· ὁ δὲ εἷς ἔμενε. 12 Καὶ οἱ μέν, λαβόντες τὰ πλοῖα, ἀπέπλευσαν· οἱ δὲ μένοντες ἐξετάξαντο ὧδε· Ἔστησαν ἀνὰ ἑκατόν, ὥσπερ μάλιστα οἱ χοροὶ ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις, ἔχοντες γέρρα πάντες λευκῶν βοῶν δασέα, εἰκασμένα κιττοῦ πετάλῳ· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ παλτὸν ὡς ἑξάπηχυ, ἔμπροσθεν μὲν λόγχην ἔχον, ὄπισθεν δὲ αὐτοῦ τοῦ ξύλου σφαιροειδές. 13 Χιτωνίσκους δὲ ἐνδεδύκεσαν ὑπὲρ γονάτων, πάχος ὡς λινοῦ στρωματοδέσμου· ἐπὶ δὲ τῇ κεφαλῇ κράνη σκύτινα, οἷά περ τὰ Παφλαγονικά, κρώβυλον ἔχοντα κατὰ μέσον, ἐγγυτάτω τιαροειδῆ· εἶχον δὲ καὶ σαγάρεις σιδηρᾶς. 14 Ἐντεῦθεν ἐξῆρχε μὲν αὐτῶν εἷς, οἱ δ' ἄλλοι πάντες ᾄδοντες ἐπορεύοντο ἐν ῥυθμῷ, καὶ διελθόντες διὰ

§. 10. ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτ. *ex altera parte*. — ibid. τὴν repete χώραν. §. 12. μάλιστα vulg. ante ὥσπερ locum habet, quod per trajectionem verborum excuſatur. Sed praeterea interpungend. eſt poſt ἑκατόν, commate poſt χοροὶ deleto; nam ἀντιστοιχοῦντες non ad Moſynoecos ſed ad choros tantum referendum eſt, i. e. ea fere ratione, qua chori (ſingulatim dispoſiti) adſtare ſolent. — ibid. Ws. conjicit αὐτὸ τὸ ξύλον. §. 13. Παφλαγονικά. cf. c. 2, 22. §. 14. διελθόντες, quod pone Graecorum caſtra appulerant.

διὰ τῶν τάξεων καὶ διὰ τῶν ὅπλων τῶν Ἑλλήνων ἐπορεύοντο εὐθὺς πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐπὶ χωρίον, ὃ ἐδόκει ἐπιμαχώτατον εἶναι. 15 Ἔκειτο δὲ τοῦτο πρὸ τῆς πόλεως, τῆς μητροπόλεως καλουμένης αὐτοῖς, καὶ ἐχούσης τὸ ἀκρότατον τῶν Μοσσυνοίκων· καὶ περὶ τούτου ὁ πόλεμος ἦν· οἱ γὰρ ἀεὶ τοῦτ' ἔχοντες ἐδόκουν ἐγκρατεῖς καὶ πάντων Μοσσυνοίκων εἶναι. Καὶ ἔφασαν τούτους οὐ δικαίως ἔχειν τοῦτο, ἀλλὰ κοινὸν ὂν καταλαβόντας πλεονεκτεῖν.

16 Εἵποντο δ' αὐτοῖς καὶ τῶν Ἑλλήνων τινὲς, οὐ ταχθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἀλλ' ἁρπαγῆς ἕνεκεν. Οἱ δὲ πολέμιοι, προςιόντων, τέως μὲν ἡσύχαζον· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ χωρίου, ἐκδραμόντες τρέπονται αὐτούς· καὶ ἀπέκτειναν συχνοὺς τῶν βαρβάρων, καὶ τῶν συναναβάντων Ἑλλήνων τινὰς, καὶ ἐδίωκον, μέχρις οὗ εἶδον τοὺς Ἕλληνας βοηθοῦντας· 17 εἶτα δὲ ὑποτραπόμενοι ᾤχοντο· καὶ ἀποτεμόντες τὰς κεφαλὰς τῶν νεκρῶν, ἐπεδείκνυσαν τοῖς τε Ἕλλησι καὶ τοῖς ἑαυτῶν πολεμίοις· καὶ ἅμα ἐχόρευον, νόμῳ τινὶ ᾄδοντες. 18 Οἱ δ' Ἕλληνες μάλα ἤχθοντο, ὅτι τούς τε πολεμίους ἐπεποιήκεσαν θρασυτέρους, καὶ ὅτι οἱ ἐξελθόντες Ἕλληνες σὺν αὐτοῖς ἐπεφεύγεσαν, μάλ' ὄντες συχνοί· ὃ οὔπω πρόσθεν ἐπεποιήκεσαν ἐν τῇ στρατείᾳ. 19 Ξενοφῶν δὲ, συγκαλέσας τοὺς Ἕλληνας, εἶπεν· Ἄνδρες στρατιῶται, μηδὲν ἀθυμήσητε ἕνεκα τῶν γεγενημένων· ἔστι γὰρ, ὅ τι καὶ

§. 15. τὸ ἀκρότατον int. μέρος. §. 17. ἀποτεμόντες. Vid. Animadv. §. 19. Legend. videtur: ἔστι γὰρ ὅτε (interdum) καὶ κακὸν οὐ μεῖον τοῦ ἀγαθοῦ γεγένηται, *interdum quoque malum accidit non minus (utile) bono.* Hunc certe ſenſum contextus efflagitat.

καὶ ἀγαθὸν οὐ μεῖον τοῦ κακοῦ γεγένηται. 20 Πρῶτον μὲν γὰρ ἐπίστασθε, ὅτι οἱ μέλλοντες ἡμῖν ἡγεῖσθαι τῷ ὄντι πολέμιοί εἰσιν οἷςπερ καὶ ἡμᾶς ἀνάγκη· ἔπειτα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ ἀφροντιστήσαντες τῆς σὺν ἡμῖν τάξεως, καὶ ἡγησάμενοι ἱκανοὶ εἶναι σὺν τοῖς βαρβάροις ταὐτὰ πράττειν, ἅπερ σὺν ἡμῖν, δίκην δεδώκασιν· ὥςτε αὖθις ἧττον τῆς ἡμετέρας τάξεως ἀπολείψονται. 21 Ἀλλ' ὑμᾶς δεῖ παρασκευάζεσθαι, ὅπως καὶ τοῖς φίλοις οὖσι τῶν βαρβάρων δόξετε κρείττους αὐτῶν εἶναι, καὶ τοῖς πολεμίοις δηλώσετε, ὅτι οὐχ ὁμοίοις ἀνδράσι μαχοῦνται νῦν τε καὶ ὅτε τοῖς ἀτάκτοις ἐμάχοντο.

22 Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν αὕτω διέμειναν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ θύσαντες, ἐπεὶ ἐκαλλιέρησαν, ἀριστήσαντες, ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησάμενοι, καὶ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κατὰ ταὐτὰ ταξάμενοι ἐπορεύοντο, τοὺς τοξότας μεταξὺ τῶν λόχων ὀρθίων ὄντων ἔχοντες, ὑπολειπομένου δὲ μικρὸν τοῦ στόματος τῶν ὁπλιτῶν. 23 Ἦσαν γὰρ τῶν πολεμίων οἱ εὔζωνοι, οἳ κατατρέχοντες τοῖς λίθοις ἔβαλλον. Τούτους οὖν ἀνέστελλον οἱ τοξόται καὶ οἱ πελτασταί· οἱ δ' ἄλλοι βάδην ἐπορεύοντο, πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸ χωρίον, ἀφ' οὗ τῇ προτεραίᾳ οἱ βάρβαροι ἐτράπησαν, καὶ οἱ σὺν

§. 20. ἡγεῖσθαι. vid. Animadv. — ibid. ante οἷςπερ int. τούτοις. Senſ.: *hic nihil doli ſubeſſe.* §. 21. παρασκευάζεσθαι. vid. Animadv. — ibid. τοῖς φίλοις i. e. iis Moſynoecis, qui ſocii noſtri ſunt. §. 22. ὑπολειπομένου: *ita ut hoplitarum frons paululum remaneret.* Vulgo ὑπολειπομένους, quod contrarium ſenſum reddit. Debent enim peltaſtae priores eſſe. cf. §. 23. 24. — §. 23. οἳ ante κατατρέχοντες alii omittunt. — ibid. οἱ βάρβαροι. cf. §. 16.

σὺν αὐτοῖς. Ἐνταῦθα γὰρ οἱ πολέμιοι ἦσαν ἀντιτεταγμένοι. 24 Τοὺς μὲν οὖν πελταστὰς ἐδέξαντο οἱ βάρβαροι, καὶ ἐμάχοντο· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν οἱ ὁπλῖται, ἐτράποντο. Καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ εὐθὺς εἵποντο διώκοντες ἄνω πρὸς τὴν μητρόπολιν· οἱ δὲ ὁπλῖται ἐν τάξει εἵποντο. 25 Ἐπεὶ δ' ἄνω ἦσαν πρὸς ταῖς τῆς μητροπόλεως οἰκίαις, ἐνταῦθα δὴ οἱ πολέμιοι ὁμοῦ δὴ πάντες γενόμενοι ἐμάχοντο, καὶ ἐξηκόντιζον τοῖς παλτοῖς· καὶ ἄλλα δόρατα ἔχοντες παχέα, μακρά, ὅσα ἀνὴρ φέροι μόλις, τούτοις ἐπειρῶντο ἀμύνεσθαι ἐκ χειρός.

26 Ἐπεὶ δὲ οὐχ ὑφίεντο οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' ὁμόσε ἐχώρουν, ἔφυγον οἱ βάρβαροι καὶ ἐντεῦθεν ἅπαντες, λιπόντες τὸ χωρίον. Ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῶν, ὁ ἐν τῷ μόσυνι τῷ ἐπ' ἄκρου ᾠκοδομημένῳ, (ὃν τρέφουσι πάντες κοινῇ αὐτοῦ μένοντα καὶ φυλάττοντα) οὐκ ἤθελεν ἐξελθεῖν, οὐδὲ οἱ ἐν τῷ πρότερον αἱρεθέντι χωρίῳ· ἀλλ' αὐτοῦ σὺν τοῖς μοσύνοις κατεκαύθησαν. 27 Οἱ δ' Ἕλληνες, διαρπάζοντες τὸ χωρίον, εὕρισκον θησαυροὺς ἐν ταῖς οἰκίαις ἄρτων νενημένων πατρίους περυσινῶν, ὡς ἔφασαν οἱ Μοσύνοικοι· τὸν δὲ νέον σῖτον σὺν τῇ καλάμῃ ἀποκείμενον·

§. 24. εἵποντο διώκοντες i. q. ἐδίωκον τοὺς πολεμίους. §. 25. ἄλλα vid. Animadv. §. 26. καὶ ἐντεῦθεν i. e. *etiam a metropoli*, quae altiori loco jacebat (§. 15.) — ibid. φυλάττοντα. vid. Animadv. Sicuti de ſeqq. οὐδὲ οἱ et μοσύνοις. §. 27. τὸ χωρίον i. e. μητρόπολιν (§. 24.); ſed quum Graeci ambo χωρία expugnaverunt (§. 25 et 26.) Cd. unus non male habet: τὰ χωρία. — ibid. νενημένων (a νέειν) i. q. σεσωρευμένων, *coacervatarum*. — ibid. πατρίους refer ad θησαυρούς: *receptacula a majoribus inſtituta*. — ibid. τὸν δὲ νέον repete εὕρισκον.

κενον· ἦσαν δὲ ζειαὶ αἱ πλεῖσται. 28 Καὶ δελφίνων τεμάχη ἐν ἀμφορεῦσιν εὑρίσκετο τεταριχευμένα, καὶ στέαρ ἐν τεύχεσι τῶν δελφίνων, ᾧ ἐχρῶντο οἱ Μοσύνοικοι, καθάπερ οἱ Ἕλληνες τῷ ἐλαίῳ. 29 Κάρυα δ' ἐπὶ τῶν ἀνωγαίων ἦν πολλὰ τὰ πλατέα, οὐκ ἔχοντα διαφυὴν οὐδεμίαν. Τούτῳ καὶ πλείστῳ σίτῳ ἐχρῶντο ἕψοντες καὶ ἄρτους ὀπτῶντες. Οἶνος δ' εὑρίσκετο, ὃς ἄκρατος μὲν, ὀξὺς ἐφαίνετο εἶναι ὑπὸ τῆς αὐστηρότητος· κραθεὶς δὲ, εὐώδης τε καὶ ἡδύς.

30 Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἀριστήσαντες ἐνταῦθα, ἐπορεύοντο εἰς τὸ πρόσω, παραδόντες τὸ χωρίον τοῖς συμμαχήσασι τῶν Μοσυνοίκων. Ὁπόσα δὲ καὶ ἄλλα παρῄεσαν χωρία τῶν σὺν τοῖς πολεμίοις ὄντων, τὰ εὐπροσοδώτατα οἱ μὲν ἔλειπον, οἱ δὲ ἑκόντες προσεχώρουν. 31 Τὰ δὲ πλεῖστα τοιάδ' ἦν τῶν χωρίων· ἀπεῖχον ἀλλήλων αἱ πόλεις στάδια ὀγδοήκοντα, αἱ δὲ πλεῖον, αἱ δὲ μεῖον· ἀναβοώντων δὲ, ἀλλήλων συνήκουον εἰς τὴν ἑτέραν ἐκ τῆς ἑτέρας πόλεως. Οὕτως ὑψηλή τε καὶ κοίλη ἡ χώρα ἦν. 32 Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐν τοῖς φίλοις ἦσαν, ἐπεδείκνυσαν αὐτοῖς παῖδας τῶν εὐδαιμόνων σιτευτοὺς, τεθραμμένους καρύοις ἑφθοῖς, ἁπαλοὺς καὶ λευκοὺς σφόδρα, καὶ οὐ πολὺ δέοντας ἴσους τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος εἶναι· ποικίλους δὲ τὰ νῶτα, καὶ τὰ ἔμπροσθεν πάντα ἐστιγμένους ἀνθέμιον. 33 Ἐζήτουν δὲ καὶ ταῖς ἑταίραις, αἷς ἦγον οἱ Ἕλληνες, ἐμφανῶς συγγενέσθαι· νόμος γὰρ ἦν σφίσιν οὗτος. Λευκοὶ δὲ πάντες οἱ ἄνδρες

καὶ

§. 29. οὐκ ἔχοντα etc., quo distinguuntur castaneae ab amygdalis. §. 30. Ὁπόσα conjunge cum εὐπροσοδώτατα. §. 32. ἐν τοῖς φίλοις i. e. in ea parte Mosynoicorum qui Graecorum socii erant.

καὶ αἱ γυναῖκες. 34 Τούτους ἔλεγον οἱ στρατευσάμενοι βαρβαρωτάτους διελθεῖν, καὶ πλεῖστον τῶν Ἑλληνικῶν νόμων κεχωρισμένους. Ἔν τε γὰρ ὄχλῳ ὄντες ἐποίουν ἅπερ ἄνθρωποι ἐν ἐρημίᾳ ποιήσειαν, ἄλλως δὲ οὐκ ἂν τολμῷεν· μόνοι τε ὄντες ὅμοια ἔπραττον, ἅπερ ἂν μετ' ἄλλων ὄντες· διελέγοντό τε ἑαυτοῖς, καὶ ἐγέλων ἐφ' ἑαυτοῖς, καὶ ὠρχοῦντο ἐφιστάμενοι, ὅπου τύχοιεν, ὥςπερ ἄλλοις ἐπιδεικνύμενοι.

CAPUT V.

Inde per Chalybum et Tibarenorum agrum ad Cotyora Sinopensium coloniam perveniunt: ubi dum commeatum ab incolis sibi denegatum partim ex Paphlagonia partim ex Cotyorensium agris praedando sibi acquirunt, Xenophon Sinopensium legatos de iniuria Cotyorensibus illata querentes et Graecis minitantes gravi responso ad meliorem mentem revocat.

1 Διὰ ταύτης τῆς χώρας οἱ Ἕλληνες, διά τε τῆς πολεμίας καὶ τῆς φιλίας, ἐπορεύθησαν ὀκτὼ σταθμούς· καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. Οὗτοι ὀλίγοι ἦσαν καὶ ὑπήκοοι τῶν Μοσυνοίκων· καὶ ὁ βίος ἦν τοῖς πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας. Ἐντεῦθεν ἀφικνοῦνται εἰς Τιβαρηνούς. 2 Ἡ δὲ τῶν Τιβαρηνῶν χώρα πολὺ ἦν πεδινωτέρα, καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ θαλάττῃ ἧττον ἐρυμνά. Καὶ οἱ στρατηγοὶ

ἔχρῃζον

§. 34. Ἐν — ὄχλῳ i. q. seq. μετ' ἄλλων. — ibid. ὄντες e Leuncl. conject. est loco vulgati ἰόντες. §. 1. πολεμίας etc. una enim Mosynoecorum pars hostilis, altera Graecis socia fuit. cf. c. 4, 10. — ibid. σιδηρείας int. τέχνης.

ἔχρηζον πρὸς τὰ χωρία προςβάλλειν, καὶ τὴν στρατιὰν ὀνηθῆναί τι· καὶ τὰ ξένια, ἃ ἧκε παρὰ τῶν Τιβαρηνῶν, οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ', ἐπιμεῖναι κελεύσαντες, ἔςτε βουλεύσαιντο, ἐθύοντο. 3 Καὶ πολλὰ καταθυσάντων, τέλος ἀπεδείξαντο οἱ μάντεις πάντες γνώμην, ὅτι οὐδαμῇ προςίεντο οἱ θεοὶ τὸν πόλεμον. Ἐντεῦθεν δὴ τὰ ξένια ἐδέξαντο, καὶ ὡς διὰ φιλίας πορευόμενοι δύο ἡμέρας, ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα, πόλιν Ἑλληνίδα, Σινωπέων ἀποίκους, οἰκοῦντας ἐν τῇ Τιβαρηνῶν χώρᾳ.

4 Μέχρις ἐνταῦθα ἐπέζευσεν ἡ στρατιά. Πλῆθος τῆς καταβάσεως τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Βαβυλῶνι μάχης ἄχρι εἰς Κοτύωρα, σταθμοὶ ἑκατὸν εἴκοσι δύο, παρασάγγαι ἑξακόσιοι εἴκοσι, στάδιοι μύριοι ὀκτακιςχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι· χρόνου πλῆθος, ὀκτὼ μῆνες. 5 Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τετταράκοντα καὶ πέντε. Ἐν δὲ ταύταις πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν, καὶ πομπὰς ἐποίησαν κατὰ ἔθνος ἕκαστος τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἀγῶνας γυμνικούς. 6 Τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐλάμβανον, τὰ μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας, τὰ δ' ἐκ τῶν χωρίων τῶν Κοτυωριτῶν· οὐ γὰρ παρεῖχον ἀγορὰν, οὐδ' εἰς τὸ τεῖχος τοὺς ἀσθενοῦντας ἐδέχοντο.

7 Ἐν δὲ τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβούμενοι περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως, (ἦν γὰρ ἐκείνων, καὶ φόρους ἐκείνοις ἔφερον) καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἤκουον δῃουμένην· καὶ ἐλθόντες ἐς τὸ

§. 3. *ἀποίκους* i. q. *ἀποικίαν*. §. 4. *στάδιοι μύριοι* vid. II, 2, 6., ubi parafange triginta ftadia continet. §. 6. *ἐδέχοντο*, *excipere* (ab initio) *voluerant*. cf. §. 20.

τὸ στρατόπεδον, ἔλεγον· (προηγόρει δὲ Ἑκατώνυμος, δεινὸς νομιζόμενος εἶναι λέγειν). 8 Ἔπεμψεν ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, ἡ τῶν Σινωπέων πόλις, ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς, ὅτι ἐνικᾶτε Ἕλληνες ὄντες βαρβάρους, ἔπειτα δὲ καὶ συνησθησομένους, ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν (ὡς ἡμεῖς ἀκούομεν) πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε. 9 Ἀξιοῦμεν δὲ, Ἕλληνες ὄντες καὶ αὐτοὶ, ὑφ᾽ ὑμῶν ὄντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν μέν τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πώποθ᾽ ὑπήρξαμεν κακῶς ποιοῦντες. 10 Κοτυωρῖται δὲ οὗτοι εἰσὶ μὲν ἡμέτεροι ἄποικοι· καὶ τὴν χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν, βαρβάρους ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον, καὶ Κερασούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι ὡσαύτως· ὥςθ᾽ ὅ τι ἂν τούτους κακὸν ποιήσητε, ἡ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. 11 Νῦν δὲ ἀκούομεν, ὑμᾶς, εἴς τε τὴν πόλιν βίᾳ παρεληλυθότας, ἐνίους σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις, καὶ ἐκ τῶν χωρίων λαμβάνειν, ὧν ἂν δέησθε, οὐ πείθοντας. 12 Ταῦτ᾽ οὖν οὐκ ἀξιοῦμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσητε, ἀνάγκη ἡμῖν, καὶ Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας, καὶ ἄλλον, ὅντινα ἂν δυνώμεθα, φίλον ποιεῖσθαι.

13 Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν εἶπεν· Ἡμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες Σινωπεῖς, ἥκομεν ἀγαπῶντες ὅτι τὰ σώματα διεσωσάμεθα καὶ τὰ ὅπλα· οὐ γὰρ ἡμῖν ἦν δυνατὸν, ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν, καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. 14 Καὶ νῦν, ἐπειδὴ εἰς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ἤλθομεν, ἐν

§. 11. βίᾳ. cf. §. 20. §. 12. Κορύλαν. cf. VI, 1, 2. et V, 6, 5. §. 13. ἄγειν καὶ φέρειν. vid. ad Cyrop. V, 5, 23.

ἐν Τραπεζοῦντι μὲν (παρεῖχον γὰρ ἡμῖν ἀγορὰν) ὠνούμενοι εἴχομεν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς, καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρατιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς· καὶ μὴν εἴ τις αὐτοῖς φίλος ἦν τῶν βαρβάρων, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους αὐτῶν, ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἡγοῖντο, κακὸν ἐποιοῦμεν, ὅσον ἐδυνάμεθα. 15 Ἐρώτα δὲ αὐτούς, ὁποίων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον· πάρεισι γὰρ ἐνθάδε, οὓς ἡμῖν ἡγεμόνας διὰ φιλίαν ἡ πόλις συνέπεμψεν. 16 Ὅποι δ' ἂν ἐλθόντες ἀγορὰν μὴ ἔχωμεν, ἄν τε εἰς βάρβαρον γῆν, ἄν τε εἰς Ἑλληνίδα, οὐχ ὕβρει ἀλλ' ἀνάγκῃ λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. 17 Καὶ Καρδούχους καὶ Χαλδαίους καὶ Ταόχους, καίπερ βασιλέως οὐχ ὑπηκόους ὄντας, ὅμως, καὶ μάλα φοβεροὺς ὄντας, πολεμίους ἐκτησάμεθα, διὰ τὸ ἀνάγκην εἶναι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγορὰν οὐ παρεῖχον. 18 Μάκρωνας δέ, καίπερ βαρβάρους ὄντας, ἐπεὶ ἀγορὰν, οἵαν ἐδύναντο, παρεῖχον, φίλους τε ἐνομίζομεν εἶναι, καὶ βίᾳ οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. 19 Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἴτιοι εἰσίν· οὐ γὰρ ὡς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες τὰς πύλας, οὔτ' εἴσω ἐδέχοντο, οὔτ' ἔξω ἀγορὰν ἔπεμπον· ἠτιῶντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἁρμοστὴν τούτων αἴτιον εἶναι. 20 Ὃ δὲ λέγεις, βίᾳ παρελθόντας σκηνοῦν, ἡμεῖς ἠξιοῦμεν, τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς

στέγας

§. 14. ἀνθ' ὧν i. q. ἀντὶ τούτων ἅ. — ibid. καὶ μήν. vid. Animadv. Constr. εἴ τις τῶν βαρβάρων αὐτοῖς φίλος ἦν. §. 15. Ἐρώτα ad Sinopensium Oratorem solum refer; ut λέγεις (§. 20.). Unus tantum Cd. ἐρωτᾶτε. — ibid. ὁποίων τινῶν etc., *quales nos nacti sint s. invenerint.* §. 20. σκηνοῦν, *tendere* (lagern) int. extra domos in viis. cf. §. 21.

στέγας δέξασθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέῳγον τὰς πύλας, ᾗ ἡμᾶς οὐκ ἐδέχοντο, αὐτὸ τὸ χωρίον ταύτῃ εἰσελθόντες, ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν· σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς στέγαις οἱ κάμνοντες, τὰ ἑαυτῶν δαπανῶντες· καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, ὅπως μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἁρμοστῇ ὦσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ᾖ κομίσασθαι, ὅταν βουλώμεθα. 21 Οἱ δ' ἄλλοι, ὡς ὁρᾶτε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει, παρεσκευασμένοι, ἂν μέν τις εὖ ποιῇ, ἀντευποιεῖν· ἂν δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι. 22 Ἃ δὲ ἠπείλησας, ὡς, ἢν ὑμῖν δοκῇ, Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς· ἡμεῖς δέ, ἢν μὲν ἀνάγκη ᾖ, πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις· (ἤδη γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίοις ὑμῶν ἐπολεμήσαμεν) ἂν δὲ δοκῇ ἡμῖν, καὶ τὸν Παφλαγόνα ποιούμεθα φίλον. 23 Ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέρας πόλεως, καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαττίων. Πειρασόμεθα οὖν, συμπράττοντες αὐτῷ ὧν ἐπιθυμεῖ, φίλοι γενέσθαι.

24 Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσβεις τῷ Ἑκατωνύμῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις. Παρελθὼν δ' αὐτῶν ἄλλος, εἶπεν, ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἥκοιεν, ἀλλ' ἐπιδείξοντες, ὅτι φίλοι εἰσί. Καὶ ξενίοις, ἢν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα· νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύ-

§. 20. ᾗ ἡμᾶς. vid. Animadv. — ibid. ἐφ' ἡμῖν, *in noſtra poteſtate ſit.* §. 22. ἠπείλησας. cf. §. 12. et de perſona ſecunda §. 15. — ibid. Κορύλαν. cf. V, 9, 2. — ibid. ἀμφοτέροις int. ὑμῖν (vobis et Paphlagonibus). §. 24. Ἑκατωνύμῳ. (cf. §. 7.) i. e. *ab Ecatonymo*; nam hic dativ. ab εἰρημένοις pendet. — ibid. τοὺς ἐνθάδε i. e. Cotyoritas.

κελεύσομεν διδόναι, ἃ δύνανται· ὁρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε. 25 Ἐκ τούτου ξένιά τε ἔπεμπον οἱ Κοτυωρῖται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρέσβεις· καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλά τε καὶ ἐπιτήδεια διελέγοντο, τά τε ἄλλα· καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἐπυνθάνοντο, καὶ ὧν ἑκάτεροι ἐδέοντο.

CAPUT VI.

De Sinopensium legati sententia iter maritimum decernitur, hac tamen conditione, ut Sinopenses naves praebeant, easque universo Graecorum exercitui sufficientes. Xenophontis consilium de urbe in Ponto condenda Silani vatis calumnia impeditur. Tunc reliqui duces, qui praestare non poterant, quod promiserant, per centuriones militibus persuadere conantur, ut sedes in Colchide figant.

1 *Ταύτῃ μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ συνέλεξαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐδόκει αὐτοῖς, περὶ τῆς λοιπῆς πορείας, παρακαλέσαντας τοὺς Σινωπέας, βουλεύεσθαι. Εἴτε γὰρ πεζῇ δέοι πορεύεσθαι, χρήσιμον ἂν ἐδόκουν εἶναι οἱ Σινωπεῖς ἡγούμενοι· (ἔμπειροι γὰρ ἦσαν τῆς Παφλαγονίας) εἴτε κατὰ θάλατταν, προςδεῖν ἐδόκει Σινωπέων· μόνοι γὰρ ἂν ἐδόκουν ἱκανοὶ εἶναι πλοῖα παρασχεῖν ἀρκοῦντα τῇ στρατιᾷ.* 2 *Καλέσαντες οὖν τοὺς πρέσβεις συνεβουλεύοντο, καὶ ἠξίουν, Ἕλλη-*

§. 25. ἐπιτήδεια h. l. i. q. φιλικά, quod in aliq. Cdd. exstat. §. 1. χρήσιμον. Vid. Animadv.

Ἕλληνας ὄντας Ἕλλησι τούτῳ πρῶτον καλῶς δείκνυσθαι, τῷ εὔνους τε εἶναι καὶ τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν.

3 Ἀναστὰς δὲ Ἑκατώνυμος, πρῶτον μὲν ἀπελογήσατο περὶ οὗ εἶπεν, ὡς τὸν Παφλαγόνα φίλον ποιήσοιντο, ὅτι οὐχ, ὡς τοῖς Ἕλλησι πολεμησόντων σφῶν, εἴποι, ἀλλ' ὅτι, ἐξὸν τοῖς βαρβάροις φίλους εἶναι, τοὺς Ἕλληνας αἱρήσονται. Ἐπεὶ δὲ συμβουλεύειν ἐκέλευον, ἐπευξάμενος ὧδε εἶπεν· 4 Εἰ μὲν συμβουλεύοιμι, ἃ βέλτιστά μοι δοκεῖ εἶναι, πολλά μοι ἀγαθὰ γένοιτο· εἰ δὲ μή, τἀναντία· αὕτη γὰρ ἡ ἱερὰ συμβουλὴ λεγομένη εἶναι, δοκεῖ μοι παρεῖναι· νῦν γὰρ δή, ἂν μὲν εὖ συμβουλεύσας φανῶ, πολλοὶ ἔσεσθε οἱ ἐπαινοῦντές με· ἂν δὲ κακῶς, πολλοὶ ἔσεσθε οἱ καταρώμενοι. 5 Πράγματα μὲν οὖν οἶδ' ὅτι πολὺ πλείω ἕξομεν, ἐὰν κατὰ θάλατταν κομίζησθε· ἡμᾶς γὰρ δεήσει τὰ πλοῖα πορίζειν· ἢν δὲ κατὰ γῆς στέλλησθε, ὑμᾶς δεήσει τοὺς μαχομένους εἶναι. 6 Ὅμως δὲ λεκτέα, ἃ γιγνώσκω· ἔμπειρος γάρ εἰμι καὶ τῆς χώρας τῶν Παφλαγόνων, καὶ τῆς δυνάμεως· ἔχει γὰρ ἡ χώρα ἀμφότερα, καὶ πεδία κάλλιστα καὶ ὄρη ὑψηλότατα. 7 Καὶ πρῶτον μὲν οἶδα εὐθύς, ᾗ τὴν εἰςβολὴν ἀνάγκη ποιεῖσθαι· οὐ γάρ ἐστιν ἄλλη, ἢ ᾗ τὰ κέρατα τοῦ ὄρους τῆς ὁδοῦ καθ'

§. 2. δείκνυσθαι vulgo δέχεσθαι, quod ſenſu caret. Expone: *ut ſe Graecos eſſe primum bene oſtenderent Graecis eo, quod illis benevoli eſſent* etc. §. 3. τὸν Παφλαγόνα. cf. c. 5, 22. — ibid. ὅτι — εἴποι. cf. I, 6, 3. §. 4. ἱερὰ συμβουλὴ proverbium erat ſignificans omne conſilium rem eſſe gravis momenti ſ. religioſam. §. 7. τῆς ὁδοῦ ad καθ' ἑκάτερα refer: ab *utraque viae parte*.

καθ' ἑκάτερά ἐστιν ὑψηλά· ἃ κρατεῖν κατέχοντες καὶ πάνυ ὀλίγοι δύναιντ' ἄν· τούτων δὲ κατεχομένων, οὐδ' ἂν οἱ πάντες ἄνθρωποι δύναιντο διελθεῖν. Ταῦτα δὲ καὶ δείξαιμι ἄν, εἴ μοι τινὰ βούλοισθε συμπέμψαι. 8 Ἔπειτα δὲ οἶδα καὶ πεδία ὄντα καὶ ἱππείαν, ἣν αὐτοὶ οἱ βάρβαροι νομίζουσι κρείττω εἶναι ἁπάσης τῆς βασιλέως ἱππείας. Καὶ νῦν οὗτοι οὐ παρεγένοντο βασιλεῖ καλοῦντι· ἀλλὰ καὶ μεῖζον φρονεῖ ὁ ἄρχων αὐτῶν. 9 Ἢν δὲ καὶ δυνηθῆτε τά τε ὄρη κλέψαι, ἢ φθάσαι λαβόντες, καὶ ἐν τῷ πεδίῳ κρατῆτε μαχόμενοι τούς τε ἱππέας τούτων καὶ πεζῶν μυριάδας πλέον ἢ δώδεκα, ἥξετε ἐπὶ ποταμούς, πρῶτον μὲν τὸν Θερμώδοντα, εὖρος τριῶν πλέθρων, ὃν χαλεπὸν οἶμαι διαβαίνειν, ἄλλως τε καὶ πολεμίων πολλῶν μὲν ἔμπροσθεν ὄντων, πολλῶν δὲ ὄπισθεν ἑπομένων· δεύτερον δ' Ἶριν, τρίπλεθρον ὡσαύτως· τρίτον δ' Ἅλυν, οὐ μεῖον δυοῖν σταδίοιν, ὃν οὐκ ἂν δύναισθε ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ τίς ἔσται ὁ παρέχων; ὡς δ' αὔτως καὶ ὁ Παρθένιος ἄβατος· ἐφ' ὃν ἔλθοιτε ἄν, εἰ τὸν Ἅλυν τοῦτον διαβαίητε. 10 Ἐγὼ μὲν οὖν οὐ χαλεπὴν ὑμῖν εἶναι νομίζω τὴν πορείαν, ἀλλὰ παντάπασιν ἀδύνατον. Ἂν δὲ πλέητε, ἔστιν ἐνθένδε μὲν εἰς Σινώπην παραπλεῦσαι, ἐκ Σινώπης δὲ εἰς Ἡράκλειαν· ἐξ Ἡρακλείας δὲ οὔτε πεζῇ, οὔτε κατὰ θάλατταν ἀπορία· πολλὰ γάρ ἐστι πλοῖα ἐν Ἡρακλείᾳ.

§. 7. ἃ (κέρατα) κρατεῖν: *quae montis fastigia si occupaverint, vel pauci obtinere possint.* §. 9. τὰ ὄρη (i. q. §. 7. τὰ κέρατα) κλέψαι. cf. IV, 6, 11.

11 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔλεξεν, οἱ μὲν ὑπώπτευον, φιλίας ἕνεκα τῆς Κορύλα λέγειν, (καὶ γὰρ ἦν πρόξενος αὐτῷ) οἱ δὲ καὶ ὡς δῶρα λημψόμενον διὰ τὴν συμβουλὴν ταύτην· οἱ δ' ὑπώπτευον, καὶ τούτου ἕνεκα λέγειν, ὡς μὴ πεζῇ ἰόντες τὴν Σινωπέων χώραν κακόν τι ἐργάζοιντο. Οἱ δ' οὖν Ἕλληνες ἐψηφίσαντο, κατὰ θάλατταν τὴν πορείαν ποιεῖσθαι. 12 Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν εἶπεν· Ὦ Σινωπεῖς, οἱ μὲν ἄνδρες ᾕρηνται πορείαν, ἣν ὑμεῖς συμβουλεύετε· οὕτω δ' ἔχει· εἰ μὲν μέλλει πλοῖα ἔσεσθαι ἱκανὰ ἀριθμῷ, ὡς ἕνα μὴ καταλείπεσθαι ἐνθάδε, ἡμεῖς δὴ πλέοιμεν ἄν· εἰ δὲ μέλλοιμεν οἱ μὲν καταλείψεσθαι, οἱ δὲ πλεύσεσθαι, οὐκ ἂν ἐμβαίημεν εἰς τὰ πλοῖα. 13 Γιγνώσκομεν γάρ, ὅτι, ὅπου μὲν ἂν κρατῶμεν, δυναίμεθ' ἂν καὶ σώζεσθαι, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν· εἰ δέ που ἥττους τῶν πολεμίων ληφθησόμεθα, εὔδηλον δή, ὅτι ἐν ἀνδραπόδων χώρᾳ ἐσόμεθα. 14 Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ πρέσβεις, πέμπειν ἐκέλευον πρέσβεις. Καὶ πέμπουσι Καλλίμαχον Ἀρκάδα καὶ Ἀρίστωνα Ἀθηναῖον καὶ Σαμόλαν Ἀχαιόν· καὶ οἱ μὲν ᾤχοντο.

15 Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ Ξενοφῶντι, ὁρῶντι μὲν πολλοὺς ὁπλίτας τῶν Ἑλλήνων, ὁρῶντι δὲ πολλοὺς πελταστάς, πολλοὺς δὲ καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας, καὶ ἱππέας δέ, καὶ μάλα ἤδη διὰ τὴν τριβὴν ἱκανοὺς ὄντας, ἐν τῷ Πόντῳ (ἔνθα οὐκ ἂν ἀπ' ὀλί-

γων

§. 11. *Κορύλα.* cf. V, 5, 12. §. 12. *οὕτω δ' ἔχει*, *sed hac conditione.* — ibid. vulgo *ὡς* ante *ἀριθμῷ* locum habet, commate post *ἱκανά* posito. — ibid. *ὡς ἕνα μή*: *ut ne unus quidem.* §. 13. *ἀνδραπόδων χώρᾳ*, *servorum loco s. conditione.* §. 15. *διὰ τὴν τριβὴν* etc., *ob longum rei gerendi usum maxime peritos.*

γων χρημάτων τοσαύτη δύναμις παρεσκευάσθη) καλὸν αὐτῷ ἐδόκει εἶναι καὶ χώραν καὶ δύναμιν τῇ Ἑλλάδι προςκτήσασθαι, πόλιν κατοικίσαντας. 16 Καὶ γενέσθαι ἂν ἐδόκει αὐτῷ μεγάλη, καταλογιζομένῳ τό τε αὑτῶν πλῆθος, καὶ τοὺς περιοικοῦντας τὸν Πόντον. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἐθύετο, πρίν τινι εἰπεῖν τῶν στρατιωτῶν, Σιλανὸν παρακαλέσας, τὸν Κύρου μάντιν γενόμενον, τὸν Ἀμβρακιώτην. 17 Ὁ δὲ Σιλανὸς, δεδιὼς, μὴ γένοιτο ταῦτα, καὶ καταμείνειέ που ἡ στρατιὰ, ἐκφέρει εἰς τὸ στράτευμα λόγον, ὅτι Ξενοφῶν βούλεται καταμεῖναι τὴν στρατιὰν, καὶ πόλιν οἰκίσαι, καὶ ἑαυτῷ ὄνομα καὶ δύναμιν περιποιήσασθαι. 18 Αὐτὸς δὲ ὁ Σιλανὸς ἐβούλετο ὅτι τάχιστα εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀφικέσθαι· οὓς γὰρ παρὰ Κύρου ἔλαβε τριςχιλίους δαρεικοὺς, ὅτε τὰς δέκα ἡμέρας ἠλήθευσε θυόμενος Κύρῳ, διεσεσώκει. 19 Τῶν δὲ στρατιωτῶν, ἐπεὶ ἤκουσαν, τοῖς μὲν ἐδόκει βέλτιστον εἶναι καταμεῖναι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὔ. Τιμασίων δὲ ὁ Δαρδανεὺς, καὶ Θώραξ ὁ Βοιώτιος, πρὸς ἐμπόρους τινὰς παρόντας τῶν Ἡρακλεωτῶν καὶ Σινωπέων λέγουσιν, ὅτι, εἰ μὴ ἐκποριοῦσι τῇ στρατιᾷ μισθὸν, ὥςτε ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια ἐκπλέοντας, ὅτι κινδυνεύσει μεῖναι τοσαύτη δύναμις ἐν τῷ Πόντῳ· βουλεύεται γὰρ Ξενοφῶν, καὶ ἡμᾶς παρακαλεῖ, ἐπειδὰν ἔλθῃ τὰ πλοῖα, τότ' εἰπεῖν ἐξαίφνης τῇ στρατιᾷ· 20 Ἄνδρες, νῦν

μὲν

§. 15. παρεσκευάσθη, *comparari posset* int. a Graecia Europaea. §. 16. γενέσθαι ἂν ἐδόκει etc., *und sie schien ihm wol gross zu werden.* cf. ad Cyrop. VIII, 1, 17. — ibid. περιοικοῦντας int. Graecos maxime, qui eo confluxuri essent. §. 18. δαρεικούς. cf. I, 7, 18. §. 19. ὅτι ante κινδυνεύσει repetitum est ob longiorem prioris distantiam.

μὲν ὁρῶμεν ὑμᾶς ἀπόρους ὄντας, καὶ ἐν τῷ ἀπόπλῳ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ οἴκαδε ἀπελθόντας ὀνῆσαί τι τοὺς οἴκοι. Εἰ δὲ βούλεσθε τῆς κύκλῳ χώρας περὶ τὸν Πόντον οἰκουμένης ἐκλεξάμενοι, ὅπῃ ἂν βούλησθε, κατασχεῖν, καὶ τὸν μὲν θέλοντα, ἀπιέναι οἴκαδε, τὸν δὲ ἐθέλοντα, μένειν αὐτοῦ, πλοῖα δὲ ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε, ὅπῃ ἂν βούλησθε ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε."

21 Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔμποροι ἀπήγγελλον ταῖς πόλεσι· συνέπεμψε δ' αὐτοῖς Τιμασίων ὁ Δαρδανεὺς Ἐρύμαχόν τε τὸν Δαρδανέα, καὶ Θώρακα τὸν Βοιώτιον, τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐροῦντας. Σινωπεῖς δὲ καὶ Ἡρακλεῶται ταῦτα ἀκούσαντες πέμπουσι πρὸς Τιμασίωνα, καὶ κελεύουσι προστατεῦσαι, λαβόντα χρήματα, ὅπως ἐκπλεύσῃ ἡ στρατιά. 22 Ὁ δὲ, ἄσμενος ἀκούσας, ἐν συλλόγῳ τῶν στρατιωτῶν ὄντων, λέγει τάδε· Οὐ δεῖ προσέχειν μονῇ, ὦ ἄνδρες, οὐδὲ τῆς Ἑλλάδος οὐδὲν περὶ πλείονος ποιεῖσθαι. Ἀκούω δέ τινας θύεσθαι ἐπὶ τούτῳ, οὐδ' ὑμῖν λέγοντας. 23 Ὑπισχνοῦμαι δὲ ὑμῖν, ἐὰν ἐκπλέητε ἀπὸ νουμηνίας, μισθοφορὰν παρέξειν ὑμῖν Κυζικηνὸν ἑκάστῳ τοῦ μηνός· καὶ ἄξω ὑμᾶς εἰς τὴν Τρῳάδα, ἔνθεν καὶ εἰμὶ φυγάς· καὶ ὑπάρξει ὑμῖν ἡ ἐμὴ πόλις· ἑκόντες γάρ με δέξονται. 24 Ἡγήσομαι δὲ αὐτὸς ἐγὼ, ἔνθεν πολλὰ χρήματα λήψεσθε. Ἔμπειρος δέ εἰμι τῆς Αἰολίδος καὶ τῆς Φρυγίας καὶ τῆς Τρῳάδος

καὶ

§. 20. ἀπόρους ὄντας conjunge cum seq. ἔχειν et ὀνῆσαι. — ibid. ἐκλεξάμενοι int. μέρος τι. — ibid. κατασχεῖν int. τοῦτο τὸ μέρος. — ibid. καὶ τὸν μὲν int. ἔξεστι. cf. §. 25. et Animadv. §. 21. ταῖς πόλεσι int. ἑαυτῶν. §. 22. τινὰς Xenophontem dicit. cf. §. 16.

καὶ τῆς Φαρναβάζου ἀρχῆς πάσης· τῆς μὲν, διὰ τὸ ἐκεῖθεν εἶναι, τῆς δὲ, διὰ τὸ ἐστρατεῦσθαι ἐν αὐτῇ σὺν Κλεάρχῳ τε καὶ Δερκυλλίδᾳ.

25 Ἀναστὰς δ' εὐθὺς Θώραξ ὁ Βοιώτιος, (ὃς ἀεὶ περὶ στρατηγίας Ξενοφῶντι ἐμάχετο) ἔφη, εἰ ἐξέλθοιεν ἐκ τοῦ Πόντου, ἔσεσθαι αὐτοῖς Χεῤῥόνησον, χώραν καλὴν καὶ εὐδαίμονα· ὥστε τῷ βουλομένῳ, ἐνοικεῖν, τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ, ἀπιέναι οἴκαδε· γελοῖον δ' εἶναι, ἐν τῇ Ἑλλάδι οὔσης χώρας πολλῆς καὶ ἀφθόνου, ἐν τῇ βαρβάρων μαστεύειν. 26 Ἔστε δ' ἂν, ἔφη, ἐκεῖ γένησθε, κἀγὼ, καθάπερ Τιμασίων, ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν τὴν μισθοφοράν. Ταῦτα δ' ἔλεγεν, εἰδὼς, ἃ Τιμασίωνι οἱ Ἡρακλεῶται καὶ οἱ Σινωπεῖς ἐπαγγέλοιντο, ὥστε ἐκπλεῖν. 27 Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐν τούτῳ ἐσίγα. Ἀναστὰς δὲ Φιλήσιος καὶ Λύκων, οἱ Ἀχαιοὶ, ἔλεγον, ὡς δεινὸν εἴη, ἰδίᾳ μὲν Ξενοφῶντα πείθειν τε καταμένειν, καὶ θύεσθαι ὑπὲρ τῆς μονῆς, μὴ κοινούμενον τῇ στρατιᾷ· εἰς δὲ τὸ κοινὸν μηδὲν ἀγορεύειν περὶ τούτων· ὥστε ἠναγκάσθη ὁ Ξενοφῶν ἀναστῆναι καὶ εἰπεῖν τάδε·

28 Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, θύομαι μὲν, (ὡς ὁρᾶτε) ὁπόσα δύναμαι, καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, ὅπως ταῦτα τυγχάνω καὶ λέγων καὶ νοῶν καὶ πράττων, ὁποῖα μέλλει τε ὑμῖν κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔσεσθαι, καὶ ἐμοί. Καὶ νῦν ἐθυόμην περὶ αὐτοῦ τούτου, εἰ

§. 24. τῆς μὲν refer ad Τρωάδος — τῆς δὲ ad reliqua, quae ad Pharnabazi satrapiam pertinebant. §. 25. τῷ βουλομένῳ repete ἔσεσθαι i. q. ἐξέσεσθαι. cf. §. 20. et Animadv. — ibid. μαστεύειν int. χώραν. §. 27. θύεσθαι. cf. §. 16.

εἰ ἄμεινον εἴη ἄρχεσθαι λέγειν εἰς ὑμᾶς καὶ πράττειν περὶ τούτων, ἢ παντάπασι μηδ' ἅπτεσθαι τοῦ πράγματος. 29 Σιλανὸς δέ μοι ὁ μάντις ἀπεκρίνατο, τὸ μὲν μέγιστον, τὰ ἱερὰ καλὰ εἶναι· (ᾔδει γὰρ καὶ ἐμὲ οὐκ ἄπειρον ὄντα, διὰ τὸ ἀεὶ παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς) ἔλεξε δὲ, ὅτι ἐν τοῖς ἱεροῖς φαίνοιτό τις δόλος καὶ ἐπιβουλὴ ἐμοὶ, ὡς ἄρα γιγνώσκων, ὅτι αὐτὸς ἐπεβούλευε διαβάλλειν με πρὸς ὑμᾶς. Ἐξήνεγκε γὰρ τὸν λόγον, ὡς ἐγὼ πράττειν ταῦτα διανοοίμην ἤδη, οὐ πείσας ἡμᾶς. 30 Ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν ἀποροῦντας ὑμᾶς ἑώρων, τοῦτ' ἂν ἐσκόπουν, ἀφ' οὗ ἂν γένοιτο, ὥστε λαβόντας ὑμᾶς πόλιν, τὸν μὲν βουλόμενον, ἀποπλεῖν ἤδη, τὸν δὲ μὴ βουλόμενον, ἐπεὶ κτήσαιτο ἱκανὰ, ὥστε καὶ τοὺς ἑαυτοῦ οἰκείους ὠφελῆσαί τι. 31 Ἐπεὶ δ' ὁρῶ ὑμῖν καὶ τὰ πλοῖα πέμποντας Ἡρακλεώτας καὶ Σινωπέας, ὥστε ἐκπλεῖν, καὶ μισθὸν ὑπισχνουμένους ὑμῖν ἄνδρας ἀπὸ νουμηνίας, καλόν μοι δοκεῖ εἶναι, σωζομένους, ἔνθα βουλόμεθα, μισθὸν τῆς σωτηρίας λαμβάνειν· καὶ αὐτός τε ἀναπαύομαι ἐκείνης τῆς διανοίας, καὶ ὁπόσοι πρός με προσῄεσαν, λέγοντες, ὡς χρὴ ταῦτα πράττειν, ἀναπαύσασθαί φημι χρῆναι. 32 Οὕτω γὰρ γιγνώσκω· ὁμοῦ μὲν ὄντες πολλοὶ, ὥσπερ νυνὶ, δοκεῖτε ἄν μοι καὶ ἔντιμοι εἶναι,

§. 29. *τὸ μὲν μέγ., quod rei caput est;* nam alterum quod adjiciebat Silanus (ὅτι — δόλος etc.) *levius* erat. — ibid. οὐκ ἄπειρον. cf. Cyrop. I, 6, 2. §. 30. εἰ μὲν ἀποροῦντας etc. *Si viderem — vos difficultatibus implicitos* — sed quum videam (§. 31.) Alii aliter. S. dedit ἐπεὶ μέν pro εἰ μέν, quod ob ἀναπαύομαι etc. (§. 31.) valde commendatur. — ibid. ἀποπλεῖν int. ἐξεῖναι. — ibid. ante ἐπεί intellige et insere μένειν καὶ ἀποπλεῖν.

εἶναι, καὶ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια· (ἐν γὰρ τῷ κρατεῖν ἐστι καὶ τὸ λαμβάνειν τὰ τῶν ἡττωμένων) διασπασθέντας δὲ, καὶ κατὰ μικρὰ γενομένης τῆς δυνάμεως, οὔτ' ἂν τροφὴν δύνασθαι λαμβάνειν, οὔτε χαίροντας ἂν ἀπαλλάξαι. 33 Δοκεῖ οὖν μοι, ἅπερ ὑμῖν, ἐκπορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ ἄν τις μείνῃ, ἢ ἀπολιπών τινα ληφθῇ, πρὶν ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι πᾶν τὸ στράτευμα, κρίνεσθαι αὐτὸν ὡς ἀδικοῦντα. Καὶ ὅτῳ δοκεῖ, ἔφη, ταῦτα, ἀράτω τὴν χεῖρα. Ἀνέτειναν πάντες.

34 Ὁ δὲ Σιλανὸς ἐβόα, καὶ ἐπεχείρει λέγειν, ὡς δίκαιον εἴη ἀπιέναι τὸν βουλόμενον. Οἱ δὲ στρατιῶται οὐκ ἠνείχοντο, ἀλλ' ἠπείλουν αὐτῷ, εἰ λήψονται ἀποδιδράσκοντα, ὅτι τὴν δίκην ἐπιθήσοιεν. 35 Ἐντεῦθεν, ἐπεὶ ἔγνωσαν οἱ Ἡρακλεῶται, ὅτι ἐκπλεῖν δεδογμένον εἴη, καὶ Ξενοφῶν αὐτὸς ἐπεψηφικὼς εἴη, τὰ μὲν πλοῖα πέμπουσι, τὰ δὲ χρήματα, ἃ ὑπέσχοντο Τιμασίωνι καὶ Θώρακι, ἐψευσμένοι ἦσαν τῆς μισθοφορᾶς. 36 Ἐνταῦθα ἐκπεπληγμένοι ἦσαν, καὶ ἐδεδίεσαν τὴν στρατιὰν, οἱ τὴν μισθοφορὰν ὑπεσχημένοι. Καὶ παραλαβόντες οὗτοι καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς, οἷς ἀνεκεκοίνωντο, ἃ πρόσθεν ἔπραττον, (ἅπαντες δ' ἦσαν, πλὴν Νέωνος τοῦ Ἀσιναίου, ὃς Χειρισόφῳ ὑπεστρατήγει· Χειρίσοφος δὲ οὔπω παρῆν) ἔρχονται πρὸς Ξενοφῶντα, καὶ λέγουσιν, ὅτι μεταμέλοι αὐτοῖς, καὶ δοκοίη κράτιστον εἶναι πλεῖν εἰς Φᾶσιν,

§. 33. Pro τινα legend. esse puto τις ἄν. §. 34. Σιλανός. cf. §. 17 seq. §. 35. ὑπέσχοντο. cf. §. 21. — ibid. τῆς μισθοφορᾶς refer ad χρήματα. §. 36. ἔπραττον, cum mercatoribus egerant. (§. 2.) — ibid. οὔπω παρῆν. c. V, 1, 4.

σον, ἐπεὶ πλοῖα ἐκεῖ ἐστι, καὶ κατασχεῖν τὴν Φασιανῶν χώραν. 37 Αἰήτου δ' υἱὸς ἐτύγχανε βασιλεύων αὐτῶν. Ξενοφῶν δ' ἀπεκρίνατο, ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων εἴποι εἰς τὴν στρατιάν· ὑμεῖς δὲ συλλέξαντες, ἔφη, εἰ βούλεσθε, λέγετε. Ἐνταῦθα ἀποδείκνυται Τιμασίων ὁ Δαρδανεὺς γνώμην, μὴ ἐκκλησιάζειν, ἀλλὰ τοὺς ἑαυτοῦ ἕκαστον λοχαγοὺς πρώτους πειρᾶσθαι πεῖσαι. Καὶ ἀπελθόντες ταῦτα ἐποίουν.

CAPUT VII.

Cuius consilii auctor cum Xenophon diceretur, hic oratione se defendit. In qua etiam de crudeli et nefario Graecorum quorundam facto exponit: de quo quaerendum et in auctores animadvertendum esse, communi consilio statuunt.

1. *Οἱ δὲ στρατιῶται ἀνεπύθοντο ταῦτα πραττόμενα. Καὶ ὁ Νέων λέγει, ὡς Ξενοφῶν, ἀναπεπεικὼς τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς, διανοεῖται ἄγειν ἐξαπατήσας τοὺς στρατιώτας πάλιν εἰς Φᾶσιν.* 2 *Ἀκούσαντες δὲ οἱ στρατιῶται χαλεπῶς ἔφερον· καὶ σύλλογοι ἐγίγνοντο, καὶ κύκλοι συνίσταντο· καὶ μάλα φοβεροὶ ἦσαν, μὴ ποιήσειαν, οἷα καὶ τοὺς τῶν Κόλχων κήρυκας ἐποίησαν, καὶ τοὺς ἀγορανόμους· ὅσοι γὰρ μὴ εἰς τὴν θάλατταν κατέφυγον, κατελεύσθησαν.* 3 *Ἐπεὶ δὲ ᾐσθάνετο ὁ Ξενοφῶν, ἔδοξεν αὐτῷ ὡς τάχιστα συναγαγεῖν αὐτῶν ἀγορὰν, καὶ μὴ ἐᾶσαι συλλεγῆναι*

§. 36. ἐκεῖ. vid. Animadv. §. 37. εἴποι: *ipsum se dicturum esse negavit.* §. 2. φοβεροὶ ἦσαν, *metum incutiebant.* — ibid. *Κόλχων κήρυκας*, quae res postea fusius narratur, vid. §. 19. De Agoranomis vid. §. 23.

γῆναι αὐτομάτους· καὶ ἐκέλευσε τὸν κήρυκα συλλέξαι ἀγοράν. 4 Οἱ δ᾽, ἐπεὶ τοῦ κήρυκος ἤκουσαν, συνέδραμον καὶ μάλα ἑτοίμως. Ἐνταῦθα Ξενοφῶν τῶν μὲν στρατηγῶν οὐ κατηγόρει, ὅτι ἦλθον πρὸς αὐτόν, λέγει δὲ ὧδε·

5 Ἀκούω τινὰ διαβάλλειν, ὦ ἄνδρες, ἐμέ, ὡς ἐγὼ ἄρα ἐξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν. Ἀκούσατε οὖν ἐμοῦ, πρὸς θεῶν· καὶ ἐὰν μὲν ἐγὼ φαίνωμαι ἀδικῶν, οὐ χρή με ἐνθένδε ἀπελθεῖν, πρὶν ἂν δῶ τὴν δίκην· ἂν δ᾽ ὑμῖν φαίνωνται ἀδικοῦντες οἱ ἐμὲ διαβάλλοντες, οὕτως αὐτοῖς χρῆσθε, ὥσπερ ἄξιον. 6 Ὑμεῖς δὲ ἐπίστασθε δήπου, ὁπόθεν ὁ ἥλιος ἀνίσχει, καὶ ὅποι δύεται· καὶ ὅτι, ἐὰν μέν τις εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἰέναι, πρὸς ἑσπέραν δεῖ πορεύεσθαι· ἐὰν δέ τις βούληται εἰς τοὺς βαρβάρους, τοὔμπαλιν πρὸς ἕω. Ἔστιν οὖν, ὅστις τοῦτο δύναιτ᾽ ἂν ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι, ὡς ὁ ἥλιος, ἔνθεν μὲν ἀνίσχει, δύεται δ᾽ ἐνταῦθα· ἔνθα δὲ δύεται, ἀνίσχει δ᾽ ἐντεῦθεν; 7 Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ἐπίστασθε, ὅτι ὁ Βορέας μὲν ἔξω τοῦ Πόντου εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει, Νότος δὲ εἴσω εἰς Φᾶσιν· καὶ λέγετε, ὅταν ὁ Βορρᾶς πνέῃ, ὡς καλοὶ πλοῖ εἰσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοῦτο οὖν ἔστιν ὅπως τις ἂν ὑμᾶς ἐξαπατήσαι, ὥστ᾽ ἐμβαίνειν, ὁπόταν Νότος πνέῃ; 8 Ἀλλὰ γὰρ ὑμᾶς, ὁπόταν γαλήνη ᾖ, ἐμβιβῶ. Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν ἐν ἑνὶ πλοίῳ πλευσοῦμαι, ὑμεῖς δὲ τοὐλάχιστον ἐν ἑκατόν;

Πῶς

§. 4. ὅτι ἦλθον. cf. V, 6, 66. §. 6. ὁπόθεν et seqq. ὅποι i. q. ὅπου. — ibid. τοὺς βαρβ. i. q. Φᾶσιν (§. 5.) — ibid. ἔνθεν μὲν etc. vid. Animadv. §. 7. τοῦτο (κατά) hac in re. §. 8. Οὐκοῦν, nonne.

Πῶς ἂν οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ἢ βιασαίμην σὺν ἐμοὶ πλεῖν, μὴ βουλομένους, ἢ ἐξαπατήσας ἄγοιμι; 9. Ποιῶ δ' ὑμᾶς ἐξαπατηθέντας καὶ καταγοητευθέντας ὑπ' ἐμοῦ ἥκειν εἰς Φᾶσιν· καὶ δὴ καὶ ἀποβαίνομεν εἰς τὴν χώραν· γνώσεσθε δήπου, ὅτι οὐκ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐστέ· καὶ ἐγὼ μὲν ἔσομαι ὁ ἐξηπατηκὼς εἰς ὑμᾶς, ὑμεῖς δὲ οἱ ἐξηπατημένοι ἐγγὺς μυρίων, ἔχοντες ὅπλα. Πῶς ἂν οὖν εἷς ἀνὴρ μᾶλλον δοίη δίκην, ἢ οὕτω περὶ αὑτοῦ τε καὶ ὑμῶν βουλευόμενος; 10 Ἀλλ' οὗτοί εἰσιν οἱ λόγοι ἀνδρῶν ἠλιθίων, καὶ ἐμοὶ φθονούντων, ὅτι ἐγὼ ὑφ' ὑμῶν τιμῶμαι. Καίτοι οὐ δικαίως γ' ἄν μοι φθονοῖεν. Τίνα γὰρ αὐτῶν ἐγὼ κωλύω ἢ λέγειν, εἴ τίς τι δύναται ἀγαθὸν ἐν ὑμῖν, ἢ μάχεσθαι, εἴ τις ἐθέλει, ὑπὲρ ὑμῶν τε καὶ ἑαυτοῦ, ἢ ἐγρηγορέναι περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας ἐπιμελόμενον; Τί γάρ; ἄρχοντας αἱρουμένων ὑμῶν, ἐγώ τινι ἐμποδών εἰμι; Παρίημι, ἀρχέτω· μόνον ἀγαθόν τι ποιῶν ὑμᾶς φαινέσθω. 11 Ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ περὶ τούτων τὰ εἰρημένα· εἰ δέ τις ὑμῶν ἢ αὐτὸς ἂν ἐξαπατηθῆναι οἴεται ταῦτα, ἢ ἄλλον ἐξαπατῆσαι ταῦτα, λέγων διδασκέτω. 12 Ὅταν δὲ τούτων ἅλις ἔχητε, μὴ ἀπέλθητε, πρὶν ἂν ἀκούσητε, οἷον ὁρῶ ἐν τῇ στρατιᾷ ἀρχόμενον πρᾶγμα· ὃ εἰ ἔπεισι, καὶ ἔσται οἷον ἐπιδείκνυσιν, ὥρα ἡμῖν βου-

λεύε-

§. 9. Ποιῶ: *At fac vos esse deceptos etc.* — ibid. constr. καὶ ἐγὼ ἔσομαι εἰς ἐξαπατηκ. ὑμᾶς. §. 10. *Τί γάρ, wie, was?* — ibid. παρίημι, *decedo illi, ipse imperet.* §. 11. ἢ ἄλλον, etc. i. q. *sive alium per ipsum deceptum esse putet.* §. 12. ἀρχόμενον i. q. ἄρχεσθαι. — ibid. ὃ εἰ ἔπεισι etc. *quae res si ingruerit (einreissen sollte) et fuerit, qualis se ostendit.*

λεύσεσθαι περὶ ἡμῶν αὐτῶν, μὴ κάκιστοί τε καὶ αἴσχιστοι ἄνδρες φανῶμεν καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων καὶ φιλίων καὶ πολεμίων, καὶ καταφρονηθῶμεν. 13 Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται, ἐθαύμαζόν τε, τί εἴη, καὶ λέγειν ἐκέλευον. Ἐκ τούτου ἄρχεται πάλιν· Ἐπίστασθέ που, ὅτι χωρία ἦν ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς βαρβαρικοῖς φίλια τοῖς Κερασουντίοις, ὅθεν κατιόντες τινὲς καὶ ἱερεῖα ἐπώλουν ἡμῖν, καὶ ἄλλα, ὧν εἶχον. Δοκοῦσι δέ μοι καὶ ὑμῶν τινες εἰς τὸ ἐγγυτάτω χωρίον τούτων ἐλθόντες, ἀγοράσαντές τι, πάλιν ἐλθεῖν. 14 Τοῦτο καταμαθὼν Κλεάρετος ὁ λοχαγὸς ὅτι καὶ μικρὸν εἴη, καὶ ἀφύλακτον, διὰ τὸ φίλιον νομίζειν εἶναι, ἔρχεται ἐπὶ αὐτοὺς τῆς νυκτὸς, ὡς πορθήσων, οὐδενὶ ἡμῶν εἰπών. 15 Διενενόητο δὲ, εἰ λάβοι τὸ χωρίον, εἰς μὲν τὸ στράτευμα μηκέτι ἐλθεῖν, ἐμβὰς δ' εἰς τὸ πλοῖον, ἐν ᾧ ἐτύγχανον οἱ σύσκηνοι αὐτοῦ παραπλέοντες, καὶ ἐνθέμενος, εἴ τι λάβοι, ἀποπλέων οἴχεσθαι ἔξω τοῦ Πόντου. Καὶ ταῦτα συνωμολόγησαν αὐτῷ οἱ ἐν τῷ πλοίῳ σύσκηνοι, ὡς ἐγὼ νῦν αἰσθάνομαι. 16 Παρακαλέσας οὖν, ὁπόσους ἔπειθεν, ἦγεν ἐπὶ τὸ χωρίον. Πορευόμενον δὲ αὐτὸν φθάνει ἡμέρα γενομένη, καὶ συστάντες οἱ ἄνθρωποι, ἀπὸ ἰσχυρῶν τόπων βάλλοντες καὶ παίοντες, τόν τε Κλεάρετον ἀποκτείνουσι καὶ τῶν ἄλλων συχνούς· οἱ δέ τινες καὶ εἰς Κερασοῦντα αὐτῶν ἀποχωροῦσι. 17 Ταῦτα δ' ἦν ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἡμεῖς δεῦρο ἐξωρμῶμεν πεζῇ. Τῶν δὲ παραπλεόν-

των

§. 13. ὧν i. q. τούτων ἃ εἶχον. — ibid. τούτων pertinet ad antecedens τινές. §. 16. οἱ ἄνθρωποι illius castelli incolae. §. 17. πεζῇ. cf. V. 5, 1 sq. — ibid. λέγουσι. cf. §. 20.

των ἔτι τινὲς ἦσαν ἐν Κερασοῦντι, οὔπω ἀνηγμένοι. Μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ Κερασούντιοι λέγουσιν, ἀφικνοῦνται τῶν ἐκ τοῦ χωρίου τρεῖς ἄνδρες τῶν γεραιτέρων, πρὸς τὸ κοινὸν τὸ ἡμέτερον χρῄζοντες ἐλθεῖν. 18 Ἐπεὶ δὲ ἡμᾶς οὐ κατέλαβον, πρὸς τοὺς Κερασουντίους ἔλεγον, ὅτι θαυμάζοιεν, τί ἡμῖν δόξειεν ἐλθεῖν ἐπὶ αὐτούς. Ἐπεὶ μέντοι σφᾶς λέγειν ἔφασαν, ὅτι οὐκ ἀπὸ κοινοῦ γένοιτο τὸ πρᾶγμα, ἥδεσθαί τε αὐτοὺς καὶ μέλλειν πλεῖν δεῦρο, ὡς ἡμῖν λέξαι τὰ γενόμενα, καὶ τοὺς νεκροὺς θάπτειν αὐτοὺς κελεύειν λαβόντας τοὺς τούτου δεομένους. 19 Τῶν δ' ἀποφυγόντων τινὲς Ἕλληνες ἔτυχον ἔτι ὄντες ἐν Κερασοῦντι· αἰσθόμενοι δὲ τοὺς βαρβάρους, ὅποι ἴοιεν, αὐτοί τε ἐτόλμησαν βάλλειν τοῖς λίθοις, καὶ τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο. Καὶ οἱ ἄνδρες ἀποθνήσκουσι, τρεῖς ὄντες οἱ πρέσβεις, καταλευσθέντες. 20 Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο, ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς οἱ Κερασούντιοι, καὶ λέγουσι τὸ πρᾶγμα· καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἀκούσαντες ἠχθόμεθα τοῖς γεγενημένοις, καὶ ἐβουλευόμεθα σὺν τοῖς Κερασουντίοις, πῶς ἂν ταφείησαν οἱ τῶν Ἑλλήνων νεκροί. 21 Συγκαθήμενοι δ' ἔξωθεν τῶν ὅπλων, ἐξαίφνης ἀκούομεν θορύβου πολλοῦ, παῖε, παῖε, βάλλε, βάλλε. Καὶ τάχα δὴ ὁρῶμεν πολλοὺς προσθέοντας, λίθους δ' ἔχοντας ἐν ταῖς χερσὶ, τοὺς δὲ καὶ ἀναιρουμένους. 22 Καὶ οἱ μὲν Κερασούντιοι, ὡς ἂν καὶ ἑωρακότες τὸ παρ' ἑαυτοῖς πρᾶγμα, δείσαν-

τες

§. 18. *σφᾶς λέγειν*. Vid. Animadv., ubi et de *ὡς* seq. dictum est. — ibid. *αὐτοὺς* int. illos tres. — ibid. constr. *καὶ κελεύειν, αὐτοὺς τοὺς τούτου δεομένους λαβόντ. τοὺς νεκροὺς θάπτειν*. §. 19. *ἀποφυγόντ.* cf. §. 16. §. 20. *ἔρχονται* int. *huc*, (Kotyora).

τες ἀποχωροῦσι πρὸς τὰ πλοῖα. Ἦσαν δὲ, νὴ Δία, οἳ καὶ ἡμῶν ἔδεισαν. 23 Ἔγωγε μὲν ἦλθον πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἠρώτων, ὅ τι ἐστὶ τὸ πρᾶγμα. Τῶν δ' ἦσαν μὲν, οἳ οὐδὲν ᾔδεσαν, ὅμως δὲ λίθους εἶχον ἐν ταῖς χερσίν. Ἐπεὶ δὲ καὶ εἰδότι τινὶ ἐνέτυχον, λέγει μοι, ὅτι οἱ ἀγορανόμοι δεινότατα ποιοῦσι τὸ στράτευμα. 24 Καὶ ἐν τούτῳ τις ὁρᾷ τὸν ἀγορανόμον Ζήλαρχον, πρὸς τὴν θάλατταν ἀποχωροῦντα, καὶ ἀνέκραγεν· οἱ δ', ὡς ἤκουσαν, ὥσπερ ἢ συὸς ἀγρίου ἢ ἐλάφου φανέντος, ἵενται ἐπ' αὐτόν. 25 Οἱ δ' αὖ Κερασούντιοι, ὡς εἶδον ὁρμῶντας καθ' ἑαυτοὺς, νομίσαντες ἐπὶ σφᾶς ἵεσθαι, φεύγουσι δρόμῳ, καὶ ἐμπίπτουσιν εἰς τὴν θάλατταν. Συνεισέπεσον δὲ καὶ ἡμῶν αὐτῶν τινες, καὶ ἐπνίγετο ὅστις μὴ ἐτύγχανεν ἐπιστάμενος νεῖν. 26 Καὶ τούτους τί δοκεῖτε; ἠδίκουν μὲν οὐδὲν, ἔδεισαν δὲ, μὴ λύσσα τις ὥσπερ κυσὶν ἡμῖν ἐμπεπτώκοι. Εἰ οὖν ταῦτα τοιαῦτα ἔσται, θεάσασθε, οἵα κατάστασις ἡμῖν ἔσται τῆς στρατιᾶς. 27 Ὑμεῖς μὲν οἱ πάντες οὐκ ἔσεσθε κύριοι οὔτ' ἀνελέσθαι πόλεμον, ᾧ ἂν βούλησθε, οὔτε καταλῦσαι· ἰδίᾳ δὲ ὁ βουλόμενος ἄξει στράτευμα, ἐφ' ὅ τι ἂν ἐθέλῃ. Κἄν τινες πρὸς ὑμᾶς ἴωσι πρέσβεις, ἢ εἰρήνης δεόμενοι ἢ ἄλλου τινὸς, κατακαίνοντες τούτους οἱ βουλόμενοι, ποιήσουσιν ὑμᾶς τῶν λόγων μὴ ἀκοῦσαι τῶν πρὸς ὑμᾶς ἰόντων. 28 Ἔπειτα δὲ, οὓς μὲν ἂν ὑμεῖς ἅπαντες ἕλησθε ἄρχοντας, ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσον-

§. 22. τὰ παρ' ἑαυτ. πρᾶγμα. cf. §. 19. — ibid. οἳ καὶ ἡμῶν, et nostrûm nonnulli. §. 24. ἀνέκραγεν pertinet ad τις. §. 25. φεύγουσι δρόμῳ: nondum enim littus et naves suas attigerant. §. 26. τί δοκεῖτε int. παθεῖν. §. 27. μὴ ἀκοῦσαι int. δύνασθαι.

ἔσονται· ὅστις δ' ἂν ἑαυτὸν ἕληται στρατηγὸν, καὶ ἐθέλῃ λέγειν, βάλλε, βάλλε, οὗτος ἔσται ἱκανὸς καὶ ἄρχοντα κατακαίνειν καὶ ἰδιώτην ὑμῶν, ὃν ἂν ἐθέλῃ, ἄκριτον, ἂν ὦσιν οἱ πεισόμενοι αὐτῷ, ὥσπερ καὶ νῦν ἐγένετο. 29 Οἷα δ' ὑμῖν καὶ διαπεπράχασιν οἱ αὐθαίρετοι οὗτοι στρατηγοὶ, σκέψασθε. Ζήλαρχος μὲν γὰρ ὁ ἀγορανόμος, εἰ μὲν ἀδικεῖ ὑμᾶς, οἴχεται ἀποπλέων, οὐ δοὺς ὑμῖν δίκην· εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖ, φεύγει ἐκ τοῦ στρατεύματος, δείσας, μὴ ἀδίκως ἄκριτος ἀποθάνῃ. 30 Οἱ δὲ καταλεύσαντες τοὺς πρέσβεις διεπράξαντο, ὑμῖν μόνοις μὲν τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασοῦντα μὴ ἀσφαλὲς εἶναι, ἐὰν μὴ σὺν ἰσχύϊ, ἀφικνεῖσθαι· τοὺς δὲ νεκροὺς, οὓς πρόσθεν αὐτοὶ οἱ κατακανόντες ἐκέλευον θάπτειν, τούτους διεπράξαντο μηδὲ σὺν κηρυκίῳ ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι ἀνελέσθαι. Τίς γὰρ ἐθελήσει κῆρυξ ἰέναι, κήρυκας ἀπεκτονώς; 31 Ἀλλ' ἡμεῖς Κερασουντίων θάψαι αὐτοὺς ἐδεήθημεν. Εἰ μὲν οὖν καλῶς ἔχει ταῦτα, δοξάτω ὑμῖν· ἵνα, ὡς τοιούτων ἐσομένων, καὶ φυλακὴν ἰδίᾳ ποιήσῃ τις, καὶ τὰ ἐρυμνὰ ὑπερδέξια πειρᾶται ἔχων σκηνοῦν. 32 Εἰ μέντοι δοκεῖ ὑμῖν θηρίων, ἀλλὰ μὴ ἀνθρώπων, εἶναι τὰ τοιαῦτα ἔργα, σκοπεῖτε παῦλάν τιν' αὐτῶν· εἰ δὲ μὴ, πρὸς Διὸς, πῶς ἢ θεοῖς θύσομεν ἡδέως, ποιοῦντες ἔργα ἀσεβῆ, ἢ τοῖς πολεμίοις πῶς μαχούμεθα, ἢν ἀλλήλους κατακαίνωμεν; 33 Πόλις δὲ φιλία τίς ἡμᾶς δέξεται, ἥτις ἂν ὁρᾷ τοσαύτην ἀνομίαν ἐν ἡμῖν; Ἀγορὰν δὲ τίς ἄξει θαῤῥῶν,

ἢν

§. 29. Ζήλαρχος. cf. §. 24. §. 30. καταλεύσαντες. cf. §. 19. — ibid. ἐκέλευον θάπτειν. cf. §. 18. §. 31. Ἀλλ' pro διὰ τοῦτο. — ibid. δοξάτω ὑμ., e decreto vestro constituatur (haec effrenata licentia).

ἦν περὶ τὰ μέγιστα τοιαῦτα ἐξαμαρτάνοντες φαινώμεθα; Οὗ δὲ δὴ πάνυ οἰόμεθα τεύξεσθαι ἐπαίνου, τίς ἂν ἡμᾶς τοιούτους ὄντας ἐπαινέσειεν; ἡμεῖς μὲν γὰρ οἶδ' ὅτι πονηροὺς ἂν φαίημεν εἶναι τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας.

34 Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον, τοὺς μὲν τούτων ἄρξαντας δοῦναι δίκην, τοῦ δὲ λοιποῦ μηκέτι ἐξεῖναι ἀνομίας ἄρξαι· ἐὰν δέ τις ἄρξῃ, ἄγεσθαι αὐτοὺς ἐπὶ θανάτῳ· τοὺς δὲ στρατηγοὺς εἰς δίκας πάντας καταστῆσαι· εἶναι δὲ δίκας, καὶ εἴ τι ἄλλο τις ἠδίκητο, ἐξ οὗ Κῦρος ἀπέθανε· δικαστὰς δὲ τοὺς λοχαγοὺς ἐποιήσαντο. 35 Παραινοῦντος δὲ Ξενοφῶντος, καὶ τῶν μάντεων συμβουλευόντων, ἔδοξε καὶ καθῆραι τὸ στράτευμα. Καὶ ἐγένετο καθαρμός.

CAPUT VIII.

Cum ex decreto etiam duces rationem rederent, Xenophontem accusarunt nonnulli de vi et verberibus. Concedit ille, se interdum verberibus usum, sed jure meritoque ob ordinis negligentiam, nec non in cujusque proprium commodum.

1 Ἔδοξε δὲ καὶ τοὺς στρατηγοὺς δίκην ὑποσχεῖν τοῦ παρεληλυθότος χρόνου. Καὶ διδόντες, Φιλήσιος μὲν ὦφλε καὶ Ξανθικλῆς τῆς φυλακῆς τῶν γαυλικῶν χρημά-

§. 33, περὶ τὰ μέγιστα, *in rebus gravissimis* int. legatorum, qui sacrosancti habentur, lapidationem. §. 34. δοῦναι int. δεῖν. — ibid. εἶναι δὲ δίκας, *et* (necesse esse) *ut quaestiones instituerentur de quavis injuria* etc. §. 1. ὦφλε etc. *debuit s. multatus est viginti minis, quanti aestimata est mercium navalium diminutio a custodibus facta*, cf. V, 16. Alii aliter.

σον, ἐπεὶ πλοῖα ἐκεῖ ἐστι, καὶ κατασχεῖν τὴν Φασιανῶν χώραν. 37 Αἰήτου δ' υἱὸς ἐτύγχανε βασιλεύων αὐτῶν. Ξενοφῶν δ' ἀπεκρίνατο, ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων εἴποι εἰς τὴν στρατιάν· ὑμεῖς δὲ συλλέξαντες, ἔφη, εἰ βούλεσθε, λέγετε. Ἐνταῦθα ἀποδείκνυται Τιμασίων ὁ Δαρδανεὺς γνώμην, μὴ ἐκκλησιάζειν, ἀλλὰ τοὺς ἑαυτοῦ ἕκαστον λοχαγοὺς πρώτους πειρᾶσθαι πεῖσαι. Καὶ ἀπελθόντες ταῦτα ἐποίουν.

CAPUT VII.

Cuius consilii auctor cum Xenophon diceretur, hic oratione se defendit. In qua etiam de crudeli et nefario Graecorum quorundam facto exponit: de quo quaerendum et in auctores animadvertendum esse, communi consilio statuunt.

1. Οἱ δὲ στρατιῶται ἀνεπύθοντο ταῦτα πραττόμενα. Καὶ ὁ Νέων λέγει, ὡς Ξενοφῶν, ἀναπεπεικὼς τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς, διανοεῖται ἄγειν ἐξαπατήσας τοὺς στρατιώτας πάλιν εἰς Φᾶσιν. 2 Ἀκούσαντες δὲ οἱ στρατιῶται χαλεπῶς ἔφερον· καὶ σύλλογοι ἐγίγνοντο, καὶ κύκλοι συνίσταντο· καὶ μάλα φοβεροὶ ἦσαν, μὴ ποιήσειαν, οἷα καὶ τοὺς τῶν Κόλχων κήρυκας ἐποίησαν, καὶ τοὺς ἀγορανόμους· ὅσοι γὰρ μὴ εἰς τὴν θάλατταν κατέφυγον, κατελεύσθησαν. 3 Ἐπεὶ δὲ ᾐσθάνετο ὁ Ξενοφῶν, ἔδοξεν αὐτῷ ὡς τάχιστα συναγαγεῖν αὐτῶν ἀγορὰν, καὶ μὴ ἐᾶσαι συλλεγῆναι

§. 36. ἐκεῖ. vid. Animadv. §. 37. εἴποι: *ipsum se dicturum esse negavit.* §. 2. φοβεροὶ ἦσαν, *metum incutiebant.* — ibid. Κόλχων κήρυκας, quae res postea fusius narratur. vid. §. 19. De Agoranomis vid. §. 25.

γῆναι αὐτομάτους· καὶ ἐκέλευσε τὸν κήρυκα συλλέξαι ἀγοράν. 4 Οἱ δ᾽, ἐπεὶ τοῦ κήρυκος ἤκουσαν, συνέδραμον καὶ μάλα ἑτοίμως. Ἐνταῦθα Ξενοφῶν τῶν μὲν στρατηγῶν οὐ κατηγόρει, ὅτι ἦλθον πρὸς αὐτὸν, λέγει δὲ ὧδε·

5 Ἀκούω τινὰ διαβάλλειν, ὦ ἄνδρες, ἐμὲ, ὡς ἐγὼ ἄρα ἐξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν. Ἀκούσατε οὖν ἐμοῦ, πρὸς θεῶν· καὶ ἐὰν μὲν ἐγὼ φαίνωμαι ἀδικῶν, οὐ χρή με ἐνθένδε ἀπελθεῖν, πρὶν ἂν δῶ τὴν δίκην· ἂν δ᾽ ὑμῖν φαίνωνται ἀδικοῦντες οἱ ἐμὲ διαβάλλοντες, οὕτως αὐτοῖς χρῆσθε, ὥσπερ ἄξιον. 6 Ὑμεῖς δὲ ἐπίστασθε δήπου, ὁπόθεν ὁ ἥλιος ἀνίσχει, καὶ ὅποι δύεται· καὶ ὅτι, ἐὰν μέν τις εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἰέναι, πρὸς ἑσπέραν δεῖ πορεύεσθαι· ἐὰν δέ τις βούληται εἰς τοὺς βαρβάρους, τοὔμπαλιν πρὸς ἕω. Ἔστιν οὖν, ὅστις τοῦτο δύναιτ᾽ ἂν ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι, ὡς ὁ ἥλιος, ἔνθεν μὲν ἀνίσχει, δύεται δ᾽ ἐνταῦθα· ἔνθα δὲ δύεται, ἀνίσχει δ᾽ ἐντεῦθεν; 7 Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ἐπίστασθε, ὅτι ὁ Βορέας μὲν ἔξω τοῦ Πόντου εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει, Νότος δὲ εἴσω εἰς Φᾶσιν· καὶ λέγετε, ὅταν ὁ Βορρᾶς πνέῃ, ὡς καλοὶ πλοῖ εἰσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοῦτο οὖν ἐστιν ὅπως τις ἂν ὑμᾶς ἐξαπατήσαι, ὥστ᾽ ἐμβαίνειν, ὁπόταν Νότος πνέῃ; 8 Ἀλλὰ γὰρ ὑμᾶς, ὁπόταν γαλήνη ᾖ, ἐμβιβῶ. Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν ἐν ἑνὶ πλοίῳ πλευσοῦμαι, ὑμεῖς δὲ τοὐλάχιστον ἐν ἑκατόν;

Πῶς

§. 4. ὅτι ἦλθον. cf. V, 6, 66. §. 6. ὁπόθεν et seqq. ὅποι i. q. ὅπου. — ibid. τοὺς βαρβ. i. q. Φᾶσιν (§. 5.) — ibid. ἔνθεν μὲν etc. vid. Animadv. §. 7. τοῦτο (κατά) hac in re. §. 8. Οὐκοῦν, nonne.

Πῶς ἂν οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ἢ βιασαίμην σὺν ἐμοὶ πλεῖν, μὴ βουλομένους, ἢ ἐξαπατήσας ἄγοιμι; 9 Ποιῶ δ' ὑμᾶς ἐξαπατηθέντας καὶ καταγοητευθέντας ὑπ' ἐμοῦ ἥκειν εἰς Φᾶσιν· καὶ δὴ καὶ ἀποβαίνομεν εἰς τὴν χώραν· γνώσεσθε δήπου, ὅτι οὐκ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐστέ· καὶ ἐγὼ μὲν ἔσομαι ὁ ἐξηπατηκὼς εἷς ὑμᾶς, ὑμεῖς δὲ οἱ ἐξηπατημένοι ἐγγὺς μυρίων, ἔχοντες ὅπλα. Πῶς ἂν οὖν εἷς ἀνὴρ μᾶλλον δοίη δίκην, ἢ οὕτω περὶ αὑτοῦ τε καὶ ὑμῶν βουλευόμενος; 10 Ἀλλ' οὗτοί εἰσιν οἱ λόγοι ἀνδρῶν ἠλιθίων, καὶ ἐμοὶ φθονούντων, ὅτι ἐγὼ ὑφ' ὑμῶν τιμῶμαι. Καίτοι οὐ δικαίως γ' ἄν μοι φθονοῖεν. Τίνα γὰρ αὐτῶν ἐγὼ κωλύω ἢ λέγειν, εἴ τις τι δύναται ἀγαθὸν ἐν ὑμῖν, ἢ μάχεσθαι, εἴ τις ἐθέλει, ὑπὲρ ὑμῶν τε καὶ ἑαυτοῦ, ἢ ἐγρηγορέναι περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας ἐπιμελόμενον; Τί γάρ; ἄρχοντας αἱρουμένων ὑμῶν, ἐγώ τινι ἐμποδών εἰμι; Παρίημι, ἀρχέτω· μόνον ἀγαθόν τι ποιῶν ὑμᾶς φαινέσθω. 11 Ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ περὶ τούτων τὰ εἰρημένα· εἰ δέ τις ὑμῶν ἢ αὐτὸς ἂν ἐξαπατηθῆναι οἴεται ταῦτα, ἢ ἄλλον ἐξαπατῆσαι ταῦτα, λέγων διδασκέτω. 12 Ὅταν δὲ τούτων ἅλις ἔχητε, μὴ ἀπέλθητε, πρὶν ἂν ἀκούσητε, οἷον ὁρῶ ἐν τῇ στρατιᾷ ἀρχόμενον πρᾶγμα· ὃ εἰ ἔπεισι, καὶ ἔσται οἷον ἐπιδείκνυσιν, ὥρα ἡμῖν βουλεύε-

§. 9. Ποιῶ: *At fac vos esse deceptos* etc. — ibid. constr. καὶ ἐγὼ ἔσομαι εἷς ἐξαπατηκ. ὑμᾶς. §. 10. Τί γάρ, *wie, was?* — ibid. παρίημι, *decedo illi, ipse imperet.* §. 11. ἢ ἄλλον etc. i. q. *sive alium per ipsum deceptum esse putet.* §. 12. ἀρχόμενον i. q. ἄρχεσθαι. — ibid. ὃ εἰ ἔπεισι etc. *quae res si ingruerit* (*eintreffen sollte*) *et fuerit, qualis se ostendit.*

λεύσασθαι περὶ ἡμῶν αὐτῶν, μὴ κάκιστοί τε καὶ αἴσχιστοι ἄνδρες φανῶμεν καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων καὶ φίλων καὶ πολεμίων, καὶ καταφρονηθῶμεν. 13 Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται, ἐθαύμαζόν τε, τί εἴη, καὶ λέγειν ἐκέλευον. Ἐκ τούτου ἄρχεται πάλιν· Ἐπίστασθέ που, ὅτι χωρία ἦν ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς βαρβαρικοῖς φίλια τοῖς Κερασουντίοις, ὅθεν κατιόντες τινὲς καὶ ἱερεῖα ἐπώλουν ἡμῖν, καὶ ἄλλα, ὧν εἶχον. Δοκοῦσι δέ μοι καὶ ὑμῶν τινες εἰς τὸ ἐγγυτάτω χωρίον τούτων ἐλθόντες, ἀγοράσαντές τι, πάλιν ἐλθεῖν. 14 Τοῦτο καταμαθὼν Κλεάρετος ὁ λοχαγὸς ὅτι καὶ μικρὸν εἴη, καὶ ἀφύλακτον, διὰ τὸ φίλιον νομίζειν εἶναι, ἔρχεται ἐπὶ αὐτοὺς τῆς νυκτὸς, ὡς πορθήσων, οὐδενὶ ἡμῶν εἰπών. 15 Διενενόητο δὲ, εἰ λάβοι τὸ χωρίον, εἰς μὲν τὸ στράτευμα μηκέτι ἐλθεῖν, ἐμβὰς δ' εἰς τὸ πλοῖον, ἐν ᾧ ἐτύγχανον οἱ σύσκηνοι αὐτοῦ παραπλέοντες, καὶ ἐνθέμενος, εἴ τι λάβοι, ἀποπλέων οἴχεσθαι ἔξω τοῦ Πόντου. Καὶ ταῦτα συνωμολόγησαν αὐτῷ οἱ ἐν τῷ πλοίῳ σύσκηνοι, ὡς ἐγὼ νῦν αἰσθάνομαι. 16 Παρακαλέσας οὖν, ὁπόσους ἔπειθεν, ἦγεν ἐπὶ τὸ χωρίον. Πορευόμενον δὲ αὐτὸν φθάνει ἡμέρα γενομένη, καὶ συστάντες οἱ ἄνθρωποι, ἀπὸ ἰσχυρῶν τόπων βάλλοντες καὶ παίοντες, τόν τε Κλεάρετον ἀποκτείνουσι καὶ τῶν ἄλλων συχνούς· οἱ δέ τινες καὶ εἰς Κερασοῦντα αὐτῶν ἀποχωροῦσι. 17 Ταῦτα δ' ἦν ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἡμεῖς δεῦρο ἐξωρμῶμεν πεζῇ. Τῶν δὲ παραπλεόν-

των

§. 13. ὧν i. q. τούτων ἃ εἶχον. — ibid. τούτων pertinet ad antecedens τινές. §. 16. οἱ ἄνθρωποι illius castelli incolae. §. 17. πεζῇ. cf. V, 5, 1 sq. — ibid. λέγουσι. cf. §. 20.

των ἔτι τινὲς ἦσαν ἐν Κερασοῦντι, οὔπω ἀνηγμένοι. Μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ Κερασούντιοι λέγουσιν, ἀφικνοῦνται τῶν ἐκ τοῦ χωρίου τρεῖς ἄνδρες τῶν γεραιτέρων, πρὸς τὸ κοινὸν τὸ ἡμέτερον χρῄζοντες ἐλθεῖν. 18 Ἐπεὶ δὲ ἡμᾶς οὐ κατέλαβον, πρὸς τοὺς Κερασουντίους ἔλεγον, ὅτι θαυμάζοιεν, τί ἡμῖν δόξειεν ἐλθεῖν ἐπὶ αὐτούς. Ἐπεὶ μέντοι σφᾶς λέγειν ἔφασαν, ὅτι οὐκ ἀπὸ κοινοῦ γένοιτο τὸ πρᾶγμα, ἥδεσθαί τε αὐτοὺς καὶ μέλλειν πλεῖν δεῦρο, ὡς ἡμῖν λέξαι τὰ γενόμενα, καὶ τοὺς νεκροὺς θάπτειν αὐτοὺς κελεύειν λαβόντας τοὺς τούτου δεομένους. 19 Τῶν δ᾽ ἀποφυγόντων τινὲς Ἕλληνες ἔτυχον ἔτι ὄντες ἐν Κερασοῦντι· αἰσθόμενοι δὲ τοὺς βαρβάρους, ὅποι ἴοιεν, αὐτοί τε ἐτόλμησαν βάλλειν τοῖς λίθοις, καὶ τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο. Καὶ οἱ ἄνδρες ἀποθνήσκουσι, τρεῖς ὄντες οἱ πρέσβεις, καταλευσθέντες. 20 Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο, ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς οἱ Κερασούντιοι, καὶ λέγουσι τὸ πρᾶγμα· καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἀκούσαντες ἠχθόμεθα τοῖς γεγενημένοις, καὶ ἐβουλευόμεθα σὺν τοῖς Κερασουντίοις, πῶς ἂν ταφείησαν οἱ τῶν Ἑλλήνων νεκροί. 21 Συγκαθήμενοι δ᾽ ἔξωθεν τῶν ὅπλων, ἐξαίφνης ἀκούομεν θορύβου πολλοῦ, παῖε, παῖε, βάλλε, βάλλε. Καὶ τάχα δὴ ὁρῶμεν πολλοὺς προσθέοντας, λίθους δ᾽ ἔχοντας ἐν ταῖς χερσί, τοὺς δὲ καὶ ἀναιρουμένους. 22 Καὶ οἱ μὲν Κερασούντιοι, ὡς ἂν καὶ ἑωρακότες τὸ παρ᾽ ἑαυτοῖς πρᾶγμα, δείσαν-

τες

§. 18. σφᾶς λέγειν. Vid. Animadv., ubi et de ὡς seq. dictum est. — ibid. αὐτοὺς int. illos tres. — ibid. constr. καὶ κελεύειν, αὐτοὺς τοὺς τούτου δεομένους λαβόντ. τοὺς νεκροὺς θάπτειν. §. 19. ἀποφυγόντ. cf. §. 16. §. 20. ἔρχονται int. huc, (Kotyora).

τες ἀποχωροῦσι πρὸς τὰ πλοῖα. Ἦσαν δὲ, νὴ Δία, οἳ καὶ ἡμῶν ἔδεισαν. 23 Ἔγωγε μὲν ἦλθον πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἠρώτων, ὅ τι ἐστὶ τὸ πρᾶγμα. Τῶν δ' ἧκον μὲν, οἳ οὐδὲν ᾔδεσαν, ὅμως δὲ λίθους εἶχον ἐν ταῖς χερσίν. Ἐπεὶ δὲ καὶ εἰδότι τινὶ ἐνέτυχον, λέγει μοι, ὅτι οἱ ἀγορανόμοι δεινότατα ποιοῦσι τὸ στράτευμα. 24 Καὶ ἐν τούτῳ τις ὁρᾷ τὸν ἀγορανόμον Ζήλαρχον, πρὸς τὴν θάλατταν ἀποχωροῦντα, καὶ ἀνέκραγεν· οἱ δ', ὡς ἤκουσαν, ὥσπερ ἢ συὸς ἀγρίου ἢ ἐλάφου φανέντος, ἵενται ἐπ' αὐτόν. 25 Οἱ δ' αὖ Κερασούντιοι, ὡς εἶδον ὁρμῶντας καθ' ἑαυτοὺς, νομίσαντες ἐπὶ σφᾶς ἵεσθαι, φεύγουσι δρόμῳ, καὶ ἐμπίπτουσιν εἰς τὴν θάλατταν. Συνεισέπεσον δὲ καὶ ἡμῶν αὐτῶν τινες, καὶ ἐπνίγετο ὅστις μὴ ἐτύγχανεν ἐπιστάμενος νεῖν. 26 Καὶ τούτους τί δοκεῖτε; ἠδίκουν μὲν οὐδὲν, ἔδεισαν δὲ, μὴ λύσσα τις ὥσπερ κυσὶν ἡμῖν ἐμπεπτώκοι. Εἰ οὖν ταῦτα τοιαῦτα ἔσται, θεάσασθε, οἵα κατάστασις ἡμῖν ἔσται τῆς στρατιᾶς. 27 Ὑμεῖς μὲν οἱ πάντες οὐκ ἔσεσθε κύριοι οὔτ' ἀνελέσθαι πόλεμον, ᾧ ἂν βούλησθε, οὔτε καταλῦσαι· ἰδίᾳ δὲ ὁ βουλόμενος ἄξει στράτευμα, ἐφ' ὅ τι ἂν ἐθέλῃ. Κἄν τινες πρὸς ὑμᾶς ἴωσι πρέσβεις, ἢ εἰρήνης δεόμενοι ἢ ἄλλου τινὸς, κατακαίνοντες τούτους οἱ βουλόμενοι, ποιήσουσιν ὑμᾶς τῶν λόγων μὴ ἀκοῦσαι τῶν πρὸς ὑμᾶς ἰόντων. 28 Ἔπειτα δὲ, οὓς μὲν ἂν ὑμεῖς ἅπαντες ἕλησθε ἄρχοντας, ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσον-

§. 22. τὸ παρ' ἑαυτ. πρᾶγμα. cf. §. 19. — ibid. οἱ καὶ ἡμῶν, et nostrûm nonnulli. §. 24. ἀνέκραγεν pertinet ad τις. §. 25. φεύγουσι δρόμῳ: nondum enim littus et naves suas attigerant. §. 26. τί δοκεῖτε int. παθεῖν. §. 27. μὴ ἀκοῦσαι int. δύνασθαι,

ἔσονται· ὅστις δ' ἂν ἑαυτὸν ἕληται στρατηγὸν, καὶ ἐθέλῃ λέγειν, βάλλε, βάλλε, οὗτος ἔσται ἱκανὸς καὶ ἄρχοντα κατακαίνειν καὶ ἰδιώτην ὑμῶν, ὃν ἂν ἐθέλῃ, ἄκριτον, ἂν ὦσιν οἱ πεισόμενοι αὐτῷ, ὥσπερ καὶ νῦν ἐγένετο. 29 Οἷα δ' ὑμῖν καὶ διαπεπράχασιν οἱ αὐθαίρετοι οὗτοι στρατηγοὶ, σκέψασθε. Ζήλαρχος μὲν γὰρ ὁ ἀγορανόμος, εἰ μὲν ἀδικεῖ ὑμᾶς, οἴχεται ἀποπλέων, οὐ δοὺς ὑμῖν δίκην· εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖ, φεύγει ἐκ τοῦ στρατεύματος, δείσας, μὴ ἀδίκως ἄκριτος ἀποθάνῃ. 30 Οἱ δὲ καταλεύσαντες τοὺς πρέσβεις διεπράξαντο, ὑμῖν μόνοις μὲν τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασοῦντα μὴ ἀσφαλὲς εἶναι, ἐὰν μὴ σὺν ἰσχύϊ, ἀφικνεῖσθαι· τοὺς δὲ νεκροὺς, οὓς πρόσθεν αὐτοὶ οἱ κατακανόντες ἐκέλευον θάπτειν, τούτους διεπράξαντο μηδὲ σὺν κηρυκίῳ ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι ἀνελέσθαι. Τίς γὰρ ἐθελήσει κῆρυξ ἰέναι, κήρυκας ἀπεκτονώς; 31 Ἀλλ' ἡμεῖς Κερασουντίων θάψαι αὐτοὺς ἐδεήθημεν. Εἰ μὲν οὖν καλῶς ἔχει ταῦτα, δοξάτω ὑμῖν· ἵνα, ὡς τοιούτων ἐσομένων, καὶ φυλακὴν ἰδίᾳ ποιήσῃ τις, καὶ τὰ ἐρυμνὰ ὑπερδέξια πειρᾶται ἔχων σκηνοῦν. 32 Εἰ μέντοι δοκεῖ ὑμῖν θηρίων, ἀλλὰ μὴ ἀνθρώπων, εἶναι τὰ τοιαῦτα ἔργα, σκοπεῖτε παῦλάν τιν' αὐτῶν· εἰ δὲ μὴ, πρὸς Διὸς, πῶς ἢ θεοῖς θύσομεν ἡδέως, ποιοῦντες ἔργα ἀσεβῆ, ἢ τοῖς πολεμίοις πῶς μαχούμεθα, ἢν ἀλλήλους κατακαίνωμεν; 33 Πόλις δὲ φιλία τίς ἡμᾶς δέξεται, ἥτις ἂν ὁρᾷ τοσαύτην ἀνομίαν ἐν ἡμῖν; Ἀγορὰν δὲ τίς ἄξει θαῤῥῶν,

ἢν

§. 29. Ζήλαρχος. cf. §. 24. §. 30. καταλεύσαντες. cf. §. 19. — ibid. ἐκέλευον θάπτειν. cf. §. 18. §. 31. Ἀλλ' pro διὰ τοῦτο. — ibid. δοξάτω ὑμ., *e decreto vestro constituatur* (haec effrenata licentia).

ἦν περὶ τὰ μέγιστα τοιαῦτα ἐξαμαρτάνοντες φαινώμεθα; Οὗ δὲ δὴ πάνυ οἰόμεθα τεύξεσθαι ἐπαίνου, τίς ἂν ἡμᾶς τοιούτους ὄντας ἐπαινέσειεν; ἡμεῖς μὲν γὰρ οἶδ' ὅτι πονηροὺς ἂν φαίημεν εἶναι τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας.

34 Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον, τοὺς μὲν τούτων ἄρξαντας δοῦναι δίκην, τοῦ δὲ λοιποῦ μηκέτι ἐξεῖναι ἀνομίας ἄρξαι· ἐὰν δέ τις ἄρξῃ, ἄγεσθαι αὐτοὺς ἐπὶ θανάτῳ· τοὺς δὲ στρατηγοὺς εἰς δίκας πάντας καταστῆσαι· εἶναι δὲ δίκας, καὶ εἴ τι ἄλλο τις ἠδίκητο, ἐξ οὗ Κῦρος ἀπέθανε· δικαστὰς δὲ τοὺς λοχαγοὺς ἐποιήσαντο. 35 Παραινοῦντος δὲ Ξενοφῶντος, καὶ τῶν μάντεων συμβουλευόντων, ἔδοξε καὶ καθῆραι τὸ στράτευμα. Καὶ ἐγένετο καθαρμός.

CAPUT VIII.

Cum ex decreto etiam duces rationem redderent, Xenophontem accusarunt nonnulli de vi et verberibus. Concedit ille, se interdum verberibus usum, sed jure meritoque ob ordinis negligentiam, nec non in cujusque proprium commodum.

1 Ἔδοξε δὲ καὶ τοὺς στρατηγοὺς δίκην ὑποσχεῖν τοῦ παρεληλυθότος χρόνου. Καὶ διδόντες, Φιλήσιος μὲν ὦφλε καὶ Ξανθικλῆς τῆς φυλακῆς τῶν γαυλικῶν χρημά-

§. 33, περὶ τὰ μέγιστα, *in rebus gravissimis* int. legatorum, qui sacrosancti habentur, lapidationem. §. 34. δοῦναι int. δεῖν. — ibid. εἶναι δὲ δίκας, *et* (necesse esse) *ut quaestiones instituerentur de quavis injuria* etc. §. 1. ὦφλε etc. *debuit s. multatus est viginti minis, quanti aestimata est mercium navalium diminutio a custodibus facta*, cf. V, 16. Alii aliter.

χρημάτων τὸ μείωμα, εἴκοσι μνᾶς· Σοφαίνετος δὲ, ὅτι ἄρχων αἱρεθεὶς κατημέλει, δέκα μνᾶς. Ξενοφῶντος δὲ κατηγόρησάν τινες, φάσκοντες παίεσθαι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ὡς ὑβρίζοντος τὴν κατηγορίαν ἐποιοῦντο. 2 Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἀναστὰς ἐκέλευσεν εἰπεῖν τὸν πρῶτον, πρῶτον λέξαντα, ποῦ καὶ ἐπλήγη. Ὁ δὲ ἀποκρίνεται· Ὅπου καὶ τῷ ῥίγει ἀπωλλύμεθα, καὶ χιὼν πλείστη ἦν. 3 Ὁ δ' εἶπεν· Ἀλλὰ μὴν καὶ χειμῶνός γε ὄντος, οἵου λέγεις, σίτου δὲ ἐπιλελοιπότος, οἴνου δὲ μηδ' ὀσφραίνεσθαι παρόντος, ὑπὸ δὲ πόνων πολλῶν ἀπαγορευόντων, πολεμίων δὲ ἑπομένων, εἰ ἐν τοιούτῳ καιρῷ ὕβριζον, ὁμολογῶ καὶ τῶν ὄνων ὑβριστότερος εἶναι· οἷς φασὶν ὑπὸ τῆς ὕβρεως κόπον οὐκ ἐγγίγνεσθαι. 4 Ὅμως δὲ καὶ λέξον, ἔφη, ἐκ τίνος ἐπλήγης. Πότερον ᾔτουν τι σὲ, καὶ, ἐπεὶ οὐκ ἐδίδως, ἔπαιον; ἀλλ' ἀπῄτουν; ἀλλὰ περὶ παιδικῶν μαχόμενος, ἀλλὰ μεθύων παρῴνησα; 5 Ἐπεὶ δὲ τούτων οὐδὲν ἔφησεν, ἐπήρετο αὐτὸν, εἰ ὁπλιτεύοι· Οὐκ ἔφη· πάλιν, εἰ πελτάζοι· Οὐδὲ τοῦτ' ἔφη· ἀλλ' ἡμίονον ἤλαυνον, ταχθεὶς ὑπὸ τῶν συσκήνων, ἐλεύθερος ὤν. 6 Ἐνταῦθα δὴ ἀναγιγνώσκει τε αὐτὸν, καὶ ἤρετο· Ἦ σὺ εἶ ὁ τὸν κάμνοντα ἀπάγων; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· σὺ γὰρ ἠνάγκαζες· τὰ δὲ τῶν ἐμῶν συσκήνων σκεύη διέῤῥιψας. 7 Ἀλλ' ἡ μὲν διάῤῥιψις,

ἔφη

§. 1. Σοφαίνετος. cf. V, 3, 1. — ibid. παίεσθαι, *verberibus affectos esse.* cf. II, 3, 11. §. 2. πρῶτον posterius adverb. est, qui *primo* locutus erat. — ibid. χιών. cf. IV, 4, 11. §. 3. Verba οἷς φασὶν etc. Morus pro glossemate habet. §. 4. ἐκ τίνος, *cujus rei causa.* (§. 12. διὰ τί.) §. 5. ἐλεύθερος ὤν, *quamquam ingenuus sum.* §. 6. διέῤῥιψας, *ab asino dejiciens.*

ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τοιαύτη τις ἐγένετο· Δέδωκα ἄλλοις ἄγειν, καὶ ἐκέλευσα πρὸς ἐμὲ ἀπάγειν· καὶ ἀπολαβὼν, ἅπαντα σῶα ἀπέδωκά σοι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐμοὶ ἀπέδειξας τὸν ἄνδρα. Οἷον δὲ τὸ πρᾶγμα ἐγένετο, ἀκούσατε, ἔφη· καὶ γὰρ ἄξιον.

8 Ἀνὴρ κατελείπετο, διὰ τὸ μηκέτι δύνασθαι πορεύεσθαι. Καὶ ἐγὼ τὸν μὲν ἄνδρα τοσοῦτον ἐγίγνωσκον, ὅτι εἷς ἡμῶν εἴη· ἠνάγκασα δέ σε τοῦτον ἄγειν, ὡς μὴ ἀπόλοιτο· καὶ γὰρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, πολέμιοι ἐφείποντο. Συνέφη τοῦτο ὁ ἄνθρωπος. 9 Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ προὔπεμψά σε, καταλαμβάνω αὖθις, σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι προσιὼν, βόθρον ὀρύττοντα, ὡς κατορύξοντα τὸν ἄνθρωπον· καὶ ἐπιστὰς ἐπῄνουν σε. 10 Ἐπεὶ δὲ παρεστηκότων ἡμῶν συνέκαμψε τὸ σκέλος ὁ ἀνὴρ, ἀνέκραγον οἱ παρόντες, ὅτι ζῇ ὁ ἀνήρ· σὺ δ᾽ εἶπες· Ὁπόσα γ᾽ ἐβούλου· ὡς ἔγωγε αὐτὸν οὐκ ἄξω. Ἐνταῦθα ἔπαισά σε· ἀληθῆ λέγεις· ἔδοξας γάρ μοι εἰδότι ἐοικέναι, ὅτι ἔζη. 11 Τί οὖν; ἔφη, ἧττόν τι ἀπέθανεν, ἐπεὶ ἐγώ σοι ἀπέδειξα αὐτόν; Καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάντες ἀποθανούμεθα· τούτου οὖν ἕνεκα ζῶντας ἡμᾶς δεῖ κατορυχθῆναι; 12 Τοῦτον μὲν ἀνέκραγον πάντες ὡς ὀλίγας παίσειεν· ἄλλους δ᾽ ἐκέλευε λέγειν, διὰ τί ἕκαστος ἐπλήγη. Ἐπεὶ δ᾽ οὐκ ἀνίσταντο, αὐτὸς ἔλεγεν·

§. 7. ἀπέδειξας tanquam mortuum. cf. §. 9. §. 8. τοσοῦτον, *in tantum*. §. 10. σὺ δ᾽ εἶπες etc. Legend. eſſe equidem puto: σὺ δ᾽ εἶπες· εἶπε ὁπόσα γε βουλῇ. Muret. σὺ δ᾽ εἶπες· Ὁπόσα γε βούλεται, *vivat quantum velit*, ubi ὁπόσα pro ὁπόσον accipiend. eſt. §. 11. ἀπέδειξα. cf. §. 7. §. 12. ὀλίγας int. πληγάς.

13 Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ὁμολογῶ, παῖσαι δὴ ἄνδρας πολλοὺς ἕνεκα ἀταξίας· οἷς σώζεσθαι μὲν ἤρκει δι' ὑμᾶς, ἐν τάξει τε ἰόντων καὶ μαχομένων, ὅπου δέοι· αὐτοὶ δὲ λιπόντες τὰς τάξεις, προθέοντες ἁρπάζειν ἤθελον, καὶ ὑμῶν πλεονεκτεῖν. Εἰ δὲ τοῦτο πάντες ἐποιοῦμεν, ἅπαντες ἂν ἀπωλόμεθα. 14 Ἤδη δὲ καὶ μαλακιζόμενόν τινα, καὶ οὐκ ἐθέλοντα ἀνίστασθαι, ἀλλὰ προϊέμενον ἑαυτὸν τοῖς πολεμίοις, καὶ ἔπαισα, καὶ ἐβιασάμην πορεύεσθαι. Ἐν γὰρ τῷ ἰσχυρῷ χειμῶνι καὶ αὐτός ποτε ἀναμένων τινὰς συσκευαζομένους, καθεζόμενος συχνὸν χρόνον, κατέμαθον ἀναστὰς μόγις, καὶ τὰ σκέλη μόγις ἐκτείνας. 15 Ἐν ἐμαυτῷ οὖν πεῖραν λαβών, ἐκ τούτου καὶ ἄλλον, ὁπότε ἴδοιμι καθήμενον καὶ βλακεύοντα, ἤλαυνον· τὸ γὰρ κινεῖσθαι καὶ ἀνδρίζεσθαι παρεῖχε θερμασίαν τινὰ καὶ ὑγρότητα· τὸ δὲ καθῆσθαι καὶ ἡσυχίαν ἔχειν ἑώρων ὑπουργὸν ἂν τῷ τε ἀποπήγνυσθαι τὸ αἷμα, καὶ τῷ ἀποσήπεσθαι τοὺς τῶν ποδῶν δακτύλους· ἅπερ πολλοὺς καὶ ὑμεῖς ἴστε παθόντας. 16 Ἄλλον δέ γε ἴσως ὑπολειπόμενόν που διὰ ῥᾳστώνην, καὶ κωλύοντα καὶ ὑμᾶς τοὺς πρόσθεν καὶ ἡμᾶς τοὺς ὄπισθεν πορεύεσθαι, ἔπαισα πύξ, ὅπως μὴ λόγχῃ ὑπὸ τῶν πολεμίων παίοιτο. 17 Καὶ γὰρ οὖν νῦν ἔξεστιν αὐτοῖς σωθεῖσιν, εἴ τι ὑπ' ἐμοῦ ἔπαθον παρὰ τὸ δίκαιον, δίκην λαβεῖν. Εἰ δ' ἐπὶ τοῖς πολεμίοις ἐγένοντο, τί μέγα ἂν οὕτως ἔπαθον, ὅτου δίκην

ἂν

§. 13. ad ἰόντων int. ὑμῶν. §. 14. ἀναστάς i. q. ἐμὲ μόγις ἀνιστάναι δύνασθαι. de ſimili participio cf. II, 1, 13. §. 15. ὑγρότητα, *lenem ſudorem.* — ibid. ἀποσήπ. cf. IV, 5, 12. §. 17. τί μέγα etc. Senſ. ne ob maxima quidem, quae paſſi eſſent, injuriae auctorem judicio perſequi poſſent.

ἂν ἠξίουν λαμβάνειν; 18 Ἁπλοῦς μοι, ἔφη, ὁ λόγος. Ἐγὼ γὰρ, εἰ μὲν ἐπ' ἀγαθῷ ἐκόλασά τινα, ἀξιῶ ὑπέχειν δίκην, οἵαν καὶ γονεῖς υἱοῖς καὶ διδάσκαλοι παισί. Καὶ γὰρ καὶ οἱ ἰατροὶ τέμνουσι καὶ καίουσιν ἐπ' ἀγαθῷ. 19 Εἰ δὲ ὕβρει νομίζετέ με ταῦτα πράττειν, ἐνθυμήθητε, ὅτι νῦν ἐγὼ θαῤῥῶ σὺν τοῖς θεοῖς μᾶλλον, ἢ τότε, καὶ θρασύτερός εἰμι νῦν, ἢ τότε, καὶ οἶνον πλείω πίνω· ἀλλ' ὅμως οὐδένα παίω· ἐν εὐδίᾳ γὰρ ὁρῶ ὑμᾶς. 20 Ὅταν δὲ χειμὼν ᾖ, καὶ θάλαττα μεγάλη ἐπιφέρηται, οὐχ ὁρᾶτε, ὅτι καὶ νεύματος μόνου ἕνεκα χαλεπαίνει μὲν πρωρεὺς τοῖς ἐν πρώρᾳ, χαλεπαίνει δὲ κυβερνήτης τοῖς ἐν πρύμνῃ; Ἱκανὰ γὰρ ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ μικρὰ ἁμαρτηθέντα, πάντα συνεπιτρίψαι. 21 Ὅτι δὲ δικαίως ἔπαιον αὐτοὺς, καὶ ὑμεῖς κατεδικάσατε τότε· ἔχοντες γὰρ οὐ ψήφους ἀλλ' ὅπλα παρειστήκειτε, καὶ ἐξῆν ὑμῖν ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, εἰ ἐβούλεσθε. Ἀλλὰ μὰ Δία οὔτε τούτοις ἐπεκουρεῖτε, οὔτε σὺν ἐμοὶ τὸν ἀτακτοῦντα ἐπαίετε. 22 Τοιγαροῦν ἐξουσίαν ἐποιήσατε τοῖς κακοῖς αὐτῶν, ὑβρίζειν ἐῶντες αὐτούς. Οἶμαι γὰρ, εἰ ἐθέλετε σκοπεῖν, τοὺς αὐτοὺς εὑρήσεσθαι τότε κακίστους, καὶ νῦν ὑβριστοτάτους. 23 Βοΐσκος μὲν οὖν ὁ πύκτης ὁ Θετταλὸς τότε μὲν διεμάχετο, ὡς κάμνων, ἀσπίδα μὴ φέρειν· νῦν δ', ὡς ἐγὼ ἀκούω, Κοτυωριτῶν πολλοὺς ἀποδέδυκεν. 24 Ἂν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ τἀναντία ποιήσετε, ἢ τοὺς κύνας ποιοῦσι· τοὺς μὲν γὰρ κύνας τοὺς χαλεποὺς τὰς μὲν ἡμέ-

§. 18. οἵαν int. ὀφελοῦσι. §. 20. νεύματος i. e. ob minima peccata. cf. §. 20. §. 21. ψήφους int. ut nunc in judicio. §. 23. Βοΐσκος. cf. III, 4, 48. §. 24. τούτῳ. Vid. Animadv.

ἡμέρας δεσμεύουσι, τὰς δὲ νύκτας ἀφιᾶσι· τοῦτον δὲ, ἂν σωφρονῆτε, τὴν νύκτα μὲν δήσετε, τὴν δὲ ἡμέραν ἀφήσετε. 25 Ἀλλὰ γὰρ, ἔφη, θαυμάζω, ὅτι, εἰ μέν τινι ὑμῶν ἀπηχθόμην, μέμνησθε, καὶ οὐ σιωπᾶτε· εἰ δέ τῳ ἢ χειμῶνα ἐπεκούρησα, ἢ πολέμιον ἀπήρυξα, ἢ ἀσθενοῦντι ἢ ἀποροῦντι συνεξεπόρισά τι, τούτων οὐδεὶς μέμνηται· οὐδ᾽ εἴ τινα καλῶς τι ποιοῦντα ἐπῄνεσα, οὐδ᾽ εἴ τιν᾽ ἄνδρα ἀγαθὸν ὄντα ἐτίμησα, ὡς ἐδυνάμην, οὐδὲ τούτων μέμνησθε. 26 Ἀλλὰ μὴν καλόν γε καὶ δίκαιον, καὶ ὅσιον καὶ ἥδιον, τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον, ἢ τῶν κακῶν μεμνῆσθαι.

Ἐκ τούτου μὲν δὴ ἀνίσταντο καὶ ἀνεμίμνησκον· καὶ περιεγένετο, ὥστε καλῶς ἔχειν.

CAPUT IX.

Paphlagonum legatos de pace missos Graeci epulis ludisque excipiunt, et pace cum iis facta Cotyoris tandem universi solventes ad Harmenem Sinopes portum appellunt; ubi in unum Xenophontem totius exercitus imperium deferunt. Illo recusante, summae rerum praeficitur Cherisophus modo redux.

1 Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἔζων, οἱ δὲ, ληϊζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας. Ἐκλώπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τοὺς ἀποσκεδαννυμένους, καὶ τῆς νυκτὸς δὲ τοὺς

πρόσω

§. 26. καὶ περιεγένετο etc. locus obscurior. Vulgo περιεγένοντο, quod reddere possis: *et hi (laudatores) numerum accusatorum tantum superabant, ut omnia confecta et finita essent (dass Alles abgemacht war.)* cf. Cyrop. III, 1, 9. Alii aliter. Cap. IX. Vulgo est Cap. I. Libri VI.

πρόσω σκηνοῦντας ἐπειρῶντο κακουργεῖν· καὶ πολεμικώτερον πρὸς ἀλλήλους εἶχον ἐκ τούτων. 2 Ὁ δὲ Κορύλας, ὃς ἐτύγχανε τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς Ἕλληνας πρέσβεις, ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλάς, λέγοντας, ὅτι Κορύλας ἕτοιμος εἴη, τοὺς Ἕλληνας μήτ' ἀδικεῖν, μήτ' αὐτὸς ἀδικεῖσθαι. 3 Οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο, ὅτι περὶ μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλεύσοιντο, ἐπὶ ξενίᾳ δὲ ἐδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν, οὓς ἐδόκει δικαιότατον εἶναι. 4 Θύσαντες δὲ τῶν αἰχμαλώτων βοῶν καὶ ἄλλα ἱερεῖα, εὐωχίαν μὲν ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν στιβάσιν ἐδείπνουν, καὶ ἔπινον κερατίνοις ποτηρίοις, οἷς ἐνετύγχανον ἐν τῇ χώρᾳ.

5 Ἐπεὶ δὲ αἱ σπονδαί τ' ἐγένοντο καὶ ἐπαιώνισαν, ἀνέστησαν πρῶτον Θρᾷκες, καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχοῦντο σὺν τοῖς ὅπλοις, καὶ ἥλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως, καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο· τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παίει, ὡς πᾶσι δοκεῖν πεπληγέναι τὸν ἄνδρα· ὁ δ' ἔπεσε τεχνικῶς πως. 6 Καὶ ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες. Καὶ ὁ μέν, σκυλεύσας τὰ ὅπλα τοῦ ἑτέρου, ἐξῄει ᾄδων Σιτάλκαν· ἄλλοι δὲ

τῶν

§. 2. *Κορύλας.* cf. V, 5, 22. — ibid. ad *ἀδικεῖσθαι* repete *ἕτοιμος* ea significatione, ut sit *certus* (*entschlossen*). cf. §. 11. et Animadv. §. 3. *ξενίᾳ* int. *τραπέζῃ*. §. 4. *τῶν αἰχμαλώτων βοῶν.* cf. Animadv. — ibid. *ἐν στιβάσιν.* cf. Cyrop. V, 2, 15. — ibid. Pro *κερατίνοις ποτηρίοις* Steph. edidit *ἐκ κερατίνων ποτηρίων.* vid. Animadv. §. 6. *ἀνέκραγον*, adde: opinantes eum re vera interfectum esse. — ibid. *Σιτάλκαν*: *carmen in laudem Sitalcae regis veteris Thraciae.*

τῶν Θρᾳκῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνεῶτα· ἦν δὲ οὐδὲν πεπονθώς. 7 Μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἳ ὠρχοῦντο τὴν Καρπαίαν καλουμένην ἐν τοῖς ὅπλοις. 8 Ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως ἦν ὅδε· Ὁ μὲν παραθέμενος τὰ ὅπλα σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ, πυκνὰ μεταστρεφόμενος, ὡς φοβούμενος· λῃστὴς δὲ προσέρχεται· ὁ δ᾽, ἐπειδὰν προΐδηται, ἀπαντᾷ ἁρπάσας τὰ ὅπλα, καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· (καὶ οὗτοι ταῦτ᾽ ἐποίουν ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν) καὶ τέλος ὁ λῃστὴς δήσας τὸν ἄνδρα [καὶ] τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν λῃστήν· εἶτα παρὰ τοὺς βοῦς ζεύξας, ὀπίσω τὼ χεῖρε δεδεμένον ἐλαύνει.

9 Μετὰ τοῦτο Μυσὸς εἰσῆλθεν, ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων πέλτην· καὶ τοτὲ μὲν ὡς δύο ἀντιταττομένων μιμούμενος ὠρχεῖτο, τοτὲ δὲ ὡς πρὸς ἕνα ἐχρῆτο ταῖς πέλταις, τοτὲ δὲ ἐδινεῖτο καὶ ἐξεκυβίστα, ἔχων τὰς πέλτας· ὥστε ὄψιν [ἔχων] καλὴν φαίνεσθαι. 10 Τέλος δὲ τὸ Περσικὸν ὠρχεῖτο, κροτῶν τὰς πέλτας· καὶ ὤκλαζε, καὶ ἀνίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλὸν ἐποίει. 11 Ἐπὶ δὲ τούτῳ ἐπιόντες οἱ Μαντινεῖς, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρκάδων ἀναστάντες, ἐξοπλισάμενοι ὡς ἐδύναντο κάλλιστα, ᾖεσάν τε ἐν ῥυθμῷ, πρὸς τὸν ἐνόπλιον ῥυθμὸν αὐλούμενοι, καὶ ἐπαιώνισαν, καὶ ὠρχήσαντο, ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις. Ὁρῶντές δὲ οἱ Παφλαγόνες, δεινὰ ἐποιοῦντο, πάσας τὰς ὀρχή-

§. 8. καὶ inclusum abjiciend. videtur. §. 9. ἔχων inclusum valde suspectum est. §. 10. τὸ Περσικόν. cf. Cyrop. VIII, 4, 12.

ὀρχήσεις ἐν ὅπλοις εἶναι. 12 Ἐπὶ τούτῳ ὁρῶν ὁ Μυσὸς ἐκπεπληγμένους αὐτοὺς, πείσας τῶν Ἀρκάδων τινὰ, πεπαμένον ὀρχηστρίδα, εἰςάγει, σκευάσας ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, καὶ ἀσπίδα δοὺς κούφην αὐτῇ. Ἡ δὲ ὠρχήσατο Πυῤῥίχην ἐλαφρῶς. 13 Ἐνταῦθα κρότος ἦν πολύς· καὶ οἱ Παφλαγόνες ἠρώτων, εἰ καὶ γυναῖκες συνεμάχοντο αὐτοῖς. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι αὗται καὶ αἱ τρεψάμεναι εἶεν βασιλέα ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Τῇ μὲν οὖν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

14 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ προςῆγον αὐτοὺς εἰς τὸ στράτευμα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις, μήτε ἀδικεῖν Παφλαγόνας, μήτε ἀδικεῖσθαι. Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις ᾤχοντο· οἱ δ' Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἱκανὰ ἐδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῷ, ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. 15 Τῇ δ' ἄλλῃ ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην, καὶ ὡρμίσαντο εἰς Ἁρμήνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δ' ἄποικοι εἰσίν. Οὗτοι ξένια πέμπουσι τοῖς Ἕλλησιν, ἀλφίτων μὲν μεδίμνους τριςχιλίους, οἴνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πεντακόσια. 16 Καὶ Χειρίσοφος ἐνταῦθα ἦλθε τριήρεις ἔχων. Καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προςεδόκων, ἄγοντά τι σφίσιν ἥκειν· ὁ δὲ ἦγε μὲν οὐδὲν, ἀπήγγελλε δὲ, ὅτι ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι ὑπισχνεῖτο Ἀναξίβιος, εἰ ἀφικνοῖντο

§. 12. πεπαμένον i. q. κτησάμενον. cf. I, 9, 19. §. 13. ὅτι αὗται etc. cf. I, 10, 3. §. 14. μήτε ἀδικεῖν. cf. §. 2. §. 15. Ἁρμήνην, portum Sinopes. §. 16. Χειρίσοφος — ἦλθε. cf. V, 1, 4.

κνοῖντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσεσθαι.

17 Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμήνῃ ἔμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας πέντε. Ὡς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν ἐγγὺς γίγνεσθαι, ἤδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰςῄει αὐτοὺς, ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκωνται. 18 Ἡγήσαντο οὖν, εἰ ἕνα ἕλοιντο ἄρχοντα, μᾶλλον ἂν ἢ πολυαρχίας οὔσης δύνασθαι τὸν ἕνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας· καὶ εἴ τι δέοι λανθάνειν, μᾶλλον ἂν καὶ κρύπτεσθαι· καὶ εἴ τι αὖ δέοι φθάνειν, ἧττον ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἑνὶ περαίνεσθαι ἄν· τὸν δὲ πρόσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἔπραττον πάντα οἱ στρατηγοί. 19 Ὡς δὲ ταῦτα διενοοῦντο, ἐτρέποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα· καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον προςιόντες αὐτῷ, ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γινώσκει· καὶ εὔνοιαν ἐνδεικνύμενος ἕκαστός τις ἔπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν. 20 Ὁ δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μείζω οὕτως ἑαυτῷ γίγνεσθαι, καὶ πρὸς τοὺς φίλους καὶ εἰς τὴν πόλιν τοὔνομα μεῖζον ἀφίξεσθαι αὐτοῦ· τυχὸν δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἂν αἴτιος τῇ στρατιᾷ γενέσθαι.

21 Τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν αὐτὸν, ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. Ὁπότε δ' αὖ ἐνθυμοῖτο, ὅτι ἄδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ, ὅπῃ τὸ μέλλον ἕξει, διὰ τοῦτο δὲ καὶ κίνδυνος εἴη, μὴ καὶ τὴν προειργασμένην δόξαν ἀποβάλοι,

§. 16. ἔξω τοῦ Πόντου i. e. Byzantium. cf. ad I. c. §. 18. ἐκ τῆς νικώσης int. ψήφου, *e plurium suffragio*. cf. VI, 2, 12. §. 20. τῇ μὲν, *ex parte s. partim*. §. 21. ὅπῃ τὸ μέλλ. cf. Memorab. I, 1, 8.

λοι, ἠπορεῖτο. 22 Ἀπορουμένῳ δὲ αὐτῷ διακρῖναι, ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς θεοῖς ἀνακοινῶσαι· καὶ παραστησάμενος δύο ἱερεῖα, ἐθύετο τῷ Διῒ τῷ Βασιλεῖ, ὅςπερ αὐτῷ μαντευτὸς ἦν ἐκ Δελφῶν· καὶ τὸ ὄναρ δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ θεοῦ ἐνόμιζεν ἑωρακέναι, ὃ εἶδεν, ὅτε ἤρχετο ἐπὶ τὸ συνεπιμελεῖσθαι τῆς στρατιᾶς καθίστασθαι. 23 Καὶ ὅτε ἐξ Ἐφέσου δὲ ὡρμᾶτο, Κύρῳ συσταθησόμενος, αἰετὸν ἀνεμιμνήσκετο ἑαυτῷ δεξιὸν φθεγγόμενον, καθήμενον μέντοι, ὅνπερ ὁ μάντις προπέμπων αὐτὸν ἔλεγεν, ὅτι μέγας μὲν οἰωνὸς εἴη καὶ οὐκ ἰδιωτικὸς, καὶ ἔνδοξος, ἐπίπονος μέντοι· καὶ γὰρ τὰ ὄρνεα μάλιστα ἐπιτίθεσθαι τῷ αἰετῷ καθημένῳ· οὐδὲν μέντοι χρηματιστικὸν εἶναι τὸν οἰωνόν· τὸν γὰρ αἰετὸν περιπετόμενον μᾶλλον λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. 24 Οὕτω δὲ θυομένῳ αὐτῷ διαφανῶς ὁ θεὸς σημαίνει, μήτε προςδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς, μήτ', εἰ αἱροῖντο, ἀποδέχεσθαι. Τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο. 25 Ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε, καὶ πάντες ἔλεγον ἕνα αἱρεῖσθαι· καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προςβάλλοντο αὐτόν. Ἐπειδὴ δὲ ἐδόκει δῆλον εἶναι, ὅτι αἱρήσονται αὐτὸν, εἴ τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη, καὶ ἔλεξε τάδε·

26 Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, ἥδομαι μὲν ὑπὸ ὑμῶν τιμώμενος, εἴπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω, καὶ εὔχομαι, δοῦναί μοι τοὺς θεοὺς αἴτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα, Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος, οὔθ' ὑμῖν, οὔτ' ἐμοὶ δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἧττον ἂν

διὰ

§. 22. μαντευτός. cf. III, 1, 6. — ibid. ὄναρ. cf. III, 1, 12. §. 23. συσταθησόμενος, ut commendaretur. cf. III, 1, 8. — ibid. οὐδὲν μέντοι. vid. Animadv. §. 25. αἱρεῖσθαι int. δεῖν.

διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἴ τι δέοισθε, παρ' αὐτῶν· ἐμοὶ δ' αὖ οὐ πάνυ τι νομίζω τοῦτο ἀσφαλὲς εἶναι. 27 Ὁρῶ γὰρ, ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες, πρὶν ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν, Λακεδαιμονίους καὶ αὐτῶν ἡγεμόνας εἶναι. 28 Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὡμολόγησαν, εὐθὺς ἐπαύσαντο πολεμοῦντες, καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν. Εἰ οὖν, ταῦτα ἐγὼ ὁρῶν, δοκοίην, ὅπου δυναίμην, ἐνταῦθ' ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα, ἐκεῖνο ἐννοῶ, μὴ λίαν ἂν ταχὺ σωφρονισθείην. 29 Ὃ δ' ὑμεῖς ἐννοεῖτε, ὅτι ἧττον ἂν στάσις εἴη ἑνὸς ἄρχοντος, ἢ πολλῶν, εὖ ἴστε, ὅτι ἄλλον μὲν ἑλόμενοι οὐχ εὑρήσετέ με στασιάζοντα· νομίζω γὰρ, ὅστις ἐν πολέμῳ ὢν στασιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν· ἂν δ' ἐμὲ ἕλησθε, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἴ τινα εὕροιτε καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον.

30 Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' εἶπε, πολὺ μᾶλλον ἐξανίσταντο, λέγοντες, ὡς δέοι αὐτὸν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ ὁ Στυμφάλιος εἶπεν, ὅτι γελοῖον εἴη, εἰ οὕτως ἔχει, ὡς ὀργιοῦνται Λακεδαιμόνιοι, καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἱρῶνται· ἐπεὶ εἰ οὕτω γε τοῦτ' ἔχει, ἔφη, οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὡς ἔοικεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν. Ἐνταῦθα δὴ, ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου, ἀνεθορύβησαν.

31 Καὶ ὁ Ξενοφῶν, ἐπειδὴ ἑώρα πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν· Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, ἔφη, ὡς πάνυ

§. 26. τυγχάνειν int. ὑμᾶς. §. 28. ὡμολόγησαν int. Ἀθηναῖοι. — ibid. ἐπαύσαντο int. Λακεδαιμόνιοι. — ibid. ἄν. vid. Animadv. §. 30. Pro μᾶλλον alii πλείονες, quod non opus est. — ibid. οὕτως ἔχει. vid. Animadv. §. 31. πλείονος ἐνδέον, hanc rem pluribus (verbis) egere.

πάνυ εἰδῆτε, ὀμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ἦ μὴν ἐγὼ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ᾐσθανόμην, ἐθυόμην, εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν τε, ἐμοὶ ἐπιτρέψαι ταύτην τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐμοὶ, οἱ θεοὶ οὕτως ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν, ὡς καὶ ἰδιώτην ἂν γνῶναι, ὅτι ταύτης τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαί με δεῖ. 32 Οὕτω δὴ Χειρίσοφον αἱροῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ᾑρέθη, παρελθὼν εἶπεν Ἀλλ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε, ὅτι οὐκ ἂν ἔγωγε ἐστασίαζον, εἰ ἄλλον εἵλεσθε. Ξενοφῶντα μέντοι, ἔφη, ὠνήσατε, οὐχὶ ἑλόμενοι· ὡς καὶ νῦν Δέξιππος ἤδη διέβαλεν αὐτὸν πρὸς Ἀναξίβιον, ὅ τι ἐδύνατο, καὶ μάλα ἐμοῦ αὐτὸν σιγάζοντος. Ὁ δὲ ἔφη νομίζειν, αὐτὸν Τιμασίωνι μᾶλλον συνάρχειν ἐθελῆσαι, Δαρδανεῖ ὄντι, τοῦ Κλεάρχου στρατεύματος, ἢ ἑαυτῷ, Λάκωνι ὄντι. 33 Ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἵλεσθε, ἔφη, καὶ ἐγὼ πειράσομαι, ὅ τι ἂν δύνωμαι, ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. Καὶ ὑμεῖς οὕτω παρασκευάζεσθε, ὡς αὔριον, ἐὰν πλοῦς ᾖ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἔσται εἰς Ἡράκλειαν· ἅπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειρᾶσθαι ἥκειν· τὰ δὲ ἄλλα, ἐπειδὰν ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα.

§. 32. εἵλεσθε, elegissetis. — ibid. Δέξιππος. cf. V, 1, 15. — ibid. ἐμοῦ. cf. V, 1, 4. — ibid. Τιμασίωνι. cf. III, 2, 37 et VII, 5, 10.

CA-

CAPUT X.

Heracleae, quo a Sinope pervenerant seditione orta exercitus trifariam dividitur. Pars una, eaque maxima Arcadum et Achaeorum, sibi decem praetores creat; altera Chirisophi est; Xenophontis tertia.

1 *Ἐντεῦθεν τῇ ὑστεραίᾳ ἀναγόμενοι πνεύματι καλῷ ἔπλεον ἡμέρας δύο παρὰ τὴν γῆν. Καὶ παραπλέοντες ἐθεώρουν τήν τ' Ἰασωνίαν ἀκτὴν, ἔνθα ἡ Ἀργὼ λέγεται ὁρμίσασθαι, καὶ τῶν ποταμῶν τὰ στόματα· πρῶτον μὲν τοῦ Θερμώδοντος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἴριος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἅλυος, μετὰ δὲ τοῦτον τοῦ Παρθενίου· τοῦτον δὲ παραπλεύσαντες, ἀφίκοντο εἰς Ἡράκλειαν, πόλιν Ἑλληνίδα, Μεγαρέων ἄποικον, οὖσαν δ' ἐν τῇ Μαριανδυνῶν χώρᾳ.* 2 *Καὶ ὡρμίσαντο παρὰ τῇ Ἀχερουσιάδι χεῤῥονήσῳ· ἔνθα λέγεται Ἡρακλῆς ἐπὶ τὸν Κέρβερον κύνα καταβῆναι, οὗ νῦν τὰ σημεῖα δεικνύουσι τῆς καταβάσεως, τὸ βάθος πλέον ἢ ἐπὶ δύο στάδια.* 3 *Ἐνταῦθα τοῖς Ἕλλησιν οἱ Ἡρακλεῶται ξένια πέμπουσιν, ἀλφίτων μεδίμνους τρισχιλίους, καὶ οἴνου κεράμια δισχίλια, καὶ βοῦς εἴκοσι, καὶ ὄϊς ἑκατόν. Ἐνταῦθα διὰ τοῦ πεδίου ῥεῖ ποταμὸς, Λύκος ὄνομα, εὖρος ὡς δύο πλέθρων.*

4 Οἱ

C. X. Vulgo lib. VI. c. II. §. 1. *ἐντεῦθεν.* cf. V, 1, 15 — 17. — ibid. *ἀκτὴν* i. q. *ἄκραν (promontorium).* Ceterum Geographi omnes hoc promontorium una cum sequentibus fluminibus, excepto Parthenio, inter Cotyora et Sinopen, non, ut Xenophon h. l., inter Sinopen et Heracleam collocant. cf. mapp. geogr. §. 2. *τὸ βάθος* etc. *voraginem plus duo stadia altam.*

4 Οἱ δὲ στρατιῶται συλλεγέντες ἐβουλεύοντο, τὴν λοιπὴν πορείαν πότερον κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν χρὴ πορεύεσθαι ἐκ τοῦ Πόντου. Ἀναστὰς δὲ Λύκων Ἀχαιὸς εἶπε· Θαυμάζω μὲν, ὦ ἄνδρες, τῶν στρατηγῶν, ὅτι οὐ πειρῶνται ἡμῖν ἐκπορίζειν σιτηρέσιον· τὰ μὲν γὰρ ξένια οὐ μὴ γένηται τῇ στρατιᾷ τριῶν ἡμερῶν σῖτα· ὁπόθεν δ' ἐπισιτισάμενοι πορευσόμεθα, οὐκ ἔστιν, ἔφη. Ἐμοὶ οὖν δοκεῖ, αἰτεῖν τοὺς Ἡρακλεώτας μὴ ἔλαττον ἢ τρισχιλίους Κυζικηνούς. 5 Ἄλλος δ' εἶπε, μηνὸς μισθὸν, μὴ ἔλαττον ἢ μυρίους· καὶ ἑλομένους πρέσβεις αὐτίκα μάλα, ἡμῶν καθημένων, πέμπειν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ εἰδέναι, ὅ τι ἂν ἀπαγγέλλωσι, καὶ πρὸς ταῦτα βουλεύεσθαι. 6 Ἐντεῦθεν προὐβάλλοντο πρέσβεις, πρῶτον μὲν Χειρίσοφον, ὅτι ἄρχων ᾕρητο· εἰσὶ δ' οἳ καὶ Ξενοφῶντα· οἱ δ' ἰσχυρῶς ἀπεμάχοντο· ἀμφοῖν γὰρ ταὐτὰ ἐδόκει, μὴ ἀναγκάζειν πόλιν Ἑλληνίδα καὶ φιλίαν, ὅ τι μὴ αὐτοὶ ἐθέλοντες διδοῖεν. 7 Ἐπεὶ δ' οὖν οὗτοι ἐδόκουν ἀπρόθυμοι εἶναι, πέμπουσι Λύκωνα Ἀχαιὸν, καὶ Καλλίμαχον Παῤῥάσιον, καὶ Ἀγασίαν Στυμφάλιον. Οὗτοι ἐλθόντες ἔλεγον τὰ δεδογμένα. τὸν δὲ Λύκωνα ἔφασαν καὶ ἐπαπειλεῖν, εἰ μὴ ποιήσαιεν ταῦτα. 8 Ἀκούσαντες δ' οἱ Ἡρακλεῶται, βουλεύσεσθαι ἔφασαν· καὶ εὐθὺς τά τε χρήματα ἐκ τῶν ἀγρῶν συνῆγον, καὶ τὴν ἀγορὰν εἴσω ἀνε-

§. 4. ἐκ τοῦ Πόντου i. e. in Graeciam. — ibid. τῶν στρατηγῶν, ὅτι i. q. ὅτι οἱ στρατηγοί. — ibid. σιτηρέσιον i. q. ἐφόδιον. §. 5. μισθὸν, repete δοκεῖ αἰτεῖν. §. 6. ἄρχων ᾕρητο. cf. c. 9, 32. — ibid. οἱ δ' int. Cherisoph. et Xenoph. §. 8. συνῆγον int. εἰς τὴν πόλιν.

ἀνεσκεύασαν, καὶ αἱ πύλαι ἐκέκλειντο, καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν ὅπλα ἐφαίνετο.

9 Ἐκ τούτου οἱ ταράξαντες ταῦτα, τοὺς στρατηγοὺς ᾐτιῶντο διαφθείρειν τὴν πρᾶξιν· καὶ συνίσταντο οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί· προειστήκει δὲ μάλιστα αὐτῶν Καλλίμαχός τε ὁ Παῤῥάσιος καὶ Λύκων ὁ Ἀχαιός. 10 Οἱ δὲ λόγοι ἦσαν αὐτοῖς, ὡς αἰσχρὸν εἴη ἄρχειν ἕνα Ἀθηναῖον Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμονίων, μηδεμίαν δύναμιν παρεχόμενον εἰς τὴν στρατιάν· καὶ τοὺς μὲν πόνους σφᾶς ἔχειν, τὰ δὲ κέρδη ἄλλους, καὶ ταῦτα, τὴν σωτηρίαν σφῶν κατειργασμένων· εἶναι γὰρ τοὺς κατειργασμένους Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιούς· τὸ δ᾽ ἄλλο στράτευμα οὐδὲν εἶναι· (καὶ ἦν δὲ τῇ ἀληθείᾳ ὑπερήμισυ τοῦ ἄλλου στρατεύματος Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί) 11 εἰ οὖν σωφρονοῖεν οὗτοι, συστάντες, καὶ στρατηγοὺς ἑλόμενοι ἑαυτῶν, καθ᾽ ἑαυτούς τε ἂν τὴν πορείαν ποιοῖντο, καὶ πειρῷντο ἀγαθόν τι λαμβάνειν. 12 Ταῦτα ἔδοξε· καὶ ἀπολιπόντες Χειρίσοφον, εἴ τινες ἦσαν παρ᾽ αὐτῷ Ἀρκάδες ἢ Ἀχαιοί, καὶ Ξενοφῶντα, συνέστησαν· καὶ στρατηγοὺς αἱροῦνται ἑαυτῶν δέκα· τούτους δ᾽ ἐψηφίσαντο ἐκ τῆς νικώσης, ὅ τι δοκοίη, τοῦτο ποιεῖν. Ἡ μὲν οὖν τοῦ παντὸς ἀρχὴ Χειρισόφῳ ἐνταῦθα κατελύθη, ἡμέρᾳ ἕκτῃ ἢ ἑβδόμῃ ἀφ᾽ ἧς ᾑρέθη.

13 Ξε-

§. 9. τοὺς στρατηγοὺς i. e. Cherisoph. et Xenophontem. §. 10. ἕνα Ἀθηναῖον int. Xenophontem, quem unum tenere imperium criminantur. — ibid. ἄλλου i. e. exercitus, qui hoc tempore restabat. §. 11. ἑαυτῶν i. q. ἐξ ἑαυτῶν. §. 12. ἐκ τῆς νικώσης. cf. c. 1, 18. — ibid. ᾑρέθη. cf. c. 9, 52.

13 Ξενοφῶν μέντοι ἐβούλετο κοινῇ, μετ' αὐτῶν τὴν πορείαν ποιεῖσθαι, νομίζων, οὕτως ἀσφαλέστερον εἶναι, ἢ ἰδίᾳ ἕκαστον στέλλεσθαι· ἀλλὰ Νέων ἔπειθεν αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν πορεύεσθαι, ἀκούσας τοῦ Χειρισόφου, ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐν Βυζαντίῳ ἁρμοστὴς φαίη, τριήρεις ἔχων ἥξειν εἰς Κάλπης λιμένα· 14 ὅπως οὖν μηδεὶς μετάσχοι, ἀλλ' αὐτοὶ καὶ οἱ αὐτῶν στρατιῶται ἐκπλεύσειαν ἐπὶ τῶν τριήρων, διὰ ταῦτα συνεβούλευε. Καὶ Χειρίσοφος, ἅμα μὲν ἀθυμῶν τοῖς γεγενημένοις, ἅμα δὲ μισῶν ἐκ τούτου τὸ στράτευμα, ἐπιτρέπει αὐτῷ ποιεῖν, ὅ τι βούλεται. 15 Ξενοφῶν δὲ ἔτι μὲν ἐπεχείρησεν ἀπαλλαγεὶς τῆς στρατιᾶς ἐκπλεῦσαι· θυομένῳ δὲ αὐτῷ τῷ Ἡγεμόνι Ἡρακλεῖ, καὶ κοινουμένῳ, πότερα λῷον καὶ ἄμεινον, εἴη στρατεύεσθαι, ἔχοντι τοὺς παραμείναντας τῶν στρατιωτῶν, ἢ ἀπαλλάττεσθαι, ἐσήμηνεν ὁ θεὸς τοῖς ἱεροῖς, συστρατεύεσθαι. 16 Οὕτω γίνεται τὸ στράτευμα τριχῇ· Ἀρκάδες μὲν καὶ Ἀχαιοὶ πλείους ἢ τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ὁπλῖται πάντες· Χειρισόφῳ δὲ ὁπλῖται μὲν εἰς τετρακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς ἑπτακοσίους, οἱ Κλεάρχου Θρᾷκες· Ξενοφῶντι δὲ ὁπλῖται μὲν εἰς ἑπτακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς τριακοσίους· ἱππικὸν δὲ μόνος οὗτος εἶχεν, ἀμφὶ τοὺς τετταράκοντα ἱππέας.

17 Καὶ

§. 14. αὐτῷ int. Xenophonti. §. 15. λῷον et ἄμεινον non differunt, sed in eorum copulatione emphasis inest. cf. VII, 6, 44. §. 16. Summa omnium, qui reliqui sunt, Graecorum ex hac computatione est 8640.

17 Καὶ οἱ μὲν Ἀρκάδες, διαπραξάμενοι πλοῖα παρὰ τῶν Ἡρακλεωτῶν, πρῶτοι πλέουσιν, ὅπως ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες τοῖς Βιθυνοῖς, λάβοιεν ὅτι πλεῖστα· καὶ ἀποβαίνουσιν εἰς Κάλπης λιμένα, κατὰ μέσον πως τῆς Θρᾴκης. 18 Χειρίσοφος δ᾽ εὐθὺς ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Ἡρακλεωτῶν ἀρξάμενος, πεζῇ ἐπορεύετο διὰ τῆς χώρας· ἐπεὶ δ᾽ εἰς τὴν Θρᾴκην ἐνέβαλε, παρὰ τὴν θάλατταν ἐπορεύετο· καὶ γὰρ ἤδη ἠσθένει· 19 Ξενοφῶν δὲ, πλοῖα λαβὼν, ἀποβαίνει ἐπὶ τὰ ὅρια τῆς Ἡρακλεώτιδος, καὶ διὰ μεσογαίας ἐπορεύετο.

§. 18. Θρᾴκην int. Aſiaticam et cf. c. 2, 1. — ibid. ἠσθένει cujus cauſa iter tutius elegit. §. 19. ἐπὶ τὰ ὅρια i. e. usque ad fines tantum Heracleenſium territorii navigavit. Arcades contra usque ad Calpen navigarunt.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

CAPUT I.

*Exercitu Graecorum in tres partes diviso quum Arcades in portum Calpes venissent, inde egressi Bithynos opprimunt et praedas agunt. Sed mox ab iisdem in colle quodam obsessi de salute periclitantur. Quod cum audiisset Xenophon, barbaros terruit nocturnis ignibus, ut obsidione sublata discederent. Postridie salvus cum Arcadibus venit ad Calpes portum, quo iam Cherisophus cum suis salvus advenerat.

1 Ὃν μὲν οὖν τρόπον ἥ τε Χειρισόφου ἀρχὴ τοῦ παντὸς κατελύθη, καὶ τῶν Ἑλλήνων τὸ στράτευμα ἐσχίσθη, ἐν τοῖς ἐπάνω εἴρηται. 2 Ἔπραξαν δ' αὐτῶν ἕκαστοι τάδε. Οἱ μὲν Ἀρκάδες, ὡς ἀπέβησαν νυκτὸς εἰς Κάλπης λιμένα, πορεύονται εἰς τὰς πρώτας κώμας, στάδια ἀπὸ θαλάττης ὡς πεντήκοντα. Ἐπεὶ δὲ φῶς ἐγένετο, ἦγεν ἕκαστος στρατηγὸς τὸ αὐ-

* C. I. Vulgo libri VIti cap. III. §. 1. κατελύθη. cf. V, 10, 12. §. 2. ἕκαστος στρατηγός. cf. l. c.

τοῦ λάχος ἐπὶ κώμην· ὁποία δὲ μείζων κώμη ἐδόκει εἶναι, σύνδυο λόχους ἦγον οἱ στρατηγοί. 3 Συνεβάλοντο δὲ καὶ λόφον, εἰς ὃν δέοι πάντας ἁλίζεσθαι· καὶ, ἅτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες, ἀνδράποδά τε πολλὰ ἔλαβον, καὶ πρόβατα πολλὰ περιεβάλοντο.

4 Οἱ δὲ Θρᾷκες ἠθροίζοντο οἱ διαφυγόντες· πολλοὶ δὲ διέφυγον, πελτασταὶ ὄντες, ὁπλίτας, ἐξ αὐτῶν τῶν χειρῶν. Ἐπεὶ δὲ συνελέγησαν, πρῶτον μὲν τῷ Σμίκρητος λόχῳ, ἑνὸς τῶν Ἀρκάδων στρατηγῶν, ἀπιόντι ἤδη εἰς τὸ συγκείμενον, καὶ πολλὰ χρήματα ἄγοντι, ἐπιτίθενται. 5 Καὶ τέως μὲν ἐμάχοντο ἅμα πορευόμενοι οἱ Ἕλληνες· ἐπὶ δὲ διαβάσει χαράδρας τρέπονται αὐτούς· καὶ αὐτὸν μὲν τὸν Σμίκρητα ἀποκτιννύασι, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας· ἄλλου δὲ λόχου τῶν δέκα στρατηγῶν, τοῦ Ἡγησάνδρου, ὀκτὼ μόνους κατέλιπον· καὶ αὐτὸς Ἡγήσανδρος ἐσώθη. 6 Καὶ οἱ ἄλλοι μὲν λοχαγοὶ συνῆλθον, οἱ μὲν σὺν πράγμασιν, οἱ δ' ἄνευ πραγμάτων, οἱ δὲ Θρᾷκες, εὐτυχήσαντες τοῦτο τὸ εὐτύχημα, συνεβόων τε ἀλλήλους, καὶ συνελέγοντο ἐῤῥωμένως τῆς νυκτός. Καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ κύκλῳ περὶ τὸν λόφον, ἔνθα οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύσαντο, ἐτάττοντο καὶ ἱππεῖς πολλοὶ καὶ πελτασταί, καὶ ἀεὶ πλείονες συνέῤῥεον·

7 καὶ

§. 2. λάχος (*portionem, quae ei* (forte) *venerat*, h. l. i. q. λόχον. §. 4. Vulgo διαφεύγοντες, quod imperfectum est significans *elapsi erant*. — ibid. ἐξ αὐτῶν τ. χειρῶν, i. e. quamvis proxime accederent. — ibid. τὸ συγκείμενον i. q. τὸν λόφον (§. 3.). §. 5. τέως, *aliquamdiu*. — ibid. τρέπονται int. οἱ Θρᾷκες. §. 6. συνῆλθον int. in collem (§. 3.). — ibid. πράγμασιν i. e. χρήμασιν.

7 καὶ προςέβαλλον πρὸς τοὺς ὁπλίτας ἀσφαλῶς· οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες οὔτε τοξότην εἶχον οὔτε ἀκοντιστὴν οὔτε ἱππέα· οἱ δὲ προςθέοντες καὶ προςελαύνοντες ἠκόντιζον· ὁπότε δ' αὐτοῖς ἐπίοιεν, ῥᾳδίως ἀπέφευγον· ἄλλοι δὲ ἄλλῃ ἐπετίθεντο. 8 Καὶ τῶν μὲν πολλοὶ ἐτιτρώσκοντο, τῶν δὲ οὐδείς· ὥςτε κινηθῆναι οὐκ ἐδύναντο ἐκ τοῦ χωρίου, ἀλλὰ τελευτῶντες καὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἶργον αὐτοὺς οἱ Θρᾷκες. 9 Ἐπεὶ δ' ἀπορία πολλὴ ἦν, διελέγοντο περὶ σπονδῶν· καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὡμολόγητο αὐτοῖς, ὁμήρους δ' οὐκ ἐδίδοσαν οἱ Θρᾷκες, αἰτούντων τῶν Ἑλλήνων· ἀλλ' ἐν τούτῳ ἴσχετο. Τὰ μὲν δὴ τῶν Ἀρκάδων οὕτως εἶχε.

10 Χειρίσοφος δὲ, ἀσφαλῶς πορευόμενος παρὰ θάλατταν, ἀφικνεῖται εἰς Κάλπης λιμένα. Ξενοφῶντι δὲ διὰ τῆς μεσογαίας πορευομένῳ οἱ ἱππεῖς προκαταθέοντες ἐντυγχάνουσι πρεσβύταις πορευομένοις ποι. Καὶ ἐπειδὴ ἤχθησαν πρὸς Ξενοφῶντα, ἐρωτᾷ αὐτοὺς, εἴ που ᾔσθηνται ἄλλου στρατεύματος ὄντος Ἑλληνικοῦ. 11 Οἱ δ' ἔλεγον πάντα τὰ γεγενημένα, καὶ νῦν ὅτι πολιορκοῦνται ἐπὶ λόφου, οἱ δὲ Θρᾷκες πάντες περικυκλωμένοι εἶεν αὐτούς. Ἐνταῦθα τοὺς μὲν ἀνθρώπους τούτους ἐφύλαττεν ἰσχυρῶς, ὅπως ἡγεμόνες εἶεν, ὅπη δέοι· σκοποὺς δὲ καταστήσας δέκα, συνέλεξε τοὺς στρατιώτας, καὶ ἔλεξεν·

12 Ἄν-

§. 8. τῶν μὲν i. e. Graecorum. §. 9. ἴσχετο, res impediebatur (*stiess sich die Sache*). §. 10. πορευομένῳ. cf. V, 10, 19. dativ. pro genitivo. — ibid. ὄντος abundat. §. 11. σκοποὺς δὲ καταστήσας, eo consilio ne ab hostibus opprimeretur.

12 Ἄνδρες στρατιῶται, τῶν Ἀρκάδων οἱ μὲν τεθνᾶσιν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ λόφου τινὸς πολιορκοῦνται. Νομίζω ἔγωγε, εἰ καὶ ἐκεῖνοι ἀπολοῦνται, οὐδ' ἡμῖν εἶναι οὐδεμίαν σωτηρίαν, οὕτω μὲν πολλῶν ὄντων πολεμίων, οὕτω δὲ τεθαρσηκότων. 13 Κράτιστον οὖν ἡμῖν, ὡς τάχιστα βοηθεῖν τοῖς ἀνδράσιν, ὅπως, εἰ ἔτι εἰσὶ σῶοι, σὺν ἐκείνοις μαχώμεθα, καὶ μὴ, μόνοι λειφθέντες, μόνοι καὶ κινδυνεύσωμεν. 14 Νῦν μὲν οὖν στρατοπεδευώμεθα, προελθόντες, ὅσον ἂν δοκῇ καιρὸς εἶναι εἰς τὸ δειπνοποιεῖσθαι· ἕως δ' ἂν πορευώμεθα, Τιμασίων, ἔχων τοὺς ἱππέας, προελαυνέτω, ἐφορῶν ἡμᾶς, καὶ σκοπείτω τὰ ἔμπροσθεν, ὡς μηδὲν ἡμᾶς λάθῃ. 15 Παρέπεμψε δὲ καὶ τῶν γυμνήτων ἀνθρώπους εὐζώνους εἰς τὰ πλάγια καὶ εἰς τὰ ἄκρα, ὅπως, εἴ πού τι ποθὲν καθορῷεν, σημαίνοιεν· ἐκέλευε δὲ καίειν ἅπαντα, ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν καυσίμῳ· 16 Ἡμεῖς μὲν γὰρ ἀποδραίημεν ἂν οὐδαμοῦ ἐνθένδε· πολλὴ μὲν γὰρ, ἔφη, εἰς Ἡράκλειαν πάλιν ἀπιέναι, πολλὴ δὲ, εἰς Χρυσόπολιν διελθεῖν· οἱ δὲ πολέμιοι πλησίον· εἰς Κάλπης δὲ λιμένα, ἔνθα Χειρίσοφον εἰκάζομεν εἶναι, εἰ σέσωσται, ἐλαχίστη ὁδός. Ἀλλὰ δὴ ἐκεῖ μὲν οὔτε πλοῖά ἐστιν, οἷς ἀποπλευσούμεθα· μένουσι δὲ αὐτοῦ οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἐστὶ τὰ ἐπιτήδεια. 17 Τῶν δὲ πολιορκουμένων ἀπολομένων, σὺν τοῖς Χειρισόφου μόνοις κάκιόν ἐστι διακινδυνεύειν, ἢ σωθέντων πάντας εἰς ταὐτὸν ἐλθόντας κοινῇ τῆς σωτηρίας ἔχεσθαι. Ἀλλὰ χρὴ παρα-

§. 14. προελθόντες, *progressi tantum, quantum usque ad coenae tempus* (i. e. vesperam) *poterimus.* §. 16. ἀποδραίημεν i. e. sine pugna. — ibid. πολλὴ int. ὁδός. §. 17. τῆς σωτηρίας ἔχεσθαι, *salutem s. reditum salvum defendere, curare.*

παρασκευασαμένους τὴν γνώμην πορεύεσθαι, ὡς νῦν ἢ εὐκλεῶς τελευτῆσαί ἐστιν, ἢ κάλλιστον ἔργον ἐργάσασθαι, Ἕλληνας τοσούτους σώσαντας. 18 Καὶ ὁ θεὸς ἴσως ἄγει οὕτως, ὃς τοὺς μεγαληγορήσαντας, ὡς πλεῖον φρονοῦντας, ταπεινῶσαι βούλεται· ἡμᾶς δὲ, τοὺς ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρχομένους, ἐντιμοτέρους ἐκείνων καταστῆσαι. Ἀλλ' ἕπεσθαι χρὴ, καὶ προςέχειν τὸν νοῦν, ὡς ἂν τὸ παραγγελλόμενον δύνησθε ποιεῖν.

19 Ταῦτ' εἰπὼν, ἡγεῖτο. Οἱ δ' ἱππεῖς, διασπειρόμενοι ἐφ' ὅσον καλῶς εἶχεν, ἔκαιον, ᾗ ἐβάδιζον. Καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπιπαριόντες κατὰ τὰ ἄκρα, ἔκαιον πάντα, ὅσα καύσιμα ἑώρων· καὶ ἡ στρατιὰ δὲ, εἴ τινι παραλειπομένῳ ἐντυγχάνοιεν· ὥστε πᾶσα ἡ χώρα αἴθεσθαι ἐδόκει, καὶ τὸ στράτευμα πολὺ εἶναι. 20 Ἐπεὶ δ' ὥρα ἦν, κατεστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ λόφον ἐκβάντες, καὶ τά τε τῶν πολεμίων πυρὰ ἑώρων, (ἀπεῖχον γὰρ ὡς τετταράκοντα στάδια) καὶ αὐτοὶ ὡς ἐδύναντο πλεῖστα πυρὰ ἔκαιον. 21 Ἐπεὶ δ' ἐδείπνησαν τάχιστα, παρηγγέλθη τὰ πυρὰ κατασβεννῦναι πάντα. Καὶ τὴν μὲν νύκτα φυλακὰς ποιησάμενοι ἐκάθευδον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ προςευξάμενοι τοῖς θεοῖς, καὶ συνταξάμενοι ὡς εἰς μάχην, ἐπορεύοντο ᾗ ἐδύναντο τάχιστα. 22 Τιμασίων δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς, ἔχοντες

§. 18. μεγαληγορήσαντας. cf. V, 10, 10. — ibid. παραγγελλόμενον, *quidquid imperatum fuerit.* cf. Cyrop. IV, 1, 6. §. 19. ἡ στρατιὰ repete ἔκαιε. §. 20. ὥρα ἦν, int. τοῦ δείπνου. cf. §. 14 et 21. §. 21. κατασβεννῦναι eo consilio, ut hostes discessisse ipsos putarent. cf. §. 25.

ἔχοντες τοὺς ἡγεμόνας καὶ προελαύνοντες, ἔλαθον αὐτοὺς ἐπὶ τῷ λόφῳ γενόμενοι, ἔνθα ἐπολιορκοῦντο οἱ Ἕλληνες. Καὶ οὐχ ὁρῶσιν οὔτε τὸ φίλιον στράτευμα, οὔτε τὸ πολέμιον· καὶ ταῦτα παραγγέλλουσι πρὸς τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸ στράτευμα) γραΐδια δὲ καὶ γερόντια καὶ προβάτια ὀλίγα καὶ βοῦς καταλελειμμένους. 23 Καὶ τὸ μὲν πρῶτον θαῦμα ἦν, τί εἴη τὸ γεγενημένον· ἔπειτα δὲ καὶ τῶν καταλελειμμένων ἐπυνθάνοντο, ὅτι οἱ μὲν Θρᾷκες εὐθὺς ἀφ' ἑσπέρας ᾤχοντο ἀπιόντες· ἕωθεν δὲ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἔφασαν οἴχεσθαι· ὅπου δὲ, οὐκ εἰδέναι.

24 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀμφὶ Ξενοφῶντα, ἐπεὶ ἠρίστησαν, συσκευασάμενοι ἐπορεύοντο, βουλόμενοι ὡς τάχιστα συμμῖξαι τοῖς ἄλλοις εἰς Κάλπης λιμένα. Καὶ πορευόμενοι ἑώρων τὸν στίβον τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν κατὰ τὴν ἐπὶ Κάλπης ὁδόν. Ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς τὸ αὐτὸ, ἄσμενοί τε εἶδον ἀλλήλους, καὶ ἠσπάζοντο ὥσπερ ἀδελφούς. 25 Καὶ ἐπυνθάνοντο οἱ Ἀρκάδες τῶν περὶ Ξενοφῶντα, τί τὰ πυρὰ κατασβέσειαν· ἡμεῖς μὲν γὰρ, ἔφασαν, ᾠόμεθα, ὑμᾶς τὸ μὲν πρῶτον, ἐπειδὴ τὰ πυρὰ οὐχ ἑωρῶμεν, τῆς νυκτὸς ἥξειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· (καὶ οἱ πολέμιοι δὲ, ὥς γ' ἡμῖν ἐδόκουν, τοῦτο δείσαντες ἀπῆλθον· σχεδὸν γὰρ ἀμφὶ τοῦτον τὸν χρόνον ἀπῆσαν.) 26 Ἐπεὶ δ' οὐκ ἀφίκεσθε, ὁ δὲ χρόνος ἐξῆκεν, ᾠόμεθ', ὑμᾶς,

§. 22. ἔλαθον etc., *prius ad callem* (ubi Arcades fuerant) *perveniunt, quam ipsi putarunt.* — ibid. γραΐδια etc., quae Arcades ob celerem discessum relinquere coacti erant. §. 23. ἕωθεν int. postero die. §. 25. κατασβέσειαν. cf. §. 21.

ὑμᾶς, πυθομένους τὰ παρ' ἡμῖν, φοβηθέντας οἴχεσθαι ἀποδράντας ἐπὶ θάλατταν· καὶ ἔδοξε ἡμῖν, μὴ ἀπολιπέσθαι ὑμῶν. Οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς δεῦρο ἐπορεύθημεν.

CAPUT II.

Descriptio portus Calpes, ubi milites ad littus transegerunt noctem. Deinde decernunt, ut capitale foret, si quis posthac de copiis distrahendis referre auderet. Ad commeatum, quo iam laborabant, comparandum Neo duo millia hominum praedatum educit, quorum quingentis a Pharnabazi equitibus caesis, reliquos, qui in montem confugerant, in castra reducit Xenophon.

1 *Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ ηὐλίζοντο ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐν τῷ λιμένι. Τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ὃ καλεῖται Κάλπης λιμὴν, ἔστι μὲν ἐν τῇ Θρᾴκῃ τῇ ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἀρξαμένη δὲ ἡ Θρᾴκη αὕτη ἐστὶν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Πόντου μέχρις Ἡρακλείας, ἐπὶ δεξιᾷ εἰς τὸν Πόντον εἰσπλέοντι.* 2 *Καὶ τριήρει μέν ἐστιν εἰς Ἡράκλειαν ἐκ Βυζαντίου κώπαις ἡμέρας μάλα μακρᾶς πλοῦς· ἐν δὲ τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία, οὔτε φιλία, οὔτε Ἑλληνὶς, ἀλλ' ἢ Θρᾶκες ἢ Βιθυνοί· καὶ οὓς ἂν λάβωσι τῶν Ἑλλήνων ἢ ἐκπίπτοντας ἢ ἄλλως πως, δεινὰ ὑβρίζειν λέγονται τοὺς Ἕλληνας.* 3 *Ὁ δὲ Κάλπης λιμὴν ἐν μέσῳ μὲν κεῖται*

§. 26. δεῦρο i. e. in Calpes portum. Cap. II. Vulgo cap. IV. §. 1. ἐν i. q. ἐπί. cf. IV, 8, 22. — ibid. Θρᾴκῃ. cf. V, 10, 18. §. 2. ἐκπίπτοντας, *in littus ejectos*.

κεῖται ἑκατέρωθεν πλεόντων ἐξ Ἡρακλείας καὶ Βυζαντίου· ἔστι δ' ἐν τῇ θαλάττῃ προκείμενον χωρίον, τὸ μὲν εἰς τὴν θάλατταν καθῆκον αὐτοῦ, πέτρα ἀποῤῥὼξ, ὕψος, ὅπῃ ἐλάχιστον, οὐ μεῖον εἴκοσιν ὀργυιῶν· ὁ δὲ αὐχὴν, ὁ εἰς τὴν γῆν ἀνήκων τοῦ χωρίου, μάλιστα τεττάρων πλέθρων τὸ εὖρος· τὸ δ' ἐντὸς τοῦ αὐχένος χωρίον, ἱκανὸν μυρίοις ἀνθρώποις οἰκῆσαι. 4 Λιμὴν δ' ὑπ' αὐτῇ τῇ πέτρᾳ, τὸ πρὸς ἑσπέραν αἰγιαλὸν ἔχων. Κρήνη δὲ ἡδέος ὕδατος καὶ ἀφθόνου ῥέουσα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ, ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ χωρίου. Ξύλα δὲ, πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, πάνυ δὲ πολλὰ καὶ καλὰ ναυπηγήσιμα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ. 5 Τὸ δὲ ὄρος τὸ ἐν τῷ λιμένι εἰς μεσόγαιαν μὲν ἀνήκει, ὅσον ἐπὶ εἴκοσι σταδίους, καὶ τοῦτο γεῶδες καὶ ἄλιθον· τὸ δὲ παρὰ θάλατταν, πλέον ἢ ἐπὶ εἴκοσι σταδίους, δασὺ πολλοῖς καὶ παντοδαποῖς καὶ μεγάλοις ξύλοις. 6 Ἡ δ' ἄλλη χώρα καλὴ καὶ πολλή· καὶ κῶμαι ἐν αὐτῇ εἰσι πολλαὶ καὶ εὖ οἰκούμεναι· φέρει γὰρ ἡ γῆ καὶ κριθὰς καὶ πυροὺς καὶ ὄσπρια πάντα καὶ μελίνας καὶ σήσαμον καὶ σῦκα ἀρκοῦντα καὶ ἀμπέλους πολλὰς καὶ ἡδυοίνους, καὶ τἄλλα πάντα, πλὴν ἐλαιῶν. Ἡ μὲν χώρα ἦν τοιαύτη.

7 Ἐσκήνουν δὲ ἐν τῷ αἰγιαλῷ ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· εἰς δὲ τὸ πόλισμα ἂν γενόμενον οὐκ ἐβούλοντο στρατοπε-

τοπε-

§. 3. τὸ μὲν ipſ. αὐτοῦ μέρος. — ibid. αὐχήν, *pars posterior*. §. 4. τὸ πρὸς ἑσπέραν i. q. κατὰ τὸ πρὸς ἑσπ. μέρος, *nach der Abendseite*. — ibid. ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ i. e. ita ut fons sit sub promontorii potestate (*im Bereich.*). §. 5. ἐν. cf. §. 1. §. 7. τὸ πόλισμα. vid. Animadv.

τοπεδεύεσθαι· ἀλλὰ ἐδόκει καὶ τὸ ἐλθεῖν ἐνταῦθα ἐξ ἐπιβουλῆς εἶναι, βουλομένων τινῶν κατοικίσαι πόλιν. 8 Τῶν γὰρ στρατιωτῶν οἱ πλεῖστοι ἦσαν οὐ σπάνει βίου ἐκπεπλευκότες ἐπὶ ταύτην τὴν μισθοφορὰν, ἀλλὰ τὴν Κύρου ἀρετὴν ἀκούοντες, οἱ μὲν καὶ ἄνδρας ἄγοντες, καὶ προςανηλωκότες χρήματα, οἱ δὲ καὶ τούτων ἕτεροι ἀποδεδρακότες πατέρας καὶ μητέρας, οἱ δὲ καὶ τέκνα καταλιπόντες, ὡς, χρήματα αὐτοῖς κτησάμενοι, ἥξοντες πάλιν, ἀκούοντες καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παρὰ Κύρῳ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ πράττειν. Τοιοῦτοι οὖν ὄντες, ἐπεθύμουν εἰς τὴν Ἑλλάδα σώζεσθαι.

9 Ἐπειδὴ δὲ ὑστεραία ἡμέρα ἐγένετο τῆς εἰς ταὐτὸ συνόδου, ἐπ' ἐξόδῳ ἐθύετο Ξενοφῶν· ἀνάγκη γὰρ ἦν, ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξάγειν· ἐπενόει δὲ καὶ τοὺς νεκροὺς θάψαι. Ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερὰ ἐγένετο, εἵποντο καὶ οἱ Ἀρκάδες, καὶ τοὺς νεκροὺς μὲν πλείστους ἔνθαπερ ἔπεσον, ἑκάστους ἔθαψαν· (ἤδη γὰρ ἦσαν πεμπταῖοι, καὶ οὐχ οἷόν τε ἀναιρεῖν ἔτι ἦν) ἐνίους δὲ τοὺς ἐκ τῶν ὁδῶν συνενεγκόντες, ἔθαψαν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἐδύναντο κάλλιστα· οὓς δὲ μὴ εὕρισκον, κενοτάφιον αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα, καὶ πυρὰν μεγάλην, καὶ στεφάνους ἐπέθεσαν. 10 Ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Καὶ

τότε

§. 8. μισθοφορὰν i. e. militiam *ſtipendiariam.* — ibid. καὶ προςανηλωκότες. Sic libri aliq., excepto quod ante καί addunt οἱ δέ. Vulgo προσανηλωκότας ſine καί. — ibid. οἱ δὲ καὶ τούτων ἕτεροι, *ex his etiam alii*, ſ. ab his diverſi. §. 9. ἐκ τῶν ὁδῶν, ubi ſepeliri non poterant. — ibid. πυρὰν μεγάλην. Vid. Animadv.

τότε μὲν δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ συνῆλθον οἱ στρατιῶται πάντες, (συνῆγον δὲ αὐτοὺς μάλιστα Ἀγασίας Στυμφάλιος ὁ λοχαγὸς, καὶ Ἱερώνυμος Ἠλεῖος λοχαγὸς, καὶ ἄλλοι πρεσβύτατοι τῶν Ἀρκάδων)· 11 καὶ δόγμα ἐποιήσαντο, ἐάν τις τοῦ λοιποῦ μνησθῇ δίχα τὸ στράτευμα ποιεῖν, θανάτῳ αὐτὸν ζημιοῦσθαι· καὶ κατὰ χώραν ἀπιέναι, ἥπερ πρόσθεν εἶχε τὸ στράτευμα, καὶ ἄρχειν τοὺς πρόσθεν στρατηγούς. Καὶ Χειρίσοφος μὲν ἤδη τετελευτήκει, φάρμακον πιὼν, πυρέττων· τὰ δ' ἐκείνου Νέων ὁ Ἀσιναῖος παρέλαβε.

12 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναστὰς εἶπε Ξενοφῶν· Ὦ ἄνδρες στρατιῶται, τὴν μὲν πορείαν, ὡς ἔοικε, δηλονότι πεζῇ ποιητέον· οὐ γάρ ἐστι πλοῖα· ἀνάγκη δὲ πορεύεσθαι ἤδη· οὐ γάρ ἐστι μένουσι τὰ ἐπιτήδεια. Ἡμεῖς μὲν οὖν, ἔφη, θυσόμεθα· ὑμᾶς δὲ δεῖ παρασκευάζεσθαι ὡς μαχουμένους, εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε· οἱ γὰρ πολέμιοι ἀνατεθαρσήκασιν. 13 Ἐκ τούτου ἐθύοντο οἱ στρατηγοὶ, μάντις δὲ παρῆν Ἀρηξίων Ἀρκάς· ὁ δὲ Σιλανὸς ὁ Ἀμβρακιώτης ἤδη ἀποδεδράκει, πλοῖον μισθωσάμενος, ἐξ Ἡρακλείας. Θυομένοις δὲ ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. 14 Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἐπαύσαντο. Καί τινες ἐτόλμων λέγειν, ὡς ὁ Ξενοφῶν, βουλόμενος τὸ χωρίον οἰκίσαι, πέπεικε τὸν μάντιν λέγειν, ὡς τὰ

ἱερὰ

§. 11. κατὰ χώραν. Vid. Animadv. — ibid. τετελευτήκει. cf. c. 2, 19. — ibid. τὰ δ' ἐκείνου, locum ejus. §. 12. τὴν — πορείαν — ποιητέον i. q. ἡ μὲν πορεία ποιητέος. — ibid. εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε, si umquam alias i. e. plus quam alias. §. 13. Σιλανός. cf. V, 6, 18. §. 14. τὸ χωρίον i. e. Calpen.

ἱερὰ οὐ γίγνεται ἐπὶ ἀφόδῳ. 15 Ἐντεῦθεν κηρύξας Ξενοφῶν, τῇ αὔριον παρεῖναι ἐπὶ τὴν θυσίαν τὸν βουλόμενον, καὶ, μάντις εἴ τις εἴη, παραγγείλας παρεῖναι, ὡς συνθεασόμενον τὰ ἱερὰ, ἔθυε· καὶ ἐνταῦθα παρῆσαν πολλοί. 16 Θυομένων δὲ πάλιν εἰς τρὶς ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ, οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. Ἐκ τούτου χαλεπῶς εἶχον οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπεν, ἃ ἔχοντες ἦλθον, καὶ ἀγορὰ οὐδεμία παρῆν.

17 Ἐκ τούτου συνελθόντων, εἶπε πάλιν Ξενοφῶν· Ὦ ἄνδρες, ἐπὶ μὲν τῇ πορείᾳ, ὡς ὁρᾶτε, τὰ ἱερὰ οὔπω γίγνεται· τῶν δ' ἐπιτηδείων ὁρῶ ὑμᾶς δεομένους· ἀνάγκη οὖν μοι δοκεῖ θύεσθαι περὶ αὐτοῦ τούτου. 18 Ἀναστὰς δέ τις εἶπε· Καὶ εἰκότως ἄρα ἡμῖν οὐ γίγνεται τὰ ἱερά· ὡς γὰρ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου χθὲς ἥκοντος πλοίου ἤκουσά τινος, ὅτι Κλέανδρος ἐκ Βυζαντίου ἁρμοστὴς μέλλει ἥξειν, πλοῖα ἔχων καὶ τριήρεις. 19 Ἐκ τούτου δὲ ἀναμένειν μὲν πᾶσιν ἐδόκει· ἐπὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια ἀναγκαῖον ἦν ἐξιέναι· καὶ ἐπὶ τούτῳ πάλιν ἐθύετο, εἰς τρὶς, καὶ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά· καὶ ἤδη καὶ ἐπὶ σκηνὴν ἰόντες τὴν Ξενοφῶντος, ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἔχοιεν τὰ ἐπιτήδεια. Ὁ δ' οὐκ ἂν ἔφη ἐξαγαγεῖν, μὴ γιγνομένων τῶν ἱερῶν.

20 Καὶ πάλιν τῇ ὑστεραίᾳ ἐθύετο, καὶ σχεδόν τι πᾶσα ἡ στρατιὰ, διὰ τὸ μέλειν πᾶσιν, ἐκυκλοῦντο περὶ τὰ ἱερά· τὰ δὲ θύματα ἐπελελοίπει. Οἱ δὲ στρα-

§. 17. ἀνάγκη vid. Animadv. §. 18. ὡς γὰρ ἐγὼ vid. Animadv. §. 20. τὰ δὲ θύματα etc., victimae eos jam defecerunt.

CAPUT III.

Periculo moniti milites castra in loco munito poni munirique patiuntur. Deinde Xenophon, praesidio castris relicto, copias instructas educit, quae barbaros in colle instructos, valle superata, vincunt et in fugam vertunt.

1 Τὴν μὲν νύκτα οὕτω διήγαγον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ οἱ στρατηγοὶ εἰς τὸ ἐρυμνὸν χωρίον ἡγοῦντο· οἱ δὲ εἵποντο, ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα καὶ σκεύη. Πρὶν δὲ ἀρίστου ὥραν εἶναι, ἀπετάφρευσαν, ᾗ ἡ εἴσοδος ἦν εἰς τὸ χωρίον, καὶ ἀπεσταύρωσαν ἅπαντα, καταλιπόντες τρεῖς πύλας. Καὶ πλοῖον ἐξ Ἡρακλείας ἧκεν, ἄλφιτα ἄγον καὶ ἱερεῖα καὶ οἶνον. 2 Πρῲ δ' ἀναστὰς Ξενοφῶν ἐθύετο ἐπεξόδια, καὶ γίγνεται τὰ ἱερὰ ἐπὶ τοῦ πρώτου ἱερείου. Καὶ ἤδη τέλος ἐχόντων τῶν ἱερῶν, ὁρᾷ αἰετὸν αἴσιον ὁ μάντις Ἀρηξίων Παῤῥάσιος, καὶ ἡγεῖσθαι κελεύει τὸν Ξενοφῶντα. 3 Καὶ διαβάντες τὴν τάφρον, τὰ ὅπλα τίθενται, καὶ ἐκήρυξαν, ἀριστήσαντας ἐξιέναι τοὺς στρατιώτας σὺν τοῖς ὅπλοις, τὸν δὲ ὄχλον καὶ τὰ ἀνδράποδα αὐτοῦ καταλιπεῖν. 4 Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες ἐξῄεσαν, Νέων δὲ οὔ· ἐδόκει γὰρ κάλλιστον εἶναι, τοῦτον φύλακα καταλιπεῖν τῶν ἐπὶ τῷ στρατοπέδῳ. Ἐπειδὴ δὲ

Cap. III. Vulgo cap. V. §. 1. ἐρυμνὸν χωρίον. cf. c. 2, 3. §. 2. γίγνεται int. καλά. cf. §. 8. §. 3. τίθενται, *deponunt arma* i. e. consistunt. — ibid. σὺν τ. ὅπλοις. cf. c. 2, 25. §. 4. Νέων int. una cum suis lochagis et militibus. — ibid. τῶν ἐπὶ i. q. τῶν ἐν, eorum *quos* et *quae* in castris reliquerunt. — ibid. Pro Ἐπειδὴ δὲ legend. videtur Ἔπειτα καί.

δὲ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ἀπέλιπον αὐτὸν, αἰσχυνόμενοι μὴ ἕπεσθαι, τῶν ἄλλων ἐπεξιόντων, κατέλιπον αὐτοῦ τοὺς ὑπὲρ πέντε καὶ τετταράκοντα ἔτη. Καὶ οὗτοι μὲν ἔμενον· οἱ δ' ἄλλοι ἐπορεύοντο. 5 Πρὶν δὲ πέντε καὶ δέκα στάδια διεληλυθέναι, ἐνέτυχον ἤδη νεκροῖς· καὶ τὴν οὐρὰν τοῦ κέρατος ποιησάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους φανέντας νεκροὺς, ἔθαπτον πάντας, ὁπόσους ἐπελάμβανε τὸ κέρας. 6 Ἐπειδὴ δὲ τοὺς πρώτους ἔθαψαν, προαγαγόντες, καὶ τὴν οὐρὰν αὖθις ποιησάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους τῶν ἀτάφων, ἔθαπτον τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁπόσους ἐπελάμβανεν ἡ στρατιά. Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ὁδὸν ἧκον τὴν ἐκ τῶν κωμῶν, ἔνθα ἔκειντο ἀθρόοι, συνενεγκόντες αὐτοὺς ἔθαψαν.

7 Ἤδη δὲ πέρα μεσούσης τῆς ἡμέρας προαγαγόντες τὸ στράτευμα ἔξω τῶν κωμῶν, ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια, ὅ τι τις ὁρῴη ἐντὸς τῆς φάλαγγος. Καὶ ἐξαίφνης ὁρῶσι τοὺς πολεμίους ὑπερβάλλοντας κατὰ λόφους τινὰς ἐκ τοῦ ἐναντίου, τεταγμένους ἐπὶ φάλαγγος, ἱππέας τε πολλοὺς καὶ πεζούς· καὶ γὰρ Σπιθριδάτης καὶ Ῥαθίνης ἧκον παρὰ Φαρναβάζου ἔχοντες δύναμιν. 8 Ἐπεὶ δὲ κατεῖδον τοὺς Ἕλληνας οἱ πολέμιοι, ἔστησαν ἀπέχοντες αὐτῶν ὅσον πεντεκαίδεκα σταδίους. Ἐκ τούτου εὐθὺς Ἀρηξίων ὁ μάντις τῶν Ἑλλήνων σφαγιάζεται, καὶ ἐγένετο ἐπὶ τοῦ πρώ-

§. 4. λοχαγοὶ καὶ etc. int. *Neonis*. — ibid. pro κατέλιπον legend. videtur καὶ κατέλιπον. §. 5. καὶ τὴν οὐρὰν etc. Vid. Animadv. §. 6. ἐκ τῶν κωμῶν. cfr. c. 2, 24. §. 7. ἔξω, *ultra*. §. 8. Ἀρηξίων. cfr. [illegible] 2.

πρώτου καλὰ τὰ σφάγια. 9 Ἐνταῦθα ὁ Ξενοφῶν λέγει· Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ, ἐπιτάξασθαι τῇ φάλαγγι λόχους φύλακας, ἵνα, ἤν που δέῃ, ὦσιν οἱ ἐπιβοηθήσοντες τῇ φάλαγγι, καὶ οἱ πολέμιοι τεταραγμένοι ἐμπίπτωσιν εἰς τεταγμένους καὶ ἀκεραίους. Συνεδόκει ταῦτα πᾶσιν. 10 Ὑμεῖς μὲν τοίνυν, ἔφη, προηγεῖσθε τὴν πρὸς τοὺς ἐναντίους; ὡς μὴ ἑστήκωμεν, ἐπεὶ ὤφθημεν καὶ εἴδομεν τοὺς πολεμίους· ἐγὼ δὲ ἥξω, τοὺς τελευταίους λόχους καταχωρίσας, ᾗπερ ὑμῖν δοκεῖ.

11 Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἡσύχως προῆγον· ὁ δὲ, τρεῖς ἀφελὼν τὰς τελευταίας τάξεις, ἀνὰ διακοσίους ἄνδρας, τὴν μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἔπεμψεν, ἐφέπεσθαι ἀπολιπόντας ὡς πλέθρον· Σαμόλας Ἀχαιὸς ταύτης ἦρχε τῆς τάξεως· τὴν δ' ἐπὶ τῷ μέσῳ ἐχώρισεν ἕπεσθαι· Πυρίας Ἀρκὰς ταύτης ἦρχε· τὴν δὲ μίαν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ· Φρασίας Ἀθηναῖος ταύτῃ ἐφειστήκει. 12 Προϊόντες δὲ, ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ ἡγούμενοι ἐπὶ νάπει μεγάλῳ καὶ δυσπόρῳ, ἔστησαν, ἀγνοοῦντες, εἰ διαβατέον εἴη τὸ νάπος. καὶ παρεγγυῶσι στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς παριέναι ἐπὶ τὸ ἡγούμενον.

13 Καὶ

§. 9. λόχους φύλακας, *cohortes subsidiarias a tergo sequentes* (tres) cf. §. 11. — ibid. τεταραγμένοι, *qui sine ordine s. turbatim invadere solent.* — ibid. ἀκεραίους, *non confusos*, quod cum adjectivo antecedente oppositum est τεταραγμένοις, hostibus confusis. §. 10. τὴν int. ὁδόν. — ibid. ὤφθημεν int. ὑπὸ τ. πολεμίων. §. 11. Constr. τὰς τρεῖς τελευταίας τάξεις ἀφελών. — ibid. ἀνὰ (ἂν) διακ. int. ἑκάστη τάξις. — ibid. ἔπεμψεν vulgo et bene. Alii ἐπέτρεψεν (*wiess er an*). §. 12. οἱ ἡγούμενοι, *qui praecesserunt* (§. 10.).

13 Καὶ ὁ Ξενοφῶν, θαυμάσας, ὅ τι τὸ ἴσχον εἴη τὴν πορείαν, καὶ τάχα ἀκούων τὴν παρεγγυὴν, ἐλαύνει ᾗ ἐδύνατο τάχιστα. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, λέγει Σοφαίνετος, πρεσβύτατος ὢν τῶν στρατηγῶν, ὅτι οὐκ ἄξιον εἴη διαβαίνειν τοιοῦτον ὂν τὸ νάπος.

14 Καὶ ὁ Ξενοφῶν σπουδῇ ὑπολαβὼν ἔλεξεν· Ἀλλ᾽ ἴστε μέν με, ὦ ἄνδρες, οὐδένα πω κίνδυνον προξενήσαντα ὑμῖν ἐθελούσιον· οὐ γὰρ δόξης ὁρῶ δεομένους ὑμᾶς εἰς ἀνδρειότητα, ἀλλὰ σωτηρίας. 15 Νῦν δὲ οὕτως ἔχει· ἀμαχεὶ μὲν ἐνθένδε οὐκ ἔστιν ἀπελθεῖν· ἢν γὰρ μὴ ἡμεῖς ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὗτοι ἡμῖν, ὅταν ἀπίωμεν, ἕψονται καὶ ἐπιπεσοῦνται. 16 Ὁρᾶτε δὴ, πότερον κρεῖττον, ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας, προβαλλομένους τὰ ὅπλα, ἢ μεταβαλλομένους, ὄπισθεν ἡμῶν ἐπιόντας τοὺς πολεμίους θεάσασθαι. 17 Ἴστε γε μέντοι, ὅτι τὸ μὲν ἀπιέναι ἀπὸ πολεμίων οὐδενὶ καλῷ ἔοικε· τὸ δὲ ἐφέπεσθαι καὶ τοῖς κακίοσι θάῤῥος ἐμποιεῖ. Ἔγωγ᾽ οὖν ἥδιον ἂν σὺν ἡμίσεσιν ἑποίμην, ἢ σὺν διπλασίοις ἀποχωροίην. Καὶ τούτους οἶδ᾽ ὅτι, ἐπιόντων μὲν ἡμῶν, οὐδ᾽ ὑμεῖς ἐλπίζετε δέξασθαι ἡμᾶς· ἀπιόντων δὲ, πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι τολμήσουσιν ἐφέπεσθαι. 18 Τὸ δὲ διαβάντας ὄπισθεν νάπος χαλεπὸν ποιήσασθαι,

§. 13. οὐκ ἄξιον, *non operae pretium.* §. 14. ἐθελούσιον, *non necessarium* refer ad κίνδυνον. — ibid. εἰς ἀνδρειότητα. vid. Animadv. §. 16. μεταβαλλομένους repete τὰ ὅπλα· *armis in tergum rejectis.* §. 17. καλῷ, *homini forti.* — ibid. τούτους conjunge cum δέξασθαι ἡμᾶς. §. 18. τὸ δὲ διαβάντας etc., *hanc inviam vallem transitu difficilem pone nos relinquere nonne summa cupiditate dignum?* i. e. ne fugere possimus, haec vallis nobis transeunda est.

σασθαι, μέλλοντάς μάχεσθαι, ἆρ' οὐχὶ καὶ ἁρπάσαι ἄξιον; Τοῖς μὲν γὰρ πολεμίοις ἔγωγε βουλοίμην ἂν εὔπορα πάντα φαίνεσθαι, ὥστε ἀποχωρεῖν· ἡμᾶς δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ χωρίου δεῖ διδάσκεσθαι, ὅτι οὐκ ἔστι μὴ νικῶσι σωτηρία. 19 Θαυμάζω δ' ἔγωγε καὶ τὸ νάπος τοῦτο εἴ τις μᾶλλον φοβερὸν νομίζει εἶναι τῶν ἄλλων, ὧν διαπεπορεύμεθα χωρίων. Πῶς μὲν γὰρ διαβατὸν τὸ πεδίον, εἰ μὴ νικήσομεν τοὺς ἱππέας; πῶς δὲ ἃ διεληλύθαμεν ὄρη, ἢν πελτασταὶ τοσοίδε ἐφέπωνται; 20 Ἢν δὲ δὴ καὶ σωθῶμεν ἐπὶ θάλατταν, πόσον τι νάπος ὁ Πόντος; ἔνθα οὔτε πλοῖά ἐστι τὰ ἀπάξοντα, οὔτε σῖτος, ᾧ θρεψόμεθα μένοντες· δεήσει δέ, ἂν θᾶττον ἐκεῖ γενώμεθα, θᾶττον ἐξιέναι πάλιν ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. 21 Οὐκοῦν νῦν κρεῖττον ἠριστηκότας μάχεσθαι, ἢ αὔριον ἀναρίστους; Ἄνδρες, τά τε ἱερὰ ἡμῖν καλά, οἵ τε οἰωνοὶ αἴσιοι, τά τε σφάγια κάλλιστα. Ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. Οὐ δεῖ ἔτι τούτους, ἐπεὶ ἡμᾶς πάντας εἶδον, ἡδέως δειπνῆσαι, οὐδ' ὅπου ἂν ἐθέλωσι σκηνῆσαι.

22 Ἐντεῦθεν οἱ λοχαγοὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, καὶ οὐδεὶς ἀντέλεγε. Καὶ ὃς ἡγεῖτο, παραγγείλας διαβαίνειν, ᾗ ἕκαστος ἐτύγχανε τοῦ νάπους ὤν· θᾶττον γὰρ ἂν ἀθρόον ἐδόκει οὕτω πέραν γενέσθαι τὸ στράτευμα, ἢ εἰ κατὰ τὴν γέφυραν, ἣ ἐπὶ τῷ νάπει ἦν, ἐξεμηρύοντο. 23 Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, παριὼν παρὰ

τὴν

§. 20. πόσον τι νάπος: *quantum tandem impedimentum* est terminus fugae nostrae Calpe ad Pontum? §. 22. ὃς i. q. οὗτος (Xenoph.) cf. III, 4, 48. et V, 2, 30. §. 23. παριὼν i. q. παρελαύνων (§. 25.).

τὴν φάλαγγα, ἔλεγεν· Ἄνδρες, ἀναμιμνήσκεσθε, ὅσας δὴ μάχας σὺν τοῖς θεοῖς ὁμόσε ἰόντες νενικήκατε, καὶ οἷα πάσχουσιν οἱ πολεμίους φεύγοντες· καὶ τοῦτ' ἐννοήσατε, ὅτι ἐπὶ ταῖς θύραις τῆς Ἑλλάδος ἐσμέν. 24 Ἀλλ' ἕπεσθε Ἡγεμόνι τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ ἀλλήλους παρακαλεῖτε ὀνομαστί. Ἡδύ τοι, ἀνδρεῖόν τι καὶ καλὸν νῦν εἰπόντα καὶ ποιήσαντα, μνήμην, ἐν οἷς ἐθέλει, παρέχειν ἑαυτοῦ.

25 Ταῦτα παρελαύνων ἔλεγε, καὶ ἅμα ὑφηγεῖτο ἐπὶ φάλαγγος, καὶ τοὺς πελταστὰς ἑκατέρωθεν ποιησάμενοι ἐπορεύοντο ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Παρηγγέλλετο δὲ, τὰ μὲν δόρατα ἐπὶ τὸν δεξιὸν ὦμον ἔχειν, ἕως σημαίνοι τῇ σάλπιγγι· ἔπειτα δὲ εἰς προςβολὴν καθέντας ἕπεσθαι βάδην, καὶ μηδένα δρόμῳ διώκειν. Ἐκ τούτου σύνθημα παρῄει, ΖΕΥΣ ΣΩΤΗΡ, ΗΡΑΚΛΗΣ ΗΓΕΜΩΝ. 26 Οἱ δὲ πολέμιοι ὑπέμενον, νομίζοντες, καλὸν ἔχειν τὸ χωρίον. Ἐπεὶ δὲ ἐπλησίαζον, ἀλαλάξαντες οἱ Ἕλληνες πελτασταὶ ἔθεον ἐπὶ τοὺς πολεμίους, πρὶν τινα κελεύειν· οἱ δὲ πολέμιοι ἀντίοι ὥρμησαν, οἵ τε ἱππεῖς καὶ τὸ στίφος τῶν Βιθυνῶν· καὶ τρέπονται τοὺς πελταστάς. 27 Ἀλλ' ἐπεὶ ὑπηντίαζεν ἡ φάλαγξ τῶν ὁπλιτῶν ταχὺ πορευομένη, καὶ ἅμα ἡ σάλπιγξ ἐφθέγξατο, καὶ ἐπαιάνιζον, καὶ μετὰ ταῦτα ἠλάλαζον, καὶ ἅμα τὰ δόρατα καθίεσαν· ἐνταῦθα οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλ' ἔφευγον. 28 Καὶ Τιμασίων μὲν ἔχων τοὺς ἱππέας ἐφεί-

§. 24. Post ἐθέλει int. εἰς. §. 25. καθέντας repete τὰ δόρατα, mit gesenkten Lanzen. §. 27. ταχὺ πορευομένη, im Sturmschritt. — ibid. καθίεσαν. cf. §. 26. §. 28. Τιμασίων. cf. III, 1, 47.

ἐφείπετο, καὶ ἀπεκτίνυσαν, ὅσους περ ἐδύναντο, ὡς ὀλίγοι ὄντες. Τῶν δὲ πολεμίων τὸ μὲν εὐώνυμον εὐθὺς διεσπάρη, καθ' ὃ οἱ Ἕλληνες ἱππεῖς ἦσαν· τὸ δὲ δεξιὸν, ἅτε οὐ σφόδρα διωκόμενον, ἐπὶ λόφου συνέστη. 29 Ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ὑπομένοντας αὐτοὺς, ἐδόκει ῥᾷστόν τε καὶ ἀκινδυνότατον εἶναι, ἰέναι ἤδη ἐπ' αὐτούς. Παιανίσαντες οὖν, εὐθὺς ἐπέκειντο· οἱ δὲ οὐχ ὑπέμειναν. Καὶ ἐνταῦθα οἱ πελτασταὶ ἐδίωκον, μέχρι τὸ δεξιὸν αὖ διεσπάρη· ἀπέθανον δ' ὀλίγοι· τὸ γὰρ ἱππικὸν φόβον παρεῖχε, τὸ τῶν πολεμίων, πολὺ ὄν. 30 Ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες τό τε Φαρναβάζου ἱππικὸν ἔτι συνεστηκὸς, καὶ τοὺς Βιθυνοὺς ἱππέας πρὸς τούτους συναθροιζομένους, καὶ ἀπὸ λόφου τινὸς καταθεωμένους τὰ γιγνόμενα, ἀπειρήκεσαν μὲν, ὅμως δ' ἐδόκει καὶ ἐπὶ τούτους ἰτέον εἶναι οὕτως, ὅπως δύναιντο, ὡς μὴ τεθαῤῥηκότες ἀναπαύσαιντο. Συνταξάμενοι δὴ πορεύονται. 31 Ἐντεῦθεν οἱ πολέμιοι ἱππεῖς φεύγουσι κατὰ τοῦ πρανοῦς, ὁμοίως ὥσπερ ὑπὸ ἱππέων διωκόμενοι· νάπος γὰρ αὐτοὺς ὑπεδέχετο, ὃ οὐκ ᾔδεισαν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ προαπετράποντο διώκοντες· ὀψὲ γὰρ ἦν. 32 Ἐπανελθόντες δὲ, ἔνθα δὴ ἡ πρώτη συμβολὴ ἐγένετο, στησάμενοι τρόπαιον, ἀπῄεσαν ἐπὶ θάλατταν περὶ ἡλίου δυσμάς· στάδιοι γὰρ ἦσαν ὡς ἑξήκοντα ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

§. 28. καθ' ὅ, *contra quam* (alam). §. 29. ἤδη, vid. Animadv. — ibid. αὖ διεσπάρη, *auch zerstreut wurde.* §. 30. τεθαῤῥηκότες, *quiescerent et animum recrearent.* §. 31. προαπετράποντο, *reversi sunt, priusquam ad vallem venerant.* §. 32. συμβολὴ i. q. προσβολή.

CA-

CAPUT IV.

Graeci undique ex Bithynorum agris praedas agunt. Interim advenit Cleander Spartanus harmosta, qui Dexippi improbitate a rebus Graecorum alienior factus, Xenophontis maxime opera reconciliatur. Idem Cleander delatum ad se summum exercitus imperium non suscipit. Ita exercitus sub prioribus ducibus, per Bithynos cum praeda multa Chrysopolin Chalcedoniae pervenit.

1 *Ἐντεῦθεν οἱ μὲν πολέμιοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἑαυτῶν, καὶ ἀπήγοντο καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ χρήματα, ὅπῃ ἐδύναντο προσωτάτω· οἱ δὲ Ἕλληνες ἀνέμενον μὲν Κλέανδρον, καὶ τὰς τριήρεις, καὶ τὰ πλοῖα, ὡς ἥξοντα· ἐξιόντες δὲ ἑκάστης ἡμέρας σὺν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ τοῖς ἀνδραπόδοις, ἐφέροντο ἀδεῶς ἤδη πυροὺς, κριθὰς, οἶνον, ὄσπρια, μελίνας, σῦκα· πάντα γὰρ εἶχεν ἡ χώρα, πλὴν ἐλαίου.* 2 *Καὶ ὁπότε μὲν καταμένοι τὸ στράτευμα ἀναπαυόμενον, ἐξῆν ἐπὶ λείαν ἰέναι· καὶ ἐλάμβανον ἐξιόντες· ὁπότε δ' ἐξίοι πᾶν τὸ στράτευμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθὼν λάβοι τι, δημόσιον ἔδοξεν εἶναι.* 3 *Ἤδη δὲ ἦν πολλὴ πάντων ἀφθονία· καὶ γὰρ ἀγοραὶ πάντοθεν ἀφικνοῦντο ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, καὶ οἱ παραπλέοντες ἄσμενοι κατῆγον, ἀκούοντες, ὡς οἰκίζοιτο πόλις, καὶ λιμὴν εἴη.* 4 *Ἔπεμπον δὲ καὶ οἱ πολέμιοι, οἳ πλησίον ᾤκουν, πρὸς Ξενοφῶντα, ἀκούοντες, ὅτι οὗτος πολίζει τὸ χωρίον, ἐρωτῶντες, ὅ τι δέοι ποιοῦντας φίλους*

C. IV. vulgo VI. §. 1. *Κλέανδρον.* cf. VI, 2, 18. §. 2. *ἐξῆν* int. singulis. §. 3. *κατῆγον*, *legten an.*

φίλους εἶναι. Ὁ δ' ἐπεδείκνυεν αὐτοὺς τοῖς στρατιώταις. 5 Κἂν τούτῳ Κλέανδρος ἀφικνεῖται, δύο τριήρεις ἔχων, πλοῖον δ' οὐδέν. Ἐτύγχανε δὲ τὸ στράτευμα ἔξω ὄν, ὅτε ἀφίκετο, καὶ ἐπὶ λείαν τινὲς οἰχόμενοι, ἄλλοι εἰς τὸ ὄρος· καὶ εἰλήφεσαν πρόβατα πολλά· ὀκνοῦντες δὲ μὴ ἀφαιρεθεῖεν, τῷ Δεξίππῳ λέγουσιν, (ὃς ἀπέδρα τὴν πεντηκόντορον ἔχων ἐκ Τραπεζοῦντος) καὶ κελεύουσι διασώσαντα τὰ πρόβατα, τὰ μὲν αὐτὸν λαβεῖν, τὰ δὲ σφίσιν αὐτοῖς ἀποδοῦναι.

6 Εὐθὺς δ' ἐκεῖνος ἀπελαύνει τοὺς περιεστῶτας τῶν στρατιωτῶν, καὶ λέγοντας, ὅτι δημόσια ταῦτ' εἴη· καὶ τῷ Κλεάνδρῳ εὐθὺς ἐλθὼν λέγει, ὅτι ἁρπάζειν ἐπιχειροῦσιν. Ὁ δὲ κελεύει τὸν ἁρπάζοντα ἄγειν πρὸς αὐτόν. 7 Καὶ ὁ μὲν λαβὼν ἄγει τινά· περιτυχὼν δ' Ἀγασίας ἀφαιρεῖται· καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ ὁ ἀγόμενος λοχίτης. Οἱ δὲ ἄλλοι οἱ παρόντες τῶν στρατιωτῶν ἐπιχειροῦσι βάλλειν τὸν Δέξιππον, ἀνακαλοῦντες τὸν προδότην. Ἔδεισαν δὲ καὶ τῶν τριηριτῶν πολλοί, καὶ ἔφευγον εἰς τὴν θάλατταν· καὶ Κλέανδρος δ' ἔφευγε. 8 Ξενοφῶν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ κατεκώλυόν τε, καὶ τῷ Κλεάνδρῳ ἔλεγον, ὅτι οὐδὲν εἴη πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ δόγμα εἴη αἴτιον,

τὸ

§. 4. φίλους εἶναι, int. ὥστε. §. 5. εἰς τὸ ὄρος, venandi caussa. — ibid. ὃς ἀπέδρα. cf. V, 1, 15. Sed idem Dexippus nunc *sub Cleandri tutela* ejusdemque in officio redierat. §. 6. δημόσια. cf. §. 2. §. 7. ἀφαιρεῖται, *eripit eum*, quem Dexippus ad Cleandrum ducturus erat. — ibid. αὐτῷ i. q. αὐτοῦ. — ibid. ἔφευγον lapidationem timentes. cf. §. 10. §. 8. τὸ δόγμα. cf. §. 2.

τὸ τοῦ στρατεύματος, ταῦτα γενέσθαι. 9 Ὁ δὲ Κλέανδρος, ὑπὸ τοῦ Δεξίππου τε ἀνερεθιζόμενος, καὶ αὐτὸς ἀχθεσθεὶς, ὅτι ἐφοβήθη, ἀποπλευσεῖσθαι ἔφη καὶ κηρύξειν, μηδεμίαν πόλιν δέχεσθαι αὐτοὺς, ὡς πολεμίους. Ἦρχον δὲ τότε πάντων τῶν Ἑλλήνων οἱ Λακεδαιμόνιοι.

10 Ἐνταῦθα πονηρὸν ἐδόκει τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο εἶναι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἐδέοντο, μὴ ποιεῖν ταῦτα. Ὁ δ' οὐκ ἂν ἄλλως ἔφη γενέσθαι, εἰ μή τις ἐκδώσει τὸν ἄρξαντα βάλλειν καὶ τὸν ἀφελόμενον. 11 Ἦν δὲ, ὃν ἐζήτει, Ἀγασίας, διὰ τέλους φίλος τῷ Ξενοφῶντι· ἐξ οὗ καὶ διέβαλεν αὐτὸν ὁ Δέξιππος. Καὶ ἐντεῦθεν, ἐπειδὴ ἀπορία ἦν, συνήγαγον τὸ στράτευμα οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔνιοι μὲν αὐτῶν παρ' ὀλίγον ἐποιοῦντο τὸν Κλέανδρον· τῷ δὲ Ξενοφῶντι οὐκ ἐδόκει φαῦλον εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἀναστὰς ἔλεξεν·

12 Ὦ ἄνδρες στρατιῶται, ἐμοὶ δ' οὐ φαῦλον δοκεῖ εἶναι τὸ πρᾶγμα, εἰ ἡμῖν οὕτως ἔχων τὴν γνώμην Κλέανδρος ἄπεισιν, ὥσπερ λέγει. Εἰσὶ μὲν γὰρ ἤδη ἐγγὺς αἱ Ἑλληνίδες πόλεις· τῆς δ' Ἑλλάδος Λακεδαιμόνιοι προεστήκασιν· ἱκανοὶ δέ εἰσι καὶ εἷς ἕκαστος Λακεδαιμονίων ἐν ταῖς πόλεσιν, ὅ τι βούλονται, διαπράττεσθαι. 13 Εἰ οὖν οὗτος πρῶτον μὲν ἡμᾶς Βυζαντίου ἀποκλείσει, ἔπειτα δὲ τοῖς ἄλλοις ἁρμοσταῖς παραγγελεῖ, εἰς τὰς πόλεις μὴ δέχεσθαι, ὡς ἀπιστοῦντας Λακεδαιμονίοις καὶ ἀνόμους ὄντας·

§. 9. Ἦρχον. cf. V, 9, 27. §. 10. ἐκεῖνο. vid. Animadv. — ibid. βάλλειν. cf. §. 7. — ibid. τὸν ἀφελόμενον. cf. §. 7. §. 11. ἐζήτει. vid. Animadv. §. 13. ἀπιστοῦντας i. q. ἀπειθοῦντας.

ὄντας· ἔτι δὲ πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον αὐτὸς ὁ λόγος περὶ ἡμῶν ἥξει· χαλεπὸν ἔσται καὶ μένειν καὶ ἀποπλεῖν· καὶ γὰρ ἐν τῇ γῇ ἄρχουσι Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ τὸν νῦν χρόνον. 14 Οὔκουν δεῖ οὔτε ἑνὸς ἀνδρὸς ἕνεκα οὔτε δυοῖν ἡμᾶς τοὺς ἄλλους τῆς Ἑλλάδος ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ πειστέον, ὅ τι ἂν κελεύωσι· καὶ γὰρ αἱ πόλεις ἡμῶν, ὅθεν ἐσμέν, πείθονται αὐτοῖς. 15 Ἐγὼ μὲν οὖν, (καὶ γὰρ ἀκούω, Δέξιππον λέγειν πρὸς Κλέανδρον, ὡς οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας ταῦτα, εἰ μὴ ἐγὼ αὐτὸν ἐκέλευσα) ἐγὼ οὖν ἀπολύω καὶ ὑμᾶς τῆς αἰτίας, καὶ Ἀγασίαν, ἂν αὐτὸς Ἀγασίας φήσῃ· ἐμέ τινος τούτων αἴτιον εἶναι, καὶ καταδικάζω ἐμαυτοῦ, εἰ ἐγὼ πετροβολίας ἢ ἄλλου τινὸς βιαίου ἐξάρχω, τῆς ἐσχάτης δίκης ἄξιος εἶναι, καὶ ὑφέξω τὴν δίκην. 16 Φημὶ δέ, καὶ εἴ τινα ἄλλον αἰτιᾶται, ἑαυτὸν χρῆναι παρασχεῖν Κλεάνδρῳ κρῖναι· οὕτω γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀπολελυμένοι τῆς αἰτίας εἴητε. Ὡς δὲ νῦν ἔχει, χαλεπόν, εἰ, οἰόμενοι ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐπαίνου καὶ τιμῆς τεύξεσθαι, ἀντὶ τούτων μηδ᾽ ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις ἐσόμεθα, ἀλλ᾽ εἰρξόμεθα ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

17 Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς Ἀγασίας εἶπεν· Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ὄμνυμι θεοὺς καὶ θεάς, ἦ μὴν μήτε ἐμὲ Ξενοφῶντα κελεῦσαι ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα, μήτε ὑμῶν

§. 13. Ἀναξίβιον. cf. V, 1, 4. §. 15. εἰ μὴ ἐγώ. cf. §. 11. — ibid. πετροβολίας. cf. §. 10. — §. 16. κρῖναι loco ὥστε κρῖναι Κλέανδρον, ut Cleand. de eo judicet. cf. §. 18 et 20. §. 17. ἀφελέσθαι. cf. §. 7 et 10.

ὑμῶν ἄλλον μηδένα· ἰδόντι δέ μοι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀγόμενον τῶν ἐμῶν λοχιτῶν ὑπὸ Δεξίππου, (ὃν ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα) δεινὸν ἔδοξεν εἶναι· καὶ ἀφειλόμην, ὁμολογῶ. 18 Καὶ ὑμεῖς μὲν μὴ ἐκδῶτε· ἐγὼ δ' ἐμαυτὸν, ὥςπερ Ξενοφῶν λέγει, παρασχήσω κρίναντι Κλεάνδρῳ, ὅ τι ἂν βούληται ποιῆσαι· τούτου ἕνεκα μήτε πολεμεῖτε Λακεδαιμονίοις, σώζεσθέ τε ἀσφαλῶς, ὅπῃ θέλει ἕκαστος. Συμπέμψατε μέντοι ὑμῶν αὐτῶν ἑλόμενοι πρὸς Κλέανδρον, οἵτινες, ἐάν τι ἐγὼ παραλείπω, καὶ λέξουσιν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πράξουσιν. 19 Ἐκ τούτου ἔδωκεν ἡ στρατιὰ, οὕςτινας βούλοιτο προελόμενον ἰέναι. Ὁ δὲ προείλετο τοὺς στρατηγούς. Μετὰ ταῦτα ἐπορεύοντο πρὸς Κλέανδρον Ἀγασίας καὶ οἱ στρατηγοὶ, καὶ ὁ ἀφαιρεθεὶς ἀνὴρ ὑπὸ Ἀγασίου· καὶ ἔλεγον οἱ στρατηγοί·

20 Ἔπεμψεν ἡμᾶς ἡ στρατιὰ πρὸς σὲ, ὦ Κλέανδρε· καὶ κελεύουσί σε, εἴτε πάντας αἰτιᾷ, κρίναντα σεαυτὸν χρῆσθαι, ὅ τι ἂν βούλῃ· εἴτε ἕνα τινὰ, ἢ δύο, ἢ καὶ πλείους αἰτιᾷ, τούτους ἀξιοῦσι παρασχεῖν σοι ἑαυτοὺς εἰς κρίσιν. Εἴτε οὖν ἡμῶν τινα αἰτιᾷ, πάρεσμέν σοι ἡμεῖς· εἴτε καὶ ἄλλον τινὰ αἰτιᾷ, φράσον· οὐδεὶς γάρ σοι ἀπέσται, ὅςτις ἂν ἡμῖν ἐθελήσῃ πείθεσθαι. 21 Μετὰ ταῦτα παρελθὼν ὁ Ἀγασίας εἶπεν· Ἐγώ εἰμι, ὦ Κλέανδρε, ὁ ἀφελόμενος Δεξίππου ἄγοντος τοῦτον τὸν

ἄνδρα,

§. 17. λοχιτῶν. cf. §. 7. §. 18. ὑμῶν αὐτῶν, supple ἐξ et τινάς. §. 19. ἔδωκεν, *concessit*. §. 21. τοῦτον *dictum est* δεικτικῶς. cf. §. 10.

ἄνδρα, καὶ παίειν κελεύσας Δέξιππον. 22 Τοῦτον μὲν γὰρ οἶδα ἄνδρα ἀγαθὸν ὄντα· Δέξιππον δὲ αἱρεθέντα οἶδα ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἄρχειν τῆς πεντηκοντόρου, ἣν ᾐτησάμεθα παρὰ Τραπεζουντίων, ἐφ᾽ ᾧ τε πλοῖα συλλέγειν, ὡς σωζοίμεθα· καὶ ἀποδράντα Δέξιππον, καὶ προδόντα τοὺς στρατιώτας, μεθ᾽ ὧν ἐσώθη. 23 Καὶ τούς τε Τραπεζουντίους ἀπεστερήκαμεν τὴν πεντηκόντορον, καὶ κακοὶ δοκοῦμεν εἶναι διὰ τοῦτον· αὐτοί τε, τὸ ἐπὶ τούτῳ, ἀπολώλαμεν πάντες. Ἤκουε γάρ, ὥσπερ ἡμεῖς, ὡς ἄπορον εἴη, πεζῇ ἀπιόντας τοὺς ποταμούς τε διαβῆναι καὶ σωθῆναι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοῦτον οὖν τοιοῦτον ὄντα ἀφειλόμην. 24 Εἰ δὲ σὺ ἦγες, ἢ ἄλλος τις τῶν παρὰ σοῦ, καὶ μὴ τῶν παρ᾽ ἡμῶν ἀποδράντων, εὖ ἴσθι, ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων ἐποίησα. Νόμιζε δ᾽, ἐὰν ἐμὲ νῦν ἀποκτείνῃς, δι᾽ ἄνδρα δειλόν τε καὶ πονηρὸν, ἄνδρα ἀγαθὸν ἀποκτενῶν.

25 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος ἔφη, ὅτι Δέξιππον μὲν οὐκ ἐπαινεῖ, εἰ ταῦτα πεποιηκὼς εἴη· οὐ μέντοι ἔφη νομίζειν, οὐδ᾽ εἰ παμπόνηρος ἦν Δέξιππος, βίαν χρῆναι πάσχειν αὐτὸν, ἀλλὰ κριθέντα (ὥσπερ καὶ ὑμεῖς νῦν ἀξιοῦτε) τῆς δίκης τυχεῖν. 26 Νῦν μὲν οὖν ἄπιτε, καταλιπόντες τοῦτον τὸν ἄνδρα· ὅταν δ᾽ ἐγὼ κελεύσω, πάρεστε

πρὸς

§. 21. παίειν. cf. §. 27. §. 22. ἀποδράντα. cf. §. 4. §. 23. τὸ ἐπὶ τούτῳ, *quantum in illo fuit* (*seinetwegen*). — ibid. ἀφειλόμην. cf. §. 7. §. 24. ἀποκτενῶν i. q. σὲ ἀποκτενεῖν. §. 26. τοῦτον τὸν ἄνδρα i. q. Ἀγασίαν (§. 17.).

πρὸς τὴν κρίσιν. Αἰτιῶμαι δὲ οὔτε τὴν στρατιάν, οὔτε ἄλλον οὐδένα· ἐπεί γε οὗτος αὐτὸς ὁμολογεῖ ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα. 27 Ὁ δ' ἀφαιρεθεὶς εἶπεν· Ἐγώ, ὦ Κλέανδρε, εἰ καὶ οἴει με ἀδικοῦντά τι ἄγεσθαι, οὔτ' ἔπαιον οὐδένα, οὔτ' ἔβαλλον, ἀλλ' εἶπον, ὅτι δημόσια εἴη τὰ πρόβατα· ἦν γὰρ τῶν στρατιωτῶν δόγμα, εἴ τις, ὁπότε ἡ στρατιὰ ἐξίοι, ἰδίᾳ λῄζοιτο, δημόσια εἶναι τὰ ληφθέντα. 28 Ταῦτ' εἶπον· καὶ ἐκ τούτου με λαβὼν οὗτος ἦγεν, ἵνα μὴ φθέγγοιτο μηδείς, ἀλλ' αὐτός, λαβὼν τὸ μέρος, διασώσειε τοῖς λῃσταῖς παρὰ τὴν ῥήτραν τὰ χρήματα. Πρὸς ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν· Ἐπεὶ τοίνυν τοιοῦτος εἶ, κατάμενε, ἵνα καὶ περὶ σοῦ βουλευσώμεθα.

29 Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἀμφὶ Κλέανδρον ἠρίστων· τὴν δὲ στρατιὰν συνῆγε Ξενοφῶν, καὶ συνεβούλευε, πέμψαι ἄνδρας πρὸς Κλέανδρον, παραιτησομένους περὶ τῶν ἀνδρῶν. 30 Ἐκ τούτου ἔδοξεν αὐτοῖς, πέμψαντας στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς καὶ Δρακόντιον τὸν Σπαρτιάτην, καὶ τῶν ἄλλων οἳ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι, δεῖσθαι Κλεάνδρου κατὰ πάντα τρόπον, ἀφεῖναι τὼ ἄνδρε. 31 Ἐλθὼν οὖν Ξενοφῶν λέγει· Ἔχεις μέν, ὦ Κλέανδρε, τοὺς ἄνδρας· καὶ ἡ στρατιά σοι ἐφεῖτο, ὅ τι ἐβούλου ποιῆσαι καὶ περὶ τούτων, καὶ περὶ ἑαυτῶν ἁπάντων.

§. 27. δημόσια. cf. §. 6. sqq. §. 28. οὗτος i. e. Δέξιππος. — ibid. λαβὼν — μέρος. cf. §. 5. — ibid. κατάμενε, *et tu hic mane* sicut Agasias. cf. §. 26. §. 30. τὼ ἄνδρε int. Agasiam et illum, qui a Dexippo comprehensus erat.

των. Νῦν δέ σε αἰτοῦνται καὶ δέονται, δοῦναι σφίσι τὼ ἄνδρε, καὶ μὴ κατακαίνειν· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ περὶ τὴν στρατιὰν ἐμοχθησάτην. 32 Ταῦτα δὲ σοῦ τυχόντες, ὑπισχνοῦνταί σοι ἀντὶ τούτων, ἐὰν βούλῃ ἡγεῖσθαι αὐτῶν, καὶ ἐὰν οἱ θεοὶ ἵλεῳ ὦσιν, ἐπιδείξειν σοι, καὶ ὡς κόσμιοί εἰσι, καὶ ὡς ἱκανοὶ, τῷ ἄρχοντι πειθόμενοι, τοὺς πολεμίους σὺν τοῖς θεοῖς μὴ φοβεῖσθαι. 33 Δέονται δέ σου καὶ τοῦτο, παραγενόμενον καὶ ἄρξαντα ἑαυτῶν πεῖραν λαβεῖν καὶ Δεξίππου καὶ σφῶν καὶ τῶν ἄλλων, οἷος ἕκαστός ἐστι, καὶ τὴν ἀξίαν ἑκάστοις νεῖμαι. 34 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος· Ἀλλὰ ναὶ μὰ τὼ Σιὼ, ἔφη, ταχύ τοι ὑμῖν ἀποκρινοῦμαι. Καὶ τώ τε ἄνδρε ὑμῖν δίδωμι, καὶ αὐτὸς παρέσομαι· καὶ ἐὰν οἱ θεοὶ παραδιδῶσί τι, ἐξηγήσομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ πολὺ οἱ λόγοι οὗτοι ἀντίοι εἰσὶν, ἢ οὓς ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἐνίων ἤκουον, ὡς τὸ στράτευμα ἀφιστᾶτε ἀπὸ Λακεδαιμονίων.

35 Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἐπαινοῦντες ἀπῆλθον, ἔχοντες τὼ ἄνδρε· Κλέανδρος δὲ ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ, καὶ συνῆν Ξενοφῶντι φιλικῶς, καὶ ξενίαν συνεβάλλοντο. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἑώρα αὐτοὺς τὸ παραγγελλόμενον εὐτάκτως ποιοῦντας, καὶ μᾶλλον ἐπεθύμει ἡγεμὼν γενέσθαι αὐτῶν. 36 Ἐπεὶ μέντοι θυομένῳ αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερὰ, συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς εἶπεν· Ἐμοὶ μὲν οὐκ ἐθέλει γενέσθαι τὰ ἱερὰ ἐξάγειν· ὑμεῖς μέντοι μὴ ἀθυμεῖτε

τούτου

§. 34. Σιὼ i. q. θεὼ, per Castorem et Pollucem. — ibid. ἢ οὓς i. q. τούτοις (λόγοις) οὓς etc. — ibid. ἐνίων pro ἐξ ἐνίων (e Dexippo). §. 35. ἑώρα int. Cleander. §. 36. τὰ ἱερὰ int. καλά. cf. §. 2.

τούτου ἕνεκα· ὑμῖν μὲν γὰρ, ὡς ἔοικε, δίδοται ἐκκομίσαι τοὺς ἄνδρας· ἀλλὰ πορεύεσθε. Ἡμεῖς δὲ ὑμᾶς, ἐπειδὰν ἐκεῖσε ἥκητε, δεξόμεθα, ὡς ἂν δυνώμεθα κάλλιστα.

37 Ἐκ τούτου ἔδοξε τοῖς στρατιώταις, δοῦναι αὐτῷ τὰ δημόσια πρόβατα. Ὁ δὲ, δεξάμενος, πάλιν αὐτοῖς ἀπέδωκε· καὶ αὐτὸς μὲν ἀπέπλει. Οἱ δὲ στρατιῶται, διαθέμενοι τὸν σῖτον, ὃν ἦσαν συγκεκομισμένοι, καὶ τἆλλα, ἃ εἰλήφεσαν, ἐξεπορεύοντο διὰ τῶν Βιθυνῶν. 38 Ἐπεὶ δὲ οὐδενὶ ἐνέτυχον πορευόμενοι τὴν ὀρθὴν ὁδὸν, ὥστ' ἔχοντές τι εἰς τὴν φιλίαν διεξελθεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς, τοὔμπαλιν ὑποστρέψαντας ἐλθεῖν μίαν ἡμέραν καὶ νύκτα. Τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἔλαβον πολλὰ καὶ ἀνδράποδα καὶ πρόβατα· καὶ ἀφίκοντο ἑκταῖοι εἰς Χρυσόπολιν τῆς Χαλκηδονίας, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ, τὰ λάφυρα πωλοῦντες.

§. 36. ἐκεῖσε i. e. *Byzantium*. cf. VII, 1, 7.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

CAPUT I.

Anaxibius, classis Spartanae praefectus, Pharnabazi promissis adductus Graecos falsa stipendiorum spe movet, ut Byzantium traiiciant. Mox, ut his copiis urbem exoneret, alia spe eas ex urbe elicit. Sed milites portis clausis illuc vi redeunt: quos tamen Xenophon movet, ut iterum urbem relinquant. Coeradates quidam Graecis se ducem offert: sed paucis post diebus homo vanus imperio se abdicat.

1 Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα, ἐπεὶ Κῦρος ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πορείᾳ, μέχρις εἰς τὸν Πόντον ἀφίκοντο, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου πεζοὶ ἐξιόντες καὶ πλέοντες ἐποίησαν, μέχρις ἔξω τοῦ στόματος

§. 1. ἐξιόντες καὶ πλέοντες ab Heraclea ad Calpen. cf. V, 10, 17.

ματος ἐγένοντο ἐν Χρυσοπόλει τῆς Ἀσίας, πάντα ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.

2 Ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος, φοβούμενος τὸ στράτευμα, μὴ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν στρατεύηται, πέμψας πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον, (ὁ δὲ ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὤν) ἐδεῖτο, διαβιβάσαι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνεῖτο, πάντα ποιήσειν αὐτῷ, ὅσα δέοι. 3 Καὶ Ἀναξίβιος μετεπέμψατο τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς τῶν στρατιωτῶν εἰς Βυζάντιον, καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἔσεσθαι τοῖς στρατιώταις. 4 Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν· Ξενοφῶν δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς, καὶ βούλοιτο ἀποπλεῖν. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν, συνδιαβάντα, ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. Ἔφη οὖν ταῦτα ποιήσειν.

5 Σεύθης δὲ ὁ Θρᾷξ πέμπει Μηδοσάδην, καὶ κελεύει Ξενοφῶντα συμπροθυμεῖσθαι, ὅπως διαβῇ τὸ στράτευμα, καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι οὐ μεταμελήσειν. 6 Ὁ δ' εἶπεν· Ἀλλὰ τὸ μὲν στράτευμα διαβήσεται· τούτου ἕνεκα μηδὲν τελείτω μήτε ἐμοὶ, μήτε ἄλλῳ μηδενί· ἐπειδὰν δὲ διαβῇ, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάξομαι· πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους ὄντας προςφερέσθω, ὡς ἂν αὐτῷ δοκῇ.

7 Ἐκ

§. 1. λόγῳ. cf. V, 1, 1. §. 2. Ἀναξίβιον. cf. VI, 1, 16. — ibid. pro δέοι (*oporteret*) Ws. non male conjicit δέοιτο (*cuperet*). §. 4. βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, *se, re deliberata, renunciaturos esse.* — ibid. συνδιαβάντα, *si cum exercitu* (huc Byzantium) *trajecerit.* §. 5. Μηδοσάδην. cf. c. 2, 24.

7 Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς Βυζάντιον οἱ στρατιῶται· καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος· ἐκήρυξε δὲ, λαβόντας τὰ ὅπλα καὶ σκεύη τοὺς στρατιώτας ἐξιέναι, ὡς ἀποπέμψων τε ἅμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. Ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο.

8 Καὶ ὁ Ξενοφῶν, Κλεάνδρῳ τῷ ἁρμοστῇ ξένος γεγενημένος, προσελθὼν ἠσπάζετο αὐτὸν, ὡς ἀποπλευσούμενος ἤδη. Ὁ δ' αὐτῷ λέγει· Μὴ ποιήσῃς ταῦτα· εἰ δὲ μὴ, ἔφη, αἰτίαν ἕξεις· ἐπεὶ καὶ νῦν τινὲς ἤδη σὲ αἰτιῶνται, ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρπει τὸ στράτευμα. 9 Ὁ δ' εἶπεν· Ἀλλ' αἴτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμὶ τούτου, οἱ δὲ στρατιῶται αὐτοὶ, ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι, καὶ οὐκ ἔχοντες, διὰ τοῦτο ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον. 10 Ἀλλ' ὅμως, ἔφη, ἐγώ σοι συμβουλεύω, ἐξελθεῖν μὲν ὡς πορευσόμενον· ἐπειδὰν δ' ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι. Ταῦτα τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα. Οὕτως ἐλθόντες ἔλεγον ταῦτα. 11 Ὁ δ' ἐκέλευσεν οὕτω ποιεῖν, καὶ τὴν ταχίστην ἐξιέναι συνεσκευασμένους, καὶ προσανειπεῖν, ὃς ἂν μὴ παρῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν, ὅτι αὐτὸς αὑτὸν αἰτιάσεται. 12 Ἐντεῦθεν ἐξῄεσαν οἵ τε στρατηγοὶ πρῶτον, καὶ οἱ ἄλλοι. Καὶ ἤδη πάντες

πλὴν

§. 7. μισθόν. cf. §. 5. — ibid. ὡς ἀποπέμψων, eo consilio ut exercitum numeraret et dimitteret. §. 8. ξένος. cf. VI, 4, 35. §. 9. οὐκ ἔχοντες int. ἀργύριον, unde commeatum sibi coëmant. §. 10. ἐξελθεῖν int. cum exercitu. — ibid. ἐλθόντες int. nos ambo.

πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἱστήκει παρὰ τὰς πύλας, ὡς, ὁπόταν ἔξω γένωνται πάντες, ἀποκλείσων τὰς πύλας, καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν.

13 Ὁ δὲ Ἀναξίβιος, συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λοχαγούς, ἔλεγε· Τὰ μὲν ἐπιτήδεια, ἔφη, λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρᾳκίων κωμῶν· (εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ πυροὶ, καὶ τἄλλα τὰ ἐπιτήδεια) λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς τὴν Χεῤῥόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσει. 14 Ἐπακούσαντες δέ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα ἢ καὶ τῶν λοχαγῶν τις, διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. Καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου, πότερα πολέμιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους δέοι πορεύεσθαι, ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θρᾴκης.

15 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα διελέγοντο, οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες τὰ ὅπλα, θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὸ τεῖχος εἰσιόντες. Ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ὡς εἶδον προσθέοντας τοὺς ὁπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας, καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. 16 Οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύλας, καὶ ἔλεγον, ὅτι ἀδικώτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς τοὺς πολεμίους· καὶ κατασχίσειν τὰς πύλας ἔφασαν, εἰ μὴ ἑκόντες ἀνοίξουσιν. 17 Ἄλλοι δ' αὐτῶν ἔθεον παρὰ τὴν θάλατταν, καὶ παρὰ τὴν χηλὴν

§. 13. Κυνίσκος haud dubie Laco, qui cum Thracibus in Chersoneso bellum tum gerebat. §. 14. Σεύθου. cf. §. 5. — ibid. ἱεροῦ ὄρους, montis Thraciae. — ibid. κύκλῳ, circa hunc montem. §. 15. οὗτοι int. οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί. §. 16. πολεμίους int. Thraces. cf. §. 13. §. 17. χηλήν, Vorsprung, Vorbau, ubi ascensus facilis erat.

τοῦ τείχους ὑπερβάλλουσιν εἰς τὴν πόλιν· ἄλλοι δ᾽, οἳ ἐτύγχανον ἔνδον ὄντες τῶν στρατιωτῶν, ὡς ὁρῶσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις πράγματα, διακόψαντες ταῖς ἀξίναις τὰ κλεῖθρα, ἀναπεταννύουσι τὰς πύλας· οἱ δ᾽ εἰςπίπτουσιν.

18 Ὁ δὲ Ξενοφῶν, ὡς εἶδε τὰ γιγνόμενα, δείσας, μὴ ἐφ᾽ ἁρπαγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα, καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τῇ πόλει καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις; ἔθει, καὶ συνειςπίπτει εἴσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ. 19 Οἱ δὲ Βυζάντιοι, ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰςπίπτον, φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ οἴκαδε· ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγχανον ὄντες, ἔξω· οἱ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σώζοιντο· πάντες δὲ ᾤοντο ἀπολωλέναι, ὡς ἑαλωκυίας τῆς πόλεως. 20 Ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἄκραν ἀποφεύγει. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος, καταδραμὼν ἐπὶ τὴν θάλατταν, ἐν ἁλιευτικῷ πλοίῳ περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ εὐθὺς μεταπέμπεται ἐκ Χαλκηδόνος φρουρούς· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει, σχεῖν τοὺς ἄνδρας.

21 Οἱ δὲ στρατιῶται ὡς εἶδον τὸν Ξενοφῶντα, προςπίπτουσιν αὐτῷ πολλοὶ, καὶ λέγουσι· Νῦν σοι ἔξεστιν, ὦ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γενέσθαι. Ἔχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις ἄνδρας τοσούτους. Νῦν ἄν, εἰ βούλοιο, σύ τε ἡμᾶς ὀνήσαις, καὶ

§. 17. ἔνδον ὄντες. cf. §. 12. (πλὴν ὀλίγων). §. 19. ἔνδον ἐτύγχανον, domi suae. §. 20. Ἐτεόνικος. cf. §. 12. — ibid. ἄκραν, terrae linguam. §. 21. ἀνδρί ab ἔξεστι pendet, ἄνδρα penderet a γενέσθαι.

καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν. 22 Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· Ἀλλ' εὖ τε λέγετε, καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὅπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα. (Βουλόμενος αὐτοὺς κατηρεμῆσαι, καὶ αὐτὸς παρηγγύα ταῦτα, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευσε παρεγγυᾷν, καὶ τίθεσθαι τὰ ὅπλα). 23 Οἱ δὲ, αὐτοὶ ὑφ' ἑαυτῶν ταττόμενοι, οἵ τε ὁπλῖται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς πεντήκοντα ἐγένοντο, καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπὶ τὸ κέρας ἑκάτερον παραδεδραμήκεσαν. 24 Τὸ δὲ χωρίον οἷον κάλλιστον ἐκτάξασθαί ἐστι, τὸ Θρᾴκιον καλούμενον, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν. Ἐπεὶ δὲ ἔκειτο τὰ ὅπλα, καὶ κατηρεμήθησαν, συγκαλεῖ Ξενοφῶν τὴν στρατιὰν, καὶ λέγει τάδε·

25 Ὅτι μὲν ὀργίζεσθε, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἐξαπατώμενοι, οὐ θαυμάζω. Ἐὰν δὲ τῷ θυμῷ χαριζώμεθα, καὶ Λακεδαιμονίους τέ τοὺς παρόντας τῆς ἐξαπάτης τιμωρησώμεθα, καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρπάσωμεν, ἐνθυμήθητε, ἃ ἔσται ἐντεῦθεν. 26 Πολέμιοι μὲν ἐσόμεθα ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις τε καὶ τοῖς συμμάχοις· οἷος δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο, εἰκάζειν δὴ πάρεστιν, ἑωρακότας καὶ ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. 27 Ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι εἰςήλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ

§. 22. θέσθε τὰ ὅπλ., *consistite* (*stellt euch!*) quod facit Xenoph., ut omnes paullatim colligat, ne per urbem discurrant. §. 24. τὴν στρατιάν, hunc collectum exercitum. §. 25. ἐξαπάτης. cf. §. 7. — ibid. πάρεστιν i. q. ἔξεστιν, sequente accusat. cum infinit. absolute positum est. §. 27. τὸν πόλεμον int. Peloponnesiacum.

ἄνδρα, καὶ παίειν κελεύσας Δέξιππον. 22 Τοῦτον μὲν γὰρ οἶδα ἄνδρα ἀγαθὸν ὄντα· Δέξιππον δὲ αἱρεθέντα οἶδα ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἄρχειν τῆς πεντηκοντόρου, ἣν ᾐτησάμεθα παρὰ Τραπεζουντίων, ἐφ' ᾧ τε πλοῖα συλλέγειν, ὡς σωζοίμεθα· καὶ ἀποδράντα Δέξιππον, καὶ προδόντα τοὺς στρατιώτας, μεθ' ὧν ἐσώθη. 23 Καὶ τούς τε Τραπεζουντίους ἀπεστερήκαμεν τὴν πεντηκόντορον, καὶ κακοὶ δοκοῦμεν εἶναι διὰ τοῦτον· αὐτοί τε, τὸ ἐπὶ τούτῳ, ἀπολώλαμεν πάντες. Ἤκουε γάρ, ὥςπερ ἡμεῖς, ὡς ἄπορον εἴη, πεζῇ ἀπιόντας τοὺς ποταμούς τε διαβῆναι καὶ σωθῆναι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοῦτον οὖν τοιοῦτον ὄντα ἀφειλόμην. 24 Εἰ δὲ σὺ ἦγες, ἢ ἄλλος τις τῶν παρὰ σοῦ, καὶ μὴ τῶν παρ' ἡμῶν ἀποδράντων, εὖ ἴσθι, ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων ἐποίησα. Νόμιζε δ', ἐὰν ἐμὲ νῦν ἀποκτείνῃς, δι' ἄνδρα δειλόν τε καὶ πονηρόν, ἄνδρα ἀγαθὸν ἀποκτενῶν.

25 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος ἔφη, ὅτι Δέξιππον μὲν οὐκ ἐπαινεῖ, εἰ ταῦτα πεποιηκὼς εἴη· οὐ μέντοι ἔφη νομίζειν, οὐδ' εἰ παμπόνηρος ἦν Δέξιππος, βίαν χρῆναι πάσχειν αὐτόν, ἀλλὰ κριθέντα (ὥςπερ καὶ ὑμεῖς νῦν ἀξιοῦτε) τῆς δίκης τυχεῖν. 26 Νῦν μὲν οὖν ἄπιτε, καταλιπόντες τοῦτον τὸν ἄνδρα· ὅταν δ' ἐγὼ κελεύσω, πάρεστε πρὸς

§. 21. παίειν. cf. §. 27. §. 22. ἀποδράντα. cf. §. 4. §. 23. τὸ ἐπὶ τούτῳ, *quantum in illo fuit* (*seinetwegen*). — ibid. ἀφειλόμην. cf. §. 7. §. 24. ἀποκτενῶν i. q. σὲ ἀποκτενεῖν. §. 26. τοῦτον τὸν ἄνδρα i. q. Ἀγασίαν (§. 17.).

πρὸς τὴν κρίσιν. Αἰτιῶμαι δὲ οὔτε τὴν στρατιὰν, οὔτε ἄλλον οὐδένα· ἐπεί γε οὗτος αὐτὸς ὁμολογεῖ ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα. 27 Ὁ δ' ἀφαιρεθεὶς εἶπεν· Ἐγὼ, ὦ Κλέανδρε, εἰ καὶ οἴει με ἀδικοῦντά τι ἄγεσθαι, οὔτ' ἔπαιον οὐδένα, οὔτ' ἔβαλλον, ἀλλ' εἶπον, ὅτι δημόσια εἴη τὰ πρόβατα· ἦν γὰρ τῶν στρατιωτῶν δόγμα, εἴ τις, ὁπότε ἡ στρατιὰ ἐξίοι, ἰδίᾳ λῄζοιτο, δημόσια εἶναι τὰ ληφθέντα. 28 Ταῦτ' εἶπον· καὶ ἐκ τούτου με λαβὼν οὗτος ἦγεν, ἵνα μὴ φθέγγοιτο μηδεὶς, ἀλλ' αὐτὸς, λαβὼν τὸ μέρος, διασώσειε τοῖς λῃσταῖς παρὰ τὴν ῥήτραν τὰ χρήματα. Πρὸς ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν· Ἐπεὶ τοίνυν τοιοῦτος εἶ, κατάμενε, ἵνα καὶ περὶ σοῦ βουλευσώμεθα.

29 Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἀμφὶ Κλέανδρον ἠρίστων· τὴν δὲ στρατιὰν συνῆγε Ξενοφῶν, καὶ συνεβούλευε, πέμψαι ἄνδρας πρὸς Κλέανδρον, παραιτησομένους περὶ τῶν ἀνδρῶν. 30 Ἐκ τούτου ἔδοξεν αὐτοῖς, πέμψαντας στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς καὶ Δρακόντιον τὸν Σπαρτιάτην, καὶ τῶν ἄλλων οἳ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι, δεῖσθαι Κλεάνδρου κατὰ πάντα τρόπον, ἀφεῖναι τὼ ἄνδρε. 31 Ἐλθὼν οὖν Ξενοφῶν λέγει· Ἔχεις μὲν, ὦ Κλέανδρε, τοὺς ἄνδρας· καὶ ἡ στρατιά σοι ἐφεῖτο, ὅ τι ἐβούλου ποιῆσαι καὶ περὶ τούτων, καὶ περὶ ἑαυτῶν ἁπάντων.

§. 27. δημόσια. cf. §. 6. sqq. §. 28. οὗτος i. e. Δέξιππος. — ibid. λαβὼν — μέρος. cf. §. 5. — ibid. κατάμενε, *et tu hic mane* sicut Agasias. cf. §. 26. §. 30. τὼ ἄνδρε int. Agasiam et illum, qui a Dexippo comprehensus erat.

των. Νῦν δέ σε αἰτοῦνται καὶ δέονται, δοῦναι σφίσι τὼ ἄνδρε, καὶ μὴ κατακαίνειν· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ περὶ τὴν στρατιὰν ἐμοχθησάτην. 32 Ταῦτα δὲ σοῦ τυχόντες, ὑπισχνοῦνταί σοι ἀντὶ τούτων, ἐὰν βούλῃ ἡγεῖσθαι αὐτῶν, καὶ ἐὰν οἱ θεοὶ ἵλεῳ ὦσιν, ἐπιδείξειν σοι, καὶ ὡς κόσμιοί εἰσι, καὶ ὡς ἱκανοὶ, τῷ ἄρχοντι πειθόμενοι, τοὺς πολεμίους σὺν τοῖς θεοῖς μὴ φοβεῖσθαι. 33 Δέονται δέ σου καὶ τοῦτο, παραγενόμενον καὶ ἄρξαντα ἑαυτῶν πεῖραν λαβεῖν καὶ Δεξίππου καὶ σφῶν καὶ τῶν ἄλλων, οἷος ἕκαστός ἐστι, καὶ τὴν ἀξίαν ἑκάστοις νεῖμαι. 34 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος· Ἀλλὰ ναὶ μὰ τὼ Σιώ, ἔφη, ταχύ τοι ὑμῖν ἀποκρινοῦμαι. Καὶ τώ τε ἄνδρε ὑμῖν δίδωμι, καὶ αὐτὸς παρέσομαι· καὶ ἐὰν οἱ θεοὶ παραδιδῶσί τι, ἐξηγήσομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ πολὺ οἱ λόγοι οὗτοι ἀντίοι εἰσὶν, ἢ οὓς ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἐνίων ἤκουον, ὡς τὸ στράτευμα ἀφιστᾶτε ἀπὸ Λακεδαιμονίων.

35 Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἐπαινοῦντες ἀπῆλθον, ἔχοντες τὼ ἄνδρε· Κλέανδρος δὲ ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ, καὶ συνῆν Ξενοφῶντι φιλικῶς, καὶ ξενίαν συνεβάλλοντο. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἑώρα αὐτοὺς τὸ παραγγελλόμενον εὐτάκτως ποιοῦντας, καὶ μᾶλλον ἐπεθύμει ἡγεμὼν γενέσθαι αὐτῶν. 36 Ἐπεὶ μέντοι θυομένῳ αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερὰ, συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς εἶπεν· Ἐμοὶ μὲν οὐκ ἐθέλει γενέσθαι τὰ ἱερὰ ἐξάγειν· ὑμεῖς μέντοι μὴ ἀθυμεῖτε τούτου

§. 34. Σιὼ i. q. θεώ, *per Castorem et Pollucem.* — ibid. ἢ οὓς i. q. τούτοις (λόγοις) οὓς etc. — ibid. ἐνίων pro ἐξ ἐνίων (e Dexippo). §. 35. ἑώρα int. Cleander. §. 36. τὰ ἱερά int. καλά. cf. §. 2.

τούτου ἕνεκα· ὑμῖν μὲν γάρ, ὡς ἔοικε, δέδοται ἐκκομίσαι τοὺς ἄνδρας· ἀλλὰ πορεύεσθε. Ἡμεῖς δὲ ὑμᾶς, ἐπειδὰν ἐκεῖσε ἥκητε, δεξόμεθα, ὡς ἂν δυνώμεθα κάλλιστα.

37 Ἐκ τούτου ἔδοξε τοῖς στρατιώταις, δοῦναι αὐτῷ τὰ δημόσια πρόβατα. Ὁ δέ, δεξάμενος, πάλιν αὐτοῖς ἀπέδωκε· καὶ αὐτὸς μὲν ἀπέπλει. Οἱ δὲ στρατιῶται, διαθέμενοι τὸν σῖτον, ὃν ἦσαν συγκεκομισμένοι, καὶ τἄλλα, ἃ εἰλήφεσαν, ἐξεπορεύοντο διὰ τῶν Βιθυνῶν. 38 Ἐπεὶ δὲ οὐδενὶ ἐνέτυχον πορευόμενοι τὴν ὀρθὴν ὁδόν, ὥστ' ἔχοντές τι εἰς τὴν φιλίαν διεξελθεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς, τοὔμπαλιν ὑποστρέψαντας ἐλθεῖν μίαν ἡμέραν καὶ νύκτα. Τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἔλαβον πολλὰ καὶ ἀνδράποδα καὶ πρόβατα· καὶ ἀφίκοντο ἑκταῖοι εἰς Χρυσόπολιν τῆς Χαλκηδονίας, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας ἑπτά, τὰ λάφυρα πωλοῦντες.

§. 36. ἐκεῖσε i. e. *Byzantium*. cf. VII, 1, 7.

ΞΕ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

CAPUT I.

Anaxibius, classis Spartanae praefectus, Pharnabazi promissis adductus Graecos falsa stipendiorum spe movet, ut Byzantium traiiciant. Mox, ut his copiis urbem exoneret, alia spe eas ex urbe elicit. Sed milites portis clausis illuc vi redeunt: quos tamen Xenophon movet, ut iterum urbem relinquant. Coeradates quidam Graecis se ducem offert; sed paucis post diebus homo vanus imperio se abdicat.

1 Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα, ἐπεὶ Κῦρος ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πορείᾳ, μέχρις εἰς τὸν Πόντον ἀφίκοντο, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου πεζοὶ ἐξιόντες καὶ πλέοντες ἐποίησαν, μέχρις ἔξω τοῦ στόματος

§. 1. ἐξιόντες καὶ πλέοντες ab Heraclea ad Calpen. cf. V, 10, 17.

ματος ἐγένοντο ἐν Χρυσοπόλει τῆς Ἀσίας, πάντα ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.

2 Ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος, φοβούμενος τὸ στράτευμα, μὴ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν στρατεύηται, πέμψας πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον, (ὁ δὲ ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὤν) ἐδεῖτο, διαβιβάσαι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνεῖτο, πάντα ποιήσειν αὐτῷ, ὅσα δέοι. 3 Καὶ Ἀναξίβιος μετεπέμψατο τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς τῶν στρατιωτῶν εἰς Βυζάντιον, καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἔσεσθαι τοῖς στρατιώταις. 4 Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν· Ξενοφῶν δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς, καὶ βούλοιτο ἀποπλεῖν. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν, συνδιαβάντα, ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. Ἔφη οὖν ταῦτα ποιήσειν.

5 Σεύθης δὲ ὁ Θρᾲξ πέμπει Μηδοσάδην, καὶ κελεύει Ξενοφῶντα συμπροθυμεῖσθαι, ὅπως διαβῇ τὸ στράτευμα, καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι οὐ μεταμελήσειν. 6 Ὁ δ᾽ εἶπεν· Ἀλλὰ τὸ μὲν στράτευμα διαβήσεται· τούτου ἕνεκα μηδὲν τελείτω μήτε ἐμοὶ, μήτε ἄλλῳ μηδενί· ἐπειδὰν δὲ διαβῇ, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάξομαι· πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους ὄντας προσφερέσθω, ὡς ἂν αὐτῷ δοκῇ.

7 Ἐκ

§. 1. λόγῳ. cf. V, 1, 1. §. 2. Ἀναξίβιον. cf. VI, 1, 16. — ibid. pro δέοι (*oporteret*) Ws. non male conjicit δέοιτο (*cuperet*). §. 4. βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, *se, re deliberata, renunciaturos esse.* — ibid. συνδιαβάντα, *si cum exercitu* (huc Byzantium) *trajecerit.* §. 5. Μηδοσάδην. cf. c. 2, 24.

7 Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς Βυζάντιον οἱ στρατιῶται· καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος· ἐκήρυξε δὲ, λαβόντας τὰ ὅπλα καὶ σκεύη τοὺς στρατιώτας ἐξιέναι, ὡς ἀποπέμψων τε ἅμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. Ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο.

8 Καὶ ὁ Ξενοφῶν, Κλεάνδρῳ τῷ ἁρμοστῇ ξένος γεγενημένος, προσελθὼν ἠσπάζετο αὐτὸν, ὡς ἀποπλευσούμενος ἤδη. Ὁ δ' αὐτῷ λέγει· Μὴ ποιήσῃς ταῦτα· εἰ δὲ μὴ, ἔφη, αἰτίαν ἕξεις· ἐπεὶ καὶ νῦν τινὲς ἤδη σὲ αἰτιῶνται, ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρπει τὸ στράτευμα. 9 Ὁ δ' εἶπεν· Ἀλλ' αἴτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμὶ τούτου, οἱ δὲ στρατιῶται αὐτοὶ, ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι, καὶ οὐκ ἔχοντες, διὰ τοῦτο ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον. 10 Ἀλλ' ὅμως, ἔφη, ἐγώ σοι συμβουλεύω, ἐξελθεῖν μὲν ὡς πορευσόμενον· ἐπειδὰν δ' ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι. Ταῦτα τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα. Οὕτως ἐλθόντες ἔλεγον ταῦτα. 11 Ὁ δ' ἐκέλευσεν οὕτω ποιεῖν, καὶ τὴν ταχίστην ἐξιέναι συνεσκευασμένους, καὶ προςανειπεῖν, ὃς ἂν μὴ παρῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν, ὅτι αὐτὸς αὑτὸν αἰτιάσεται. 12 Ἐντεῦθεν ἐξῄεσαν οἵ τε στρατηγοὶ πρῶτον, καὶ οἱ ἄλλοι. Καὶ ἤδη πάντες πλὴν

§. 7. μισθόν. cf. §. 5. — ibid. ὡς ἀποπέμψων, eo consilio ut exercitum numeraret et dimitteret. §. 8. ξένος. cf. VI, 4, 35. §. 9. οὐκ ἔχοντες int. ἀργύριον, unde commeatum sibi coëmant. §. 10. ἐξελθεῖν int. cum exercitu. — ibid. ἐλθόντες int. nos ambo.

πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἱστήκει παρὰ τὰς πύλας, ὡς, ὁπόταν ἔξω γένωνται πάντες, ἀποκλείσων τὰς πύλας, καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν.

13 Ὁ δὲ Ἀναξίβιος, συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λοχαγοὺς, ἔλεγε· Τὰ μὲν ἐπιτήδεια, ἔφη, λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρακίων κωμῶν· (εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ πυροὶ, καὶ τἄλλα τὰ ἐπιτήδεια) λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς τὴν Χεῤῥόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσει. 14 Ἐπακούσαντες δέ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα ἢ καὶ τῶν λοχαγῶν τις, διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. Καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου, πότερα πολέμιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους δέοι πορεύεσθαι, ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θρᾴκης.

15 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα διελέγοντο, οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες τὰ ὅπλα, θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὸ τεῖχος εἰσιόντες. Ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ὡς εἶδον προσθέοντας τοὺς ὁπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας, καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. 16 Οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύλας, καὶ ἔλεγον, ὅτι ἀδικώτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς τοὺς πολεμίους· καὶ κατασχίσειν τὰς πύλας ἔφασαν, εἰ μὴ ἑκόντες ἀνοίξουσιν. 17 Ἄλλοι δ' αὐτῶν ἔθεον παρὰ τὴν θάλατταν, καὶ παρὰ τὴν χηλὴν

 τοῦ

§. 13. *Κυνίσκος* haud dubie Laco, qui cum Thracibus in Cherfonefo bellum tum gerebat. §. 14. *Σεύθου.* cf. §. 5. — ibid. *ἱεροῦ ὄρους*, montis Thraciae. — ibid. *κύκλῳ, circa hunc montem.* §. 15. *οὗτοι* int. *οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί.* §. 16. *πολεμίους* int. Thraces. cf. §. 13. §. 17. *χηλήν, Vorfprung, Verbau*, ubi ascenfus facilis erat.

τοῦ τείχους ὑπερβάλλουσιν εἰς τὴν πόλιν· ἄλλοι δ᾽, οἳ ἐτύγχανον ἔνδον ὄντες τῶν στρατιωτῶν, ὡς ὁρῶσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις πράγματα, διακόψαντες ταῖς ἀξίναις τὰ κλεῖθρα, ἀναπεταννύουσι τὰς πύλας· οἱ δ᾽ εἰςπίπτουσιν.

18 Ὁ δὲ Ξενοφῶν, ὡς εἶδε τὰ γιγνόμενα, δείσας, μὴ ἐφ᾽ ἁρπαγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα, καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τῇ πόλει καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις; θεῖ, καὶ συνειςπίπτει εἴσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ. 19 Οἱ δὲ Βυζάντιοι, ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰςπῖπτον, φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ οἴκαδε· ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγχανον ὄντες, ἔξω· οἱ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σώζοιντο· πάντες δὲ ᾤοντο ἀπολωλέναι, ὡς ἑαλωκυίας τῆς πόλεως. 20 Ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἄκραν ἀποφεύγει. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος, καταδραμὼν ἐπὶ τὴν θάλατταν, ἐν ἁλιευτικῷ πλοίῳ περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ εὐθὺς μεταπέμπεται ἐκ Χαλκηδόνος φρουρούς· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει, σχεῖν τοὺς ἄνδρας.

21 Οἱ δὲ στρατιῶται ὡς εἶδον τὸν Ξενοφῶντα, προςπίπτουσιν αὐτῷ πολλοὶ, καὶ λέγουσι· Νῦν σοι ἔξεστιν, ὦ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γενέσθαι. Ἔχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις ἄνδρας τοσούτους. Νῦν ἄν, εἰ βούλοιο, σύ τε ἡμᾶς ὀνήσαις, καὶ

§. 17. ἔνδον ὄντες. cf. §. 12. (πλὴν ὀλίγων). §. 19. ἔνδον ἐτύγχανον, *domi suae.* §. 20. Ἐτεόνικος. cf. §. 12. — ibid. ἄκραν, *terrae linguam.* §. 21. ἀνδρί ab ἔξεστι pendet, ἄνδρα penderet a γενέσθαι.

καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν. 22 Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· Ἀλλ' εὖ τε λέγετε, καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὅπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα. (Βουλόμενος αὐτοὺς κατηρεμῆσαι, καὶ αὐτὸς παρηγγύα ταῦτα, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευσε παρεγγυᾷν, καὶ τίθεσθαι τὰ ὅπλα). 23 Οἱ δὲ, αὐτοὶ ὑφ' ἑαυτῶν ταττόμενοι, οἵ τε ὁπλῖται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς πεντήκοντα ἐγένοντο, καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπὶ τὸ κέρας ἑκάτερον παραδεδραμήκεσαν. 24 Τὸ δὲ χωρίον οἷον κάλλιστον ἐκτάξασθαί ἐστι, τὸ Θρᾴκιον καλούμενον, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν. Ἐπεὶ δὲ ἔκειτο τὰ ὅπλα, καὶ κατηρεμήθησαν, συγκαλεῖ Ξενοφῶν τὴν στρατιὰν, καὶ λέγει τάδε·

25 Ὅτι μὲν ὀργίζεσθε, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἐξαπατώμενοι, οὐ θαυμάζω. Ἐὰν δὲ τῷ θυμῷ χαριζώμεθα, καὶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἐξαπάτης τιμωρησώμεθα, καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρπάσωμεν, ἐνθυμήθητε, ἃ ἔσται ἐντεῦθεν. 26 Πολέμιοι μὲν ἐσόμεθα ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις τε καὶ τοῖς συμμάχοις· οἷος δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο, εἰκάζειν δὴ πάρεστιν, ἑωρακότας καὶ ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. 27 Ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι εἰσήλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ

§. 22. θέσθε τὰ ὅπλ., *consistite* (*stellt euch!*) quod facit Xenoph., ut omnes paullatim colligat, ne per urbem discurrant. §. 24. τὴν στρατιάν, hunc collectum exercitum. §. 25. ἐξαπάτης. cf. §. 7. — ibid. πάρεστιν i. q. ἔξεστιν, sequente accusat. cum infinit. absolute positum est. §. 27. τὸν πόλεμον int. Peloponnesiacum.

καὶ τοὺς συμμάχους, ἔχοντες τριήρεις, τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ, τὰς δ' ἐν τοῖς νεωρίοις, οὐκ ἐλάττους τετρακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων ἐν τῇ πόλει, καὶ προσόδου οὔσης κατ' ἐνιαυτὸν ἀπό τε τῶν ἐνδήμων καὶ ἐκ τῆς ὑπερορίας, οὐ μεῖον χιλίων ταλάντων· ἄρχοντές τε τῶν νήσων ἁπασῶν, καὶ ἔν τε τῇ Ἀσίᾳ πόλεις πολλὰς ἔχοντες, καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἄλλας τε πολλὰς, καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Βυζάντιον, ὅπου νῦν ἐσμὲν, ἔχοντες, κατεπολεμήθημεν οὕτως, ὡς πάντες ὑμεῖς ἐπίστασθε. 28 Νῦν δὲ δὴ τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν, Λακεδαιμονίων μὲν καὶ τῶν Ἀχαιῶν συμμάχων ὑπαρχόντων, Ἀθηναίων δὲ, καὶ ὅσοι ἐκείνοις τότε ἦσαν σύμμαχοι, πάντων προςγεγενημένων, Τισσαφέρνους δὲ, καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολεμίων ἡμῖν ὄντων, πολεμιωτάτου δ' αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως; ὃν ἤλθομεν ἀφαιρησόμενοί τε τὴν ἀρχὴν, καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα. Τούτων δὴ πάντων ὁμοῦ ὄντων, ἔστι τις οὕτως ἄφρων, ὅςτις οἴεται ἂν ἡμᾶς περιγενέσθαι; 29 Μὴ, πρὸς θεῶν, μαινώμεθα, μηδὲ αἰσχρῶς ἀπολώμεθα, πολέμιοι ὄντες καὶ τοῖς πατράσι, καὶ τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν φίλοις τε καὶ οἰκείοις. Ἐν γὰρ ταῖς πόλεσιν εἰσὶ πάντες, ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις· καὶ δικαίως· εἰ βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἠθελήσαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα, κρατοῦντες· Ἑλληνίδα δὲ, εἰς ἣν πρῶτον ἤλθομεν πόλιν, ταύτην ἐξα-

§. 28. *Τισσαφέρνους*, Joniae et Cariae satrapae. — ibid. *τοῦ ἄνω* int. *ὄντος*, qui in oriente habitat. §. 29. *ἡμετέροις* i. q. *ἡμῶν*, *nostrûm ipsorum amicis*. — ibid. *καὶ δικαίως* ad postrema tantum verba pertinet.

ἐξαλαπάξομεν. 30 Ἐγὼ μὲν τοίνυν εὔχομαι, πρὶν ταῦτα ἐπιδεῖν ὑφ᾽ ὑμῶν γενόμενα, μυρίας ἐμέ γε κατὰ τῆς γῆς ὀργυιὰς γενέσθαι. Καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύσω, Ἕλληνας ὄντας, τοῖς Ἑλλήνων προεστηκόσι πειθομένους πειρᾶσθαι τῶν δικαίων τυγχάνειν. Ἐὰν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδικουμένους τῆς γοῦν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι. 31 Καὶ νῦν μοι δοκεῖ, πέμψαντας Ἀναξιβίῳ εἰπεῖν, ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες παρεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ᾽ ἢν μὲν δυνώμεθα παρ᾽ ὑμῶν ἀγαθόν τι εὑρίσκεσθαι· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ δηλώσοντες ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐξαπατώμενοι, ἀλλὰ πειθόμενοι ἐξερχόμεθα.

32 Ταῦτα ἔδοξε· καὶ πέμπουσιν Ἱερώνυμόν τε Ἠλεῖον, ἐροῦντα ταῦτα, καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα, καὶ Φιλήσιον Ἀχαιόν. Οἱ μὲν ταῦτα ᾤχοντο ἐροῦντες.

33 Ἔτι δὲ καθημένων τῶν στρατιωτῶν, προςέρχεται Κοιρατάδης Θηβαῖος, ὃς οὐ φεύγων τὴν Ἑλλάδα περιῄει, ἀλλὰ στρατηγιῶν, καὶ ἐπαγγελλόμενος, εἴ τις ἢ πόλις ἢ ἔθνος στρατηγοῦ δέοιτο· καὶ τότε προςελθὼν ἔλεγεν; ὅτι ἕτοιμος εἴη ἡγεῖσθαι αὐτοῖς εἰς τὸ Δέλτα καλούμενον τῆς Θρᾴκης, ἔνθα πολλὰ καὶ ἀγαθὰ λήψοιντο· ἔςτε δ᾽ ἂν μόλωσιν, εἰς ἀφθονίαν παρέξειν ἔφη καὶ σῖτα καὶ ποτά.

34 Ἀκούουσι ταῦτα οἱ στρατιῶται, καὶ τὰ παρὰ Ἀναξιβίου ἅμα ἀπαγγελλόμενα· ἀπεκρίνατο γάρ, ὅτι

§. 31. πέμψαντας etc. i. q. πέμπειν τινὰς καὶ εἰπεῖν. §. 33. καθημένων, *confidentibus expectantibusque responsum.* — ibid. Δέλτα, Thraciae regio supra Byzantium sita. cf. c. 5, 1. — ibid. ἔςτε δ᾽ ἂν μόλωσιν, *donec illuc perventuri fuerint.*

ὅτι πειθομένοις αὐτοῖς οὐ μεταμελήσει, ἀλλὰ τοῖς τε οἴκοι τέλεσι ταῦτα ἀπαγγελεῖ, καὶ αὐτὸς βουλεύσοιτο περὶ αὐτῶν, ὅ τι δύναιτο ἀγαθόν. 35 *Ἐκ τούτου οἱ στρατιῶται τόν τε Κοιρατάδην δέχονται στρατηγὸν, καὶ ἔξω τοῦ τείχους ἀπῆλθον. Ὁ δὲ Κοιρατάδης συντίθεται αὐτοῖς εἰς τὴν ὑστεραίαν παρέσεσθαι ἐπὶ τὸ στράτευμα, ἔχων καὶ ἱερεῖα καὶ μάντιν, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ τῇ στρατιᾷ.* 36 *Ἐπεὶ δ' ἐξῆλθον, ὁ Ἀναξίβιος ἔκλεισε τὰς πύλας, καὶ ἐκήρυξεν, ὅτι, ὅςτις ἂν ἁλῷ ἔνδον ὢν τῶν στρατιωτῶν, πεπράσεται.* 37 *Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Κοιρατάδης μὲν ἔχων τὰ ἱερεῖα καὶ τὸν μάντιν ἧκε, καὶ ἄλφιτα φέροντες εἵποντο αὐτῷ εἴκοσιν ἄνδρες, καὶ ἄλλοι οἶνον εἴκοσιν ἄνδρες, καὶ ἐλαιῶν τρεῖς καὶ σκορόδων εἷς ἀνὴρ ὅσον ἐδύνατο μέγιστον φορτίον, καὶ ἄλλος κρομμύων. Ταῦτα δὲ καταθέμενος ὡς ἐπὶ δάσμευσιν, ἐθύετο.*

38 *Ξενοφῶν δὲ, μεταπεμψάμενος Κλέανδρον, ἐκέλευέν οἱ διαπρᾶξαι, ὅπως εἰς τὸ τεῖχός τε εἰςέλθοι, καὶ ἀποπλεύσαι ἐκ Βυζαντίου.* 39 *Ἐλθὼν δὲ Κλέανδρος, Μάλα μόλις, ἔφη, διαπραξάμενος ἥκω· λέγειν γὰρ Ἀναξίβιον, ὅτι οὐκ ἐπιτήδειον εἴη, τοὺς μὲν στρατιώτας πλησίον εἶναι τοῦ τείχους, Ξενοφῶντα δὲ ἔνδον· τοὺς Βυζαντίους δὲ στασιάζειν καὶ πονηροὺς εἶναι πρὸς ἀλλήλους· ὅμως δὲ εἰςιέναι, ἔφη, ἐκέλευσεν, εἰ μέλλοι σὺν ἑαυτῷ ἐκπλεῖν.* 40 *Ὁ μὲν οὖν Ξενοφῶν, ἀσπασάμενος τοὺς στρατιώτας, εἴσω τοῦ τείχους ἀπῄει σὺν Κλεάνδρῳ. Ὁ δὲ Κοιρατάδης*

τῇ

§. 37. *ὡς ἐπὶ δάσμευσιν, veluti haec militibus distributurus.* §. 38. *ἀποπλεύσαι.* cf. §. 41.

τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ οὐκ ἐκαλλιέρει, οὐδὲ διεμέτρησεν οὐδὲν τοῖς στρατιώταις· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ μὲν ἱερεῖα εἱστήκει παρὰ τὸν βωμὸν, καὶ Κοιρατάδης ἐστεφανωμένος, ὡς θύσων· προςελθὼν δὲ Τιμασίων ὁ Δαρδανεὺς καὶ Νέων ὁ Ἀσιναῖος καὶ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἔλεγον Κοιρατάδῃ, μὴ θύειν, ὡς οὐχ ἡγησόμενον τῇ στρατιᾷ, εἰ μὴ δώσει τὰ ἐπιτήδεια. 41 Ὁ δὲ κελεύει διαμετρεῖσθαι. Ἐπεὶ δὲ πολλῶν ἐνέδει αὐτῷ, ὥςτε ἡμέρας σῖτον ἑκάστῳ γενέσθαι τῶν στρατιωτῶν, ἀναλαβὼν τὰ ἱερεῖα ἀπῄει, καὶ τὴν στρατηγίαν ἀπειπών.

CAPUT II.

Diffidentibus de itinere ducibus, multi milites de exercitu dilabuntur eorumque ad trecentos vendit Aristarchus, nunc Byzantii harmosta. Qui cum Xenophonti quoque insidiaretur, hic ad Seuthen se confert, ut conditionem, qua is Graecos apud sese stipendia merere vellet, cognosceret.

1 Νέων δὲ ὁ Ἀσιναῖος καὶ Φρυνίσκος Ἀχαιὸς καὶ Φιλήσιος Ἀχαιὸς καὶ Ξανθικλῆς Ἀχαιὸς καὶ Τιμασίων Δαρδανεὺς ἐπέμενον τῇ στρατιᾷ, καὶ εἰς κώμας τῶν Θρᾳκῶν προελθόντες, τὰς κατὰ Βυζάντιον, ἐστρατοπεδεύοντο. 2 Καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐστασίαζον, Κλεάνωρ μὲν καὶ Φρυνίσκος πρὸς Σεύθην βουλόμενοι ἄγειν· (ἔπειθε γὰρ αὐτοὺς, καὶ ἔδωκε τῷ μὲν ἵππον, τῷ δὲ γυναῖκα) Νέων δὲ εἰς Χεῤῥόνησον, οἰόμε-

§. 40. διεμέτρησεν. cf. §. 37 extr. §. 41. ἡμέρας, unius tantum diei. §. 2. Κλεάνωρ reliquis §. 1. nominatis addendus videtur. — ibid. Σεύθην. cf. c. 1, 5. 14. — ibid. Χεῤῥόνησον. cf. c. 1, 15.

οἰόμενος, εἰ ὑπὸ Λακεδαιμονίοις γένοιτο, παντὸς ἂν προεστάναι τοῦ στρατεύματος· Τιμασίων δὲ προὐθυμεῖτο πέραν εἰς τὴν Ἀσίαν πάλιν διαβῆναι, οἰόμενος ἂν οἴκαδε κατελθεῖν. Καὶ οἱ στρατιῶται ταῦτα ἐβούλοντο. 3 Διατριβομένου δὲ τοῦ χρόνου, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, οἱ μὲν τὰ ὅπλα ἀποδιδόμενοι κατὰ τοὺς χώρους, ἀπέπλεον ὡς ἐδύναντο· οἱ δὲ καὶ διδόντες τὰ ὅπλα κατὰ τοὺς χώρους εἰς τὰς πόλεις κατεμίγνυντο. 4 Ἀναξίβιος δ᾽ ἔχαιρεν ἀκούων διαφθειρόμενον τὸ στράτευμα· τούτων γὰρ γιγνομένων, ᾤετο μάλιστα χαρίζεσθαι Φαρναβάζῳ.

5 Ἀποπλέοντι δὲ Ἀναξιβίῳ ἐκ Βυζαντίου συναντᾷ Ἀρίσταρχος ἐν Κυζίκῳ, διάδοχος Κλεάνδρῳ, Βυζαντίου δὲ ἁρμοστής· ἔλεγε δὲ καὶ, ὅτι ναύαρχος διάδοχος Πῶλος ὅσον οὐ παρείη ἤδη εἰς Ἑλλήσποντον. 6 Καὶ ὁ Ἀναξίβιος τῷ μὲν Ἀριστάρχῳ ἐπιστέλλει, ὁπόσους ἂν εὕροι ἐν Βυζαντίῳ τῶν Κύρου στρατιωτῶν ὑπολελειμμένους, ἀποδόσθαι· ὁ δὲ Κλέανδρος οὐδένα ἐπεπράκει, ἀλλὰ καὶ τοὺς κάμνοντας ἐθεράπευεν, οἰκτείρων, καὶ ἀναγκάζων οἰκίᾳ δέχεσθαι· Ἀρίσταρχος δ᾽ ἐπεὶ ἦλθε τάχιστα, οὐκ ἐλάττους τετρακοσίων ἀπέδοτο. 7 Ἀναξίβιος δὲ, παραπλεύσας εἰς

§. 2. Pro vulgato γένοιτο Z. e codd. recepit γένοιντο. — ibid. οἴκαδε· oriundus enim erat e Dardano Troadis urbe. §. 3 ἀποδιδόμενοι etc., *armis per agros passim venditis.* §. 5. Ἀποπλέοντι int. Parium Asiae minoris urbem, (Xenophonte comite c. 1, 39), ut Pharnabazum de soluto Graecorum exercitu certiorem faceret (§. 7.). — ibid. διάδοχος int. Anaxibii. — ibid. ὅσον οὐκ ἤδη (*quantum non statim*) i. q. μετ᾽ ὀλίγον. §. 6. ἀναγκάζων int. πολίτας:

εἰς Πάριον, πέμπει παρὰ Φαρνάβαζον κατὰ τὰ συγκείμενα. Ὁ δ᾽, ἐπεὶ ᾔσθετο Ἀρίσταρχόν τε ἥκοντα εἰς Βυζάντιον ἁρμοστὴν, καὶ Ἀναξίβιον οὐκέτι ναυαρχοῦντα, Ἀναξιβίου μὲν ἠμέλησε, πρὸς Ἀρίσταρχον δὲ διεπράττετο τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ Κυρείου στρατεύματος, ἅπερ καὶ πρὸς Ἀναξίβιον.

8 Ἐκ τούτου δὴ Ἀναξίβιος, καλέσας Ξενοφῶντα, κελεύει πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ πλεῦσαι ἐπὶ τὸ στράτευμα ὡς τάχιστα, καὶ συνέχειν τε τὸ στράτευμα, καὶ συναθροίζειν τῶν διεσπαρμένων ὡς ἂν πλείστους δύνηται, καὶ παραγαγόντα εἰς Πέρινθον, διαβιβάζειν εἰς τὴν Ἀσίαν ὅτι τάχιστα· καὶ δίδωσιν αὐτῷ τριακόντορον καὶ ἐπιστολὴν, καὶ ἄνδρα συμπέμπει, κελεύσοντα τοὺς Περινθίους ὡς τάχιστα Ξενοφῶντα προπέμψαι τοῖς ἵπποις ἐπὶ τὸ στράτευμα. 9 Καὶ ὁ μὲν Ξενοφῶν διαπλεύσας ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ στράτευμα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐδέξαντο ἡδέως, καὶ εὐθὺς εἵποντο ἄσμενοι, ὡς διαβησόμενοι ἐκ τῆς Θρᾴκης εἰς τὴν Ἀσίαν.

10 Ὁ δὲ Σεύθης, ἀκούσας ἥκοντα πάλιν Ξενοφῶντα, πέμψας πρὸς αὐτὸν κατὰ θάλατταν Μηδοσάδην, ἐδεῖτο τὴν στρατιὰν ἄγειν πρὸς ἑαυτόν· ὑπισχνούμενος αὐτῷ, ὅ τι ᾤετο λέγων πείσειν. Ὁ δ᾽ ἀπεκρίνατο αὐτῷ, ὅτι οὐδὲν οἷόν τε εἴη τούτων γενέ-

§. 7. κατὰ τὰ συγκείμενα. cf. c. 1, 2. §. 8. Πέρινθον Thraciae urbem cum portu ad Propontidem haud procul a Byzantio. §. 9. διαπλεύσας a Pario. (cf. §. 5.) §. 10. Σεύθης. cf. c. 1, 5. — ibid. Μηδοσάδην. cf. l. c. — ibid. ὅ τι ᾤετο constr. ὅ τι λέγων (promittens) πείσειν (αὐτὸν) ᾤετο. cf. de re §. 25 extr. — ibid. ὅτι οὐδὲν etc., Xenophon enim Anaxibii ſuaſu in Aſiam redire voluit cum exercitu.

γενέσθαι. 11 Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ᾤχετο. Οἱ δ' Ἕλληνες, ἐπεὶ ἀφίκοντο εἰς Πέρινθον, Νέων μὲν ἀποσπάσας, ἐστρατοπεδεύσατο χωρίς, ἔχων ὡς ὀκτακοσίους ἀνθρώπους· τὸ δ' ἄλλο στράτευμα πᾶν ἐν τῷ αὐτῷ παρὰ τὸ τεῖχος τῶν Περινθίων ἦν.

12 Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἔπραττε περὶ πλοίων, ὅπως ὅτι τάχιστα διαβαῖεν εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἐν δὲ τούτῳ ἀφικόμενος Ἀρίσταρχος ἐκ Βυζαντίου ἁρμοστής, ἔχων δύο τριήρεις, πεπεισμένος ὑπὸ Φαρναβάζου, τοῖς τε ναυκλήροις ἀπεῖπε μὴ διάγειν, ἐλθών τε ἐπὶ τὸ στράτευμα, εἶπε τοῖς στρατιώταις, μὴ περαιοῦσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. 13 Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν, ὅτι Ἀναξίβιος ἐκέλευσε, καὶ ἐμὲ πρὸς τοῦτο ἔπεμψεν ἐνθάδε. Πάλιν δ' Ἀρίσταρχος ἔλεξεν· Ἀναξίβιος μὲν οὐκ ἔστι ναύαρχος, ἐγὼ δὲ τῇδε ἁρμοστής· εἰ δέ τινα ὑμῶν λήψομαι, ἐν τῇ θαλάττῃ καταδύσω. Ταῦτα εἰπὼν, ᾤχετο εἰς τὸ τεῖχος. 14 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ μετεπέμπετο τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς τοῦ στρατεύματος. Ἤδη δὲ ὄντων πρὸς τῷ τείχει, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ξενοφῶντι, ὅτι, εἰ εἴσεισι, συλληφθήσεται, καὶ ἢ αὐτοῦ τι πείσεται, ἢ καὶ Φαρναβάζῳ παραδοθήσεται. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, τοὺς μὲν προπέμπεται, αὐτὸς δ' εἶπεν ὅτι θῦσαί τι βούλοιτο. 15 Καὶ ἀπελθὼν ἐθύετο, εἰ προεῖεν αὐτῷ οἱ θεοὶ πειρᾶσθαι πρὸς Σεύθην ἄγειν τὸ

§. 11. *Νέων*. cf. §. 2. §. 12. *ὑπὸ Φαρναβάζου*. cf. §. 7. §. 13. *ἐκέλευσε*. cf. §. 8. — ibid. Pro *μὲν* Z. *μέντοι νῦν* ex aliq. cdd. cf. de re §. 5. — ibid. *τῇδε*, *hoc loco*. §. 14. *τοὺς μὲν* i. e. *reliquos duces*. §. 15. *πρὸς Σεύθην*. cf. §. 10.

τὸ στράτευμα· ἑώρα γὰρ οὔτε διαβαίνειν ἀσφαλὲς ὂν, τριήρεις ἔχοντος τοῦ κωλύσοντος· οὔτ᾽ εἰς Χεῤῥόνησον ἐλθὼν κατακλεισθῆναι ἐβούλετο, καὶ τὸ στράτευμα ἐν πολλῇ σπάνει πάντων γενέσθαι· ἔνθα δὴ πείθεσθαι μὲν ἀνάγκη τῷ ἐκεῖ ἁρμοστῇ, τῶν δὲ ἐπιτηδείων οὐδὲν ἔμελλεν ἕξειν τὸ στράτευμα.

16 Καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦτα εἶχεν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἥκοντες παρὰ τοῦ Ἀριστάρχου, ἀπήγγελλον, ὅτι νῦν μὲν ἀπιέναι σφᾶς κελεύει, τῆς δείλης δὲ ἥκειν· ἔνθα καὶ δήλη μᾶλλον ἐδόκει εἶναι ἡ ἐπιβουλή. 17 Ὁ οὖν Ξενοφῶν, ἐπεὶ ἐδόκει τὰ ἱερὰ γενέσθαι καὶ ἑαυτῷ καὶ τῷ στρατεύματι, ἀσφαλῶς πρὸς Σεύθην ἰέναι, παραλαβὼν Πολυκράτην τὸν Ἀθηναῖον, λοχαγὸν, καὶ παρὰ τῶν στρατηγῶν ἑκάστου ἄνδρα, (πλὴν παρὰ Νέωνος) ᾧ ἕκαστος ἐπίστευεν, ᾤχετο τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὸ Σεύθου στράτευμα ἑξήκοντα στάδια. 18 Ἐπεὶ δ᾽ ἐγγὺς ἦσαν αὐτοῦ, ἐπιτυγχάνει πυροῖς ἐρήμοις. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ᾤετο μετακεχωρηκέναι ποι τὸν Σεύθην. Ἐπεὶ δὲ θορύβου τε ᾔσθετο, (καὶ, σημαινόντων ἀλλήλοις τῶν περὶ Σεύθην, κατέμαθεν, ὅτι τούτου ἕνεκα τὰ πυρὰ προκεκαυμένα εἴη τῷ Σεύθῃ πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων, ὅπως οἱ μὲν φύλακες μὴ ὁρῷντο ἐν τῷ σκότει ὄντες, μήθ᾽ ὅπου εἶεν, οἱ δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ διὰ τὸ φῶς καταφανεῖς εἶεν·)

19 ἐπεὶ

§. 15. κωλύσοντος int. Aristarchi. — ibid. Χεῤῥόνησον. cf. §. 2. §. 16. τῆς δείλης etc., *ut redirent sub vesperam.* §. 17. Νέωνος. cf. §. 11. — ibid. ᾧ ἕκαστ. ἐπίστ. cf. §. 29. §. 18. ἐρήμοις, *a nemine custoditis.*

19 ἐπεὶ δὲ ᾔσθετο, προπέμπει τὸν ἑρμηνέα, ὃν ἐτύγχανεν ἔχων, καὶ εἰπεῖν κελεύει Σεύθῃ, ὅτι Ξενοφῶν πάρείη, βουλόμενος συγγενέσθαι αὐτῷ. Οἱ δ' ἤροντο, εἰ ὁ Ἀθηναῖος, ὁ ἀπὸ τοῦ στρατεύματος. 20 Ἐπειδὴ δ' ἔφη οὗτος εἶναι, ἀναπηδήσαντες ἐδίωκον· καὶ ὀλίγον ὕστερον παρῆσαν πελτασταὶ ὅσον διακόσιοι, καὶ παραλαβόντες Ξενοφῶντα, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ἦγον πρὸς Σεύθην. 21 Ὁ δ' ἦν ἐν τύρσει μάλα φυλαττόμενος, καὶ ἵπποι περὶ αὐτὴν κύκλῳ ἐγκεχαλινωμένοι· διὰ γὰρ τὸν φόβον τὰς μὲν ἡμέρας ἐχίλου τοὺς ἵππους, τὰς δὲ νύκτας ἐφυλάττετο. 22 Ἐλέγετο γὰρ καὶ πρόσθεν Τήρης, ὁ τούτου πρόγονος, ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ, πολὺ ἔχων στράτευμα, ὑπὸ τούτων τῶν ἀνδρῶν πολλοὺς ἀπολέσαι, καὶ τὰ σκευοφόρα ἀφαιρεθῆναι· ἦσαν δ' οὗτοι Θυνοί, πάντων λεγόμενοι εἶναι μάλιστα νυκτὸς πολεμικώτατοι.

23 Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν, ἐκέλευεν εἰςελθεῖν Ξενοφῶντα, ἔχοντα δύο, οὓς βούλοιτο. Ἐπειδὴ δὲ ἔνδον ἦσαν, ἠσπάζοντο μὲν πρῶτον ἀλλήλους, καὶ κατὰ τὸν Θρᾴκιον νόμον κέρατα οἴνου προὔπινον· παρῆν δὲ καὶ Μηδοσάδης τῷ Σεύθῃ, ὅςπερ ἐπρέσβευεν αὐτῷ πάντοσε. 24 Ἔπειτα δὲ Ξενοφῶν ἤρχετο λέγειν· Ἔπεμψας πρὸς ἐμέ, ὦ Σεύθη, εἰς Χαλκηδόνα πρῶτον Μηδοσάδην τουτονί, δεόμενός μου, συμ-

§. 21. ἐφυλάττετο, *custodiendos sibi (equos) curabat.* §. 22. Τήρης, Odrysarum rex. — ibid. ὑπὸ τούτων, a Thynis. §. 23. Μηδοσάδης. cf. §. 10. §. 24. εἰς Χαλκηδόνα i. e. Chrysopolin Chalcedoniae, ubi Xenophon eo tempore erat. cf. VI, 6, 38. et VII, 1, 5.

συμπροθυμηθῆναι διαβῆναι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνούμενος, εἰ ταῦτα πράξαιμι, εὖ ποιήσειν, ὡς ἔφη Μηδοσάδης οὑτοσί. 25 Ταῦτα εἰπὼν, ἐπήρετο τὸν Μηδοσάδην, εἰ ἀληθῆ ταῦτ' εἶπεν. Ὁ δ' ἔφη· Αὖθις ἦλθε Μηδοσάδης οὗτος, ἐπεὶ ἐγὼ διέβην πάλιν ἐπὶ τὸ στράτευμα ἐκ Παρίου, ὑπισχνούμενος, εἰ ἄγοιμι τὸ στράτευμα πρὸς σὲ, τἄλλα τέ σοι φίλῳ χρήσεσθαι καὶ ἀδελφῷ, καὶ τὰ ἐπὶ θαλάττῃ μοι χωρία, ὧν σὺ κρατεῖς, ἔσεσθαι παρὰ σοῦ. 26 Ἐπὶ τούτοις πάλιν ἐπήρετο Μηδοσάδην, εἰ ἔλεγε ταῦτα. Ὁ δὲ συνέφη καὶ ταῦτα. Ἴθι νῦν, ἔφη, ἀφήγησαι τούτῳ, τί σοι ἀπεκρινάμην ἐν Χαλκηδόνι. 27 Πρῶτον ἀπεκρίνω, ὅτι τὸ στράτευμα διαβήσοιτο εἰς Βυζάντιον, καὶ οὐδὲν τούτου ἕνεκα δέοι τελεῖν, οὔτε σοὶ, οὔτ' ἄλλῳ· αὐτός τ', ἐπεὶ διαβαίης, ἀπιέναι ἔφησθα· καὶ ἐγένετο οὕτως, ὥςπερ σὺ ἔλεγες. 28 Τί γὰρ ἔλεγον, ἔφη, ὅτε κατὰ Σηλυβρίαν ἀφίκου; Οὐκ ἔφησθα οἷόν τ' εἶναι, ἀλλ' εἰς Πέρινθον ἐλθόντας διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν. 29 Νῦν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάρειμι καὶ ἐγὼ καὶ οὗτος Φρυνίσκος, εἷς τῶν στρατηγῶν, καὶ Πολυκράτης οὗτος, εἷς τῶν λοχαγῶν· καὶ ἔξω εἰσὶν ἀπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ πιστότατος ἑκάστῳ, πλὴν Νέωνος τοῦ Λακωνικοῦ. 30 Εἰ οὖν βούλει πιστοτέραν εἶναι

τὴν

§. 25. *Αὖθις ἦλθε.* cf. §. 10. — ibid. *ἐκ Παρίου* (cf. §. 7.) int. *εἰς Πέρινθον.* cf. §. 9. — ibid. *τἄλλα τέ σοι* etc. cf. §. 10. §. 27. *ἀπεκρίνω:* cf. c. 1, 6. §. 28. *Σηλυβρίαν* Thraciae urbem ad Propontidem inter Perinthum et Byzantium, ubi Medosades Xenophontem tum invenit. cf. §. 10. §. 29. *πλὴν Νέωνος.* cf. §. 17.

τὴν πρᾶξιν, καὶ ἐκείνους κάλεσον. Τὰ δὲ ὅπλα σὺ ἐλθὼν εἰπὲ, ὦ Πολύκρατες, ὅτι ἐγὼ κελεύω καταλιπεῖν· καὶ αὐτὸς ἐκεῖ καταλιπὼν τὴν μάχαιραν εἴσιθι.

31 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης εἶπεν, ὅτι οὐδενὶ ἂν ἀπιστήσειεν Ἀθηναίων· καὶ γὰρ ὅτι συγγενεῖς εἶεν εἰδέναι, καὶ φίλους εὔνους ἔφη νομίζειν. Μετὰ ταῦτα δ' ἐπεὶ εἰσῆλθον, οὓς ἔδει, πρῶτον Ξενοφῶν ἐπήρετο Σεύθην, τί δέοιτο χρῆσθαι τῇ στρατιᾷ. 32 Ὁ δ' εἶπεν ὧδε· Μαισάδης ἦν μοι πατήρ· ἐκείνου δ' ἦν ἀρχὴ Μελανδέπται, καὶ Θυνοὶ, καὶ Τρανίψαι. Ἐκ ταύτης οὖν τῆς χώρας, ἐπεὶ τὰ Ὀδρυσῶν πράγματα ἐνόσησεν, ἐκπεσὼν ὁ πατὴρ, αὐτὸς μὲν θνήσκει νόσῳ· ἐγὼ δ' ἐξετράφην ὀρφανὸς παρὰ Μηδόκῳ τῷ νῦν βασιλεῖ. 33 Ἐπεὶ δὲ νεανίσκος ἐγενόμην, οὐκ ἐδυνάμην ζῆν, εἰς ἀλλοτρίαν τράπεζαν ἀποβλέπων· καὶ ἐκαθεζόμην ἐνδίφριος αὐτῷ ἱκέτης, δοῦναί μοι, ὁπόσους δυνατὸς εἴη, ἄνδρας, ὅπως καὶ τοὺς ἐκβαλόντας ἡμᾶς, εἴ τι δυναίμην, κακὸν ποιοίην, καὶ ζῴην, μὴ εἰς τὴν ἐκείνου τράπεζαν ἀποβλέπων, ὥσπερ κύων. 34 Ἐκ τούτου μοι δίδωσι τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἵππους, οὓς ὑμεῖς ὄψεσθε, ἐπειδὰν ἡμέρα γένηται. Καὶ νῦν ἐγὼ ζῶ τούτους ἔχων, ληϊζόμενος τὴν ἐμαυτοῦ πατρῴαν χώραν. Εἰ δέ μοι ὑμεῖς παραγέ-

§. 30. κελεύω int. αὐτοὺς (στρατηγοὺς ἔξω ὄντας) *intrare huc sine armis.* §. 31. συγγενεῖς. cf. VII, 3, 39. §. 32. Ὀδρυσῶν etc. int. qui Maesadae in regno suo tuendo auxilio fuerant. — ibid. Μηδόκῳ, qui rex Odrysarum nunc erat. cf. c. 3, 16. §. 33. ἐνδίφριος, *ad mensam proximus illi.* cf. §. 38. et c. 3, 29.

φανεῖσθε, οἶμαι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ῥᾳδίως ἀπολαβεῖν τὴν ἀρχήν. Ταῦτ' ἐστὶν, ἃ ἐγὼ ὑμῶν δέομαι.

35 Τί οὖν ἂν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, σὺ δύναιο, εἰ ἔλθοιμεν, τῇ τε στρατιᾷ διδόναι καὶ τοῖς λοχαγοῖς καὶ τοῖς στρατηγοῖς, λέξον· ἵνα οὗτοι ἀπαγγείλωσιν. 36 Ὁ δὲ ὑπέσχετο τῷ μὲν στρατιώτῃ Κυζικηνὸν, τῷ δὲ λοχαγῷ διμοιρίαν, τῷ δὲ στρατηγῷ τετραμοιρίαν· καὶ γῆν, ὁπόσην ἂν βούλωνται, καὶ ζεύγη, καὶ χωρίον ἐπὶ θαλάττῃ τετειχισμένον. 37 Ἂν δ', ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ταῦτα πειρώμενοι μὴ διαπράξωμεν, ἀλλά τις φόβος ὑπὸ Λακεδαιμονίων ᾖ, δέξῃ εἰς τὴν σαυτοῦ, ἄν τις βούληται ἀπιέναι πρὸς σέ; 38 Ὁ δ' εἶπε· Καὶ ἀδελφούς γε ποιήσομαι, καὶ ἐνδιφρίους, καὶ κοινωνοὺς ἁπάντων, ὧν ἂν δυνώμεθα κτήσασθαι. Σοὶ δ', ὦ Ξενοφῶν, καὶ θυγατέρα δώσω, καὶ εἴ τις σοί ἐστι θυγάτηρ, ὠνήσομαι Θρᾳκίῳ νόμῳ· καὶ Βισάνθην οἴκησιν δώσω, ὅπερ ἐμοὶ κάλλιστον χωρίον ἐστὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ.

CAPUT III.

Graeci, praeter Neonem ad Seuthen pergunt; ab eoque duces eorum foedere facto excipiuntur convivio. Inde sub mediam noctem contra hostes proficiscitur, quos postridie opprimunt, et magna praeda exuunt.

1 Ἀκούσαντες ταῦτα, καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες, ἀπήλαυνον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἀπήγγειλαν ἕκαστοι τοῖς πέμψασιν.

§. 35. οὗτοι (δεικτικῶς), *qui mecum sunt coram.* cf. §. 29. — ibid. ἐνδιφρίους. cf. §. 33.

σιν. 2 Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, ὁ μὲν Ἀρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγούς· τοῖς δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς Ἀρίσταρχον ὁδὸν ἐᾶσαι, τὸ δὲ στράτευμα συγκαλέσαι. Καὶ συνῆλθον πάντες, πλὴν οἱ Νέωνος· οὗτοι δὲ ἀπεῖχον ὡς δέκα στάδια. 3 Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστὰς Ξενοφῶν εἶπε τάδε· Ἄνδρες, διαπλεῖν μὲν, ἔνθα βουλόμεθα, Ἀρίσταρχος ὅδε, τριήρεις ἔχων, κωλύει· ὥςτ' εἰς πλοῖα οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ ὁ αὐτὸς εἰς Χεῤῥόνησον κελεύει βίᾳ διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους πορεύεσθαι· ἢν δὲ κρατήσαντες τούτου, ἐκεῖσε ἔλθωμεν, οὔτε πωλήσειν ἔτι φησὶν ὑμᾶς, ὥςπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὔτε ἐξαπατήσεσθαι ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθὸν μᾶλλον, οὔτε περιόψεσθαι ἔτι, ὥςπερ νυνὶ, ἐνδεομένους τῶν ἐπιτηδείων. 4 Οὗτος μὲν ταῦτα λέγει· Σεύθης δέ φησιν, ἂν πρὸς ἐκεῖνον ἴητε, εὖ ποιήσειν ὑμᾶς. Νῦν οὖν σκέψασθε, πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο βουλεύσεσθε, ἢ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐπανελθόντες. 5 Ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ, ἐπεὶ ἐνθάδε οὔτε ἀργύριον ἔχομεν, ὥςτε ἀγοράζειν, οὔτε ἄνευ ἀργυρίου ἐῶσι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώμας, ὅθεν οἱ ἥττους ἐῶσι λαμβάνειν, ἐκεῖ ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀκούοντας, ὅ τι τις ὑμῶν δεῖται, αἱρεῖσθαι, ὅ τι ἂν ὑμῖν δοκῇ κράτιστον εἶναι. 6 Καὶ ὅτῳ, ἔφη, ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖρα. Ἀνέτειναν πάντες.

§. 2. Ἀρίσταρχος. cf. c. 2, 12. — ibid. πλὴν οἱ Νέωνος. cf. c. 2, 11. §. 3. κωλύει. cf. c. 2, 13. — ibid. εἰς Χεῤῥόνησον. cf. c. 2, 15. §. 4. ἐνθάδε, *hic ad Perinthum*. — ibid. βουλεύσεσθε, *consulturi sitis*. §. 5. οἱ ἥττους incolae vicorum, qui impares nobis sunt. — ibid. ὅ τι τις. *Tis* sunt Lacedaemonii et Seuthes.

πάντες. Ἀπιόντες τοίνυν, ἔφη, συσκευάζεσθε, καὶ ἐπειδὰν παραγγείλῃ τις, ἕπεσθε τῷ ἡγουμένῳ.

7 Μετὰ τοῦτο Ξενοφῶν μὲν ἡγεῖτο, οἱ δ' εἵποντο. Νέων δὲ καὶ παρὰ Ἀριστάρχου ἄλλοι ἔπειθον ἀποτρέπεσθαι· οἱ δὲ οὐχ ὑπήκουον. Ἐπεὶ δὲ ὅσον τριάκοντα σταδίους προεληλύθεσαν, ἀπαντᾷ Σεύθης. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἰδὼν αὐτὸν, προσελάσαι ἐκέλευσεν, ὅπως ὅτι πλείστων ἀκουόντων εἴποι αὐτῷ, ἃ ἐδόκει συμφέρειν. 8 Ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπεν ὁ Ξενοφῶν· Ἡμεῖς πορευόμεθα, ὅπου μέλλει τὸ στράτευμα ἕξειν τροφήν· ἐκεῖ δὲ ἀκούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν τοῦ Λακωνικοῦ, αἱρησόμεθα, ἃ ἂν κράτιστα δοκῇ εἶναι. Ἢν οὖν ἡμῖν ἡγήσῃ, ὅπου πλεῖστά ἐστιν ἐπιτήδεια, ὑπό σου νομιοῦμεν ξενίζεσθαι. 9 Καὶ ὁ Σεύθης εἶπεν· Ἀλλὰ οἶδα κώμας πολλὰς ἀθρόας, καὶ πάντα ἐχούσας τὰ ἐπιτήδεια, ἀπεχούσας ἡμῶν, ὅσον διελθόντες ἂν ἡδέως ἀριστῷμεν. Ἡγοῦ τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν. 10 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς τῆς δείλης, συνῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης τοιάδε· Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι σὺν ἐμοί· καὶ ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν τοῦ μηνὸς δώσειν Κυζικηνὸν, λοχαγοῖς τε καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζόμενα· ἔξω δὲ τούτων, τὸν ἄξιον τιμήσω· σῖτα δὲ καὶ ποτὰ, ὥσπερ καὶ νῦν, ἐκ τῆς χώρας

§. 7. ἃ ἐδόκει etc., *quae utilia s. necessaria viderentur.* Paulo aliter Ws. §. 8. Ἡμεῖς etc. cf. § 5. extr. — ibid. τοῦ Λακωνικοῦ i. e. Ariſtarchi (§. 3.). §. 9. ὅσον διελθόντες i. e. tanto abhinc intervallo, ut ſub coenae tempus eo pervenire poſſimus. §. 10. τὰ νομιζόμενα. cf. c. 2, 56. et c. 6, 1. — ibid. τιμήσω int. praemio.

λαμβάνοντες ἕξετε· ὁπόσα δὲ ἂν ἁλίσκηται, ἀξιώσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. 11 Καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀποδιδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ μαστεύειν· ἢν δέ τις ἀνθίστηται, σὺν ὑμῖν πειρασόμεθα χειροῦσθαι. 12 Ἐπήρετο Ξενοφῶν· Πόσον δὲ ἀπὸ θαλάττης ἀξιώσεις συνέπεσθαί σοι τὸ στράτευμα; Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· Οὐδαμῆ πλεῖον ἑπτὰ ἡμερῶν, μεῖον δὲ πολλαχῆ.

13 Μετὰ ταῦτα ἐδίδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταὐτὰ, ὅτι παντὸς ἄξια λέγει Σεύθης· χειμὼν γὰρ εἴη, καὶ οὔτε οἴκαδε ἀποπλεῖν τῷ βουλομένῳ δυνατὸν εἴη, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ οὐχ οἷόν τ' εἴη, εἰ δέοι ὠνουμένους ζῆν· ἐν δὲ τῇ πολεμίᾳ διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθου, ἢ μόνους, ὄντων ἀγαθῶν τοσούτων· εἰ δὲ μισθὸν προσλήψοιντο, εὕρημα ἐδόκει εἶναι. 14 Ἐπὶ τούτοις εἶπε Ξενοφῶν· Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μὴ, ἐπιψηφίζετε ταῦτα. Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισαν, καὶ ἔδοξε ταῦτα. Εὐθὺς δὲ Σεύθῃ εἶπεν, ὅτι συστρατεύσοιντο αὐτῷ.

15 Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν· στρατηγοὺς δὲ καὶ λοχαγοὺς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθης ἐκάλεσε, πλησίον κώμην ἔχων. 16 Ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις

§. 10. διατιθέμενος, his venditis. cf. c. 4, 2. et Memorab. I, 6, 13. §. 11. ἡμεῖς i. e. nos (Thraces) cum equitatu. §. 12. ἀπὸ θαλάττης i. e. versus loca mediterranea. §. 13. ἐδίδοτο, concessit int. Xenoph. §. 15. ἐσκήνησαν, decubuerunt ad coenandum. cf. §. 10. — ibid. πλησίον etc. occupato vico vicino.

θύραις ἦσαν, ὡς ἐπὶ δεῖπνον ἰόντες, ἦν τις Ἡρακλείδης Μαρωνείτης· οὗτος (προσιὼν ἑνὶ ἑκάστῳ, οὕστινας ᾤετο ἔχειν τι δοῦναι Σεύθῃ), πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας, (οἳ παρῆσαν φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον, τὸν Ὀδρυσῶν βασιλέα, καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ γυναικὶ) ἔλεγεν, ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἴη δώδεκα ἡμερῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν· Σεύθης δὲ, ἐπειδὴ τὸ στράτευμα τοῦτο εἴληφεν, ἄρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. 17 Γείτων οὖν ὤν, ἱκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν· ἢν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δώσετε, ὅ τι ἄγετε· καὶ ἄμεινον ὑμῖν διακείσεται, ἢ ἐὰν Μηδόκῳ τῷ πρόσω οἰκοῦντι δῶτε. Τούτους μὲν οὕτως ἔπειθεν. 18 Αὖθις δὲ Τιμασίωνι τῷ Δαρδανεῖ προσελθὼν, ἐπεὶ ἤκουεν αὐτῷ εἶναι καὶ ἐκπώματα καὶ τάπιδας βαρβαρικὰς, ἔλεγεν, ὅτι νομίζοιτο, ὁπότε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθης, δωρεῖσθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας· οὗτος δ' ἢν μέγας ἐνθάδε γένηται, ἱκανὸς ἔσται σε καὶ οἴκαδε καταγαγεῖν, καὶ ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι. Τοιαῦτα προὐμνᾶτο, ἑκάστῳ προσιών. 19 Προσελθὼν δὲ καὶ Ξενοφῶντι, ἔλεγε· Σὺ καὶ πόλεως μεγίστης εἶ, καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ σὸν ὄνομα μέγιστόν ἐστι· καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχη λαμβάνειν,

§. 16. Ἡρακλείδης Seuthae adminifter, cf. c. 6, 41. — ibid. Παριανούς, Parii in Afia minori incolas, e regione Thraciae. — ibid. πρὸς Μήδοκον, cum Medoco quem hic quaerebant. — ibid. αὐτῷ int. Medoco. cf. c. 2, 32. §. 18. δωρεῖσθαι int. inter coenam. — ibid. ἐνθάδε, hic in Thracia. — ibid. προὐμνᾶτο, *Seuthae parare ftuduit* (*warb er* für den Seuthes).

βάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ χώραν· ἄξιον οὖν σοι καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμῆσαι Σεύθην. 20 Εὔνους δέ σοι ὢν παραινῶ· εὖ οἶδα γὰρ, ὅτι, ὅσῳ ἂν μείζω τούτων δωρήσῃ, τοσούτῳ μείζω ὑπὸ τούτου ἀγαθὰ πείσῃ. Ἀκούων ταῦτα ὁ Ξενοφῶν, ἠπόρει· οὐ γὰρ διαβεβήκει ἔχων ἐκ Παρίου, εἰ μὴ παῖδα καὶ ὅσον ἐφόδιον.

21 Ἐπεὶ δὲ εἰςῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον τῶν τε Θρακῶν οἱ κράτιστοι τῶν τότε παρόντων, καὶ οἱ στρατηγοὶ, καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ εἴ τις πρεσβεία παρῆν ἀπὸ πόλεως, τὸ δεῖπνον μὲν ἦν καθημένοις κύκλῳ· ἔπειτα δὲ τρίποδες εἰςηνέχθησαν πᾶσιν· οὗτοι δ᾽ ἦσαν κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμῖται μεγάλοι προςπεπερονημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. 22 Μάλιστα δὲ αἱ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους ἀεὶ ἐτίθεντο· νόμος γὰρ ἦν. Καὶ πρῶτος τοῦτο ἐποίει Σεύθης· ἀνελόμενος τοὺς παρακειμένους αὐτῷ ἄρτους, διέκλα κατὰ μικρὸν, καὶ διεῤῥίπτει, οἷς αὐτῷ ἐδόκει· καὶ τὰ κρέα ὡσαύτως, ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ καταλιπών. 23 Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ κατὰ ταὐτὰ ἐποίουν, καθ᾽ οὓς αἱ τράπεζαι ἔκειντο. Ἀρκὰς δέ τις, Ἀρύστας ὄνομα, φαγεῖν δεινὸς, τὸ μὲν διαῤῥιπτεῖν εἴα χαίρειν, λαβὼν δὲ

§. 19. ἄλλοι e. c. Alcibiades. (Nep. in Alc. c. 7.) §. 20. παραινῶ int. τοῦτο. — ibid. τούτων i. e. quam reliqui duces. — ibid. ἐκ Παρίου. cf. c. 2, 5. 9. §. 21. τρίποδες εἰςηνέχθησαν. Vid. Animadv. §. 22. τράπεζαι i. q. τρίποδες. — ibid. πρῶτος i. q. πρῶτον. — ibid. ὅσον etc. i. q. τοσοῦτον μόνον ἑαυτῷ καταλιπὼν, ὅσον ἱκανὸν ἦν γευα. §. 23. εἴα χαίρειν, omisit, s. neglexit.

δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον τριχοίνικον ἄρτον, καὶ κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα, ἐδείπνει. 24 Κέρατα δ' οἴνου περιέφερον, καὶ πάντες ἐδέχοντο· ὁ δ' Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ κέρας ὁ οἰνοχόος ἧκεν, εἶπεν, ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκέτι δειπνοῦντα· Ἐκείνῳ, ἔφη, δός· σχολάζει γὰρ ἤδη, ἐγὼ δ' οὔπω. 25 Ἀκούσας ὁ Σεύθης τὴν φωνὴν, ἠρώτα τὸν οἰνοχόον, τί λέγοι. Ὁ δὲ οἰνοχόος εἶπεν· ἑλληνίζειν γὰρ ἠπίστατο. Ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

26 Ἐπεὶ δὲ προὐχώρει ὁ πότος, εἰςῆλθεν ἀνὴρ Θρᾷξ, ἵππον ἔχων λευκόν· καὶ λαβὼν κέρας μεστὸν, εἶπε· Προπίνω σοι, ὦ Σεύθη, καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δωροῦμαι, ἐφ' οὗ καὶ διώκων, ὃν ἂν ἐθέλῃς, αἱρήσεις, καὶ ἀποχωρῶν οὐ μὴ δείσῃς τὸν πολέμιον. 27 Ἄλλος, παῖδα εἰςαγαγὼν, οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος ἱμάτια τῇ γυναικί. Καὶ Τιμασίων προπίνων ἐδωρήσατο φιάλην τε ἀργυρᾶν καὶ τάπιδα ἀξίαν δέκα μνῶν. 28 Γνήσιππος δέ τις Ἀθηναῖος ἀναστὰς εἶπεν, ὅτι ἀρχαῖος εἴη νόμος κάλλιστος, τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι τῷ βασιλεῖ τιμῆς ἕνεκα· τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασιλέα· ἵνα κἀγὼ, ἔφη σοὶ ἔχω δωρεῖσθαι καὶ τιμᾷν. 29 Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἠπορεῖτο, ὅ τι ποιήσοι· καὶ γὰρ ἐτύγχανεν, ὡς τιμώμενος, ἐν τῷ πλησιαιτάτῳ δίφρῳ Σεύθῃ καθήμενος. Ὁ δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸ κέρας ὀρέξαι

§. 26. εἰςῆλθεν int. in tentorium, ubi coenare videntur. §. 27. οὕτως i. q. τοῦτον. — ibid. Τιμασίων. cf. §. 18. §. 29. ἠπορεῖτο i. q. ἠπόρει (§. 20.). — ibid. δίφρῳ. (cf. c. 2, 33.) i. q. ἐκαθίζετο ἐνδίφριος. — ibid. Ἡρακλείδης. cf. §. 16.

ὀρέξαι τὸν οἰνοχόον. Ὁ δὲ Ξενοφῶν (ἤδη γὰρ ὑποπεπωκὼς ἐτύγχανεν) ἀνέστη, θαῤῥαλέως δεξάμενος τὸ κέρας, καὶ εἶπεν· 30 Ἐγὼ δέ σοι, ὦ Σεύθη, δίδωμι ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἐμοὺς τούτους ἑταίρους, φίλους εἶναι πιστούς· καὶ οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ἔτι ἐμοῦ σοὶ βουλομένους φίλους εἶναι. 31 Καὶ νῦν πάρεισιν οὐδέν σε προςαιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προσέμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ᾽ ὧν, ἂν οἱ θεοὶ θέλωσι, πολλὴν χώραν τὴν μὲν ἀπολήψῃ, πατρῴαν οὖσαν, τὴν δὲ κτήσῃ· πολλοὺς δὲ ἵππους, πολλοὺς δὲ ἄνδρας καὶ γυναῖκας καλὰς κτήσῃ, οὓς οὐ λῄζεσθαι δεήσει, ἀλλ᾽ αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρός σε δῶρα. 32 Καὶ ὁ Σεύθης ἀναστὰς συνεξέπιε καὶ συγκατεσκεδάσατο μετ᾽ αὐτοῦ τὸ κέρας. Μετὰ ταῦτα εἰςῆλθον κέρασί τε, οἵοις σημαίνουσιν, αὐλοῦντες καὶ σάλπιγξιν ὠμοβοΐναις, ῥυθμούς τε καὶ οἷον μαγάδι σαλπίζοντες. 33 Καὶ αὐτὸς Σεύθης ἀναστὰς ἀνέκραγέ τε πολεμικὸν, καὶ ἐξήλατο, ὥςπερ βέλος φυλαττόμενος, μάλα ἐλαφρῶς. Εἰςῄεσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.

34 Ὡς δ᾽ ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς, ἀνέστησαν οἱ Ἕλληνες, καὶ εἶπον, ὅτι ὥρα εἴη νυκτοφύλακας καθιστάναι, καὶ σύνθημα παραδιδόναι. Καὶ Σεύθην ἐκέλευον παραγγεῖλαι, ὅπως εἰς τὰ Ἑλληνικὰ στρατόπεδα

§. 31. προσέμενοι (προςίεσθαι) cupidi. Cdd. aliq. προϊέμενοι. — ibid. τὴν μὲν ἀπολήψῃ etc., *partim recipies partim acquires.* §. 32. συγκατεσκεδάσατο. Vid. Animadv. — ibid. εἰςῆλθον int. τινές. — ibid. ῥυθμοὺς etc. Saltationes et numeros (*Stücke*) veluti magadi canentes. §. 33. ὥςπερ βέλος etc. *veluti* (saltando) *telum evitaret.*

τόπεδα μηδεὶς τῶν Θρᾳκῶν εἴσεισι νυκτός· οἵ τε γὰρ πολέμιοι Θρᾷκες ἡμῖν, καὶ ἡμεῖς οἱ φίλοι. 35 Ὡς δ᾽ ἐξῄεσαν, συνανέστη ὁ Σεύθης, οὐδέν τι μεθύοντι ἐοικώς. Ἐξελθὼν δ᾽ εἶπεν, αὐτοὺς τοὺς στρατηγοὺς ἀποκαλέσας· Ὦ ἄνδρες, οἱ πολέμιοι ἡμῶν οὐκ ἴσασί πω τὴν ἡμετέραν συμμαχίαν· ἢν οὖν ἔλθωμεν ἐπ᾽ αὐτούς, πρὶν φυλάξασθαι, ὥστε μὴ ληφθῆναι, ἢ παρασκευάσασθαι, ὥστε ἀμύνασθαι, μάλιστα ἂν λάβοιμεν χρήματα καὶ ἀνθρώπους. 36 Συνεπῄνουν ταῦτα οἱ στρατηγοί, καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον. Ὁ δ᾽ εἶπε· Παρασκευασάμενοι ἀναμένετε· ἐγὼ δ᾽, ὁπόταν καιρὸς εἴη, ἥξω παρ᾽ ὑμᾶς· καὶ τοὺς πελταστὰς καὶ ὑμᾶς ἀναλαβών, ἡγήσομαι σὺν τοῖς θεοῖς. 37 Καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε· Σκέψαι τοίνυν εἴπερ νυκτὸς πορευσόμεθα, εἰ ὁ Ἑλληνικὸς νόμος κάλλιον ἔχει· μεθ᾽ ἡμέραν μὲν γὰρ ἐν ταῖς πορείαις ἡγεῖται τοῦ στρατεύματος, ὁποῖον ἀεὶ πρὸς τὴν χώραν συμφέρει, ἐάν τε ὁπλιτικόν, ἐὰν δὲ πελταστικόν, ἐάν τε ἱππικόν· νύκτωρ δὲ νόμος τοῖς Ἕλλησίν ἐστιν ἡγεῖσθαι τὸ βραδύτατον· 38 οὕτω γὰρ ἥκιστα διασπᾶται τὰ στρατεύματα, καὶ ἥκιστα λανθάνουσιν ἀποδιδράσκοντες ἀλλήλους· οἱ δὲ διασπασθέντες πολλάκις καὶ περιπίπτουσιν ἀλλήλοις, καὶ ἀγνοοῦντες κακῶς ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν. 39 Εἶπεν οὖν Σεύθης·

§. 34. constr. οἵ τε γὰρ πολέμιοι ἡμῖν (ἡμῶν) καὶ ἡμεῖς οἱ φίλοι (ἡμῶν) Θρᾷκες int. εἰσί. §. 35. αὐτοὺς i. e. solis ducibus (Graecorum) sevocatis. §. 36. καιρὸς εἴη. cf. §. 40. — ibid. πελταστὰς int. meos. cf. §. 39. et §. 40. vult enim praecedere cum levis armaturae militibus. §. 37. ὁποῖον ἀεὶ etc., qualiscunque exercitus pars pro loci natura utilis est.

θης· Ὀρθῶς τε λέγετε, καὶ τῷ νόμῳ τῷ ὑμετέρῳ πείσομαι. Καὶ ὑμῖν μὲν ἡγεμόνας δώσω, τῶν πρεσβυτάτων τοὺς ἐμπειροτάτους τῆς χώρας, αὐτὸς δ' ἐφέψομαι τελευταῖος, τοὺς ἵππους ἔχων· ταχὺ γὰρ πρῶτος, ἂν δέῃ, παρέσομαι. Σύνθημα δ' εἶπον ΑΘΗΝΑΙΑ κατὰ τὴν συγγένειαν. Ταῦτ' εἰπόντες ἀνεπαύοντο.

40 Ἡνίκα δ' ἦν ἀμφὶ μέσας νύκτας, παρῆν Σεύθης, ἔχων τοὺς ἱππέας τεθωρακισμένους, καὶ τοὺς πελταστὰς σὺν τοῖς ὅπλοις. Καὶ ἐπεὶ παρέδωκε τοὺς ἡγεμόνας, οἱ μὲν ὁπλῖται ἡγοῦντο, οἱ δὲ πελτασταὶ εἵποντο, οἱ δὲ ἱππεῖς ὠπισθοφυλάκουν. 41 Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἦν, ὁ Σεύθης παρήλαυνεν εἰς τὸ πρόσθεν, καὶ ἐπήνεσε τὸν Ἑλληνικὸν νόμον· πολλάκις γὰρ ἔφη νύκτωρ αὐτὸς, καὶ σὺν ὀλίγοις πορευόμενος, ἀποσπασθῆναι σὺν τοῖς ἵπποις ἀπὸ τῶν πεζῶν· νῦν δὲ, ὥσπερ δεῖ, ἀθρόοι πάντες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ φαινόμεθα. Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν περιμένετε αὐτοῦ, καὶ ἀναπαύεσθε· ἐγὼ δὲ σκεψάμενός τι ἥξω. 42 Ταῦτ' εἰπὼν ἤλαυνε δι' ὄρους ὁδόν τινα λαβών. Ἐπεὶ δ' ἀφίκετο εἰς χιόνα πολλὴν, ἐσκέψατο ἐν τῇ ὁδῷ, εἰ εἴη ἴχνη ἀνθρώπων ἢ προηγούμενα, ἢ ἐναντία. Ἐπεὶ δὲ ἀτριβῆ ἑώρα τὴν ὁδὸν, ἧκε ταχὺ πάλιν, καὶ ἔλεγε· 43 Καλῶς, ὦ ἄνδρες, ἔσται, ἐὰν θεὸς θέλῃ· τοὺς γὰρ ἀνθρώπους λήσομεν ἐπιπεσόντες. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν

§. 39. Ἀθηναία. cf. c. 2, 31. et vid. Animadv. — ibid. ἀνεπαύοντο int. usque ad mediam noctem. §. 40. σὺν τοῖς ὅπλοις i. q. ὡπλισμένοις. §. 41. παρήλαυνεν etc. i. e. equites et peltastes suos in agminis principium duxit. — ibid. ἀθρόοι, beisammen.

μὲν ἡγήσομαι τοῖς ἵπποις, ὅπως, ἄν τινα ἴδωμεν, μὴ διαφυγὼν σημήνῃ τοῖς πολεμίοις· ὑμεῖς δ' ἕπεσθε· κἂν λειφθῆτε, τῷ στίβῳ τῶν ἵππων ἕπεσθε· ὑπερβάντες δὲ τὰ ὄρη ἥξομεν εἰς τὰς κώμας πολλάς τε καὶ εὐδαίμονας.

44 Ἡνίκα δὲ ἦν μέσον ἡμέρας, ἤδη τε ἦν ἐπὶ τοῖς ἄκροις, καὶ κατιδὼν τὰς κώμας, ἧκεν ἐλαύνων πρὸς τοὺς ὁπλίτας, καὶ ἔλεγεν· Ἀφήσω ἤδη καταθεῖν τοὺς μὲν ἱππέας εἰς τὸ πεδίον, τοὺς δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰς κώμας. Ἀλλ' ἕπεσθε ὡς ἂν δύνησθε τάχιστα, ὅπως, ἄν τις ὑφιστῆται, ἀλέξησθε. 45 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφῶν, κατέβη ἀπὸ τοῦ ἵππου. Καὶ ὃς ἤρετο· Τί καταβαίνεις, ἐπεὶ σπεύδειν δεῖ; Οἶδα, ἔφη, ὅτι οὐκ ἐμοῦ μόνου δέῃ· οἱ δ' ὁπλῖται θᾶττον δραμοῦνται καὶ ἥδιον, ἂν καὶ ἐγὼ πεζὸς ἡγῶμαι.

46 Μετὰ ταῦτα ᾤχετο, καὶ Τιμασίων μετ' αὐτοῦ, ἔχων ἱππέας ὡς τετταράκοντα τῶν Ἑλλήνων. Ξενοφῶν δὲ παρηγγύησε τοὺς εἰς τριάκοντα ἔτη παριέναι ἀπὸ τῶν λόχων εὐζώνους. Καὶ αὐτὸς μὲν ἐτρόχαζε, τούτους ἔχων· Κλεάνωρ δὲ ἡγεῖτο τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. 47 Ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς κώμαις ἦσαν, Σεύθης, ἔχων ὅσον πεντήκοντα ἱππέας, προσελάσας εἶπε· Τάδε δή, ὦ Ξενοφῶν, ἃ σὺ ἔλεγες· ἔχονται οἱ ἄνθρω-

§. 43. λειφθῆτε, ex oculis me amiseritis. §. 45. ὃς (Seuthes) i. q. οὗτος. — ibid. δέῃ, indiges. §. 46. ἱππέας etc. cf. VI, 2, 16. et ibid. 5, 14. §. 47. Τάδε δή etc. Evenit nunc, quod tu antea dicebas (68) aut alia occasione. — ibid. ἔχονται, oppressi quidem hostes sunt, sed etc.

θρωποι· ἀλλὰ γάρ οἱ ἱππεῖς ἔρημοι οἴχονταί μοι, ἄλλος ἀλλαχῇ διώκων· καὶ δέδοικα, μὴ συστάντες ἀθρόοι που κακόν τι ἐργάσωνται οἱ πολέμιοι. Δεῖ δὲ καὶ ἐν ταῖς κώμαις καταμένειν τινὰς ἡμῶν· μεσταὶ γάρ εἰσιν ἀνθρώπων. 48 Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, σὺν οἷς ἔχω, τὰ ἄκρα καταλήψομαι· σὺ δὲ Κλεάνορα κέλευε διὰ τοῦ πεδίου παρατείναι τὴν φάλαγγα παρὰ τὰς κώμας. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, συνηλίσθησαν ἀνδράποδα μὲν ὡς χίλια, βόες δὲ δισχίλιοι, καὶ ἄλλα πρόβατα μύρια. Καὶ τότε μὲν αὐτοῦ ηὐλίσθησαν.

CAPUT IV.

Seuthes hostium vicos comburit, et in fines Thynorum pergit, qui in montes confugiunt et Graecos in vico nocte opprimunt, sed in fugam compulsi tandem se suaque omnia Seuthae committunt.

1 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ κατακαύσας ὁ Σεύθης τὰς κώμας παντελῶς, καὶ οὐδεμίαν οἰκίαν λιπὼν, (ὅπως φόβον ἐνθείη καὶ τοῖς ἄλλοις, οἷα πείσονται, ἂν μὴ πείθωνται) ἀπῄει πάλιν. 2 Καὶ τὴν μὲν λείαν ἀπέπεμψε διατίθεσθαι Ἡρακλείδῃ εἰς Πέρινθον, ὅπως μισθὸς γένηται τοῖς στρατιώταις· αὐτὸς δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύσαντο ἀνὰ τὸ Θυνῶν πεδίον. Οἱ δ' ἐκλιπόντες, ἔφευγον εἰς τὰ ὄρη.

3 Ἦν δὲ χιὼν πολλὴ, καὶ ψῦχος οὕτως, ὥστε τὸ ὕδωρ, ὃ ἐφέροντο ἐπὶ δεῖπνον, ἐπήγνυτο, καὶ ὁ οἶνος

§. 47. ἱππεῖς. cf. §. 44. §. 48. οἷς i. q. τούτοις οὕς.
§. 2. διατίθεσθαι. cf. c. 3, 10 extr.

οἶνος ὁ ἐν τοῖς ἀγγείοις, καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλῶν καὶ ῥῖνες ἀπεκαίοντο καὶ ὦτα. 4 Καὶ τότε δῆλον ἐγένετο, οὗ ἕνεκα οἱ Θρᾷκες τὰς ἀλωπεκίδας ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς φοροῦσι καὶ τοῖς ὠσί, καὶ χιτῶνας οὐ μόνον περὶ τοῖς στέρνοις, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῖς μηροῖς· καὶ ζειρὰς μέχρι τῶν ποδῶν ἐπὶ τῶν ἵππων ἔχουσιν, ἀλλ᾽ οὐ χλαμύδας. 5 Ἀφιεὶς δὲ τῶν αἰχμαλώτων ὁ Σεύθης εἰς τὰ ὄρη, ἔλεγεν, ὅτι, εἰ μὴ καταβήσονται οἰκήσοντες καὶ πείσονται, ὅτι κατακαύσει καὶ τούτων τὰς κώμας καὶ τὸν σῖτον, καὶ ἀπολοῦνται τῷ λιμῷ. Ἐκ τούτου κατέβαινον καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες καὶ πρεσβύτεροι· οἱ δὲ νεώτεροι ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ ὄρος κώμαις ηὐλίζοντο. 6 Καὶ ὁ Σεύθης καταμαθὼν ἐκέλευσε τὸν Ξενοφῶντα τῶν ὁπλιτῶν τοὺς νεωτάτους λαβόντα συνεπισπέσθαι. Καὶ ἀναστάντες τῆς νυκτὸς ἅμα τῇ ἡμέρᾳ παρῆσαν ἐπὶ τὰς κώμας· καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι ἐξέφυγον· (πλησίον γὰρ ἦν τὸ ὄρος)· ὅσους δὲ ἔλαβε, κατηκόντισεν ἀφειδῶς Σεύθης.

7 Ἐπισθένης δὲ ἦν τις Ὀλύνθιος παιδεραστής, ὃς ἰδὼν καλὸν παῖδα ἡβάσκοντα ἄρτι, πέλτην ἔχοντα, μέλλοντα ἀποθνήσκειν, προσδραμὼν Ξενοφῶντα ἱκέτευσε βοηθῆσαι παιδὶ καλῷ. 8 Καὶ ὃς προσελθὼν τῷ Σεύθῃ δεῖται, μὴ ἀποκτεῖναι τὸν παῖδα· καὶ τοῦ Ἐπισθένους διηγεῖται τὸν τρόπον, καὶ ὅτι λόχον ποτὲ συνελέξατο, σκοπῶν οὐδὲν ἄλλο, ἢ εἴ τινες εἶεν καλοί·

§. 3. ἀπεκαίοντο. cf. IV, 5, 3. §. 4. περὶ τοῖς μηροῖς (χιτῶνες) sunt *braccae*. cf. Ovid. Trist. III, 10, 23. §. 5. αἰχμαλώτων int. τινάς. — ibid. καὶ τούτων int. sicut illorum, de quibus §. 1. sermo est. §. 7. πέλτην ἔχοντα, quo iste puer fortis quoque apparuit.

καλοί· καὶ μετὰ τούτων ἦν ἀνὴρ ἀγαθός. 9 Ὁ δὲ Σεύθης ἤρετο· Ἦ καὶ ἐθέλοις ἄν, ὦ Ἐπίσθενες, ὑπὲρ τούτου ἀποθανεῖν; Ὁ δ' ἐπανατείνας τὸν τράχηλον· Παῖε, εἶπεν, εἰ κελεύει ὁ παῖς, καὶ μέλλει χάριν εἰδέναι. 10 Ἐπήρετο ὁ Σεύθης τὸν παῖδα, εἰ παίσειεν αὐτὸν ἀντὶ ἐκείνου. Οὐκ εἴα ὁ παῖς, ἀλλ' ἱκέτευε μηδὲ ἕτερον κατακαίνειν. Ἐνταῦθα δὴ ὁ Ἐπισθένης, περιλαβὼν τὸν παῖδα, εἶπεν· Ὥρα σοι, ὦ Σεύθη, περὶ τοῦδέ μοι διαμάχεσθαι· οὐ γὰρ μεθήσω τὸν παῖδα. 11 Ὁ δὲ Σεύθης γελῶν, ταῦτα μὲν εἴα· ἔδοξε δ' αὐτῷ αὐτοῦ αὐλισθῆναι, ἵνα μὴ ἐκ τούτων τῶν κωμῶν οἱ ἐπὶ τοῦ ὄρους τρέφοιντο. Καὶ αὐτὸς μὲν ἐν τῷ πεδίῳ ὑποκαταβὰς ἐσκήνου· Ξενοφῶν δὲ, ἔχων τοὺς ἐπιλέκτους, ἐν τῇ ὑπὸ τὸ ὄρος ἀνωτάτω κώμῃ· καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐν τοῖς ὀρεινοῖς καλουμένοις Θρᾳξὶ πλησίον κατεσκήνησαν.

12 Ἐκ τούτου ἡμέραι οὐ πολλαὶ διετρίβοντο, καὶ οἱ ἐκ τοῦ ὄρους Θρᾷκες, καταβαίνοντες πρὸς τὸν Σεύθην, περὶ ὁμήρων καὶ σπονδῶν διεπράττοντο. Καὶ Ξενοφῶν ἐλθὼν ἔλεγε τῷ Σεύθῃ, ὅτι ἐν πονηροῖς τόποις σκηνῷεν, καὶ πλησίον εἶεν οἱ πολέμιοι· ἥδιόν δ' ἂν ἔξω αὐλίζεσθαι ἔφη ἐν ἐχυροῖς ἂν χωρίοις μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς στεγνοῖς ὥστε ἀπολέσθαι. 13 Ὁ δὲ θαῤῥεῖν ἐκέλευε, καὶ ἔδειξεν ὁμήρους παρόντας αὐτῷ. Ἐδέοντο δὲ καὶ τοῦ Ξενοφῶντος καταβαίνοντές τινες τῶν ἐκ τοῦ ὄρους, συμπρᾶξαι σφίσι τὰς σπονδάς. Ὁ

§. 9. καὶ μέλλει etc., *idque ei gratum est.* §. 10. μηδὲ ἕτερον i. e. neque se, neque Episthenem. §. 11. ὑπὸ τὸ ὄρος etc. i. e. in vico sub montem summo. §. 12. ἔξω, *sub dio.*

Ὁ δ' ὡμολόγει, καὶ θαῤῥεῖν ἐκέλευε, καὶ ἠγγυᾶτο μηδὲν αὐτοὺς κακὸν πείσεσθαι πειθομένους Σεύθῃ. Οἱ δ' ἄρα ταῦτ' ἔλεγον κατασκοπῆς ἕνεκα.

14 Ταῦτα μὲν τῆς ἡμέρας ἐγένετο· εἰς δὲ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα ἐπιτίθενται ἐλθόντες ἐκ τοῦ ὄρους οἱ Θυνοί. Καὶ ἡγεμὼν μὲν ἦν ὁ δεσπότης ἑκάστης τῆς οἰκίας· χαλεπὸν γὰρ ἦν ἄλλῳ τὰς οἰκίας, σκότους ὄντος, ἀνευρίσκειν ἐν ταῖς κώμαις· καὶ γὰρ αἱ οἰκίαι κύκλῳ περιεσταύρωντο μεγάλοις σταυροῖς τῶν προβάτων ἕνεκα. 15 Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο κατὰ τὰς θύρας ἑκάστου τοῦ οἰκήματος, οἱ μὲν εἰσηκόντιζον, οἱ δὲ τοῖς σκυτάλοις ἔβαλλον, ἃ ἔχειν ἔφασαν, ὡς ἀποκόψοντες τῶν δοράτων τὰς λόγχας· οἱ δὲ ἐνεπίμπρασαν· καὶ Ξενοφῶντα ὀνομαστὶ καλοῦντες, ἐξιόντα ἐκέλευον ἀποθνήσκειν, ἢ αὐτοῦ ἔφασαν κατακαυθήσεσθαι αὐτόν.

16 Καὶ ἤδη τε διὰ τοῦ ὀρόφου ἐφαίνετο πῦρ, καὶ ἐντεθωρακισμένοι οἱ περὶ Ξενοφῶντα ἔνδον ἦσαν, ἀσπίδας καὶ μαχαίρας καὶ κράνη ἔχοντες. Καὶ Σιλανὸς Μακέστιος, ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα ὤν, σημαίνει τῇ σάλπιγγι· καὶ εὐθὺς ἐκπηδῶσιν ἐσπασμένοι τὰ ξίφη καὶ οἱ ἐκ τῶν ἄλλων σκηνωμάτων. 17 Οἱ δὲ Θρᾶκες φεύγουσιν, ὥσπερ δὴ τρόπος αὐτοῖς, ὄπισθεν περιβαλλόμενοι τὰς πέλτας· καὶ αὐτῶν ὑπεραλλομένων τοὺς σταυροὺς ἐλήφθησάν τινες κρεμασθέντες, ἐνι-

§. 13. πειθομένους, *si parituri essent.* §. 14. οἰκίας int. ejus vici, ubi Xenoph. cum suis erat (§. 11 extr.) §. 15. ἔφασαν int. Thraces aliquot captivi. §. 17. περιβαλλόμενοι, *in tergum rejectis.*

λαμβάνοντες ἕξετε· ὁπόσα δὲ ἂν ἁλίσκηται, ἀξιώσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. 11 Καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀποδιδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ μαστεύειν· ἢν δέ τις ἀνθίστηται, σὺν ὑμῖν πειρασόμεθα χειροῦσθαι. 12 Ἐπήρετο Ξενοφῶν· Πόσον δὲ ἀπὸ θαλάττης ἀξιώσεις συνέπεσθαί σοι τὸ στράτευμα; Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· Οὐδαμῇ πλεῖον ἑπτὰ ἡμερῶν, μεῖον δὲ πολλαχῇ.

13 Μετὰ ταῦτα ἐδίδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταὐτὰ, ὅτι παντὸς ἄξια λέγει Σεύθης· χειμὼν γὰρ εἴη, καὶ οὔτε οἴκαδε ἀποπλεῖν τῷ βουλομένῳ δυνατὸν εἴη, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ οὐχ οἷόν τ' εἴη, εἰ δέοι ὠνουμένους ζῆν· ἐν δὲ τῇ πολεμίᾳ διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθου, ἢ μόνους, ὄντων ἀγαθῶν τοσούτων· εἰ δὲ μισθὸν προςλήψοιντο, εὕρημα ἐδόκει εἶναι. 14 Ἐπὶ τούτοις εἶπε Ξενοφῶν· Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μὴ, ἐπιψηφίζετε ταῦτα. Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισαν, καὶ ἔδοξε ταῦτα. Εὐθὺς δὲ Σεύθῃ εἶπεν, ὅτι συστρατεύσοιντο αὐτῷ.

15 Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν· στρατηγοὺς δὲ καὶ λοχαγοὺς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθης ἐκάλεσε, πλησίον κώμην ἔχων. 16 Ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις

§. 10. διατιθέμενος, *his venditis.* cf. c. 4, 2. et Memorab. I, 6, 13. §. 11. ἡμεῖς i. e. nos (Thraces) cum equitatu. §. 12. ἀπὸ θαλάττης i. e. versus loca mediterranea. §. 13. ἐδίδοτο, *concessit* int. Xenoph. §. 15. ἐσκήνησαν, *decubuerunt* ad coenandum. cf. §. 10. — ibid. πλησίον etc. *occupato vico vicino.*

θύραις ἦσαν, ὡς ἐπὶ δεῖπνον ἰόντες, ἦν τις Ἡρακλείδης Μαρωνείτης· οὗτος (προσιὼν ἑνὶ ἑκάστῳ, οὕςτινας ᾤετο ἔχειν τι δοῦναι Σεύθῃ), πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας, (οἳ παρῆσαν φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον, τὸν Ὀδρυσῶν βασιλέα, καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ γυναικὶ) ἔλεγεν, ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἴη δώδεκα ἡμερῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν· Σεύθης δὲ, ἐπειδὴ τὸ στράτευμα τοῦτο εἴληφεν, ἄρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. 17 Γείτων οὖν ὢν, ἱκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν· ἢν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δώσετε, ὅ τι ἄγετε· καὶ ἄμεινον ὑμῖν διακείσεται, ἢ ἐὰν Μηδόκῳ τῷ πρόσω οἰκοῦντι δῶτε. Τούτους μὲν οὕτως ἔπειθεν. 18 Αὖθις δὲ Τιμασίωνι τῷ Δαρδανεῖ προςελθὼν, ἐπεὶ ἤκουεν αὐτῷ εἶναι καὶ ἐκπώματα καὶ τάπιδας βαρβαρικὰς, ἔλεγεν, ὅτι νομίζοιτο, ὁπότε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθης, δωρεῖσθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας· οὗτος δ' ἢν μέγας ἐνθάδε γένηται, ἱκανὸς ἔσται σε καὶ οἴκαδε καταγαγεῖν, καὶ ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι. Τοιαῦτα προὐμνᾶτο, ἑκάστῳ προςιών. 19 Προςελθὼν δὲ καὶ Ξενοφῶντι, ἔλεγε· Σὺ καὶ πόλεως μεγίστης εἶ, καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ σὸν ὄνομα μέγιστόν ἐστι· καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχη λαμβάνειν,

§. 16. Ἡρακλείδης Seuthae administer, cf. c. 6, 41. — ibid. Παριανούς, Parii in Asia minori incolas, e regione Thraciae. — ibid. πρὸς Μήδοκον, cum Medoco quem hic quaerebant. — ibid. αὐτῷ int. Medoco. cf. c. 2, 32. §. 18. δωρεῖσθαι int. inter coenam. — ibid. ἐνθάδε, hic in Thracia. — ibid. προὐμνᾶτο, *Seuthae parare studuit* (*warb er* für den Seuthes.).

ὀρέξαι τὸν οἰνοχόον. Ὁ δὲ Ξενοφῶν (ἤδη γὰρ ὑποπεπωκὼς ἐτύγχανεν) ἀνέστη, θαῤῥαλέως δεξάμενος τὸ κέρας, καὶ εἶπεν· 30 Ἐγὼ δέ σοι, ὦ Σεύθη, δίδωμι ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἐμοὺς τούτους ἑταίρους, φίλους εἶναι πιστούς· καὶ οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ἔτι ἐμοῦ σοὶ βουλομένους φίλους εἶναι. 31 Καὶ νῦν πάρεισιν οὐδέν σε προςαιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προσέμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ᾿ ὧν, ἂν οἱ θεοὶ θέλωσι, πολλὴν χώραν τὴν μὲν ἀπολήψῃ, πατρῴαν οὖσαν, τὴν δὲ κτήσῃ· πολλοὺς δὲ ἵππους, πολλοὺς δὲ ἄνδρας καὶ γυναῖκας καλὰς κτήσῃ, οὓς οὐ λῄζεσθαι δεήσει, ἀλλ᾿ αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρός σε δῶρα. 32 Καὶ ὁ Σεύθης ἀναστὰς συνεξέπιε καὶ συγκατεσκεδάσατο μετ᾿ αὐτοῦ τὸ κέρας. Μετὰ ταῦτα εἰςῆλθον κέρασί τε, οἵοις σημαίνουσιν, αὐλοῦντες καὶ σάλπιγξιν ὠμοβοΐναις, ῥυθμούς τε καὶ οἷον μαγάδι σαλπίζοντες. 33 Καὶ αὐτὸς Σεύθης ἀναστὰς ἀνέκραγέ τε πολεμικὸν, καὶ ἐξήλατο, ὥςπερ βέλος φυλαττόμενος, μάλα ἐλαφρῶς. Εἰςῄεσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.

34 Ὡς δ᾿ ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς, ἀνέστησαν οἱ Ἕλληνες, καὶ εἶπον, ὅτι ὥρα εἴη νυκτοφύλακας καθιστάναι, καὶ σύνθημα παραδιδόναι. Καὶ Σεύθην ἐκέλευον παραγγεῖλαι, ὅπως εἰς τὰ Ἑλληνικὰ στρατόπεδα

τόπεδα

§. 31. προσέμενοι (προςίεσθαι) cupidi. Cdd. aliq. προϊέμενοι. — ibid. τὴν μὲν ἀπολήψῃ etc., *partim recipies partim acquires*. §. 32. συγκατεσκεδάσατο. Vid. Animadv. — ibid. εἰςῆλθον int. τινές. — ibid. ῥυθμοὺς etc. Saltationes et numeros (*Stücke*) veluti magadi canentes. §. 33. ὥςπερ βέλος etc. *veluti* (saltando) *telum evitaret*.

τόπεδα μηδεὶς τῶν Θρᾳκῶν εἴσεισι νυκτός· οἵ τε γὰρ πολέμιοι Θρᾷκες ἡμῖν, καὶ ἡμεῖς οἱ φίλοι. 35 Ὡς δ' ἐξῄεσαν, συνανέστη ὁ Σεύθης, οὐδέν τι μεθύοντι ἐοικώς. Ἐξελθὼν δ' εἶπεν, αὐτοὺς τοὺς στρατηγοὺς ἀποκαλέσας· Ὦ ἄνδρες, οἱ πολέμιοι ἡμῶν οὐκ ἴσασί πω τὴν ἡμετέραν συμμαχίαν· ἢν οὖν ἔλθωμεν ἐπ' αὐτοὺς, πρὶν φυλάξασθαι, ὥστε μὴ ληφθῆναι, ἢ παρασκευάσασθαι, ὥστε ἀμύνασθαι, μάλιστα ἂν λάβοιμεν χρήματα καὶ ἀνθρώπους. 36 Συνεπῄνουν ταῦτα οἱ στρατηγοὶ, καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον. Ὁ δ' εἶπε· Παρασκευασάμενοι ἀναμένετε· ἐγὼ δ', ὁπόταν καιρὸς εἴη, ἥξω παρ' ὑμᾶς· καὶ τοὺς πελταστὰς καὶ ὑμᾶς ἀναλαβὼν, ἡγήσομαι σὺν τοῖς θεοῖς. 37 Καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε· Σκέψαι τοίνυν, εἴπερ νυκτὸς πορευσόμεθα, εἰ ὁ Ἑλληνικὸς νόμος κάλλιον ἔχει· μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ ἐν ταῖς πορείαις ἡγεῖται τοῦ στρατεύματος, ὁποῖον ἀεὶ πρὸς τὴν χώραν συμφέρει, ἐάν τε ὁπλιτικὸν, ἐὰν δὲ πελταστικὸν, ἐάν τε ἱππικόν· νύκτωρ δὲ νόμος τοῖς Ἕλλησίν ἐστιν ἡγεῖσθαι τὸ βραδύτατον· 38 οὕτω γὰρ ἥκιστα διασπᾶται τὰ στρατεύματα, καὶ ἥκιστα λανθάνουσιν ἀποδιδράσκοντες ἀλλήλους· οἱ δὲ διασπασθέντες πολλάκις καὶ περιπίπτουσιν ἀλλήλοις, καὶ ἀγνοοῦντες κακῶς ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν. 39 Εἶπεν οὖν Σεύθης·

§. 34. conſtr. οἵ τε γὰρ πολέμιοι ἡμῖν (ἡμῶν) καὶ ἡμεῖς οἱ φίλοι (ἡμῶν) Θρᾷκες int. εἰσί. §. 35. αὐτοὺς i. e. ſolis ducibus (Graecorum) ſevocatis. §. 36. καιρὸς εἴη. cf. §. 40. — ibid. πελταστὰς int. meos. cf. §. 39. et §. 40. vult enim praecedere cum levis armaturae militibus. §. 37. ὁποῖον ἀεὶ etc., qualiscunque extercitus pars pro loci natura utilis eſt.

θης· Ὀρθῶς τε λέγετε, καὶ τῷ νόμῳ τῷ ὑμετέρῳ πείσομαι. Καὶ ὑμῖν μὲν ἡγεμόνας δώσω, τῶν πρεσβυτάτων τοὺς ἐμπειροτάτους τῆς χώρας, αὐτὸς δ' ἐφέψομαι τελευταῖος, τοὺς ἵππους ἔχων· ταχὺ γὰρ πρῶτος, ἂν δέῃ, παρέσομαι. Σύνθημα δ' εἶπον ΑΘΗΝΑΙΑ κατὰ τὴν συγγένειαν. Ταῦτ' εἰπόντες ἀνεπαύοντο.

40 Ἡνίκα δ' ἦν ἀμφὶ μέσας νύκτας, παρῆν Σεύθης, ἔχων τοὺς ἱππέας τεθωρακισμένους, καὶ τοὺς πελταστὰς σὺν τοῖς ὅπλοις. Καὶ ἐπεὶ παρέδωκε τοὺς ἡγεμόνας, οἱ μὲν ὁπλῖται ἡγοῦντο, οἱ δὲ πελτασταὶ εἵποντο, οἱ δὲ ἱππεῖς ὠπισθοφυλάκουν. 41 Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἦν, ὁ Σεύθης παρήλαυνεν εἰς τὸ πρόσθεν, καὶ ἐπῄνεσε τὸν Ἑλληνικὸν νόμον· πολλάκις γὰρ ἔφη νύκτωρ αὐτὸς, καὶ σὺν ὀλίγοις πορευόμενος, ἀποσπασθῆναι σὺν τοῖς ἵπποις ἀπὸ τῶν πεζῶν· νῦν δὲ, ὥσπερ δεῖ, ἀθρόοι πάντες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ φαινόμεθα. Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν περιμένετε αὐτοῦ, καὶ ἀναπαύεσθε· ἐγὼ δὲ σκεψάμενός τι ἥξω. 42 Ταῦτ' εἰπὼν ἤλαυνε δι' ὄρους ὁδόν τινα λαβών. Ἐπεὶ δ' ἀφίκετο εἰς χιόνα πολλὴν, ἐσκέψατο ἐν τῇ ὁδῷ, εἰ εἴη ἴχνη ἀνθρώπων ἢ προηγούμενα, ἢ ἐναντία. Ἐπεὶ δὲ ἀτριβῆ ἑώρα τὴν ὁδὸν, ἧκε ταχὺ πάλιν, καὶ ἔλεγε· 43 Καλῶς, ὦ ἄνδρες, ἔσται, ἐὰν θεὸς θέλῃ· τοὺς γὰρ ἀνθρώπους λήσομεν ἐπιπεσόντες. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν

§. 39. Ἀθηναία. cf. c. 2, 31. et vid. Animadv. — ibid. ἀνεπαύοντο int. usque ad mediam noctem. §. 40. σὺν τοῖς ὅπλοις i. q. ὡπλισμένοις. §. 41. παρήλαυνεν etc. i. e. equites et peltastas suos in agminis principium duxit. — ibid. ἀθρόοι, *beisammen.*

μὲν ἡγήσομαι τοῖς ἵπποις, ὅπως, ἄν τινα ἴδωμεν, μὴ διαφυγὼν σημήνῃ τοῖς πολεμίοις· ὑμεῖς δ' ἕπεσθε· κἂν λειφθῆτε, τῷ στίβῳ τῶν ἵππων ἕπεσθε· ὑπερβάντες δὲ τὰ ὄρη ἥξομεν εἰς τὰς κώμας πολλάς τε καὶ εὐδαίμονας.

44 Ἡνίκα δὲ ἦν μέσον ἡμέρας, ἤδη τε ἦν ἐπὶ τοῖς ἄκροις, καὶ κατιδὼν τὰς κώμας, ἧκεν ἐλαύνων πρὸς τοὺς ὁπλίτας, καὶ ἔλεγεν· Ἀφήσω ἤδη καταθεῖν τοὺς μὲν ἱππέας εἰς τὸ πεδίον, τοὺς δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰς κώμας. Ἀλλ' ἕπεσθε ὡς ἂν δύνησθε τάχιστα, ὅπως, ἄν τις ὑφιστῆται, ἀλέξησθε. 45 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφῶν, κατέβη ἀπὸ τοῦ ἵππου. Καὶ ὃς ἤρετο· Τί καταβαίνεις, ἐπεὶ σπεύδειν δεῖ; Οἶδα, ἔφη, ὅτι οὐκ ἐμοῦ μόνου δέῃ· οἱ δ' ὁπλῖται θᾶττον δραμοῦνται καὶ ἥδιον, ἂν καὶ ἐγὼ πεζὸς ἡγῶμαι.

46 Μετὰ ταῦτα ᾤχετο, καὶ Τιμασίων μετ' αὐτοῦ, ἔχων ἱππέας ὡς τετταράκοντα τῶν Ἑλλήνων. Ξενοφῶν δὲ παρηγγύησε τοὺς εἰς τριάκοντα ἔτη παριέναι ἀπὸ τῶν λόχων εὐζώνους. Καὶ αὐτὸς μὲν ἐτρόχαζε, τούτους ἔχων· Κλεάνωρ δὲ ἡγεῖτο τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. 47 Ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς κώμαις ἦσαν, Σεύθης, ἔχων ὅσον πεντήκοντα ἱππέας, προσελάσας εἶπε· Τάδε δή, ὦ Ξενοφῶν, ἃ σὺ ἔλεγες· ἔχονται οἱ ἄνθρω-

§. 43. λειφθῆτε, *ex oculis me amiseritis.* — §. 45. ὃς (Seuthes) i. q. οὗτος. — ibid. δέῃ, *indiges.* §. 46. ἱππέας etc. cf. VI, 2, 16. et ibid. 5, 14. §. 47. Τάδε δή etc. *Evenit nunc, quod tu antea dicebas* (58) aut alia occasione. — ibid. ἔχονται, *oppressi quidem hostes sunt, sed* etc.

θρωποι· ἀλλὰ γὰρ οἱ ἱππεῖς ἔρημοι οἴχονταί μοι, ἄλλος ἀλλαχῇ διώκων· καὶ δέδοικα, μὴ συστάντες ἀθρόοι που κακόν τι ἐργάσωνται οἱ πολέμιοι. Δεῖ δὲ καὶ ἐν ταῖς κώμαις καταμένειν τινὰς ἡμῶν· μεσταὶ γάρ εἰσιν ἀνθρώπων. 48 Ἀλλ' ἐγὼ μέν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, σὺν οἷς ἔχω, τὰ ἄκρα καταλήψομαι· σὺ δὲ Κλεάνορα κέλευε διὰ τοῦ πεδίου παρατεῖναι τὴν φάλαγγα παρὰ τὰς κώμας. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, συνηλίσθησαν ἀνδράποδα μὲν ὡς χίλια, βόες δὲ δισχίλιοι, καὶ ἄλλα πρόβατα μύρια. Καὶ τότε μὲν αὐτοῦ ηὐλίσθησαν.

CAPUT IV.

Seuthes hostium vicos comburit, et in fines Thynorum pergit, qui in montes confugiunt et Graecos in vico nocte opprimunt, sed in fugam compulsi tandem se suaque omnia Seuthae committunt.

1 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ κατακαύσας ὁ Σεύθης τὰς κώμας παντελῶς, καὶ οὐδεμίαν οἰκίαν λιπών, (ὅπως φόβον ἐνθείη καὶ τοῖς ἄλλοις, οἷα πείσονται, ἂν μὴ πείθωνται) ἀπῄει πάλιν. 2 Καὶ τὴν μὲν λείαν ἀπέπεμψε διατίθεσθαι Ἡρακλείδῃ εἰς Πέρινθον, ὅπως μισθὸς γένηται τοῖς στρατιώταις· αὐτὸς δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύσαντο ἀνὰ τὸ Θυνῶν πεδίον. Οἱ δ' ἐκλιπόντες, ἔφευγον εἰς τὰ ὄρη.

3 Ἦν δὲ χιὼν πολλή, καὶ ψύχος οὕτως, ὥστε τὸ ὕδωρ, ὃ ἐφέροντο ἐπὶ δεῖπνον, ἐπήγνυτο, καὶ ὁ οἶνος

§. 47. ἱππεῖς. cf. §. 44. §. 48. οἷς i. q. τούτοις οὕς. §. 2. διατίθεσθαι. cf. c. 3, 10 extr.

οἷος ὁ ἐν τοῖς ἀγγείοις, καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλῶν καὶ ῥῖνες ἀπεκαίοντο καὶ ὦτα. 4 Καὶ τότε δῆλον ἐγένετο, οὗ ἕνεκα οἱ Θρᾷκες τὰς ἀλωπεκίδας ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς φοροῦσι καὶ τοῖς ὠσὶ, καὶ χιτῶνας οὐ μόνον περὶ τοῖς στέρνοις, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῖς μηροῖς· καὶ ζειρὰς μέχρι τῶν ποδῶν ἐπὶ τῶν ἵππων ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ χλαμύδας. 5 Ἀφιεὶς δὲ τῶν αἰχμαλώτων ὁ Σεύθης εἰς τὰ ὄρη, ἔλεγεν, ὅτι, εἰ μὴ καταβήσονται οἰκήσοντες καὶ πείσονται, ὅτι κατακαύσει καὶ τούτων τὰς κώμας καὶ τὸν σῖτον, καὶ ἀπολοῦνται τῷ λιμῷ. Ἐκ τούτου κατέβαινον καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες καὶ πρεσβύτεροι· οἱ δὲ νεώτεροι ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ ὄρος κώμαις ηὐλίζοντο. 6 Καὶ ὁ Σεύθης καταμαθὼν ἐκέλευσε τὸν Ξενοφῶντα τῶν ὁπλιτῶν τοὺς νεωτάτους λαβόντα συνεπισπέσθαι. Καὶ ἀναστάντες τῆς νυκτὸς ἅμα τῇ ἡμέρᾳ παρῆσαν ἐπὶ τὰς κώμας· καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι ἐξέφυγον· (πλησίον γὰρ ἦν τὸ ὄρος) ὅσους δὲ ἔλαβε, κατηκόντισεν ἀφειδῶς Σεύθης.

7 Ἐπισθένης δὲ ἦν τις Ὀλύνθιος παιδεραστὴς, ὃς ἰδὼν καλὸν παῖδα ἡβάσκοντα ἄρτι, πέλτην ἔχοντα, μέλλοντα ἀποθνήσκειν, προσδραμὼν Ξενοφῶντα ἐκέτευσε βοηθῆσαι παιδὶ καλῷ. 8 Καὶ ὃς προσελθὼν τῷ Σεύθῃ δεῖται, μὴ ἀποκτεῖναι τὸν παῖδα· καὶ τοῦ Ἐπισθένους διηγεῖται τὸν τρόπον, καὶ ὅτι λόχον ποτὲ συνελέξατο, σκοπῶν οὐδὲν ἄλλο, ἢ εἴ τινες εἶεν καλοί·

§. 3. ἀπεκαίοντο. cf. IV, 5, 3. §. 4. περὶ τοῖς μηροῖς (χιτῶνες) sunt *braccae*. cf. Ovid. Trist. III, 10, 23. §. 5. αἰχμαλώτων int. τινάς. — ibid. καὶ τούτων int. sicut illorum, de quibus §. 1. sermo est. §. 7. πέλτην ἔχοντα, quo iste puer fortis quoque apparuit.

καλοί· καὶ μετὰ τούτων ἦν ἀνὴρ ἀγαθός. 9 Ὁ δὲ Σεύθης ἤρετο· Ἦ καὶ ἐθέλοις ἄν, ὦ Ἐπίσθενες, ὑπὲρ τούτου ἀποθανεῖν; Ὁ δ' ἐπανατείνας τὸν τράχηλον· Παῖε, εἶπεν, εἰ κελεύει ὁ παῖς, καὶ μέλλει χάριν εἰδέναι. 10 Ἐπήρετο ὁ Σεύθης τὸν παῖδα, εἰ παίσειεν αὐτὸν ἀντὶ ἐκείνου. Οὐκ εἴα ὁ παῖς, ἀλλ' ἱκέτευε μηδὲ ἕτερον κατακαίνειν. Ἐνταῦθα δὴ ὁ Ἐπισθένης, περιλαβὼν τὸν παῖδα, εἶπεν· Ὥρα σοι, ὦ Σεύθη, περὶ τοῦδέ μοι διαμάχεσθαι· οὐ γὰρ μεθήσω τὸν παῖδα. 11 Ὁ δὲ Σεύθης γελῶν, ταῦτα μὲν εἴα· ἔδοξε δ' αὐτῷ αὐτοῦ αὐλισθῆναι, ἵνα μὴ ἐκ τούτων τῶν κωμῶν οἱ ἐπὶ τοῦ ὄρους τρέφοιντο. Καὶ αὐτὸς μὲν ἐν τῷ πεδίῳ ὑποκαταβὰς ἐσκήνου· Ξενοφῶν δέ, ἔχων τοὺς ἐπιλέκτους, ἐν τῇ ὑπὸ τὸ ὄρος ἀνωτάτω κώμῃ· καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐν τοῖς ὀρεινοῖς καλουμένοις Θρᾳξὶ πλησίον κατεσκήνησαν.

12 Ἐκ τούτου ἡμέραι οὐ πολλαὶ διετρίβοντο, καὶ οἱ ἐκ τοῦ ὄρους Θρᾷκες, καταβαίνοντες πρὸς τὸν Σεύθην, περὶ ὁμήρων καὶ σπονδῶν διεπράττοντο. Καὶ Ξενοφῶν ἐλθὼν ἔλεγε τῷ Σεύθῃ, ὅτι ἐν πονηροῖς τόποις σκηνῷεν, καὶ πλησίον εἶεν οἱ πολέμιοι· ἥδιον δ' ἂν ἔξω αὐλίζεσθαι ἔφη ἐν ἐχυροῖς ἂν χωρίοις μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς στεγνοῖς ὥστε ἀπολέσθαι. 13 Ὁ δὲ θαῤῥεῖν ἐκέλευε, καὶ ἔδειξεν ὁμήρους παρόντας αὐτῷ. Ἐδέοντο δὲ καὶ τοῦ Ξενοφῶντος καταβαίνοντές τινες τῶν ἐκ τοῦ ὄρους, συμπρᾶξαι σφίσι τὰς σπονδάς.

Ὁ

§. 9. καὶ μέλλει etc., *idque ei gratum est.* §. 10. μηδὲ ἕτερον i. e. neque se, neque Episthenem. §. 11. ὑπὸ τὸ ὄρος etc. i. e. in vico sub montem summo. §. 12. ἔξω, *sub dio.*

Ὁ δ᾽ ὡμολόγει, καὶ θαῤῥεῖν ἐκέλευε, καὶ ἠγγυᾶτο μηδὲν αὐτοὺς κακὸν πείσεσθαι πειθομένους Σεύθῃ. Οἱ δ᾽ ἄρα ταῦτ᾽ ἔλεγον κατασκοπῆς ἕνεκα.

14 Ταῦτα μὲν τῆς ἡμέρας ἐγένετο· εἰς δὲ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα ἐπιτίθενται ἐλθόντες ἐκ τοῦ ὄρους οἱ Θυνοί. Καὶ ἡγεμὼν μὲν ἦν ὁ δεσπότης ἑκάστης τῆς οἰκίας· χαλεπὸν γὰρ ἦν ἄλλῳ τὰς οἰκίας, σκότους ὄντος, ἀνευρίσκειν ἐν ταῖς κώμαις· καὶ γὰρ αἱ οἰκίαι κύκλῳ περιεσταύρωντο μεγάλοις σταυροῖς τῶν προβάτων ἕνεκα. 15 Ἐπεὶ δ᾽ ἐγένοντο κατὰ τὰς θύρας ἑκάστου τοῦ οἰκήματος, οἱ μὲν εἰςηκόντιζον, οἱ δὲ τοῖς σκυτάλοις ἔβαλλον, ἃ ἔχειν ἔφασαν, ὡς ἀποκόψοντες τῶν δοράτων τὰς λόγχας· οἱ δὲ ἐνεπίμπρασαν· καὶ Ξενοφῶντα ὀνομαστὶ καλοῦντες, ἐξιόντα ἐκέλευον ἀποθνήσκειν, ἢ αὐτοῦ ἔφασαν κατακαυθήσεσθαι αὐτόν.

16 Καὶ ἤδη τε διὰ τοῦ ὀρόφου ἐφαίνετο πῦρ, καὶ ἐντεθωρακισμένοι οἱ περὶ Ξενοφῶντα ἔνδον ἦσαν, ἀσπίδας καὶ μαχαίρας καὶ κράνη ἔχοντες. Καὶ Σιλανὸς Μακέστιος, ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα ὤν, σημαίνει τῇ σάλπιγγι· καὶ εὐθὺς ἐκπηδῶσιν ἐσπασμένοι τὰ ξίφη καὶ οἱ ἐκ τῶν ἄλλων σκηνωμάτων. 17 Οἱ δὲ Θρᾷκες φεύγουσιν, ὥςπερ δὴ τρόπος αὐτοῖς, ὄπισθεν περιβαλλόμενοι τὰς πέλτας· καὶ αὐτῶν ὑπεραλλομένων τοὺς σταυροὺς ἐλήφθησάν τινες κρεμασθέντες, ἐνι-

§. 13. πειθομένους, *si parituri essent.* §. 14. οἰκίας int. ejus vici, ubi Xenoph. cum suis erat (§. 11 extr.) §. 15. ἔφασαν int. Thraces aliquot captivi. §. 17. περιβαλλόμενοι, *in tergum rejectis.*

ἐνισχομένων τῶν πελτῶν ἐν τοῖς σταυροῖς· οἱ δὲ καὶ ἀπέθανον, διαμαρτόντες τῶν ἐξόδων· οἱ δ' Ἕλληνες ἐδίωκον ἔξω τῆς κώμης. 18 Τῶν τε Θυνῶν ὑποστραφέντες τινὲς ἐν τῷ σκότει, τοὺς παρατρέχοντας παρ' οἰκίαν καιομένην ἠκόντιζον εἰς τὸ φῶς ἐκ τοῦ σκότους· καὶ ἔτρωσαν Ἱερώνυμόν τε καὶ Εὐοδίαν τὸν λοχαγὸν, καὶ Θεαγένην δὲ Λοκρὸν τὸν λοχαγόν· ἀπέθανε δὲ οὐδείς· κατεκαύθη μέντοι καὶ ἐσθής τινων καὶ σκεύη. 19 Σεύθης δὲ ἧκε βοηθήσων σὺν ἑπτὰ ἱππεῦσι τοῖς πρώτοις, καὶ τὸν σαλπιγκτὴν ἔχων τὸν Θρᾴκιον. Καὶ ἐπείπερ ᾔσθετο, ὅσον περ χρόνον ἐβοήθει, τοσοῦτον καὶ τὸ κέρας ἐφθέγγετο αὐτῷ· ὥςτε καὶ τοῦτο φόβον συμπαρέσχε τοῖς πολεμίοις. Ἐπεὶ δ' ἦλθεν, ἐδεξιοῦτό τε καὶ ἔλεγεν, ὅτι οἴοιτο τεθνεῶτας πολλοὺς εὑρήσειν.

20 Ἐκ τούτου ὁ Ξενοφῶν δεῖται τοὺς ὁμήρους τε αὐτῷ παραδοῦναι, καὶ ἐπὶ τὸ ὄρος, εἰ βούλεται, συστρατεύεσθαι· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἐᾶσαι. 21 Τῇ οὖν ὑστεραίᾳ παραδίδωσιν ὁ Σεύθης τοὺς ὁμήρους, πρεσβυτέρους ἄνδρας, τοὺς κρατίστους, ὡς ἔφασαν, τῶν ὀρεινῶν· καὶ αὐτὸς ἔρχεται σὺν τῇ δυνάμει. Ἤδη δ' εἶχε καὶ τριπλασίαν δύναμιν ὁ Σεύθης· ἐκ γὰρ τῶν Ὀδρυσῶν, ἀκούοντες, ἃ πράττοι ὁ Σεύθης, πολλοὶ κατέβαινον συστρατευσόμενοι. 22 Οἱ δὲ Θυνοί,

§. 18. παρατρέχοντας int. Graecos. §. 19. τοῖς πρώτοις vel *cum primis, qui ad Seuthen redierant* (c. 3, 47.) vel *cum primis optimis*. — ibid. ᾔσθετο int. τὸ γιγνόμενον. §. 20. τοὺς ὁμήρους. cf. §. 12. §. 21. τοὺς κρατίστους, *maxima auctoritate praeditos*. i. q. δυνατωτάτους. cf. c. 7, 2.

νοὶ, ἐπεὶ εἶδον ἀπὸ τοῦ ὄρους πολλοὺς μὲν ὁπλίτας, πολλοὺς δὲ πελταστὰς, πολλοὺς δὲ ἱππέας, καταβάντες ἱκέτευον σπείσασθαι· καὶ πάντα ὡμολόγουν ποιήσειν, καὶ τὰ πιστὰ λαμβάνειν ἐκέλευον. 23 Ὁ δὲ Σεύθης, καλέσας τὸν Ξενοφῶντα, ἐπεδείκνυεν, ἃ λέγοιεν· καὶ οὐκ ἂν ἔφη σπείσασθαι, εἰ Ξενοφῶν βούλοιτο τιμωρήσασθαι αὐτοὺς τῆς ἐπιθέσεως. 24 Ὁ δ' εἶπεν· Ἀλλ' ἔγωγε ἱκανὴν νομίζω καὶ νῦν δίκην ἔχειν, εἰ οὗτοι δοῦλοι ἔσονται ἀντ' ἐλευθέρων· συμβουλεύειν μέντοι ἔφη αὐτῷ, τὸ λοιπὸν ὁμήρους λαμβάνειν τοὺς δυνατωτάτους κακόν τι ποιεῖν, τοὺς δὲ γέροντας οἴκοι ἐᾷν. Οἱ μὲν οὖν ταύτῃ πάντες δὴ προςωμολόγουν.

CAPUT V.

Graeci etsi non plenum solvitur stipendium, pollicitationibus tamen ducti Seuthen ulterius comitantur. Sed quum ne nunc quidem acciperent stipendium, ea de re Xenophonti succensent, quamquam is nimis efflagitando in Seuthae offensionem iam incurrerat.

1 Ὑπερβάλλουσι δὲ πρὸς τοὺς ὑπὲρ Βυζαντίου Θρᾷκας, εἰς τὸ Δέλτα καλούμενον· αὕτη δ' ἦν οὐκέτι ἀρχὴ Μαισάδου, ἀλλὰ Τήρου τοῦ Ὀδρυσοῦ, ἀρχαίου τινός. 2 Καὶ ὁ Ἡρακλείδης ἐνταῦθα ἔχων τὴν τιμὴν τῆς λείας παρῆν. Καὶ Σεύθης, ἐξαγαγὼν

ζεύγη

§. 23. τῆς ἐπιθέσεως. cf. §. 14 ab init. §. 1. Δέλτα. cf. c. 1, 33. — ibid. Μαισάδου. cf. c. 2, 32. §. 2. τιμὴν τ. λείας. cf. c. 3, 10 et 4, 2.

ζεύγη ἡμιονικὰ τρία, (οὐ γὰρ ἦν πλείω) τὰ δ᾽ ἄλλα βοεικὰ, καλέσας Ξενοφῶντα ἐκέλευσε λαβεῖν, τὰ δ᾽ ἄλλα διανεῖμαι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς. 3 Ξενοφῶν δὲ τάδ᾽ εἶπεν· Ἐμοὶ μὲν τοίνυν ἀρκεῖ καὶ αὖθις λαβεῖν· τούτοις δὲ τοῖς στρατηγοῖς δωροῦ, οἳ σὺν ἐμοὶ ἠκολούθησαν, καὶ λοχαγοῖς. 4 Καὶ τῶν ζευγῶν λαμβάνει ἓν μὲν Τιμασίων ὁ Δαρδανεὺς, ἓν δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος, ἓν δὲ Φρυνίσκος ὁ Ἀχαιός· τὰ δὲ βοεικὰ ζεύγη τοῖς λοχαγοῖς κατεμερίσθη. Τὸν δὲ μισθὸν ἀποδίδωσιν, ἐξεληλυθότος ἤδη τοῦ μηνὸς, εἴκοσι μόνον ἡμερῶν· ὁ γὰρ Ἡρακλείδης ἔλεγεν, ὅτι οὐ πλεῖον ἐμπολῆσαι. 5 Ὁ οὖν Ξενοφῶν ἀχθεσθεὶς εἶπε· Δοκεῖς μοι, ὦ Ἡρακλείδη, οὐχ ὡς δεῖ κήδεσθαι Σεύθου· εἰ γὰρ ἐκήδου, ἧκες ἂν πλήρη φέρων τὸν μισθὸν, καὶ προςδανεισάμενος, εἰ μή γ᾽ ἄλλως ἐδύνω, καὶ ἀποδόμενος τὰ σαυτοῦ ἱμάτια.

6 Ἐντεῦθεν ὁ Ἡρακλείδης ἠχθέσθη τε, καὶ ἔδεισε, μὴ ἐκ τῆς Σεύθου φιλίας ἐκβληθείη· καὶ ὅ τι ἐδύνατο ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας Ξενοφῶντα διέβαλλε πρὸς Σεύθην. 7 Οἱ μὲν δὴ στρατιῶται Ξενοφῶντι ἐνεκάλουν, ὅτι οὐκ εἶχον τὸν μισθόν· Σεύθης δὲ ἤχθετο αὐτῷ, ὅτι ἐντόνως τοῖς στρατιώταις ἀπῄτει τὸν μισθόν. 8 Καὶ τέως μὲν ἀεὶ ἐμέμνητο, ὡς, ἐπειδὰν ἐπὶ θάλατταν ἀπέλθῃ, παραδώσοι αὐτῷ Βισάνθην καὶ Γάνον καὶ Νέον τεῖχος· ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου οὐδενὸς ἔτι τούτων ἐμέμνητο. Ὁ μὲν

§. 2. λαβεῖν. cf. c. 5, 10. (τὸν ἄξιον τιμήσω.) §. 3. αὖθις, post reliquos. §. 5. ἐμπολῆσαι (optat.); e praeda exegisse (gelöset habe). §. 8. τεῖχος. cf. c. 5, 19.

μὲν γὰρ Ἡρακλείδης καὶ τοῦτο διαβεβλήκει, ὡς οὐκ ἀσφαλὲς εἴη, τείχη παραδιδόναι ἀνδρὶ δύναμιν ἔχοντι.

9 Ἐκ τούτου ὁ μὲν Ξενοφῶν ἐβουλεύετο, τί χρὴ ποιεῖν περὶ τοῦ ἔτι ἄνω στρατεύεσθαι· ὁ δ' Ἡρακλείδης, εἰςαγαγὼν τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς πρὸς Σεύθην, λέγειν τε ἐκέλευεν αὐτοὺς, ὅτι οὐδὲν ἂν ἧττον σφεῖς ἀγάγοιεν τὴν στρατιὰν, ἢ Ξενοφῶν, τόν τε μισθὸν ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἔκπλεων παρέσεσθαι δυοῖν μηνοῖν· συστρατεύεσθαί τε ἐκέλευε. 10 Καὶ ὁ Τιμασίων εἶπεν· Ἐγὼ μὲν τοίνυν, οὐδ' ἂν πέντε μηνῶν μισθὸς μέλλῃ εἶναι, στρατευσαίμην ἂν ἄνευ Ξενοφῶντος. Καὶ ὁ Φρυνίσκος καὶ Κλεάνωρ συνωμολόγουν Τιμασίωνι.

11 Ἐντεῦθεν Σεύθης ἐλοιδόρει τὸν Ἡρακλείδην, ὅτι οὐ παρακαλεῖ καὶ Ξενοφῶντα. Ἐκ δὲ τούτου παρακαλοῦσιν αὐτὸν μόνον. Ὁ δὲ γνοὺς τοῦ Ἡρακλείδου τὴν πανουργίαν, ὅτι βούλοιτο αὐτὸν διαβάλλειν πρὸς τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς, παρέρχεται λαβὼν τούς τε στρατηγοὺς πάντας καὶ τοὺς λοχαγούς. 12 Καὶ ἐπεὶ πάντες ἐπείσθησαν, συνεστρατεύοντο, καὶ ἀφικνοῦνται, ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν Πόντον, διὰ τῶν Μελινοφάγων καλουμένων Θρᾳκῶν, εἰς τὸν Σαλμυδησσόν. Ἔνθα τῶν εἰς τὸν Πόντον πλεουσῶν νηῶν πολλαὶ ὀκέλλουσι καὶ ἐκπίπτουσι· τέναγος γάρ

 ἐστιν

§. 9. ἔτι ἄνω. Vid. Animadv. §. 11. διαβάλλειν i. q. suspectum reddere et sejungere a reliquis ducibus. §. 12. ἐπείσθησαν int. a Seuthe. — ibid. Σαλμυδησσόν, littus s. regio est inter Byzantium et Apolloniam.

ἔστιν ἐπὶ πάμπολυ τῆς θαλάττης. 13 Καὶ οἱ Θρᾷκες οἱ κατὰ ταῦτα οἰκοῦντες, στήλας ὁρισάμενοι, τὰ καθ' αὑτοὺς ἕκαστοι ἐκπίπτοντα λῄζονται· τέως δ' ἐλέγοντο, πρὶν ὁρίσασθαι, ἁρπάζοντες πολλοὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀποθνήσκειν. 14 Ἐνταῦθα εὑρίσκοντο πολλαὶ μὲν κλίναι, πολλὰ δὲ κιβώτια, πολλαὶ δὲ βίβλοι, καὶ τἄλλα πολλά, ὅσα ἐν ξυλίνοις τεύχεσι ἄγουσιν. Ἐντεῦθεν ταῦτα καταστρεψάμενοι, ἀπῄεσαν πάλιν. 15 Ἔνθα δὴ Σεύθης εἶχε στράτευμα ἤδη πλέον τοῦ Ἑλληνικοῦ· ἔκ τε γὰρ Ὀδρυσῶν πολὺ ἔτι πλείους καταβεβήκεσαν, καὶ οἱ ἀεὶ πειθόμενοι συνεστρατεύοντο. Κατηυλίσθησαν δὲ ἐν τῷ πεδίῳ ὑπὲρ Σηλυβρίας, ὅσον πεντήκοντα σταδίους ἀπέχοντες τῆς θαλάττης. 16 Καὶ μισθὸς μὲν οὐδεὶς πω ἐφαίνετο· πρὸς δὲ τὸν Ξενοφῶντα οἵ τε στρατιῶται πάνυ χαλεπῶς εἶχον, ὅ τε Σεύθης οὐκέτι οἰκείως διέκειτο, ἀλλ' ὁπότε συγγενέσθαι αὐτῷ βουλόμενος ἔλθοι, πολλαὶ ἤδη ἀσχολίαι ἐφαίνοντο.

CAPUT VI.

Thimbro Lacedaemoniorum dux Tissapherni bellum illaturus Graecos, stipendio promisso, per legatos ad hanc expeditionem invitat quod et Seuthes et Graecorum exercitus comprobat. Xenophon autem, postquam se a criminationibus Arcadis cuiusdam purgaverat, a Seutha rogatus, ut cum mille militibus remaneret, cum exercitu discedere statuit.

1 Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, σχεδὸν ἤδη δύο μηνῶν ὄντων, ἀφικνοῦνται Χάρμῖνός τε ὁ Λάκων καὶ Πολύ-

§. 13. ταῦτα int. χωρία. §. 14. βίβλοι chartae fasciculi (Ballen Papier) ad varios usus. §. 15. ἤδη. cf. c. 4, 21. §. 15. Σηλυβρίας. cf. c. 2, 28.

Πολύνικος παρὰ Θίμβρωνος· καὶ λέγουσιν, ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεῖ στρατεύεσθαι ὡς ἐπὶ Τισσαφέρνην, καὶ Θίμβρων ἐκπέπλευκεν ὡς πολεμήσων· καὶ δεῖται ταύτης τῆς στρατιᾶς, καὶ λέγει, ὅτι δαρεικὸς ἑκάστῳ ἔσται μισθὸς τοῦ μηνὸς, καὶ τοῖς λοχαγοῖς διμοιρία, καὶ τοῖς στρατηγοῖς τετραμοιρία. 2 *Ἐπεὶ δ' ἦλθον οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθὺς ὁ Ἡρακλείδης, πυθόμενος, ὅτι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἥκουσι, λέγει τῷ Σεύθῃ, ὅτι κάλλιον γεγένηται· Οἱ μὲν γὰρ Λακεδαιμόνιοι δέονται τοῦ στρατεύματος, σὺ δὲ οὐκ ἔτι δέῃ· ἀποδιδοὺς δὲ τὸ στράτευμα αὐτοῖς χαριεῖ, σὲ δὲ οὐκ ἔτι ἀπαιτήσονται τὸν μισθὸν, ἀλλ' ἀπαλλάξονται ἐκ τῆς χώρας.*

3 *Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης, κελεύει παράγειν· καὶ ἐπεὶ εἶπον, ὅτι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἥκουσι, λέγει, ὅτι τὸ στράτευμα ἀποδίδωσι, φίλος τε καὶ σύμμαχος βούλεται εἶναι, καλεῖ τε αὐτοὺς ἐπὶ ξενίᾳ. Καὶ ἐξένιζε μεγαλοπρεπῶς. Ξενοφῶντα δὲ οὐ καλεῖ, οὐδὲ τῶν ἄλλων στρατηγῶν οὐδένα.* 4 *Ἐρωτώντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, τίς ἀνὴρ εἴη Ξενοφῶν, ἀπεκρίνατο, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα εἴη οὐ κακὸς, φιλοστρατιώτης δὲ καὶ διὰ τοῦτο χεῖρόν ἐστιν αὐτῷ. Καὶ οἳ εἶπον· Ἀλλ'*

§. 1. *Θίμβρωνος*, qui a Lacedaemoniis missus erat auxilio Graecis in Asiam contra Tissaphernem. v. Histor. Graec. III, 1, 5. — ibid. *ταύτης — στρατιᾶς*, hoc Graecorum exercitu, — ibid *διμοιρία*. cf. c. 3, 10. §. 2. *ἐπὶ*, *ad adciscendum sibi Graecorum exercitum.* cf. c. 6, 38. — ibid. *κάλλιον*. v. Animadv. § 3. *παράγειν* (Thimbronis legatos) *ad se adduci.* — ibid. *ἐπὶ τὸ στράτευμα*, *ob exercitum* Graecorum. — ibid. *ἀποδίδωσι*, *an sic abtraete.* — ibid. *στρατηγ.* int. Graecorum, §. 4. *χεῖρον*. cf. §. 39.

Ἀλλ' ἢ δημαγωγεῖ ὁ ἀνὴρ τοὺς ἄνδρας; Καὶ ὁ Ἡρακλείδης· Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. 5 Ἆρ' οὖν, ἔφασαν, μὴ καὶ ἡμῖν ἐναντιώσεται περὶ τῆς ἀπαγωγῆς; Ἀλλ' ἢν ὑμεῖς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης, συλλέξαντες αὐτοὺς ὑπόσχησθε τὸν μισθὸν, ὀλίγον ἐκείνῳ προσχόντες ἀποδραμοῦνται σὺν ὑμῖν. 6 Πῶς ἂν οὖν, ἔφασαν, ἡμῖν συλλεγεῖεν; Αὔριον ὑμᾶς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης, πρωῒ ἄξομεν πρὸς αὐτούς· καὶ οἶδα, ἔφη, ὅτι, ἐπειδὰν ὑμᾶς ἴδωσιν, ἄσμενοι συνδραμοῦνται. Αὕτη μὲν ἡ ἡμέρα οὕτως ἔληξε.

7 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἄγουσιν ἐπὶ τὸ στράτευμα τοὺς Λάκωνας Σεύθης τε καὶ Ἡρακλείδης, καὶ συλλέγεται ἡ στρατιά· τὼ δὲ Λάκωνε ἐλεγέτην, ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεῖ πολεμεῖν Τισσαφέρνει, τῷ ὑμᾶς ἀδικήσαντι· ἢν οὖν ἴητε σὺν ἡμῖν, τόν τε ἐχθρὸν τιμωρήσεσθε, καὶ δαρεικὸν ἕκαστος οἴσει τοῦ μηνὸς ὑμῶν· λοχαγὸς δὲ, τὸ διπλοῦν· στρατηγὸς δὲ, τὸ τετραπλοῦν. 8 Καὶ οἱ στρατιῶται ἄσμενοί τε ἤκουσαν, καὶ εὐθὺς ἀνίσταταί τις τῶν Ἀρκάδων, τοῦ Ξενοφῶντος κατηγορήσων. Παρῆν δὲ καὶ Σεύθης, βουλόμενος εἰδέναι, τί πραχθήσεται· καὶ ἐν ἐπηκόῳ εἱστήκει, ἔχων τὸν ἑρμηνέα· συνίει δὲ καὶ αὐτὸς Ἑλληνιστὶ τὰ πλεῖστα. 9 Ἔνθα δὴ λέγει ὁ Ἀρκάς· Ἀλλ' ἡμεῖς μὲν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ πάλαι ἂν ἦμεν παρ' ὑμῖν, εἰ μὴ Ξενοφῶν δεῦρο ἡμᾶς πείσας ἀπήγαγεν· ἔνθα δὴ ἡμεῖς μὲν τὸν δεινὸν χειμῶνα στρα-

§. 5. μὴ (in interrogatione) *nonne*. §. 7. Λάκωνε sc. Charminus et Polynicus (§. 1.) — ibid. τὸ διπλοῦν. cf. c. 3, 10. §. 8. τὰ πλεῖστα, *pleraque* (graece) *dicta*. §. 9. δεῦρο i. e. huc in Thraciam ad Seuthen.

στρατευόμενοι καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν οὐδέν πεπάμεθα· ὁ δὲ τοὺς ἡμετέρους πόνους ἔχει· καὶ Σεύθης ἰδίᾳ μὲν ἐκεῖνον πεπλούτικεν, ἡμᾶς δὲ ἀποστερεῖ τὸν μισθόν· 10 ὥστε, ὅ γε πρῶτος λέγων, ἐγὼ μέν, ἔφη, εἰ τοῦτον ἴδοιμι καταλευσθέντα, καὶ δόντα δίκην, ὧν ἡμᾶς περιεῖλκε, καὶ τὸν μισθὸν ἄν μοι δοκῶ ἔχειν, καὶ οὐδὲν ἂν ἔτι τοῖς πεπονημένοις ἄχθεσθαι. Μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη ὁμοίως καὶ ἄλλος. Ἐκ δὲ τούτων Ξενοφῶν ἔλεξεν ὧδε·

11 Ἀλλὰ πάντα μὲν ἄρα ἄνθρωπον ὄντα προςδοκᾷν δεῖ, ὁπότε καὶ ἐγὼ νυνὶ μὲν ὑφ᾽ ὑμῶν αἰτίας ἔχω, ἐν ᾧ πλείστην προθυμίαν ἐμαυτῷ γε δοκῶ συνειδέναι περὶ ὑμᾶς παρεσχημένος. Ἀπετραπόμην μέν γε ἤδη οἴκαδε ὡρμημένος, μὰ τὸν Δία, οὔ τι πυνθανόμενος ὑμᾶς εὖ πράττειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκούων ἐν ἀπόροις εἶναι, ὡς ὠφελήσων, εἴ τι δυναίμην. 12 Ἐπεὶ δ᾽ ἦλθον, Σεύθου τουτουῒ πολλοὺς ἀγγέλους πρὸς ἐμὲ πέμποντος, καὶ πολλὰ ὑπισχνουμένου ἐμοί, εἰ πείσαιμι ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπεχείρησα ποιεῖν, ὡς αὐτοὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε· ἦγον δ᾽, ὅθεν ᾤμην τάχιστ᾽ ἂν ὑμᾶς εἰς τὴν Ἀσίαν διαβῆναι. Ταῦτα γὰρ καὶ βέλτιστα ἐνόμιζον ὑμῖν εἶναι, καὶ ὑμᾶς ᾔδειν βουλομένους. 13 Ἐπεὶ δὲ Ἀρίσταρχος, ἐλθὼν σὺν τριήρεσιν, ἐκώλυσε διαπλεῖν ἡμᾶς,

ἐκ

§. 9. πεπάμεθα. cf. I, 9, 19. §. 10. ὅ γε πρῶτ. λέγ. vid. Animadv. — ibid. ὧν i. q. ἀντὶ τούτων ἅ. §. 11. παρεσχημ. i. q. παρέχεσθαι, plurimum studium *praestitisse*. — ibid. οἴκαδε ὡρμημένος. cf. V, 10, 15. et VII, 1, 6. §. 12. πολλούς. cf. c. 1, 5. et c. 2, 10. — ibid. ἦγον, *illuc duxi* int. Perinthum. cf. c. 2, 8 sqq. §. 13. Ἀρίσταρχ. cf. c. 2, 12.

ἐκ τούτου (ὅπερ εἰκὸς δήπου ἦν) συνέλεξα ὑμᾶς, ὅπως βουλευσαίμεθα, ὅ τι χρὴ ποιεῖν. 14 Οὐκοῦν ὑμεῖς ἀκούοντες μὲν Ἀριστάρχου ἐπιτάττοντος ὑμῖν εἰς Χεῤῥόνησον πορεύεσθαι, ἀκούοντες δὲ Σεύθου πείθοντος ἑαυτῷ συστρατεύεσθαι, πάντες μὲν ἐλέγετε σὺν Σεύθῃ ἰέναι, πάντες δ' ἐψηφίσασθε ταῦτα. Εἴ τι οὖν ἐγὼ ἐνταῦθα ἠδίκησα, ἀγαγὼν ὑμᾶς, ἔνθα πᾶσιν ὑμῖν ἐδόκει, εἴπατε. 15 Ἐπεί γε μὴν ψεύδεσθαι ἤρξατο Σεύθης περὶ τοῦ μισθοῦ, εἰ μὲν ἐπαινῶ αὐτὸν, δικαίως ἄν με καὶ αἰτιῷσθε καὶ μισοῖτε· εἰ δὲ πρόσθεν αὐτῷ πάντων μάλιστα φίλος ὤν, νῦν πάντων διαφορώτατός εἰμι, πῶς ἂν ἔτι δικαίως, αἱρούμενος ὑμᾶς ἀντὶ Σεύθου, ὑφ' ὑμῶν αἰτίαν ἔχοιμι περὶ ὧν πρὸς τοῦτον διαφέρομαι; 16 Ἀλλ' εἴποιτε ἂν, ὅτι ἔξεστι, καὶ τὰ ὑμέτερα ἔχοντα παρὰ Σεύθου τεχνάζειν. Οὐκοῦν δῆλον τοῦτό γε, ὅτι, εἴπερ ἐμοὶ ἐτέλει τι Σεύθης, οὐχ οὕτως ἐτέλει δήπου, ὡς ὧν τε ἐμοὶ δοίη στεροῖτο, καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀποτίσειεν; Ἀλλ' οἶμαι, εἰ ἐδίδου, ἐπὶ τούτῳ ἂν ἐδίδου, ὅπως ἐμοὶ δοὺς μεῖον, μὴ ἀποδοίη ὑμῖν τὸ πλεῖον. 17 Εἰ τοίνυν οὕτως ἔχειν οἴεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν αὐτίκα μάλα ματαίαν ταύτην τὴν πρᾶξιν ἀμφοτέροις ἡμῖν ποιῆσαι, ἐὰν πράττητε αὐτὸν τὰ χρήματα. Δῆλον γὰρ, ὅτι Σεύθης, εἰ ἔχω τι παρ' αὐτοῦ, ἀπαιτήσει με, καὶ ἀπαιτήσει μέντοι δικαίως, ἐὰν μὴ βεβαιῶ τὴν πρᾶξιν αὐτῷ, ἐφ' ᾗ ἐδωροδοκούμην. 18 Ἀλλὰ πολλοῦ μοι

δοκῶ

§. 14. ἐψηφίσασθε. cf. c. 3, 6. §. 15. ψεύδεσθαι. cf. c. 5, 4. §. 16. ἔχοντα int. ἐμέ. — ibid. ὧν. cf. ad §. 10. §. 17. ἀμφοτέροις sc. Seuthae mihique.

δοκῶ δεῖν τὰ ὑμέτερα ἔχειν· ὀμνύω γὰρ ὑμῖν θεοὺς ἅπαντας καὶ πάσας, μηδέ, ἃ ἐμοὶ ἰδίᾳ ὑπέσχετο Σεύθης, ἔχειν· πάρεστι δὲ αὐτὸς, καὶ ἀκούων σύνοιδέ μοι, εἰ ἐπιορκῶ. 19 Ἵνα δὲ μᾶλλον θαυμάσητε, συνεπόμνυμι, μηδέ, ἃ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἔλαβον, εἰληφέναι, μὴ τοίνυν μηδ' ὅσα τῶν λοχαγῶν ἔνιοι. 20 Καὶ τί δὴ ταῦτα ἐποίουν; Ὤμην, ὦ ἄνδρες, ὅσῳ μᾶλλον συμφέροιμι τούτῳ τὴν τότε πενίαν, τοσούτῳ μᾶλλον αὐτὸν φίλον μοι ἔσεσθαι, ὁπότε δυνηθείη. Ἐγὼ δὲ ἅμα ὁρῶ αὐτὸν εὖ πράττοντα, καὶ γιγνώσκω δὴ αὐτοῦ τὴν γνώμην. 21 Εἴποι δή τις ἄν· Οὔκουν αἰσχύνῃ οὕτω μώρως ἐξαπατώμενος; Ναὶ μὰ Δία ᾐσχυνόμην μέντοι, εἰ ὑπὸ πολεμίου γε ὄντος ἐξηπατήθην· φίλῳ δ' ὄντι ἐξαπατᾶν αἴσχιόν μοι δοκεῖ εἶναι ἢ ἐξαπατᾶσθαι. 22 Ἐπεί, εἴ γε πρὸς φίλους ἐστὶ φυλακή, πᾶσαν οἶδα ὑμᾶς φυλαξαμένους, ὡς μὴ παρασχεῖν τούτῳ πρόφασιν δικαίαν, μὴ ἀποδιδόναι ὑμῖν, ἃ ὑπέσχετο· οὔτε γὰρ ἠδικήσαμεν τοῦτον οὐδέν, οὔτε κατεβλακεύσαμεν τὰ τούτου, οὔτε μὴν κατεδειλιάσαμεν οὐδέν, ἐφ' ὅ τι ἡμᾶς οὗτος παρεκάλεσεν. 23 Ἀλλὰ φαίητε ἄν, ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, ὡς μηδέ, εἰ ἐβούλετο, ἐδύνατο ἐξαπατᾶν. Πρὸς ταῦτα δὲ ἀκούσατε, ἃ ἐγὼ οὐκ ἄν ποτε εἶπον τούτου ἐναντίον, εἰ μή μοι παντάπασιν ἀγνώμονες ἐδοκεῖτε εἶναι, ἢ λίαν εἰς ἐμὲ ἀχάριστοι. 24 Ἀναμνήσθητε γάρ, ἐν ποίοις

§. 18. ἰδίᾳ ὑπέσχ. cf. c. 2, 38. §. 19. μηδὲ — ἔλαβον. cf. c. 5, 5. §. 20. αὐτοῦ τ. γνώμην i. e. αὐτὸν ἀγνώμονα. §. 21. φίλῳ δ' ὄντι etc., *sed turpius est amico amicum decipere, quam ab eo decipi.* §. 22. Ἐπεί, *porro s. deinde.*

ποίοις τισὶν ὄντες πράγμασιν ἐτυγχάνετε, ἐξ ὧν ὑμᾶς ἐγὼ ἀνήγαγον πρὸς Σεύθην. Οὐκ εἰς μὲν Πέρινθον, ἐπεὶ προςίετε τῇ πόλει, Ἀρίσταρχος ὑμᾶς ὁ Λακεδαιμόνιος οὐκ εἴα εἰςιέναι, ἀποκλείσας τὰς πύλας· ὑπαίθριοι δὲ ἔξω ἐστρατοπεδεύετε· μέσος δὲ χειμὼν ἦν· ἀγορᾷ δὲ ἐχρῆσθε, σπάνια μὲν ὁρῶντες τὰ ὤνια, σπάνια δὲ ἔχοντες, ὅτων ὠνήσεσθε. 25 Ἀνάγκη δὲ ἦν μένειν ἐπὶ Θρᾴκης· (τριήρεις γὰρ ἐφορμοῦσαι ἐκώλυον διαπλεῖν) εἰ δὲ μένοι τις, ἐν πολεμίᾳ χώρᾳ εἶναι, ἔνθα πολλοὶ μὲν ἱππεῖς ἐναντίοι ἦσαν, πολλοὶ δὲ πελτασταί. 26 Ἡμῖν δὲ ὁπλιτικὸν μὲν ἦν, ᾧ, ἀθρόοι μὲν ἰόντες ἐπὶ τὰς κώμας, ἴσως ἂν ἐδυνάμεθα σῖτον λαμβάνειν, οὐδέν τι ἄφθονον· ὅτῳ δὲ διώκοντες ἂν ἢ ἀνδράποδα ἢ πρόβατα κατελαμβάνομεν, οὐκ ἦν ἡμῖν· οὔτε γὰρ ἱππικὸν οὔτε πελταστικὸν ἔτι ἐγὼ συνεστηκὸς κατέλαβον παρ' ὑμῖν. 27 Εἰ οὖν, ἐν τοιαύτῃ ἀνάγκῃ ὄντων ὑμῶν, μηδ' ὁντιναοῦν μισθὸν προςαιτήσας, Σεύθην σύμμαχον ὑμῖν προςέλαβον, ἔχοντα ἱππέας καὶ πελταστάς, ὧν ὑμεῖς προςεδεῖσθε, κακῶς ἂν ἐδόκουν ὑμῖν βεβουλεῦσθαι πρὸ ὑμῶν; 28 Τούτων γὰρ δήπου κοινωνήσαντες, καὶ σῖτον ἀφθονώτερον ἐν ταῖς κώμαις εὑρίσκετε, διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς Θρᾷκας κατὰ σπουδὴν μᾶλλον φεύγειν· καὶ προβάτων καὶ ἀνδραπόδων μετέσχετε. 29 Καὶ πολέμιον οὐδένα ἔτι ἑωρῶμεν, ἐπειδὴ τὸ ἱππικὸν ἡμῖν προςεγένετο· τέως δὲ θαρσαλέως

§. 24. ἔξω. cf. c. 2, 11 extr. §. 25. εἶναι repete ἀνάγκη ἦν. §. 26. συνεστηκός, bestehend. §. 27. προςέλαβον, adscivissem. — ibid. φεύγειν int. equitatus metu. §. 28. μετέσχετε. Vid. Animadv. §. 29. τέως, ad id usque tempus.

καλῶς ἡμῖν ἐφείποντο οἱ πολέμιοι καὶ ἱππικῷ καὶ πελταστικῷ, κωλύοντες μηδαμῇ κατ' ὀλίγους ἀποσκεδαννυμένους τὰ ἐπιτήδεια ἀφθονώτερα ἡμᾶς πορίζεσθαι. 30 Εἰ δὲ δὴ ὁ συμπαρέχων ὑμῖν ταύτην τὴν ἀσφάλειαν, μὴ πάνυ πολὺν μισθὸν προςετέλει τῆς ἀσφαλείας, τοῦτό δὴ τὸ πάθημα τὸ σχέτλιον; καὶ διὰ τοῦτο οὐδαμῇ οἴεσθε χρῆναι ζῶντά μ' ἀνεῖναι; 31 Νῦν δὲ δὴ πῶς ἀπέρχεσθε; Οὐ διαχειμάσαντες μὲν ἐν ἀφθόνοις τοῖς ἐπιτηδείοις, περιττὸν δ' ἔχοντες τοῦτο, εἴ τι ἐλάβετε παρὰ Σεύθου; τὰ γὰρ τῶν πολεμίων ἐδαπανᾶτε· καὶ ταῦτα πράττοντες, οὔτε ἄνδρας ἐπείδετε ὑμῶν αὐτῶν ἀποθανόντας, οὔτε ζῶντας ἀπεβάλετε. 32 Εἰ δέ τι καλὸν πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ βαρβάρους ἐπέπρακτο ὑμῖν, οὐ καὶ ἐκεῖνο σῶν ἔχετε, καὶ πρὸς ἐκείνοις νῦν ἄλλην εὔκλειαν προςειλήφατε, καὶ τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ Θρᾷκας, ἐφ' οὓς ἐστρατεύεσθε, κρατήσαντες; Ἐγὼ μὲν ὑμᾶς φημὶ δικαίως ἄν, ὧν ἐμοὶ χαλεπαίνετε, τούτων τοῖς θεοῖς χάριν εἰδέναι, ὡς ἀγαθῶν. 33 Καὶ τὰ μὲν δὴ ὑμέτερα τοιαῦτα. Ἄγετε δὲ πρὸς τῶν θεῶν, καὶ τὰ ἐμὰ σκέψασθε ὡς ἔχει. Ἐγὼ μὲν γὰρ, ὅτε πρῶτον ἀπῇρα οἴκαδε, ἔχων μὲν ἔπαινον πολὺν πρὸς ὑμῶν ἀπεπορευόμην, ἔχων δὲ δι' ὑμᾶς καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εὔκλειαν· ἐπιστευόμην δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίων· οὐ γὰρ ἄν με ἔπεμπον πάλιν πρὸς ὑμᾶς.

34 Νῦν

§. 30. συμπαρέχων i. e. ego Xenoph. — ibid. μὴ πάνυ πολύν. cf. c. 5, 4. — ibid. μισθὸν προςετέλει etc., *pro securitate insuper stipendium pependerit.* — ibid. pro μ' ἀνεῖναι. S. ex aliq. libris ἐμὲ ἂν εἶναι. §. 32. ὧν i. q. δι' ὧν s. ἅ. §. 33. ἀπῇρα (ἀπαίρω) (ancoram) *solverem.* cf. c. 1, 38. — ibid. ἔπεμπον, *misissent.* cf. c. 2, 8.

34 Νῦν δ' ἀπέρχομαι πρὸς μὲν Λακεδαιμονίους, ὑφ' ὑμῶν διαβεβλημένος, Σεύθῃ δὲ ἀπηχθημένος ὑπὲρ ὑμῶν, ὃν ἤλπιζον, εὖ ποιήσας μεθ' ὑμῶν, ἀποστροφὴν καὶ ἐμοὶ καλὴν καὶ παισὶν, εἰ γένοιντο, καταθήσεσθαι. 35 Ὑμεῖς δ', ὑπὲρ ὧν ἐγὼ ἀπήχθημαί τε πλεῖστα, καὶ ταῦτα πολὺ κρείττοσιν ἐμαυτοῦ, πραγματευόμενός τε οὐδὲ νῦν πω πέπαυμαι ὅ τι δύναμαι ἀγαθὸν ὑμῖν, τοιαύτην γνώμην ἔχετε περὶ ἐμοῦ. 36 Ἀλλ' ἔχετε μέν με, οὔτε φεύγοντα λαβόντες, οὔτε ἀποδιδράσκοντα· ἢν δὲ ποιήσητε, ἃ λέγετε, ἴστε, ὅτι ἄνδρα κατακανόντες ἔσεσθε, πολλὰ μὲν δὴ πρὸ ὑμῶν ἀγρυπνήσαντα, πολλὰ δὲ σὺν ὑμῖν πονήσαντα καὶ κινδυνεύσαντα, καὶ ἐν τῷ μέρει καὶ παρὰ τὸ μέρος· θεῶν δὲ ἵλεων ὄντων καὶ τρόπαια βαρβάρων πολλὰ δὴ σὺν ὑμῖν στησάμενον, ὅπως δέ γε τῶν Ἑλλήνων μηδενὶ πολέμιοι γένοισθε, πᾶν ὅσον ἐγὼ ἐδυνάμην, πρὸς ὑμᾶς διατεινάμενον. 37 Καὶ γὰρ οὖν νῦν ὑμῖν ἔξεστιν ἀνεπιλήπτως πορεύεσθαι, ὅποι ἂν ἕλησθε, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Ὑμεῖς δὲ, ὅτι πολλὴ ὑμῖν εὐπορία φαίνεται, καὶ πλεῖτε, ἔνθα δὴ ἐπιθυμεῖτε πάλαι, δέονται δὲ ὑμῶν οἱ τὸ μέγιστον δυνάμενοι, μισθὸς δὲ φαίνεται, ἡγεμόνες δὲ ἥκουσι Λακεδαιμόνιοι, οἱ κράτιστοι νομιζόμενοι εἶναι, νῦν δὴ καιρὸς δοκεῖ ὑμῖν εἶναι, ὡς τάχιστα ἐμὲ κατακτανεῖν; 38 οὐ μὴν, ὅτε γε ἐν τοῖς ἀπόροις ἦμεν,

§. 34. εἰ γένοιντο. Vid. Animadv. §. 36. ἃ λέγετε. cf. §. 10. — ibid. καὶ ἐν τῷ μέρει etc. *et ex officio et praeter officium.* §. 36. διατεινάμενον. cf. c. 1, 25 sqq. §. 37. πλεῖτε int. in Asiam cum Lacedaemoniis. — ibid. ἐπιθυμεῖτε cf. c. 2, 9. §. 38. οὐ μὴν int. τοῦτο ἐποιεῖτε.

μεν, οἱ πάντων μνημονικώτατοι· ἀλλὰ καὶ πατέρα ἐμὲ ἐκαλεῖτε, καὶ ἀεὶ ὡς εὐεργέτου μεμνῆσθαι ὑπισχνεῖσθε. Οὐ μέντοι ἀγνώμονές οὐδ' οὗτοί εἰσιν, οἱ νῦν ἥκοντες ἐφ' ὑμᾶς· ὥςτε, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐδὲ τούτοις δοκεῖτε βελτίονες εἶναι, τοιοῦτοι ὄντες περὶ ἐμέ. Ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

39 Χαρμῖνος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἀναστὰς εἶπεν οὑτωσί· Ἀλλ' ἐμοὶ μέντοι, ὦ ἄνδρες, οὐ δικαίως γε δοκεῖτε τῷ ἀνδρὶ τούτῳ χαλεπαίνειν· ἔχω γὰρ καὶ αὐτὸς αὐτῷ μαρτυρῆσαι· Σεύθης γὰρ, ἐρωτῶντος ἐμοῦ καὶ Πολυνείκου περὶ Ξενοφῶντος, τίς ἀνὴρ εἴη, ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶχε μέμφεσθαι, ἄγαν δὲ φιλοστρατιώτην ἔφη αὐτὸν εἶναι· διὸ καὶ χεῖρον αὐτῷ εἶναι πρὸς ἡμῶν τε τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ πρὸς αὐτοῦ. 40 Ἀναστὰς ἐπὶ τούτῳ Εὐρύλοχος ὁ Λουσιάτης Ἀρκὰς εἶπε· Δοκεῖ γέ μοι, ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τοῦτο ὑμᾶς πρῶτον ἡμῶν στρατηγῆσαι, παρὰ Σεύθου ἡμῖν τὸν μισθὸν ἀναπρᾶξαι ἢ ἑκόντος ἢ ἄκοντος, καὶ μὴ πρότερον ἡμᾶς ἀπαγαγεῖν. 41 Πολυκράτης δὲ Ἀθηναῖος εἶπεν ἀναστὰς ὑπὲρ Ξενοφῶντος· Ὁρῶ γε μὴν, ὦ ἄνδρες, ἔφη, καὶ Ἡρακλείδην ἐνταῦθα παρόντα· ὃς παραλαβὼν τὰ χρήματα ἃ ἡμεῖς ἐπονήσαμεν, ταῦτα ἀποδόμενος, οὔτε Σεύθῃ ἀπέδωκεν, οὔτε ἡμῖν τὰ γινόμενα, ἀλλ' αὐτὸς κλέψας

§. 38. μνημονικώτατοι ironice: *omnium maxime immemores, ingrati.* — ibid. ἐφ' ὑμᾶς, *ad vos adsciscendos.* cf. c. 6, 2. §. 39. Χαρμῖνος. cf. §. 1. — ibid. ἐρωτῶντος etc. cf. §. 4. §. 40. στρατηγῆσαι, *vos ostendere duces nostros eo,* quod etc. §. 41. ὑποδόμενος. cf. c. 5, 2 sqq.

ψας πέπαται. Ἢν οὖν σωφρονῶμεν, ἑξόμεθα αὐτοῦ· οὐ γὰρ δὴ οὗτός γε, ἔφη, Θρᾷξ ἐστιν, ἀλλὰ Ἕλλην ὢν Ἕλληνας ἀδικεῖ.

42 Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἡρακλείδης μάλα ἐξεπλάγη· καὶ προσελθὼν τῷ Σεύθῃ λέγει· Ἡμεῖς, ἢν σωφρονῶμεν, ἄπιμεν ἐντεῦθεν ἐκ τῆς τούτων ἐπικρατείας. Καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους, ᾤχοντο ἀπελαύνοντες εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον. 43 Καὶ ἐντεῦθεν Σεύθης πέμπει Ἐβοζέλμιον τὸν ἑαυτοῦ ἑρμηνέα πρὸς Ξενοφῶντα, καὶ κελεύει αὐτὸν καταμεῖναι παρ' ἑαυτῷ, ἔχοντα χιλίους ὁπλίτας· καὶ ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τά τε χωρία τὰ ἐπὶ θαλάττῃ, καὶ τὰ ἄλλα, ἃ ὑπέσχετο. Καὶ ἐν ἀποῤῥήτῳ ποιησάμενος, λέγει, ὅτι ἀκήκοε Πολυνείκου, ὡς, εἰ ὑποχείριος ἔσται Λακεδαιμονίοις, σαφῶς ἀποθανοῖ ὑπὸ Θίμβρωνος. 44 Ἐπέστελλον δὲ ταῦτα καὶ οἱ ἄλλοι πολλοὶ ξένοι τῷ Ξενοφῶντι, ὡς διαβεβλημένος εἴη, καὶ φυλάττεσθαι δέοι. Ὁ δ' ἀκούων ταῦτα, δύο ἱερεῖα λαβὼν, ἔθυε τῷ Διῒ τῷ Βασιλεῖ, πότερά οἱ λῷον καὶ ἄμεινον εἴη μένειν παρὰ Σεύθῃ, ἐφ' οἷς Σεύθης λέγει, ἢ ἀπιέναι σὺν τῷ στρατεύματι. Ἀναιρεῖ δὲ αὐτῷ ἀπιέναι.

§. 41. πέπαται i. q. κέκτηται. cf. §. 9. — ibid. ἑξόμεθα αὐτοῦ, *so werden wir uns an ihn halten.* §. 43. τά τε χωρία. cf. c. 2, 38. §. 44. λῷον καὶ ἄμειν. cf. V, 10, 15. — ibid. ἀναιρεῖ int. ὁ θεός.

CA-

CAPUT VII.

Graeci quum e vicis, quos Medosades dono acceperat, res necessarias petere coepissent, Xenophon Medosade intercedente, a Seuthe stipendium habita oratione accipit idque Spartanorum legatis tradit militibus distribuendum.

1 Ἐντεῦθεν Σεύθης μὲν ἀπεστρατοπεδεύσατο προσωτέρω· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐσκήνησαν εἰς κώμας, ὅθεν ἔμελλον, πλεῖστα ἐπισιτισάμενοι, ἐπὶ θάλατταν ἥξειν. Αἱ δὲ κῶμαι αὗται ἦσαν δεδομέναι ὑπὸ Σεύθου Μηδοσάδῃ. 2 Ὁρῶν οὖν ὁ Μηδοσάδης δαπανώμενα τὰ ἐν ταῖς κώμαις ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, χαλεπῶς ἔφερε· καὶ λαβὼν ἄνδρα Ὀδρύσην, δυνατώτατον τῶν ἄνωθεν καταβεβηκότων, καὶ ἱππέας ὅσον πεντήκοντα, ἔρχεται καὶ προσκαλεῖται Ξενοφῶντα ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος· καὶ ὃς, λαβών τινας τῶν λοχαγῶν καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ἐπιτηδείων, προσέρχεται. 3 Ἔνθα δὴ λέγει ὁ Μηδοσάδης· Ἀδικεῖτε, ὦ Ξενοφῶν, τὰς ἡμετέρας κώμας πορθοῦντες. Προλέγομεν οὖν ὑμῖν, ἐγώ τε ὑπὲρ Σεύθου, καὶ ὅδε ὁ ἀνὴρ, παρὰ Μηδόκου ἥκων τοῦ ἄνω βασιλέως, ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἐπιτρέψομεν ὑμῖν, ἀλλ᾽ ἐὰν ποιῆτε κακῶς τὴν ἡμετέραν χώραν, ὡς πολεμίους ἀλεξησόμεθα.

4 Ὁ

§. 1. ἐπὶ θάλατταν ἥξειν, in Asiam inde navibus transituri. — ibid. Μηδοσάδῃ. cf. c. 1, 5. §. 2. τῶν ἄνωθεν i. e. e Thracia superiori. cf. c. 5, 15. §. 3. Ἀδικεῖτε int. Graeci.

4 Ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἀκούσας ταῦτα, εἶπεν· Ἀλλὰ σοὶ μὲν τοιαῦτα λέγοντι καὶ ἀποκρίνασθαι χαλεπόν· τοῦδε δὲ ἕνεκα τοῦ νεανίσκου λέξω, ἵν' εἰδῇ, οἷοί τε ὑμεῖς ἐστε, καὶ οἷοι ἡμεῖς. 5 Ἡμεῖς μὲν γὰρ, ἔφη, πρὶν φίλοι γενέσθαι ὑμῖν, ἐπορευόμεθα διὰ ταύτης τῆς χώρας, ὅποι ἐβουλόμεθα, ἣν μὲν ἐθέλοιμεν πορθοῦντες, ἣν δ' ἐθέλοιμεν κατακαίοντες. 6 Καὶ σὺ, ὁπότε πρὸς ἡμᾶς ἦλθες πρεσβεύων, ηὐλίζου παρ' ἡμῖν, οὐδένα φοβούμενος τῶν πολεμίων. Ὑμεῖς δὲ οὐκ ᾖτε εἰς τήνδε τὴν χώραν, ἢ, εἴ ποτε ἔλθοιτε, ὡς ἐν κρειττόνων χώρᾳ ηὐλίζεσθε ἐγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις. 7 Ἐπεὶ δὲ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε, καὶ δι' ἡμᾶς σὺν θεοῖς ἔχετε τήνδε τὴν χώραν, νῦν δὴ ἐξελαύνετε ἡμᾶς κατὰ κράτος ἐκ τῆς χώρας, ἣν παρ' ἡμῶν ἑκόντων παρελάβετε· ὡς γὰρ αὐτὸς οἶσθα, οἱ πολέμιοι οὐκ ἦσαν ἱκανοὶ ἡμᾶς ἐξελαύνειν. 8 Καὶ οὐχ ὅπως δῶρα δοὺς καὶ εὖ ποιήσας, ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθες, ἀξιοῖς ἡμᾶς ἀποπέμψασθαι, ἀλλ' ἀποπορευομένους ἡμᾶς οὐδ' ἐναυλισθῆναι, ὅσον δύνασαι, ἐπιτρέπεις. 9 Καὶ ταῦτα λέγων οὔτε θεοὺς αἰσχύνῃ οὔτε τόνδε τὸν ἄνδρα, ὃς νῦν μέν σε ὁρᾷ πλουτοῦντα, πρὶν δὲ ἡμῖν φίλον γενέσθαι, ἀπὸ λῃστείας τὸν βίον ἔχοντα, ὡς αὐτὸς ἔφησθα. 10 Ἀτὰρ τί καὶ πρὸς ἐμὲ ταῦτα λέγεις; ἔφη· οὐ γὰρ ἐγὼ ἔτι ἄρχω, ἀλλὰ

§. 4. καὶ ἀποκρίνασθαι, *vel* refpondere. — ibid. νεανίσκου Thracis (§. 2.). §. 6. ἦλθες πρεσβεύων. cf. c. 2, 10. — ibid. ἐγκεχαλινωμένοις. cf. c. 2, 21. §. 8. οὐχ ὅπως, nicht etwa. — ibid. ἐναυλισθῆναι, fiquidem per hos vicos ad mare defcendere tantum voluerunt. §. 9. ἀπὸ λῃστείας. cf. c. 2, 21.

ἀλλὰ Λακεδαιμόνιοι, οἷς ὑμεῖς παρεδώκατε τὸ στράτευμα ἀπάγειν, οὐδὲ ἐμὲ παρακαλέσαντες, ὦ θαυμαστότατοι, ὅπως, ὥσπερ ἀπηχθανόμην αὐτοῖς, ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦγον, οὕτω καὶ χαρισαίμην νῦν ἀποδιδούς.

11 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἤκουσεν ὁ Ὀδρύσης, εἶπεν· Ἐγὼ μὲν, ὦ Μηδόσαδες, κατὰ τῆς γῆς καταδύομαι ὑπὸ τῆς αἰσχύνης, ἀκούων ταῦτα. Καὶ εἰ μὲν πρόσθεν ἠπιστάμην, οὐδ' ἂν συνηκολούθησά σοι· καὶ νῦν ἄπειμι· οὐ γὰρ ἂν Μήδοκός με ὁ βασιλεὺς ἐπαινοίη, εἰ ἐξελαύνοιμι τοὺς εὐεργέτας. 12 Ταῦτ' εἰπὼν, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἀπήλαυνε, καὶ σὺν αὐτῷ οἱ ἄλλοι ἱππεῖς, πλὴν τεττάρων, ἢ πέντε. Ὁ δὲ Μηδοσάδης (ἐλύπει γὰρ αὐτὸν ἡ χώρα πορθουμένη) ἐκέλευε τὸν Ξενοφῶντα καλέσαι τὼ Λακεδαιμονίω. 13 Ὁ δ' ἀπολαβὼν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους, προςῆλθε τῷ Χαρμίνῳ καὶ τῷ Πολυνείκῳ, καὶ ἔλεξεν, ὅτι καλεῖ αὐτοὺς Μηδοσάδης, προςερῶν ἅπερ αὐτῷ, ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας. 14 Οἶμαι ἂν οὖν, ἔφη, ὑμᾶς ἀπολαβεῖν τῇ στρατιᾷ τὸν ὀφειλόμενον μισθὸν, εἰ εἴποιτε, ὅτι δέοιτο ὑμῶν ἡ στρατιὰ συναναπρᾶξαι τὸν μισθὸν ἢ παρὰ ἑκόντος ἢ παρὰ ἄκοντος Σεύθου· καὶ

§. 10. παρεδώκατε. cf. c. 6, 3. — ibid. ὅπως etc. Sensus: *ne Lacedaemonios mihi reconciliarem.* §. 13. Χαρμίνῳ etc. cf. c. 6, 1. — ibid. προςερῶν, *ut (Medosades) idem dicturus sit iis, quod sibi (Xenophonti) jam dixisset,* ut (Graeci) e regione exeant. Pro προσερῶν S. dedit προσρῶν. §. 14. συναναπρᾶξαι: *ut vos adjuvaretis ipsos (Graecos) in stipendio impetrando.* — ibid. ἢ παρὰ ἑκόντ. etc. cf. c. 6, 40.

μένους· οἳ δ᾽ ἂν φανεροὶ ὦσιν ἀλήθειαν ἀσκοῦντες, τούτων οἱ λόγοι, ἤν τι δέωνται, οὐδὲν μεῖον δύνανται ἀνύσασθαι, ἢ ἄλλων ἡ βία· ἤν τε τινὰ σωφρονίζειν βούλωνται, γιγνώσκω τὰς τούτων ἀπειλὰς οὐχ ἧττον σωφρονιζούσας, ἢ ἄλλων τὰς ἤδη κολάσεις· ἤν τέ τῳ τὶ ὑπισχνῶνται οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες, οὐδὲν μεῖον διαπράττονται, ἢ οἱ ἄλλοι παραχρῆμα διδόντες. 25 Ἀναμνήσθητι δὲ καὶ σύ, τί προτελέσας ἡμῖν, συμμάχους ἡμᾶς ἔλαβες. Οἶσθ᾽, ὅτι οὐδέν· ἀλλὰ πιστευθεὶς ἀληθεύσειν, ἃ ἔλεγες, ἐπῆρας τοσούτους ἀνθρώπους συστρατεύσασθαί τε καὶ συγκατεργάσασθαί σοι ἀρχήν, οὐ πεντήκοντα μόνον ἀξίαν ταλάντων, (ὅσα οἴονται δεῖν οὗτοι νῦν ἀπολαβεῖν), ἀλλὰ πολλαπλασίων. 26 Οὐκοῦν τοῦτο μὲν πρῶτον, τὸ πιστεύεσθαί σε, (τὸ καὶ τὴν βασιλείαν σοὶ κατεργασάμενον), τούτων τῶν χρημάτων ὑπὸ σοῦ πιπράσκεται. 27 Ἴθι δή, ἀναμνήσθητι, πῶς μέγα ἡγοῦ τότε καταπράξασθαι, ὃ νῦν καταστρεψάμενος ἔχεις. Ἐγὼ μὲν οἶδ᾽, ὅτι εὔξω ἄν, τὰ νῦν πεπραγμένα μᾶλλον σοὶ καταπραχθῆναι, ἢ πολλαπλάσια τούτων τῶν χρημάτων γενέσθαι. 28 Ἐμοὶ τοίνυν μεῖζον βλάβος καὶ αἴσχιον δοκεῖ εἶναι, τὸ ταῦτα νῦν μὴ κατασχεῖν, ἢ τότε μὴ λαβεῖν, ὅσῳ περ χαλεπώτερον ἐκ πλουσίου πένητα γενέσθαι, ἢ τὴν ἀρχὴν μὴ πλουτῆσαι· καὶ ὅσῳ λυπηρότερον ἐκ βασιλέως ἰδιώτην φανῆναι, ἢ ἀρχὴν μὴ βασιλεῦσαι. 29 Οὐκοῦν ἐπίστασαι μέν, ὅτι οἱ νῦν σοι ὑπήκοοι γενόμενοι οὐ φιλίᾳ τῇ σῇ ἐπεί-

§. 26. τούτων supple ἀντί. §. 28. λαβεῖν repete ταῦτα (hoc amplum imperium). — ibid. φανῆναι, *fieri*. §. 29. οὐ φιλίᾳ τῇ σῇ, *non amicitia tui permotos*.

ἐπείσθησαν ὑπὸ σοῦ ἄρχεσθαι, ἀλλ' ἀνάγκῃ, καὶ ὅτι ἐπιχειροῖεν ἂν πάλιν ἐλεύθεροι γίγνεσθαι, εἰ μή τις αὐτοὺς φόβος κατέχοι. 30 Ποτέρως οὖν οἴει, μᾶλλον ἂν φοβεῖσθαί τε αὐτοὺς, καὶ φρονεῖν τὰ πρός σε, εἰ ὁρῷέν σοι τοὺς στρατιώτας οὕτω διακειμένους, ὡς νῦν τε μένοντας ἂν, εἰ σὺ κελεύοις, αὖθίς τ' ἂν ταχὺ ἐλθόντας, εἰ δέοι, ἄλλους τε, τούτων περὶ σοῦ ἀκούοντας πολλὰ ἀγαθὰ, ταχὺ ἂν σοι, ὁπότε βούλοιο, παραγενέσθαι· ἢ εἰ καταδοξάσειαν, μήτε ἂν ἄλλους σοι ἐλθεῖν, δι' ἀπιστίαν ἐκ τῶν νῦν γεγενημένων, τούτους τε αὐτοῖς εὐνουστέρους εἶναι ἢ σοί; 31 Ἀλλὰ μὴν οὐδὲν πλήθει γε ἡμῶν λειφθέντες ὑπεῖξάν σοι, ἀλλὰ προστατῶν ἀπορίᾳ. Οὐκοῦν νῦν καὶ τοῦτο κίνδυνος, μὴ λάβωσι προστάτας αὐτῶν τινὰς τούτων, οἳ νομίζουσιν ὑπὸ σοῦ ἀδικεῖσθαι, ἢ καὶ τούτων κρείττονας τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐὰν οἱ μὲν στρατιῶται ὑπισχνῶνται προθυμότερον αὐτοῖς συστρατεύεσθαι, ἐὰν τὰ παρὰ σοῦ ἀναπράξωσιν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, διὰ τὸ δεῖσθαι τῆς στρατιᾶς, συναινέσωσιν αὐτοῖς ταῦτα. 32 Ὅτι γε μὴν οἱ ὑπὸ σοὶ Θρᾷκες γενόμενοι πολὺ ἂν προθυμότερον ἴοιεν ἐπί σε ἢ σύν σοι, οὐκ ἄδηλον· σοῦ μὲν γὰρ κρατοῦντος, δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς· κρατουμένου δὲ σοῦ, ἐλευθερία. 33 Εἰ δὲ καὶ τῆς χώρας προνοεῖσθαι ἤδη τι δεῖ ὡς σῆς οὔσης, ποτέρως ἂν οἴει ἀπαθῆ

§. 30. στρατιώτας i. q. ἡμᾶς. — ibid. μένοντας — ἐλθόντας i. q. μένοιεν — ἔλθοιεν. — ibid. τούτων i. q. ἐκ τούτων, *ex his Graecis.* — ibid. τούτους δὲ αὐτοῖς, *hos vero Graecos novis tuis subjectis* (Thracibus) magis faverent, *quam tibi.* §. 31. πλήθει — λειφθέντες, *numero inferiores.*

παθῇ κακῶν αὐτὴν εἶναι μᾶλλον, εἰ οὗτοι οἱ στρατιῶται, ἀπολαβόντες ἃ ἐγκαλοῦσιν, εἰρήνην καταλιπόντες οἴχοιντο, ἢ εἰ οὗτοί τε μένοιεν ὡς ἐν πολεμίᾳ, σύ τε ἄλλους πειρῷο, πλείονας τούτων ἔχων, ἀντιστρατοπεδεύεσθαι, δεομένους τῶν ἐπιτηδείων; 34 Ἀργύριον δὲ ποτέραις ἂν πλεῖον ἀναλωθείη, εἰ τούτοις τὸ ὀφειλόμενον ἀποδοθείη, ἢ εἰ ταῦτά τε ὀφείλοιτο, ἄλλους τε κρείττονας τούτων δέοι μισθοῦσθαι; 35 Ἀλλὰ γὰρ Ἡρακλείδῃ, ὡς πρὸς ἐμὲ ἐδήλου, πάμπολυ τοῦτο δοκεῖ τὸ ἀργύριον εἶναι. Ἦ μὴν πολύ γέ ἐστιν ἔλαττον νῦν σοι καὶ λαβεῖν τοῦτο καὶ ἀποδοῦναι, ἢ, πρὶν ἡμᾶς ἐλθεῖν πρός σε, τὸ δέκατον τούτου μέρος. 36 Οὐ γὰρ ἀριθμός ἐστιν ὁ ὁρίζων τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον, ἀλλ' ἡ δύναμις τοῦ τε ἀποδιδόντος καὶ τοῦ λαμβάνοντος. Σοὶ δὲ νῦν ἡ κατ' ἐνιαυτὸν πρόσοδος πλείων ἐστὶν, ἢ τὰ πρόσθεν παρόντα, ἃ ἐκέκτησο. 37 Ἐγὼ μὲν, ὦ Σεύθη, ταῦτα, ὡς φίλου ὄντος σοῦ προενοούμην, ὅπως σύ τε ἄξιος δοκοίης εἶναι, ὧν οἱ θεοί σοι ἔδωκαν ἀγαθῶν, ἐγώ τε μὴ διαφθαρείην ἐν τῇ στρατιᾷ. 38 Εὖ γὰρ ἴσθι, ὅτι νῦν ἐγὼ οὔτ' ἂν ἐχθρὸν βουλόμενος κακῶς ποιῆσαι δυνηθείην σὺν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ, οὔτ' ἂν, εἴ σοι πάλιν βουλοίμην βοηθῆσαι, ἱκανὸς ἂν γενοίμην. Οὕτω γὰρ πρὸς ἐμὲ ἡ στρατιὰ διάκειται. 39 Καίτοι αὐτόν σε μάρτυρα σὺν τοῖς θεοῖς εἰδόσι ποιοῦμαι, ὅτι οὔτε ἔχω παρὰ σοῦ ἐπὶ τοῖς στρατιώ-

ταις

§. 34. ὀφείλοιτο, *non solveretur.* §. 35. τοῦτο — τὸ ἀργύρ., *quinquaginta talenta.* cf. §. 25. §. 35. λαβεῖν, *exigere (aufzubringen).* §. 36. Pro παρόντα Ws. legere mavult πάντα. §. 37. σοῦ προεν., *bedachte dieſs für dich.* §. 39. ἐπὶ τοῖς στρατ., *militum cauſa.*

ταις οὐδὲν, οὔτε ᾔτησα πώποτε εἰς τὸ ἴδιον τὰ ἐκείνων, οὔτε ἃ ὑπέσχου μοι ἀπῄτησα. 40 Ὄμνυμι δέ σοι, μηδ' ἀποδιδόντος δέξασθαι ἄν, εἰ μὴ καὶ οἱ στρατιῶται ἔμελλον τὰ ἑαυτῶν συναπολαμβάνειν. Αἰσχρὸν γὰρ ἦν τὰ μὲν ἐμὰ διαπεπρᾶχθαι, τὰ δ' ἐκείνων περιορᾶν ἐμὲ κακῶς ἔχοντα, ἄλλως τε καὶ τιμώμενον ὑπ' ἐκείνων. 41 Καίτοι γε Ἡρακλείδῃ λῆρος πάντα δοκεῖ εἶναι, πρὸς τὸ ἀργύριον ἔχειν ἐκ παντὸς τρόπου· ἐγὼ δέ, ὦ Σεύθη, οὐδὲν νομίζω γε ἀνδρί, ἄλλως τε καὶ ἄρχοντι, κάλλιον εἶναι κτῆμα, οὐδὲ λαμπρότερον, ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ γενναιότητος. 42 Ὁ γὰρ ταῦτα ἔχων πλουτεῖ μὲν ὄντων φίλων πολλῶν, πλουτεῖ δὲ καὶ ἄλλων βουλομένων γενέσθαι· καὶ εὖ μὲν πράττων ἔχει τοὺς συνησθησομένους, ἐὰν δέ τι σφαλῇ, οὐ σπανίζει τῶν βοηθησόντων. 43 Ἀλλὰ γὰρ εἰ μήτε ἐκ τῶν ἐμῶν ἔργων κατέμαθες, ὅτι σοι ἐκ τῆς ψυχῆς φίλος ἦν, μήτε ἐκ τῶν ἐμῶν λόγων δύνασαι τοῦτο γνῶναι, ἀλλὰ τοὺς τῶν στρατιωτῶν λόγους πάντας κατανόησον· παρῆσθα γάρ, καὶ ἤκουες, ἃ ἔλεγον οἱ ψέγειν ἐμὲ βουλόμενοι. 44 Κατηγόρουν μὲν γάρ μου πρὸς Λακεδαιμονίους, ὡς σὲ περὶ πλείονος ποιοίμην, ἢ Λακεδαιμονίους· αὐτοὶ δ' ἐνεκάλουν ἐμοί, ὡς μᾶλλον μέλει μοι, ὅπως τὰ σὰ καλῶς ἔχοι, ἢ ὅπως τὰ ἑαυτῶν· ἔφασαν δὲ καὶ δῶρα ἔχειν παρὰ σοῦ. 45 Καίτοι τὰ δῶρα ταῦτα πότερον οἴει αὐτούς, κακόνοιάν τινα

ἐνιδόν-

§. 39. ὑπέσχου. cf. c. 2, 58. §. 40. κακῶς ἔχοντα ad τὰ ἐκείνων refer. §. 41. ἔχειν, *retinere in arca.* §. 42. ὄντων; *quos possidet.* — ibid γενέσθαι int. φίλοι. §. 43. ἃ (vulgo οὓς int. λόγους. Morus conj. ὧν. cf. c. 6, 8 sqq. §. 45. Constr. πότερον οἴει αὐτοὺς αἰτιᾶσθαί με ἔχειν τὰ δῶρα ταῦτα, ἐνιδόντας etc.

ἐμβάντας μοι πρός σε, αἰτιᾶσθαί με ἔχειν παρὰ σοῦ, ἢ προθυμίαν πολλὴν περὶ σὲ κατανοήσαντας; 46 Ἐγὼ μὲν οἶμαι πάντας ἀνθρώπους εὔνοιαν δεῖν ἀποδείκνυσθαι τούτῳ, παρ' οὗ ἄν τις δῶρα λαμβάνῃ. Σὺ δὲ, πρὶν μὲν ὑπηρετῆσαί τι σοὶ, ἐδέξω ἐμὲ ἡδέως· καὶ ὄμμασι καὶ φωνῇ καὶ ξενίοις, καὶ ὅσα ἔσοιτο ὑπισχνούμενος οὐκ ἐνεπίμπλασο· ἐπεὶ δὲ κατέπραξας, ἃ ἐβούλου, καὶ γεγένησαι, ὅσον ἐγὼ ἐδυνάμην, μέγιστος, νῦν οὕτω με ἄτιμον ὄντα ἐν τοῖς στρατιώταις τολμᾷς περιορᾶν; 47 Ἀλλὰ μὴν, ὅτι σοὶ δόξει ἀποδοῦναι, πιστεύω καὶ τὸν χρόνον διδάξειν σε, καὶ αὐτόν γέ σε οὐκ ἀνέξεσθαι τοὺς σοὶ προεμένους εὐεργεσίαν ὁρῶντα ἐγκαλοῦντάς σοι. Δέομαι οὖν σου, ὅταν ἀποδιδῷς, προθυμεῖσθαι ἐμὲ παρὰ τοῖς στρατιώταις τοιοῦτον ποιῆσαι, οἷόν περ καὶ παρέλαβες.

48 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κατηράσατο τῷ αἰτίῳ τοῦ μὴ πάλαι ἀποδεδόσθαι τὸν μισθόν· (καὶ πάντες τὸν Ἡρακλείδην ὑπώπτευσαν εἶναι) Ἐγὼ γὰρ, ἔφη, οὔτε διενοήθην πώποτε ἀποστερῆσαι, ἀποδώσω τε. 49 Ἐντεῦθεν πάλιν εἶπεν ὁ Ξενοφῶν· Ἐπεὶ τοίνυν ἀποδιδόναι βούλει, νῦν ἐγώ σου δέομαι δι' ἐμοῦ ἀποδιδόναι, καὶ μὴ περιϊδεῖν με διὰ σὲ ἀνομοίως ἔχοντα ἐν τῇ στρατιᾷ νῦν τε, καὶ ὅτε πρός σε ἀφι-

§. 46. ἀποδείκνυσθαι. Vid. Animadv. — ibid. τις — λαμβάνῃ pro λαμβάνωσι. — ibid. καὶ ὅσα etc., *nec satiatus es pollicendo ea, quae nobis futura essent.* cf. c. 2, 38. §. 47. ὅτι σοὶ δόξει ἀποδοῦναι, *consilium solvendi.* — ibid. τοιοῦτον ποιῆσαι i. e. gratiosum et auctoritate pollentem. §. 49. ἀνομοίως ἔχοντα, *dissimili esse conditione.*

ἀφικόμενος. 50 Ὁ δ' εἶπεν· Ἀλλὰ οὔτε τοῖς στρατιώταις ἔσῃ δι' ἐμὲ ἀτιμότερος· ἄν τε μένῃς παρ' ἐμοὶ, χιλίους μόνους ὁπλίτας ἔχων, ἐγώ σοι τά τε χωρία ἀποδώσω καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ἃ ὑπεσχόμην. 51 Ὁ δὲ πάλιν εἶπε· Ταῦτα μὲν ἔχειν οὕτως οὐχ οἷόν τε· ἀπόπεμπε δὲ ἡμᾶς. Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Σεύθης, καὶ ἀσφαλέστερόν γέ σοι οἶδα ὂν, παρ' ἐμοὶ μένειν, ἢ ἀπιέναι. 52 Ὁ δὲ πάλιν εἶπεν· Ἀλλὰ τὴν μὲν σὴν πρόνοιαν ἐπαινῶ· ἐμοὶ δὲ μένειν οὐχ οἷόν τε· ὅπου δ' ἂν ἐγὼ ἐντιμότερος ὦ, νόμιζε, καὶ σοὶ τοῦτο ἀγαθὸν ἔσεσθαι. 53 Ἐντεῦθεν λέγει Σεύθης· Ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχω, ἀλλ' ἢ μικρόν τι, καὶ τοῦτό σοι δίδωμι, τάλαντον· βοῦς δ' ἑξακοσίους καὶ πρόβατα εἰς τετρακισχίλια καὶ ἀνδράποδα εἰς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Ταῦτα λαβὼν, καὶ τοὺς τῶν ἀδικησάντων σε ὁμήρους προσλαβὼν, ἄπιθι. 54 Γελάσας ὁ Ξενοφῶν εἶπεν· Ἢν οὖν μὴ ἐξαρκῇ ταῦτα εἰς τὸν μισθὸν, τίνος τάλαντον φήσω ἔχειν; Ἆρ' οὐκ, ἐπειδὴ μοι, καὶ ἐπικίνδυνόν ἐστιν ἀπιόντι, ἄμεινον φυλάττεσθαι τοὺς πέτρους; Ἤκουες δὲ τὰς ἀπειλάς. Τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἔμειναν.

55 Τῇ

§. 49. ἀφικόμενος vulgo legitur (cf. Memorab. II, 1, 25.) int. aut adde ἦν, sicuti quoque l. c. addend. videtur ἦς. §. 50. ἃ ὑπεσχόμην. cf. c. 2, 58. §. 51. ἔχειν οὕτως. Vid. Animadv. — ibid. ὂν i. q. εἶναι. §. 53. σοι δίδωμι. Vid. Animadv. — ibid. ἀδικησάντ. cf. c. 4, 14 et 21. — ibid. ὁμήρους (cf. c. 4, 21.) int. a quibus magnum redemtionis pretium accipere poteris. §. 54. τίνος τάλαντον. Vid. Animadv. — ibid. ἀπειλάς. cf. c. 6, 10.

55 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπέδωκεν αὐτοῖς, ἃ ὑπέσχετο, καὶ τοὺς ταῦτα ἐλάσοντας συνέπεμψεν. Οἱ δὲ στρατιῶται τέως μὲν ἔλεγον, ὡς Ξενοφῶν οἴχοιτο πρὸς Σεύθην οἰκήσων, καὶ ἃ ὑπέσχετο αὐτῷ ἀποληψόμενος· ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἥκοντα εἶδον, ἥσθησάν τε καὶ προςέθεον. 56 Ξενοφῶν δ', ἐπεὶ εἶδε Χαρμῖνον καὶ Πολύνεικον· Ταῦτα, ἔφη, καὶ σέσωσται δι' ὑμᾶς τῇ στρατιᾷ, καὶ παραδίδωμι αὐτὰ ἐγὼ ὑμῖν· ὑμεῖς δὲ διαθέμενοι διάδοτε τῇ στρατιᾷ. Οἱ μὲν οὖν, παραλαβόντες καὶ λαφυροπώλας καταστήσαντες, ἐπώλουν, καὶ πολλὴν εἶχον αἰτίαν. 57 Ξενοφῶν δὲ οὐ προςῄει, ἀλλὰ φανερὸς ἦν οἴκαδε παρασκευαζόμενος· οὐ γάρ πω ψῆφος αὐτῷ ἐπῆκτο Ἀθήνησι περὶ φυγῆς. Προςελθόντες δὲ αὐτῷ οἱ ἐπιτήδειοι ἐν τῷ στρατεύματι, ἐδέοντο μὴ ἀπελθεῖν, πρὶν ἂν ἀπαγάγοι τὸ στράτευμα, καὶ Θίμβρωνι παραδοίη.

§. 55. ἃ ὑπέσχετο int. non omnia, quae c. 2, 56. promiserat, ſed tantum quae h. l. §. 53. offert; hoc enim e ſequentibus apparet. — ibid. ταῦτα (int. πρόβατα etc. §. 53.) ἐλάσ., *qui haec agerent.* — ibid. ἃ ὑπέσχετο. cf. c. 2, 38. §. 56. πολλὴν αἰτίαν, *magnam ſibi invidiam conflaverunt.* §. 57. περὶ φυγῆς. cf. praefat. p. VIII.

CA-

CAPUT VIII.

Exercitu Lampsacum traiecto per varia loca Pergamum tandem perveniunt. Inde expeditione contra Asidatem Persarum quemdam principem suscepta Xenophon magna cum praeda Pergamum redit ibique exercitum Thimbroni tradit.

1 *Ἐντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμψακον· καὶ ἀπαντᾷ τῷ Ξενοφῶντι Εὐκλείδης, μάντις Φλιάσιος, Κλεαγόρου υἱὸς, τοῦ τὰ ἐνύπνια ἐν Λυκείῳ γεγραφότος. Οὗτος συνήδετο τῷ Ξενοφῶντι, ὅτι ἐσέσωστο· καὶ ἠρώτα αὐτὸν, πόσον χρυσίον ἔχει.* 2 *Ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν, ἦ μὴν ἔσεσθαι μηδ' ἐφόδιον ἱκανὸν οἴκαδε ἀπιέναι, εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον, καὶ ἃ ἀμφὶ αὐτὸν εἶχεν. Ὁ δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν.* 3 *Ἐπεὶ δὲ ἔπεμψαν Λαμψακηνοὶ ξένια τῷ Ξενοφῶντι, καὶ θύων τῷ Ἀπόλλωνι παρεστήσατο τὸν Εὐκλείδην ἰδὼν τὰ ἱερεῖα ὁ Εὐκλείδης εἶπεν, ὅτι πείθοιτο αὐτῷ, μὴ εἶναι χρήματα. Ἀλλ' οἶδα, ἔφη, ὅτι, κἂν μέλλῃ ποτὲ γενήσεσθαι, φαίνεταί τι ἐμπόδιον, ἐὰν μηδὲν ἄλλο, σὺ σαυτῷ. Συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν.* 4 *Ὁ δ' εἶπεν· Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ Μειλίχιός ἐστι· καὶ ἐπήρετο, εἰ ἤδη ποτὲ θύσειεν, ὥσπερ οἴκοι, ἔφη, εἰώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὁλοκαυτεῖν.*

§. 1. *Λάμψακον* urbem Asiae minoris ad Hellespontum. — ibid. *ἐνύπνια.* Alii e Toupii conjectura legunt *ἐνώπια partes* (aedium) *anteriores.* §. 2. *ἀπόδοιτο.* cf. §. 6. §. 3. *θύων* int. *αὐτός* (Xenophon) — ibid. *παρεστήσατο, hinzutreten liess.* — ibid. *τὰ ἱερεῖα.* vid. Animadv. — ibid. *μέλλῃ* etc., *destinata tibi esset pecunia.* §. 4. *ὑμῖν, pro vobis.*

τεῖν. Ὁ δὲ οὐκ ἔφη, ἐξ ὅτου ἀπεδήμησε, τεθυκέναι τούτῳ τῷ θεῷ. Συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι καὶ ἃ εἰώθει, καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον. 5 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Ξενοφῶν προελθὼν εἰς Ὀφρύνιον ἐθύετο, καὶ ὡλοκαύτει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ· καὶ ἐκαλλιέρει. 6 Καὶ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίτων καὶ ἅμα Εὐκλείδης, χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι· καὶ ξενοῦνταί τε τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἵππον, ὃν ἐν Λαμψάκῳ ἀπέδοτο πεντήκοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι' ἔνδειαν πεπρακέναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν ἥδεσθαι τῷ ἵππῳ, λυσάμενοι ἀπέδοσαν, καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἤθελον ἀπολαβεῖν.

7. Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τροίας, καὶ ὑπερβάντες τὴν Ἴδην, εἰς Ἄντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον· εἶτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Λυδίας, εἰς Θήβης πεδίον. 8 Ἐντεῦθεν δι' Ἀτραμυττίου καὶ Κερτονίου παρ' Ἀταρνέα εἰς Καΐκου πεδίον ἐλθόντες, Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.

Ἐνταῦθα δὲ ξενοῦται Ξενοφῶν παρ' Ἑλλάδι, τῇ Γογγύλου τοῦ Ἐρετριέως γυναικί, καὶ Γοργίωνος καὶ Γογγύλου μητρί. 9 Αὕτη δ' αὐτῷ φράζει, ὅτι Ἀσιδάτης ἐστὶν ἐν τῷ πεδίῳ, ἀνὴρ Πέρσης· τοῦ-

τον

§. 4. καὶ ἃ i. q. καὶ ταῦτα τὰ ἱερεῖα ἃ etc. §. 5. Ὀφρύνιον urbs Troadis. §. 6. καὶ ταύτῃ (fortasse αὐτῇ) eo ipso die, quo Xenoph. Euclidis consilium secutus erat, contigit, quod Euclid. praedixerat. — ibid. ἀπέδοτο. cf. §. 2. §. 7. ἐπορεύοντο Xenoph. cum exercitu. §. 8. Γοργίωνος καὶ Γογγύλου. cf. Hist. Gr. III, 1, 6.

τον ἔφη αὐτόν, εἰ ἔλθοι τῆς νυκτὸς σὺν τριακοσίοις ἀνδράσι, λαβεῖν ἂν καὶ αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τὰ χρήματα· εἶναι δὲ πολλά. Ταῦτα δὲ καθηγησομένους ἔπεμψε τόν τε αὐτῆς ἀνεψιὸν καὶ Δαφναγόραν, ὃν περὶ πλείστου ἐποιεῖτο. 10 Ἔχων οὖν ὁ Ξενοφῶν τούτους παρ' ἑαυτῷ, ἐθύετο. Καὶ Ἀγασίας ὁ Ἠλεῖος μάντις παρὼν εἶπεν, ὅτι κάλλιστα εἴεν τὰ ἱερὰ αὐτῷ, καὶ οἱ ὁ ἀνὴρ ἂν ἁλώσιμος εἴη. 11 Δειπνήσας οὖν ἐπορεύετο, τούς τε λοχαγοὺς τοὺς μάλιστα φίλους λαβὼν καὶ πιστοὺς γεγενημένους διαπαντὸς, ὅπως εὖ ποιήσαι αὐτούς. Συνεξέρχονται δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλοι βιασάμενοι, εἰς ἑξακοσίους· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀπήλαυνον, ἵνα μὴ μεταδοῖεν τὸ μέρος, ὡς ἑτοίμων δὴ χρημάτων.

12 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο περὶ τὰς μέσας νύκτας, τὰ μὲν πέριξ ὄντα ἀνδράποδα τῆς τύρσιος καὶ χρήματα πλεῖστα ἀπέδρα αὐτοὺς παραμελοῦντας, ὡς τὸν Ἀσιδάτην αὐτὸν λάβοιεν καὶ τὰ ἐκείνου. 13 Πυργομαχοῦντες δ' ἐπεὶ οὐκ ἐδύναντο λαβεῖν τὴν τύρσιν, (ὑψηλὴ γὰρ ἦν, καὶ μεγάλη, καὶ προμαχεῶνας καὶ ἄνδρας πολλοὺς καὶ μαχίμους ἔχουσα) διορύττειν ἐπεχείρησαν τὸν πύργον. 14 Ὁ δὲ τοῖχος ἦν ἐπὶ ὀκτὼ πλίνθων γηΐνων τὸ εὖρος. Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ διωρώρυκτο

§. 9. αὐτὸν (Xenophontem) λαβεῖν int. δύνασθαι. — ibid. Ταῦτα int. κατά, hac in re. §. 11. ἄλλοι βιασάμενοι, *alii* (Graeci) *invitis reliquis*. — ibid. ὡς ἑτοίμων, *veluti isti* (Asidatae) *thesauri parati sibi essent, ita ut a paucis expugnari possent*. §. 12. αὐτοὺς παραμ. *Graecos haec negligentes*. §. 14. ἐπὶ ὀκτὼ πλίνθ., *ad octo lateres coctos crassa* i. e. decem pedes crassa; later enim aliquanto major est pede.

ρυκτο· καὶ ὡς τὸ πρῶτον διεφάνη, ἐπάταξεν ἔνδοθεν βουπόρῳ τις ὀβελίσκῳ διαμπερὲς τὸν μηρὸν τοῦ ἐγγυτάτω· τὸ δὲ λοιπὸν ἐκτοξεύοντες ἐποίουν μηδὲ παριέναι ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι. 15 Κεκραγότων δ' αὐτῶν καὶ πυρσευόντων, ἐκβοηθοῦσιν Ἰταβέλιος μὲν ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐκ Κομανίας δὲ ὁπλῖται φρουροὶ, καὶ ἱππεῖς Ὑρκάνιοι, καὶ οὗτοι βασιλέως μισθοφόροι, ὡς ὀγδοήκοντα, καὶ ἄλλοι πελτασταὶ εἰς ὀκτακοσίους· ἄλλοι δ' ἐκ Παρθενίου, ἄλλοι δ' ἐξ Ἀπολλωνίας καὶ ἐκ τῶν πλησίον χωρίων καὶ ἱππεῖς.

16 Ἐνταῦθα δὴ ὥρα ἦν, πῶς ἔσται ἡ ἄφοδος, σκοπεῖν· καὶ λαβόντες, ὅσοι ἦσαν βόες καὶ πρόβατα, ἤλαυνον, καὶ τὰ ἀνδράποδα ἐντὸς πλαισίου ποιησάμενοι· οὐ τοῖς χρήμασιν οὕτω προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀλλὰ μὴ φυγὴ εἴη ἡ ἄφοδος, εἰ καταλιπόντες τὰ χρήματα ἀπίοιεν, καὶ οἵ τε πολέμιοι θρασύτεροι εἶεν, καὶ οἱ στρατιῶται ἀθυμότεροι· νῦν δὲ ἀπῄεσαν ὡς περὶ τῶν χρημάτων μαχούμενοι. 17 Ἐπεὶ δὲ ἑώρα Γογγύλος ὀλίγους μὲν τοὺς Ἕλληνας, πολλοὺς δὲ τοὺς ἐπικειμένους, ἐξέρχεται καὶ αὐτὸς βίᾳ τῆς μητρὸς, τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἔχων, βουλόμενος συμμετασχεῖν τοῦ ἔργου· συνεβοήθει δὲ καὶ Προκλῆς ἐξ Ἐλισάρνης καὶ Τευθρανίας, ὁ ἀπὸ Δαμαράτου. 18 Οἱ δὲ περὶ Ξενοφῶντα, ἐπεὶ πάνυ ἤδη ἐπιέζοντο ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ σφενδονῶν, πορευόμενοι κύκλῳ, ὅπως

τὰ

§. 14. διεφάνη, *durchsichtig wurde.* — ibid. βουπόρῳ i. q. μακρῷ. — ibid. παριέναι, *propius accedere.* §. 15 πυρσευόντ., quo vicinos in auxilium vocarent. §. 16. οὐ τοῖς χρήμασ. etc., *non tam praedae a se factae intenti*, quam ne fugere viderentur. §. 17. ἑώρα Γογγύλ. (cf. §. 8.) i. e. Gongyl. *sciebat*, non enim coram est. §. 18. κύκλῳ i. e. *agmine rotundo*, ut quavis parte a sagittis tuti essent.

τὰ ὅπλα ἔχοιεν πρὸ τῶν τοξευμάτων, μόλις διαβαίνουσι τὸν Κάϊκον ποταμὸν, τετρωμένοι ἐγγὺς οἱ ἡμίσεις. 19 Ἐνταῦθα καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος ὁ λοχαγὸς τιτρώσκεται, τὸν πάντα χρόνον μαχόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους. Καὶ διασώζονται, ἀνδράποδα ὡς διακόσια ἔχοντες, καὶ πρόβατα ὅσον θύματα.

20 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ θυσάμενος ὁ Ξενοφῶν, ἐξάγει νύκτωρ πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως ὅτι μακροτάτην ἔλθοι τῆς Λυδίας, ὥστε μὴ διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι φοβεῖσθαι, ἀλλ' ἀφυλακτεῖν. 21 Ὁ δ' Ἀσιδάτης, ἀκούσας, ὅτι πάλιν ἐπ' αὐτὸν τεθυμένος εἴη Ξενοφῶν, καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι ἥξοι, ἐξαυλίζεται εἰς κώμας ὑπὸ τὸ Παρθένιον πόλισμα ἐχούσας. 22 Ἐνταῦθα οἱ περὶ Ξενοφῶντα συμπεριτυγχάνουσιν αὐτῷ, καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν, καὶ γυναῖκα, καὶ παῖδας, καὶ τοὺς ἵππους, καὶ πάντα τὰ ὄντα· καὶ οὕτω τὰ πρότερα ἱερὰ ἀπέβη. 23 Ἔπειτα πάλιν ἀφικνοῦνται εἰς Πέργαμον. Ἐνταῦθα τὸν θεὸν οὐκ ᾐτιάσατο ὁ Ξενοφῶν· συνέπραττον γὰρ καὶ οἱ Λάκωνες, καὶ οἱ λοχαγοὶ, καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται, ὥστε ἐξαίρετα λαμβάνειν, καὶ ἵππους, καὶ ζεύγη, καὶ τἆλλα· ὥστε ἱκανὸν εἶναι καὶ ἄλλον ἤδη εὖ ποιεῖν.

24 Ἐκ τούτου Θίμβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ στράτευμα, καὶ συμμίξας τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει πρὸς Τισσαφέρνην καὶ Φαρνάβαζον.

25 Ἀρ-

§. 19. Quot (pecora) fatis essent ad sacrificium pro felici reditu peragendum. §. 20. μακροτάτ. int. ὁδόν. — ibid. φοβεῖσθαι int. Asidaten. §. 21. ἐχούσας, *adjacentes* (Parthenio). §. 22. τὰ πρότερα ἱερά. cf. §. 5. §. 23. Pro οὐκ ᾐτιάσατο Z. et alii ἠσπάσατο. (*gewann lieb*). §. 23. λαμβάνειν int. αὐτόν (Xenophontem). §. 24. Θίμβρων. cf. c. 6, 1. — ibid. Φαρνάβαζον. cf. c. VI, 2, 24.

25 Ἄρχοντες δὲ οἵδε τῆς βασιλέως χώρας, ὅσην ἐπήλθομεν, Λυδίας, Ἀρτίμας· Φρυγίας, Ἀρτακάμας· Λυκαονίας καὶ Καππαδοκίας, Μιθριδάτης· Κιλικίας, Συέννεσις· Φοινίκης καὶ Ἀραβίας, Δέρνης· Συρίας καὶ Ἀσσυρίας, Βέλεσις· Βαβυλῶνος, Ῥωπάρας· Μηδείας, Ἀρβάκας· Φασιανῶν καὶ Ἑσπεριτῶν, Τηρίβαζος· (Καρδοῦχοι δὲ, καὶ Χάλυβες, καὶ Χαλδαῖοι, καὶ Μάκρωνες, καὶ Κόλχοι, καὶ Μοσσύνοικοι καὶ Κοῖτοι, καὶ Τιβαρηνοὶ, αὐτόνομοι) Παφλαγονίας, Κορύλας· Βιθυνῶν, Φαρνάβαζος· τῶν ἐν Εὐρώπῃ Θρᾳκῶν, Σεύθης.

26 Ἀριθμὸς συμπάσης τῆς ὁδοῦ τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως, σταθμοὶ διακόσιοι δεκάπεντε, παρασάγγαι χίλιοι ἑκατὸν πεντήκοντα πέντε, στάδια τρισμύρια τετρακισχίλια ἑξακόσια πεντήκοντα. Χρόνου πλῆθος τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως, ἐνιαυτὸς καὶ τρεῖς μῆνες.

§. 25. ἐπήλθομεν. Hic unus omnium locus eſt, ubi auctor in prima perſona narrat. §. 26. Cum hujus ſphi computatione cf. II, 2, 6 et V, 5, 4.

INDEX

INDEX GRAECITATIS.

A.

Ἄβατος, inaccessus, invius, qui superari seu transiri nequit.
ἀγάγειν i. q. *ἄγειν*. *ἀγάγοιντο*, ad se adducerent
ἀγαθός, fortis, strenuus: *εἰς πόλεμον*, bellica virtute praeditus: *χώρα*, fertilis regio.
ἀγάλλεσθαι, laetari, exultare.
ἄγαμαι (*ἀγάζομαι*) *τινά*, magnifacio, admiratione alicuius capior.
ἄγαν, nimis.
ἀγαπᾶν. *ἀγαπῶντες ὅτι*, rati, bene nobiscum actum esse, quod.
ἀγαστός, laude et admiratione dignus.
ἀγγεῖον, vas.
ἀγγέλλειν πρός τινα, nunciare alicui.
ἀγγελία, nuncius, res quae nunciatur.
ἄγγελος, legatus, nuncius.
ἄγειν, vehere: (*de equis*). ducere (milites): ad iudicem ducere: *ἐγγύς*, propius accedere: *τὴν στρ.* ducere copias: *ἐπὶ τοὺς πολ.* adversus hostes ducere, sc. copias: *ἄγειν καὶ φέρειν χρήματα*, diripere opes: *ἄγει ὁ θεὸς οὕτως*, rem sic evenire passus est: *εἰς ὕδωρ*, demittere in aquam: *ἄγειν ἐπὶ γάμῳ* vid. *ἐπί*. *ἄγεσθαι*, ad se adducere.
ἀγείρειν, colligere.
ἀγένειος, imberbis.
ἄγκος, *τό*, vallis.
ἄγκυρα, ancora.
ἀγνοεῖν, ignorare.
ἀγνωμοσύνη, error, vana formido s. suspicio.
ἀγνώμων, iniquus iudex.
ἀγορά, rerum venalium forum et res venales ipsae: *παρέχειν*, res venales afferre: *συνάγειν στρατιωτῶν*, et *συλλέγειν*, concionem advocare: *ἄγειν*, res venales proponere: *πλή-*

αἴθειν,

αἴθειν, urere: αἴθεσθαι, ardere.
αἰθρία, coelum serenum (*Aether*). ὑπὸ τῆς αἰθρ. sub dio.
αἰκίζεσθαι, contumeliose tractare, foede mutilare, excruciare: αἰκισθεὶς (passive) αἴσχιστα, foedissime cruciatus, mutilatus.
αἶξ, caper et capra.
αἴρειν, tollere: τὴν χεῖρα, i. q. ἀνατείνειν τ. χ. tollere manum.
αἱρεῖν, capere: αἱρεῖσθαι, malle: τινά, praeferre: ἀντί, praeferre alteri; creare.
αἱρετός, delectus.
αἰσθάνεσθαι (τινός et τὶ), sentire, animadvertere aliquid.
αἴσθησιν παρέχειν, sentiri.
αἴσιος, faustus, boni ominis.
αἰσχρός, turpis.
αἰσχύνεσθαι, revereri, dubitare. αἰσχ. θεοὺς προδοῦναι αὐτόν, Deorum reverentia prohibeor, quo minus deseram eum.
αἰσχύνη, pudor, metus iustae reprehensionis.
αἰτεῖν, c. *dupl. acc.* petere abs al. i. q. παρά τινος. αἰτεῖσθαι παρά τινος, impetrare ab al. αἰτ. καὶ δεῖσθαι, petere et rogare.
αἰτία, crimen, αἰτίαν ἔχειν, reum fieri: ἔχειν πολλήν, accusari gravissime. (invidiam sibi conflare).
αἰτιᾶσθαι, accusare, reprehendere.
αἴτιον, τό, causa.
αἴτιος, qui in culpa est.
αἴτιος οὐδέν, culpae expers.
αἰχμάλωτος, bello captus. (de hominibus, et alia praeda.)
ἄκαυστος, non exustus.
ἀκέραιοι, non confusi, quorum ordines non sunt perturbati.
ἀκήρυκτος πόλεμος, bellum indictum, in quo de pace et induciis internuncii non admittuntur.
ἀκινάκης, acinaces, *Persarum gladius.*
ἀκίνδυνος, periculo carens, tutus.
ἄκληρος, pauper.
ἀκμάζειν, vigere aetate.
ἀκμήν, cum maxime, hoc ipso temporis puncto. ὁ ὄχλος ἀκμὴν διέβαινε, turba in eo ipso erat, ut transiret.
ἀκόλαστον στρ., exercitus protervus et dissolutus.
ἀκόλουθα (οὐκ) inter se pugnantia.
ἀκολουθεῖν, sequi.
ἀκοντίζειν τινά, petere al. iaculis.
ἀκόντιον, iaculum, quod amento regitur, quo emittitur et rursus retrahitur.
ἀκοντισις, ars iaculandi.
ἀκούειν τινός *est vel* comperire ex aliquo, vel parere alicui: εὖ ἀκούειν ὑπό τ. laudari ab al.

X 2 ἄκρα

ἀκοντιστής, jaculator.

ἄκρα, ἡ, arx. iugum montis. lingua terrae in mare excurrens. (*Erdzunge*.)

ἄκρον, iugum montis. (ἄκρος. summus, extremus.)

ἀκρότατον, castellum in celsissimo loco situm.

ἄκρατος οἶνος, vinum merum, validum.

ἄκριτος, indemnatus.

ἀκροβολίζεσθαι, velitari, eminus pugnare.

ἀκροβόλισις, velitatio, pugna quae fit eminus arcubus et fundis.

ἀκρόπολις, arx, locus munitus in loco edito.

ἀκρωνυχία ὄρους, montis cacumen.

ἀκτή, acte, littus.

ἄκυρον ποιεῖν, imminuere, reddere irritum. (ἄκυρος, irritus).

ἄκων invitus (ἀκοῦσα, ἆκον).

ἀλαλάζειν, conclamare ἀλαλά, tollere clamorem bellicum. Vide ἀναλαλάζειν et ἐλελίζειν.

ἀλέξεσθαι, (τινά) iniuriam propulsare, ulcisci, par pari referre, repellere hostium impetum, propulsando se tueri, auxilio venire. ἀλεξόμενος (I. 9, 11.) accepta referens.

ἀλέτης ὄνος, lapis molaris. Vid. ὄνος.

ἄλευρα, τά, farina triticea.

ἀλήθεια, veritas, integritas: ἀσκεῖν, virum bonum et integrum esse: τῇ ἀληθείᾳ, revera.

ἀληθεύειν, verum dicere, vera referre: τὰς δέκα ἡμ., de decem illis diebus verum praedicere.

ἀληθινὸν στρ., exercitus qualis esse debet. (cui fides adhiberi potest.)

ἀληθῶς, vere.

ἁλιευτικὸν πλοῖον, cymba piscatoria.

ἁλίζειν, congregare. ἁλίζεσθαι, se congregare.

ἄλιθος, lapidum expers.

ἅλις, satis: ἅλις ἔχω τούτων, mihi in his rebus satisfactum est.

ἁλίσκειν, capere: εἰ ἁλώσοιντο, si capti fuerint: ἡλώκει τὸ χ., occupatus erat locus V, 2, 15: ἡλωκὼς λόφος, collis occupatus IV, 2, 15.

ἄλκιμος fortis, animosus.

ἀλλά, certe, tamen, utique, vero, imo, saltem, *post* εἰ δὲ μή, igitur, an *post* πότερον, potius, agedum, *redundat ante* οὐδέ. Ἀλλὰ γάρ, verum enimvero: ἀλλὰ — γέ, certe, *praec.* εἰ δέ, quodsi: ἀλλὰ μήν, veruntamen, verum enimvero: ἀλλὰ μὴν — γέ. atqui certe: ἀλλ' ἤ, nisi.

ἀλλαχῇ, alio, aliorsum. ἄλλος ἀλλαχῇ, sc. ὁδῷ, διώκων, alio alia hostes persequente.

ἀλλαχοῦ, alio loco, alibi.

ἀλλο-

ἅλλεσθαι, salire, exsilire. ἥλλοντο.
ἀλλήλων, ἀλλήλοις, ἀλλήλους, inter se, invicem.
ἄλλοθεν, aliunde; positum videtur pro ἄλλοθι I, 10, 18.
ἄλλος, alius. οὐδὲ ἄλλο δένδρ. οὐδέν, nec praeterea arbor ulla: ἄλλο στράτευμα, reliquus exercitus: ἄλλοι δέ, praeterea autem: ἄλλο τι ἢ οὐδέν, quid aliud ac nihil i. e. omnino nihil. post ἄλλο intelligitur ποιεῖν, II, 5, 10. ἄλλος ἄλλα λέγει, alius aliud dicit: ἄλλος καὶ ἄλλος, alius et iterum alius: ἄλλοι ἄλλοθεν, alii alio: ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ, ex alia atque alia parte: ἄλλῃ, postridie. &
ἄλλοτε, alias seq. τότε: ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, subinde.
ἀλλότριος, alienus.
ἄλλως, aliter, caeteroqui: πλανᾶσθαι, vagari temere, syn. ἀμελῶς καὶ ἀφυλάκτως: ἄλλως ἐχέτω, aliter fiat: ἄλλως πως, alia qua ratione: ἄλλως τε καί, praesertim.
ἀλόγιστος, inconsideratus.
ἄλσος, lucus.
ἄλφιτα, τά, farina hordacea.
ἀλωπεκίς, pellis vulpina.
ἁλώσιμος, qui expugnari potest.
ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, int. σύν, cum prima luce: ἅμα πορευόμενοι ἐμάχοντο, inter eundum pugnabant: ἅμα γε — καί, et quo tempore — eodem simul etc.
ἅμαξα, plaustrum, quo vehitur commeatus, impedimenta etc.
ἁμαξιαῖος, de saxo ingentis magnitudinis, propr. quod plaustrum replet.
ἁμαξιτὸς ὁδός, via non nisi singulis plaustris pervia.
ἁμαρτάνειν τινός, ictu aberrare ab al.: περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, delinquere cum periculo suae vitae.
ἀμαχεί, sine pugna.
ἀμαχητί, idem.
ἀμείνων, fortior.
ἀμέλεια, negligentia.
ἀμέλεια τοῦ ἡγεμόνος, neglectio, quod ducem viae non satis custodivissent.
ἀμελεῖν ἑαυτοῦ, suam salutem negligere.
ἄμετρος, immensus.
ἀμήχανος, opibus destitutus se expediendi ex difficultatibus: εἰσελθεῖν, inaccessus: ἀμήχανα κακά, mala summa, ex quibus quis vix se expedire potest.
ἁμιλλᾶσθαι, certare: ἐπὶ τὸ ἄκρον, certatim contendere in cacumen: εἰς τὴν Ἑλλάδα, de reditu in Gr. contendere: πρὸς τοὺς παῖδας, de reditu ad liberos.
ἄμπελος, vitis.
ἀμυγδάλινον, amygdalis expressus, (ex amygd. confectus.)
ἀμύζειν, sugere.

ἀμύνε-

ἀνα-

ἀνακαλεῖν, appellare (de tumultuantibus): ἀνακαλεῖσθαι τῇ σάλπιγγι, receptui canere.
ἀνακοινοῦν τῷ θεῷ, consulere deum: ἀνακοινοῦσθαι, communicare.
ἀνακομίζεσθαι, sibi comportare.
ἀνακράζειν, exclamare.
ἀναλαλάζειν, tollere clamorem: ἀλαλά. vid. ἀλαλάζειν, *de militibus alacriter proelium ineuntibus et adeo clamorem tamquam signum alacritatis edentibus.*
ἀναλαμβάνειν, assumere: τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκεύη, castra movere.
ἀναλάμπειν, ardere.
ἀναλίσκειν, s. ἀναλοῦν, absumere (iaciendo), insumere (de pecunia).
ἀνάλωτος, inexpugnabilis.
ἀναμένειν, exspectare.
ἀναμιγνύναι, immiscere, ἀναμίγνυσθαι, se immiscere.
ἀναμιμνήσκειν, memoria repetere, in memoriam revocare, s. commorare dicendo.
ἄνανδρος, ignavus.
ἀναξυρίδες, braccae.
ἀναπαύεσθαι, quieti se dare, requiescere, desinere, subsistere in itinere: ἀναπαύομαι ἐκείνης τῆς διανοίας, non amplius de hac re cogito.
ἀναπείθειν, persuadere, permovere.
ἀναπέμπεσθαι, dimittere.
ἀναπεταννύειν et ἀναπεταννύναι, reserare, aperire.
ἀναπηδᾶν, insilire. (ἀναπηδήσαντες ἐδίωκον, equis conscensis aufugerunt.)
ἀναπνεῖν, respirare.
ἀναπράττειν τὰ παρὰ σοῦ, perficere, ut abs te pecunias accipiant (*auswirken*), vid. συναναπ.
ἀνάπτειν, incendere.
ἀναπτύσσειν τὸ κέρας, explicare cornu, ut ex cornu fiat frons aciei. τὴν φάλαγγα, condensare aciem.
ἀναπυνθάνεσθαι, percontari, resciscere.
ἀναρίθμητος, innumerabilis.
ἀνάριστος, impransus.
ἀναρπάζειν τὰ ὅπλα, arripere arma.
ἀναρχία, anarchia, sublato imperio militari.
ἀνασκευάζειν εἴσω, ex agris in urbem transferre.
ἀνασταυροῦν, palo s. cruci affigere.
ἀναστέλλειν, cohibere, reprimere.
ἀναστῆναι, surgere, *de initio itineris*, (*aufbrechen*).
ἀναστρέφειν, se convertere: ἀναστρέφεσθαι, fugiendi fine facto consistere, sub suam redigere potestatem. 1, 10, 12. alii aliter.

ἀνα-

ἀναταράττειν, perturbare. στράτευμα ἀνατεταραγμένον, sine ordine, non disposito agmine.
ἀνατείνειν τὴν χεῖρα, i. q. χειροτονεῖν, manu sublata suffragia ferre. ἀετὸς ἀνατεταμένος, aquila alis extensis erecta.
ἀνατέλλειν, oriri (de sole).
ἀνατιθέναι, imponere. εἰς τὸν θησαυρόν, consecratum aliquid recondi iubere in thesauro, *h. e. receptaculo, quo donaria Athenienses recondere solebant*, consecrare. ἀνατίθεσθαι, imponere.
ἀνατρέφειν, nutrire.
ἀναφεύγειν, fuga adscendere.
ἀναφρονεῖν, ad sanam mentem redire.
ἀναχάζειν et ἀναχάζεσθαι, se recipere.
ἀναχωρεῖν, se recipere, metu fugere.
ἀναχωρίζειν, recedere iubere, reducere, revocare.
ἀνδραγαθία, virtus, fortitudo.
ἀνδράποδον, mancipium.
ἀνδρεῖος, virilis.
ἀνδρειότης, fortitudo.
ἀνδρίζεσθαι, virum se praestare, vires intendere, se agitare. *opp.* βλακεύειν.
ἀνεγειρεῖν, e somno excitare, med. expergisci.
ἀνεῖλεν, vid. ἀναιρέω.
ἀνειπεῖν, pronunciare (*ansagen*), *de praecone.*
ἀνεκπίμπλημι, expleo, (ἀναπιμπλάναι) replere.
ἄνεμος, ventus.
ἀνεπιλήπτως, sine reprehensione, tuto.
ἀνερεθίζειν, irritare.
ἀνερωτᾶν, interrogare.
ἄνευ, sine.
ἀνευρίσκειν, invenire.
ἀνέχεσθαι, se continere; iram cohibere, sustinere.
ἀνεψιός, consobrinus.
ἀνέῳγον, vid. ἀνοίγειν.
ἀνήκειν. — ἀνήκει, procurrit, porrigitur.
ἀνήκεστον κακόν, malum summum, quod omnem medicinam respuit.
ἀνήρ, vir, vir fortis, vir potens et clarus, *pro* οὗτος.
ἀνθέμιον, floride (*blumig, bunt*).
ἀνθίστασθαι, se opponere.
ἀνθρώπινος, humanus.
ἄνθρωπος, homo.
ἀνιᾶν τι τοὺς φεύγοντας, aliquam molestiam exhibere: ἀνιᾶσθαι, dolere.
ἀνιέναι, dimittere, remittere.
ἀνιμᾶν τοῖς δόρασιν, hastis porrectis levare adscendentem.

ἀνι-

ἀνιστάναι, excitare (feras e cubilibus), aliquem iacentem: ἀνέστηκα, subsisto, non ulterius progredior, i. q. ἀνίστασθαι, surgere.
ἀνίσχει ὁ ἥλιος, ab ἀνίσχω, i. q. ἀνέχω, sol oritur.
ἄνοδος, i. q. ἀνάβασις, expeditio in Asiam superiorem.
ἄνοδον ὄρος, i. q. ἀδιέξοδον, invius, inaccessus.
ἀνόητος, demens et arrogans.
ἀνοίγειν, aperire, unde ἀνέῳγον.
ἀνομία, legum violatio, effrenis ac dissoluta vita.
ἀνομοίως ἔχειν νῦν καὶ ὅτε, alio loco esse nunc quam tum.
ἄνομος, violentus, legum institutorumque contemtor.
ἀνταγοράζειν, vicissim emere.
ἀντακούειν, vicissim audire.
ἀντεμπιμπλάναι, denuo replere.
ἀντεμπλήθειν, remunerandi causa replere et instruere.
ἀντεπιμελεῖσθαι, vicissim operam dare.
ἀντευποιεῖν, gratiam referre.
ἀντί, pro, loco, e regione.
ἀντιδιδόναι, substituere in locum, dare vicissim.
ἀντιλέγειν, contradicere.
ἀντίος, adversus: ἰέναι, ire contra: ἀντίοι ᾗ, diversi ab iis quos.
ἀντιπαραθεῖν, transversum agmen celeriter aggredi.
ἀντιπαρασκευάζεσθαι, contra bellum parare.
ἀντιπαρατάττεσθαι, contra aciem instruere.
ἀντιπαριέναι, in littore adverso ire.
ἀντιπάσχειν, vicissim accipere calamitatem.
ἀντιπέραν seu ας, e regione.
ἀντιποιεῖν, vicissim nocere: ἀντιποιεῖσθαι ἀρχῆς τινι, cum aliquo contendere de regno: ἀλλήλοις περὶ ἀνδραγαθίας, certare inter se de fortitudinis laude: ἀρετῆς, de fortitudine contendere invicem.
ἀντιπορεύεσθαι, contra ducere s. proficisci.
ἀντίπορος, ex adverso situs, oppositus.
ἀντιστασιάζειν ἑαυτοῖς, inter se dissidere, rixari.
ἀντιστασιώτης, qui est factionis contrariae.
ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις, contra saltantes, alii aliis respondentes, *de choris.*
ἀντιστρατοπεδεύεσθαι, ex adverso castra ponere, bellum gerere.
ἀντιτάττειν, opponere. ἀντιτάττεσθαι, se seu aciem instruere contra: ἀντιτεταγμένοι, qui acie instructi stant ad hostes excipiendos: ἀντιτετάχαται IV, 8, 5. pro ἀντιτεταγμένοι εἰσί.
ἀντιτιμᾶν, vicissim honorare.
ἀντιτοξεύειν, vicissim sagittas mittere.
ἀντιφυλάττεσθαι, sibi vicissim cavere.

ἄντρον.

ἀπει-

ἀπεῖναι, abesse, deesse.
ἀπειπεῖν, interdicere: τὴν στρατηγίαν, se munere imperatorio abdicare.
ἀπειρηκέναι, defatigari: ἀπειρηκώς, fessus de via: ἀπείρηκα, fatigatus sum: ἀπειρήκεσαν, defatigati erant. (ab ἀπερεῖν, deficere.)
ἄπειρος, rei gerendae imperitus.
ἀπελᾶν, i. q. seq. reiicere, repudiare: τοῦ λόφου, de colle vi deiicere.
ἀπελαύνειν, proficisci, abire, *de equitibus*, *fortreiten*.
ἀπέπτα, imperf. ab ἀποπτάω, cuius aliae formae sunt πετάω, πέτημι, πτῆμι, ἵπτημι, ἵπταμαι, ἀφίπταμαι etc., avolare.
ἀπερεῖν, defatigari.
ἀπερύκειν, arcere.
ἀπέρχεσθαι, abire: τοσοῦτον, tanto intervallo ab illis iter facere: transfugere, deficere, se recipere e proelio.
ἀπέχειν, distare: ἀπέχεσθαί τινος, abstinere: φίλων, abstinere ab iniuria amicis inferenda: τῆς Ἑλλάδος, carere Graecia, a Graecia prohiberi.
ἀπεχθάνεσθαι, invisum esse.
ἀπιέναι, abire: πρός τινα, deficere ad al.
ἀπιστεῖν, diffidere, non parere.
ἀπιστέον ἐστί, non parendum est. (I, 6, 8.)
ἀπιστία, diffidentia, perfidia.
ἄπιστος, suspectus, infidus, cui fides parum haberi potest.
ἀπιτέον εἶναι, abeundum esse.
ἄπλετος, copiosus, ingens.
ἁπλοῦν, τό, simplicitas, integritas: ἁπλοῦς ὁ λόγος, defensio non eget verborum ambagibus et fraudibus.
ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου, de uno signo dato: ἀπὸ τούτου, hac de causa, *pro* ἐκ: ἀπὸ ἵππου θηρεύειν, de equo venari: ἀπὸ παραγγέλσεως, ut praescriptum erat: ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, sine iussu ducis: ἀπὸ κοινοῦ τρέφειν, communi sumtu alere: ἀπὸ κοινοῦ γίγνεται, fit publico consilio: ὁ ἀπὸ τοῦ στρατεύματος, qui praeest exercitui: πολὺ ἀπὸ τοῦ ἄλλου στρ., longo spatio a ceteris copiis.
ἀποβαίνειν, e navibus egredi, eventum habere: τὰ ἱερὰ ἀπέβη.
ἀποβάλλειν, amittere.
ἀποβιβάζειν, traiicere.
ἀποβλέπειν τινά, respicere aliquem, *imitandi causa*: oculos convertere in al.
ἀπογιγνώσκειν τοῦ μάχεσθαι, pugnandi consilium abiicere.
ἀποδεικνύναι et ἀποδεικνύειν στρατηγόν, imperatorem facere, constituere: ἀποδείκνυσθαι, declarare: ἀποδεδειγμένοι ἦσαν, sc. γνώμην: ἀποδεδειγμένοι πολέμιοι, hostes manifesti.
ἀποδέρειν, excoriare.

ἀπόπλους, discessus e portu.
ἀποπορεύεσθαι, abire.
ἀπορεῖν, carere aliqua re, inopia laborare: τούτοις, ob haec magna affici sollicitudine, consilii inopem esse. ἀπορεῖσθαι, nescire, qua sit eundum, haesitare.
ἀπορία, difficultas rei efficiendae, consilii capiendi inopia: ἀπορία ἦν, quomodo ex rei difficultate expediri possit, non reperiebatur.
ἄπορος, qui ignorat rationem se expediendi ex difficultatibus, opibus destitutus: ἄπορον εἶναι, fieri non posse ut: ἄπορος ὁδός, iter impervium, via insuperabilis, ποταμός, ὄρος, qui transiri nequit, difficilis transitu: ἄπορα, difficultates.
ἀπόῤῥητον, arcanum, celandum: ἐν ἀποῤῥήτῳ ποιησάμενος λέγει, tanquam arcanum aperit.
ἀποῤῥώξ, praeruptus.
ἀποσβέννυσθαι, exstingui.
ἀποσήπεσθαι, putrescere, *de eo, cuius membra frigore usta et putrefacta decidunt.*
ἀποσκάπτειν, fossa ducenda iter impedire.
ἀποσκεδάννυσθαι, palari, dissipari.
ἀποσκηνοῦν, *i. q.* ἀποστρατοπεδεύεσθαι, castra habere remota.
ἀποσπᾶν, abstrahere, seiungere ab aliis: ἀποσπᾶσθαί τινος, ab al. discedere.
ἀποσταυροῦν, vallo munire.
ἀποστέλλειν, dimittere, remittere.
ἀποστερεῖν (τινά τι), privare, defraudare.
ἀποστρατοπεδεύεσθαί τινος, castra ponere intervallo aliquo ab.
ἀποστρέφειν, avocare.
ἀποστροφή, refugium.
ἀποσυλᾶν (τινά τι), defraudare.
ἀποσώζειν, salvos deducere.
ἀποταφρεύειν, fossa ducta munire.
ἀποτείνειν, porrigere: ἀποτεταμένα εἰς πλάγιον ἐκ τῶν ἀξόνων, falces ex axibus in obliquum porrectae.
ἀποτειχίζειν, muro exstruendo viam intercludere.
ἀποτέμνειν, abscindere, amputare: ἀποτέμνεσθαι, intercludi.
ἀποτίειν, debitum solvere. ἀποτίεσθαι, debitum repetere, ulcisci.
ἀποτιθέναι, ad usum futurum reponere.
ἀπότομος, praeruptus.
ἀποτρέπεσθαι, a via coepta deflectere.
ἀποτρέχειν, s. ἀποτρέχεσθαι, currentem abire. (τινά) aliquem effugere.
ἀποφαίνεσθαι γνώμην, dicere sententiam.

ἀπο-

ἀρχι-

ἀρχικός, artis imperatoriae peritus.
ἄρωμα, aroma.
ἀσέβεια, impietas, contemtus deorum. ἀσεβής, impius.
ἀσθενεῖν, aegrotare.
ἀσινῶς, sine iniuria, sine maleficio.
ἄσιτος, ieiunus, non sumto cibo ullo, debilitatus inedia.
ἀσκεῖν ἀλήθειαν, veritati studere.
ἀσκός, uter, saccus coriaceus.
ἄσμενος, *adverbialit.* cupide, libenter.
ἀσπάζεσθαι, amplecti, salutare, valedicere.
ἀσπίς, *h. e.* ἀσπιδοφόροι, clypeati: παρ' ἀσπίδας, sinistrorsum.
ἀσταφίς, uva passa.
ἀστράπτειν, fulgere.
ἀσφάλεια, securitas.
ἀσφαλής, firmus, tutus.
ἀσφαλῶς ἔχειν, tutum esse.
ἄσφαλτος, bitumen.
ἀσχολίαι, negotia, impedimenta.
ἀτακτεῖν, ordini non obsequi.
ἄτακτος, imparatus.
ἀταξία, ordinis perturbatio.
ἀτάρ, at.
ἄταφος, insepultus.
ἅτε, *seq. part.* quia, quippe.
ἀτέλεια, immunitas.
ἀτιμάζειν, ignominia notare.
ἄτιμος, qui contemnitur.
ἀτμίζειν, fumare, vapores exhalare.
ἀτριβὴς ὁδός, via non trita, ubi nulla cernuntur vestigia.
αὖ, contra, vicissim, pari modo.
αὐαίνεσθαι, exarescere.
αὐθαίρετος, qui sua sponte arrogat sibi imperium.
αὐθημερόν, eodem die.
αὖθις, iterum, rursum, deinde, posthac, in posterum.
αὐλεῖν, tibiis canere.
αὐλεῖσθαι, habere tibicines sibi accinentes.
αὐλίζεσθαι, commorari, pernoctare.
αὐλός, tibia.
αὐλών, alveus, canalis.
αὔριον, cras.
αὐστηρότης, austeritas.
αὐτίκα μάλα, extemplo, sine ulla mora.
αὐτόθεν, inde, ex eo loco.
αὐτόθι, ibi, ibidem.
αὐτοκέλευστοι, sua sponte, non iussi.

αὐτοκράτωρ ἄρχων, qui solus summum imperium obtinet.
αὐτόματος, sua sponte: ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, sponte, sine iussu ducis, casu.
αὐτομολεῖν, transfugere, αὐτόμολος, transfuga.
αὐτόνομος, qui sui iuris est, praefectum regium non habet.
αὐτός, solus, pro μόνος, ipse, sua sponte, ipse, non alius: αὐταῖς ταῖς τρ. int. σύν: αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν, soli, seorsum ab aliis. αὐτὸ τοῦτο, ob id ipsum.
αὐτόσε, illuc.
αὐτοῦ, ibi, eo ipso loco ubi quis est.
αὔτως. ὡς δ' αὔτως, et similiter.
αὐχήν, cervix, de isthmo.
ἀφαιρεῖν, segregare.
ἀφαιρεῖσθαί τινά τι, eripere alicui aliquid: τὰ σκευοφόρα, exui impedimentis.
ἀφανής, qui conspici non potest: εἰμί, e conspectu discessi.
ἀφανίζειν, conspectui eripere, obscurare, delere.
ἀφειδέστατα τιμωρεῖσθαι, severissime punire. ἀφειδῶς, severe.
ἀφελόμενος (ἀφαιρεῖσθαι) IV, 4, 12. illi auferens.
ἀφεστήξαι, vid. ἀφιστάναι.
ἀφηγεῖσθαι, ex ordine enumerare.
ἀφθονία, copia, abundantia.
ἄφθονος χώρα, ager fertilis, fructibus abundans: ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις βιοτεύειν, in copia rerum vivere.
ἀφιέναι, emittere, dimittere impune: τινά, occasionem alicuius opera utendi dimittere.
ἀφικνεῖσθαι, advenire.
ἀφιππεύειν, equo revehi.
ἀφίπτασθαι, avolare. Vid. ἀπέπτα.
ἀφιστάναι, impellere ad defectionem: contra ἀφίστασθαι, deficere, unde ἀφεστήξει: ἀποσταίη εἰς ἐχυρὸν χωρίον, secedere.
ἄφοδος, discessus.
ἀφροντιστεῖν, contemnere, negligere.
ἀφροσύνη, dementia, *eius qui prae cupiditate sententiam meliorem repudiat.*
ἄφρων, insipiens.
ἀφυλακτεῖν, non curare.
ἀφύλακτος, incustoditus. ἀφυλάκτως, temere, minus caute.
ἀχάριστος, ingratus, praemio carens, expers praemii. οὐκ ἀχαρίστως μοι ἂν ἔχει πρός, gratiam haud mediocrem inibo apud.
ἄχθομαι τοῦτο, hoc me male habet, moleste, aegre fero: τινί, succenseo.
ἀχρεῖος, inutilis.

ἄχρις

ἄχρις ἄν, donec, ἄχρι εἰς, usque ad.
ἀψίνθιον, absinthium (*Wermuth*).

B.

Βάδην, lento gradu.
βαδίζειν, lente incedere.
βάθος, profunditas: πλέον, locus profundior.
βαθύς, profundus.
βαίνειν, ire, terram inter eundum attingere: βεβηκότες ἐπὶ τῆς γῆς, terrae innixi.
βακτηρία, virga, baculus.
βάλανοι (palmulae) τῶν φοινίκων, glandes palmarum, palmulae, sequioribus δάκτυλοι, dactyli, *Datteln*.
βάλλειν, telis petere, lapidibus petere, vulnerare eminus; βαλλόμενοι τὰς κεφαλάς, quorum capita feriuntur.
βάπτειν, intingere.
βαρβαρικός, barbarus.
βαρβαρικῶς, linguâ Persicâ.
βάρβαρος, barbarus, Persa: γῆ, barbarorum terra: βάρβαρος πόλις.
βαρέως φέρειν, graviter ferre.
βασιλεύειν, regem esse.
βασίλειον, aedes regiae, *sc.* δῶμα, aedes praetoria s. satrapae, i. q. τὰ βασίλεια. (βασίλειος, regius.)
βασιλεὺς μέγας, *sic dicitur Rex Persarum ob imperii amplitudinem, cum ipsi reges essent eidem subiecti.*
βασιλικός, indole et dotibus regis praeditus.
βάσιμος, pervius. βάσιμα, loca equo pervia.
βατός, i. q. antecedens.
βέβαιος, constans, qui fidem datam non fallit.
βεβαιοῦν τὴν πρᾶξιν τινί, alicui pactum servare.
βέλος, telum, quicquid e manu emittitur, *ut* iaculum, sagitta, lapis, glans funda librata.
βελτίων, βέλτιστος (ab ἀγαθός) melior, optimus.
βῆμα, passus.
βία, vis, quicquid alicui invito fit: βίᾳ τῆς μητρός, invita matre, matre frustra repugnante: βίᾳ παρελθεῖν, i. q. κατὰ κράτος, transire vi.
βιάζεσθαι, vi summovere, vi deiicere, cogere increpando, minitando, verberando: βιασάμενοι, invitis aliis.
βίαιον ποιεῖν, vi uti. βιαίως, vehementer.
βίβλος, chartae fasciculi (*Papier-Rollen*).
βῖκος, vas vinarium.
βίος, victus: βίον ἔχειν ἀπὸ λῃστείας, ex latrocinio vivere.
βιοτεύειν, vivere.
βλάβος, τό, i. q. βλάβη, damnum.

γείτων, vicinus, proximus

γελοῖος, ridiculus: γελοῖον, res poenitenda.
γέλως, risus.
γελωτοποιός, scurra, qui risum movet.
γέμειν, refertum esse.
γενεά, natales, ortus, nativitas.
γενειᾶν, barbatum esse.
γενναιότης, nobilitas, liberalitas.
γένος, genus.
γεραίτεροι, seniores.
γερόντιον, vetulus.
γέῤῥον, scutum Persicum.
γεῤῥοφόροι, cetrati.
γέρων, senex.
γεύεσθαι, gustare, comedere: σίτου, cibum sumere.
γέφυρα, pons: ἐπὶ νάπει, semita in latere vallis nemorosae.
γεώδης, terrenus.
γῆ, regio, ager.
γήϊνος, terrenus.
γήλοφος, collis. (*Erdhügel.*)
γῆρας, senectus.
γίγνεσθαι, nasci: γεγονὼς ἀπὸ Δαμ., ex posteritate Damarati ortus: ἐγίνετο, licebat: καλῶς, rem bene geri: ἐπὶ βασιλεῖ, in regis potestate esse: ἐν ἑαυτῷ, ad se redire, impetum animi et iram reprimere: τὸ γιγνόμενον, pecunia quae venditione conficitur: οἱ γιγνόμενοι δασμοί, tributum debitum, legibus constitutum: τὰ γεγενημένα, quae facta s. gesta erant: γίγνεσθαι τὰ ἱερά, *scil.* καλά s. χρηστά, laeta esse exta, fausta portendere, litare.
γιγνώσκειν, novisse, statuere, ὁπόσοι ἔγνωσαν.
γνούς, vid. γιγνώσκειν.
γνώμη, consilium, cogitatio, permissum, voluntas: γνώμην ἔχειν, censere: πρός τινα, alicuius partes sequi: γνώμῃ κολάζειν, deliberato s. cum ratione punire: οὕτως ἔχων τὴν γνώμην, sic decernens.
γόνατα, (a γόνυ) genicula, calamorum nodi.
γονεῖς, parentes.
γοῦν, saltem. (ex γέ et οὖν.)
γραΐδιον, anicula. (diminutiv. a γραῦς (*Greis*).
γράφειν, scribere s. pingere.
γρηγορεῖν, excubare, vigilare.
γυμνάζειν, exercere.
γυμνής, i. q. γυμνήτης, miles levis armaturae.
γυμνός, nudus (sine veste exteriori). ἐγχειρίδια γυμνά, *blosse Degen.* ἀγῶνες γυμνικοί, ludi, in quibus nudi certant.
γυνή, mulier, femina.

ἀπόπλους, discessus e portu.
ἀποπορεύεσθαι, abire.
ἀπορεῖν, carere aliqua re, inopia laborare: τούτοις, ob haec magna affici sollicitudine, consilii inopem esse, ἀπορεῖσθαι, nescire, qua sit eundum, haesitare.
ἀπορία, difficultas rei efficiendae, consilii capiendi inopia: ἀπορία ἦν, quomodo ex rei difficultate expediri possit, non reperiebatur.
ἄπορος, qui ignorat rationem se expediendi ex difficultatibus, opibus destitutus: ἄπορον εἶναι, fieri non posse ut: ἄπορος ὁδός, iter impervium, via insuperabilis, ποταμός, ὄρος, qui transiri nequit, difficilis transitu: ἄπορα, difficultates.
ἀπόῤῥητον, arcanum, celandum: ἐν ἀποῤῥήτῳ ποιησάμενος λέγει, tanquam arcanum aperit.
ἀποῤῥώξ, praeruptus.
ἀποσβέννυσθαι, exstingui.
ἀποσήπεσθαι, putrescere, *de eo, cuius membra frigore usta et putrefacta decidunt.*
ἀποσκάπτειν, fossa ducenda iter impedire.
ἀποσκεδάννυσθαι, palari, dissipari.
ἀποσκηνοῦν, i. q. ἀποστρατοπεδεύεσθαι, castra habere remota.
ἀποσπᾶν, abstrahere, seiungere ab aliis: ἀποσπᾶσθαί τινος, ab al. discedere.
ἀποσταυροῦν, vallo munire.
ἀποστέλλειν, dimittere, remittere.
ἀποστερεῖν (τινά τι), privare, defraudare.
ἀποστρατοπεδεύεσθαί τινος, castra ponere intervallo aliquo ab.
ἀποστρέφειν, avocare.
ἀποστροφή, refugium.
ἀποσυλᾶν (τινά τι), defraudare.
ἀποσώζειν, salvos deducere.
ἀποταφρεύειν, fossa ducta munire.
ἀποτείνειν, porrigere: ἀποτεταμένα εἰς πλάγιον ἐκ τῶν ἀξόνων, falces ex axibus in obliquum porrectae.
ἀποτειχίζειν, muro exstruendo viam intercludere.
ἀποτέμνειν, abscindere, amputare: ἀποτέμνεσθαι, intercludi.
ἀποτίνειν, debitum solvere. ἀποτίνεσθαι, debitum repetere, ulcisci.
ἀποτιθέναι, ad usum futurum recondere.
ἀπότομος, praeruptus.
ἀποτρέπεσθαι, a via coepta deflectere.
ἀποτρέχειν, s. ἀποτρέχεσθαι, currentem abire. (τινί) aliquem effugere.
ἀποφαίνεσθαι γνώμην, dicere sententiam.

ἀπο-

ἀρχι-

ἀρχικός, artis imperatoriae peritus.
ἄρωμα, aroma.
ἀσέβεια, impietas, contemtus deorum. ἀσεβής, impius.
ἀσθενεῖν, aegrotare.
ἀσινῶς, sine iniuria, sine maleficio.
ἄσιτος, ieiunus, non sumto cibo ullo, debilitatus inedia.
ἀσκεῖν ἀλήθειαν, veritati studere.
ἀσκός, uter, saccus coriaceus.
ἄσμενος, *adverbialit.* cupide, libenter.
ἀσπάζεσθαι, amplecti, salutare, valedicere.
ἀσπίς, *h. e.* ἀσπιδοφόροι, clypeati: παρ' ἀσπίδας, sinistrorsum.
ἀσταφίς, uva passa.
ἀστράπτειν, fulgere.
ἀσφάλεια, securitas.
ἀσφαλής, firmus, tutus.
ἀσφαλῶς ἔχειν, tutum esse.
ἄσφαλτος, bitumen.
ἀσχολίαι, negotia, impedimenta.
ἀτακτεῖν, ordini non obsequi.
ἄτακτος, imparatus.
ἀταξία, ordinis perturbatio.
ἀτάρ, at.
ἄταφος, insepultus.
ἅτε, *seq. part.* quia, quippe.
ἀτέλεια, immunitas.
ἀτιμάζειν, ignominia notare.
ἄτιμος, qui contemnitur.
ἀτμίζειν, fumare, vapores exhalare.
ἀτριβής ὁδός, via non trita, ubi nulla cernuntur vestigia.
αὖ, contra, vicissim, pari modo.
αὐαίνεσθαι, exarescere.
αὐθαίρετος, qui sua sponte arrogat sibi imperium.
αὐθημερόν, eodem die.
αὖθις, iterum, rursum, deinde, posthac, in posterum.
αὐλεῖν, tibiis canere.
αὐλεῖσθαι, habere tibicines sibi accinentes.
αὐλίζεσθαι, commorari, pernoctare.
αὐλός, tibia.
αὐλών, alveus, canalis.
αὔριον, cras.
αὐστηρότης, austeritas.
αὐτίκα μάλα, extemplo, sine ulla mora.
αὐτόθεν, inde, ex eo loco.
αὐτόθι, ibi, ibidem.
αὐτοκέλευστος, sua sponte, non iussi.

αὐτο-

ἄχρι

ἄχρις ἂν, donec, ἄχρι εἰς, usque ad.
ἀψίνθιον, absinthium (*Wermuth*).

B.

Βάδην, lento gradu.
βαδίζειν, lente incedere.
βάθος, profunditas: πλέον, locus profundior.
βαθύς, profundus.
βαίνειν, ire, terram inter eundum attingere: βεβηκότες ἐπὶ τῆς γῆς, terrae innixi.
βακτηρία, virga, baculus.
βάλανοι (palmulae) τῶν φοινίκων, glandes palmarum, palmulae, sequioribus δάκτυλοι, dactyli, *Datteln.*
βάλλειν, telis petere, lapidibus petere, vulnerare eminus; βαλλόμενοι τὰς κεφαλάς, quorum capita feriuntur.
βάπτειν, intingere.
βαρβαρικός, barbarus.
βαρβαρικῶς, linguâ Persicâ.
βάρβαρος, barbarus, Persa: γῆ, barbarorum terra: βάρβαρος πόλις.
βαρέως φέρειν, graviter ferre.
βασιλεύειν, regem esse.
βασίλειον, aedes regiae, *sc.* δῶμα, aedes praetoris s. satrapae, i. q. τὰ βασίλεια. (βασίλειος, regius.)
βασιλεὺς μέγας, *sic dicitur Rex Persarum ob imperii amplitudinem, cum ipsi reges essent eidem subiecti.*
βασιλικός, indole et dotibus regis praeditus.
βάσιμος, pervius. βάσιμα, loca equo pervia.
βατός, i. q. antecedens.
βέβαιος, constans, qui fidem datam non fallit.
βεβαιοῦν τὴν πρᾶξιν τινί, alicui pactum servare.
βέλος, telum, quicquid e manu emittitur, *ut* iaculum, sagitta, lapis, glans funda librata.
βελτίων, βέλτιστος (ab ἀγαθός) melior, optimus.
βῆμα, passus.
βία, vis, quicquid alicui invito fit: βίᾳ τῆς μητρός, invita matre, matre frustra repugnante: βίᾳ παρελθεῖν, i. q. κατὰ κράτος, transire vi.
βιάζεσθαι, vi summovere, vi deiicere, cogere increpando, minitando, verberando: βιασάμενοι, invitis aliis.
βίαιον ποιεῖν, vi uti. βιαίως, vehementer.
βίβλος, chartae fasciculi (*Papier-Rollen*).
βῖκος, vas vinarium.
βίος, victus: βίον ἔχειν ἀπὸ λῃστείας, ex latrocinio vivere.
βιοτεύειν, vivere.
βλάβος, τό, i. q. βλάβη, damnum.

βλακεύειν, segnem esse, non fortem, non promtum et expeditum.
βλάπτειν, nocere.
βλέπειν, videre.
βοᾶν, clamare.
βοεικὰ ζεύγη, iuga boum.
βοή, clamor.
βοήθεια, auxilium.
βοηθεῖν, auxilio venire.
βόθρος, scrobs, fovea.
βοιωτιάζειν τῇ φωνῇ, Boeotorum more, i. e. rustico vocis sono uti, pleno gutture loqui.
βορέας, boreas, aquilo, i. q. βοῤῥᾶς.
βόσκημα, pecus.
βούλεσθαι, velle: ὁ βουλόμενος, quilibet.
βουλεύειν κακόν τινι, malum moliri, male velle alicui. βουλεύεσθαι, consulere, curare: τὴν πορείαν, de itinere consultare: περὶ αὑτοῦ, sibi consulere: πρὸς ταῦτα, ex his consilium capere, suos consulere.
βουλιμιᾶν, fame deficere. (den Heißhunger bekommen.)
βουπόρος, magnus, (cui (veru) infigi potest bos).
βοῦς, bos, corium bovis: ὑφ' ἁμάξης, boves iugales.
βραδέως, sero, lente.
βραδύς, tardus, lentus.
βραχέως, minus longe.
βραχύ, paulum: τοξεύειν, non longe iaculari.
βρέχειν, madefacere.
βροντή, tonitru.
βρωτόν, esculentum (*Brot*).
βωμός, ara.

Γ.

Γαλήνη, tranquillitas maris.
γαμεῖσθαι, nubere: γεγαμημένη, nupta.
γάμος, nuptiae. Vid. ἐπί.
γάρ, enim: *ab initio narrationis* videlicet, *servit interrogationi*, οἴει γάρ, num vero putas? *refertur ad sententiam omissam*: καὶ γὰρ οὖν, *i. q.* τοιγαροῦν, igitur.
γαυλικὰ χρήματα, merces de navigiis captis coactae. (γαῦλοι enim idem est quod πλοῖα). Alii aliter.
γαστήρ, venter, ventriculus.
γέ, certe, ἕνα γε, unum certe: ταχύ γε, celeriter certe: ἑκών γε, certe volens.
γεγονώς, vid. γίγνεσθαι. γεγονότες ἔτη τριάκοντα, triginta annos nati.
γελᾶν ἐφ' ἑαυτοῖς, secum ridere.

γελοῖος,

γείτων, vicinus, proximus

γελοῖος, ridiculus: γελοῖον, res poenitenda.
γέλως, risus.
γελωτοποιός, scurra, qui risum movet.
γέμειν, refertum esse.
γενεά, natales, ortus, nativitas.
γενειᾶν, barbatum esse.
γενναιότης, nobilitas, liberalitas.
γένος, genus.
γεραίτεροι, seniores.
γερόντιον, vetulus.
γέῤῥον, scutum Persicum.
γεῤῥοφόροι, cetrati.
γέρων, senex.
γεύεσθαι, gustare, comedere: σίτου, cibum sumere.
γέφυρα, pons: ἐπὶ νάπει, semita in latere vallis nemorosae.
γεώδης, terrenus.
γῆ, regio, ager.
γήϊνος, terrenus.
γήλοφος, collis. (*Erdhügel.*)
γῆρας, senectus.
γίγνεσθαι, nasci: γεγονὼς ἀπὸ Δαμ., ex posteritate Damarati ortus: ἐγίνετο, licebat: καλῶς, rem bene geri: ἐπὶ βασιλεῖ, in regis potestate esse: ἐν ἑαυτῷ, ad se redire, impetum animi et iram reprimere: τὸ γιγνόμενον, pecunia quae venditione conficitur: οἱ γιγνόμενοι δασμοί, tributum debitum, legibus constitutum: τὰ γεγενημένα, quae facta s. gesta erant: γίγνεσθαι τὰ ἱερά, *scil.* καλά s. χρηστά, laeta esse exta, fausta portendere, litare.
γιγνώσκειν, novisse, statuere, ὁπόσοι ἔγνωσαν.
γνούς, vid. γιγνώσκειν.
γνώμη, consilium, cogitatio, permissum, voluntas: γνώμην ἔχειν, censere: πρός τινα, alicuius partes sequi: γνώμῃ κολάζειν, deliberato s. cum ratione punire: οὕτως ἔχων τὴν γνώμην, sic decernens.
γόνατα, (a γόνυ) genicula, calamorum nodi.
γονεῖς, parentes.
γοῦν, saltem. (ex γέ et οὖν.)
γραΐδιον, anicula. (diminutiv. a γραῦς (*Greis*).
γράφειν, scribere s. pingere.
γρηγορεῖν, excubare, vigilare.
γυμνάζειν, exercere.
γυμνής, i. q. γυμνήτης, miles levis armaturae.
γυμνός, nudus (sine veste exteriori). ἐγχειρίδια γυμνά, *blosse Degen.* ἀγῶνες γυμνικοί, ludi, in quibus nudi certant.
γυνή, mulier, femina.

Δ.

δέκατος, decimus. Hinc δεκάτη intell. μερὶς, decima praedae pars.
δελφίν, delphin s. delphinus.
δένδρον, arbor.
δεξιός, dexter, h. e. faustus: δεξιὰς φέρειν παρὰ βασ. fidem a rege datam nunciare: δεξιὰν διδόναι, fidem firmare data dextra: δεξιὰν λαβεῖν καὶ δοῦναι, foedus facere.
δεξιοῦσθαι, salutare dextra data.
δέρμα, pellis.
δερμάτινος, e pellibus s. coriis factus.
δεσμεύειν, ligare, alligare.
δεσμός, vinculum.
δεσπότης, dominus.
δεῦρο, huc.
δεύτερον, iterum.
δέχεσθαι, recipere, excipere, accipere, probare, non spernere, impetum alterius sustinere, non fugere.
δή, iam, pro ἤδη: καὶ δή, iam nunc, igitur, inquam: δὴ τότε, eo ipso tempore, tum, *servit apodosi*; sane: τί δή; cur quaeso? μὲν δή, igitur.
δῆλος, manifestus, perspicuus: ἦν ἐπιθυμῶν, constabat eum cupere: ἦν σπεύδων, patebat, eum festinare: δηλονότι pro δῆλον ὅτι.
δηλοῦν, exponere, indicare, narrare.
δημαγωγεῖν, blanditiis et aliis artibus homines ad se pellicere, pro lubitu tractare.
δημόσιος, publicus, ad usum communem destinatus.
δῃοῦν, vastare, populari.
δήπου, sane, utique.
διὰ σκότους, obscurus, ignotus: διὰ πίστεως, fide freti: διὰ ταχέων, celeriter: διὰ φιλίας, propter amicitiam: τέλους φίλος, constanter amicus. *Διά intelligitur c. gen. temporis, in* πολλοῦ χρόνου, post longius intervallum: *in* ταῦτα, *in* ὅ τι, quam ob rem, διὰ πολλά, multis de causis.
διαβαίνειν, traiicere, divaricatis pedibus stare, ingredi. (*ausschreiten.*)
διαβάλλειν, traducere, criminari.
διάβασις, traiectus, locus ubi traiiciunt flumen: διαβάσεις, pons, trabes ad traiiciendum.
διαβατέος, transeundus.
διαβατός, qui transiri potest.
διαβιβάζειν, transire iubere, traiicere.
διαβολή, criminatio.
διαγγέλλειν, renunciare, nunciare, indicare, iussa perferre: εἰς τὸ στράτ., divulgare per exercitum: de internuncio διαγγέλλεσθαι.

διαμ-

διανέμειν, distribuere (διανενεμηκέναι).
διανοεῖσθαι, in animo habere, cogitare, statuere, moliri, in eo esse ut.
διάνοια, consilium, animus.
διαπαντός pro διὰ παντὸς *int.* χρόνου, semper.
διαπέμπειν, dimittere, omnes in partes mittere.
διαπερᾶν, transire.
διαπλεῖν, navibus transire.
διαπολεμεῖν (τινι), bello aliquem cogere.
διαπορεύειν τινά, traiicere: διαπορεύεσθαι, transire.
διαπράττειν τινί, perficere alteri, impetrare (*auswirken*): διαπράττεσθαι, consequi, sibi impetrare: φιλίαν πρός τ., amicitiam inire cum al.: πρός τ. περί, transigere, agere cum aliquo de: περὶ ὁμήρων καὶ σπονδῶν, obsides dare et foedus facere, sibi cavere pacto, pacisci.
διαρπάζειν, diripere.
διαῤῥεῖν, perfluere.
διαῤῥιπτεῖν, distribuere: διαῤῥίπτειν, disiicere.
διάῤῥιψις, disiectio.
διασημαίνειν, verbis indicare, explicare.
διασκηνεῖν et **διασκηνοῦν κατὰ τὰς κώμας**, per vicos dispersos commorari (*kantoniren*).
διασπᾶσθαι, distrahi, divelli: διασπασθέντες, dispersi: τῷ διεσπάσθαι τὰς δυνάμεις, ob copias hinc inde disiunctas et dispersas.
διασπείρεσθαι, dispergi, dissipari, distrahi: *de equitatus excursionibus*.
διασφενδονᾶσθαι, dissilire, quasi e funda missa cum impetu dissilire.
διασώζειν, penitus conservare: διασώζεσθαι πρὸς τὴν Ἑλλ., salvum evadere in Graeciam.
διατάττειν, aciem instruere, disponere.
διατείνεσθαι, contendere omni studio.
διατελεῖν sc. ὁδόν, pervenire: τὴν ὁδόν, iter usque continuare: διετ. μαχόμενοι, quotidie, nullo die intermisso, pugnarunt: χρώμενοι, perpetuo usi sunt.
διατήκεσθαι, liquefieri (de nive).
διατίθημι οὕτω, hoc sensu imbuo: διατίθεσθαι, affici, vendere (propr. venum exponere).
διατρέφεσθαι, ali s. vesci.
διατρίβειν, morari, cunctari: διατριβομένου τοῦ χρόνου, dum terebatur tempus.
διατριβή, mora, commoratio.
διαφαίνεσθαι, dilucere, resplendere (*hervorschimmern*): ὡς τὸ πρῶτον διεφάνη, ubi primum pervia apparebat.
διαφανῶς, perspicue.

δια-

διαφέρειν, praestare: οὐ διαφ., οὐ διοίσειν (V, 4, 2.) perinde esse, nihil interesse: πολὺ διαφέρειν, multum differt, multo melius est: διαφέρεσθαι πρός et ἀμφί, contendere, certare, digladiari.
διαφερόντως τιμᾶν, egregiis praemiis ornare.
διαφεύγειν (ἐκ), effugere, fuga elabi.
διαφθείρειν, corrumpere, alicuius animum abalienare: διαφθείρεσθαι, dissipari, dilabi; *de exercitu*, interfici: διαφθαρείην, opprimerer.
διάφορος, adversarius: διάφορον, dissidium.
διαφυή, fissura.
διαφυλάττεσθαι, sibi cavere.
διαχάζειν, distare.
διαχειμάζειν, hiemem transigere, in hibernis esse.
διαχειρίζειν, administrare.
διαχωρεῖν, i. q. διαχάζειν, dividere, in duo separare, permeare: κάτω διεχώρει αὐτοῖς, alvi deiectio accedebat ipsis.
διδάσκαλος, magister, praeceptor.
διδάσκειν, docere, argumentis ostendere.
διδέασι a διδέναι, ligare.
διδόναι, facere potestatem, optionem dare, alicui gratificari in reo absolvendo, *opp.* occidere: δίδωμι εἶναι, constituo ut sit; *pro* διαδιδόναι, distribuere: δέδοται ὑμῖν, vobis a Diis est tributum.
διείργειν τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, arcere reditu.
διελαύνειν, perequitare, perrumpere, *de equitatu*.
διεξέρχεσθαι, pervenire, transire.
διέρχεσθαι, transire, traiicere, praeterire, iter conficere, increbescere (de rumore): ὁδόν, emetiri spatium.
διέχειν, distare, diduci.
διηγεῖσθαι, narrare.
διήσουσι, vid. seq.
διιέναι, transmittere, transitum concedere: οἱ ποταμοὶ διήσουσι.
διιστάναι, per intervalla collocari, ut aliis transitus pateat.
διίστασθαι, laxare ordines.
δίκαιος, iustus: τὰ δίκαια ἔχειν, iusta vel mercedem accipere: δίκαια λέγειν, recte dicere: λαμβάνειν, accipere.
δικαιοσύνη, iustitia.
δικαιότης, iustitia.
δικαίως, iuste.
δικαστής, qui ius dicit.
δίκη, iudicium, poena: ἐσχάτη, supplicium extremum: δίκην διδόναι, poenas dare: ἐπιτιθέναι, ulcisci: εἰς δίκας καταστῆσαι, in iudicium vocare: ad muneris sui rationem reddendam impellere: δίκην ἔχω ἱκανήν, satis poenae mihi dederunt.

διμοιρία, dupla portio.
δινεῖν, circumagere: δινεῖσθαι, se circumagere.
δίοδος, transitus.
διορᾶν, perspicere.
διοίσειεν vid. διαφέρειν.
διορύττειν, perfodere, effringere.
δίπηχυς, duorum cubitorum.
διπλάσιος, duplus. διπλάσιοι, duplo maiores: διπλάσιον φέρεται βέλος, telum duplo longius fertur.
δίπλεθρος, quod duo plethra longum s. amplum est.
διπλόος s. διπλοῦς, duplus.
διφθέρα, saccus pelliceus, pera, *qua funditores lapides gestant*; tegumentum pelliceum.
διφθέρινος, coriaceus: σχεδίαι διφθέριναι, i. e. δερμάτιναι.
δίφρος, sella aurigae, *de* sella *in convivio Thracico*.
δίχα ποιεῖν, separare, disiungere.
διψῆν, sitire.
διώκειν, persequi, persequendo se seiungere, excurrere, celeriter currere: δρόμῳ διώκειν, cursu contendere.
δίωξις, persecutio.
διῶρυξ, alveus, canalis.
δόγμα, decretum: ποιεῖσθαι, decernere.
δοκεῖν, putare, opinari, videri: καὶ τούτους τί δοκεῖτε; quid de his existimatis? δοκοῦμέν μοι, censeo, nos etc. › δοκεῖν *abundat, ut* δοκῶ μοι αἰσχύνεσθαι, pudet me dicere, τὸ δόξαν, quod visum est: δόξαν ταῦτα, cum haec visa essent: δεδογμένον, decretum: *post* δοκεῖ *saepe intelligitur* δεῖν, *c. dat. simul et acc. cum inf.*: ἔδοξε διασκηνῆσαι et διασκηνητέον, ἔδοξε ταῦτα.
δοκιμάζειν ἵππους καὶ ἱππεῖς, examinare, probare, eligere equos et facere equites.
δόλιος, fraudulentus.
δόλιχος, cursus per stadium, quod vel septies vel duodecies decurrere debebant agonistae.
δόλος, dolus, fraus.
δόξα, opinio: εἰς ἀνδρειότητα, gloria fortitudinis: παρὰ δόξαν, insperato.
δοξάζειν, opinari.
δόξαν, vid. δοκεῖν.
δοράτιον, i. q. δόρυ, pertica, contus.
δορκάς, caprea. (*Morier* in second Journey through Persia etc. London 1814. 4. p. 206. *Antelopen* esse putat, animal in Persia maxime commune).
δόρπιστος, coenae tempus.
δόρυ, hasta, pertica, lignum: ἐπὶ δόρυ, ad dextram.
δορυφόροι, hastati.
δουλεία, servitus. δουλεύειν, servum esse.

δου-

E.

ἐγκα-

ἐγκαλύπτειν, obtegere.
ἐγκεῖσθαι, iacere alicubi.
ἐγκεκαλυμμένοι, vestibus obvoluti.
ἐγκέλευστος, iussus.
ἐγκέφαλος φοίνικος, galli vocant *Choux*, i. e. caulem, Nostri *Palmen-Kohl*, *Palmen-Hirn*.
ἐγκεχαλινωμένοι ἵπποι, vid. ἐγχαλινοῦν.
ἐγκρατὴς, qui in potestate habet: ἐγκρατῆ ποιῶ τινος, facio ut quis re potiatur.
ἔγνωσαν, vid. γιγνώσκω.
ἐγρηγόρησαν, (a γρηγορεῖν) experrecti sunt, vid. ἐγείρειν.
ἐγχαλινοῦν, infrenare equum.
ἐγχεῖν τινι, vinum alicui infundere.
ἐγχειρεῖν, manum iniicere.
ἐγχειρίδιον, gladius.
ἐγχειρίζειν ἑαυτόν, se alicuius potestati tradere.
ἐγώ, ego.
ἔδειν, edere: (*eden*, *essen*) ἐδηδοκότες, qui comederant.
ἔζων, vid. ζῆν.
ἔθειν, consuescere, vid. εἰωθέναι.
ἐθέλειν, velle.
ἐθελοντὴς, sponte, libens.
ἐθελοντί, sponte.
ἐθελούσιος, qui sponte aliquid facit.
ἔθνος, gens.
εἰ, num? εἰ — ἤ, utrum — an: quia: εἴ τις πρεσβεία, si qua legatio, h. e. quaecunque legatio: εἰ μέν et εἴπερ γε, quandoquidem: εἴτε — εἴτε, sive — sive: εἴ πως, si forte: εἰ μή, nisi praeter: εἰ δὲ μή, caeteroquin.
εἴδειν, ἰδεῖν, videre, inspicere, intelligere: ἴδωμεν, sciamus, οἶδα, (perf.) scio.
εἶδος, forma, species.
εἰκάζειν, coniicere, suspicari, opinari, similem reddere; εἰκασμένος, similis.
εἴκειν, cedere: ἐοικέναι, similem esse: ἔοικας φιλοσόφῳ, speciem philosophi prae se fers: οὐδενὶ καλῷ ἔοικε, nullo modo est honorificum.
εἰκός, verisimile, credibile: οἷα εἰκὸς γίγνεσθαι, qualis fieri assolet: (ὡς), merito, non iniuria: εἰκότα λέγειν, aequa postulare.
εἴκοσι, viginti.
εἰκότως, merito.
εἰλήχει, vid. λαγχάνειν.
εἶναι, s. ἰέναι, ire: ἰέναι τοῦ πρόσω, syn. προϊέναι, ulterius pergere: ἰέναι τινὶ διὰ φιλίας, amice se gerere erga al.: διὰ παντὸς πολέμου, omni ratione aliquem bello persequi.

εἶναι,

εἰς-

εἰσπλεῖν, navi intrare.
εἰσπορεύεσθαι, ingredi.
εἰστρέχειν, s. εἰσδράμειν, cum impetu invadere.
εἰσφέρειν, inferre, afferre, i. q. εἰσφορεῖν.
εἴσω, i. q. ἔσω, cum genit. intra.
εἶτα, tum: *praec.* πρῶτον, nostro more abundat.
εἰωθέναι, (vid. ἔθειν) solere.
ἐκ vel ἐξ, ἐκ τοῦ δικαίου, iuste: ἐκ παντὸς τρόπου, quovis modo: ἐκ τῶν δυνατῶν, pro viribus, pro praesenti copia: ἐκ χειρός, cominus: ἐξ ἐπιβουλῆς, insidiose: ἐξ ἀριστερᾶς, a sinistra: ἐξ ἀπροσδοκήτου, ex improviso: ἐκ πλείονος, longius: ἐκ πολλοῦ, ex longo intervallo: ἐκ τοῦ ἐναντίου, ex adverso: ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα. Vid. θάτερος. ἐκ τούτων et ἐκ τούτου, post haec: τοῦτο δὲ ἐποίει ἐκ τοῦ χαλεπὸς εἶναι, ὡς δυνατὸν ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου, quantum fieri poterat prae talibus moribus: ἐκ τίνος, quapropter: ἐκ τούτου, hinc, quo facto, tum, *in apodosi*: ἐξ ἴσου ἐσμέν, eadem sumus conditione: ἐκ τούτου, hac de causa: ἐξ οὗ, quapropter: ἐκ τίνος, qua de causa: ἐκ διαβολῆς, propter criminationem: ἐκ *pro* ἐν: ἐκ τοῦ στρατ. ὁρᾶν, e castris videre, *h. e.* in castris videre ea, quae fiebant in campo: οἱ ἐκ πεδίου ἔθεον, qui erant in campo, inde currebant: οἱ ἐκ τοῦ ὄρους καταβαίνοντες, qui erant in monte cum descenderent.
ἑκασταχόσε, quoquo versum: ἑκασταχόσε φάσκοντες εἰδέναι, qui singulas regionis partes, in quascunque iter foret, se nosse dicebant.
ἕκαστος, unusquisque.
ἑκάστοτε, semper.
ἑκάτερος, uterque: καθ' ἑκάτερα, ab utraque parte.
ἑκατέρωθεν, utrimque.
ἑκατέρωσε, utroque versum, utrobique.
ἑκατόν, centum.
ἐκβαίνειν, egredi, exire, escendere, evadere, emergere.
ἐκβάλλειν, proiicere, in exilium eiicere, expellere, privare: ἐκβαλλόμενοι, cum exclusi urbe hostibus obiicerentur.
ἔκβασις, locus ubi emergere quis potest, aditus ad montis iugum.
ἐκβοηθεῖν, prorumpere, excurrere ad defendendum s. auxilium ferendum.
ἔκγονοι, posteri: τὰ ἔκγονα, foetus, pulli.
ἐκδέρειν, cutim detrahere.
ἐκδιδόναι, tradere: ἐκδεδομένη παρ' ἀνδρί, nuptum data.
ἐκδραμόντες, vid. ἐκτρέχειν.
ἐκδῦναι, se exuere.
ἐκεῖ, ibi, eo.
ἐκεῖθεν, illinc.

ἐκεῖ-

ἐκφέρειν, efferre, (de re funebri, *begraben*.): πόλεμον πρός τινα, bellum inferre: λόγον, divulgare rumorem: εὐχήν, votum divulgare.
ἐκφεύγειν, effugere: μικρὸν ἐξέφυγε τοῦ μὴ καταπετρωθῆναι, parum abfuit, quin lapidibus obrueretur.
ἑκών, volens, lubens, temere.
ἐλαία, oliva arbor.
ἔλαιον, oleum.
ἐλᾶν, i. q. ἐλαύνειν, irruere, agitari: ἵππον, ἅρμα, equo, curru vehi.
ἐλάττων, minor.
ἐλαύνειν, agere, equitare: ἧκεν ἐλαύνων, *kam geritten*: impetum facere: iter facere, pergere: excitare ad eundum.
ἐλάφειος, cervinus.
ἐλαφρός, expeditus, quem nihil oneris impedit.
ἐλαφρῶς μάλα, summa cum agilitate.
ἐλάχιστος, minimus: τοὐλάχιστον, ad minimum.
ἐλέγχειν, percontari, examinare.
ἐλεεινός, miferabilis IV, 4, 11.
ἐλελίζειν, clamare ἐλελεῦ. Vide ἀλαλάζειν.
ἐλευθερία, libertas.
ἕλκειν, trahere, vi abducere, tendere nervum in arcu.
ἑλληνίζειν ἠπίστατο, graece loqui sciebat.
ἑλληνικός, graecus: τὸ ἑλληνικόν, exercitus Graecorum.
ἑλληνικῶς, graece, s. graecâ linguâ.
ἑλληνίς, *adj. fem.* graeca.
ἑλληνιστί, graece.
ἐλπίζειν, opinari, *omnino dicitur de rei futurae eventu sive prospero sive malo, ut sperare ap. Latinos.*
ἐλπίς, spes.
ἐμβαίνειν, i. q. εἰσβαίνειν, ingredi, conscendere (naves).
ἐμβάλλειν, invadere, impetum facere in hostem cum copiis, in regionem irruptionem facere, intrare: *de pabulo obiiciendo equis*: πληγάς, pulsare: μοχλόν, pessulum obdere, influere, *de fluvio*.
ἐμβιβάζειν ἐς πλ., navibus imponere.
ἐμβιβᾶν, ascendere iubere.
ἐμβολή, irruptio.
ἐμβρόντητος, attonitus fulguribus: ἐμβροντήτους ποιεῖν, *vel tonitru et fulmine vel alio modo ita* terrore et stupidos seu attonitos reddere, *ut vel plane suam salutem negligant vel perversa et sibi perniciosa ineant consilia. (betäuben.)*
ἐμεῖν, vomere.
ἐμμένειν, manere in aliquo loco.
ἐμός, meus: τὰ ἐμά, rerum mearum conditio et status.
ἔμπαλιν, retro. εἰς τοὔμπαλιν ᾖ, retro quidem, sed non ea via, quae Babylonem fert.

ἐμπε-

ἐνδεῖ-

ἐνδεῖσθαι, indigere.
ἑνδέκατος, undecimus.
ἔνδηλος, manifestus.
ἔνδημος, civis, inquilinus. τὰ ἔνδημα *Schn.* explicat reditus ex portitorio (vectigalia interna).
ἐνδίφριος, in sella sedens, qui ab aliquo coena excipitur, conviva, *apud Thraces, qui non lectis, sed sellis utebantur in conviviis.* Sic vulgo explicatur. Vid. VII, 2, 33.
ἔνδοθεν, e loco interiori.
ἔνδον, intus, in urbe, intra moenia, in aedibus: οἱ ἔνδον, qui intus erant.
ἐνδῦναι, sibi induere.
ἐνέγκειν, vid. φέρειν.
ἐνέδρα, insidiae.
ἐνεδρεύειν, insidiari.
ἕνεκα, ἕνεκεν et εἵνεκα (cum genit.) propter.
ἐνεῖναι, inesse.
ἐνεός, surdus.
ἐνετείλατο, vid. ἐντέλλεσθαι.
ἐνέχυρον, pignus.
ἔνθα, ubi, ibi s. istic, unde, a quo loco, quo, quem in locum, quo facto, ab eo tempore, tum: ἔνθα πρῶτον, quam primum, simulac.
ἐνθάδε, hic.
ἔνθαπερ, ubi.
ἔνθεν καὶ ἔνθεν, hinc illinc: τῆς ὁδοῦ, ex utraque parte viae, unde.
ἐνθένδε, hinc.
ἐνθυμεῖσθαι, cogitare: ἐντεθύμημαι, animadverti.
ἐνθύμημα, inventum, sententia, ratiocinatio.
ἐνθωρακίζειν, lorica induere.
ἔνι, h. e. ἔνεστι.
ἐνιαυτός, annus: κατ' ἐνιαυτόν, quotannis.
ἐνιδεῖν τί τινι, videre esse in aliquo, (*einem etwas ansehen*).
ἐνίοτε, interdum.
ἐνίσχεσθαι, haerere, impediri.
ἔννατος, nonus.
ἐννοεῖν, considerare, reputare, excogitare, intelligere: ἐννοεῖσθαι, secum cogitare, vereri, seq. μή.
ἔννοια, cogitatio.
ἐνοικεῖν, inhabitare.
ἐνόπλιος ῥυθμός, numerus ad quem saltant armati.
ἐνορᾷν πολλά, multa in hac re deprehendere, quare.
ἐνοχλεῖν τῇ εὐδαιμονίᾳ, turbare alterius felicitatem.
ἐντάττειν s. ἐντάσσειν, in ordinem recipere: τῷ σφενδονᾷν ἐντεταγμένῳ ἐθέλοντι, qui funditoribus adscribi se velit.

ἐξαρ-

ἐξαρκεῖν, sufficere.
ἐξάρχειν, praeire cantum et incessum: τινός, auctorem esse rei.
ἐξαυλίζεσθαι εἰς, castra movere in.
ἐξεῖναι, licere. ἔξεστι, fieri potest. Vid. ἐξόν.
ἐξελᾶν et ἐξελαύνειν, expellere, pergere, progredi.
ἐξελέγχεσθαι διαβάλλων, convinci calumniae.
ἐξεμηρύοντο. Vid. ἐκμηρύειν.
ἐξενεγκεῖν πόλεμον, bellum inferre.
ἐξεπλάγη, vid. ἐκπλήττεσθαι.
ἐξέρπειν, i. q. ἐξιέναι, *egredi.* (Lacon loquitur ibi.)
ἐξέρχεσθαι, exire ad expeditionem (*aufbrechen*), finem habere.

ἐξέτασις ἐν τοῖς ὅπλοις γίνεται καὶ ἀριθμός, recensentur et numerantur armati: ἐξέτασιν ποιεῖσθαι et ἐξέτ. καὶ ἀριθμὸν ποιεῖν, recensere copias.

ἐξευπορίζειν, i. q. ἐκπορίζειν, suppeditare.
ἐξηγεῖσθαι, monstrare, praeire, ducem esse.
ἐξήκειν, exire, praeterire, *de tempore.*
ἐξιέναι, exire domo.
ἐξικνεῖσθαι, pertinere, assequi, *de telo quod missum ferit hostem.* τόξευμα, in teli iactum venire.
ἐξίστασθαι ἐκ τοῦ μέσου, discedere.
ἔξοδος, egressus, (*d. Abzug*) e castris expeditio, via.
ἐξόν, cum liceat. s. cum liceret, *absolute*, cum sit in nostra potestate situm: ὥσπερ ἐξόν, quasi liceat.
ἐξοπλίζειν, armare: ἐξοπλίζεσθαι, arma capere.
ἐξοπλισία. ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ, cum arma caperent.
ἐξορμᾶν, incitare, impellere, egredi, proficisci.
ἐξουσία, potestas.
ἔξω, extra, *in latere agminis eo, quod oppositum est hostium impetui*: ultra: ἔξω εἶναι, domo profectum esse: ἔξω βελῶν ἀποχωρεῖν, extra telorum iactum se recipere: ἔξω τούτων, praeter haec: οἱ ἔξω, qui extra sunt.
ἔξωθεν, eminus.
ἑορτή, festum.
ἐπαγγέλλειν, nunciare: ἐπαγγέλλεσθαι, operam suam offerre: ἐπηγγέλλετο τεθνάναι, ipse sui occidendi faciebat potestatem.
ἐπάγειν, ducere, ducem viae esse, advehere: τινὶ ψῆφον περὶ φυγ., de exilio sententiam ferre.
ἐπαινεῖν, laudare, defendere.
ἔπαινος, laus.
ἐπαίρειν, incitare, impellere.
ἐπακολουθεῖν, insequi.
ἐπακούειν, forte audire.

ἐπάν, quum; postquam.
ἐπανατείνειν, porrigere.
ἐπαναχωρεῖν, se recipere.
ἐπανέρχεσθαι, redire.
ἐπάνω, supra: *ἐν τοῖς ἐπάνω*, in superioribus.
ἐπαπειλεῖν, minas addere.
ἐπεγγελᾶν, irridere: *ἐπεγγελῶν Κύρῳ*, in contumeliam Cyri.
ἐπεγείρειν, e somno excitare.
ἐπεί, cum, postquam, a quo tempore, quotiescunque c. *opt.*, simul atque c. *opt.*, quandoquidem: *ἐπεὶ τάχιστα*, simul atque; *ἐπεί* sequente *τάχα*, quam primum. *ἐπεί γε*, quandoquidem.
ἐπειδὰν *τάχιστα*, simul atque.
ἐπειδή, postquam: *ἐπειδὴ τάχιστα*, simul atque.
ἐπεῖναι, inesse.
ἐπείπερ, quum tamen.
ἔπεισι γέφυραι, pontes sunt facti in illis: *ἔπεισι*, progreditur latius.
ἔπειτα, deinde, tum, porro, denique, tamen: *κἄπειτα* pro *καὶ ἔπειτα*.
ἐπέκεινα, ultra: *οἱ ἐκ τοῦ ἐπ.*, qui ultra eos habitant.
ἐπεκθέειν, procurrere hostiliter.
ἐπεξέρχεσθαι, erumpere, aliq. petere.
ἐπεξιέναι, proficisci contra hostes.
ἐπεξόδια (*ἱερά*), hostiae, quibus expeditionis exitus exploratur.
ἐπέρεσθαι, interrogare.
ἐπέρχεσθαι, s. *ἐπελθεῖν*, peragrare.
ἕπεσθαι, sequi, incedere ordine, non extra ordines procurrere.
ἐπεύχεσθαι, vota s. preces addere.
ἐπέχειν *τῆς πορείας*, sc. *ἑαυτούς*, insistere, restare.
ἐπήκοος sc. *τόπος*, locus unde aliquid exaudiri potest. 2) subiectus. (*οἱ νῦν σοι ἐπήκοοι.*)
ἐπῆκτο, vid. *ἐπάγομαι.*
ἐπί 1) *c. genit. οἱ ἐφ' ἡμῶν*, nostrae aetatis homines: *ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ*, in ripa amnis: *ἐπὶ Ἰωνίας*, in Ioniam: *ἡ ἐπὶ Κάλπης ὁδός*, via quae fert ad Calpen: *ἐπὶ φάλαγγος*, in phalangem, *ut acies recta sine ullo intervallo hosti opponatur, nach einer vollen Linie ohne einige Zwischenräume*: *ἐφ' ἑνὸς ἡ κατάβασις ἦν*, singuli tantum poterant descendere: *ἐπὶ ὀλίγων τεταγμένοι*, ita ordinati, ut acies sit latior quam altior: *ἐπὶ τεττάρων*, quaterni: *ἐφ' ἑαυτῶν*, separatim. *ἐπὶ τοῦ πρ. ἱερείου*, in prima hostia. 2) c. *dat.* iuxta, propter: *ἐφ' ἑαυτοῖς*, pro se (*für sich*): *ἐπὶ τῷ εὐων.*, in cornu sinistro: *ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ πλ.*, in fronte agminis quadrati: *ἐπὶ ταῖς πηγαῖς*, ad fontes: *ἐπὶ*

τῇ

τῇ θαλάττῃ, ad mare situs: ἐπὶ δυσμαῖς ἥλιος ἦν, sol prope occasum erat: ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ, exeuntibus ex oppido: ob: ἐπὶ τούτῳ, hanc ob causam: ἐπὶ τοῖς στρ., militum nomine: ἐπ' ἀγαθῷ, sui commodi causa: ἐπὶ τίνι συνειλ., qua de causa coactus: τὸ ἐπὶ τούτῳ, quantum ab illo pendet: ἐπὶ τούτοις, his conditionibus: ἐφ' ᾧ, *seq. infinit.* ea conditione ut: ἐφ' οἷς, qua conditione: οἱ ἐφ' ἡμῖν, qui nobis parent: ἐφ' ἡμῖν ἐστι, nobis licet, in nostra est potestate: τὸ ἐπὶ τούτῳ, quod in isto fuit: ἐπὶ θανάτῳ ἄγειν: ad mortem ducere. ἐπὶ θανάτῳ, hac lege, ut supplicio afficiatur. ἐπὶ ξενίᾳ καλεῖν, ad coenam vocare hospitem: ἐπὶ πολέμῳ, ad bellum inferendum: apud, ad: *de tempore*, ἐπὶ τούτοις, post haec: ἐπί τινι εἶναι, in alicuius potestate esse: οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες, qui in his custodiendis occupati erant: ἐπὶ γάμῳ, matrimonio sibi iuncta: ἐπ' ἐξόδῳ, de educendis copiis: ἐπὶ τοῖς στρατιώταις: ἐπὶ ἀφόδῳ, de discessu. 5) *c. accus.* ad, *pro* πρός: versus, contra, *de consilio*: *ut* ἐπὶ τοῦτο ἔρχεσθαι, ad hoc faciendum accedere: ἐπὶ τὸν Κέρβ., ad Cerberum petendum vel educendum: ἐπὶ τὸ στρ., ad exercitum arcessendum: ἐπὶ πολὺ *sc.* διάστημα, in longum spatium porrectus, s. explicatus: ἐπὶ πολλοὺς τεταγμένοι, acies latior: ἐπὶ δόρυ, dextrorsum: ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἐφέπεσθαι, post cornu dextrum subsequi: ἐπὶ τῷ μέσῳ ἕπ., aciem mediam sequi: ἐπὶ πόδα ἀναχωρεῖν, paullatim pedem referre: ἐπὶ ὤμου ἔχειν, humero gestare: ἐφ' ὅσον, quousque.

ἐπιβάλλειν, imponere: ἐπιβεβλημένος τοξότης, qui sagittam imposuit nervo, adeoque paratus est ad iaculandum.

ἐπιβεβλημένος, vid. ἐπιβάλλειν.

ἐπιβοηθεῖν, auxilio venire.

ἐπιβουλεύειν, insidiari, insidiose cogitare.

ἐπιβουλή, insidiae.

ἐπιγίγνεσθαί τινι, repente invadere. (a tergo.)

ἐπιγράφειν, inscribere.

ἐπιδεικνύναι, spectandum praebere, producere in concionem (*vorstellen*), demonstrare, dicere, indicare, ostentare, portendere: *scil.* ἑαυτόν, se ostendere: ἐπιδείκνυσθαι, ingenium et facultatem suam ostentare: τὴν παιδείαν, edere specimen disciplinae, qua quis usus est.

ἐπιδεῖν, videre, experiri suo ipsius usu. (*mit ansehen.*)

ἐπιδιώκειν, persequi, aggredi aggredientes.

ἐπιέναι, ire contra hostem, invadere, succedere: πλῆθος πολὺ ἐπίασιν, irruit: ἐπιόντας, advenientes, palantes: ἐπιοῦσα ἡμέρα, dies sequens: νύξ, nox insequens, instans: εἰ ἔπεισι, si latius serpserit.

ἐπιέσπεσθαι, poëtice, sequi.

ἐπι-

ἐπισιτισμός, frumentatio, commeatus. ἐπισκηνοῦν. 108.
ἐπισκευάζειν τὸν ναόν, fanum reficere.
ἐπισκοπεῖν, inspicere, lustrare.
ἐπισπᾶσθαι, secum rapere.
ἐπίσπεσθαι, sequi.
ἐπίστασθαι, scire, posse, solere.
ἐπίστασις, inhibitio: γίγνεται, insistunt.
ἐπιστατεῖν, ducis munere fungi, curae et diligentiae specimen in imperando dare.
ἐπιστέλλειν, mandare, praecipere, iubere, per epistolam facere certiorem.
ἐπιστήμων, sciens, peritus.
ἐπιστολή, epistola.
ἐπιστρατεία, expeditio adversus al.
ἐπιστρατεύειν τινί, bellum parare alicui.
ἐπισφάττειν τινί, iugulare in, s. super aliquo.
ἐπισχεῖν, vid. ἐπέχειν.
ἐπιτάττειν, mandare, committere: ἐπιτάττεσθαι τῇ φ., a tergo s. post aciem primam collocari: ἐπετέτακτο, mandatum erat.
ἐπιτελεῖν, perficere.
ἐπιτήδειος, idoneus, opportunus, rei agendae idoneus, seq. *inf.* qui in exercitu auctoritate pollet, aptus, strenuus, impiger. τὸ ἐπιτήδειον, commodum: τὰ ἐπιτήδεια, vitae necessitates.
ἐπιτιθέναι δίκην τινί, punire, animadvertere in al.: τινός, ob aliquid punire: ἐπιτίθεσθαί τινι, adoriri aliquem, aggredi.
ἐπιτοπολύ, plerumque.
ἐπιτρέπειν, committere: τὴν ἀρχήν, imperium alicui committere, sinere, non vetare, iubere: οὐκ ἐπιτρ. τινί, non inultam ferre alicuius iniuriam: ἐπιτρεπόμενος, alterius curae commissus.
ἐπιτρέχειν, irruere, irrumpere.
ἐπιτυγχάνειν, incidere in, reperire, nancisci.
ἐπιφαίνεσθαι, se ostendere, in conspectum prodire.
ἐπιφέρεσθαι, se inferre, irruere, insurgere, attolli, *de mari.*
ἐπιφορεῖν, imponere, ingerere.
ἐπίχαρις, amabilis: ἐπίχαρι, τό, gratia, morum suavitas.
ἐπιχεῖν, affundere.
ἐπιχειρεῖν, (manum inferre) conari.
ἐπιχωρεῖν, adv. hostem pergere, *syn.* ἐπιέναι.
ἐπιψηφίζειν, in suffragia mittere, rogare sententias: ἐπιψηφίζεσθαι, suffragiis comprobare.
ἐποικοδομεῖν, superstruere.
ἐπομνύναι et ἐπομνύειν, deierare.

ἑπτά

ἔτι,

ἔτι, postea, amplius. *c. comp.* multo: πολὺ ἔτι, *seq. comp.* multo etiam: ἔτι, ut antea: ἔτι δέ, praeterea.
ἕτοιμος, paratus: ἑτοίμως, non gravate, prompte.
ἔτος, annus: ἑκάστου ἔτους, singulis annis.
εὖ, bene.
εὐδαιμονία, felicitas.
εὐδαιμονίζειν, beatum praedicare.
εὐδαιμόνως, feliciter.
εὐδαίμων, felix: πόλις, opulenta, omnibus rebus affluens: χώρα, ditior.
εὔδηλος, manifestus.
εὐδία, serenitas coeli, maris tranquillitas: ἐν εὐδίᾳ εἶναι, in portu navigare, tutum et incolumem esse.
εὔδοξος οἰωνός, gloriae index.
εὐειδής, formosus.
εὔελπις, qui bona sperat.
εὐεπίθετος, qui facile potest invadi.
εὐεργεσία, beneficentia.
εὐεργετεῖν, beneficiis afficere.
εὐεργέτης, beneficii auctor.
εὔζωνος, expeditus.
εὐήθεια, stultitia.
εὐήθης, stultus.
εὐθυμεῖσθαι, laeto esse animo.
εὔθυμος, alacer.
εὐθύς, statim, simulac: εὐθὺς ἤ, protinus ubi, primo.
εὐθύωρον, recta, sine declinatione. (Suidas explicat κατ' εὐθείας, *recta.*)
εὔκλεια, gloria.
εὐκλεῶς, gloriose.
εὐμένεια, benignitas.
εὐμενής, *de via quae est* facilis et commoda.
εὐμεταχείριστος, quo quis facile pro suo arbitrio uti potest.
εὔνοια, benevolentia, studium erga aliquem.
εὐνοϊκῶς, benevole, amice.
εὔνους, benevolus.
εὔοδος, facilis, non impeditus, *de via et monte.*
εὔοπλος, armis bene instructus, *opp.* ἄοπλος.

εὐπε-

γνώμην, vid. γνώμη. ἔχων οὕτως τὴν γνώμην, hoc cum animo: ἔχειν μεῖόν τι, deteriore loco esse: ἔνδηλον ἔχειν, prae se ferre: ἔχω ὥστε μή, impedio quo minus: pro παρέχειν: ὥσπερ εἶχεν, ut erat, sine ulla mora aut mutatione: κῶμαι ὑπὸ τὸ πόλισμα ἔχουσαι, vici qui adiacent oppido: ὁ ἔχων, possessor: ἔχεσθαι, captum, s. occupatum esse: ἀνάγκῃ, impediri et retineri rerum difficultate: τινός, non dimittere aliquem, non pati ut elabatur: τῆς σωτηρίας, continuo de sua salute laborare, consulere semper saluti: ἐχόμενος, proximus alicui.

ἔχθρα, inimicitia.

ἐχθρός, inimicus, qui odit, infenso est animo.

ἐχυρός, munitus: ἐχυρὸν χωρίον, locus munitus, castellum.

ἕψειν, coquere.

ἑψητός, coctus.

ἕωθεν, primo mane.

ἕως, aurora: εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἕω, postridie mane: *de plaga orientali.*

ἕως, quamdiu: ἕως ἄν, donec: ἕως οὗ, donec, usque quo: ἕως ὑπέφαινε, interim dum illucescebat.

Z.

Ζᾶν, i. q. ζῆν, vivere.

ζειά, zea, (Mais).

ζειρά, sagulum laxum, vestis exterior ad talos usque demissa.

ζευγηλατεῖν, (boum iugum agere,) arare.

ζευγηλάτης, arator.

ζευγνύναι, connectere, coniungere, iungere, παρὰ τοὺς βοῦς.

ζεῦγος, iugum boum: ζεύγη, equi et boves iugales.

ζηλωτὸς τοῖς οἴκοι, cuius opibus populares domi invidebunt.

ζημιοῦν et ζημιοῦσθαι, punire.

ζῆν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς, emere victum in foro. Cf. ζᾶν.

ζητεῖν, quaerere, petere aliquem *ad nocendum.*

ζυμίτης, fermentatus.

ζωγρεῖν, vivum capere.

ζώνη, cingulum: εἰς ζώνην δεδομένας, in zonam s. redimiculum datae, erat enim regum Persarum mos, ut uxoribus suis civitates donarent in collum, redimiculum, crines etc., i. e. ut has res inde sibi compararent. Cic. Verrin. III, 33.

ζωός, vivus.

H

ἡμε-

ἡμέτερος, noster.
ἡμίβρωτος, semesus.
ἡμιδαρεικὰ τρία, *h. e.* Daricus ἡμιόλιος sesquialter.
ἡμιπλεής, semiplenus.
ἡμιωβόλιον, dimidius obolus.
ἡμιόλιος μισθός, stipendium sesquialterum, (*noch halb so viel*).
ἡμιονικὸν ζεῦγος, iugum mulorum, a seq.
ἡμίονος, mulus.
ἡμίπλεθρα τρία, sesquiplethrum.
ἥμισυς, dimidius: ἡμίσεα ἄρτων I, , 26.
ἤν, si: ἤν — ἤν, sive — sive.
ἡνίκα, eo ipso tempore, quum.
ἡνίοχος, auriga
ἡσυχάζειν, quiescere, se non loco movere.
ἡσυχία, quies: ἡσυχίαν ἔχειν, otium agere: καθ' ἡσυχίαν, pacate.
ἡσύχως, sine strepitu et convicio.
ἦτρον, abdomen, imus venter ab umbilico ad pudenda.
ἡττᾶσθαι vel ἡσσᾶσθαί τινος εὖ ποιοῦντος, superari beneficiis ab al.
ἧττον, minus.
ἥττων, minor, victus.

Θ.

Θαλπος, (?) heat

Θάλαττα, s. θάλασσα, mare.
θαμινά, frequenter, saepe, subinde.
θάνατος, mors.
θανατοῦν, capitis damnare.
θάπτειν, sepelire.
θαῤῥαλέος, s. θαρσαλέος, confidens, plenus spei, sine metu ullo: θαῤῥαλέως, fidenter, sine timore.
θαῤῥεῖν, bono animo esse: τὰς μάχας, vel εἰς τ. μ., sine metu subire pugnas.
θάῤῥος s. θάρσος, animus. ἐμποιεῖν, animos addere.
θαῤῥύνειν, i. q. θαρσύνειν, bono animo esse iubere.
θάτερα pro τὰ ἕτερα: ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα, ex altera parte.
θᾶττον, celerius, citius: ἂν θᾶττον — θᾶττον, simulatque — statim.

θαῦμα,

θύραι

θύρα. ἐπὶ ταῖς θύραις Τισσ., ante praetorium Tissaphernis: ἐπὶ ταῖς θύρ. τῆς Ἑλλ., in conspectu seu limine Graeciae, proxime Graeciam: τοῦ βασιλέως, *in aula regis.*

θύρετρον, porta.

θυσία, sacrificium.

θωρακίζεσθαι, thoracem sibi induere.

θώραξ, lorica.

I.

Ἰᾶσθαι, mederi, sanare.

ἰατρός, medicus, *de eo qui vulnera curat.*

ἰδεῖν, cf. εἴδειν, videre, convenire (*sprechen*), inspicere.

ἰδίᾳ, privato consilio, sine auctoritate publica: πείθειν, non toti exercitui, sed nonnullis tantum suadere: seorsum.

ἴδιος. εἰς τὸ ἴδιον αἰτεῖν, petere in usum suum.

ἰδιότης, proprietas: τῆς ἡδονῆς, propria dulcedo, quae huius rei propria erat, singularis.

ἰδιώτης, miles gregarius, privatus, extispicii ignarus.

ἰδιωτικός, privatus, s. in privatum cadens: οἰωνὸς οὐκ ἰδιωτικός, avis imperium portendens.

ἱδροῦν, sudare.

ἱεῖν, s. ἱέναι, iaculari: τῇ ἀξίνῃ, securi iacta petere: ἑαυτόν, se demittere.

ἰέναι (εἶμι), ire, iter facere: ἐπί, εἰς et πρός τινα, invadere aliq. ἰέναι αὐτοῖς διὰ φιλίας — διὰ πολέμου, amicum — inimicum illis esse: ἰοῦσι καὶ ἀπιοῦσι, ultro citroque euntibus, foederis faciundi causa. ἵεσθαι, impetu ferri: εἴς τ.; congredi c. al.: μετ' ἄλλων, c. aliis ambulare: εἴσω, irrumpere.

ἱερεῖα (τά) hostiae, bestiae quae mactantur victus causa, cf. Cyrop. 1, 4, 17.

ἱερεύς, sacerdos, vates.

ἱερός, sacer, diis consecratus: τὰ ἱερά, sacrificia, exta: ἱερὰ καὶ σφάγια, laetae coniecturae ex extis et varia omina ex motibus hostiae iam casurae. At fortasse ἱερά thura ac libationes sunt, σφάγια vero hostiae.

ἵεσθαι, vid. ἰέναι.

ἴθι δή, agedum.

ἱκανός, satis multus, satis magnus, satis validus, plenam potestatem (*Vollmacht*) habens, rei gerendi par.

ἱκετεύειν, vehementer rogare, supplicare.

ἱκέτης, supplex.

ἵλεως

K.

καθαρμός, lustratio.
καθίζεσθαι, considere.
καθέλκειν τρ., triremes deducere.
καθεύδειν, dormire *h. e.* segnem esse.
καθηγεῖσθαί τι, praeire, ducem s. auctorem esse in aliq. re.
καθηδυπαθεῖν, absumere luxu et voluptatibus.
καθήκειν, pertingere, porrigi, pertinere, *in geogr. sensu.*
καθῆσθαι, sedere *h. e.* otiosum esse, nullas turbas movere.
καθιέναι τὰ δόρατα, demittere humero hastas, *die Piquen fällen.*
καθίζειν χωρίς, seorsum collocare: *εἰς τὸν θρόνον τὸν β.*, collocare in solio regio.
καθιστάναι τὸ στρ., instruere exercitum: *εἰς τὸ φανερὸν*, illustri in loco ponere: creare, eligere, cum *ἐπί*, praeficere, efficere, reddere, deducere: *καθίστασθαι*, instituere, ordinare: *εἰς τὴν μάχην*, proelium inire.
καθορᾷν, conspicere ex alto, videre, conspicere.
καί, igitur, *pro δέ*, hoc est, tum, etiam, *in apodosi interdit*: *καὶ οὗτος*, hic idem: *καὶ πάντες*, ad unum omnes: *καὶ ἥλιος ἐδύετο*, iam sol occidebat: *καὶ ἄλλος*, alius quicunque: *καὶ μάλα πολύς*, quamvis multus: *abundat*, *πολλὰ καὶ ἀγαθά*, multa bona: *καὶ ταῦτα*, praesertim: *καὶ ταῦτα ὤν*, quamquam missus erat: *εἴ τις καί*, etiamsi: *καίπερ*, *c. partic.* quamquam: *καὶ γάρ*, etenim: *καὶ — δέ*, imo: *καὶ δή*, iam: *καὶ δή*, ponamus: *καὶ μήν*, at vero: *κἀν pro καὶ ἐν*: *κἄν pro καὶ ἐάν*, tempus opportunum.
καίειν, i. q. *κάειν*, incendere, comburere: *καίεσθαι*, ardere.
καίπερ, quamquam.
καιρός ἐστιν, *προσωτέρω τοῦ καιροῦ*, iusto longius: *μέγιστον καιρὸν ἔχειν*, maximi momenti esse; *ἐν καιρῷ*, iusto tempore.
κακόνοια, malevolentia.
κακόνους, malevolus.
κακίους *pro κακίονες*, (comparat.) a seq.
κακός, ignavus, timidus: *κ. ἐν πολέμῳ*, miles malus: ingratus, perfidus: *κακόν*, iniuria, damnum, detrimentum.
κακουργεῖν, male facere, infestare.
κακοῦργος, maleficus.
κακοῦσθαι, debilitari.
κακῶς ἔχειν, male affectum esse, debilitatum esse: *ποιεῖν τινα*, damno afficere s. iniuria, bello petere.

adversus cornu sinistrum collocatum esse: quod attinet ad: κατὰ κράτος, summa vi: κατὰ πάντα τρόπον δεῖσθαι, maximopere, etiam atque etiam rogare: καθ' ἑκάτερα, ab utraque parte. κατὰ μικρὰ γίγν., in minores partes distrahi. καθ' ἕνα, singuli: κατὰ ἔθνος, per singulas nationes distinctis Graecis: κατ' ἐνιαυτόν, quotannis: κατὰ μῆνα κέρδος, menstruum lucrum: κατὰ ἴλας, turmatim: κ. τοὺς ξένους, singulis hospitibus. κ. ἑαυτούς, seorsum, soli: οἱ καθ' ἑαυτούς, oppositi sibi, adversi. *Intelligitur in* τἄλλα, in aliis rebus.

καταβαίνειν, descendere (in arenam): ἀπὸ τῶν ἵππων, e mediterraneis locis ad maritima proficisci, in certamen descendere.

κατάβασις, descensus, iter e mediterraneis versus mare, reditus e Persia.

καταβλακεύειν τά τινος, segnitie et ignavia prodere commoda alterius.

καταγγέλλειν, deferre, prodere.

κατάγειν, reducere exules in patriam, *additur* οἴκαδε, appellere: πλοῖα, subducere naves ad terram (aufbringen): ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. κατάγεσθαι ἐπὶ τὸ στρατόπ., devenire ad castra.

κατάγειος, subterraneus.

καταγελᾶν τινος, irridere al., *de eo qui* iniuria illata impune discedit. I, 9, 13. *int.* τῶν νόμων.

καταγνύναι, frangere.

καταγοητεύειν, praestigiis deludere.

καταδαπανᾶν, edendo consumere.

καταδειλιάζειν τι, prae metu aliquid detrectare.

καταδικάζειν, condemnare (cum genit.): ὅτι, iudicio suo declarare.

καταδιώκειν, de loco superiore depellere, persequi.

καταδοξάζειν, sinistram opinionem habere, male opinari.

καταδύειν, demergere in mare: καταδύεσθαι, demergi: κατὰ τῆς γῆς ὑπὸ τ. αἰσχ., prae pudore mergi s. occultari terra.

καταδῦναι submergi.

καταθεᾶσθαι, deorsum despicere.

καταθέειν, s. καταθεῖν, decurrere e monte.

καταθύειν πολλά, multas victimas mactare: τὴν δεκάτην, decimam consecrare.

καταισχύνειν τινά, probro afficere s. dedecori esse alicui.

κατακάειν, s. κατακαίειν, κατακαύειν, comburere, incendio vastare.

κατα-

καταπίπτειν, decidere.
καταπολεμεῖν, debellare.
καταπράττειν, ad finem perducere: καταπράττω καλῶς ἐφ' ἃ στρατεύομαι, bellum ex sententia conficio quod suscipio.
καταρᾶσθαι, devovere diris, exsecrari. (cum dat. et accus.)
κατασβεννύειν et κατασβεννύναι, extinguere.
κατασκέπτεσθαι, inspicere, visitare e loco superiori.
κατασκευάζειν, bene constituere (I, 9, 19.): ἵππους εἰς ἱππέας, adornare equos equitibus: κατεσκευασμένος, instructus: κατασκευάζεσθαι, parare se.
κατασκηνοῦν et κατασκηνεῖν, in tentoria se recipere: εἰς κώμας, in vicos deverti, commorari. Vide σκηνεῖν.
κατασκοπή, speculatio, exploratio.
κατασπᾶσθαι, detrahi.
κατάστασις, status, conditio.
καταστρατοπεδεύεσθαι (ἐν ταῖς κώμαις), castra ponere, deverti, (*cantoniren*).
καταστρέφεσθαι, in suam potestatem redigere.
κατασφάττειν, interficere, iugulare.
κατασχίζειν, perfringere.
κατατείνειν, contendere, niti.
κατατέμνειν, dissecare: κατετέτμηντο ἐξ αὐτῶν τάφροι ἐπὶ τὴν χώραν, e canali ductae erant fossae per regionem.
κατατίθεσθαι, humi deponere: τὰ ὅπλα, arma deponere: κατατίθ., sibi parare, alterius fidei et curae tradere.
κατατιτρώσκειν, vulnerare.
κατατρέχειν, s. καταδράμειν, decurrere, (ad littus), procurrere.
καταυλίζεσθαι, considere, commorari sine castris.
καταφάγειν ὠμούς, devorare crudos.
καταφανής, conspicuus, in conspectu.
καταφεύγειν, fuga se recipere, perfugere eo.
καταφρονεῖν, contemnere, non timere.
καταχωρίζειν, disponere, suo quemque loco collocare.
κατεργάζεσθαι, efficere: ἀρχήν τινι, imperium alicui conciliare, efficere ut accipiat.
κατέρχεσθαι, s. κατελθεῖν, redire.
κατετέτμηντο, vid. κατατέμνειν.
κατέχειν, s. κατασχεῖν, occupare, in potestate habere, impedire: ὅρκοι κατέχουσι ἀνάγκῃ, premere, urgere.

κατη-

κηρίον,

κηρίον, favus.
κηρύκιον, caduceus: σὺν κηρυκίῳ *est* misso caduceatore, *qui alias sacrosanctus esse solet.*
κῆρυξ, caduceator, praeco, legatus.
κηρύττειν, per praeconem edicere.
κιβώτιον, arcula (*Kiste*).
κινδυνεύειν, periculum adire s. subire, speciem prae se ferre.
κίνδυνος, periculum.
κινεῖν, movere: τὸ στρατόπεδον, castra movere: κινεῖσθαι, elabi, effugere.
κιττός, hedera.
κλείειν, claudere, occludere.
κλεῖθρον, pessulus.
κλέπτειν, furtim secum auferre: τὰ ὄρη, clam occupare montes. — τοῦ ὄρους *int.* τι.
κλίμαξ, scala.
κλίνη, lectus.
κλοπεύειν, vel κλωπεύειν, furari, clam intercipere.
κλοπή, furtum.
κλώψ, fur.
κνέφας, crepusculum.
κνημῖδες, ocreae, tegumenta tibiarum.
κόγχαι, conchae.
κογχυλιάτης, conchyliatus, lapis durus, marmor, in quo conchylia insunt.
κοῖλος, cavus: κοίλη χώρα, vallibus distincta.
κοιμᾶσθαι, ad somnum capiendum decumbere.
κοινός, communis, ad omnes pertinens: τὸ κοινόν, consilium bellicum: ἀπὸ κοινοῦ, publicis sumtibus, publica auctoritate et consilio. κοινῇ, communi sumtu: κοινῇ σὺν s. μετά, una cum.
κοινοῦν τῇ στρ., communicare cum exercitu: κοινοῦσθαι, consulere deum.
κοινωνεῖν τινος, socio aliquo uti.
κοινωνός, particeps, consors.
κολάζειν et κολάζεσθαι, castigare, coërcere, ad officium redire cogere.
κόλασις, castigatio.
κολωνός, tumulus.

κομι-

κρόμ-

κρόμμυον, cepa.

κροτεῖν, collidere. τὰς πέλτας, τὼ χεῖρε.

κρότος, plausus.

κρούειν, pulsare, confligere, collidere, ut strepitus oriatur.

κρύπτειν, occultare, tacere.

κρώβυλος, complicatio capilli subducta a fronte in verticem, spica tortilis. (*Kautz.*)

κτᾶσθαί τινα, sibi conciliare al. τὶ, acquirere.

κτείνειν, occidere.

κτῆμα; res quam quis possidet.

κτῆνος, iumentum, pecus: κτήνη, pecora.

κυβερνήτης. gubernator.

κυζικηνός sc. στατήρ, *erat numus aureus, qui caput mulieris referebat, et parte altera leonem: valebat drachmas Atticas* 28.

κύκλον περίοδος, ambitus: κύκλοι συνίστανται; circuli hominum et conciliabula consistunt: κύκλῳ, undique: κύκλῳ περί, circa: κύκλῳ πορευόμενοι, in orbem agmine converso.

κυκλοῦν, cingere, circumvenire: κυκλοῦσθαι, spisso orbe circumsistere.

κύκλωσις, conclusio exercitus.

κυλινδεῖν, devolvere: κυλινδεῖσθαι, devolvi.

κυπαρίσσινος, cupressinus.

κύπτειν, incurvare se: κύψας, prono capite.

κύριος, dominus: πόλεμον ἀνελέσθαι, penes quem est potestas et arbitrium bellum suscipiendi.

κυρεῖοι, Cyriani, Cyri partium Persae.

κύων, canis.

κωλύειν, prohibere: τοῦ καίειν, prohibere ne incendant agros: τὸ κωλύον, impedimentum.

κωμάρχης, vico praefectus.

κώμη, vicus, pagus.

κωμήτης, vici incola, paganus.

κώπη, remus.

Λ.

Λαγχάνειν, sortiri: ὕπνου, capere somnum, obdormire.

λαγώς, lepus.

λάθρα τῶν στρατιωτῶν, clam militibus.

λάκκος,

λιπούς,

λινοῦς, lineus.

λογίζεσθαι, computare, sperare, verosimile ducere.

λόγος διῆλθεν, rumor dispersus est: λ. ἔμπροσθεν, oratio superior: εἰς λόγους τινὶ ἔρχεσθαι, ad colloquium c. aliquo convenire.

λόγχη, cuspis, hasta.

λοιδορεῖν s. λοιδορεῖσθαι, obiurgare.

λοιπός, reliquus, superstes: λοιπὸν (τὸ), postea, in posterum: τοῦ λοιποῦ, id. τὴν λοιπὴν int. ὁδόν.

λόφος, collis, tumulus.

λοχαγεῖν, lochi s. cohortis ducem esse.

λοχαγία, lochi praefectura.

λοχαγός, cohortis praefectus.

λοχίτης, qui eiusdem cohortis est.

λόχος, cohors, ordo, manipulus. *Est numerus militum apud diversos diversus.* λόχοι φύλακες, cohortes subsidiariae, *corps de reserve.*

λύειν γέφυραν, rescindere pontem: σπονδάς, ὕβριν, ὑποψίαν, tollere. λύεσθαι, redimere.

λύκαια int. ἱερά, ludi in Arcadia instituti in honorem Iovis Lycaei h. e. Panis: ubi vel equites decurrebant in Hippodromo, vel cursu certabant pedites in stadio.

λύκος, lupus.

λυμαίνεσθαι τὴν πρᾶξίν τινι, incepta alterius irrita reddere.

λυπεῖν, tristitia afficere, lacessere, iniuria afficere.

λύπη, tristitia.

λυπηρός, molestus, gravis.

λυσιτελεῖν, prodesse.

λύσσα, rabies.

λῷον, melius.

λωτοφάγοι, lotophagi.

λωφᾶν, cessare.

M.

Μά, partic. iurandi, *per.*

μάγαδις, magadis, (instrumentum musicum) quod gravem acutumque sonum simul edit: οἷον μαγάδι σαλπίζοντες VII, 5, 52. veluti in octava (voce) tuba accinentes.

μαίνεσθαι, furere.

μακαρίζειν, beatum praedicare.

μακα-

μέγεθος, magnitudo.
μέδιμνος, medimnus, 48 choenices capiens.
μεθιέναι, dimittere.
μεθιστάναι, secedere. *μεταστησάμενος αὐτούς*, illis a se remotis, s. cum eos discedere iussisset: *μεταστάντες*, cum secessissent.
μεθύειν, ebrium esse. (bibere *μέθυ*, vinum merum.)
μείζων (a *μέγας*) maior.
μειλίχιος, mitis, benevolus.
μεῖον ἔχειν, inferiorem discedere. Vid. *μείων*.
μειράκιον, adolescentulus.
μείωμα, summae defectus, ut *πλήρωμα* summa plena.
μείων, minor.
μελανία, nigredo, atra nubes.
μέλας, niger.
μέλει μοι, mihi curae est: *μελήσει τῇ θεῷ*, Dea vindex erit.
μελετᾷν, se exercere.
μελετηρός, qui multum rem exercet.
μελίνη, panicum. *μελίναι*, agri panico consiti. *Hirsenfelder*.
μέλλειν, moliri, parare, cunctari: *μέλλεσθαι*, differri.
μεμνῆσθαι, vid. *μνᾶσθαι*.
μέμφεσθαι, improbare, reprehendere: *τινὰ ἐς φιλίαν*, amicitiae fidem in aliquo desiderare.
μέν (quidem) — *ὅμως δέ et μέν — μέντοι*, etsi — tamen: *μὲν ἄλλοι — δέ*, cum alii — tum: *μέντοι pro δέ praeced. μέν*: *μέντοι — μέντοι*: *μέντοι ὅμως*, veruntamen: *μέντοι*, veruntamen, quidem, quod probe tenendum est: *μὲν δή*, igitur.
μένειν, manere: *μενόντων* pro *μενέτωσαν*.
μερίζειν, dividere, distribuere.
μέρος, pars, specimen: *ἐν τῷ μέρει*, deinceps: *καὶ ἐν τῷ μέρει, καὶ παρὰ τὸ μέρος*, officio satisfaciens et praeter officium: *κατὰ μέρος*, vicissim: *κατὰ τὸ Χειρισόφου μέρος*, in locum Chirisophi.
μεσημβρία, meridies.
μεσόγαια, ἡ, loca mediterranea.
μέσον ἡμέρας, meridies: *ἐν μέσῳ*, intra: *ἐν μέσῳ κεῖσθαι*, in medio proposita esse *dicuntur ea, ad quae omnibus patet aditus*: *ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστασθαι*, e medio discedere, non impedimento esse, (*aus dem Wege gehen*.
μεσοῦν, medium esse. *πέρα μεσούσης τ. ἡμέρας*, ultra meridiem.

μεστός,

μήπω, nondum.
μήτε, non.
μητρόπολις, metropolis.
μηχανᾶσθαι, excogitare, moliri.
μηχανὴ σωτηρίας, modus salutis adipiscendae.
μικρός, humilis, imbecillus: μικρὸν ἐξέφυγε τοῦ μὴ καταπετρωθῆναι, parum abfuit quin lapidibus obrueretur.
μιμεῖσθαι, imitari, similare,
μισεῖν, odio persequi.
μισθοδοσία, stipendii persolutio.
μισθοδοτεῖν, stipendium dare.
μισθοδότης, qui dat stipendium.
μισθός, stipendium militum.
μισθοφορά, s. μισθοφορία, i. q. μισθός.
μισθοφόροι, qui stipendia merent.
μισθοῦσθαι, conducere.
μνᾶ, mina, numus imaginarius aequans centum drachmas i. e. nostro valore circiter 12 Rthlr. 12 Gr.
μνᾶσθαι, recordari. μεμνῆσθαι, meminisse.
μνήμην παρέχειν ἑαυτοῦ ἔν τινι, memoriam sui excitare apud al.
μνημονεύειν, i. q. μνᾶσθαι.
μνημονικός, probe memor.
μνησικακεῖν, acceptae iniuriae memorem esse (*im Bösen gedenken*): τινὶ τινός int. ἕνεκα.
μόγις, tarde, vix.
μολεῖν, proficisci.
μόλις, vix: μάλα μόλις, non sine summa difficultate.
μολυβδίς, glans plumbea.
μόλυβδος, plumbum.
μοναρχία, summum imperium militare.
μοναχὴ πορεία, via ita angusta, ut singuli tantum homines incedere possint.
μονή, commoratio.
μόνον, solum: *intelligitur* I, 4, 18 etc.
μονόξυλα πλοῖα, lintres, navigia ex singulis arboribus cavata.
μόνος, solus.

νεωκόρος, aedituus.
νεώριον, statio navium.
νεώς pro *ναός*.
νεωστί, recens, nuper.
νῆσος, insula, regio inter Tigrim et fossam sita.
νικᾷν: *ν. πάντα*, omnibus partibus vincere: *ἐκ τῆς νικώσης* sc. *ψήφου*, de sententia plurium.
νίκη, victoria.
νοεῖν, intelligere, videre.
νόθος ἀδελφός, frater spurius.
νομή, pascuum: *νομαὶ βοσκημάτων*, greges pascentes: *νομὴ ἱερά*, pecora quae pascuntur in agro templi. (decima pars, quae pascitur templo.)
νομίζειν, existimare: *νομίζεσθαι*, consuesse, in more esse et usu.
νόμιμον ὑμῖν, lege apud vos sancitum est.
νόμος, mos, institutum: *νόμῳ ᾄδειν*, numerose canere.
νόος, s. *νοῦς*, mens.
νοσεῖν: *νοσεῖ τὰ πράγματα*, res publica laborat *ob dissidia interna*.
νότος, auster.
νουμηνία, novilunium.
νυκτερεύειν, pernoctare.
νυκτοφύλακες, nocturni excubitores.
νύκτωρ, nocte.
νῦν δή, non ita pridem: *ὁ νῦν βασιλεύς*, rex praesens: *τὸ νῦν εἶναι*, in praesenti.
νύξ, nox: *νύκτες μέσαι*, media nox.

Ξ.

ξενίζειν, convivio hospitem excipere.
ξενικόν, *τό*, *h. e. στράτευμα μισθοφόρον.*
ξένιος, hospitalis: *ξένια*, munera hospitalia: *ἐπὶ ξενία sc. τραπέζῃ δέχεσθαι*, epulo excipere hospites: *ξένιος Ζεύς*, Iupiter hospitalis, violati hospitii vindex: *ξενία*, hospitium.
ξένος, hospes: *ξένοι*, milites externi, mercede conducti.
ξενοῦσθαί τινι et *παρά τινι*, hospitio iungi.
ξεστὸς λίθος, lapis politus.
ξηραίνειν, arefacere, siccare.

οἶνος

οἶνος κρίθινος, vinum hordeaceum. cf. κρίθινος.

οἰνοχόος, pincerna.

οἷός τε εἰμί, possum: οἷόν τε, licet, fieri potest ut: οἷον, quam, *servit superlativo*: ὥρα οἷα ἄρδειν, anni tempus aptum ad rigandum.

ὄϊς, ovis.

οἴσειν, vid. φέρειν.

ὀϊστός, sagitta.

οἴχεσθαι, abire, proficisci: εἰς τὸ πρόσθεν, ulterius progredi: οἴχομαι ἀπιών, abeo: οἴχεσθαι, periisse, *opp.* σῶον εἶναι.

οἰωνός, augurium, omen.

ὀκέλλειν, in brevia impingi, (*auf den Strand gerathen.*)

ὀκλάζειν, in genua procumbere.

ὀκνεῖν, metuere, nolle.

ὀκνηρῶς, gravatim.

ὄκνος, cunctatio, tarditas.

ὀκτακισχίλιοι, octies mille.

ὀκτακόσιοι, octingenti.

ὀκτώ, octo.

ὀκτωκαίδεκα, octodecim.

ὄλεθρος, clades.

ὀλίγος, paucus: τοῦτον ὡς ὀλίγας παίσειεν, iusto pauciores plagas ei dedisse: ὀλίγῳ, paullo: ἐν ὀλίγῳ, exiguo tempore.

ὀλισθάνειν s. ὀλισθαίνειν, de lubrico delabi.

ὀλισθηρός, lubricus.

ὁλκάς, navis oneraria.

ὁλοίτροχος, saxum rotundum.

ὁμαλός, aequabilis, aequus: ὁμαλὸν ἰέναι, via plana ire: ὁμαλῶς προϊέναι, aequabiliter procedere.

ὅμηρος, obses.

ὁμιλεῖν γυναιξί, consuesse cum mulieribus.

ὁμίχλη, nebula.

ὀμνύειν et ὀμνύναι (radix ὄμω) iurare.

ὅμοιοι, i. q. ὁμότιμοι; qui aequali iure ad honores pervenire possunt: ἐν τῷ ὁμοίῳ, loco aequo, *adeo ut loco non sint superiores*: ὅμοια τῆς φυγῆς pro φυγῇ: ὅμοιοι ἦσαν θαυμάζοντες, mirari videbantur.

ὁμολογεῖν, fateri: ὁμολογεῖσθαι αὐτοῖς, inter ipsos convenire,

ὅποι,

ὅποι, quocunque.

ὁποῖος, qualis: ὁποῖα, qualiacunque.

ὁπόσος, quantus, qualis, quam multus: ὁπόσον, quantum.

ὁπόταν, quando.

ὁπότε, cum: ἦν ὁπότε, nonnunquam: ὁπότε, quotiescunque.

ὅπου, ubi: ὅπου μή, nisi ubi.

ὀπτᾶν, igne torrere.

ὄπτεσθαι, videre.

ὀπτός, coctus.

ὅπως, quo pacto: ὅπως μή, ne, *c. fut. indic.* ὅπως *elliptice ponitur*: οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ, omni modo, dubium non est quin: οὐχ ὅπως — ἀλλὰ οὐδέ, non modo, sed ne quidem.

ὁρᾶν, videre, intelligere: ὁρᾶσθαι, conspici.

ὀργή, ira.

ὀργίζεσθαι, s. ὀργεῖσθαι, irasci.

ὀργυιά, spatium fere sex pedum, s. inter manus ambas expansus.

ὀρέγειν, praebere, in manum tradere.

ὀρεινός, montanus, montes incolens.

ὄρθιος, arduus, praeceps, ὄρθιον ἰέναι et πρὸς τὸ ὄρθιον ἐκβαίνειν, niti per locum acclivem. ὄρθιοι λόχοι, cohortes profundae (non latae).

ὀρθός, rectus, erectus.

ὄρθρος, diluculum.

ὀρθῶς, recte, sine errore, iuste.

ὁρίζειν, distinguere, definire, fines constituere: ὁρίζεσθαι στήλας, columnas ponere termini loco.

ὅρια, τά, fines.

ὅρκος θεῶν, iusiurandum per deos.

ὁρμᾶν (sc. ἑαυτόν) εἰς τὸ διώκειν, se dare ad insequendum: κατά τινα, tendere contra: δρόμῳ, cursu contendere: ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, ingredi, proficisci in superiorem Asiam: coepisse. ὁρμᾶσθαι, proficisci, se dare in viam, *aufbrechen*, *abmarschiren*.

ὁρμεῖν, in statione vel portu esse.

ὁρμή, expeditio: ὄντων ἐν ὁρμῇ, cum in eo essent ut proficiscerentur: ὁρμῇ μιᾷ, uno impetu.

ὁρμίζεσθαι, appellere.

ὄρνεα, τά, aves.

ὀρνι-

ὀρνίθειος, gallinaceus.
ὄρνις, gallina.
ὄρος, mons.
ὄροφος, tectum.
ὀρύττειν, fodere: *ὀρυκτός*, fossus.
ὀρφανός, pupillus.
ὀρχεῖσθαι, saltare: *ὄρχησις*, saltatio: *ὀρχηστρίς*, saltatrix.
ὅς pro οὗτος; ὅστις qui, ut is: *ὃ δὲ λέγεις*, quod attinet ad id quod dicis: *οὗ*, ubi.
ὅσιος, qui servat iusiurandum, *opp. ἐπίορκος.*
ὅσος, quantus: *ὅσον θύματα*, tantum pecoris, quantum sufficiebat ad sacrificia: *ὅσον ἐφόδιον*, quantum pecuniae satis esset ad viaticum: *ὅσον γεύσασθαι*, quantum sibi opus erat ad comedendum: *praeced. τοσοῦτον et seq. inf.* tantum — ut: *ὅσον διελθόντες*, tanto spatio, quanto confecto: *ὅσον*, circiter: *ὅσον ἐδύναντο μέγιστον*, quam possent maxime: *ὅσον ξυήλην*, magnitudine gladioli falcati: *ὅσον οὐ*, propemodum.
ὄσπριον, legumen.
ὀσφραίνεσθαι, odorari.
ὅτε, quando.
ὅτι, *servit recitationi in oratione recta*, scilicet: *pro διότι*, quia: *ὅτι τάχιστα*, quam celerrime: *ὅτι μή*, nisi.
ὅτου pro *οὗτινος. ὅτ. ὠνησόμεθα*, quo pretio emturi simus? *ὅτῳ* pro *ᾧτινι.*
οὐ, *οὐκ*, *οὐχ* et *οὐχί*, non.
οὐδαμῇ, nusquam.
οὐδαμόθεν, nulla ex parte.
οὐδαμοῦ, nulla in re.
οὐδέ — οὔτε, neque — neque.
οὐδείς et *οὐθείς*, nullus, exiguus.
οὐδέν pro οὐ.
οὐδέπω, nondum.
οὐκέτι πέρα, non amplius: *οὐκέτι μή*, non erit amplius quod vereamur.
οὔκουν, nullo modo. *οὐκοῦν*, igitur.
οὖν, igitur, inquam, *servit repetitioni.*
οὔποτε, nunquam.
οὔπω, nondum.
οὐρά et τὰ ὄπισθεν, agmen extremum.

οὐρα-

οὐραγός, qui claudit agmen, et qui idem, conversione facta, ducit agmen.

οὐρανός, coelum.

οὔτε — οὔτε, neque — neque.

οὗτος, praesens, iste: *in sensu contemtus, de re nota*, ille: αὗτος *eleganter ponitur post nomen aut participium*: ταῦτα *sc.* διά, his de causis: οὗτος ὁ αὐτός, hic idem.

οὕτω s. οὕτως, ita, hanc ob causam: οὕτως ὅπως, ita ut.

οὑτωσί pro οὕτως, tali modo.

ὀφείλειν, debere: ὤφελε ζῆν, utinam vivat.

ὄφελος, τό, usus.

ὄφλειν, *de eo*, qui condemnatus solvere debet.

ὀχεῖσθαι ἐφ' ἵππου, equo vehi.

ὀχετός, rivulus.

ὄχημα, vehiculum.

ὄχθαι, ripa, loca superiora, colles.

ὄχλος, hominum multitudo, *opp.* ἐρημία: ἐν ὄχλῳ εἶναι, in hominum multitudine esse: turba castrensis, *ut mulieres, servi, lixae, (der Tross).*

ὀχυρός, bene munitus.

ὀψέ, sero, vesperi.

ὀψία, vespera.

ὀψίζειν, sero venire.

ὄψις, adspectus, color, spectaculum.

Π.

Παγκράτιον, certaminis genus, cum idem est et luctator et pugil.

παγχάλεπος, i. q. πάνυ χαλ., perdifficilis.

πάθημα σχέτλιον, res misera et minime ferenda, s. stulte factum.

πάθος, morbus: π. αὐτοῦ, iniuria sibi illata.

παιανίζειν, paeana canere, *de militibus proelium ingredientibus, auxilium Martis implorantibus conclamatione*, paeana canere grati animi declarandi causa, s. laudare deum.

παιδεία, educatio, instituta patriae.

παιδεραστής, puerorum formosorum amator.

παιδικά, τά, amores, deliciae: τὰ παιδικὰ ἔχειν τινά, aliquem habere in deliciis.

παιδίσκη, ancilla, servula.

παίειν,

παίειν, ferire, caedere, vulnerare cominus, *opp.* **βάλλειν**: π. ὀλίγας, caedere verberibus paucis.

παῖς, puer: παῖδες, liberi.

παιωνίζειν, i. q. **παιανίζειν**.

πάλαι, dudum, citius, ante, *opp.* **ὀψέ**.

παλαίειν, luctari.

παλαιός, vetulus, senex: παλαιὸν (τό), olim, priscis temporibus.

πάλη, lucta.

πάλιν, iterum, rursus: πάλιν λαμβάνειν, recuperare: π. θέειν, recurrere: π. ἄγειν, reducere.

παλλακίς, pellex.

παλτόν, iaculum brevius, quale equites gestabant.

παμπληθής, permultus, numerosus.

πάμπολυς, permultus, permagnus.

παμπόνηρος, omnino malus.

πανουργία, calliditas: πανοῦργος, versutus qui in malis artibus et rebus est versatissimus.

παντάπασι, omnino, inprimis.

πανταχῇ, i. q. πανταχοῦ, ubique.

παντελῶς, omnino, plane.

πάντῃ, omni ex parte, undique.

παντοδαπός, e variis regionibus collectus.

πάντοθεν, undique.

πάντοσε, quoquoversus.

πάνυ, admodum, valde: οὐ πάνυ, nullo modo.

πάομαι, lucror, possideo.

παρά, 1) *c. genit.* ab: π. Ξενίου, deserto Xenia: ὁ παρ' ὑμῶν ἁρμοστής, a vobis missus. 2) *c. dat.* παρὰ βασιλεῖ ὄντες, qui regem sequuntur. 3) *c. acc.* ad, *pro* πρός, ἐπί, iuxta, prope: π. ὁδόν, iuxta viam: π. θάλατταν, propter mare, in ora maritima: π. τὸ τεῖχος, ad urbem: π. γῆν πλέειν, oram legere: π. τὸν ποταμόν, secundum fluvium: π. ποτόν, potu, ad bibendum: contra, *ut* παρὰ τὸ δίκαιον etc. παρ' ἀσπίδας, ad sinistras: παρ' ὀλίγον, vid. ποιεῖν.

παραβαίνειν, transmigrare, violare.

παραβοηθεῖν, ad opem ferendam accurrere.

παραγγέλλειν, imperare, *de imperatore, qui ex tempore imperat, quid fieri debeat, adeo ut imperium non cum classico aut a praecone edicatur, sed per manus tradatur*

et

et accipiatur: παρ. εἰς τὰ ὅπλα, ad arma vocare: παραγγέλλειν πρός, nunciare: κατὰ τὰ παραγγελμένα, sicuti convenerat s. edixerat.

παράγγελσις, ex tempore imperatum. (ἀπὸ παραγγέλσεως, imperio deinceps tradito, ideoque tacito.)

παράγειν, praeterducere, praeterire, ducere, adducere, deducere (*anschließen*).

παραγίγνεσθαι et παραγίνεσθαι, advenire: ἐν τῇ μάχῃ, interesse pugnae: εἰς παραγωγήν, ad commeatum navibus advehendum.

παραγωγή, deductio (*das Aufbringen*).

παράδεισος, paradisus, (horti persici).

παραδιδόναι, tradere, concedere, permittere.

παραθαῤῥύνειν, bono animo esse iubere, confirmare.

παραθεῖν, cursu antevertere.

παραινεῖν, admonere, commonefacere, suadere, cohortari: παρῄνει θαῤῥύνων τοιάδε, ad ipsorum animos confirmandos hac utebatur oratione.

παραιτεῖσθαι περί τινος, deprecari pro al., veniam petere.

παρακαλεῖν, advocare, arcessere, hortari, ad coenam vocare.

παρακαταθήκη, depositum.

παρακεῖσθαι, iuxta positum s. situm esse.

παρακελεύεσθαί τινι, adhortari al.

παρακέλευσις, adhortatio.

παρακολουθεῖν, comitari, insequi.

παραλαμβάνειν, accipere, suscipere.

παραλείπειν, relinquere, praetermittere quod ad rem et causam pertinet.

παραλύεσθαι, detrahere.

παραλυπεῖν, molestiam creare alicui adversando.

παραμείβεσθαι, mutare, praeterire.

παραμελεῖν, negligere: ὅρκου, iurisiurandi fidem negligere.

παραμένειν, manere, in obsequio manere.

παραμηρίδιον, femorum munimentum.

παραπέμπειν, praeterea mittere, iuxta procedere iubere.

παραπλέειν, praeternavigare, *i. q. simplex* πλέειν.

παραπλήσιος, similis.

παραπροπέμπειν, praemittere.

παραῤῥεῖν s. παραῤῥέειν, praeterfluere, defluere.

παρασάγγης, parasanga, aequat triginta stadia, (¾ *deutsche Meilen.*)

παρα-

πά-

πάσχειν, pati: ἀγαθόν: εὖ πάσχειν, amice et benevole tractari: πάσχειν τι, aliquid mali perpeti: κακῶς, laborare, vulnerari: π. ἀδικώτατα, π. δεινά, gravi affici iniuria: π. δίκαια, poenas luere: ὅ τι ἂν δέῃ, πείσομαι, quicquid sors tulerit, feram.

πατάσσειν, transfigere, percutere.

πατήρ, pater, *de benefico.*

πάτριος, patrius, a patria constitutus.

πατρίς, patria.

πατρῷος, patrius, a patre relictus.

παύειν, cessare iubere, coercere: τὴν φάλ., omittere phalangem: παύεσθαι, quietum esse, cessare, desistere: τοῦ πολ., belli finem facere: πόνων, liberari a laboribus.

παῦλα, i. q. ἀνάπαυσις, cessatio, finis: σκοπεῖτε παῦλάν τιν' αὐτῶν (ἔργων), opprimite talia.

πάχος, crassitudo.

παχύς, crassus.

πέδαι, compedes.

πεδινός, planus, campester.

πεδίον, campus, planities.

πεζεύειν, i. q. πεζῇ πορεύεσθαι, terra iter facere, *opp. navigationi.* πεζὴ δύναμις, pedites.

πεζός, pedester.

πειθαρχεῖν, obedire, sub imperio esse.

πείθειν, persuadere conari: persuadere: πείθεσθαι, persuaderi, moveri: πείσας, amice.

πεινᾶν, s. πεινῆν, esurire.

πεῖράν τινος λαμβάνειν, periculum de al. facere: πεῖρ. λαμβ. ἐν ἑαυτῷ, ipsum expertum esse, discere ex iis, quae quis ipse expertus est: ἐν πείρᾳ τινὸς γίγν., consuetudine alicuius uti, eiusque adeo animum habere cognitum.

πειρᾶσθαί τινος, periculum rei facere: τοῦ βάθους, explorare altitudinem.

πείσομαι, patiar, vid. πάσχειν.

πειστέον, obediendum est.

πελάζειν, appropinquare.

πελτάζειν, peltastam esse.

πελταστής, vid. seq.

πελταστικόν *int.* στράτευμα, *i. e.* πελτασταί.

πέλτη, hasta, iaculum, scutum parvum in modum lunae mediae. *Hinc* πελτασταί, peltati s. cetrati, *pedites levis ar-*

armaturae cetrà instructi, pugnant eminus iaculis mittendis.

πέμπειν, mittere.

πεμπταῖος, de mortuo, qui quintum diem iacuit.

πέμπτος, quintus.

πένεσθαι, pauperem esse.

πένης, inops, pauper.

πενία, egestas.

πέντε, quinque.

πεντήκοντα, quinquaginta.

πεντηκοντήρ, qui praeest τῇ πεντηκοστύϊ, semicenturiae.

πεντηκόντορος, navis quinquaginta remorum.

πεντηκοστύς, numerus quinquaginta hominum.

πέπατο, vid. πάομαι, acquisiverat.

πεποδισμένοι vid. ποδίζειν.

πέρα et πέραν, trans, in ripa ulteriori, ulterius: οὐκέτι π.: π. γίγνεσθαι, ulterius progredi, (*avanciren*): πέραν τοῦ ποτ., ripa ulteriori fluvii: πέρα μέσ. τῆς ἡμ., pomeridie.

περαίνειν, exequi, perficere.

περαιοῦσθαι, traiicere.

περᾶν τὸ ὕδωρ, flumen transire.

πέρδιξ, perdix.

περί τι εἶναι, occupari aliqua re: π. ἐμὲ ἄδικος, iniurius erga me: π. πλείστου ποιεῖσθαι μηδὲν ψεύδεσθαι, fide nihil antiquius ducere: π. παντὸς ποιεῖσθαι, antiquissimum ducere. οἱ περί τινα, alicuius socii, 2) ipse sine illis.

περιβάλλειν ἀλλήλους, amplecti: περιβάλλεσθαι, potiri: περιβαλλόμενοι ὄπισθεν τὰς πέλτας, peltis in terga reiectis.

περιγίγνεσθαί τινος, vincere aliquem: καὶ περιεγένετο, ὥστε καλῶς ἔχειν, et (bona) vincebant (mala) ita ut res bene haberet.

περιειλεῖν σακκία περὶ τοὺς πόδας, circumligare, ubi alii περιδεῖν.

περιεῖναί τινος, vincere, superare.

περιέλκειν, circumducere, per mille itinera trahere.

περιέχειν, cingere.

περιϊδεῖν, aequo animo videre.

περιϊέναι, circumire, peragrare.

περιϊστάναι, circumstare.

περικυκλοῦσθαι, cingere.

περι-

περιλαμβάνειν, amplecti.
περιμίνειν, opperiri, exspectare.
πέριξ, circumcirca: οἱ πέριξ οἰκοῦντες, finitimi.
περίοδος τοῦ κύκλου, ambitus in circuitu.
περιοικεῖν, circumhabitare, finitimum esse.
περίοικος, qui est ex urbe vicina.
περιόπτεσθαι, negligere.
περιορᾶν, negligere.
περίπατος, deambulatio: ἐν περιπάτῳ εἶναι, obambulare.
περιπέτεσθαι, circumvolare. περιπετόμενον ἀετὸν V, 9, 25.
περιπήγνυσθαι, frigore adhaerescere, *anfrieren*: περιεπήγνυντο, gelu adstricti pedi adhaerebant calcei.
περιπίπτειν τινί, procumbere super aliquem.
περιπλεῖν, circumnavigare.
περιποιεῖσθαι ὄνομα καὶ δύν., gloriam et potentiam sibi comparare.
περιπτύσσειν, circumvenire, cingere.
περιῤῥεῖν, circumfluere: πόλις περιεῤῥεῖτο κύκλῳ, alluebatur undique I, 5, 4. περιῤῥυῆναι, de vinculis sponte solutis IV, 5, 8.
περιῤῥηγνῦναι, disrumpere.
περισταυροῦν, munire, circumvallare.
περιστερά, columba.
περιττεύειν ἄλλων, alios superare multitudine, excedere fronte.
περιττός, redundans, supervacaneus.
περιτυγχάνειν, forte adesse, obviam fieri.
περιφανῶς, perspicue, manifesto.
περιφέρειν, in orbem circumferre.
περίφοβος, metu vehementer perculsus.
περσίζειν, Persice loqui: περσιστί, Persice.
περσικός, Persicus.
περυσινός, proximo anno factus.
πέταλον, folium.
πέτασθαι, i. q. πέτεσθαι, volare.
πέτρα, saxum.
πετροβολία, lapidatio.
πέτρος, lapis.

περυ-

πλέον,

πλέον, i. q. πλεῖον, plus: τὸ πλέον plerumque: πλέονας, contracte πλέους, plures.
πλεονεκτεῖν τινος, priorem esse alio cum eius detrimento, praestare.
πλευρά, costa, latus.
πλέων, i. q. πλείων, unde πλέους pro πλέονες, plures.
πληγή, plaga, verber.
πλῆθος χώρας καὶ ἀνθρ., amplitudo finium et multitudo hominum.
πλήθουσα, vid. ἀγορά. (a πλήθω, impleo.)
πλήν, veruntamen, verum, nisi quod, extraquam, praeter c. genit.
πλήρης, plenus.
πλησιάζειν, propius accedere.
πλησιαίτατος, vid. seq.
πλησίον, prope: ὁ πλησίον, vicinus: πλησιαίτατος, proximus.
πλήττειν vel πλήσσειν, percutere, vulnerare.
πλίνθινος, latericius a seq.
πλίνθος, later: ὀπτή, later coctus.
πλοῖον, navigium, *maxime de navibus onerariis.*
πλοῦς, navigatio: καλοὶ πλοῖ, navigatio secunda.
πλούσιος, dives.
πλουτεῖν, divitem esse vel fieri.
πλουτίζειν, ditare, locupletari.
πνεῖν, spirare.
πνεῦμα καλόν, ventus secundus.
πνίγειν, suffocare.
ποδαπός, cuias.
ποδήρεις ἀσπίδες, clypei ad talos usque demissi.
ποδίζειν, τοὺς ἵππους, pedibus constringere. πεποδισμένοι III, 4, 54.) i. q. τοὺς πόδας δεδεμένοι.
ποθέν, ulla ex parte.
πόθος, desiderium.
ποῖ, aliquo.
ποιεῖν (ὄνους ἀλέτας), formare, apparare: φόβον, terrere: τὸν λόχον, cohortem instruere: προσόδους, reditus augere: κακῶς τινα, incommodis afficere: κακῶς τὴν χώραν, infestare agrum: εὖ, bene mereri: πάντα, omnem operam dare: ποιῶ μὴ ἀκοῦσαι, impedio quo minus audiatis: ποιῶ, pono, fingo. ποιεῖσθαι τὴν πορείαν, iter facere: πόλεμον, bellum inferre, excitare: μάχην, pugnare: φίλον, sibi amicum

πορεύεσθαι, terra iter facere *opp. navigationi*: πρὸς βασιλ., expeditionem suscipere adversus regem.
πορευτέον ἐστι, iter faciendum est: πορευτέος, transeundus, superandus.
πορθεῖν, vastare, depopulari.
πορίζειν, dare, praebere: πορίζεσθαι, sibi comparare, parare.
πόρος, vadum, locus fluvii, qui pedibus transiri potest: ὁ κατὰ τὴν ἔκβασιν πόρος, via qua adscendebatur: πόροι, modi rei efficiendae, adminicula.
πόῤῥω, longe: αὐτοῦ, procul ab eo.
πόσος, quantus, quam multus: πόσου (τιμήματος), quanti pretii.
ποταμός, fluvius.
ποτέ, aliquando, olim.
πότερα et πότερον, utrum.
ποτέρως, utrum: πότερα — ἤ, utrum — an.
ποτὸν, potus.
πότος, compotatio.
πού, aliquo loco: ἤν που, sicubi, fortasse.
πούς, pes: ἐπὶ πόδα, pedetentim: τὰ πρὸ ποδῶν, quae ante pedes sunt.
πρᾶγμα, res gerenda, factum, res molesta: πράγματα, difficultates: πρ. ἔχειν, negotiis implicatum esse: πρ. παρέχειν τῇ χώρᾳ, infestare agros: πράγματα, praeda.
πραγματεύεσθαι, moliri, conari: ἀγαθόν, curare, efficere commoda.
πρανής, praeceps: ἐς πρανές, deorsum: κατὰ τοῦ πρανοῦς, per declivia collis.
πρᾶξις, res gerenda, inceptum, dolus, fraudulenta machinatio, proditio.
πράττειν s. πράσσειν, τινὰ τὰ χρήματα, exigere pecunias ab al.: πρ. ἀγαθά, bona sibi acquirere: πρ. περὶ πλ., operam dare ut naves conquirat: πρ. κάκιον, fortuna adversa magis: πρ., agere, *apud iudicem*: referre ad milites, πρ. καλῶς, bono successu uti. καλῶς πράξας, rebus feliciter gestis.
πραΰς, mansuetus, *de piscibus*.
πράως λέγειν τι, emollire verbis aliquid.
πρέπει, convenit.
πρεσβεία, legatio.
πρεσβεύειν παρὰ βασ., legatum regis esse.

προερῶν, edicturus, denuntiaturus.
προέσθαι, i. q. προΐεσθαι.
προέχειν, praecessisse, distare: τινά, praestare.
προηγεῖσθαι, praecedere: ἴχνη προηγούμενα, vestigia hominum praecedentium.
προθέειν, praecurrere.
προθυμεῖσθαι, cupere, flagitare, operam dare, alacrem promtumque esse ad rem suscipiendam: προθυμεῖσθαι χαρίζεσθαι, studium bene merendi.
προθυμία, studium imperata facile faciendi: περί τινα, studium erga al.
πρόθυμος, libens: πολὺ ἔτι προθυμότερον, multo etiam alacrius.
προϊδεῖν, e longinquo videre: προϊδέσθαι, e longinquo prospici.
προϊέναι, (εἶμι) progredi, progr. ante alios (*vortreten*), fugere, (ab ἵημι) permittere, potestatem dare. προϊέσθαι, deserere, prodere: ἑαυτὸν τοῖς πολ., hostibus se ipsum tradere: εὐεργεσίαν τινί, antevenire aliquem beneficiis.
προϊστάναι, praeesse, imperium habere.
προκαίειν, ante accendere: προκεκαυμένα, ignes ante se incensi.
προκαλύπτειν, praetegere, obducere.
προκαταθέειν, praecurrere, praeire.
προκατακαίειν, quae ante exercitum sunt igne vastare.
προκαταλαμβάνειν, ante occupare.
προκεῖσθαι ἐν τῇ θαλ., in mare porrigi.
προκινδυνεύειν, pro aliis pericula subire.
προκρίνειν, praeferre.
προλέγειν *seq. inf.* edicere, denuntiare.
προμαχεών, propugnaculum.
προμετωπίδιον, frontis munimentum.
προμνᾶσθαι, (conciliare nuptias alicui) conciliare alicui aliquid. (*für einen werben*).
προνοεῖσθαι τῆς χώρας, prospicere commodis regionis.
πρόνοια, bonum consilium.
προνομαί, pabulationes. cf. συμπρονομή.
προξενεῖν, auctorem esse.
πρόξενος, hospes publicus, *h. e. qui hospitium habet cum alia civitate aut populo.*

προσ-

προσήκειν, pertingere, pertinere: προσήκει, par est sequente accusat. (III, 2, 15.): πρ. τούτῳ τῆς Βοιωτίας οὐδέν, nihil cum Boeotia commune habet: (*diesen geht Boeotien nichts an.*) πρ. γένει, cognatione coniunctus sum.

προσθέειν, accurrere.

πρόσθεν, olim, ante: τῇ πρόσθεν παρελαύνειν, provehi ad primum agmen: ὁ πρόσθεν λόγος, libri superiores. εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὅπλ. int. χωρίον, ante castra.

προσιέναι, appropinquare, aliud verbum est προσιέναι (a πρός et ἵημι) admittere, adeundi potestatem facere.

προσίεσθαι, admittere, comprobare, cupere, se offerre. εις ταὐτὸ ἡμῖν αὐτοῖς. Vid. ταὐτά.

προσκαλεῖσθαι, ad se vocare.

προσκτᾶσθαι, insuper parare.

προσκυνεῖν, flexis genibus venerari.

προσλαμβάνειν et προσλαμβάνεσθαι, insuper accipere, secum sumere, manum operi admovere.

προσμιγνύναι, se coniungere.

πρόσοδος, aditus, reditus, vectigalia: πρόσοδοι πρὸς τοὺς θεούς, Deorum supplicationes.

προσομνύναι, praeterea iurare.

προσομολογεῖν, concedere.

προσπερονᾶν, annectere.

προσπίπτειν, accurrere.

προσποιεῖσθαι, simulare, arrogare sibi.

προσπολεμεῖν, bello persequi.

προστατεῖν, praeesse, regere.

προστατεύειν ὅπως, auctoritate sua efficere ut.

προστάτης, qui praeest, penes quem est summa potestas.

προστάττειν, imperare, iubere.

προστελεῖν, praeterea impendere, insuper solvere, addere. τῆς ἀσφαλείας, saluti addere.

προστερνίδιον, munimentum pectoris.

προστίθεσθαι τῇ γνώμῃ τινός *scil.* τὴν ψῆφον, alicuius sententiam comprobare.

προστρέχειν, accurrere.

προσφέρεσθαι τινι seu πρός τινα, se gerere erga aliquem.

προσχωρεῖν ἑκόντες, sua sponte se dedere.

πρόσχωροι, finitimi.

πρόσω, procul, ulterius: πρ. τῶν πηγῶν, procul trans fontes: ἐς τὸ πρόσω πορεύεσθαι, ulterius pregredi: τοῦ πρόσω, ulterius: προσωτάτω, longissime.

προς-

προσωπα, τά, vultus.

προτελεῖν, prius dare.

προτεραίᾳ, pridie.

πρότερος, prior.

προτιμᾶν πλέον τινός, plus honoris tribuere alicui: προτιμᾶσθαι, s. προτιμηθῆναί τινος, dignitate antecellere alicui.

προτρέχειν τινός, cursu antevertere aliquem.

προὐμνᾶτο v. προμνᾶσθαι.

προφαίνεσθαι, prospici, e longinquo apparere.

προφασίζεσθαι τὴν ἡλικίαν, ad rem detrectandam uti excusatione aetatis.

πρόφασις, causa ficta quam quis prae se fert, causa: πρόφασιν ποιεῖσθαι, simulare.

προφύλακες, primi excubitores, statio ante castra.

προχωρεῖν, bene procedere: ἔχοντι ὅ τι προχωροίη, si quid haberet, quod succederet, i. e. si quid negotii haberet alii: si secum portabat, quod commodum esset. προχωρεῖ ὁ πότος, primis mensis remotis venitur ad pocula *(geht d. Trinken an).*

πρύμνη, puppis.

πρωϊαίτερον, maturius.

πρωρεύς, proreta, *qui nautis in prora praeest, estque sub imperio gubernatoris qui obtinet puppim.*

πρωτεύειν

πρῶτοι, principes, qui principem locum in amicitia obtinent: νῦν πρῶτον, statim hoc tempore, ab initio rerum gerendarum, primum, nunquam antea, priori loco quam alter: τοὺς ἑαυτοῦ ἕκαστον λοχαγοὺς πρώτους πειρᾶσθαι πείθειν, i. e. antea.

πταίειν πρὸς τὰς πέτρας, saxis infligi.

πτάρνυσθαι, sternutare.

πτερύγιον, ala loricae, extrema loricae pars maxime squamata, ne corporis motus impediantur. IV, 7, 15.

πτέρυξ, ala.

πυγμή, pugilatus.

πυκνός, frequens, *de multis quae uno loco sunt:* πυκνά, saepe, crebro.

πύκτης, pugil.

πύλαι, portae, angustiae, fauces.

πυνθάνεσθαι, sciscitari, comperire, cognoscere.

πὺξ παίειν, pugno percutere.

πυρὰ ἔρημα, ignes sine custodibus: πῦρ ἀνακαίειν, ignem accendere.

πυρά,

πυρά, rogus.
πυραμίς, pyramis, *moles ex lata basi paulatim in acutum verticem assurgens.*
πυργομαχεῖν, turrim oppugnare: a πύργος, turris.
πυρέττειν, febri laborare.
πύρινος, triticeus.
πυρός, triticum.
πυῤῥίχη, saltatio quae fit cum armis.
πυρσεύειν, igne incenso aut face sublata signum dare.
πώ, unquam, usquam: οὐκ ἴσασί πω, profecto nondum sciunt.
πωλεῖν, vendere.
πῶλος, pullus equinus (*Fohlen*).
πώς, circiter, fere: ἄλλως πως, ullo alio modo: τεχνικῶς πως, cum arte quadam.

P.

Ῥαθυμεῖν, otio se dedere, *opp.* πονεῖν.
ῥαθυμία, socordia.
ῥαστώνη, quies, requies.
ῥέειν, s. ῥεῖν, fluere.
ῥήτρα, scitum, quod communi exercitus consensu est constitutum.
ῥίγος, frigus.
ῥιπτεῖν, coniicere, abiicere.
ῥίς, *plur.* ῥῖνες, nares, nasus.
ῥοφεῖν, sorbere.
ῥυθμός, numerus: ἐν ῥυθμῷ, numerose, ad numerum.
ῥῦμα. ἐκ τόξου ῥύματος, intra teli iactum.
ῥώμη, copiae, exercitus.
ῥωννύναι, perf. ἐῤῥῶσθαι, part. ἐῤῥωμένος. roborare.

Σ.

Σάγαρις, securis, bipennis.
σακκίον, sacculus. (Bündel IV, 5, 16.)
σαλπιγκτής, tubicen, *intelligitur* II, 4, 4.
σάλπιγξ, tuba.
σαλπίζειν, tuba canere.
σατραπεύειν χώρας et χώραν, satrapae dignitate praeesse loco.

σα-

σκη-

σκήνωμα, tabernaculum, domicilium.
σκηπτός, fulmen.
σκηπτοῦχος, sceptriger: *sic dicuntur eunuchi in aula regis.*
σκίμπους, lectus humilis.
σκληρὸς τόπος, locus asper.
σκόλοψ, sudes, vallus.
σκοπεῖν, in speculis esse. σκοπεῖσθαι, loci naturam situmque speculari.
σκοπός, speculator, in specula constitutus, qui observat quid rerum geratur.
σκόροδον, allium.
σκοταῖος, nocturnus, qui noctu aliq. agit, noctu.
σκότος, τό, locus obscurus, ubi quis lateat.
σκυλεύειν, spoliare.
σκύταλον, clava.
σκύτινος, coriaceus.
σμῆνος, alveare.
σός, tuus: τὰ σά, res tuae.
σοφία, musicae peritia I, 2, 8.
σοφός, prudens.
σπανίζειν τῶν ἐπιτηδείων, commeatus penuria laborare, carere.
σπάνιος, rarus.
σπάνις, penuria: σπ. βίου, rei familiaris inopia.
σπάρτον ἐστραμμένον, funis tortus.
σπᾶσθαι, stringere: ἐσπασμένοι τὰ ξίφη, ensibus districtis.
σπένδειν, libare. σπένδεσθαι, foedus facere, i. q. σπ. σπονδάς: σπένδεσθαί τινι, beneficium foederis concedere alicui.
σπεύδειν, festinare, studere.
σπονδαί, pacta, foedus: (induciae et pax.) σπονδὰς ποιεῖν, *syn.* σπένδειν, libare.
σπουδάζειν, studiose et impigre laborare.
σπουδαιολογεῖσθαι, gravibus de rebus sermonem habere, gravia deliberare.
σπουδή, festinatio, celeritas, studium: σπουδῇ, illico.
στάδιον et στάδιος, mensura 125 passuum (40 stadia conficiunt milliare germanicum): στάδιον ἀγωνίζεσθαι, in stadio decertare, *h. e.* semel decurrere stadii spatium designatum.

στα-

στρα-

στρατεύειν, expeditionem suscipere: ἐπί τινα, arma capere adv. al.: στρατεύεσθαι, expeditionem suscipere, bellum inferre, arma capere: στρ. εἰς τ. τ. χώρας, exercitum ducere in haec loca.

στράτευμα, exercitus, castra.

στρατηγεῖν, c. genit. ducem esse, cogere eligere iter illud, in quo jumenta incedere possunt (III, 2, 27.): στρ. κάλλιον, honestius suppeditare consilium: τί, ducem se gerere in aliq. re.

στρατηγία, munus imperatoris, consilium imperatoris, exercitum ducendi ratio (Ariaei II, 2, 13.)

στρατηγιᾶν, muneris imperatorii avidum esse. Suid. „ἐπιθυμεῖν τῆς στρατηγίας."

στρατηγός, imperator, dux, praetor.

στρατιά, exercitus.

στρατιώτης, miles gregarius.

στρατοπεδεύειν, castra metari s. collocare, i. q. στρατοπεδεύεσθαι, castra ponere, castra habere: in vicis commorari: στρ. παρά τινι, castra alicuius sequi.

στρατόπεδον, castra, exercitus.

στρατός, exercitus, milites.

στρεπτός, torques.

στρέφειν, vertere, convertere, convertere se: στραφέντες, conversi: ἐστραμμένα, contortas.

στρουθὸς ἡ μεγάλη, struthiocamelus.

στρωματόδεσμος, saccus, in quo vestes stragulae reconduntur, isque loris constringitur. (*Mantelsack.*)

στυγνὸς ὁρᾶν, vultu torvus, *opp.* φαιδρὸν ἐν προσώπῳ.

σύ, tu.

συγγένεια, cognatio, necessitudo.

συγγενής, cognatus, *de iis qui eadem civitate sunt donati.*

συγγίγνεσθαι s. συγγίνεσθαί τινι, convenire aliquem, conversari: ἀλλήλοις, congredi, se coniungere, consuesse *de coitu.*

συγκαθῆσθαι, considere.

συγκαλεῖν, convocare.

συγκάμπτειν τὸ σκέλος, crus inflectere.

συγκατακαίειν, simul comburere.

συγκατασκεδάζειν, simul effundere. alii: reliquum vini effundere in convivas.

συγκαταστρέφεσθαί τινι, aliquem adiuvare in subigendis aliis.

συγκεῖσθαι, compositum esse: εἰς τὸ συγκείμενον, in locum constitutum: κατὰ τὰ συγκ., secundum pacta.

συγ-

συμ-

συμπολεμεῖν, belli socium esse.
συμπορεύεσθαι, una proficisci.
συμποσίαρχος, magister bibendi.
συμπράττειν τινί, adiuvare aliquem.
σύμπρεσβυς, collega in legatione.
συμπροθυμεῖσθαι, una operam dare (*mit betreiben*).
συμπρονομή, communiter suscepta praedatio.
συμφέρειν, coacervare; τινὶ τὴν πενίαν, tolerare c. al. egestatem.
σύμφημι, ita esse dico, aio.
σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ, iustis et honestis artibus: σὺν θεοῖς, Deorum immortalium beneficio: σὺν ταῖς στολαῖς, amiciti stolis: σὺν *intelligitur* I, 7, 14 etc.
συνάγειν, convehere, comportare: convocare, coarctare, contrahere.
συναγείρειν, congregare, cogere.
συναδικεῖν αὐτοῖς (ἐκ τοῦ), scelerum societate cum iis inita.
συναθροίζειν, colligere, contrahere.
συναθροίζεσθαι, iungere se.
συναιθριάζειν, una pernoctare sub dio.
συναινεῖν τινί τι, concedere alicui aliquid.
συναιρεῖν, summatim complecti: ὡς συνελόντι εἰπεῖν, ut paucis absolvam.
συνακολουθεῖν, una sequi.
συνακούειν, exaudire se invicem.
συναλίζειν, congregare.
συναναβαίνειν, una expeditionem facere in Asiam superiorem.
συναλλάττεσθαι πρὸς τοὺς οἴκοι, cum civibus in gratiam redire.
συναναπράττειν τὸν μισθόν, in exigendo stipendio adiuvare.
συνανιστάναι, una consurgere.
συναντᾶν, occurrere, obviam ire.
συναπιέναι, una abire.
συναπολαμβάνειν, una accipere.
συνάπτειν μάχην, pugnam committere.
συνάρχειν, collegam esse in imperio.
σύνδειπνον ποιεῖσθαι, convivam facere.
συνδιαβαίνειν, simul traiicere.
συνδιαπράττεσθαι, pactum una cum aliquo efficere.
συνδοκεῖν, communiter videri.

συνδυο

συνολολύζειν, conclamare.
συνομολογεῖν, assentiri, affirmare, promittere, inter se convenire.
συνορᾶν ἀλλήλους, se invicem conspicere.
συνουσία, colloquium.
συντάττεσθαι, aciem instruere, dispersos et confusos in ordinem redigere pacisci: συνταξάμενοι, instructi.
συντίθεσθαι, pacisci, constituere, (*verabreden*): φιλίαν, amicitiam inire: ναῦλον, pro traiectu mercedem pacisci.
συντομωτάτη ὁδός, maxime compendiaria via.
συντράπεζοι, convictores.
συντρέχειν, concurrere.
συντρίβειν, confringere.
συντυγχάνειν, incidere.
συνωφελεῖν, adiuvare.
συῤῥεῖν et συῤῥυεῖν, confluere.
σῦς, aper.
συσκευάζεσθαι, colligere vasa.
σύσκηνοι, contubernales.
συσπᾶν, consuere, constringere suturis.
συσπειρᾶσθαι, conglobari.
συσπουδάζειν, una studiose laborare.
συστρατεύεσθαι, una cum copiis suis proficisci.
συστρατηγός, collega imperii militaris.
συστρατιώτης, commilito.
συστρατοπεδεύεσθαι, communibus uti castris.
συστρέφειν, convertere. συστρέφεσθαι, se convertere.
συχνοί, complures: συχνῷ χρόνῳ ὕστερον, longo tempore post: συχνόν, i. q. πολύ, multum, magno spatio.
σφάγια, τά, hostiae. Vide in ἱερά.
σφαγιάζεσθαι, victimam mactare.
σφαιροειδής, in modum sphaerae, rotundus.
σφάλλεσθαι, rebus adversis affligi.
σφάττειν, iugulare: σφ. εἰς ἀσπίδα, sanguinem victimae clypeo excipere.
σφεῖς, ipsi.
σφενδονᾶν, fundis uti, fundâ librare lapides.
σφενδόνη, funda, saxum fundâ emissum.
σφενδονήτης, funditor.

σφο-

ταρα-

τάραχος, tumultus.
ταριχεύειν, sale seu fumo condire.
τάττειν, ordinare, instruere, subornare, emittere ad aliq. efficiendum, eligere. τάττεσθαι, locum capere in acie: σύν τινι, a partibus alicuius stare: τεταγμένοι, instructi: ταχθείς, iussus.
ταῦρος, taurus.
ταύτῃ, hoc loco, hac via et ratione s. directione: ταύτῃ — ὅτι, propterea — quod.
ταὐτὸ ἡμῖν αὐτοῖς, in eundem locum s. ordinem, nobiscum.
τάφος, sepulcrum.
τάφρος, fossa cum aggere: τ. ὀρυκτή, fossa ducta: τ. ἀναβεβλημένη, fossa ducta humo egesta, artificialis.
τάχα, fortasse, mox, illico.
τάχος, celeritas.
ταχύ, paucis (verbis): ἥκειν, brevi redire: τὴν ταχίστην, quam primum: ὡς τάχιστα, quam celerrime.
τέ, et: τέ — τέ, et — et: τέ *absolute pro καί: respondet* οὔτε.
τέθριππον, (*int.* ἅρμα) quadrigae.
τείνειν ἄνω, sursum tendere.
τειχίζειν, munire.
τεῖχος, murus, castellum, oppidum munitum, moenia urbis.
τεκμαίρεσθαί τινι, coniecturam capere ex aliqua re.
τεκμήριον, indicium, signum.
τελεῖν, solvere.
τελευταῖος, ultimus.
τελευτᾶν, vitam finire: τελευτῶν, tandem.
τελευτή, finis.
τέλη, τά, ephori, magistratus Spartanorum. (propr. fines s. summa pars, summa pars civium, summus magistratus, Obrigkeit.)
τέλος, finis, exitus: tandem. cf. διά.
τέμαχος, frustum *proprie salsamentorum.*
τέμνειν, secare.
τέναγος, vadum palustre.
τερεβίνθινος, e terebinthi fructibus expressus.
τεσσαράκοντα, quadraginta.
τέσσαρες, i. q. τέτταρες, quatuor.
τέταρτος, quartus.

τιμω-

τιμωρία, ultio.

τὶς, aliquis, quisque, *auget vim*: ὁποῖον ἄν τι, quicquid: πόσον τι νάπος, quantus tandem saltus: εἴ τι σιτίον, quicquid cibi erat: τὶς *intelligitur* III, 5, 16.

τιτρώσκειν, vulnerare.

τλήμων, miser.

τοί, habet vim augendi, certe, profecto.

τοιγαροῦν, quapropter.

τοίνυν, igitur: μὴ τοίνυν μηδ' ὅσα, imo ne quidem, nedum.

τοιοῦτος, talis. τοιούτῳ χρῆσθαι i. e. ὡς σκευοφόρῳ χρῆσθαι.

τοῖχος, paries.

τολμᾶν, audere: οὐδὲ ὁ τολμήσων *int.* ἐστί, neque quisquam nostrum est, qui audeat.

τοξεύειν, sagitta confodere.

τόξευμα, sagitta.

τοξικὴ, ars sagittas mittendi.

τόξον, arcus.

τοξότης, sagittarius.

τόπος, locus, regio.

τοσοίδε, tanti, tam exigui numero.

τοσοῦτον, tantillum, hoc unum, non nisi haec pauca, hactenus: τοσοῦτον — ὅσον, ita — quod.

τοσοῦτος, tantus. *plur.* tot.

τότε, hoc tempore, *opp.* τὸ ἀρχαῖον: τοτὲ μὲν — τοτὲ δέ, mox — mox.

τοὔμπαλιν (τὸ ἔμπαλιν) ὑποστρέφειν, reverti: εἰς τοὔμπαλιν ἀπιέναι, redire: φεύγειν εἰς τοὔμπαλιν, recurrere: τοὔμπαλιν, e contrario.

τραγήματα, bellaria.

τράπεζα, propr. mensa quatuor pedum, ut: τρίπους, mensa trium pedum. εἰς ἀλλοτρίαν τράπεζαν ἀποβλέπειν, ad alienam mensam respicere, *h. e.* victum ab alio exspectare.

τραῦμα, vulnus.

τράχηλος, collum.

τραχὺς, asper: τρ. φωνῇ, voce asper.

τρέειν, s. τρεῖν, metu fugere.

τρεῖς, tres.

τρεισκαίδεκα, tredecim.

τρέπειν εἰς φυγήν, in fugam convertere: τρ. τινὸς τὴν γνώμην, animum alicuius flectere. τρέπεσθαι, in fugam se

 dare,

extingui, *de morte violenta*: τυγχ. τῶν δικαίων, ius suum obtinere.

τυρός, caseus.

τύρσις, turris i. q. πύργος (*Burg*).

τυχόν, fortasse.

Υ.

Ὑβρίζειν, petulanter aliquem iniuria contumeliosa afficere: ὑβρ. δεινά τινα, foedissime aliquem tractare (*misshandeln*): ὑβριζόμενος ἀποθνήσκει, foedissimo mortis genere perit.

ὕβρις, iniuria, cum contumelia alterius coniuncta, quae ex insolentia, petulantia, etiam ex ebrietate interdum, infertur.

ὑβριστός, e petulantia iniurius.

ὑγιαίνειν, valere (corpore).

ὑγρότης, humor, sudor.

ὑδροφορεῖν, aquam ferre.

ὑδροφόρος, aquae gerula.

ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ, pluvia, aquae coelestes.

ὕλη, silva, frutices, frondes, sarmenta.

ὑπάγειν, pedetentim subsequi, praecedere: ὑπάγεσθαι, suggerendo impellere, ducere, eludere moras nectendo. Il. I, 18. Suidas legit ὑπῆγε et explicat ὑπετίθετο.

ὑπαίθριος, sub dio.

ὑπαίτιόν ἐστι, crimini verti potest.

ὑπακούειν, c. *gen.* audire, morem gerere.

ὑπαντᾷν, obviam ire i. q. ὑπαντιάζειν, occurrere.

ὑπάρχειν, praesto esse alicui, non deesse, favere: ἐκ τῶν ὑπαρχόντων, pro praesenti copia: ὑπαρχόντων τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν, cum nobis eiusmodi causae amicitiam colendi adsint: ὑπάρχω κακῶς ποιῶν, auctor sum iniuriae: ὑπάρχω εὖ ποιῶν, beneficiorum facio initium, beneficiis provoco.

ὕπαρχος, satrapa, qui provinciae quidem praeest, sed tamen regis imperio subest.

ὑπασπιστής, protector, armiger, qui clypeo corpus ducis tegit.

ὑπείκειν, cedere, se dedere.

ὑπεῖναι, subesse.

ὑπελαύνειν, adequitare.

ὑπεπωκώς (v. ὑποπίνειν) qui paulo largius bibit.

ὑπέρ,

ὑπέρ, propter, supra: ὑπὲρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, vice imminebat collis: ὑπὲρ Σεύθου, verbis Seuthae: ὑπέρ τινος ἀποθ., pro aliquo mori: ὑπὲρ ἑκατέρου, ad utrumque tegendum: ὑπὲρ Κύρου μάχ., ad Cyrum tegendum pugnare.

ὑπερβάλλειν, superare, *i. q.* ὑπερβαίνειν, transire, transcendere.

ὑπερβολὴ τοῦ ὄρους, cacumen montis, traiectus: *ut* ἐν τῇ ὑπερβολῇ τῶν ὀρέων, in superandis montibus: ὑπερβολὴ εἰς τὸ πεδίον, iuga montium, per quae transeundum erat in planitiem.

ὑπερδέξιον χωρίον, locus superior.

ὑπερέρχεσθαι τὰς π. τοῦ Τίγρ., ultra fontes Tigridis progredi.

ὑπερέχειν, supra aquam exstare.

ὑπερήμισυ εἶναί τινος, dimidio superare aliquem.

ὕπερθεν, desuper.

ὑπερκαθῆσθαι ἐπὶ τῶν ἄκρων, sedere in montibus et observare aggrediendi causa: ὑπερκ. τινός, imminere alicui.

ὑπερορία, ἡ, loca extra Atticae fines.

ὑπερύψηλος, altissimus (supra modum altus).

ὑπέρχεσθαι, deorsum procedere.

ὑπέσχετο, promisit. (ὑπέχεσθαι s. ὑπισχνεῖσθαι.)

ὑπέχειν δίκην τινί, poenas dare alicui.

ὑπήκοοί τινος, imperio alicuius subiecti.

ὑπηρετεῖν, navare operam suam: ὑπηρ. τί τινι, aliquam operam dare alicui: ὑπηρετεῖν, suppeditare.

ὑπηρέτης, administer, qui operam suam navat.

ὑπισχνεῖσθαι, s. ὑπέχεσθαι, polliceri.

ὑπό 1) *c. gen.* ὑπὸ λιμοῦ, fame: ὑπὸ μαστίγων, flagellis coacti. 2) *c. dat.* sub: ὑπό τινι γίγν., sub alicuius ditionem venire. 3) *c. accus.* ὑπὸ τὸν λόφον, sub colle, ad radices collis.

ὑποδεέστεροί τινος, qui inferiores sunt conditione ac fortuna, (a positivo ὑποδεής).

ὑποδεικνύειν, monstrare, docere, sese subito ostendere.

ὑποδεῖν, subligare: ὑποδεδεμένοι, calceati, qui subligatos habent pedes.

ὑποδέχεσθαι, excipere.

ὑποδύεσθαι, subire, tolerare.

ὑποζύγιον, iumentum, quod sarcinas vel portat vel vehit (boves, asini, muli.)

ὑποκαταβαίνειν, paulum descendere.

ὑποκρύπτεσθαι, *de iis*, qui divitias suas occultant.

ὑπο-

ὑποκύπτειν, caput deorsum flectere, (*niederbücken*).

ὑπολαμβάνειν, excipere, recipere in tutelam: ὑπολ. μεταξύ, interpellare alicuius sermonem.

ὑπολείπεσθαι, remanere, resistere, non progredi, a tergo relinqui, τινός, post aliquem esse, abesse ab al.

ὑπολοχαγοί, secundi λοχαγοί: *videntur esse qui alias dicuntur πεντηκοστῆρες, qui dimidiae centuriae praesunt.*

ὑπολύεσθαι, sibi solvere calceamenta.

ὑπομαλακιζόμενος, paulo timidior ac lenior.

ὑπομένειν, remanere, subsistere.

ὑπόμνημα, commemoratio, admonitio.

ὑποπέμπειν, subornatum mittere.

ὑπόπεμπτος, subornatus.

ὑποπίνειν, largius bibere, subbibere.

ὑποπτεύειν, suspicari, timere.

ὑποστρατηγεῖν, secundum στρατηγὸν esse.

ὑποστράτηγος, imperatoris legatus.

ὑποστρέφειν, revertere, reverti, aliam speciem induere s. se scite convertere II, 1, 18. ὑποστρέφεσθαι, convertere se, reverti.

ὑποσχεῖν, vid. ὑπέχειν.

ὑπουργόν, quod causam praebet, causa.

ὑποφαίνει (sc. ἑαυτὴν) ἡμέρα, illucescit.

ὑποφείδεσθαι, parcere.

ὑποχείριον γίγνεσθαι τοῖς πολ., in hostium potestatem venire.

ὕποχον τῷ θεῷ, quod in dei est potestate et arbitrio.

ὑποχωρεῖν, cedere, retro cedere, procedere, antecedere.

ὑποψία, suspicio.

ὑστεραίᾳ (τῇ) et εἰς τὴν ὑστεραίαν, postridie.

ὑστερεῖν τῆς μάχης ἡμέρας πέντε, quinque diebus serius post pugnam advenire.

ὑστερίζειν, lentius agere.

ὕστερον, post, posthac.

ὕστεροι, sequens: ὕστεροι, loco ultimi.

ὑφειμένως μάλα, perquam demisse.

ὑφηγεῖσθαι, ducere, praeire, agmen ducere, procedere.

ὑφίεσθαι, cedere, non urgere, remissis esse animis, concedere.

ὑφίστασθαι, se submittere, animum despondere: ὑποστῆναι αὐτοῖς,

μενοι πρὶν παθεῖν, ut caverent, ne iniuria afficerentur: φθάσαι βουλόμενος πρῶτος: φθάνειν, promte ac celeriter peragere.

φθέγγεσθαι, clangere, *de aquila*: canere, *de tubae sono*: conclamare, *de militibus in proelium ruentibus*: mussitare, *de rem in vulgus proferentibus*.

φθείρειν, vastare, perdere.

φθονεῖν, invidere.

φιάλη, poculum patens et amplum.

φιλαίτερος, amicior I, 9, 29. (comparat. Attic. a φίλος.)

φιλεῖν, diligere.

φίλιος, amicus: φίλιοι, sui: φιλία χώρα, terra pacata, ager amicorum: διὰ φιλίαν cf. ἰέναι: πρὸς φιλίαν, amice: φιλία Κορύλα, amicitia erga Corylam.

φίλιππος, equitandi studiosus.

φιλόθηρος, venandi studiosus.

φιλοκερδεῖν ἐκ τοῦ ἀδίκου, lucrum captare ex rebus iniustis.

φιλοκίνδυνος, ad pericula subeunda promtus.

φιλομαθής, discendi cupidus.

φιλονεικία, aemulatio, studium alios superandi virtute et certamine.

φιλοπόλεμος, belli studiosus.

φίλος, amicus.

φιλόσοφος, philosophus.

φιλοστρατιώτης, dux militum amans.

φιλοτιμεῖσθαι, aemulatione duci.

φιλοφρονεῖσθαι ἀλλήλους, se invicem benigne excipere: φιλοφρονούμενος, ut benevolentiam suam declararet.

φλυαρεῖν, nugari: φλυαρίαι, nugae.

φοβεῖν, terrere: τὸ φοβεῖσθαι τὴν π. ἐ. τιμωρίαν, metus ne punirentur ab illo.

φοβεροὶ ἦσαν, sequente μὴ ποιήσειαν, metum incutiebant Xenophonti ne.

φοβερός, terribilis.

φόβος τινός, metus in quo quis est; *sed* ἔκ τινος εἴς τινα, quem quis alteri incutit: φόβων προσαγομένων, rebus ad terrendum adhibitis.

φοινικιστής, purpuratus, alii explicant: purpurae tinctorem, alii vexillarium.

φοινικοῦς, puniceus, coloris punicei.

φοίνιξ, palma *arbor*: palmula, glans palmae.

φορεῖν,

πνεύματος: vis ac saevitia flatus: χαλ., difficilis factu: χαλ. χωρίον, locus captu difficilis: χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, tempora, in quae nunc incidimus, sunt plena periculorum: χαλεπῶς πάνυ, maxima cum difficultate: χαλεπῶς ἔχειν πρός τ., succensere alicui.

χαλινοῦν, frenare.

χαλκός, aes.

χαλκοῦς, aeneus.

χαλκώματα, vasa aenea.

χαράδρα, alveus vallis (*Vertiefung*) differt a τάφρῳ V, 2, 3 et 4.

χαράκωμα, vallum, septum.

χαρίεν ἐνθύμημα, lepide inventum.

χαρίζεσθαι, gratificari, rem gratam facere: χαρ. τῷ θυμῷ, irae obsequi.

χάριν εἰδέναι, gratiam habere, *animo*, *sed* ἀποδιδόναι, gratiam referre, *re.*

χειμών, tempestas, procella, frigus.

χείρ. εἰς χεῖρας ἰέναι, manus conserere: accedere ad aliquem, convenire: εἰς χεῖρας δέχεσθαι, hostium impetum cominus sustinere, *ita ut manus conserant.*

χεῖρόν ἐστιν αὐτῷ πρὸς αὐτοῦ, eius res deteriore sunt conditione, minus ille gratia valet, rationibus suis minus consulit.

χειροπλήθης λίθος, lapis magnus, *qui manum implet.*

χειροποίητος ὁδός, via arte munita.

χειροῦσθαι, in suam potestatem redigere.

χηλὴ τοῦ τείχους, crepido muri (moles saxorum, quae murum contra fluctuum vim defendit).

χήν, anser.

χθές, heri.

χίλιοι, mille.

χιλός, pabulum, foenum.

χιλοῦν, in pascua mittere, pascere.

χιτὼν περὶ τοῖς μηροῖς, braccae. Χίμαιρα, goat

χιτωνίσκος, tunicula.

χιών, nix.

χλαμύς, paenula.

χοῖνιξ, mensura Attica, partem duodequinquagesimam medimni continens, quantum uni homini ad victum diurnum satis erat.

χοι-

χοίρειος, porcinus.
χοῖρος, porcus.
χορεύειν, tripudiare, saltare.
χορός, chorus, coetus canentium et saltantium.
χόρτος, gramen, pabulum iumentorum: *χ. κοῦφος*, foenum.
χρή, oportet.
χρῄζειν, velle, cupere.
χρήματα, pecuniae: *χρήματα τῆς μισθοφορᾶς*, pecunia in stipendium danda.
χρηματιστικὸς οἰωνός, augurium quo quaestus portenditur.
χρῆσθαί τινί τι, alicuius opera uti in aliqua re: *χρῆσθαί τινι ὡς ἀνάνδρῳ*, aliquem tractare ut hominem imbecillum et effeminatum.
χρήσιμος, utilis.
χρίεσθαι, se inungere. (*χρίειν*, inungere.)
χρίσμα, oleum, quo perfricatur et ungitur corpus, diversum a *μύρῳ*.
χρόνος, tempus, res tempore praeterito facta.
χρυσίον, aurum *de numis aureis*, pecunia. *χρυσός*, aurum.
χρυσοῦς, *proprie* aureus, ex auro, *videtur quoque esse* *ἐπίχρυσος*, inauratus.
χρυσοχάλινος, frenis aureis ornatus.
χώρα, locus quem quisque obtinet in ordine s. acie: *κατὰ χώραν ἀπιέναι*, in eundem ordinem redire: *ἐκ τῆς χώρας*, e statione pro castris: *ἐν ἀνδρ. χώρᾳ εἶναι*, servorum numero et loco esse: *ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ εἶναι*, nullo loco et numero esse, sine ulla auctoritate et imperio: *χῶραι*, agri (*Plätze*): *χώρα*, *intelligitur* IV, 8, 6.
χωρεῖν, capere, *de mensuris*, penetrare, *de telis*, iter facere, accedere, se conferre, contendere.
χωρίζειν, collocare, locum assignare.
χωρίον, ager, praedium, urbs, locus: *χωρ. ὀχυρόν*, locus munitus.
χωρίς, seorsum, sine aliis, *c. gen.* sine.
χῶρος, fundus: *κατὰ τοὺς χώρους*, passim per agros.

Ψ.

ψέγειν, vituperare.
ψέλλιον, armilla.
ψευδενέδρα, insidiae fictae: *ψ. ποιεῖσθαι*, insidias simulare.

ψεύ-

ψεύδεσθαι, fidem datam fallere: πρός τινα, fallere aliquem: ἐψεύσθη τοῦτο, in hac re eum sua fefellit opinio: τοῦτο ἐψεύσθησαν, in hac re errarunt: πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσονται, spes fallet hostes maxime.

ψευδής, mendax, falsus, fictus.

ψηφίζεσθαι, decernere (per suffragia).

ψῆφος, calculus suffragii, suffragium de eo in exilium mittendo.

ψιλός, nudus: ψιλὴ χώρα, regio nuda, gramine, arbore, frumento destituta: ψ. κεφαλή, caput non galea munitum: ψιλοί, milites levis armaturae: sine clypeis qui sunt.

ψιλοῦν, nudare, deserere.

ψοφεῖν, sonare, strepitum edere.

ψόφος, fragor, *de sono ex saxis devolutis.*

ψυχή, animus: ἐκ τῆς ψυχῆς φίλος, verus et sincerus amicus.

ψύχος, frigus.

Ω.

Ὧδε, sic, hunc in modum: ὧδε πῶς, hunc fere in modum.

ᾠδή, cantilena.

ὠθεῖσθαι, pellere, urgere.

ὠθισμὸς πολὺς ἦν, alter alterum urgebat.

ὠμοβόϊνος, ex crudo bovis corio factus.

ὠμός, crudus, saevus, severus.

ὠνεῖσθαι, emere.

ὤνιος, venalis: τὰ ὤνια, res venales.

ὥρα, tempus, anni tempus.

ὡραῖος, qui est florente aetate, formosus. ὡραῖα τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ, fructus, quicunque quovis anni tempore in agro maturescebant: ὡραῖα τρωκτά, poma seu fructus, qui crudi in secundam mensam apponi solent, *ut poma, uvae, baccae, nuces.*

ὡς *pro* ὅτι: *refertur ad ellipsin, c. opt.* ὡς *pro* ὅπως, ἵνα, *c. opt.: c. infinit.:* nimirum, postquam, *pro* ἐπεί: quemadmodum, quia: ὡς ἂν ἑωρακότες, quippe qui iam viderant: ὡς ἐφεψομένης ἱκ. δυν., quia copiae sat magnae subsecuturae essent: ὡς πολεμίαν οὖσαν, quia erat hostium terra: ὡς δέησον ἀκοντίζειν, ut essent parati ad iaculandum: *c. genit. absol.* ὡς ἐμοῦ οὐν ἰόντος: ὡς διαβησόμενοι, eo consilio, ut traiicerent: ὡς κωλύσων, ut impediret: ὡς πολεμήσων, ut bellum inferret: ὡς ἀναξόμενοι, ut

ANIM-

ANIMADVERSIONUM CRITICARUM ADDITAMENTUM.

LIB. I.

Cap. I. §. 2. μεταπέμπεται Z. pro vulgari μετεπέμπετο ex Aristide p. 529. nonnullisque bonis cdd. recepit. Vulgatam equidem retinuissem, nisi Aristides ex hoc praesente documentum aliquod peteret.

ibid. §. 7. ἀποστῆναι πρὸς Κῦρον. Haec verba, quae simplicitatis excusationem habeant, auctore Wolfio ad Demosth. Lept. p. 329. Schneiderus inclusit.

ibid. pro Μίλητον Schn. in Epistola editioni eius praemissa p. XII. cum Suida haec Xenophontis verba referente, legere mavult τὴν Μίλητον. Sed Cdd. articulum non agnoscunt et eadem vox eodem loco saepius sine articulo occurrit. cf. c. 2, 2.

C. 2. §. 1. ἐνταῦθα, *hic Sardibus*. Cf. §. 2. 4. 5. vel *nunc*, *hoc* tempore, ut nos quoque dicimus de tempore *hier*. Ws. explicat *illic*, in sua ditione. Schn., cui tamen hoc vocabulum suspectum est, *tum*, Z. *illuc* s. in illum locum, ubi Pisidae sunt. cf. §. 12. et Phavorin., qui hanc vocem sic explicat: ἐνταῦθα καὶ ἐν τόπῳ καὶ εἰς τόπον. Zeunii explicationem sequitur *Alb. Lion* in *Seebodii* Biblioth. critica. Vol. III. p. 460.

ibid. §. 3. (εἰς) ἑπτακοσίους ἔχων ἄνδρας παρεγένετο. In huius vulgatae lectionis locum Schn., e Steph. margine aliisque paucis recepit; εἰς τριακοσίους μὲν ὁπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο. Sed vulgata ideo revocanda erat, quod, nisi Pasioni h. l. *septingenti*

hopli-

hoplitae (ἄνδρες) et Sosiae §. 9. *trecenti* eiusdem generis milites assignantur, totius numeri summa, quae §. 9. a Xenophonte ipso addita est, non exit. Schneidero, qui tum hunc locum, tum §. 6. τριακοσίους contra Zeunium in χιλίους mutavit, id fraudi fuisse videtur, quod in enumerandis singulorum ducum copiis *Menonis mille hoplitas* eiusdemque *quingentos peltastas* §. 6. oculis praeteriit. —— Ceterum τοξότας et γυμνῆτας, qui his locis nominantur, peltastis s. levis armaturae militibus esse adnumerandos, sicuti ἄνδρας hoplitis, haec computatio docebit:

§. 5.	Xenias ducit	4000	hoplitas
—	Proxenus —	1500	—
—	idem —	500	gymnetas.
—	Sophaenetus Stymph.	1000	hoplitas
—	Socrates Achaeus	500	—
—	Pasio —	700	hoplitas (ἄνδρας)
§. 6.	*Meno* —	1000	hoplitas } (quos Schn. omisit)
—	idem —	500	peltastas }
§. 9.	Clearchus —	1000	hoplitas
—	idem —	800	peltastas
—	idem —	200	toxotas
—	Sosias (e Zeunii lectione)	500	hoplitas
—	Sophaenetus Arcas	1000	—
	S.	11000	hoplitarum
		2000	levis armaturae militum
	SS.	13000	Vid. §. 9.

ibid. §. 9. τριακοσίους, Zeunius e marg. Steph. recepit. Vulgo χιλίους, quod summae totius contradicit.

ibid. §. 10. καὶ αὐτὸν Μένωνα τὸν Θεσσαλόν. Lubentissime paruissem censori editionis meae secundae (in *Seebodii* Bibl. crit. l. c. p. 186.) humanissimo, haec verba cum Wolfio (Liter. Anal. Th. 4. S. 518.) delere suadenti, nisi dux iuxta suos milites saepius separatim nominaretur. cf. ad I, 8, 4. et ibid. c. 5, 14. et c. 9, 31 extr. — ibid. ἐν αἷς. Ut cum Schn. et Weiskio in huius probae lectionis locum, ex aliquot paucis Cdd. recipiamus ἐν ᾧ (int. χρόνῳ), ideo non licet, quod Cdd. suffragia et loca aliquot ex Anabasi ipsa petita, quae sub textu significata sunt, vulgatam tuentur.

C. 2. §. 22. εἶδε vulgatam revocavi, quum antea Mureti coniecturam εἷλε, cum Schn. recepissem. Recte enim observavit *Lion* (in *Seebodii* Biblioth. critica Bd. 3. p. 813): Syennesis non procul se recepit. Hinc Cyrus e longinquo tentoria eius vidit.

ibid.

ibid. §. 5. ἰέναι Porsonus coniecit et Schn. recepit pro vulgato εἶναι. Quum vero infinitiv. verbi εἶμι non differat a verbo εἰμί, et h. l. utraque significatio et *esse* et *ire* locum habere possit, re accuratius perpensa non est, quare quidquam mutetur. Censor contra meus l. c. Porsoni coniecturam praefert ob ἀγαγών (§. 6.) et ἀπιέναι (§. 11.).

ibid. §. 11. μενῶμεν — ἀπιῶμεν. Sic vulgo et bene, credo. Schn. contra μενοῦμεν e coniect. Buttmanni et ἄπιμεν (fut. Attic.) ex uno Cd. recepit. At voculam ὅπως non solum cum fut. indicat. (sive potius coniunctivi; deest enim peculiaris futuro coniunctivi forma; nisi quis aoristi coniunctivi illam futuro communem dicere velit) sed etiam cum praesente et coniunctivi et optativi occurrere, tum Fischerus ad Weller. III, 6. p. 294. docet, tum e naturali horum temporum affinitate facile intelligi potest.

C. 4. §. 5. εἴσω καὶ ἔξω τῶν πυλῶν. Εἴσω h. l. denotare non posse, ut Weisk. contendit, *cis*, sed *intra* i. e. *in ipso muri utriusque intervallo*, ἔξω autem esse *extra* eum murum, qui in finibus Syriae erat, ipsa huius rei natura docet. Nam ut Cyrus priorem in Ciliciae finibus murum aggrederetur, navibus non erat opus, quum ab hac parte ipse cum exercitu terra adveniret, sed, ut cum intra utrumque murum, tum extra eum, qui Syriae adiacebat, milites exponeret; quod sine navibus, muro utroque custodito, fieri non potuit. Hoc enim modo solum, nec ullo alio et Syennesin Ciliciae murum custodientem et Abrocomam alterius muri defensorem medios accipere, eosque, priusquam huic periculo sese exponerent, abigere potuit, sicuti revera factum est.

ibid. §. 8. ἴοντων ἄν. Particulam ἄν, quamquam in omnibus libris legitur, Schn. tamen inclusit. Sin vero negari non possit, imperativum cum optativo saepius commutari, et ἰόντων pro ἰέτωσαν positum est, equidem nullus dubito, quin ἄν post imperativum quoque locum habere possit, quod plura exempla, quae Schn. ipse h. l. collegit, confirmant.

C. 5. §. 3. ἀπέπτα ἀποφεύγουσα i. e. *aufugiens* (pedibus) avolavit (alis). Qui melius huius avis natura, quae ut ipse auctor adiecit, pedibus ad currendum, alis ad volandum utitur, depingi possit, equidem non intelligo. Quum vero nec forma ἀπέπτα (fortasse

ἀπέπτατο legend.) offendere possit, siquidem *ἀποπτάω*, *ἀπόπτημι*, *ἀπόπταμαι* etsi non omnes occurrant, tamen analoga sint, ab radice *πτάω* derivata, non est, quare vulgata proba lectio coniecturae Buttmanni, *ἀπεσπᾶτο* cedat, praesertim quum in *ἀπεσπᾶτο* (*er zog sich zurück*) nulla alia notio insit, nisi quae in *ἀποφεύγουσα* iam inest. — Caeterum *δρόμῳ* idem est, quod *εἰς δρόμον* s. *τρέχουσα*. Censor contra meus l. c. p. 186. Buttmanni coniecturam tuetur construens *ἀποφεύγουσα δρόμῳ ἀπεσπᾶτο*; ubi equidem *volatum*, qui cum *cursu* huius avis e natura est, desidero.

C. 6. §. 9. *ὡς μηκέτι δέοι — ἀλλὰ σχολὴ εἴη* etc. Schaef. Melett. p. 104. cum Buttmanno et Hermanno (Observatt. ad Aeschyl. et Eurip. p. 21. legere mavult *δέῃ* et *ᾖ*. Sed quoniam *ὡς* pro *ἵνα*, non solum cum coniunctivo, sed etiam cum optativo coniungitur, (vid. Fischer ad Weller. III, 6. p. 289.) quod iam horum modorum affinitas per se docere possit, nulla hic mutatione opus esse videtur.

C. 7. §. 8. *οἱ δὲ στρατηγοί*. Quum Cyrus imperatores et lochagos convocasset (§. 2.) fieri vix potest, ut haec verba; quae Schn. recte inclusit, pro genuinis habeantur. Idem censet N. P. in *Seebodii* Bibl. crit. B. 3. p. 281.

ibid. §. 12. *Ἀβροκόμας γὰρ ὑστέρησε*. Causa, cur Abrocomas serò veniret, quamquam Cyro in via ad regem praecurrerat (cf. c. 4, 5 et 18.) ab auctore ipso non adiicitur. N. P. (in *Seebodii* Biblioth. B. 3. p. 281.) opinatur, eum moratum esse in comburendis in Euphrate navigiis, ne Cyrus traiicere posset. Nonne vero inde sequitur, Abrocomam qui iam in altera parte ripae erat, cum Cyrus in adversa ob navigiorum defectum retardaretur, vel sic prius venire debuisse?

ibid. §. 15. *εἰς τὸν Εὐφράτην*. His contradicit Arrianus in Exped. VII, 7, 6.: *ὁ μὲν Τίγρης πολύ τι ταπεινότερος ῥέων τοῦ Εὐφράτου, διώρυχάς τε πολλὰς ἐκ τοῦ Εὐφράτου εἰς αὐτὸν δέχεται*; sed litem hanc optime composuit *Rennell* (Illustrations of the expedition of Cyrus Lond. 1816. 4. p. 77. not. hisce verbis: „Arrian had heard of the superior level of the Euphrates, but erroneously applied it to its *whole* course.“ p. 76. On their entry into the plains of Babylonia, the Euphrates runs on a higher level, than the Tigris. — But lower down, the Euphrates loses that superiority of level (descending into the tract anciently called the *Paludes*, below Babylon) and receives

in its turn, some copious branches from the Tigris." De muro Mediae vid. II, 4, 12.

ibid. §. 15. πάροδος στενή. Haec angusta inter Euphratem et fossam a rege ductam via inde sine dubio originem habebat, quod fossa, quae e regis consilio ad flumen pertinere eiusque aqua impleri debebat, ut Cyro viam praecluderet, ante Cyri adventum finiri non potuerat. Nam intervallum vel minutissimum, consulto relictum, fossam ipsam prorsus inutilem reddidisset. Cf. Rennell p. 94.

C. 8. §. 1. ἀνὰ κράτος Zeun. e paucis recepit, pro vulgato κατὰ κρατ. quod tamen §. 19. recurrit.

ibid. §. 5. ἀπὸ τοῦ ἅρματος. Praepositionem ἀπὸ ex uno Cd. recepit Schn. pro vulgato ἐκ. Sed quoniam utramque probum est, et alterum plurib. suffragiis gaudet, ἐκ sine dubio praeferendum erit.

ibid. §. 4. καὶ τὸ στράτευμα. Lenissima horum verborum, quae Schn. cum Wyttenbachio inclusit, medicina videtur, ut post στράτευμα addatur αὐτοῦ. Haec enim phrasis saepius occurrit, nec ideo ubique damnanda est, quod dux et copiae eius separari quoque possunt, sin vero coniuncti manent, bene addi potest καὶ τὸ στράτευμα αὐτοῦ. cf. ad c. 2, 20.

ibid. §. 6. λέγεται — διακινδυνεύειν. Haec verba Schn. cum Weiskio inclusit, suspecta quoque Wyttenbachio. Censor vero meus (l. c. p. 186.) ea pro genuinis habet, dummodo cum *Jacobsio* (in Additament. ad Athen. p. 357.) legas παλαιούς pro ἄλλους; qua sola medicina locus hic servari potest.

ibid. §. 14. ἄποθεν Schn. inclusit, haud scio an recte. Nam ut Cyrus utramque aciem contemplari posset, necesse erat, ut medium, inter utramque aciem, quantum fieri posset, occuparet locum.

ibid. §. 17. ἀλλὰ δέχομαι, intell. cum Weiskio οἰωνόν, non σύνθημα, ut alii volunt.

ibid. §. 23. μέσον ἔχων. Cf. §. 13.

C. 9. §. 8. ἐπίστευον δ' οἱ ἄνδρες. Quum πόλεις, quod antecedit, nulli esse possint, nisi *incolae* urbium, ἄνδρες sine dubio erunt milites.

ibid. §. 13. ὅτι προχωροίη. Variam horum verborum explicationem in indice invenies, e quibus tamen hanc

praefero: *quod bene procederet s. si quid negotii haberet.* Cf. VI, 2, 21. *abzumachen hätte.* cf. Cyrop. III, 5, 17. et alibi.

ibid. §. 17. ἔκλευσαν de Graecis, quibus ad Cyrum in Asiam navibus erat transeundum, recte dictum est.

ibid. §. 25. In locum vulgatae κοσμηθῆναι Z. e Cd. Eton. et Steph. coniectura recepit κοσμῆσαι; quod et Weiskius retinuit. Quum et activum et passiv. h. l. habeat, quo se defendat; maior Cdd. consensus praeferendus est.

ibid. §. 25. τοῦτον οὖν e Wyttenbachii coniectura est, quae Cdd. auctoritate non eget. τοῦτο (alii τοῦτον), quod quum una tantum litterula differat, quae in Cdd. vix internosci ab altera possit, a Cdd. consensu non pendet. Est autem τούτου genitivus Graecorum, quem partitivum dicere possis (*davon*).

ibid. §. 27. αὐτὸς δὲ δυνατός. δυνατὸς Weisk. coniecit, quod Schn. probatum in textu nostro remansit. Sed nihil mutandum videtur, quum verborum modi saepius ob sensum paulo diversum non conveniant. Z. mavult δύναιτο, ob antecedens εἴη.

ibid. §. 29. δούλου ὄντος. Cf. I, 7, 3. In imperio, quale Persarum fuit monarchico, praeter regem quivis, ergo et Cyrus, satrapa servus fuit. — Ibid. (§. 29.) verba πλὴν usque ad ἑαυτῷ suspecta videntur.

C. 10. §. 6. ὡς ταύτῃ προσιόντος καὶ δεξόμενοι (rep. ταύτῃ). ταύτῃ est *in eadem directione*, in qua rex Graecis nunc occurrit, i. e. ita, ut Graeci, qui a persequendis Persis iis, quos in fugam coniecerant, nunc redierunt, septemtrionem, rex vero, qui a Cyri castris rediit, meridiem spectaret. Quum vero rex metueret, ne Graeci, si ab ipso in fugam compulsi essent, Babylonem versus fugerent, in eadem directione, ut antea cum iis confligere maluit, ideoque cornu Graecorum dextrum, quod in priori pugna sinistrum fuerat, praeteriit atque tum demum ad confligendum conversus est. cf. §. 10: εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν τὴν φάλαγγα. Iam vero, quum rex δῆλος ἦν προσιών (§. huius init.) et Graeci ad excipiendum illum (δεξόμενοι) sese pararent, non tam προσιόντες, quod Schn. ex uno tantum Cd. recepit, sed προσιόντος, ut vulgo legitur, retinendum fuit.

ibid.

ibid. §. 12. ἀνεστράφησαν reliqui recte interpretantur: *in quo se convertebant, s. in quo conversi steterunt;* quam interpretationem immeritò reprehendit Schn., in locum eius substituens hanc: *ad quem collem in fugam conversi profecti erant, qui regem comitabantur.* Sed nemo in collem s. per collem fugit, nisi se defensurus s. speciem defensionis facturus, ut hostem ab ulterius persequendo absterreat; quod hoc quoque loco barbaris contigit. Nam quum Graeci collem ab hostium equitatu occupatum spicerent, neque quid trans collem accideret, videre possent, (poterant enim alii barbaris auxilio venire) statim a persequendo destiterunt; quod non factum esset, nisi barbari ibi adversa fronte restitissent. Equitatus vero, ut alibi, sic hoc quoque loco copias pedestres in fuga tuebatur s. in extremo agmine erat.

LIB. II.

C. 1. §. 6. ἅμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι. Verbum φέρεσθαι quod Muretus delendum censet, Schn. inclusit. Weisk. contra illud retinens et non solum ad ἁμάξας sed etiam πέλτας referens interpretatur: *ut afferri seu comportari (ligna) ad ignem alendum possent.* Si πέλται e ferro erant, ut cremari non possent, magnum sane inde adiumentum illud φέρεσθαι acciperet.

ibid. §. 12. Ξενοφῶν. Schn. e Cdd. aliquot Θεόπομπος recepit. Quamquam Xenophon nondum dux erat (nam duces solum in hoc consilium adhibebantur §. 8.) tamen et Theopompus nusquam in ducum numero apparet. Xenophontem vero, Proxeni amicum, in rebus his arduis, ubi quisque facile auditur, non solum huic consilio adfuisse, sed etiam talia locutum esse, quae externis eius rationibus non convenire videantur, nemo facile mirabitur, qui reputet, eum ab initio statim re vera ducem fuisse, neque expeditionis huius participem fuisse, nisi partim insigne eius belli gerendi ingenium ipsum per se impulisset, partim idem in causa fuisset, quare Proxenus eum ad hoc bellum invitasset. Itaque iam ab initio ubique se immiscet, et re vera iam in principio is est, qui paulo post nomine quoque factus est.

C. 2. §. 6. σταθμοὶ τρεῖς — μύριοι. Hic numerus non solum continet itinera, parasangas etc., quae a Sardibus usque ad locum ubi pugnatum est, confecta sunt, supra iam I. c. 2, 4. 5. 7. enumerata (stadia 84, parasangas

gae 525.) sed etiam, quae ab Epheso usque ad Sardes confecta sunt.

ibid. §. 9. λύκον ex barbarorum more addidisse videntur.

ibid. §. 15. Ariaeus exercitum ita reducere v… ut a regiis copiis quam longissime abesset; sed cas… voluit, ut regi propiores fierent; quod Graecis … gloriae fuit. cf. §. 16.

ibid. §. 17. οἱ μὲν ἐγγύτατα τ. πολεμίων ea hostium pars, quae Graecis proxima fuit.

ibid. §. 20. τὸν ὄνον. Utrum re vera asinus fuerit, qui ab aliquo ioci causa ad terrorem incutiendum nocte solutus, hunc tumultum excitaverat, an Clearchus modo culpam in asinum contulerit, ut causa reperta tumultus ipse sedaretur, definiri non potest. ἀφιέντα vero vulgatum ab ἀφέντα, quod Schn. recepit, forma tantum, non significatione differre, nullus dubito.

C. 3. §. 11. τὸν ἐπιτήδειον explicandum puto: *verberibus dignissimum s. pigerrimum.* Omnes enim reliquae et explicationes et correctiones plus offensionis habere videntur. Vid. Wyttenbach. Biblioth. crit. Vol. III. pars IV. p. 50.

ibid. §. 12. πρὸς αὐτοῦ Schn. e coniect. scripsit. Vulgo πρὸς αὐτόν, quod explicari possit: *et ordinabantur ad illum,* siquidem ipse Clearchus laboris particeps est.

C. 4. §. 6. ἀποκτείναιμεν int. ἐν τῇ φυγῇ.

ibid. §. 8. Schaef. (Melet. p. 66.) legere mavult: τὴν θυγατέρα τήν.

ibid. §. 12. πρὸς τὸ Μηδίας — τεῖχος, καὶ παρῆλθον αὐτοῦ εἴσω. Hic murus e Rennellii sententia (Illustratt. p. 96.) in angustum inter Euphratem Tigrinque isthmo in Babyloniae finibus exstructus fuit eo consilio, ut inferior fecundiorque Mesopotamiae pars a Medorum Assyriorumque incursionibus defenderetur. Idem longitudinem eius, cum Xenophontis ἐλέγετο εἶναι non consentiens, circiter 24 milliaria Anglica fuisse dicit, et quum ab alterius fluminis ripa ad alteram pertineret, porta (s. portae) illi inerat, per quam Graeci Babyloniam intrarunt (καὶ παρῆλθον αὐτοῦ εἴσω: R.: „they passed through it." De muro et canalib. cf. I, 7, 15. et *Heeren Ideen.* Th. II. p. 652.

ibid.

ibid. §. 15. *Καὶ ταῦτα παρὰ Ἀρ. ὢν* i. e. quamquam is nuncius ab Ariaeo veniebat, tamen Menona Ariaei hospi[redacted] non quaesivit; quae res dolo s. consilio communi [redacted] erat.

[redacted]d. §. 17. *ἐν μέσῳ — τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς* i. e. [redacted]la, quae formabatur a duabus partibus ab Euphrate [redacted]ide, a reliquis vero duabus a canalibus. cf. §. 21. 22.

[redacted]5. §. 13. *μᾶλλον ἂν κολάσεσθε τῆς νῦν* [redacted]*μοὶ οὔσης.* Pro *κολάσεσθε* Castalio edidit [redacted]*ησθε*, quod Schn. in *κολάσητε* mutatum cu[redacted]pit. Sed quamquam pro fut. indicativi, ubi post *ἂν* occurrit, nonnulli libri optativum dent, aut *ἂν* omittant, (Herodot. III, 12. *μόγις ἂν λίθῳ παίσας διαῤῥήξεις.* Xenoph. Cyrop. *ἥδιον ἂν ἀριστήσομεν.* Plato Cratyl. 34. *ἐκεῖνα ἂν ἐρήσετε τὰ ῥήματα.*) tamen vulgata horum locorum lectio indicativum tuetur, et correctiones eiusmodi nil nisi grammaticorum commenta esse videntur. Est enim magna futuri indicativi cum optativi et coniunctivi praesente affinitas.

ibid. §. 25. *τὴν δὲ (τιάραν) ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἴσως ἂν — κἂν ἕτερος — ἔχοι* i. e. *quamquam rex solus diadema regium in capite gerat, tamen et alius* (ego) *vestro auxilio fretus facile diadema in pectore gerere* i. e. regium animum concipere, s. *rex fieri in animum inducere possit. τιάρα* enim *ὀρθή* (*tiara erecta*) (nam erecte eam gerere praeter regem licuit nemini) idem est ac diadema regium. Alii aliter.

C. 6. §. 11. *καὶ γὰρ τὸ στυγνὸν — φαίνεσθαι.* Legend. videtur: *καὶ γὰρ τὸ στυγνὸν ἐν ἄλλοις προσώποις τότε φαιδρὸν ἐν αὐτοῦ (προσώπῳ) ἔφασαν φαίνεσθαι.*

ibid. §. 16 — 20. De Proxeno minus quam de aliis, deque eius cum Xenophonte amicitia nihil prorsus commemorari, offendere quemvis oportet, qui Xenophontem re vera horum librorum auctorem habeat.

ibid. §. 29. *αἰκισθεὶς* Weisk. *contemtus*, Schn. *mutilatus*, quod aptius mihi videtur, explicat. (cf. Cyrop. V, 2, 28. *ἐκτέμνειν*) De eadem re III, 1, 13. *ὑβριζόμενος* et III, 1, 29. *παιόμενος, ὑβριζόμενος, κεντούμενος.* III, 1, 18. *αἰκισάμενος.* Ergo fortasse *excruciatus.*

ibid. Pro *κάλλιστος* Schn. recepit *τάχιστος.* Sed quum utrumque idem significet, siquidem pulcherrima mors

mors celerrima est, et celerrima optima, et vulgata lectio plurimorum libror. auctoritate nitatur, causa prorsus deest, quare hic quidquam mutetur.

L I B. III.

C. 1. §. 2. κύκλῳ — πάντη: (*rings herum*). πάντη apud alios quoque coniungi cum κύκλῳ (sicut apud nos *ganz herum*) ex Arriani loco, quem Schn. ipse citat, manifestum est. Hinc πάντη non erat includendum.

ibid. §. 5. ἀνακοινῶσαι [τῷ] θεῷ π. τῆς πορείας. Cf. Memorab. I, 6, 6 sqq. ibique editionis meae Animadv. et Cic. de Div. I, 52.

ibid. §. 6. ἀνεῖλεν — θεοῖς οἷς ἔδει θύειν i. e. *respondit*, s. *responso indicavit*, *quibus diis sacrificaret*. *Halbkart* „*und empfahl ihm denjenigen Göttern zu opfern, denen dies Opfer gebühre*". §. 8. θυσάμενος, οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεός. θεοῖς nostro loco vulgata et proba lectio est, cuius in locum Schn. e coniect. dedit θεούς, quod (θεούς) etsi probum esset, quippe quum θεούς ad ἀνεῖλεν esset relatum, tamen θεοῖς vulgatum, quod cum θύειν cohaeret, non minus probum est. Vid. Fischer ad Weller. III, a. p. 539. Ceterum cui deo sacrificare Apollo suaserit, e VI, 1, 22. manifestum videtur.

ibid. §. 25. οἱ δὲ ἄνδρες. ἄνδρες a σώμασι et ψυχαῖς quae antecedunt, differre et verba sic explicanda videntur: *milites vero*, *facilius et vulnerari et occidi possunt*, (sive ob ignaviam, sive ob armorum vitium. Cf. ad I, 9, 8.) si dii nobis favent.

ibid. §. 29. οὐδ' ἀποθανεῖν — δύνανται. Haec convenire non videntur cum iis, quae supra II, 6, 1. narrantur.

C. 2. §. 37. εἰ μὲν οὖν ἄλλο. Sic Schn. monentibus Stephano et Mureto scripsit. Sed sine dubio retinenda est vulgata ἄλλος, ut bene monet prioris huius editionis censor in Ephemerid. lit. Ienens. 1811. n. 213.

C. 3. §. 18. ἐντεταγμένῳ ἐθέλοντί (adverb.) scribendum est, i. e. qui sponte nomen funditoris dedit.

C. 4. §. 8. ἥλιον δὲ νεφέλη προκαλύψασα ἠφάνισε. Sic Hutchins et Weiske cum Brodaeo, Mureto et Steph., quos Schn. secutus est. Vulgo, quod Zeun. retinuit:

tinuit: ἥλιος δὲ νεφέλην προκαλύψας, ἠφάνισε, quod ita defendi possit, ut ad προκαλύψας intelligas ἑαυτοῦ (*praetendens sibi*) sicut ad ἠφάνισε ἑαυτόν. Quis enim nesciat, verba activa, omisso pronomine interdum significationem mediam habere. Sensus vero idem manet, utrum dixeris: *sol autem nubem sibi praetendens*, *se obscuravit*, an: *nubes solem protegens ex adspectu eum removit*. cf. ad Cyrop. VI, 4, 11.

ibid. §. 22. In vulgata lectione vox λόγους posita est, ubi nunc ἐνωμοτίας vides. Sed quum hoc ordine, nexui prorsus contrariae sint, nec nisi translocatione opus sit, ut omnes difficultates evanescant, haec coniectura, quae docto Censori Halbkartianae interpretationis in Ephemeridib. litterar. Lipsiensibus anni 1804. p. 1774. debetur, ex eo genere est, quod iure optimum vocari possit.

ibid. §. 27. ἀπεπήδων e tribus Cdd. depromtum est pro vulgato ἀνεπήδων, quod non recepisse Schn. iure dolet in praefat. p. 16. Nexus enim ἀπεπήδων postulat.

ibid. §. 37. ἀκρωνυχίαν ὄρους. cf. §. 39. et 41. ubi per λόφος explicatur. — ὑφ' ἣν est *sub quo s. ad cuius radices*. cf. I, 10, 14.

ibid. §. 41. ὑπὲρ τοῦ ἑαυτῶν στρατεύματος. ἑαυτῶν i. e. Graecorum, quibus oppositi sunt in statim sequentibus οἱ πολέμιοι. Res vero ita se habet, ut a tergo eius collis, qui viae imminebat, et quem hostes insederant, collis altior esset, quem Graeci si occupare poterant, dum ab una parte in via procedunt et ab altera collem superiorem tenent, aut barbaros medios accipere, aut abigere poterant.

C. 5. §. 4. Vulgata huius paragraphi lectio haec est: Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀπῄεσαν ἐκ τῆς βοηθείας, ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἐπεὶ κατέβη, παρελαύνων ἐπὶ τὰς τάξεις, ἡνίκα ἀπὸ τῆς βοηθείας ἀπῄεσαν οἱ Ἕλληνες, ἔλεγεν. Receptam vero, e Mureti mutatione maxime ortam Schn. sic explicat: „κατέβη est de Xenophonte, e collibus descendente. (c. 4. §. 49.) Interim vero dispersi aliquot milites Chirisophi in campo a Persis subito apparentibus obtruncati erant, quibus Cherisophus auxilio venit. Hic ibi Xenophonti descendenti occurrit. Vulgatam Weisk. retinuit, in qua tamen alterum ἀπῄεσαν sine dubio cum aliq. Cdd. in ἀπήντησαν mutandum erat.

ibid.

ibid. §. 5. ὁρᾶτε — ὑφιέντας etc.: intellige αὐτούς: *videtis ergo illos concedentes, hanc regionem nostram esse.*

ibid. §. 10. ἀρμόσας vulgo legitur, cuius in locum Schn. ex uno Cd. recepit ὁρμίσας. Sed illud, quod Weisk. retinuit, sine dubio praestat, non enim sufficit, ut utres constringantur, sed ut accurate adaptentur quoque, ne aqua penetrare possit. Λίθους ἀρτήσας per se dictum ad sequentia pertinet: *Mit diesen binde ich die Schläuche zusammen, passe sie genau an einander, hänge Steine daran, als Anker* etc.

ibid. §. 15. εἰς τοὔμπαλιν ἢ πρὸς Βαβυλ.: *retro quidem, sed via diversa ab ea, quae Babylonem fert.*

LIB. IV.

C. 1. §. 5. Vulgatum καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον. Vulgo: οὕτω στένον; cuius loco Abreschius coniecit οὕτως ἔχόν, a Zeun. et Weiskio receptum. cf. Hellen. IV, 8, 4. Steph. coniecit οὐ τὸ στένον, quod Schn. recepit. Mihi quidem haec verba e margine in textum translata videntur.

ibid. §. 26. καὶ πελταστὰς καὶ τῶν ὁπλιτῶν. Legendum videtur: καὶ τῶν πελταστῶν καὶ ὁπλιτῶν.

ibid. §. 28. γυμνήτων ταξιαρχῶν. Quamquam Schn. τὸ ἤ, his duabus vocibus vulgo interpositum e Cod. Paris. a se deletum esse dicat, tamen operarum vitio in textu eius remansit. Vocem ταξιαρχῶν, si abesset, nemo desideraret; nam §. 27. simpliciter ὁπλιτῶν dictum est.

C. 3. §. 12. γυμνά vulgo legitur, cuius loco Z. e Cdd. aliisque auctoribus recepit γυμνοί. Verte: *Sie hätten sich ausgezogen, hätten den entblöfsten Degen genommen um nackt hinüber zu schwimmen, wären aber, wie sie ins Wasser gekommen wären, eher hinüber gekommen* etc. Ceterum hi duo adolescentuli, e vestibus in contraria ripa depositis, quas surripere cupiebant, colligebant, hic fluminis vadum esse.

C. 4. §. 10. διαιθριάζειν vulgo, cuius loco συναιθριάζειν Schn. e duob. Cdd. receperat, quod idem postea reiecit, in Epistola editioni praemissa p. XVII. vulgatam se non retinuisse dolens. Negat enim συναιθριά-

θριάζειν alias occurrere et significare *sub dio agere*, cum vera eius significatio sit *disserenare*. Praeterea sic locum interpungendum esse censet: *συναγαγεῖν τὸ στράτευμα πάλιν. Ἐντεῦθεν συνῆλθον· καὶ γὰρ* etc.

C. 5. §. 26 et 27. *ἐνῆσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς* etc. Quum hoc vinum hordeaceum, de quo in his duabus paragraphis sermo est, non percolatum esset, granaque hordacea vel integra vel macerata in eo supernatabant, ita ut nemo, ore admoto, nisi grana simul sorbillare vellet, é crateribus ipsis bibere posset, instrumento opus erat, cuius simplicissimum est calamus sine nodo, (nam ubi nodus (*γόνυ*) in calamo est, ibi nullus transitus est) cuius ope vinum exsugi posset. Nam dum grana in superficie tantum natant, calamus vero liquorem e medio aut fundo tollit, fit ut hoc modo vinum sine granis hauriri possit. Sic omnes difficultates, quas h. l. Schneiderus movet, facile solvuntur. Si aorist. verbi *νήχω* occurreret, pro *ἐνῆσαν* facile *ἔνηξαν* corrigere posses, quod tamen non opus est.

ibid. §. 32. Pro *ἔνθα κύψαντα*, ut vulgo legitur, Schaef. (Melet. p. 104.) legere suadet *ἐπικύψαντα*, quod occurrit Cyrop. II, 3, 18. Unus cd. *ἔνθεν ὑποκύψαντα*, quod Schn. recepit.

C. 7. §. 8. *ἡγεμονία*. Schaef. (Melet. p. 78.) legere mavult *ἡ ἡγεμονία*.

C. 8. §. 24. *τὸ πλέον βόες*. (*maximam partem boves*) Articulus, qui vulgo deest, ex edit. Lipsiensi depromtus est et reliquae duae voces a Schneideri uncinis liberatae sunt.

LIB. V.

C. 4. §. 2. *ὅτι οὐ διοίσειεν· sibi perinde esse.* Hic facile quidem cum Schaefero (ad Dionys. de Composit. p. 295.) ob inusitatum ut videtur, verbi *οἴω* aoristum scribere possis *διοίσει· ἐνεπίστευον*. Sed quum verbum *ἐμπιστεύω* Xenophontis certe aetate non magis in usu fuisse videatur, quam aoristus ab *οἴω*, hic vero non solum analogicus sit, sed etiam in verbo *ἀνοῖσαι* apud Herodot. I, 157. occurrat, lectio vulgata emendationi non postponenda est. Verosimillima tamen Iacobsii coniectura est: *ὅτι οὐ διήσοιεν, se eos non transmissuros esse.*

ibid.

ibid. §. 9. τί ἡμῶν δεήσεσθε χρῆσασθαι. Legendum videtur, Schneidero monente ἡμῖν; si quidem hoc pronomen h. l. non ad δεήσεσθε, sed ad χρήσασθαι pertinet. Cf. VII, 2, 31 et 34 extr. Quodsi vulgata retinetur, constr. (εἰς) τί δεήσεσθε ἡμῶν (ὥστε) χρήσασθαι.

ibid. §. 17. ἀποτεμόντες. Sic vulgo, cuius loco Schn. e coniectura scripsit ἀποτέμνοντες. Cf. IV, 7, 16.

ibid §. 20. Pro vulgato ἡγεῖσθαι Schn. ex uno Cd. dedit ἡγήσεσθαι. Sed cf. V, 1, 10. μέλλω λέγειν et ibid. 7, 6. μέλλῃ ἰέναι.

ibid. §. 21. Vulgatum παρασκευάζεσθαι Schn. ex uno libro in παρασκευάσασθαι mutavit. Sed vid. Buttmanni Gramm. §. 125.

ibid. §. 25. ἄλλα. Legendum videtur e Schaeferi coniect. ἄλλοι. Nam etsi ἄλλα defendi possit, tamen hoc adiectivum melius ad hostes quam ad δόρατα referri facile concedet, qui hunc locum accuratius inspexerit. — ibid. Pro φέροι μόλις Schaeferus (Melet. p. 49.) ὅσα ἂν ἀνὴρ φέροι etc. offert eodemque modo §. 34. ἅπερ ἂν ἄνθρωποι. Graeci enim optativo, si facultatis non voti notionem continet, particulam ἂν adiicere solent.

ibid. §. 26. φυλάττοντα h. l. absolute: excubias agentem denotat. — ibid. μοσύνοις, cuius loco Schn. e Buttmanni coniect. μοσύνοιν recepit, Schaef. (Melet. p. 111.) bene defendit eo, quod Xenophon duplicem peregrinae huius vocis formam admiserit. Praeterea pro οὐδὲ οἱ legendum videtur οὐδὲ ὅ; quoniam de duobus tantum regibus et χωρίοις sermo est.

C. 5. §. 14. Καὶ μὴν εἴ τις αὐτοῖς φίλος ἦν. Voculam secundam Schn. ob unius Cd. auctoritatem delevit; quod faciendum non erat, nam gradatio quaedam his verbis inest.

ibid. §. 20. ᾗ ἡμᾶς οὐκ ἐδέχοντο etc. recte interpretantur: *qua parte nos non admittebant, ea introeuntes (vi) nullam praeterea violentiam commisimus.* Verbum enim εἰσελθόντες Xenoph. rei mitigandae causa posuit.

C. 6. §. 1. χρήσιμον vulgo legitur, cuius in locum Zeunius ex uno Cd. recepit χρήσιμοι. Sed quoniam in adiectivi neutro inest notio τοῦ τὶ, cui notioni quaevis res et persona subiecta est, adiectivum neutrum cuivis generi et numero

numero adiungi potest. Idcirco vulgata non est mutanda. Cf. Matthiae Gr. p. 606. et ad Cyrop. m. II, 3, 15 et II, 1, 29. Censor meus in Bibl. crit. praefert χρήσιμοι.

ibid. §. 20. Totum hunc paragraphum Schn. suspectum reddidit et corrigere tentavit. Nam etsi sensus manifestus sit, tamen verba parum ei respondere. Sensus est: Si vero vultis regionem aliquam, quae Ponto circumiacent, occupare, et cuivis permittere vel domum redire vel manere, ad utrumque navigia adsunt. Apodosis est in πλοῖα δὲ ὑμ. πάρεστιν; siquidem et iis qui manere voluerint et qui domum redire cupiant, navibus opus sit. Ut locus nunc est, post καί repete βούλεσθε (et si vos vultis, ut cuiusque in arbitrio sit, vel manere in Ponto vel domum abire. cf. §. 25. et 30.

ibid. §. 25. ὥστε τῷ βουλομένῳ, ἐνοικεῖν etc. Nisi hunc locum cum Schn. corrigere velis, aut repetendum erit ἔσεσθαι, aut inde eliciendum εἶναι vel ἐξεῖναι: ita ut liceret cuivis ibi habitare, aut nisi hoc vellet, domum redire.

ibid. §. 36. ἐπεὶ πλοῖα ἐκεῖ ἐστι. ἐκεῖ non posse referri ad Phasin, res ipsa docet. Nam ut eo navigarent, navibus hoc iam loco opus erat. Itaque ἐκεῖ aut interpretandum est δεικτικῶς, ibi in portu (Cotyoris), aut cum Martino, Sophoclis in eadem hac libraria editore, qui haec et alia mecum communicavit, pro ἐκεῖ legendum ἔχειν. Cf. II, 2, 3.

C. 7. §. 6. ἔνθεν μὲν ἀνίσχει ἔνθα δὲ δύεται etc. Sic commutato vocum ἔνθεν et ἔνθα loco, omnes horum verborum difficultates facillime tolluntur. In eadem sententia est Schaef.: illud insuper monens, pro δύεται δ' ἐνταῦθα scribendum esse: δύεται μὲν ἐντ. Graecos enim, cum duo membra sibi opponantur, in utraque protasi μέν, sicuti in utraque apodosi δέ scribere solere.

ibid. §. 18. Ἐπεὶ μέντοι σφᾶς λέγειν, ἔφασαν. Verba σφᾶς λέγειν Schn. inclusit, et Schaef. pro σφᾶς nescio unde σφεῖς scripsit. Sed omnia hic sana sunt, modo notetur, coniunctionem ἐπεί interdum infinitivum post se habere, qui usus Herodoto inprimis familiaris est. Vid. Hermann ad Viger p. 399. et Matthiae Gr. p. 735. *Nachdem sie nun gesagt hätten, sagten die Kerasuntier, dass* etc. ibid. ὡς ἡμῖν λέξαι. Vulgo λέξειαν, quod Zeun. e duobus Cdd. sic mutavit. At ὡς

h. l.

h. l. idem videtur quod ἵνα. Cf. Fischer. ad Weller. III, b. p. 289.

C. 8. §. 24. τούτῳ τἀναντία ποιήσετε. Pro τούτῳ Steph. malebat τοῦτον, quod Schn. probat. Sed verbum ποιεῖν cum dativo quoque occurrit, ut plura loca, quae Matthiae Gr. p. 557. affert, satis docent.

C. 9. §. 2. μήτ' ἀδικεῖν μήτ' αὐτὸς ἀδικεῖσθαι. Si pronomen αὐτός ante alterum μήτ' ponis, ut Schn. fecit, oppositio, quae est inter Ἕλληνας et αὐτός perit. *Korylas sey Willens weder die Griechen zu beleidigen, noch selbst beleidigt zu werden.*

ibid. §. 4. τῶν αἰχμαλώτων βοῶν. Schn. e duob. Cdd. praeter necessitatem dedit βοῦς τῶν αἰχμαλώτων. In vulgata supple τινάς. Cf. VII, 4, 5. (Matthiae Gr. p. 481.) ibid. κερατίνοις ποτηρίοις. Schn. e libro Paris. κερατίνων ποτηρίων scripsit. At non Graeci solum, ἐν ἀργύρῳ ἢ χρύσῳ πίνειν (Lucian. de mercede Cond. c. 26. fin.) sed etiam Romani bibere *in* Nilo (Phaedrus I, 25, 5. ibiq. Burmann.) dicebant, sicuti Francogalli nunc dicunt boire *dans* une tasse.

ibid. §. 25. Pro οὐδὲν μέντοι Schn. e paucis libris recepit οὐ μέντοι. Sed οὐδέν *nullo modo* h. l. aptius est, quam simplex οὐ.

ibid. §. 28. μὴ λίαν ἂν ταχύ. Voculam ἂν Schn. inclusit, quia cum μή et optativo coniuncta inusitata sit. Contra est Thucyd. II, 95. et Sophocl. Trach. 631.

ibid. §. 30. εἰ οὕτως ἔχει. Schn. ex uno Cd. ἔχοι ob antecedens εἴη. Aliud docent loca, quae affert Matthiae Gr. p. 746.

LIB. VI.

C. 2. §. 7. τὸ πόλισμα ἂν γενόμενον, i. e. εἰς δὲ τὸ χωρίον, ὃ πόλισμα ἂν γένοιτο, sic, quid hic sit spurii equidem non video.

ibid. §. 9. καὶ πυρὰν μεγάλην. Haec verba Zeunio quoque suspecta Schn. ob unius Cd. auctoritatem inclusit. At vero, si milites coenotaphium erigere poterant, quare non item rogum, quum haec ab illorum arbitrio penderent.

ibid.

ibid. §. 11. κατὰ χώραν non coniungendum videtur, ut reliquis omnibus interpretibus visum est, cum ἀπιέναι, sed potius cum antecedente ζημιοῦσθαι, sicuti ἀπιέναι cum sequentibus. Explices: *eum esse morte multandum idque ipso loco, (statim) exercitui autem redeundum in eadem conditione, qua antea fuisset* i. e. *coniunctim.* Sic antea cogitavi, sed nunc reliquis accedens κατὰ χώραν ἀπιέναι coniungo et κατὰ χώραν ἧπερ explico *eadem qua antea conditione* (ordine) *abire, qua antea exercitus usus erat.*

ibid. §. 17. ἀνάγκη οὖν μοι δοκεῖ. Post δοκεῖ Schn. ex uno Cd. recepit εἶναι, quod necessarium non erat, quum hoc verbum apud ἀνάγκη saepius omittatur.

ibid. §. 18. ὡς γὰρ ἐγώ. Voculam γὰρ Schn. cum Zeunio inclusit, suadente quoque Buttmanno. Stephanus contra sequens ὅτι deleri aut in ὅ mutari maluit. Potest vero etiam anacoluthon esse. Cf. Matthiae Gr. p. 775. ubi hic locus expressis verbis allatus est. Optime locum emendat Schaef. pro ὡς coniiciens καί. — ibid. idem pro simplici ἐκ coniicit ὁ ἐκ.

ibid. §. 23. ἐπεξέρχονται vulgo. Schn. contra ex Eton. dedit ἐξέρχονται. Sed prius explicandum est: *Sie gehen darnach aus* intell. ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια.

C. 3. §. 5. καὶ τὴν οὐρὰν τοῦ κέρατος ποιησάμενοι. ἡ οὐρὰ τοῦ κέρατος ob artic. τὴν nota quaedam militum instructio fuisse videtur, quae sine reliquae aciei perturbatione ex alis utrisque conformaretur, ita ut ex utraque ala postremi milites a tergo subsequerentur, et cadavera sepelirent; inter sepeliendum vero omnis acies constitit. Vid. Sturzii Lexic. in οὐρά.

ibid. §. 14. εἰς ἀνδρειότητα. Schn. cum Weisk. accipit pro ἀνδρειότητος. Explicandum potius est: εἰς τὸ ἀνδρείους εἶναι νῦν ὑμᾶς; sensus enim est: non gloria est, quae vos ad fortitudinem excitet, sed salus vestra.

ibid. §. 29. ἤδη ab Eton. omissum Schn. perperam inclusit. Nam idem significat, quod sequens εὐθύς, in qua significatione saepius occurrit. Cf. III, 1, 46 et VII, 1, 4 etc.

C. 4. §. 16. τὸ πρᾶγμα ἐκείνῳ. Vocem postremam Schn. perperam inclusit.

ibid. §. 11. Pro ἐζήτει Schaef. (Meletem. I. p. 74.) legendum censet ἐξήτει; quo nihil est vero similius.

LIB.

LIB. VII.

C. 5. §. 15. Pro λέγει Schaef. in Melet. p. 102. coniicit λέγοι; quod valde commendatur.

ibid. §. 21. et 22. τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν etc. i. e. non singulae mensae singulis, sed plures omnibus. Cf. §. seq. Deinde in quavis mensa carnes divisae, una cum aliquot panibus, verubus affixae positae erant, ita ut is, cui mensa apposita esset (id autem honorificum fuit.), panes frangeret et una cum carnis particula, reliquis convivis distribueret; quae distributio vel apud hosce barbaros hospitibus relicta erat.

ibid. §. 32. συγκατεσκεδάσατο μετ' αὐτοῦ τὸ κέρας: *simulque cum eo reliquas poculi guttas in terram profudit.* Sic cum nupero Athenaei editore, ex ed. Veneta et Cd. A. edid. Schneider; quae lectio omnibus reliquis praeferenda videtur. Vulgata est: συγκατεσκέδασε τῷ μετ' αὐτοῦ τὸ κέρας; cuius loco Zeun. cum Piersono aliisque recepit τῶν pro τῷ interpretans: *quod reliquum erat vini, in convivas effudit.* Quod vero attinet hunc Thracum morem, is inde sine dubio natus est, quod poculum, quod etiam nunc moris est, ut exhausisse se ostenderent, reliquas guttas in terram profunderent, et sicut hac in re fieri solet, convivam e regione stantem adspergerent. Inde equidem Suidae explicationem in voce κατασκεδάζειν ortam esse puto. Nam κατασκεδάζειν per se nihil aliud est, nisi deorsum s. in terram disspergere. (σὺν i. e. una cum altero).

ibid. §. 39. Ἀθηναῖα. Ita Schaef. Vulgo Ἀθηναῖοι. Alii Ἀθηναίαν. Quamquam vero accusativ. locum habere possit ob appositionem, tamen tessera in nominativo posita, quo in casu illa utebantur, aptior videtur, atque deae communis. cf. VII, 2, 31. et VI, 5, 25. nomen accommodatius, quam populi Atheniensium. Formae Ἀθηναία plura exempla benignissime mihi indicavit censor iam saepius laudatus (in Bibl. crit. *Seebodii* B. 3. p. 184.) Hom. Il. VI, 307. Aristoph. Pax 272. et Observatt. in Annalib. Heidelberg. Iahrg. 1817. n. 78.

C. 5. §. 9. ἔτι ἄνω. Weisk. coniicit ἔτι ἀνωτέρω; quod probabile videtur.

C. 6. §. 2. κάλλιον vulgo legitur, pro quo e nonnull. libr. Schn. dedit κάλλιστον. Sed ut Lat. *eo melius*, nos: *desto besser*, sic Graeci quoque comparativo in eadem phrasi usi sunt. Vid. Fischer ad Weller. III, a. p. 327.

ibid.

ibid. §. 10. ὅ γε πρῶτος λέγων. Haec verba Schneidero suspecta Schaef. inclusit. Sed defendi possunt, modo ad Arcadem ipsum referantur. *So dass ich, der ich zuerst rede* etc. Id autem Arcas ideo adiicere videtur, ut reliquos post se loquentes in idem suffragium permoveat, quum in suffragiis ferendis primo loco sententiam dicentes, reliquis auctores esse soleant. Ws. vero haec verba Xenophonti tribuit sic: ὅ γε πρῶτος λέγων ἔφη.

ibid. §. 28. καὶ προβάτων καὶ ἀνδραπόδων μετέσχετε. Hoc quidem contradicere videtur verbis, quae c. 5. §. 10. leguntur, sed praeterquam quod eodem loco de remunerationibus extraordinariis quoque sermo est, Graecos e praeda ipsa victum non solum cepisse, sed etiam sibi clam reservasse credibile est.

ibid. §. 34. εἰ γένοιντο. (int. παῖδες) Sic Stephan. coniecit et Schn. cum aliis recepit. Vulgo εἰ γένοιτο, quod pro plurali positum eundem sensum praebere posse Weisk. contendit. Z. γένοιτο ad ἀποστροφήν refert. Quum εἰ γένοιτο dictio sit generalis, (si fieret s. contingeret, *wenn's sichs fügen sollte*) ad plura sane referri potest, non solum liberos, sed etiam ad eiusmodi fortunae conditionem, in qua refugio ad Seuthen opus sit. Si quis vero dixerit, εἰ γένοιντο ideo legend. esse, quod Xenophonti eo tempore nondum proles fuerit, id tantummodo vero simile, non certum est, et de liberis futuris etiam is loqui potest, cui nulli adhuc sunt. Re itaque accuratius considerata, tutius esse videtur, omnium libror. lectionem coniecturae haud postponere, et sensus ambiguitatem Xenophonti potius quam librariis imputare.

C. 7. §. 19. ἀκοῦσαι. Schn. ex aliq. Cdd. dedit πεῖσαι. Sed quum utrumque idem prorsus significet, (nam cui persuadetur, is preces exaudit) nulla prorsus ratio adest, nisi novandi cupido, ut plurimorum libror. lectionem proturbes.

ibid. §. 31. Schn. in Epistola praemissa p. XXIII. coniicit: νῦν καὶ διὰ τοῦτο κίνδυνος.

ibid. §. 46. ἀποδείκνυσθαι. Vulgatam huius loci lectionem Schn. sic immutavit: ἐγὼ μὲν οἶμαι πάντας ἀνθρώπους νομίζειν, εὔνοιαν δεῖν ἀποκεῖσθαι τούτῳ etc. Sed neque sensus, neque verba hanc mutationem efflagitant. Nam verbum ἀποδείκνυσθαι probum est, et sensus vulgatae non solum bonus sed melior est, quam a Schn. receptae. Nam de re satis certa qualis haec est, ad ironiam indicandam unum (οἴομαι) iam sufficit.

ibid. §. 51. ταῦτα μὲν ἔχειν οὕτως οὐχ οἷόν τε. In horum verbor. explicatione equidem Weiskio assentior: *fieri non potest, ut has res (quas promittis) hac conditione, (ut maneam) accipiam.* Alii exponunt: *non iam mihi integrum est manere*, alii: *fieri non potest, ut haec ita se habeant.*

ibid. §. 53. σοι δίδωμι. Sensus est: pecuniam paratam (talentum) tibi habeas, pecora vero reliquis distribuas. Hinc venit, ut Xenophon rideat, quomodo suum dicere possit, quod aliorum sit, nam reliqua non esse suffectura statim intellexit, et nihil illi re vera reliquum fuisse, inopia eius ostendit c. 8. §. 2.

ibid. §. 54. τίνος τάλαντ. φήσω ἔχειν: *cuius esse hoc talentum dicam i. e. quomodo tanquam meum habere possim?* ibid. Ἆρ' οὐκ, ἐπειδή μοι καὶ ἐπικίνδυνόν ἐστιν ἀπιόντι, pro (ἀπιέναι) ἄμεινον φυλάττεσθαι τοὺς πέτρους. Hanc vulgatam interpretor: *nonne melius est, quoniam periculosum est abire, lapides evitare* (i. e. *manere*)? Sequitur enim αὐτοῦ ἔμειναν et Seuthes antea dixerat: ἄπιθι· Xenophon autem prius abire recusat, quam plura acceperit.

C. 8. §. 5. τὰ ἱερεῖα Schn. e duob. libr. dedit, vulgo ἱερά. Si verum est, quod Schn. contendit, ἱερά esse *exta*, ἱερεῖα *victimas*, sine dubio posterius praeferendum est. Non enim de re praesenti sed de futura tantum exta consuluntur. Praesentem autem inopiam ex mala victimarum conditione vates intellexit.

Ad-

Addenda.

Alb. Lion (editionem Anabaseos parans) in *Seebodii* Biblioth. crit. B. 5. pag. 459 sqq. et pag. 812 sqq.

Lib. I. Cap. I.

§. 1. coniicit τὴν τοῦ βίου τελευτήν.

§. 2. ἀνέβη suspectum habet.

§. 4. ἐπί contra Schn. plurib. locis defendit.

§. 6. ἀπαρασκευότατον ob plurimorum librор. auctoritatem scribend. censet.

§. 7. post τοὺς μέν recipiend. putat αὐτῶν.

ibid. legere praeoptat καὶ αὕτη ἄλλη.

§. 9. Κλέαρχ. Λακεδ. φυγὰς ἦν.

C. 2.

§. 5. praefert οὓς εἴρηκα.

§. 9. καὶ ἐνταῦθα Κῦρ. e nonnull. libr.

§. 11. διάγειν cum partic. iunctum explicat διατελεῖν. cf. Matth. gr. §. 552. p. 799.

§. 16. praefert formam φοινικοῦς a nominativo φοινικοῦς, non φοινικός (ut ἀργυροῦς, χρυσοῦς). Alteram formam esse φοίνιξ.

§. 18. scribend. censet ἐπὶ τῆς ἁρμαμάξ.

§. 19. pro διελαύνει mavult ἐξελαύνει, quod editt. aliquot habent. Idem censet Reichardt l. c.

§. 20. eidem placet ἔμειναν, ut cdd. nonnulli legunt.

§. 21. ὅτι ἐν Κιλικίᾳ ἦν (omisso ἤδη) cf. V, 7, 1.

§. 23. pro ἐνταῦθα ἦσαν, omisso ἐνταῦθα cum aliq. libr., legere mavult εἰσῆν s. ut ipse coniicit ἐνῆν.

§. 24. ἐκλείπειν explicat *excedere*, unde factum sit, ut confluеretur cum εἰς.

C. 3.

§. 11. Pro ἕξομεν illi placet ἔχωμεν.

§. 15. Idem sic mecum sentit: „Procul absum a dine (emendandi et) corrigendi, nec unquam probavi, statim, ubi sensus paullo obscurior est, manum em tricem (correctricem) adhibent. Ubi vero facili ne loco corrupto mederi licet, a corrigendo non sum ali

Ludw. Dindorf. (in eadem Biblioth. B. 3. p. VI, 4, 34. pro παραδιδῷσί τι, ἐξηγήσομαι le conjicit παραδιδῷσι διεξηγήσομαι.

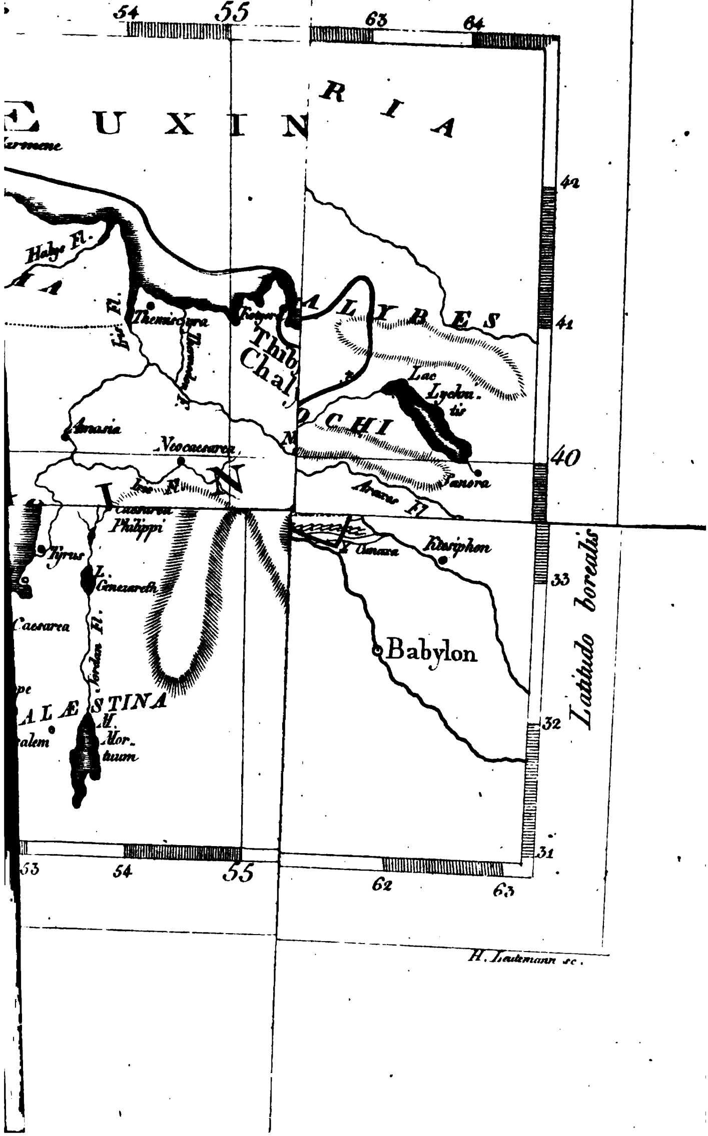
Fr. Platz (l. c. B. 2 p. 671.) locum I, 7, 8. o miam brevitatem obscurum nec ideo unquam ita expli lem, ut omne dubium removeri possit: hoc triplici exponere tentat 1) στρατηγοί et λοχαγοί, quos Cyrus convocavit, vel esse possunt ii tantum, quos nomen h dicat, omissis aliis militum praefectis inferioribus v duces lochagique *pedestrium* tantum militum, ex equitum *hipparchis* vel 3) earum tantum copiarum et lochagi, *qui prius ad Cyrum advenerant*, omissi qui postea demum sese cum illo conjunxerunt (c. 4 Equidem οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ etc. explicandum duco: *solum duces, et Lochagi* (§. 2.) *sed etiam etc.* vid. not.

In *Morier's* second Journey through Persia etc. 1818. 4. ad illustrandam Anabasin nihil inveni, nisi dam hodierni temporis cum antiquo consensiones. Sic *Morier* eosdem fere *lacus gypsatos*, vino asservand hodiernae Armeniae hortis invenit, quorum Xenoph 2, 22. mentionem facit. Idem δορκάδα (I, 5, et V, extr.) pro recentioris temporis *Antilope* habet.

I, 1, 10. (p. 3.) αἰτεῖται vulgo, cf. Cyrop. V, 2,

I, 4, 6. (p. 18.) pro ἐπὶ retinenda est vulgata ἐν. ad IV, 8, 22 et 28. — IV, 1, 11. p. 124. συνεώρ ἀλλήλους, nunc interpretor: *hatten einander in Au* cf. V, 2, 15. p. 175. — V, 2, 13 extr. cf. IV, 1, p. 124.

HALAE, TYPIS ORPHANOTROPHEI.

H. Leutemann sc.